עיר ואם בישראל

הקהלה החרדית
"מחזיקי הדת"
אנטווערפען
יצ"ו

ביהכנ"ס הגדול אסטען

ביהמ"ד אייזענמאן

ביהמ"ד דחסידי בעלזא

ביהמ"ד פשעווארסק

ביה"ח דגור

ביהמ"ד דחסידי סאטמאר
שארלאטאליי

ביהמ"ד דעעש

ביהמ"ד דחסידי סקווירא

ביה"ח אלכסנדר

עתידין בתי כנסיות ובתי מד

זכרון בנימין דחוג אברכי אגו"י

ביהמ"ד ז'מיגראד

ביהמ"ד דחסידי צאנז

ביהמ"ד באבוב

קלויז טשארטקוב

ביהמ"ד דחסידי סאטמאר
י. יאקאבסטר.

ביהמ"ד דעת שלום שאץ

ביהמ"ד בית יעקב

אור שרגא - כולל

קהל חסידים

ביהמ"ד היכל אהרן

ביהמ"ד הרב עמיאל

ביהמ"ד דחסידי וויזניץ
י. יאקאבסטר.

ביהמ"ד בית מרדכי

ביהמ"ד ליוצאי נרוזיה

ישות שבבבל שיקבעו בא"י

ביהמ"ד דחסידי וויזניץ
בריאלמונטלי

ביהמ"ד פרעמישלאן

בית חב"ד ליובאוויטש

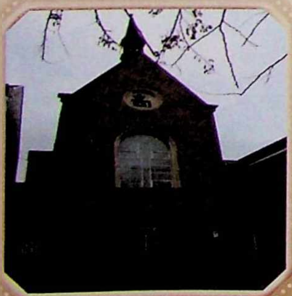

ביהמ"ד אהל יעקב

הקהילה החרדית
"מחזיקי הדת"
אנטווערפען יצ״ו

עיר ואם בישראל

קורות ימי הקהילה
רבניה, מייסדיה, פרנסיה
ופעולותיה

יו״ל לרגל הכתרת מורנו הגאון
רבי אהרן שיף שליט״א
למרא דאתרא

כ״ח אדר ב׳ תשע״א לפ״ק

Digitized by Touro College Libraries
For Project Zikaron
www.zikaron.tourolib.org
2022

מעמד הכתרה
לכבוד
מרא דאתרא
מרנו הגאון
רבי אהרן שיף שליט"א
כ"ח אד"ב תשע"א לפ"ק

יו"ל ע"י
הקהילה החרדית
"מחזיקי הדת" אנטווערפען

Israelitische Orthodoxe Gemeente
"Machsike Hadass"
Jacob Jaocobsstraat 22
2018 Antwerpen
Tel: (32) 03 233.55.67

צוות העריכה:
ר' שמואל אברהם נופבוים, ר' יצחק אייזיק אוביץ,
ר' יחזקאל ראטה

ליקוט עריכה ועיבוד:
ר' יוסף קורניק

התודות לצילומים ומסמכים:
מערכת המודיע, ספר "מגדל המאה" יסודי התורה,
ארכיון ר' מרדכי זאב שוואמענפעלד.
ר' ישראל נאגעל, ר' לייבל פערלמאן.
ר' דוב פערל, ר' אליעזר שטראסמאן

עיצוב גרפי עימוד והדפסה:
Creative»
Pirsum@gmail.com

צילום:
iPhoto 0484.678.672

©
כל הזכויות שמורות

עורך אחראי:
ר' פנחס א. קארנפעלד

כל הנכתב,
נכתב באחריות הכותב בעצמו.

נא לשמור על קדושת הספר

מפתח הענינים

עם הספר 3
האדמו"ר מפשעווארסק והביד"ץ 4
מכתבי ברכה מהקהילה 8
שירותי הדת 10
פוסקי הדור 35
מרי דאתרא זצ"ל 45
ז' רבני אירופה 92
דפי יהלום 100
מרן הרב שליט"א 113
מכתבי רבני אנטווערפען 134
דייני הקהילה זצ"ל 141
מכתבי ראשי ישיבות 144
דפי זהב 156
ראשי הקהילה ומייסדיה ז"ל 173
דפי הברכות 209
מכתבי ברכה מרבנים 234
עוד משירותי הדת 249
מוסדות 250
לזכרון עולם 258
קורות ימי אנטווערפען 267
דפי ברכות 370
מכתבי אדמורי"ם 383
בתי כנסיות ובתי מדרשות 392

שגיאות מי יבין
בספר זה הושקעה יגיעה ועמל רב
להוציא דבר נאה ומתוקן,
אם ימצא הקורא טעות או השמטה,
אנא לדוננו לכף זכות.

עם הספר

כס"ד חודש שמרבים בו בשמחה תשע"א לפ"ק

כבוד מרן הרב שליט"א
כבוד חברי הביד"ץ שליט"א דפה יצ"ו
כבוד אחינו בני ישראל די באתרא הדין
ודי בכל אתר ואתר
ברכת ה' עליכם

ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה.

תושבי אנטווערפען, הי"ו, מכתירים היום כאיש אחד ובלב אחד את הג"ר **אהרן שיף** שליט"א לבוא לאהז פני כסא הרבנות רעירנו יצ"ו.

קהילתינו נוסדה בשנת תרנ"ב, ומאז ועד היום, במשך קי"ט שנים, כיהנו ארבעה רבנים בראש קהילתנו. בשנת תשס"ב נפטר **הגר"ח קרייזווירטה** זצ"ל וכמה שנים אח"ז כיהן כרב ואב"ד במשך תקופה קצרה **הגרא"א רובינשטיין** זצ"ל.

כבר בשלבים המוקדמים הציעה הנהלת הקהילה את התפקיד הרם למרן הרב שליט"א, אולם מטעמים שלו סירב להיעתר ולהיענות לבקשתנו.

במשך השנים הוצעו את מועמדתם של כמה רבנים חשובים אך לא איסתייעא מילתא. אי לכך חזרנו למרן הרב שליט"א, ולאחר הפצרות מרובות חוזרות ונשנות נעתר לבקשתינו והסכים לקבל על עצמו את עול ההנהגה.

כפי הנדרש והמתחייב לאור ההלכה, ולאור תקנון הקהילה והממשלה נערכו בחירות ומרן הרב שליט"א נבחר לכהן כמרא דאתרא ברוב מוחץ ומכריע , ואפילו לר' מאיר דחייש למיעוטא, למיעוטא דמיעוטא לא חייש.

כידוע שלא הרי הקהילה באנטוורפען כהרי שאר הקהילות בעולם החרדי. באתרא הדין על אף שכל אחד מתפלל בבית המדרש משלו, יש לו ארמו"ר מורה דרך בחסידות וביראת שמים או ראש ישיבה, אולם בכל מה שנוגע למעשה בשמירת הדת כגון שחיטה, כשרות, מקוה, עירוב, חברא קדישא ועוד, כולם מאוחדים יחד בקהילה החרדית "מחזיקי הדת" ונהנים משירותיה בלי שום פקפוק. **והרב אב"ד של הקהילה היה כל השנים סמל האחדות הזאת, האיש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבוא לפניהם.**

הנהלת הקהילה, חברי הקהילה וכל תושבי העיר גם יחד, יש להם את התחושה כי הנה נבחר האיש על העדה אשר חוץ מהיותו, בר אוריין בר אבהן ותלמיד חכם מובהק, הוא הגבר אשר ניחן בחן מיוחד - שלכל אחד ואחד נדמה לו כדמותו ובע"ה יאחד את השורות, יישר את ההדורים בחכמה, בדרכי נועם ובנתיבות שלום,

כבר איתמחי גברא במשך השנים, שעם לבו הרחמן ידע להגן על החלשים ושבורי לב דיין אלמנות ואביהן של יתומים. בכל צרתם לו צר ושמח בשמחתם. הוא בע"ה יהיה ראש לכולם, לנצח על כל עניני העיר בכלל ובפרט.

לכבוד ההכתרה באנו עם הספר להדגיש את האחדות הזאת. כל בתי הכנסת, בתי המדרש והשטיבלעך נתבקשו על ידינו להעביר סקירה ;דברי הימים אודות מקום תפילתם וקשרם עם הקהילה. והנה כולם נענו לבקשתינו כי הרי שמהתינו היא שמחתם.

כן קבלנו מכתבי ברכות ואיחולים מכל גדולי ישראל מארבע קצוות תבל, מפוסקי הדור, אדמורי"ם, ראשי ישיבות, רבנים וכו'. כולם כאחד סמכו עליו את ידיהם במלא חפניים אהבה וחיבה.

ובנוסף לזה עלה בידינו לאסוף ולהציג פה מסמכים נדירים ומאמרים חדשים גם ישנים המתארים את תולדות הקהילה מתחילת יסודה במשך שנות דור ודור, את מנהיגי הקהילה ועוד . כמובן שיש עוד הרבה אשיות ודברים שהיו צריכים להזכר אולם אי אפשר לפורטם כולם כי רבים הם. גם אולי שהארכנו במקום שצריכים לקצר וקיצרנו במקום שצריכים להאריך ואנחנו מתנצלים על כל זה.

ונסיים במעין הפתיחה : **יה"ר שיזכה מרן הרב שליט"א לאחד את כולם, שיקוים בו "והזהרת אתהם את החקים ואת התורות והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון" ונזכה בקרוב לביאת משיח צדקנו בב"א.**

בשם הנהלת הקהילה

ברכת כ"ק מרן
אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א

לקראת יום הכתרה
של מרן הרב מרא דאתרא שליט"א,

נכנסו חברי הנהלת הקהלה אל הקו"פ
בית כבוד קדושת אדמו"ר
מפשעווארסק שליט"א
שקבלם בהערצה יתירה
וחזקם בדברי תמיכה ועידוד.

וזאת הברכה אשר בירך אותם
כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א:

אשר מרן הרב מרא דאתרא שליט"א
יאריך ימים על ממלכתו ויצליח לרומם
את קרן התורה והיראה בעירנו
עד ביאת גואל צדק בב"א.

אליהו שטרנבוך
ראב"ד דק"ק "מחזיקי הדת"
אנטווערפען. בלגיה

RABBI E. STERNBUCH
35 QUINTEN MATSYSLEI
2018 ANTWERP - BELGIUM
Tel 32-3 233 7194 Fax 32-3- 234 3799

כס"ד. יום שנכפל בו כי טוב, לס' "צו את אהרן" חודש שמרבין בו בשמחה תשע"א לפ"ק.

לכבוד חברי הנהלת קהילתנו הק' הע"י

אחדשה"ה כראוי

יום שמחה הוא לעירנו המהוללה, אנטווערפען יצ"ו, עם בחירתו של ידי"נ הרב הגאון רבי אהרן שיף שליט"א לעלות על כסא הרבנות דקהלתנו המפוארה, הוא הכסא אשר עליו ישבו גאונים וצדיקים נ"ע, אשר הוציאו מוניטין שלה בעולם כולו.

בהכירי מקרוב את הרה"ג שליט"א ואת כשרונותיו התורניים הברוכים, יחד עם היותו קשוב לכל מר נפש ולב נדכה, בטוח אני בעזר השוכן ממעל, שזכות כל הגאונים הצדיקים זצוק"ל שפיארו בעבר את כס הרבנות דקהלתנו, תעמוד לו שיזכה לנהל את העדה על מי מנוחות, לעמוד בפרץ ולגדור גדר, וברכתי אליו שיאריך ימים על ממלכתו עד בוא גואל לציון ברנה בב"א.

הכו"ח למען כבוד הרבנות דקהלתנו הק'

אליהו שטרנבוך

אליהו שטרנבוך
אנטווערפען - בלגיה
ראב"ד דק"ק "מחזיקי הדת"

עמרם האניג

דיין ומו"ץ דק"ק מחזיקי הדת
אנטווערפען יצ"ו

בס"ד

הריני משגר בזה ברכותיי להרב הגאון המפורסם כבוד שם תפארתו מורינו ר' **אהרן שיף** שליט"א הנבחר לכהן פאר לרב אב"ד בקהילתינו המעטירה "מחזיקי הדת" לרגלי חגיגת הכתרתו, כתר תורה הולכתו, וכתר שם טוב תהילתו, וירעה צאן עדתו, על פי תורת ה' ודתו, ויזכה לאוי"ט להרביץ תורה והוראתו, ולרומם קרן עירינו ותפארתו, עד ישיב ה' ציון שכינתו.

כעתירת

עמרם האניג
דומ"ץ מחזיקי הדת

יצחק זעקל הלוי פאללאק
דיין ומו"צ דק"ק מחזיקי הדת
אנטווערפען יצ"ו

בס"ד ....

בס"ד א' ס' ביום טהרהו תשע"א לפק"ק אנטווערפען יצ"ו

אשרי שלו ככה כקש"ת יד"נ הרב הגאון טוב ומטיב מוהר"ר **אהרן שיף** שליט"א **אשר משמיא זיכו אותו** להקדיש **את** עצמו לשרת בקודש את כבוד עדתינו הקדושה הקהילה החרדית **מחזיקי** הדת פק"ק אנטווערפען **יצ"ו כרב אב"ד ומרא דאתרא**. יהא רעוא שכמו יהושע בן נון בימיו (מגילה ג,א). גם עם עול הנהגת הציבור יזכה להמשיך ללון בעומקה של הלכה, וכמי דוד מלך ישראל. גם עם כל השעבודים, יהיו רגליו מוליכות אותו תהילה לביהמ"ד [ויק"ר ל"ה], ומשם יהיה ה' עמו להאיר לנו באור התורה הקדושה, ולעמוד על המשמר להעמיד את הדת על תילה, להגדיל תורה ולהאדירה. לחזק לב נדכאים ולנהל את העדה הקדושה על מי מנוחות בשלום ובמישור לאורך ימים ושנים טובים עד שנזכה לקיבוץ נפורים ולבנין בית עולמים.

מנאי יד"נ המתפלל להצלחת הציבור ולהצלחתו

יצחק זעקל הלוי פאללאק

ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה

יום שמחה וגילה היא לנו, לחברי קהילתנו בפרט ולכל תושבי עירנו בכלל,
כאשר נתן ה' בלבנו לאמר, זה האיש אשר יצא ואשר יבא לפנינו
בהנהגת הקהילה, בהיותו ניחון בכל הסגולות הנדרשות להנהגת העדה,

ה"ה כש"ת מורנו ורבינו

הגאון רבי אהרן שיף שליט"א

וכולם יחד הודו והמליכו ואמרו אשר לו ראוי להתעטר בכתר

מרא דאתרא דפה אנטווערפען יצ"ו

תפילתנו ועתירתנו לפני שוכן שמים שיזכה למלא את מקומם של האריות,
הגאונים הצדיקים נ"ע אשר פיארו את כס הרבנות דקהילתנו מאז הווסדה.
ויה"ר שיאריך ימים על ממלכתו וינהלנו על מי מנוחות מתוך בריות גופא
ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובים

בעתירת וברכת

הנהלת הקהילה

פנחס אליקים קארנפעלד
דוד הכהן וואהל
חיים משה פלוטשעניק

ישראל מאנטעל
בנימין פאפענהיים
גרשון הלוי גוטפריינד

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

בשבח והודי' להשי"ת אשר זכינו ליום הגדול והנכבד הזה, להעמיד אלוף לראשנו,
את אחד המיוחד מרבני עירנו, אשר כבר איתמחי גברא בהפצת תורה בעירנו
ובדרשותיו המעוררים כל לב, יודע להתהלך כנגד רוחו של כל אחד, ה"ה

מורנו ורבינו הגאון רבי אהרן שליט"א

אשר נבחר לעמוד בראש העדה

כרב ומרא דאתרא

ידינו פרושות בתחינה לשוכן שמים, שתהא דרכו צליחה בהנהגת העדה,
לשפוט בין איש ובין רעהו ולנהל את כל עניני הדת בעירנו ביד רמה,
ויאריך ימים על ממלכתו בטוב והנעימים עד ביאת גו"צ בב"א

כעתירת וברכת

וועד הקהילה

מנחם יוסף נויגרעשל	יעקב יצחק קאניג	דובער פרידמאן
נחמי' עדעל	יעקב דוב פרידמאן	מאיר בעלז
אביגדור קלאגסבאלד	ישראל סאבעל	אלטר יעקב ווילק

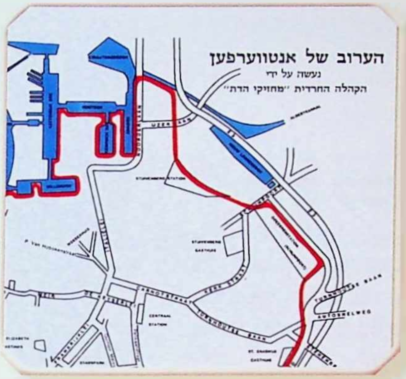
הערוב של אנטווערפען
נעשה על ידי
הקהלה החרדית "מחזיקי הדת"
CARNOTSTRAAT
TURNHOUTSE BAAN
AUTOSNELWEG
CENTRAAL
STATION

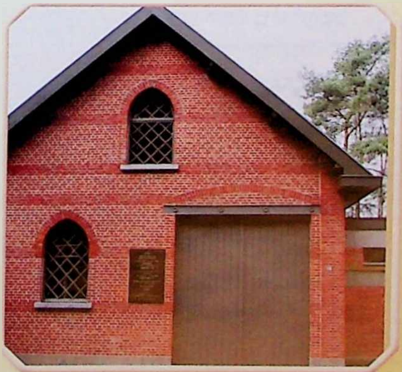

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

שירותי הדת של הקהילה
א'

שחיטה וכשרות

עירוב

מקוה טהרה

בית החיים

חברה קדישא

שחיטה וכשרות

רבים מישישי דורנו, מתרפקים בנוסטלגיה על חיי ה'שטעטל' של פעם. זה לא אומר שהם מתאווים שוב, לשאיבת מים מהבאר או לקטיפת הצנוניות מגינת הירקות שבחצר, היישר אל המזווה בבית. הם בעיקר מתגעגעים להווי המיוחד, הפאללאקלור התרבותי, האווירה ההומוגנית, החיים הקהילתיים, ההיכרות המעמיקה עם כל יהודי העיירה, לחיות בצל הזולת, ועוד מעלות רבות שכמעט ואינן קיימות בכרכים וערי המטרופולין בני ימינו.

ישנו מקום אחד, העונה לפחות חלקית על הקריטריונים האמורים. זוהי הקהילה החרדית באנטווערפען. קהילת 'מחזיקי הדת' היא אחת מן הקהילות המאורגנות והוותיקות, שעדיין מתנהלת בסגנון "שטעטל" עתיק, כאשר הנהלת הקהילה נבחרת בבחירות כלליות. תחת המטריה של הקהילה, מתנהלים כל שירותי הדת: כשרות, מקוואות, עירוב, גיטין וקידושין, קבורה וכל נושאי יהדות למיניהם. כאן, בשונה מכל מקום אחר, כל קהילות החסידים, בתי הכנסת לשבטיהם והחוגים למיניהם מאוגדים תחת ארגון הגג 'מחזיקי הדת'. אין דינה של אנטווערפען, כדינה של בורו פארק למשל. כולם משלמים דמי חבר, הכל נהנים מההשגחה הקפדנית למוצרי מזון שמעניקה הקהילה למגוון פריטים, עד האחרון שבהם נרשמים במשרדי הקהילה, לצרכי נישואין וכיוצא בזה. הקהילה המונה כאלף ארבע מאות משפחות חרדיות, דואגת לכל פרט מענפי ותחומי החיים, המלווים את האדם מן בואו לעולם ועד צאתו.

מי שעומדים בראשות **'מחזיקי הדת'**, הם הרבנים הגאונים, רבי **אהרן שיף** שליט"א שנבחר כעת לגאב"ד, רבי **אליהו שטערנבוך** שליט"א כראב"ד וחברי הבד"ץ רבי **עמרם האניג** שליט"א ורבי **יצחק זעקיל הלוי פאללאק** שליט"א. כל בעיה הלכתית ומהותית, בכל תחום שהוא, מוצגת בפניהם והם דנים בו בכובד ראש, ללא כל פשרות ופרגמטיות בנושאים עקרוניים מוצהרים.

לרבים מבני הקהילה המקומיים, אלו שנולדו אל תוך ההוויה הזו, נראים הדברים כפשוטם. אולם לתושבים החדשים שנספחו אליה, בעיקר החוטרים החדשים, האברכים הצעירים שנוספו למשפחות המקומיות, התיזה הזו אולי איננה נהירה כל צרכה. ישנם השואלים, לשם מה יש צורך לשלם דמי חבר להנהלת הקהילה? מדוע חייבים לעודד בהכרח צריכת מוצרים שיוצרו תחת השגחתה? ולמה למשל, אין הקהילה מסתפקת בשיגור שני משגיחים למשחטה, ומאלצת את בעליה להחזיק ולממן לא פחות מחמשה? מה פשר כל החומרות, הדקדוקים והקפדנות הפרטנית הזו בכל תחום ובעיקר בזירת הכשרות, סדרה של נושאים המעלים תהיות, שאלות והתחבטויות, מנוקרות במוחם של זרים שהצטרפו זה עתה לקהילה. אלו אינם מפנימים עדיין את ערכה, מעלתה וחשיבותה של קהילה אחת לכל, על כל זרועותיה וגדורותיה.

האיכות שבכשרות ללא פשרות

מי ששופך אור ומרחיב בנושא, הוא הרה"ג רבי **אשר שטערנבוך** שליט"א דומ"ץ הקהילה, שאחראי מתוקף תפקידו על תחום הכשרות, בנו של הגאון רבי אליהו שטערנבוך ראב"ד 'מחזיקי הדת'. כמי שנולד באנטווערפען ומלווה את חיי הקהילה במשעוליה השונים לצידו של אביו, מיטיב הרב שטערנבוך לתאר את כל הניואנסים וההיבטים המקיפים את הקונספציה שעומדת תחת חזונה של 'מחזיקי הדת'. הוא חושף על אם הדרך מספר אנקדוטות מרתקות, שפותחות צוהר קטן אל הפעילות המאומצת החובקת עולם, שעושה הנהלת הקהילה עבור חבריה.

את מרבית הראיון ממקד ומתעל הרב שטערנבוך אל נושא הכשרות, כשהוא מנסה לסבר את אוזנם של אלו שעדיין חסרים את התבונה של הצורך בכשרות מהודרת ומחמירה, ללא גרגר של פרגמטיות ופקפוק.

"הקהילה כקולקטיב, מחויבת להעניק מוצרים כשרים ברמת הידור גבוהה ביותר, לכל שכבות האוכלוסייה. ניטול לדוגמא את כ"ק

מרן האדמו"ר מפשעווארסק שליט"א, תושב עירנו, שידוע למשל כמחמיר גדול בנושא כשרות המזון, וכמותו גם אחרים שמדקדקים מאד בנושא זה, ברי איפוא, גם לזה שאינו מקפיד על קלה כבחמורה, שכאשר הקהילה מבקשת להעניק את הכשרות למוצרים כמו בשר ודגים, חלב ולחם וכיוצא בזה, היא לא יכולה להתפשר. בשום צורה שהיא, חרף העובדה שבכשרויות אחרות בעולם, מתפשרים על מרכיבים מסוימים באיכות ההשגחה. זאת משום שכאמור, עלינו לספק השגחה אופטימלית לכל סוגי הדרישות ולהשביע את רצון כולם. ראוי להבין, כי אין לנו את הפריבילגיה שיש לגופי כשרות בישראל למשל, שרשאים לייבא מוצרי בשר מחו"ל, והצרכן החרדי הישראלי יכול לבחור את מה שליבו חפץ מתוך מגוון כשרויות של רבנויות שעל המדף. אנו בקהילה, אמונים כאן על האיסור שנקבע כאן לפני שנים רבות, שמכונה 'שחוטי חוץ' ולפיו, אין לייבא משום מקום בעולם מוצרי בשר אל עירנו, זולת מה שנשחט תחת השגחתה הקפדנית ועינה הבוחנת של הנהלת הקהילה".

שחיטה כהלכתה

הרב שטערנבוך מוסיף לתאר את אופני השחיטה המקומית, שמהם עולים נתונים המבהירים ומצדיקים את נסיבות היוקר המאמיר בכל הנוגע למוצרי הבשר, הנותן אותותיו בשוק התצרוכת המקומית.

השחיטה מתבצעת במשחטה מחוץ לעיר. למקום נשלחים צוות של שוחטים, משגיחים ומפקחים שמוודאים כי השחיטה נעשתה באורח מהודר ביותר. לטענתו, מתוך שבעה ראשי בקר שהיו מגיעים למשחטה, לצורך השחיטה הכשרה, רק שניים מתוכם יוצאים בסופו של דבר כשרים למהדרין, קרי כ- 25% בלבד. בגין העלויות המרובות הללו, שגודמות לכך שרבים לא יוכלו לצרוך בשר, החליטה הנהלת הקהילה, לשחוט ולייבא גם בשר קפוא מפולין. מי שמשתוקק דווקא לבשר טרי, יוכל למצוא זאת באטליזים המקומיים ולשלם בהתאם. בכך, הצליחה הקהילה שחשה אובליגציה לספק בשר במחיר סביר לציבור, לענות על רצון חבריה ובמקביל, לא סטתה מהעיקרון המקודש של 'איסור שחוטי חוץ', משום שגם היבוא נמצא תחת אחריותה הבלעדית.

הרב שטערנבוך שב והותר במהלך הראיון להסביר את הצורך האולטימטיבי של הקהילה, לפרוש חסותה על תחומי כשרות שונים ולא להסתפק ביבוא מוצרים מארצות אחרות. הוא מדגיש במיוחד את העובדה, כי אין ערך לקהילה, בלא שהיא תפעיל מערך שחיטה משל עצמה. הוא מונה את מהות העלויות המאפיינות את השחיטה, החל מהשכרת המשחטה, עבור לעלות העופות והבקר, וכלה בצוות הכשרות המפקח במקום, והמשגיחים הניצבים על משמרתם באטליזים. "בכל אטליז למשל, יש רק למשגיח מטעמנו את מפתחות המקררים. לבעלי האטליז אין כל נגישות אליהם ללא אישורו של המשגיח. מה שמפחית עד לאפס את החשש כי בשר זר יגיע לחנויות בדרכי ערמה ומרמה". הוא מצהיר, כי המס המיוחד המוטל על כל עוף, זה שמועבר על ידי בעל החנות להנהלת הקהילה, נועד לאחזקת ומימון מערכת השחיטה המסועפת לענפיה בלבד, ללא כל כוונות רווח.

כשנושא האטליזים עולה על הפרק, חשוב להדגיש לדברי הרב שטערנבוך, כי אין כל זיקה או תלות בין המשגיח לבעל האטליז שיכולה ליצור ניגוד אינטרסים. התשלום עבור ההשגחה מועבר היישר למשרדי הקהילה, כאשר מעבידו של המשגיח הוא אך ורק הנהלת הקהילה. הוא מטעים פן נוסף, כי אין למחלקת הכשרות כל קשר למחלקה הפיננסית. "אלו שתי מחלקות נפרדות לחלוטין שעושות את מלאכתן. אנו אחראים רק על מתן ההשגחה, ואין לנו שום אינטרסים כלכליים. במקביל, המחלקה הפיננסית מתפקידה לממן את המשכורות הרבות, והמשאבים לכך היא קופת הציבור, שיודע כי הוא חייב להזין ולהניע את המערכת, אם ברצונו לנהל חיי קהילה מלאים ושלא יחסר לו כל צורכו".

מענף הבשר, מדלג הרב שטערנבוך לסיקור מתומצת בתחום ההשגחה על אולמות השמחות ובמאפיות. באולמות, ניצבים

הדיין הגר"ע האניג שליט"א ביחד עם הדומ"ץ הגר"א שטרנבוך שליט"א בדיון הלכתי

משגיחים על העובדים בשעת הבישול ובעת השמחה עצמה. רק כאשר המטבח כבר סיים לספק את מנות הסעודה לציבור המוזמנים, זהו אקורד הסיום גם למשגיח כי סיים את תפקידו, שלא כמו במקומות אחרים, שהמשגיח נוטש את משמרתו עם סיום הבישול. בארבעת המאפיות, הנתונות תחת פיקוחו של 'מחזיקי הדת', יש משגיחים קבועים שמתפקידם להשגיח על בדיקת הקמח מתולעים, בדיקת הביצים, הפרשת חלה וכיוצא בזה.

מוצרים איכותיים במחירים עממיים

ואילו בענף החלב, עושה מחלקת הכשרות, ככל אשר לאל ידה, כי החלב המסופק לציבור יהא במחיר עממי ושווה לכל נפש. "יש לנו בעיר מחלבה קטנה בבעלותם של יהודים חרדים וידאי שמים. כל מוצרי החלב מיוצרים במקום. הקהילה עמדה על כך, שהחלב העמיד למשל, ישווק במחיר זול, שכן רבים מתושבי העיר נוהגים לצאת למתוזות שונים בחו"ל ומצטיידים בחלב זה. כך הצלחנו להביא לסיטואציה שבה למרות שמיכל חלב טרי עולה כיום 1.2 יורו הרי שלפחות עבור מיכל חלב עמיד לא ישלם הצרכן יותר מ-0.90 יורו. המצב כיום שונה מבעבר ומחייב היערכות מחודשת בכל תקופה, ותרף זאת, אנו עושים הכל כדי להגיש לציבור הצרכנים את המוצר המהודר ביותר במחיר הזול ביותר. חשוב לנו שהציבור יקבל פרספקטיבה מלאה, כדי שידע כי כאשר הוא משלם על מוצר, הוא מקבל את האיכות הגבוהה ביותר ברמת ההידור וברמת הייצור".

קווי הייצור של 'מחזיקי הדת', הפכו למותגים. כאן לא חוסכים מאומה. כל מוצר מזון שניתן לייצר אותו תחת השגחת הקהילה, הופך מתוכניות למעשים. כך פועלת המחלקה, בשיתוף פעולה וכהרמוניה מושלמת עם הגרימ"ל לנדא שליט"א רבה של בני ברק, בבואה לייצר מרגרינה מהודרת במפעל בדנמרק. יין למשל, ייצרו בעבר בהונגריה וכיום ישנם יקבים באיטליה ובצרפת, שבהם מייצרים את היין עבור הקהילה. היין נעשה על פי כל הפרמטרים המחמירים ביותר של ההלכה, וכך גם אלו שמחמירים ב'ראיית עכו"ם', יכולים לסמוך בבטחה על היינות המיוצרים תחת השגחת 'מחזיקי הדת'. במפעל הדגים המעושנים בהולנד, נמצא משגיח קבוע באורח שיטתי, הבוחן את הליך הייצור מרגע כניסת הדגים למפעל ועד אריזתו וצאתו את שעריו. נוכחות צמודה שכזו, כמעט ואין לשום מערכת כשרות, גם זו המתהדרת בפיקוח מתמיד. ואילו לשוקולד הבלגי, לו יצאו מוניטין, ישנה גם השגחה מחמירה מטעם 'מחזיקי הדת'. "ישנם כאלו, שמתידים להכשיר את פסי הייצור, כשמדובר במפעל של נכרים, במי פירות. אולם אנו שמקפידים שההידור יהא בתכליתו, דורשים ממנהלי המפעל להכשיר את המכונות רק באמצעות מים רותחים בלבד, למרות שמדובר בצורך טכני הכרוך בעלויות ובקשיים לוגיסטיים מורכבים", מתהדר הרב שטערנבוך.

איש שיחנו מטעים, כי מעולם לא עמד שיקול כלכלי או כספי לנגד עיניהם. "כאשר אנו משרטטים את הפרוגרמה לפני מתן הכשרות למפעל כלשהו, אנו בודקים בראש ובראשונה, האם הוא יוכל לעמוד בפני דרישותינו המחמירות, ורק משנבדקו כל המדדים ההלכתיים

הצוות בפעולה

והמעשיים לביצוע. ניתן האישור והמחלקה הפיננסית שלנו נכנסת לתמונה".

שיא ההרתחה

הרב שטערנבוך, ממחיש את העקביות של 'מחזיקי הדת', שגם כאשר מדובר באמתלא של 'הפסד מרובה', במקרים המותרים כמובן על פי ההלכה, לא מתפשרים כאן על העקרונות ותפישת העולם שאומרת, שגם המחמירים ביותר יוכלו ליהנות מהמוצרים.

"נכחנו פעם במפעל לייצור מיץ ענבים, והיה עלינו להכשיר את המיכלים באמצעות מים רותחים ומבעבעים, שיגיעו לטמפרטורה של 100 מעלות צלסיוס. בעל היקב לא הבין, מדוע אנו מתעקשים להגיע לרמה כזו גבוהה של מעלות, כאשר רבנים אחרים בקרו במפעל וייצרו כאן מיץ ענבים במתכונת דומה, אולם בהרתחה פחותה מזו שדרשנו. יש להבהיר, כי משך הזמן שלוקח למערכת ההרתחה לטפס ולהגיע לשיא מעלותיה, הוא רב ביותר. מהשעה 7:30 ועד 10:00 בבוקר, הזמן שנקף בעת התעצמות מעלות המים, ניצבו הפועלים באפס מעש. לאחר מכן היה עליהם לבצע עירוי וריקון המיכל ומילויו מחדש, כך שלוש פעמים בתהליך שמתפרש על פני שלושה יממות. כדי להכשירו באופן המושלם ביותר. אבל כאמור, כשאנו מבקשים להגיש לצרכנינו את המיטב, שום שיקול כספי לא יהווה מכשול ואבן נגף בדרכנו".

ב'מחזיקי הדת' טוענים שהכשרות מרירה שינה מעיניהם. זו לא מטאפורה, אלא אמת כפשוטה. כאשר עולה נושא ייצור המרגרינה בדנמרק, נזכר הרב שטערנבוך, כיצד הגיעו למפעל כדי להכשירו לקראת הייצור. הפועלים מלאו במים את המיכל אליו מתנקזים רכיבי המרגרינה, בטרם יחלו בייצור עצמו. עתה, על פי תביעת ראשי מערכות הכשרות, לא די במים רותחים גרידא, אלא עליהם להגיע לנקודת רתיחה מבעבעת כזו, שהמכסה שעל גבי המיכל ירחף ואף יוסר, כתוצאה מהמים המהבילים הגואים על גדותיהם מעוצמת ההרתחה. התהליך נמשך שעות ארוכות. הוא מתחיל בבוקר, ומתפרס כמעט על פני יממה תמימה. הרב שטערנבוך יחד עם הגרמי"ל לנדא וצוות המשגיחים, פרשו לאחר יום עמוס ומפרך במפעל, לשינה קצרה בבית המלון בו התאכסנו. הם ידעו שלא ניתן לסמוך על הנתונים שימסרו בעלי המפעל, אודות התקדמות הרתיחה. כבר באישון לילה מיהרו לשוב אל המפעל, כדי להיווכח האם התהליך הושלם לשביעות רצונם, ורק לאחר מכן החל המפעל בתהליך הייצור עצמו.

הדאגה לרווחת הכלל ועדכון הציבור

מחלקת הכשרות של 'מחזיקי הדת' עומדת בקשר הדוק ושוטף, עם כל ארגוני הכשרות בעולם, ועוקבת אחר שינויים מתבקשים בטכנולוגיות המזון וקווי הייצור השונים. לעיתים קרובות, מפרסמת מחלקת הכשרות כמו גם המחלקות האחרות של 'מחזיקי הדת', הפועלות כולן כמעין קואופרטיב, עדכונים והנחיות לציבור בעלון השבועי 'שבת בשבתו', כדי שהציבור יהיה מעודכן בהתפתחויות המתחוללות השכם והערב ברחבי תבל בתחומים אלו, במטרה להטמיע את ההוראות וליישם את הנדרש. כאשר התעוררו בעיות בפרי ה-'תות שדה' למשל, שבהם ישנו חשש לנגיעות גבוהה של תולעים וטפילים, עמדה מחלקת הכשרות בקשר עם המומחה הרה"ג רבי פסח אליהו פאלק מגייטסעד, ופעלה על פי הנחיותיו ותכתיביו.

מחלקת הכשרות, אינה יכולה מטבע הדברים להעניק את שירותיה באורח אבסולוטי. ישנם מוצרים רבים כחול הים, שהציבור החרדי נזקק להם, ולא משתלם לייצר אותם במיוחד בהשגחה ספציפית עבור קהילה קטנה יחסית. לשם כך, בודקים כאן רשימה ארוכה של מוצרים, גם כאלו הנמכרים במרכולים של נכרים. המחלקה, מתחקה אחר סדרת מרכיביו של כל מוצר בפרוטרוט, כגון משקאות, קמח, אטריות ומגוון רחב נוסף של מוצרי מדף, ולאחר שהיא מוודאת שאין בהם כל חשש ולו הקל ביותר, הוא מנפיקה את הרשימה לציבור. המרכולים מטבע הדברים, יכולים להציע את הפריטים הללו במחירים אטרקטיביים המוצעים ללקוחותיהם, ובכך דואגת 'מחזיקי הדת' לרווחת הציבור בכל דרך אפשרית.

שירותים קהילתיים מהמסד ועד הטפחות

כאמור, שירותי הדת הניתנים כאן רבים ומגוונים. מקווה טהרה מהודר עומד לרשות הקהילה, ועל אף שתפעולה כרוך בהפסדים גדולים, אין בכך מכדי להניא את הפעלתה. כך גם הוצאות הבדיקות השבועיות התכופות של העירוב המהודר, שאף הן דורשות הקצאת משאבים: משאבי אנוש ומשאבי הון. למזלה של הקהילה, מי שיסד

בבריקת העופות

את העירוב המהודר הזה, היה הגאון רבי שלום יצחק שטרנברג זצ"ל מרבני ההוד של אנטווערפען, עוד לפני מלחמת העולם השניה. הגרש"י עמד בקשרי מכתבים עם הגאונים הנודעים המהר"ם אריק והאבני נזר זצ"ל, שסמכו את ידיהם על העירוב ולפיכך אין עליו עוררים עד עצם היום.

הקהילה גם מעמידה אחת לחודשיים, שירותי הגעלת כלים ושירותי שריפת חמץ בחצר הקהילה, שלא כמו במקומות אחרים, שבהם כל אחד יכול לשרוף את חמצו היכן שנפשו תשקה. ההנהלה אף רוכשת עבור חבריה מצות עגולות ומרובעות ממאפיות המצות המהודרות, 'קוממיות' ו'מצות יהודה' שבישראל, לטובת כל רובדי חבריה, חסידים כליטאים. לרשות הקהילה גם עומד מתקן גניזה מיוחד, כאשר כל הדפים הטעונים גניזה מועברים מהמתקן לקבורה באתר מסויים בבלגיה, שנרכש על ידי הקהילה. בעבר הייתה הגניזה מובלת לבית העלמין היהודי 'פיטטע' בהולנד, אולם בשל התנגדויות ראשי הרשויות שטענו להיווצרות בקטריות בדפים המוזנחים לטעמם זמן רב מדאי, נאלצו להעביר את מקום קבורתם לבלגיה, כאמור.

יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן

"לאחר הסקירה המתומצתת הזו", חותם הרב שטערנבוך את הראיון המאלף, "כאשר כל אחד נוכח, בפני אלו משוכות אנו ניצבים, ומתרשם בכנות מכמות שירותי הדת האיכותיים שאנו מגישים, הרי שברי לו, כי אינו יכול לעמוד בחיבוק ידיים ולומר, 'אני יכול להסתדר בלעריהם'. כל תושב כאן, מקבל תמורה מלאה עבור דמי החבר המשולמים על ידו, למרות שעדיין אין הקומץ משביע את הארי, ובקופת הקהילה קיים גרעון מתמשך ופער רב בין הרצוי למצוי. גם מי שעומד מעברו השני של המתרס, לא יכול שלא להתפעם ולהתרשם מהיקף פעילותה וממשקלה הסגולי של קהילה אחת, דומיננטית חזקה ומצליחה בסייעתא דשמיא כמובן. על כל אחד להטות כתף על מנת שחפץ ה' בידינו יצלח, להרחיב את פעילותינו לשביעות רצון כולם".

השחיטה המיוחדת

שבט תשע"א.

ביום ראשון בשעות הצהרים, לאחר הכנות מדוקדקות, אוסף הרכב את כל המשתתפים בנסיעה, השובי"ם, המנקרים והמשגיחים, בראשות דיין המתלווה אל הנסיעה מטעם הבד"ץ.

בשדה התעופה בשארלרוא, כאשר מתכוננים כבר לעלות למטוס, נשמע במערכת הכריזה שמו של אחד השובי"ם, שעליו לגשת בדחיפות לאנשי הבטחון. התברר כי בבדיקה הבטחונית גילו במזוודתו מערכת סכינים גדולים, החשודים בעיניהם.

השו"ב מסר להם הסבר קצר על מטרת הנסיעה ונושא השחיטה, ולאחר שהדברים נתיישבו על לבו שיחררו. אולם תוך כדי הבדיקה נפגם החלף.

אחרי טיסה של כשעה ומחצה נחתנו בשדה התעופה של העיר ווראסלאוו בפולין, משם המשכנו כשעתיים ברכב עד שהגענו לעיירה סמיטשינא. בעוד שקבוצה אחרת עשתה את הנסיעה כולה מאנטווערפען ברכב, דרך של למעלה מעשר שעות, עם כל הכבודה שנבצר להעלותו על המטוס.

לאחר נסיעה מפרכת בכבישי פולין, מגיעים בשעה טובה לאכסניא, בית רחב ידים, שישמש כמקום מגורים לכל הצוות. מכינים סעודת ערב שהופכת לסעודת מצוה, עקב דברי התורה ומילי דחסידותא הנשמעים בה למכביר. מתפללים מעריב והולכים להחליף כוחות ליום המחרת.

יום שני, בחמש בבוקר ממתין הרכב לצוות השוחטים, כדי להסיעם לטבול במקוה - גם זה חלק מההידורים בשחיטה - לאחר מכן מתפללים תפלת שחרית ברוב עם, טועמים טעימה קלה ומתכוננים לצאת לבית השחיטה. כנראה שבעל בית השחיטה ידע פרק בספרי חסידות, ולכן דאג שההכנות יהיו גדולות יותר, וכך חכינו שעות על גבי שעות, עד שבערוב היום נתקבל האישור של בעל בית המטבחיים לבוא ולשחוט. עלינו מיד על הרכב שהובילנו לעיר לעשנא ("ליסא" ביידיש, עירו של החוות דעת זצ"ל).

בבית השחיטה החלו השובי"ם בהכנות אחרונות, בדיקת החלפים ועוד, עד שבשעה טובה הגיע זמן השחיטה, השו"ב מברך בקול רם את ברכת השחיטה ומתוך בקשה שהכל יתנהל כשורה, כאשר כולנו מצטרפים אליו בתפלה שלא יצא ח"ו שום מכשול מתחת ידינו.

המשגיחים נעמדים על משמרתם, בעוד שהדיין עומד על גביהם, להשגיח ולבדוק במשך כל מהלך השחיטה, ומיד מציינים מספרים על חלקי הבהמות המנותחות (הראש, הלשון והרגלים), כדי להכירם אם הם מאלו שיצאו כשרות למהדרין.

אחרי ההפשטה פותחים את גוף הבהמה, מוציאים את הקיבה ובודקים את ההמסס, לראות אם אין שום ריעותא כלשהי העלולה להטריף את הבהמה. השו"ב מכניס ידיו לבדיקת הריאה, לבדקה מסירכות, ומציין מיד על גליון נייר המקומות שצריכים לבדוק פעם נוספת מבחוץ.

את הריאה מוציאים בזהירות יתירה - כי לפעמים כאשר הפועל אינו מיומן די צרכו הוא עלול לחתוך בתוך הריאה בסכינו, ואז שוב אי אפשר לנפחה - מנפחים אותה ובודקים אותה בדקדוק גדול מכל צדדיה. המתח במקום גדול מאוד, כולם מחכים לשמוע אם אכן הבהמה היא בגדר "גלאט כשר".

מיד לאחר השמעת חוות הדעת החיובית מתפוגג המתח והמשגיחים נכנסים לפעולה. מסמנים את כל חלקי הבהמה, הקטנים והגדולים, מערכת השינוע מתחילה לפעול, כשהבשר מוסע על ה"ליין" לעבר עמדת הניקור.

הריין הגר"ז פאללאק שליט"א והשוחטים בבדיקת הראיות

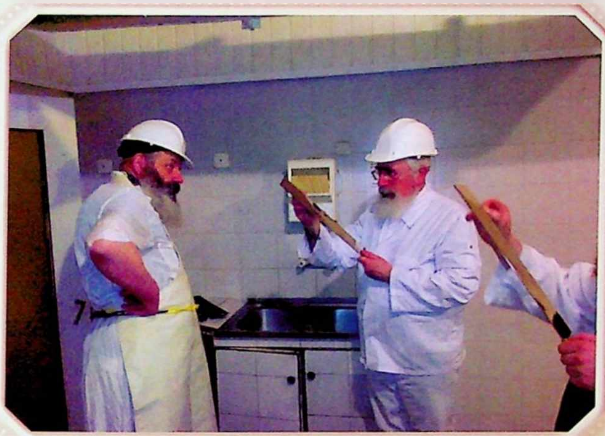

עם גמר הניקור מוכנסים כל החלקים הגדולים למקרר, ואת החלקים הקטנים, כמו הלשון הכבד והרגלים, מסדרים בארגזים, לא לפני שהכל מוחתם בחותמת עם בלומבה של הקהילה כדי למנוע חשש של זיוף ח"ו. מכניסים הכל למקרר, מוכן למשלוח למפעל המליחה וההכשרה. וכן יתזור הדין עם עוד עשרות בהמות, לאחר יום עבודה ארוך ומתיש חוזרים לאכסניא.

ביום שלישי השכם בבוקר נעמדים שוב על הרגלים. השכם בבוקר כבר יוצאים חלק מהמשגיחים למפעל המליחה וההכשרה. הנמצא בעיר גוסטין, אך זאת רק לאחר בדיקה מדוקדקת וחוזרת של החותמות המעידים על כשרות הבשר.

מנקים את הדם בעין ממקום השחיטה, והבשר ממשיך על ה"ליין" לשריה במים על משך כמחצית השעה, ומיד עובר לעמדת המליחה, כשה"ליין" ממשיך לנוע במשך כשעה נוספת עד השטיפה וההדחה. ביני לביני עומדים המשגיחים על רגליהם שעות ארוכות ועוסקים במליחת החלקים הקטנים ובצליית הכבד.

עם תום העבודה המפרכת, אפשר כבר לתת את הדעת על חזרה לאכסניא ועל הפונה.

ביום שלאחריו מתחדש שוב התהליך של השחיטה ולאחריו המליחה, וכך חוזר חלילה גם בשבוע השני, שאז חוזר חלק מהצוות הביתה לאנטווערפען, וחלק אחר נשאר כדי לטפל בשלבי האריזה, ובהכנת מוצרי הבשר כמו נקניקים וכדומה, דואגים שהכל יוכנס להקפאה עמוקה, מוכן למשלוח הביתה. רק אז מרשה לעצמו הצוות לנשום לרווחה, בידעם שעשו את מירב המאמצים כדי לספק בשר כשר למהדרין עבור כלל תושבי העיר.

נרשם ע"י אחד המשתתפים

מקוה טהרה

כשנוסדה הקהילה בשנת תרנ"ב השתמשו המייסדים במקוה הנמצאת בביהמ"ד הקיים ברחוב Kleine Pieter Potstaat על יד הנמל. בסביבות שנת תרס"ט כשהוכרה הקהילה רשמית, התחילו בבנין מקוה חדשה ברחוב Van Noortstraat, וכשהמקום היה צר מהכיל, נבנתה מקוה חדשה בלאמריניערעסטער. יצויין שהאחראי על המקוה היה אז ר' חיים פינק ז"ל (אביו של יבל"ח ר' הערשעל פינק נ"י מפה) ופעם באמצע עבודת איש התחזוקה במקום התחילו הבגדים של הפועל הלא יהודי לבעור. ר' חיים ניסה להצילו, אולם למגינות לבנו התפוצץ המיכל ור' חיים ז"ל נפל שם על משמרתו רח"ל בהשאירו אלמנה צעירה ויתומים קטנים. כל הקהל היה בהלם.

ת.נ.צ.ב.ה.

בשנות הזעם נסגרה המקוה ונחרבה כליל. לאחר המלחמה בשנת תש"ה השתמשו הקהילות המאוחדות במשך זמן מסוים במקוה הישנה של "שומרי הדת" ברחוב וואן דיעפענבעיק. כשהמקום היה צר מהכיל, קנתה הקהילה מגרש ענקי על יד בית הכנסת הגדול ברחוב אסטען ומצד האחורי ברחוב סטעינבאק. והתחילה לבנות מקוה חדשה. המקוה היתה בשעתה המקוה הכי גדולה בעולם. בהתחלה הבטיחה הממשלה סיוע כספי אולם במשך הזמן חזרה מהבטחתה והגרעון סיכן את עצם קיום הקהילה. נערכו מגביות חירום ובעז"ה הצליחה הקהילה לכסות את חובותיה.

כידוע הכשרות של המקוה היא אבן היסוד של הקהילה, וההקפדה על הבורות והמערכת, עומדים תחת פיקוחו התמידי של הביד"צ.

הקהילה עומדת היום שוב לפני אתגר חדש: צריכים שוב לשפץ את המקוה באופן יסודי ולהכניס בה את כל הטכנולוגיה החדשה, כמובן הכל כדי לשפר את השירות ולדאוג לחסכון של ההוצאות.

כן בתכנון: לבנות מקוה חדשה לשבת קודש בסביבה מרכזית, אך מחכים כעת לרשיון העירי'.

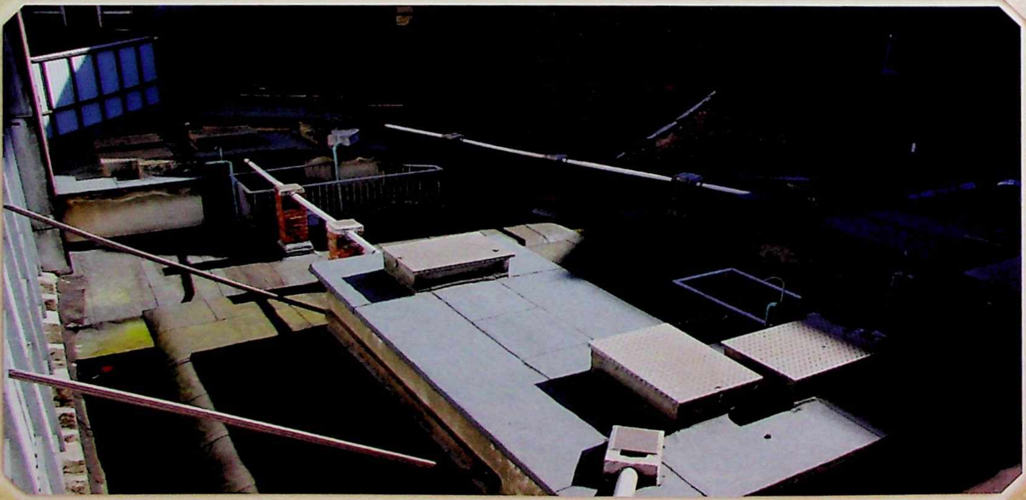

בורות על גג המקוה

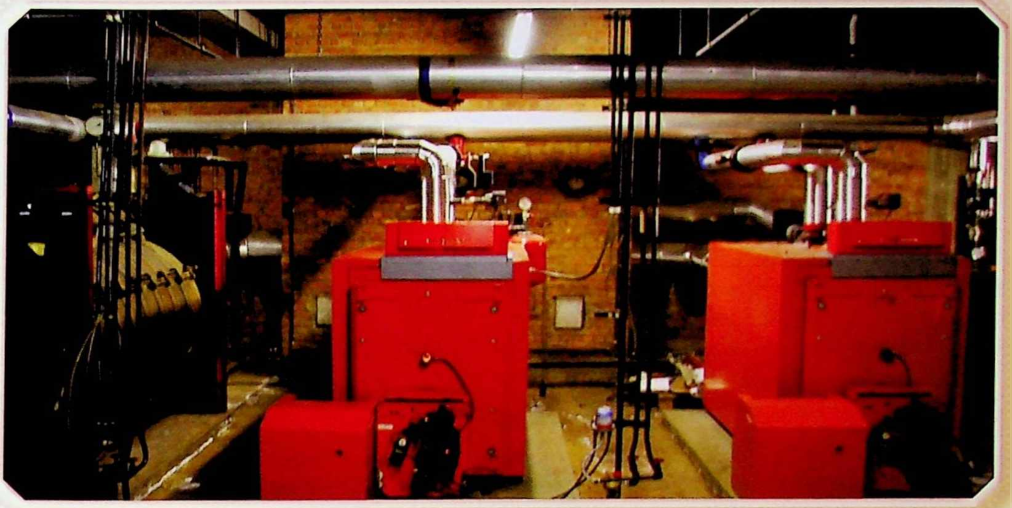

מתקני המקוה

מערכת המיחשוב של המקוה

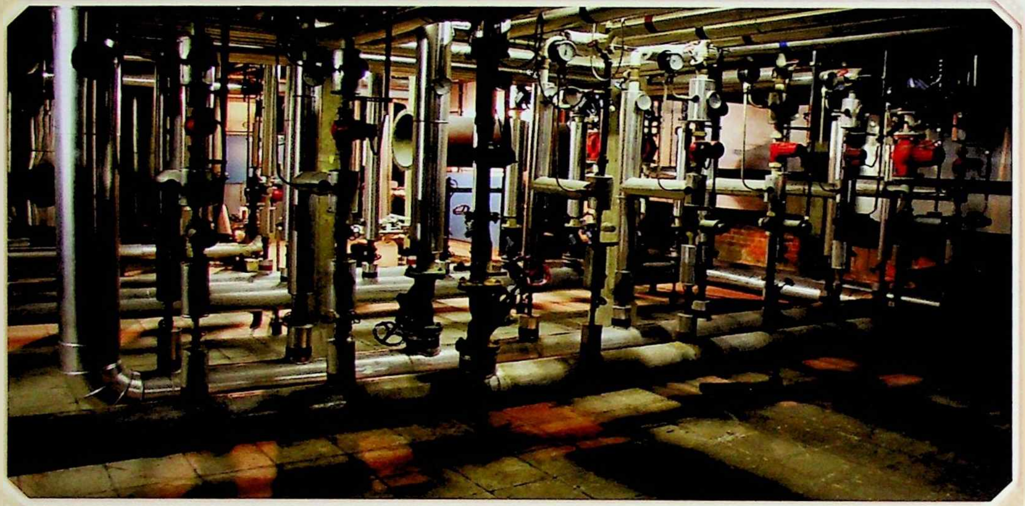

מתקני המקווה

מקווה כלים

מערכת החימום

בית החיים
פיטטע - האללאנד

כשנוסדה הקהילה החרדית בשנת תרנ"ב (1892) הצליחו המייסדים לרכוש חלקה מיוחדת בבית הקברות העירוני בגן Kiel שע"י אנטווערפען. לא היו אז הרבה לויות כי רוב רובם של חברי הקהילה החרדית היו אז צעירים לימים וגם חלק מהם העדיפו להקבר באמסטערדאם.

בנתיים הועלתה הצעה חדשה בפרלמנט הבלגי. היות שבלגיה היא אחת המדינות הכי מיושבות באירופה (אולי בעולם) ואין הרבה מקום לקבורה, הוצע שם שלא יעניקו רשיון לבית קבורות לנצח ולאחר זמן מסוים (בין שלושים ומאה שנה) ירוקנו בתי הקברות ויקברו שם מחדש.

נעשו השתדלויות אצל השלטונות, ר' יעקב אייזענמאן ז"ל אחד ממיסדי הקהילה גם נפגש עם שר המשפטים דאז, אולם הכל היה לשוא. הנהלת הקהילה לא המתינה על החוק ובשנת תרס"ז (1907) רכשה הקהילה קרקע בפיטטע על יד בית הקברות של חברת "פרעשיע". ברם זכור אותו האיש לטוב וד"ר וואלף שמו יו"ר הקהילה, אשר טרח לקנות את הקרקע בעבור הח"ק.

הקבר הראשון נרכש ע"י ר' שלמה זלמן ב"ר בנימין טירקוס ז"ל בשנת תרס"ז ונקבר בשנת תרע"א - לפני מאה שנה.

כעבור 10 שנים נסגר בית הקברות בKiel והחלקה של מחזיקי הדת הופנתה לפיטטע.

עד מלחמת העולם השניה נקברו שם הנפטרים כסדרם אולם בפרוץ המלחמה נאסרה שם הקבורה ע"י הנאצים ימ"ש והנפטרים, הרבה מהם קרבנות הנאצים, נקברו ע"י אנטווערפען ב Schoonselhof

אחרי המלחמה הועברו והופנו רוב הנפטרים שוב לפיטטע.

בית העלמין שופץ כמה פעמים. גם נקנתה חלקה נוספת ממול.

בלע המוות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים.

כניסה לבית החיים בפיטטע

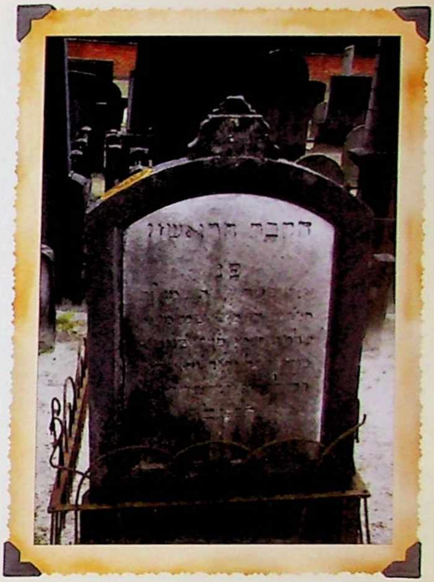

הקבר הראשון בפיסטע

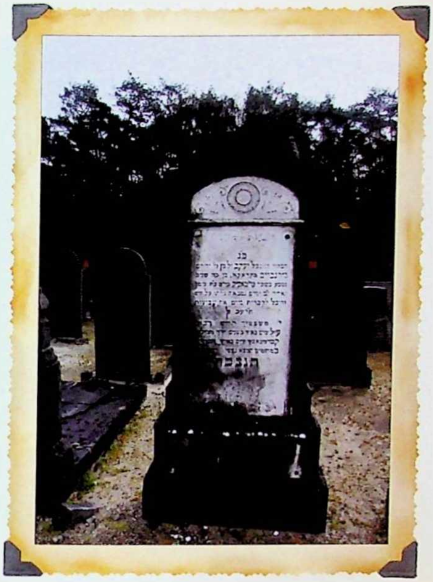

מצבת יעקב בירנבוים ז״ל שנטבע בשבר טיטאניק

מצבת ספרי התורה שנשרפו בביהמ״ד הגדול אסטעז

בשנת תשנ״ג

מצבת הקדוש דוד הכהן הי״ד שנהרג עקה״ש ביום י״ד אב תש״מ

אהל מנוחת קדשם ומצבתם של צדיקי בית פשעווארסק זי"ע

החברה קדישא

החומה של בית החיים הזה נתיסדה בשנה תרצ"א
ונשתכללה בשנת תרצ"ה תחת פקודה ראשי ומנהלי ח"ק ואנשי ח"ק גחש"א
מחזיקי הדת

הרב הגאון ר' מרדכי ראטענבערג אב"ד דק"ק מה"ד
הרב ר' שלום יצחק הכהן נ"י, ר' שלום שכנא הלוי ריכטער,
ר' חיים פינקעלשטיין, ר' שמחה טייטעלבוים,
ר' שלמה זלמן ראטצערסדארפער, ר' שלמה זלמן ראטענבערג.
ר' הירש לייב קאטץ, ר' אברהם זיסקינד, גבאי ח"ק כוללה
ר' שלמה אוללמאן, סגן העדה והחברה.
ר' אברהם גוטוויין, ר' אהרן הירשמאן, ר' יוסף אלטבויער
ר' קלמן דרענגער, ר' זלמן גייגער, ר' קלמן דימענדשטיין
ר' קאפל וויינבערג, ר' אלחנן זאב לוסטיג, ר' שלום שו"ב לערנער
ר' חיים מאנדעלבוים, ר' חיים קליינהויז, ר' מענדל קארנרייך.
ר' אלחנן זאב קלאגסבאלד, ר' צבי קרענגעל (כעת בא"י)
ר' חיים אליעזר ראזענפעלד, חברים דח"ק גחש"א יזכו לראות
בנחמת ציון ובבנין ירושלים בב"א.

ואלה אשר שבקו לנו חיים ולכל ישראל מיסדי ומנהיגי ה"ק כוללה וח"ק גחש"א.

הרב הגאון הצדיק ר' נח צבי אוללמאן זצ"ל ראב"ד דמה"ד
ר' אברהם אוללמאן ז"ל, ר' שלום פיינער ז"ל, ר' דוד פיסמאן ז"ל
ר' משה דיקער ז"ל גבאי הח"ק כוללה .
ר' עוזיאל מועד ז"ל, ר' טובי' קראנענגאלד ז"ל
ר' זעליג באשנער ז"ל, גבאי ומיסדי ה"ק גחש"א.
ר' אליעזר גאלדשמידט ז"ל, ר' מרדכי מנחם האמבורגער ז"ל.
ר' מאיר דוד ליפשיטץ ז"ל, ר' קלמן באקלער (מאהלער ?) ז"ל,
ר' יצחק זאב ניסענבוים ז"ל, ר' מענדל עקשטיין ז"ל,
ר' שאול פיגאשנער ז"ל, ר' אליעזר קארמעל ז"ל
ר' שלמה זלמן קליפער ז"ל, ר' יהושע ראזענפעלד ז"ל,
ר' אליעזר שטערן ז"ל, אנשי ה"ק גחש"א. ינוחו בשלום ותהי'
נשמתם צרורה בצרור החיים עם נשמות כל הצדיקים

ברם זכור האיש לטוב הרבני הנגיד ר' אשר המכ' ד"ר וואלף
נשיא העדה מה"ד אשר טרח ועמל לקנות עבור הח"ק את
חלקת השדה הזאת לבית החיים

רשימת החברה קדישא משנת תרצ"א

רשימת גבאי חברה קדישא

לזכור נשמות

המתעסקים במצות גחש"א פה ק"ק אנטווערפען יע"א

מוהר"ר נח צבי ב"ר משה	אולמן
מוהר"ר מרדכי ב"ר נפתלי	רוטנברג
מוהר"ר שמואל יוסף ב"ר יהודה צבי	ראבינאוו
מוהר"ר חיים ב"ר אברהם יוסף	קרייזהירטה
מוהר"ר אלטר אליהו ב"ר אפרים פישל הלוי	רובינשטיין
מוהר"ר שלום יצחק ב"ר ישעיה קלונימוס	שטרנברג
מוהר"ר שמואל דוב ב"ר יצחק	מיינדל
מוהר"ר עקיבא אשר ב"ר פיני צבי הלוי	ליפמן
מוהר"ר חיים יעקב במוהר"ר מרדכי	רוטנברג
ר' שלום ב"ר צבי מאיר	לויט
ר' שלמה זלמן ב"ר ארי' ליבוש	רוזנברג
ר' בנימין שמחה ב"ר אלכסנדר זיסקינד	טייטלבאום
ר' שלמה זלמן ב"ר שמעון	קליין
ר' נתן דוד במוהר"ר מנחם מענדל	פישמן
ר' שלום שכנא ב"ר דוד הלוי	ריבנר
ר' אברהם ב"ר דוד	ווסקנר
ר' יקותיאל זלמן ב"ר יוסף	נייגר
ר' אליעזר ב"ר זאב	טרכל
ר' חיים אליעזר ב"ר שלמה	שטערן
ר' יהושע ב"ר חיים אליעזר	רוזנפלד
ר' מרדכי מנחם מענדל ב"ר ישראל	הבורנר
ר' אלי' ב"ר מרדכי צבי	וויינגלינג
ר' טובי' ב"ר יהודה	קרתנשלד
ר' עזריאל ב"ר יהודה ליב	מועד
ר' שלום יצחק ב"ר אהרן יחיאל מיכל	פיינר

ר' חיים אליעזר ב"ר יהושע	רוזנפעלד
ר' שלום אליכלך ב"ר שרגא	פנזר
ר' שלום ב"ר צבי הירש	רצפרדורפר
ר' קלונימוס קלמן ב"ר יוסף	דרנגר
ר' צבי ארי' ב"ר אברהם	כ"ץ
ר' חיים שמואל ב"ר אברהם שלמה	מנדלבאום
ר' מנחם מענדל ב"ר ירוחם הלוי	קרנרייך
ר' שאול ב"ר אברהם ישראל	פינטנר
ר' אברהם ב"ר מאיר שמואל	פישר
החבר ר' יהודה בה"ח קלונימוס משה	רוטשילד
ר' אפרים מרדכי ב"ר אברהם יעקב מיכל	קלרקופר
ר' יוסף ב"ר אברהם שמואל	טירקטמא
ר' פנזר ב"ר יחיאל	ענגל
ר' אברהם ב"ר דוד	אולמגן
ר' אברהם ב"ר צבי	פישר
ר' שלמה זלמן ב"ר יצחק צבי	רצפרדורפר
ר' אלחנן זאב ב"ר אבינדוד	קלנגסבלר
ר' חיים ב"ר יהודה דוב	פינקלשטיין
ר' חיים ב"ר ישראל יצחק	קליינהויז
ר' אברהם ב"ר יחיאל מיכל	גוטוויין
ר' זאב וואלף ב"ר משה	אסטער
ר' ישראל ב"ר נתן שלום	שטערן
ר' יעקב ב"ר אלישע	פרינץ
ר' שמחה ב"ר נחמיה	שונברג
ר' יצחק ב"ר יהודה	פריילין
ר' חיים ב"ר מאיר	לאקס
ר' ישראל בן מהר"ר יהושע	ווירדקעהר
ר' ישראל ב"ר יונה	מאובה
ר' שמואל שמעלקא ב"ר יחיאל	וואסרמן
ר' יעקב ב"ר שמשון יהודה	שטיינבאך

ר' מרדכי ב"ר ארי'	מאטלס
ר' יצחק ביזן ב"ר אלכסנדר זיסקינד	שכטר
ר' מרדכי ב"ר יצחק שלמה	פיטק
ר' חיים ב"ר משה צבי	הופמעטס
ר' שלמה ב"ר חיים	שפעלצער
ר' נתן נטע ב"ר יצחק ישעיה	איצקאוויטש
ר' יחיאל אפרים ב"ר פסח	טיפנברונער
ר' ישראל ב"ר יששכר בער	ארנסטיין
ר' צבי ב"ר מרדכי	בלאו
ר' יהושע העשיל ב"ר משה אליעזר	טייטלבאום
ר' יצחק יהושע העשיל ב"ר ברוך	הייסמאן
ר' מרדכי ב"ר חיים	אללעף
ר' צבי מאיר ב"ר בנציון	איינהורן
ר' שלמה ב"ר אלחנן זאב	קלאגסבאלד
ר' יהושע ב"ר חיים נתן	פריינד
ר' שמואל אליהו ב"ר שאול קלונימוס	ווייסמאן
ר' שמעון ב"ר ארי'	צוויבעל
ר' אברהם אבא ב"ר חיים יהודה	לפנר
ר' שמואל ב"ר מנחם חיים	פערל

רשימת גבאי חברה קדישא

לזכר נשמות

המתעסקות במצות נחש"א פה ק"ק אנטווערפען יע"א

מרת פראדל בת ר' ואכ	פינק
מרת רבורה בת ר' חנוך	מרגנשטרן
מרת דבורה בת ר' שמואל	האלברטהל
מרת סינדל בת ר' אליקים געצל	שיק
מרת לאה בת ר' יחיאל	לאנגוא
מרת לאה בת ר' נפתלי הערץ	רצרסדורפר
מרת מילכה בת ר' מרדכי	ציטראן
מרת כלימכה פלארא בת ר' יואל משה הלוי	רוטשילד
מרת מלכה פיגא בת ר' מנחם מענדל	נוסבאום
מרת מלכה בת ר' יואל משה	ווירקעהר
מרת פריידא בת ר' משה הכהן	ריף
מרת רבקה בת ר' לוי	פרינס
מרת פרומעט בת ר' יהודא	שרייבער
מרת שרה מאטא בת ר' דוד	וילכרשטיין
מרת סינדל בת ר' חיים יקותיאל	מאראוויצקי
מרת מלכה בת ר' אברהם יצחק	אולמאנן
מרת רחל בת ר' משה הלוי	ארנשטיין - כבינוש
מרת סירל בת ר' פינחס מעכל	קארנפעלד
מרת קלערשא בת ר' רפאל	האוסדארף
מרת זלאטע בת ר' שמואל	ראנד
מרת פריידא בת ר' שמעי'	אללעך
מרת בינה בת ר' אברהם חיים	נ-טעכטפעלד

מי שברך

למתעסקות דח"ק של הקהילת החרדית "מחזיקי הדת"
העוסקות במצות נחש"א פה ק"ק אנטווערפען יע"א

מרת רות ברונלי בת ר' מנחם הלוי	איינהארן
מרת הינדא לאה בת ר' יצחק	ניימאן
מרת צפורה מלכה בת ר' מנחם מניס	בלאנק
מרת פערל בת ר' אברהם זונדל חנוך	ויכערמאן
מרת אסתר לאה בת ר' יצחק	ווייסמאן
מרת רחל לאה בת ר' אברהם	דים
מרת רודא יהודית בת ר' יהודה ליב	מאנרעל
מרת הענדל בת ר' דוד	שווימער
מרת מרים בת ר' פרץ שמואל	מאנטעל
מרת ביילא גיטל בת ר' שמעון	גרינפעלד
מרת פראדל בת ר' יהודה	פפנהיים
מרת ברוריה בת ר' מאיר	ליפשיץ
מרת הינדא בלומא בת ר' אברהם חיים הלוי	וואקסשטאק
מרת ולאטע בת ר' אלימלך	מענצער
מרת חיה געלא בת ר' מרדכי	פריעד
מרת כלומא בת ר' שלמה	מיללער
מרת לאה בת ר' חיים הכהן	האפפמאן
מרת ארל בת ר' משה ניסן	פלוטשעניק
מרת גבריאלה ר' בת יוסף	רויטענבארג
מרת שרה בת ר' אברהם שלמה	נוטמאן
מרת שולמית בת ר' משה	פריילין

מי שברך אבותינו שרה רבקה רחל ולאה הוא יברך את העוסקות במצות וגמילות חסד של אמת של החברה קדישא מחזיקי הדת ק"ק אנטווערפען יע"א
מרת ______
בעבור שכל המתפללים מברכים אותן, ובשכר זה הקדוש ברוך הוא ישמרן ויצילן מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהן עם כל ישראל אחיהן ונאמר אמן.

מי שברך

למתעסקים נח"ק של הקהילה החרדית "מחזיקי הדת"
העוסקים במצות נחש"א פה ק"ק אנטווערפען יע"א

הגבאים:	ר' שבתי ב"ר פנחס ישראל הלוי	האפפמאן
	ר' יהונתן משה ב"ר שמעון	פאפענהיים
המתעסקים:	ר' חיים דוד ב"ר מנחם	מארעלוס
	ר' אברהם שלמה ב"ר יהושע העשל	גרינפעלד
	ר' ישראל ב"ר נפתלי צבי הלוי	מאנטעל
	ר' נחמי' ב"ר ישעי' יצחק	ערעל
	ר' משה ב"ר מרדכי	אללעך
	ר' אברהם משה ב"ר ישראל ברוך	קארנפעלד
	ר' ישעי' ב"ר שלמה	שלאמאוויטש
	ר' דוב ב"ר שמואל	פערל
	ר' יצחק אייזיק בן מוהר"ר חיים ירחמאל	גרינפעלד
	ר' אברהם ב"ר חיים	נ-טספעלד
	ר' משולם אברהם אליעזר ב"ר צבי טובי'	זילברמאן
	ר' יצחק ישראל ב"ר שמאי	פלדמאן
	ר' אהרן ב"ר פנחס ישראל הלוי	האפפמאן
	ר' צבי שלמה ב"ר דוד חיים	ראזענבלאט
	ר' שניאור זלמן בן הרב ר' סעדי'	ליבערווו
	ר' מרדכי יצחק ב"ר יעקב דוד הלוי	סעכטער
	ר' אהרן דוד ב"ר אברהם	סאלינסקי
	ר' אברהם אהרן ב"ר פנחס	פריערמאן
	ר' יחזקאל סרנא אלחנן ב"ר אברהם מנחם מנדל	וואגמל
	ר' יוסף מנחם ב"ר משה ניסן	איין

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן דוד ושלמה הוא יברך את המתעסקים במצות גמילות חסד של אמת של החברה קדישא [illegible]
הגבאים ___
ואת כל חברי ועד הקהילה מחזיקי הדת פה ק"ק אנטווערפען
בעבור שכל המתפללים מברכים אותם, ובשכר זה הקדוש ברוך הוא ישמרם ויצילם מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם, ויזכם לעלות לרגל עם כל ישראל אחיהם ונאמר אמן.

העירוב

"בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצאה בת קול ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני, יש לומר למה אמרה עליו פסוק זה אחר שתיקן גם נטילת ידים ולא אמרה כשתיקן עירובין בלבד. ונ"ל בס"ד כי בשעה שתיקן עירובין היה פתחון פה לאיש שוגה ופתי לחשוב שתיקן זאת להנאתו להקל מעליו משא הכבד הזה של איסור הוצאה והולכה מרשות לרשות ואין כוונתו לשם שמים וגם אין רוח ה' דיבר בו בזה, אך אחר שתיקן נט"י שהיא טירחה גדולה ועול כבד שיאסור לאדם לאכול בלא נט"י ולפעמים קור גדול וקשה הרחיצה, גם לפעמים לא יזדמן לפניו מים ליטול ומה לו להוסיף טרחה זו ומשא כבד עליו ועל העולם, אלא ודאי רוח ה' דבר בו וכל מעשיו לשם שמים, וגם בן ממילא ידעינן גם ענין עירובין רוח ה' דבר בו ולא נתכון לשם פניה ח"ו, ולכך כיון שתיקן עירובין ונט"י, אז אמרה עליו פסוק זה אם חכם לבך להשיג האמת מה שהוא רצון שמים ישמח לבי גם אני כי הנה עתה חכם בני ושמח לבי בתיקון נט"י ואשיבה תורפי דבר בתיקון עירובין שלא יאמרו מלבך בדית תיקון זה להנאתך.

(בן יהוידע שבת י"ד)

וכתב המהרש"א בזה הלשון: דהיינו בני אם חכם לבך לעשות גדר לאיסור הוצאה בשבת, ישמח לבי גם אני, שיתקיים מצות שבת באיסור הוצאה דאורייתא, עכ"ל.

על הנחיצות ועל התועלת של עירוב בעירנו כל התבטאות מיותרת, די לנו להיזכר באי הנעימויות הנגרמות, הסיוטים שאנו חווים כל פעם שאנו מבקרים בעיירות הכי מפותחות מבחינות יודישקייט, הכל יש, בתי כנסת, שטיבלעך, מקוואות, כשרות מהודרת, מוסדות חינוך, אך עירוב אין, אין אפשרות לטלטל, לא אחת נתקעים ללא סידור או חומש, גמרא או סתם ספר, האמהות על תינוקותיהן סגורות בבית, במשך כל השבת על כל המשתמע מכך, לרבות זקנים ונכים, הרתוקים לעגלות ומתקשים לתפקד ללא כסא גלגלים, תרופות לנזקקים רק במצב של פיקוח נפש, אין ביקורים להרבות רעים וכו', איך מביאים את הטשאלענט והקיגעל החמים מן הבעקער אל השמחות והקדישים, ואיך יקויים מנהג ישראל מקדמת דנא שהיו טומנין את החמין אצל האופה... ?

ומכאן שעלינו להודות לקברניטי הקהילה, הדיינים והמוצי"ם, ראשי הקהילה, ובאופן אישי לעסקן הדגול ר' פנחס קארנפעלד שיחי', שעשו ועושים לילות כימים לתיקון ותחזוק עירוב מהודר בעירנו. לא אחת קרה שר' פינחס הי"ו הגיע לשטיבעל בבגדי חול כי נוצרה בעיה עם העירוב והתיקון התמשך הרבה מעל המשוער.

מעניין לציין כי כאשר נבנתה אנטווערפען לפני כאלף שנה ולאחר שנתיישבה, נהפכה בתחילה לעיר מבצר, עיר בצורת חומה גבוהה דלתיים ובריח - מוט או קורה של עץ, של ברזל וכד', המונחים לרוחב דלת או שער והנועלים אותם-כדי להגן על התושבים מפני הסכנות האורבות להם, דלתותיה נעולות בלילה כך שאין יוצא ואין בא, וממילא היתה לה דין של רשות היחיד גמור.

אולם לפני כ150 שנה, נשתנתה צורת מבנה העיר הוסרו חלק מהחומות, ואז נעשית כרמלית לכל הדעות, ופרזות תשב במשך שנים. ואכן כשהגיע לפה הכהן הגדול מאחיו הגה"צ ר' שלום יצחק שטערנבערג זצ"ל אשר הונף ואשר הורם לאחז פני כסא ההוראה דפה אנטווערפען יצ"ו בשנת תר"ן (1890), מצאה עיר פרוצה בלתי מתוקנת בעירובין. והיות כי רבו עמי הארץ ורבו המכשולות באיסורי טלטול בשבתות בשווקים וברחובות, ושבת שהותר מקצתו הותר כולו רח"ל. ולהיותה גם עיר רוכלת העמים - עיר נמל - והרבה יהודים מכל מקומות מושבותיהם עוברים ושבים בה לרגל מסחרם, על כן נתן אל לבו לבוא בכוחא דהיתירא לשם שמים לתקן את העיר בתיקוני עירובין, לשמחת יראי ה' וחושבי שמו, וטעמו ונימוקו עמו בספרו "ברכת שלום" (שיצא לאור רק בשנת תר"ץ).

אחרי שידע את שלפניו ושקל במאזני פלס את כל הצדדים, התכתב עם גדולי הפוסקים בשעתו, עם בעל "האבני נזר", זצ"ל, עם הרה"ג ר' מאיר אריק זצ"ל (בעל אמרי יושר), עם בעל "דרך המלך" ועם בעל "תיקון עירובין" ו"חיי אריה" מקראקא עיר ואם בישראל יצ"ו.

וממכתב למעשה, לא נח ולא שקט והעמיס על שכמו את הביצוע, ואחרי שאיזן, חיקר ותיקן מצא בקעה וגדר בה גדר, עשה בה הלכה למעשה לשעתו והלכה לדורות, עד שבשנת תרס"ב הוציא מתחת ידו דבר נאה ומתקבל, ולבתר דשכר הרשות משכירו ולקיטו של שר העיר ועירב את החצירות בפת נעשתה העיר אנטווערפען רשות היחיד. רשות יהידו של עולם לעיולי ולאפוקי מבית לחצר ומחצירות לבתים ביומא דשבת ביה מלכו של עולם לקראתו עונג ולקדוש ה' מכובד.

כמובן כל מה שיזם, הגה, חולל ותיקן היה תחת פיקוחם והסכמתם המלאה של הרב הראשון דקהילת "מחזיקי הדת" ה"ה הרב הגאון ר' נח צבי אולמאן, זצ"ל, ואחריו ממלא מקומו הקדוש הרה"ג ר' מרדכי ראטטענבערג, זצ"ל, הי"ד.

עקרי הבעיות צצו רק כעשרים שנה אחר מלחמת העולם השנייה, כאשר התוכניות בבנין הערים וסביבתם השתנו ללא הכר, וביחוד מסילות הברזל, הנמל, קוי הטלפון, ועוד. ועקב התפתחות העיר שום דבר לא נשאר יציב, כך שבתקופת כהונתו של מורינו, הרב זצ"ל, הגאון הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל, ואתו עמו דייני הקהילה חברי הביד"ץ דפה יצ"ו הרה"ג ר' עקיבא אשר ליפסאן זצ"ל ויבל"ח הראב"ד דהיום הגר"א שטערנבוך שליט"א וגאב"ד עיה"ק קרתא דשופריא ת"ו הגרי"ט ווייס שליט"א, כמעט ולא עברה שנה בלי שיתעוררו בעיות ושאלות, לפעמים די חמורות, בנוגע לעירוב אשר העמידו לא אחת את כל המפעל וקיומו של העירוב בסכנת קריסה. בערך שלשים שנה החזיק העירוב מעמד אולם בשנת תשל"א בעת שנסלל כביש העוקף את העיר (Ring), נפרצה כליל החומה הקיימת בלי אפשרות לתקנה.

ואז שינסו הביד"צ והנהלת הקהילה את מתניהם, שירטטו צורת העיר, ואחרי שהגו תכנית חדשה לעירוב, מושתתת ומבוססת על אדני שו"ת גדולי עולם אשר מפיהם אנו חיים הלכות ופסקים חדשים וגם ישנים, פנו לשלטונות, בקשו וקבלו רשות לתקן מחיצה חדשה סביבות העיר, מיוסדת בהכשר ויתרון על הישנה שהיתה כבר מקדמת דנא. ובשנת תשל"ב לאחר הפסקה של כחצי שנה, שוב נתחדש עירוב העיר, ועל מנוחתו יקדישו את שמך, הותר הטלטול בשבתות, והעיר אנטווערפען נעשתה שוב רשות היחיד גמור למהדרין מן המהדרין.

והנה קצת רקע, והסברים

מחיצות העירוב הן רובן ככולם מחוץ לעיר, דהיינו רחוק מהרחובות ב"הרובע היהודי" ולכן אנשי העיר לא מבחינים ולא מודעים כשמתהווה שינוי כלשהוא ו/או כשנפרצים בהם פרצות. העירוב דרש ודורש עמידה על המשמר ביתר שאת וביתר עוז, לעקוב ולעמוד כל הזמן על השינויים המתהווים, ולפתור את הבעיות בין שבת אחת לשנייה ולפעמים תוך כמה שעות, אם הקלקול התהווה בערב שבת. על זה חבים אנו תודה מיוחדת לדיינים, ואתם עמם העסקנים, שעמדו ועומדים הכן לכל פקודה, עומדים בקשר מתמיד עם הרשויות הנוגעות בדבר, וכן בעת שכירת הרשות מהשלטונות, אשר לשבחם ייאמר, שנענים תמיד באדיבות, ללחוץ ולזרז לתקן את הטעון תיקון, דבר שבודאי כרוך לא פעם בהוצאות חריגות וכו' ולעשות כמיטב יכולתם, שהכל יבוא על מקומו בשלום לפני כניסת השבת.

כל בני העיר ללא יוצא מן הכלל, חברי הקהילה ואלו שאינם, נהנים ומשתמשים בעירוב. לא שמענו עד הלום על משפחה כל שהיא, שנמנעת מלטלטל, בפרט אלה אשר טפלי תלויין בה, כולם סומכים על העירוב. ואם אב המשפחה רוצה להחמיר על עצמו, תע"ב, אבל בני ביתו מטלטלים. וכך שכולם, נהנים משירותי הפיקוח וההשגחה המופעלים בבכל שבוע ושבוע (משגיח מיוחד ממונה על הפיקוח, ועליו מונחת האחריות לעקוב, לעמוד על המשמר ללא היסח הדעת חלילה, ולהתריע במדת הצורך) כולם כאחד נהנים מהמקצועיות והנסיון רב השנים מצד העסקנים, הגורמים רוגע ושקט נפשי ביודעם

שהטיפול הוא בידים מיומנות ומהימנות ותחת פיקוח הלכתי וכו', לכולם יש טובת הנאה, ישירה או עקיפה מהוצאות הפיקוח ההשגחה, עבודות התחזוקה, כגון תיקון פרצות הנגרמות מפעם לפעם ביודעין ובלא יודעין, שינויים בתוכניות במבנה העיר, כל אלה דורשים השקעת משאבים ואמצעים בלתי נדלים שאינם נגמרים, שממומנים מקופת הקהילה הנאבקת היום על קיומה הפיננסי.

לא נפרט במסגרת זו את הגבולות והתחומים בעירנו, בהם מותר לטלטל וגם לא נכנס ליסודות ההלכה עליהם מבוסס העירוב, כי הכל חקוק על כל פרטיו ודקדוקיו בטוב טעם ודעת עלי ספר "רחובות העיר" פרי עטו של הרה"ח ר' פנחס אליקים קארנפעלד הי"ו, אשר זכה להסכמות נלהבות מצד מרן הרב זצ"ל והבית דין דפה לרבות האדמו"ר מפשעוואראסק זצוק"ל. וכן עוד הסכמות רבות שנתקבלו מגדולי עולם לאחר שיצא הספר לאור.

וכדי לקיים מאמר הנביא ירמיהו (פרק כ"ט) ודרשו את שלום העיר ... כי בשלומה יהיה לכם שלום, מן הנימוס הוא להעלות על נס את תרומת העיר בחיזוק בדקי העירוב, ולשגר להם בדרך זו את הכרת הטוב שאנו חשים כלפיהם, להודות לנוגעים בדבר לשלטונות בכלל, ולהנהלת העיר בפרט, ממש מלכות של חסד העומדים לצדי הקהילה בכל מה שנוגע לעירוב: כגון הודעה בהקדם האפשרי על הפרצות המתהוות ועל השינויים המתוכננים, מעניקים רשיונות בלי העמסת מכשולים ועוזרים לאתר את החובלים בפרצות ביודעים ובלא יודעים.

ולקראת הסיום כדאי להדגיש שהעירוב הוא סמל האחדות בעירנו. מקיף את כולנו, מאחד את כולנו, ומוכיח שוב ושוב את הנחיצות בקיום מסגרת לקהילה מאורגנת וממוסדת לטובת כל התושבים שומרי שבת קודש. ונסיים בדברי רש"י בעירובין מ"ט ע"ב: ומה שמו, עירוב שמו: שיהיו הכל מעורבין ומרוצין בו שלא ימחה זה בחבירו אלא שותפות נוחה ועריבה.

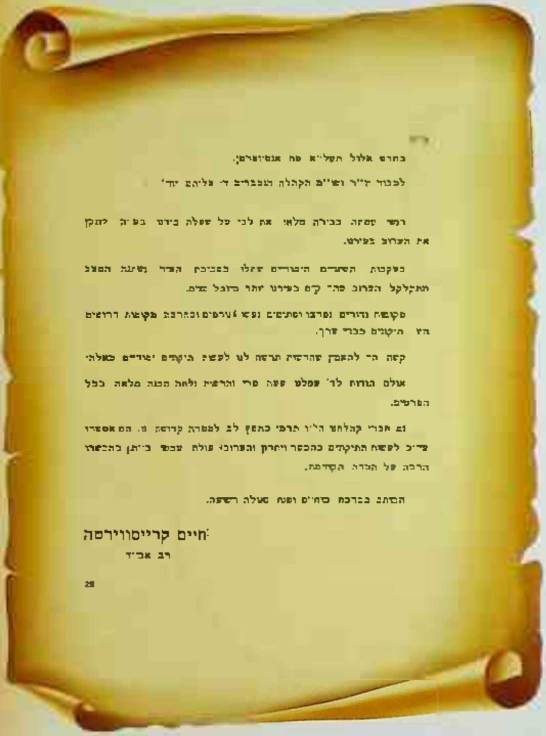

בחדש אלול תשל"א פה אנטווערפן.

לכבוד יו"ר וחברי הקהלה הנכבדים ד' עליהם יחיו

רגשי שמחה [illegible] מלאו את לבי על שעלה בידכם בעזה"י לתקן את העירוב בעירנו.

בעקבות השינוים הגדולים שחלו בסביבת העיר נשתנה המצב ונתקלקל העירוב שהי' קים בעירנו יותר מיובל שנים.

מקומות [illegible] נפרצו ונתוספו [illegible] ובהרבה מקומות דרושים היו תיקונים כבדי ערך.

קשה הי' להאמין שהרשות תרשה לנו לעשות תיקונים יסודיים כאלה.

אולם הודות לד' [illegible] והרשות נתנה הסכמה מלאה בכל הפרטים.

גם חברי קהלתנו הי"ו תרמו בחפץ לב למטרה קדושה זו. הם אפשרו עי"כ לעשות התיקונים כהכשר ויותר והעירוב פועל עכשיו ב"ה [illegible] של הכרה הקדמת.

הכותב בברכת כח"ס ושנת גאולה וישועה.

חיים קרייסווירטה
רב אב"ד

28

צילום ממכתב ברכה של מרן הרב זצ"ל
לטובת העירוב

ALFABETISCHE LIJST DER DONATEURS EROEV

Opperrabbijn Ch. KREISWIRTH	Rabbijn S. ROTH
Haadmor Rabbijn I. GEWIRTZMAN	Rabbijn T. WEISS
Rabbijn E. STERNBUCH	Rabbijn J. TREGER
Rabbijn B. OACHNER	Rabbijn R. E. FREIFELD
Rabbijn J. LEISER	Rabbijn S. PLONCZAK
ADLER Herczl	BERKOVIE Ludovit
ADLER Jankel	BERKOWITZ S.S.
ADLER Juda	BERKOWITZ Wolf
AFTERGUT André	BIENER Jekutiel Zalman
AFTERGUT Nathan	BITTERMAN S.
AKER Schlomo	BLACHER Lazar
ALTMAN Gustave	BLEICHFELD Pinkas
APFELBAUM H.	BLUM Meier
ARNSTEIN Herman	BLUMEN A.
ASCHKENAZI Ch.	BLUMENFRUCHT
ASCHKENAZI Jankel	BOCHNER Moshe
ASCHKENAZI Henoch	BOIMAN Moshe
BABAD [illegible]	BORNSTEIN [illegible]

חלק מרשימת התורמים לטובת העירוב -
כדי שכל א' יזכה בחלק מהעירוב,
קבעו הקהילה לתת סך אחיד של 500 פראנק

De EROEW te Antwerpen

opgesteld door

de Israelitische Orthodoxe Gemeente

MACHSIKE HADASS

הערוב של אנטווערפען

נעשה על ידי

הקהילה החרדית ״מחזיקי הדת״

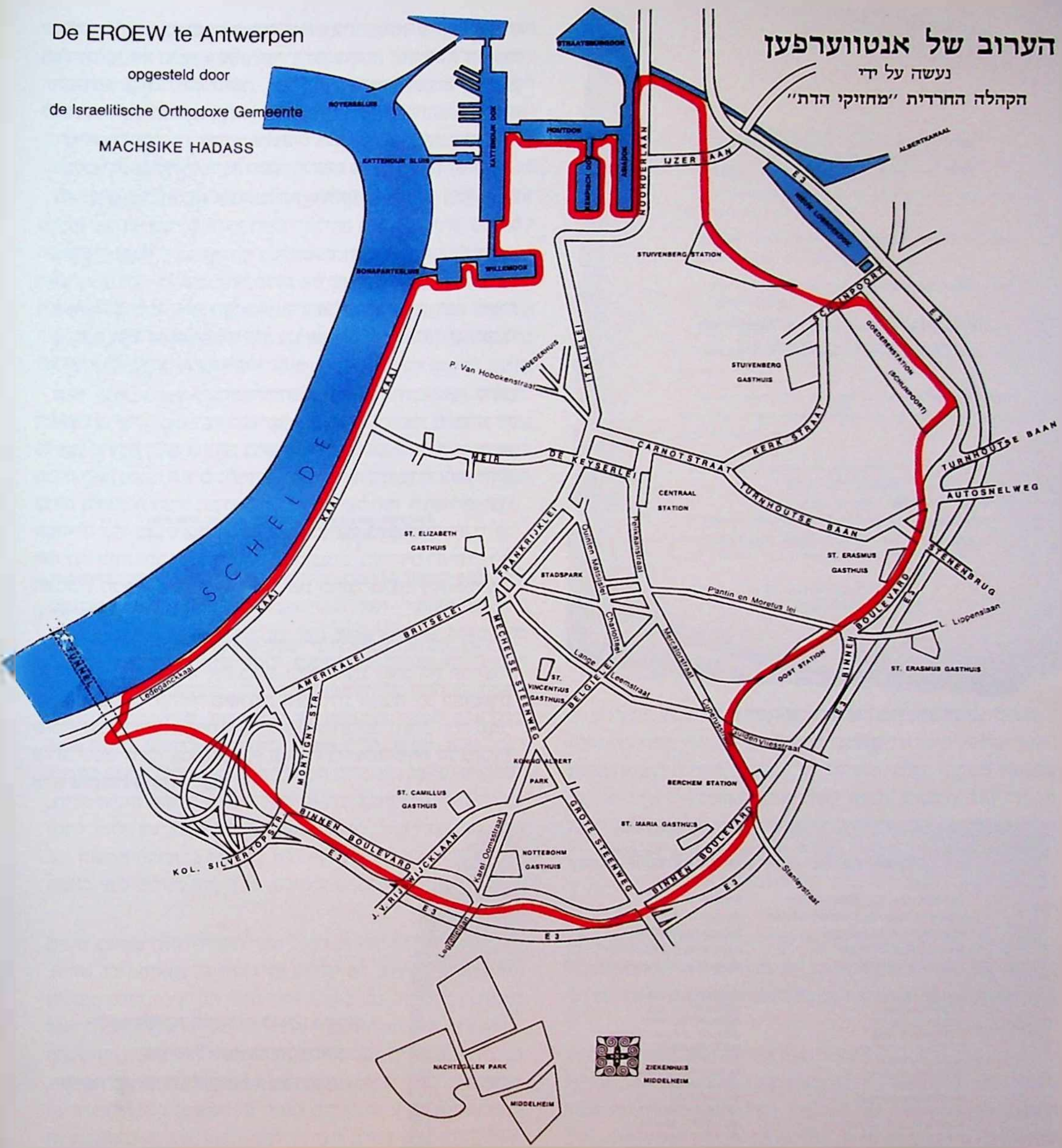

14

PROVINCIE ANTWERPEN

DE PROVINCIEGRIFFIER

Omer Coenen, door Zijne Majesteit de Koning der Belgen benoemd tot Provinciegriffier van Antwerpen bij besluit van 11 april 1978, bevestigt hierbij van de Israëlitische Orthodoxe Gemeente, gevestigd te 2018 Antwerpen, Jacob Jacobsstraat 22, een bedrag van 1000 fr. (duizend frank) te hebben ontvangen voor het symbolisch afhuren van de plaats.

Hij bevestigt tevens dat dit bedrag werd gestort op rekening nr. 001-0256012-08 van de v.z.w. Stichting Gehandicaptenzorg Provincie Antwerpen.

Antwerpen, 4 juli 1988.

Omer Coenen
Provinciegriffier.

שכירת רשות אצל מושל המחוז
בשנת תשמ"ח המופיע בספר רחובות העיר

תשובתו של הגאון
האבני נזר
בענין העירוב באנטווערפען

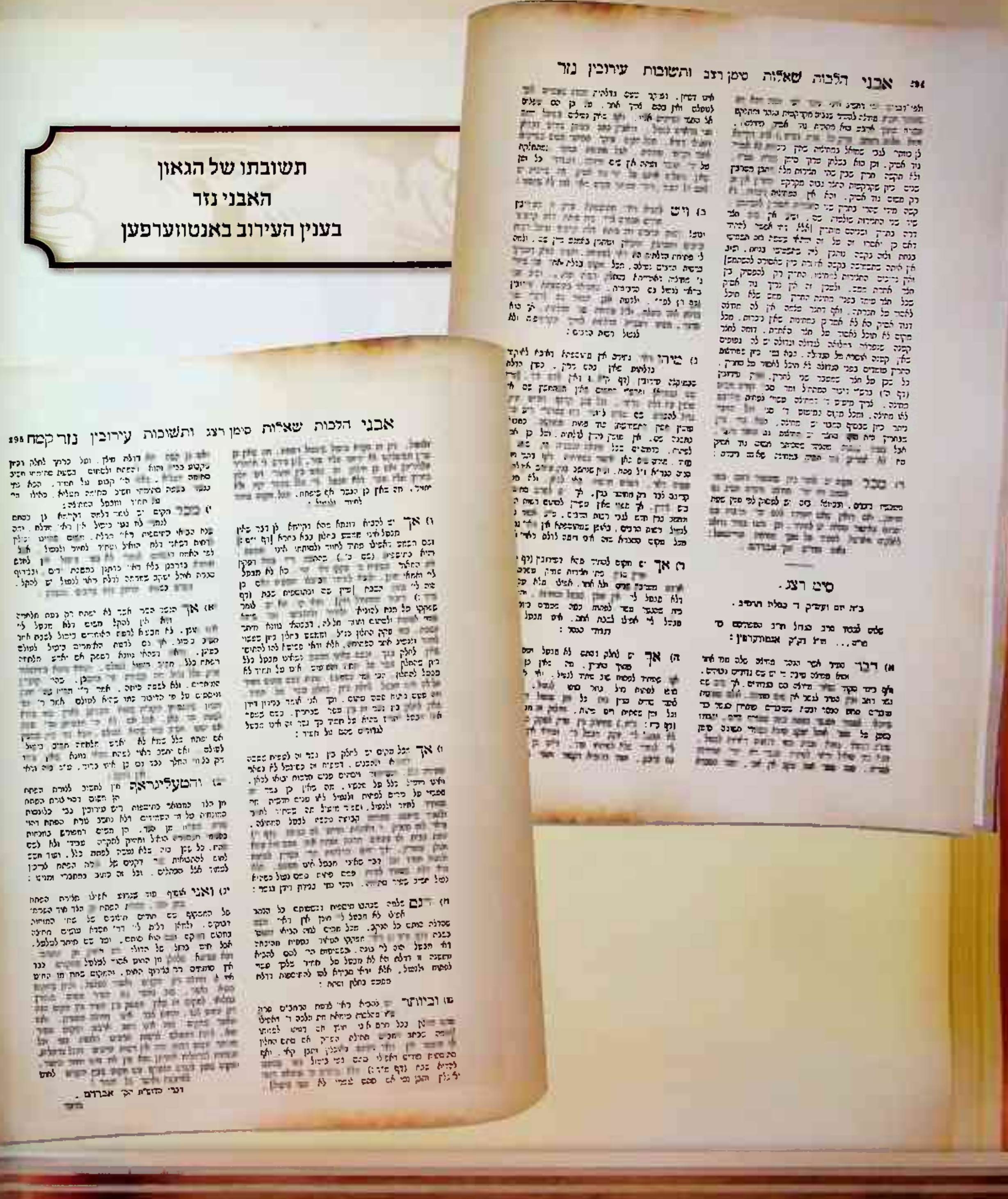

מכתבי ברכה

הגרי"ש אלישיב שליט"א חותם על מכתב ברכה למרא דאתרא שליט"א

מכתבי גדולי ופוסקי הדור שליט"א
(לפי סדר הא-ב)

מהגרי"ש אלישיב שליט"א

בס"ד

כ' אדר א' ירושלים

ברכתי נתונה
לרבני וחברי קהילת מחזיקי הדת אנטורפען

לרגל הכתרת הגאון רבי אהרן שיף שליט"א
להיות רב ואב"ד הקהילה

יה"ר שחפץ השי"ת יצליח בידו
לחזק הדת ולהרים קרן התורה.
ויתברכו הרב שליט"א וכל חברי הקהילה

בברכה והצלחה בכל הענינים

בברכת התורה
[signature]

עובדיה יוסף
הראשון לציון
נשיא מועצת חכמי התורה

OVADIA YOSSEF
RISHON LEZION
AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

ירושלים JERUSALEM

לכבוד
קהילת קודש "מחזיקי הדת" בעיר אנטוורפן בלגיה
רבניה ראשי הקהל ובני הקהילה היקרים הע"י.

שמח לבי ביום שמחתכם ביום הכתרת רבכם הנערץ אוצר כלי תמדה כש"ת הגאון רבי אהרון שיף שליט"א לכהן פאר בעירכם כמרא ראתרא ואב"ד "מחזיקי הדת" הידועה והמפוארת אשר כיהנו בה גאוני עולם ומהם ידיד נפשי הגאון האמיתי רבי חיים קרויזווירט זצ"ל, אשר עמדו על משמרת הקודש והטהרה, ואשר הנהיגו את הקהל ביד רמה.

ברכתי אליכם יהי רצון שיזכה להנהיג את קהילתכם על מבועי התורה והיראה לגאון ולתפארת. ויזכה להרבות שלום בחילכם, ויפוצו מעיינותיו חוצה להגדיל תורה ולהאדירה, ברכות הטובה, גם עד וקנה ושיבה, וסיב ובלה בה, ומינה לא תזוע, שאין לך מדה טובה הימנה, ועוד יעלה מעלה מעלה ללמוד וללמד לשמור ולעשות. ויקוים בו דברי דוד מלך ישראל בתהילים. "ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור" אמן.

בברכת התורה

עובדיה יוסף
ראשון לציון
נשיא מועצת חכמי התורה

מיכל יהודה ליפקוביץ
זכרון מאיר
בני ברק

ב"ה, אדר ה' [illegible]

למע"כ רבני וחברי הקהילה הקדושה "מחזיקי הדת" באנטווערפען

ישאו ברכה מאת ד'

הנני בברכה לרגל השמחה בהכתרת רב ואב"ד לקהילתכם, את הגאון רבי אהרן שיף שליט"א. שכפי שמסרו לי כבר הוסמך ע"י גאב"ד קהילתכם כיובל שנים ה"ה כש"ת מרן הגאון האדיר רבי חיים קרייזוווירטה זצ"ל.

מינוי זה של רב שעומד בראש הקהילה הוא הכרח, כי קהילה ללא רב שיעמוד בראש, להיות מורה דרך בהנהגה, לפקח ולעזור ולתת לכל יחיד ויחיד בפרט ולציבור בכלל, אין לה כח של רבים, אלא הם הרבה יחידים, אע"פ שהם בשלום ושלוה ביניהם, ורק ע"י רב העומד בראש הקהילה מתאחדים בני הקהילה להיות ציבור ובכך יש להם כח הרבים.

ברכתי נתונה שהרב ואב"ד שליט"א בכוחו ובהנהגתו יאחד את כל הציבור לחיזוק בתורה ויר"ש, ועמידה בנסיונות של רוחות הזמן. ואיש את רעהו יעזורו ברוחניות ובגשמיות.

יהי נועם ד' עליכם להרבות כבוד שמים בעולם.

החותם בברכה
מיכל יהודה ליפקוביץ

מכתב הגראי"ל שטינמאן שליט"א

בס"ד

לכבוד קהל מחזיקי הדת דק"ק אנטווורפן ה' עליהם יחיי'

בהתכנסכם למנות עטרת לראשכם את הגאון ר' אהרן שיף שליט"א יתן השי"ת שהקהלה יחד עם הרב יוסיפו לגדול בכמות ובאיכות לתפארת בישראל.

אהרן י. לייב שטיינמן

ב' אדר שני תשע"א

שמואל הלוי ואזנר
רב אב"ד ור"מ
זכרון-מאיר בני-ברק

SHMUEL HALEVI WOSNER
RABBI OF
ZICHRON-MEIR, BNEI-BRAK

ב"ה, יום נסידב אדר השני תשע"א לפ"ק

לכבוד הנהלת הקהלה החרדית 'מחזיקי הדת' אנטווערפען
ברבה ישלו' עד העולם.

אחדשה"ט בכבוד ובברכה,

נתתי שמחה בליבי לרגל יומא טבא לרבנן הכתרת רבכם החדש פאר זיהם הגאון המכובד המפורסם לשם ותהילה **רבי אהרן שיף שליט"א** לרב ואב"ד דק"ק אנטווערפען יצ"ו, שאו ברכה מאת ה', יה"ר שחפץ ה' בידכם יצליח בהתחדשות כסא הרבנות ותצליחו עם רבכם הדגול בכל אשר תפנו לטובה ויתקדש שם שמים על ידכם.

ויהי' זה תיקון שלם לכל התקופות שהי' הקהילה החרדית בלי מנהיג רוחני שזה כידוע תנאי בכל מקום שהוא להתפתחות של קהילה, ע"כ חזקו ויהי' ה' עמכם.

הכו"ח כותב לכב' כולכם
מצפה לישועת ה'

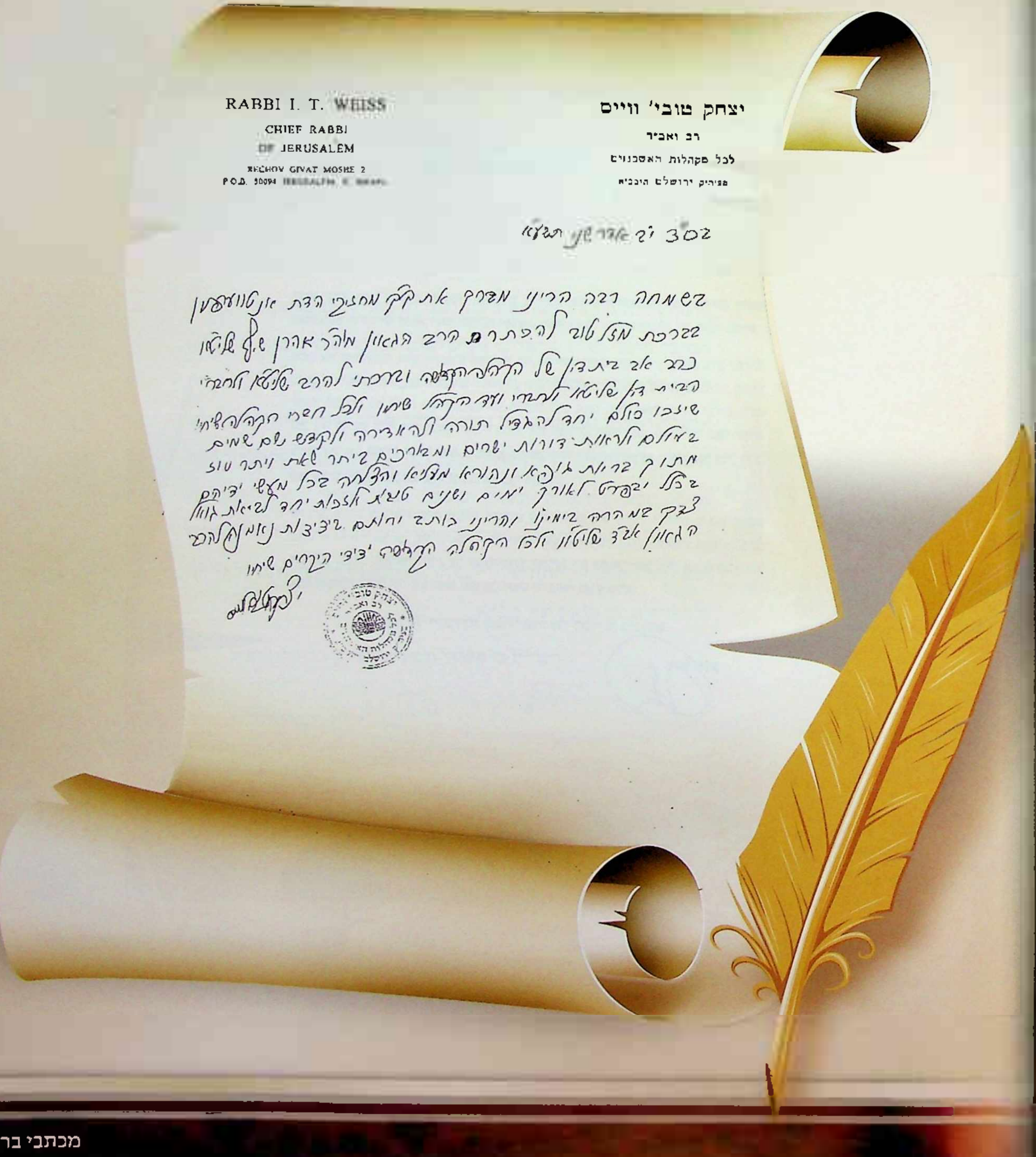

RABBI I. T. WEISS
CHIEF RABBI
OF JERUSALEM
RECHOV GIVAT MOSHE 2
P.O.B. 50094 JERUSALEM, ISRAEL

יצחק טובי' וייס
רב ואב"ד
לכל מקהלות האשכנזים
פעיה"ק ירושלם תובב"א

בס"ד יג אדר שני תשע"ו

בשמחה רבה הריני מברך את קק מחזיקי הדת אנטווערפן
בברכת מזל טוב להכתרת הרב הגאון מוהר"ר אהרן שי' שליט"א
כרב אב בית דין של הקהלה הקדושה וברכתי להרב שליט"א ולחברי
הבית דין שליט"א ולחברי ועד הקהל שיחיו ולכל חברי הקהלה שיחיו
שיזכו כולם יחד להגדיל תורה ולהאדירה ולקדש שם שמים
בעולם ולראות דורות ישרים ומבורכים ביתר שאת ויתר עוז
מתוך בריאות איתנה ונהורא מעליא והצלחה בכל מעשי ידיהם
בכל ויפרחו לאורך ימים ושנים טובות ולזכות יחד לביאת גואל
צדק במהרה בימינו והריני כותב וחותם בציפיית נחמה להרב
הגאון אב"ד שליט"א ולכל הקהלה הקדושה ידידי היקרים שיחיו

יצחק טובי' וייס

בס"ד

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר ור"מ דישיבת "בית שערים"
ברוקלין נ.י.

אור ליו"ד אדר א' פורים קטן תשע"א פה קרית אונגוואר יצ"ו

מעלת כבוד ידידי הרבנים הגאונים והצדיקים שליט"א מנהיגי היהדות הנאמנה בקהילה קדושה אנטווערפען יצ"ו, דייני דבבא, ראשי הקהילה ואלופיה, ראשי ישיבה וראשי מתיבתא, וכל הקהל הקדוש.

שמח אני בשמחתכם ביום ההכתרה והתמנות הרבנות לקהילתכם המעטירה, ששמה נודע לתהילה בקרב עם סגולה כפינת יקרת בתורה ובחסידות, ובאחדות השוררת ביניכם העולה על כולנה, ובשאר תקנות ומנהגים כפי שהיה בקהילות קדושות מקדמת דנא. ועתה בעצה אחת בחרתם עליכם לראש ואב בית דין את ידידי הרב הגאון והחסיד המפו' שמו מפארים, אוצר בלום, נאה דורש ונאה מקיים, בנש"ק וכו' וכו' **מוה"ר אהרן שיף שליט"א** בנו של ידידי המנוח הרה"ח ר' **אלעזר** ז"ל, כי לו נאה וכי לו יאה להנהיג את קהילתכם ברמה בעוז ותפארת.

יהי רצון שיהיה ה' בעזרו וזכות אבותיו מסייעתו ואשרי אדם שיש לו יתד להתלות בו כמו שאמרו (ברכות כ"ז ע"ב ובר"ש שם) נקי לראב"ע שהוא עשירי לעזרא הסופר, ויצליח להעמיד הדת על תילה בהרחבת גבולות הקדושה בקרב עם סגולה מתוך הצלחה. ומן השמים מעל יריק את ברכותיו לכל אנשי הקהילה מגדול ועד קטן לטוב לכם כל הימים עד ביאת גואצ"ב בב"א.

כברכת ידידם וידיד לומדי התורה עבד לעבדי ה', בלב ונפש

מנשה הקטן

אפרים פישל הערשקאוויטש
מלפנים אב"ד האלי"ן
וכעת רומ"ץ צאנז-קלויזענבורג

ב"ה

כאתי בעטי לכבוד הרב הגאון המאור הגדול לממשלת התורה עוטה אורה ביראה טהורה מעוז ומגדול מוכתר בנימוסין פיו ממלל רברבן חוטר מגזע אראלים ותרשישים מוה"ר אהרן שיף שליט"א לרגל הכרתו לשמש כתור רב ואב"ד קהילת מחזיקי הדת אנטווערפן יע"א אשר כבר נודע בשערים רב תילו באורייתא יודע ומבין דעת תורה ודעת נוטה בסברא ישרה, באתי לברכו ברכת מזלא טבא שיהא ה' בעזרו שיזכה לנהל עדתו על מי מנוחות בהרבצת תורה וחסידות בקרב מחנהו וישגה כזית הודו ותפארתו ולא יצא מכשול מתחת ידו וישמחו ויעלצו בו ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה עד ביאת ינון בב"א.

הכו"ח ב' פקודי תשע"א לפ"ק ברוקלין יצ"ו

יחזקאל רוטה
אבדק"ק קארלסבורג
באראה פארק ברוקלין נ.י. יע"א

RABBI Y. ROTH
1556-53rd STREET
BROOKLYN, N.Y. 11219
TEL:(718) 435-1502

בעזהשי״ת

יום שנכפל בו כי טוב לסדר וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובדעת
ח״י אדר ראשון תשע״א לפ״ק

בשורה טובה תדשן עצם, בשמעט ויחד לכביט שהגיע עת משוש עיר המעיטרה אנטווערפן יצ״ו, למנות עליהם איש על העדה לישב על כסא הרבנות, אשר יצא ויבא לפניהם לפי רוחו של כל אחד ואחד ויסבול עול הציבור, הי״ה כבוד הגאון המפורסם **רבי אהרן שיף שליט״א** ששימש שם כבר שנים רבות בהוראה ודיינות, וכבר נשמע קולו בבואו אל הקודש על רב תבונתו וחכמתו ויראתו על דרך תוה״ק וכל דרכיו ונתיבותיו נועם ושלום, וכלל ישראל עם מנהיגיהם מיחלים ומקוים שימלא מקום הגאון הגדול המנוח **רבי חיים קרייזווירטה ז״ל** שהי׳ נאה דורש ומקיים והי׳ נכלל מ׳ כל מ״ח דברים שהתורה נקנית בהם. ובכן אתן את ברכתי שיפרח כימין צדיק ועל מי מנוחות ינהלם. ואל אנשי הקהלה אבקש אנא ראו להרים קרנו בכבוד **ואליו תשמעון** כקטן כגדול. ואז תזכו שיעשה פרי לטובה וברכה. ובמהרה נזכה למלכות בית דוד משיחינו בב״א.

הכו״ח בכבוד יחזקאל רוטה

יחזקאל רוטה
אבדק"ק קארלסבורג
באראה פארק ברוקלין נ.י. יע"א

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי אהרן שיף שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

מרי דאתרא
זצ"ל

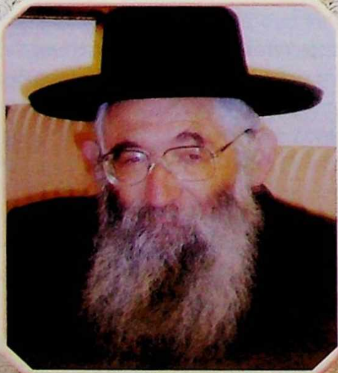

מרן הרב
רבי נח צבי אוללמאנן זצ"ל

שנות כהונתו: תרנ"ב - תרע"ז

מרן רבי נח צבי בן רבי משה אוללמאנן נולד בשנת תרט"ז בעיר פעטרא, על יד גראסוואראדיין, ברומניה. בצעירותו למד אצל אביו רבי משה ואצל דודו רבי יהושע אהרן צבי וויינברגר אב"ד במארגרעטין. יניק וחכים טובא היה באיבו, בגדלו בתורה על ברכי אביו, וכאשר בא ה"כתב סופר" זצ"ל לעיר מארגרעטין ותהא על קנקנו של הבחור, אמר לאביו (שהיה שאר בשרו ותלמידו) שישלח את בנו אליו לישיבתו הרמה בפרעשבורג, והוא ישים עליו עינא פקיחא שילמד בהתמדה ותהיה לו תכלית הנרצה.

בישיבת פרעשבורג

ובכן, בשנת הט"ו לחייו הלך הבחור נח צבי לישיבת פרעשבורג בפקודת אביו. ה"כתב סופר" הרבה לקרבו ולטפחו באהבה, והוא למד בעיון ובשקידה בישיבתו כעשר שנים; שלש שנים אצל ה"כתב סופר" ושבע שנים אצל בנו ה"שבט סופר", שגם הוא קירב וחיבב את הבחור הצעיר.

רבי נח צבי עלה במעלות התורה והיראה בלמדו בישיבת פרעשבורג, וכך אנו קוראים בהסכמת רבי ישעיה פירסט, אב"ד קהילת 'עדת ישראל' בעיר וויען לספר 'נחלת צבי', אודות התקופה ההיא:

"...זכרתי ימים מקדם, קישורי ריעות היו בינינו בעת שנינו יחדיו מים יצקנו על ידי אמו"ר מאור הגולה בעל 'שבט סופר' זי"ע אב"ד ור"מ בעיר ואם בישראל פרעשבורג, ועוד בימי נערותו היה מיוחד בישיבה רבתי בהתמדתו חריפותו ובקיאותו בצדקתו וענותנותו, ואשריו, מה נהדר היה בכליל המעלות, נפלא וגבוה בתמימותו ובר לבו, וכל מעשיו לשם שמים, וכמעט נאצל ונח עליו רוח מכינת בני עליון אבותיו הזקנים, בעל 'דברי ר"ש' ו'ידיעות שלמה' נ"ע, וכתמימותו בטבעו. כן דרך לימודו, דרך בלי עקלתון, פלס מעגל אמת ונתיב הישר ולמצוא ולבאר דברי חכמים וחידותם בעמקי תהום ההלכה, וכרבות העתים נפתחו רבו פארותיו ושיאו עלה מעלה ראש במרומי התורה, ואם כי היה נחבא אל הכלים, שמעו הולך וגדול בשערים המצויינים בהלכה, ולמד ולימד, הרוה נפשות שוקקות לדבר ה', וזכות הרבים היה תלוי בו..."

דברים דומים אנו מוצאים בהסכמתו של רבי עקיבא סופר זצ"ל אב"ד פרעשבורג, בהסכמתו לספר הנ"ל:

"...היה נודע בשערים המצויינים בהלכה בגדלות תורתו וצדקתו, וכמה פעמים שמעתי מכ"ק אבא מאוה"ג בעל 'שבט סופר' זצ"ל

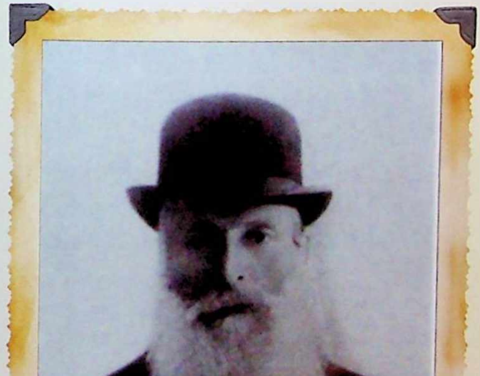

אשר למד אצלו בישיבה ויצק מים נאמנים על ידו כמו שבע שנים, שהפליג מאד בשבחו, הן מה שנוגע ליראתו הטהורה, והן במה שנוגע לשקידתו הנפלאה וחריצות שכלו בעודו עומד ביני עמודי בבית מדרשנו הגדול..."

הצעת הרבנות באנטווערפען

כשלש שנים למד רבי נח צבי אצל חותנו בבודאפעשט, שם נולד לו בנו הבכור, רבי מרדכי שלמה, וכמה בנות.

בעת ההיא היו באנטווערפען מספר בתי מדרש, ורובם היו מיוצאי קראקא (כך כינו את אנטווערפען אז: "קליין קראקא"). אולם בית מדרש אחד, שעמד ברחוב "שופ סטראט" (Schupstraat), היה זה שיסד ר' יצחק צבי ראצערסדארפער (מיוצאי "אויבערלאנד" ומתלמידי ה"מחנה חיים"), שהגיע לשם בשנת תר"מ. ועם הגידול במספר המתפללים בבית מדרשו, חשב ר' יצחק צבי להציע לרבי נח צבי את משרת הרבנות בבית מדרשו.

ובכן חזר רבי יצחק צבי להונגריה להתייעץ עם רבו ושאר בשרו ה'מחנה חיים'. כשחיכה בבית רבו להתראות אתו, פגש את חתנו רבי נח צבי, ותיכף כשהכיר בכשרונותיו ביקשו שיסכים להתמנות כרב בית מדרשו. בתחילה סירב רבי נח צבי לקבל את המשרה, מפני שבעת ההיא כבר קיבל קריאה למשרת הרבנות בעיירה ברסיסלו-לינפלין, שהיתה קרובה לעיירות הגדולות גראסווארדיין ובודאפעשט, ששם גרו רוב בני משפחתו.

מה' יצא הדבר

עוד הם מדברים אודות הענין, והנה נכנס רבי עמרם בלום, מח"ס שו"ת 'בית שערים' ומחותנו של ה'מחנה חיים'. בעת ההיא לא היה לרבי עמרם משרת רבנות, ומששמע את השיחה נכנס בדברים עם מחותנו כדי שישפיע על חתנו לקבל הרבנות בעיר אנטווערפען, כדי לפנות לו מקום בעיר ברסיסלו-לינפלין. ה'מחנה חיים' פנה לחתנו ואמר לו: 'חתני היקר, מן השמים רוצים שתקבלו את הרבנות בעיר אנטווערפען!'. כשרבי נח צבי המשיך לסרב לקבל את הרבנות, אמר לו חותנו: 'חתני היקר! אם אתם לא תלכו לאנטווערפען, הנני מוכן לנסוע ואתם תשארו כאן במקומי! מן השמים נתגלה לי שלעיר אנטווערפען יהיה עתיד גדול, ומאד חשוב שכעת יתמנה שם רב חרדי הגון!'.

ובכן, רבי נח צבי הסכים לנסוע לאנטווערפען.

בדרכו עבר רבי נח צבי דרך פראנקפורט, ולן שם בלילה. מובן שנכנס לרבה של העיר, רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, וסיפר לו אודות תכניתו לקבל את הרבנות באנטווערפען. הרב הירש לא הסכים לתכניתו, ולפי נוסח אחד אמר לו: "המצב באנטווערפען הוא כל כך ירוד, עד שקשה למצוא מנין לתפלת שבת; יוצאים לנמל ומוצאים שם פועלים יהודים לצרפם למנין, הפועלים זורקים את הסיגריות והולכים להתפלל...!".

לפי נוסח אחר התבטא אז (כשראה התנהגותו החרדית של רבי נח צבי): "קל יותר להאמין שהאפיפיור יתגייר, ממה שתצליחו שם!"...

מן השמים נתגלה לי שלעיר אנטווערפען יהיה עתיד גדול

על כסא הרבנות

רבי נח צבי המשיך בדרכו לאנטווערפען וקיבל עליו את עול הרבנות בבית מדרשו של ר' יצחק צבי ראצערסדארפער. היה זה בשנת תרמ"ג, והוא בן כ"ח שנה.

מיד בבואו אירגן רבי נח צבי תלמוד תורה, שעדיין לא היתה קיימת עד אז, וכן נבנה אז מקוה חדש (מאמר הלכתי בענין המקוה שכתב אז עדיין נמצא).

בשנת תרנ"ב החליטו כל בתי המדרש שהיו קיימים אז באנטווערפען, להתאחד ולייסד קהילה חרדית, שקיבלה את השם "מחזיקי הדת".

אסיפת היסוד התקיימה ברחוב קורטע קיוויט סטראאט ועל מייסדי הקהילה החדשה נמנו: ר' אברהם אוללמאנן (אחיו של רבי נח צבי), ר' יוסף בליץ, ר' שלום פיינער, ר' הערשל קרענגעל ור' יצחק צבי ראצערסדארפער גם ר' יעקב אייזנמאן השתתף באסיפת היסוד.

עם יסוד הקהילה, החליטו המייסדים פה אחד, למנות את רבי נח צבי לרב אב"ד ומרא דאתרא.

מיד בעלותו על כסא הרבנות של קהילת "מחזיקי הדת", אירגן את מוסדות הקהילה החרדית החדשה. רבי נח צבי עמד על המשמר בנוגע לכל ענין ששייך לחיזוק הדת. כך אנו מוצאים את שמו חתום על כתב מחאה משנת תרס"ח, יחד עם רבנים אחרים ממערב אירופה, נגד עצת כמה רבנים מצרפת לתקן קידושין על תנאי.

באהבתה ישגא תמיד

גם באנטווערפען המשיך רבי נח צבי בהתמדתו בלימוד התורה. כל יום למד בקביעות במשך שעתיים עם רבי יצחק צבי ראצערסדארפער, והרבה לכתוב חידושי תורה. אהבתו לתורה וללומדיה מתבטאת מתוך מכתב שכתב לאחיו רבי שלמה זלמן, וזה לשונו:

[אהבתו לתורה וללומדיה מתבטאת מתוך מכתב שכתב לאחיו רבי שלמה זלמן, וזה לשונו:]

בעזה"י פה אנטווערפען יום ט"ו כאב שנת תרס"ב לפ"ק,

מזל טוב, חיים וברכה שלום לך אחי אהובי מו"ה ר' שלמה זלמן נ"י ולרעיתך האהובה מרת חיה שרה שתחיו בטוב ובנעימים עמו"ש,

אחרי וכו'...

ועתה אחי שאלתני על דבר מעשיך בימים הבאים, דע נא כי הכל לפי המקום ולפי השעה, ואנכי פה בריחוק מקום לא אוכל לדעת היטב את הדברים והדרכים העומדים לפניך, ואתה אמרת כי אין לך חפץ להיות כאחד המורים בזמן הזה, ואני אומר הן אמת כי המורים מרובים, אמנם היודעים מועטים ונפשי יודעת מאד כי תחפוץ בדעת ללמוד ולהבין כאחד הגדולים, ומי פתי לא יחפוץ באלה, הלא ראינו מאן נפיש בהאי עלמא ובעלמא דאתי, הלא רב וגדול בתורה ימצא כבוד ויקר יותר מעשיר ובעל ממון, ומיום עמדי על דעתי ראיתי כי לא כל המרבה בסחורה יחכים וכל מי שאינו מרבה בסחורה בזמן הזה בעוה"ר לא ימצא די מחסורו אשר יחסר לו ולביתו, שאל נא את אאמו"ר ויגדך, את דודנו ר' בנימין ויאמר לך כי כן הוא, ועתה אחי הבט נא וראה את אשר תבחר לך, אם תבחר דרך כל הארץ לעשות מסחר וקנין, אז לא תוכל ללמוד כלל וכלל, כי כך דרכו של המסחר, היום אומר עשה שעה אחת ולמחר שעות שתים ויותר, עד שאפילו כל הכ"ד שעות לא יספיק, ולמי ולמה אתה עמל ועושה הרבה כל כך, אם תאמר להרויח ממון ועושר רב, זה תלוי במזל, ולאדם אחד מאלף, ורובם ככולם יעבדו עבודת פרך כל ימי חייהם, ומה יתרון להם אפילו ימצאו עושר, מרבה נכסים מרבה דאגה, ולו יחיה אלף אלפים אינו די להם, כי נפשו של אדם מתאוה יותר ויותר, ואם גם נפשך מתאוה לכך, כדרך כל הארץ, אף על פי כן אהובי, אל תלך בדרך הזה אתם, כי הכל הבל וריק, ושאל נא לזקנים ונבונים ויאמרו לך כי רובם מתחרטים על אשר עזבו באר מים חיים של תורה, ובחרו באשר חפצו זה בכה וזה בכה, ואתה אתי, ראה נא, ה' נתן לך לב מבין שכל טוב וישר, דרך לימוד טוב ומועיל, ואם כן איפוא, עשה נא זאת ובחרת בחיים ללמוד וללמד, ואם כי התחלות קשות הן, כוף יצרך ודעתך, חזק ואמץ והבא ליטהר מסייעין אותו, ואם רק חודש אחד או שנים תחזיק במעוזך ללמוד בהתמדה, תראה בעיניך איך היא התורה אילת אהבים ויעלת חן לפניך ולפני כל לומדיה, ובעבותות אהבה תלך אחריה, בה ובאהבתה תשגה ותהגה תמיד.

ואם תשאל מלאכתך ופרנסתך מתי וממה נעשית, אשיבך 'השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך', ואף על פי כן אל תשב בטל מכל וכל. אמנם אנכי חושב כי בכסף נדוניא תמצא בנקל לקנות אחוזה ונחלה או דבר אחר הבטוח ועומד שנים רבות שתוכל להרויח אלף זוז או מעט פחות ויותר מדי שנה בשנה, וזאת יספיק לך ולביתך, על כל פנים בצמצום, לשנים אחדים, ואחרי כן הלא אם למדת תורה הרבה תשב בראש על כסא הוראה ומלאכתך נעשית על ידי אחרים, ולא כאלו אשר יאמר עליהם המורים מרובים והיודעים מועטים, לא כן אתה, הלא תוכל ללמוד עוד שנים רבות בלי דאגת פרנסה מתוך שמחה והרחבת הלב וסוף הכבוד לבא, ומאן נפיש בהאי עלמא ובעלמא דאתי, מי שעוסק בתורה, כי בעוה"ר דבר ה' יקר בימינו אלה, ורבים ישוטטו ומבקשים דעת תורה בשאלותיהם, ואין משיב להם תשובה ברורה הלכה למעשה, כי רובם של הרבנים הגדולים והקדושים טרודים כל הימים בדברים טפלים ומדיניים והתורה הולכת ומתמעטת, אשרי מי שיגיע בימים האלו לתורה, כי התורה וגדולה במקום אחד המה. ועתה אחי הפוך בה והפוך בה דכוליה בה, 'אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד', 'ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא'. אלו דברי לפי דעתי ועצתי, ואם ייעצך גם אאמו"ר ודודנו ר' בנימין נ"י ויכלת עמוד בזה וממנה לא תזוז, כי זה הדרך הטוב והישר אשר תבחר לך..."

אחיך הק' נח צבי

ובכן, ברכת רבי נח צבי נתקיימה, ואחיו רבי שלמה זלמן זכה לתורה ולגדולה בהרבנות בביסטריץ.

על אף ריחוק המקום, רבי נח צבי שמר קשרים הדוקים עם משפחות אביו רבי משה וחותנו, רבי חיים סופר. בספר חידושיו של רבי נח צבי 'נחלת צבי', אנו מוצאים מכתבי תורה מאביו, ובשו"ת 'מחנה חיים' (ח"ג סימן מ"ג) אנו מוצאים שאלה ארוכה שכתב לחותנו, ותשובה אליו, בנוגע לכתיבת שם בגט. תשובה נוספת לרבי נח צבי מחותנו נמצאת ב'תוספות חיים' (המצורף לחלק ד' של השו"ת) סימן ד'.

רבי נח צבי מוזכר בהקדמת ספר 'תורת חיים' על 'אורח חיים' לגיסו רבי יעקב שלום סופר, דיין בבודאפעשט, ובהקדמת ספר 'ברכת שלום' (בענין העירוב) לרבי שלום יצחק הכהן שטערנבערג דומ"ץ דקהלתנו, בזה הלשון:

"והנה אזכיר לטובה את הרב הגאון הצדיק מו"ה נח צבי אולמאן אב"ד דפה, אשר הסכים גם כן עמנו בהיתר, זכור הוא לטוב כי היה מפורסם בצדקתו ומדת טובו וענותנותו".

כשחותנו רבי חיים סופר נפטר, בקשה אלמנתו שחתנה ימלא את מקומו בהרבנות בבודאפעשט, כדי שתוכל אשתו, מרת חייטשא, לגור יחד עם אמה, אבל רבי נח צבי סירב לקבל המשרה, באומרו שלניסו, רבי יעקב שלום סופר, משפט הבכורה.

רבי נח צבי התכתב עם גדולי דורו. רבו ה'שבט סופר' כתב אליו תשובה אחת (היו"ד סימן ל'), בה הוא מתארו כ'רב חביבי הרבני המופלג בהפלגת חכמים, מורג חרוץ ברק השנון ותיק מלא עתיק, מוכתר במעלות'. והערות ממנו ותשובה אליו נמצאות בשו"ת 'תפארת ידידיה' לרבי ידידיה שאחעט משיקאגא (סימן כ"ז).

בסביבות שנת תר"ע ביקר רבי נח צבי בארץ ישראל ובמצרים, שם שימש אז בנו רבי מרדכי שלמה כרב של הקהילה האשכנזית בעיר הבירה קאירה (קאהיר).

רבי נח צבי המשיך בכהונתו ברבנות אנטווערפען כשלשים ושלש שנה. בסוף ימיו נחלש מאד ממחלת הקצרת (אסטמה), ובעירודו הובא רבי מרדכי ראטטענבערג לכהן כראב"ד הקהילה.

פטירתו

כשפרצה מלחמת העולם הראשונה, ברחו רבי נח צבי ומשפחתו, (ועל פי עצתו הרבה מבני קהילת אנטווערפען), לשכעווענינגען בהולנד, שם נפטר אחרי שנים של סבל ממחלותיו, בכ"ג בחשון תרע"ז (1916), ונקבר למחרתו. נספד על ידי בניו רבי חיים ורבי יעקב דוב, וע"י רב מרוסיא שהיה גר בבריסעל. ההלויה התארכה כשש שעות בררך משכעווענינגען לפיטעט, כי בדרך עברה על יד כמה כפרים, ומכל כפר יצאו הרב ובני הקהילה לכבוד הנפטר.

רבי נח צבי נטמן בבית העלמין השייך לקהילת 'מחזיקי הדת' בפיטעט, וזה נוסח מצבתו:

אדונינו מורינו ורבינו
עטרת ישראל נ"י ע"ה פ"ה
פ"נ
הרב הגאון המפורסם חריף ובקי
שלשלת היוחסין אור ישראל וקדושו
חסיד ועניו זך ונקי כפים כקש"ת
מו"ה נח צבי בן הרב מו"ה משה
אוללמאנן זצ"ל
האב"ד הראשון דק"ק מחזיקי הדת באנטווערפען
נצחו אראלים את המצוקים וארון הקודש נשבה
חזו ציון זה הרימו קול בוכים לשמש בעפר ארץ טמונה
צבי צדיק איכה כהול נקבר והעפר על הרוח גבר
בא אמנם בטהרה החסיד לבית מלונו
ינוח בצל ש־די אלקי קדם מעונו
מי יגדור פרצנו ישובב נתיבותינו
שברנו מי ירפא יקים יריעותינו
הלא אך לד' קוינו והמליץ בעדנו מורנו זצ"ל
תנצבה

ועל חלק המצבה שעל גוף הקבר נרשם:

מחבר ספר נחלת צבי נדפס בשנת תרצ"ז

מי יעלה בהר ד' - יקום במקום קדשו
נקי כפים ובר לבב וכו'
ד' מי יגור באהלך
מי ישכון בהר קדשך
הולך תמים ופעל צדק
ודבר אמת בלבבו וגו'
יצאה נשמתו בקדושה ובטהרה בשעווענינגען אשר שמה ברח
עם חלק גדול מבני עדתו
בפרוץ המלחמה הנוראה
מוש"ק לפ' חיי שרה כ"ג מרחשון תרע"ז
בשנת ס"ג לימי חייו
ונקבר בכבוד גדול כ"ה מרחשון תרע"ז
ושם אמו שרה ריינא ע"ה

מרת חייטשא, אלמנתו של רבי נח צבי, חזרה לאנטווערפען אחרי המלחמה עם משפחתה. בשנת תש"א, כשהצבא הגרמני נכנס לבלגיה, ניסתה לברוח יחד עם בניה וחתניה לאנגליה. באמצע הדרך, בצרפת, הבינו בני המשפחה שלא יוכלו להגיע ליעדם, אי לכך החליט בנה רבי יעקב דוב לחזור אתה לאנטווערפען.

היא סבלה הרבה תחת עול מלכות הרשעה בבלגיה, ולבסוף נשברה רוחה עליה כשנהרג בנה רבי יעקב דוב לעיניה.

היא נפטרה במושב זקנים אחרי כניסת הצבא האנגלי לבלגיה, בי"ד כסלו תש"ה.

זה נוסח מצבתה:

פ"ט

האשה הרבנית היקרה והצנועה אשת חיל בת גדולים

מרת חייטשא ע"ה בת הגאון הצדיק מוהר"ר חיים סופר ז"ל אב"ד דקה"י פעשט

אשת הגאון הצדיק מוהר"ר נח צבי ז"ל אוללמאנן

אב"ד דקה"י מחזיקי הדת באנטווערפען

נפטרה בש"ט בשנת שמונים לימי חייה

יום ה' י"ד כסלו תש"ה

תנצב"ה

חידושי תורתו

רבי נח צבי כתב הרבה חידושי תורה, אבל כנראה לא נתכוין להדפיס. רק אחרי פטירתו, הוציאו שני בניו, רבי יעקב דוב ורבי משה נפתלי, לאור את חידושיו על סדר מועד ופרקי אבות, בספר 'נחלת צבי'.

כנראה, החידושים על מסכת שבת נעתקו על ידי רבי יעקב דוב. בהקדמתו כותב רבי יעקב דוב שרק חומש מהחידושים נמסר לדפוס בגלל קושי ההבנה בשאר החידושים. רבי יעקב דוב העתיק גם כן הפירושים לפרק ראשון של פרקי אבות (שהוא צירוף של שלשה פירושים נפרדים).

כנראה שהוא הכין גם חידושי תורה אחרים כדי להדפיס, אבל לא הצליח להוציאם לאור, ועד היום הם מונחים בכתב יד.

חידושי רבי נח צבי שיצאו לאור נמסרו לדפוס על ידי רבי משה נפתלי ורבי אהרן צבי וויינבערגער, נכד רבי שלמה זלמן אוללמאנן מביסטריץ, אחי רבי נח צבי. בספר כלולים חידושים על סדר מועד

(בעיקר על מסכתות פסחים ויומא) מהרב מביסטריץ, ומרבי משה נפתלי על מסכתות ביצה וראש השנה.

הספר נדפס בשנת תרצ"ז על ידי רבי משה נפתלי, בדפוס רבי בנימין זאב רובינשטיין בגראסווארדיין, רומניה. לספר שתי הקדמות, אחת על ידי רבי אברהם יצחק, אחי רבי נח צבי, ואחת על ידי רבי נח צבי עצמו, בנוסף למכתב הקדמה מאת רבי יעקב דוב. הספר קיבל הסכמותיהם של רבי יהודה לייב פיין, אב"ד סלאנים וסגן נשיא אגודת הרבנים דמדינת פולין, רבי ישעיה פירסט אב"ד קהילת 'עדת ישראל' בוויען, רבי יעקב שלום קליין אב"ד העלמין (בן דודתו של רבי נח צבי), רבי עקיבא סופר אב"ד פרעשבורג, ורבי מרדכי ראטטענבערג אב"ד אנטווערפען.

חוץ מחידושים אלו, השאיר רבי נח צבי מחברות שלמות של חידושי תורה בהלכה ובאגדה. רוב חידושיו נרשמו בקיצור, וכנראה שימשו יסוד לדרשות שנשא בבית המדרש. כך גם תשובה אחת שנדפסה על ידי כותב השורות, לרבי יוסף צבי דינער אב"ד ראטערדאם, בעניני פדיון הבן.

נמצאים גם כן כתבי יד של דרשות בלשון אשכנז, ולפי מה שכתב רבי משה נפתלי בסוף הקדמת ספר 'נחלת צבי' השאיר רבי נח צבי חידושים בכתב יד על סדרי נשים ונזיקין.

חדושי אגדה על התורה נמצאים בספרו של נכדו, ר' אהרן פערלאוו: 'אוצרות צדיקי וגאוני הדורות' (עמוד תק"כ).

צאצאיו

לרבי נח צבי ולמרת חייטשא נולדו חמשה בנים ותשע בנות, ואלו הם:

הבנים: רבי מרדכי שלמה, רבי חיים, רבי יעקב דוב, רבי שלום, רבי משה נפתלי.

הבנות: הבת' אסתר, הבת' לאה, הבת' מרים (נספתה באסון כשנשפך עליה קומקום מים רותחים), מרת ייטל אשת רבי יעקב קאפיל הכהן שפירא, מרת בילא אשת רבי יוסף ווייסבארטה, מרת בריינדל אשת רבי טוביה אברהם בירגער, מרת רבקה אשת רבי יהודה אריה בליטץ, מרת מלכה אשת רבי יוסף שטיינבאק, מרת מאטיל אשת רבי יוסף קארנפעלד.

(מרשימות נכדו ר' ח. א. אוללמאנן)

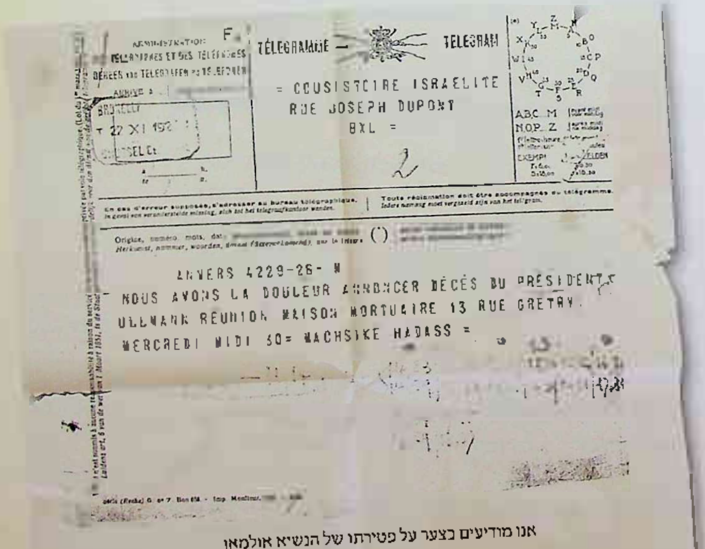
TÉLÉGRAMME — TELEGRAM
BRUXELLES 27 XI 192
= CONSISTOIRE ISRAELITE
RUE JOSEPH DUPONT
BXL =
En cas d'erreur supposée, s'adresser au bureau télégraphique.
Toute réclamation doit être accompagnée du télégramme.
ANVERS 4229-26- M
NOUS AVONS LA DOULEUR ANNONCER DÉCÉS DU PRESIDENT
ULLMANN REUNION MAISON MORTUAIRE 13 RUE GRETRY.
MERCREDI MIDI 30= MACHSIKE HADASS =

אנו מודיעים בצער על פטירתו של הנשיא אולמאן
מתאספים בבית הלויות ברחוב גרטרי 13 ביום רביעי בשעה 12:00

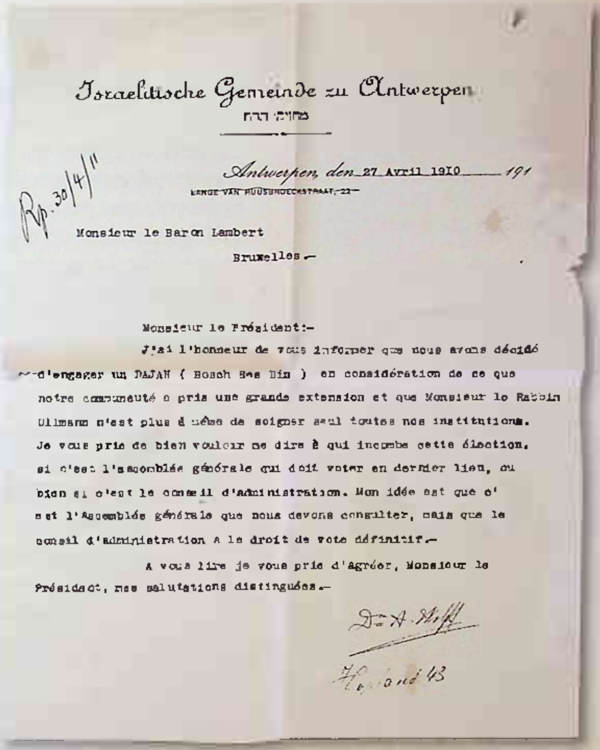

Israelitische Gemeinde zu Antwerpen

מחזיקי הדת

Antwerpen, den 27 Avril 1910 191

Lange van Ruusbroeckstraat, 22

Rp. 30/4/11

Monsieur le Baron Lambert

Bruxelles.–

Monsieur le Président:–

J'ai l'honneur de vous informer que nous avons décidé d'engager un DAJAN (Rosch Bes Din) en considération de ce que notre communauté a pris une grande extension et que Monsieur le Rabbin Ullmann n'est plus à même de soigner seul toutes nos institutions. Je vous prie de bien vouloir me dire à qui incombe cette élection, si c'est l'assemblée générale qui doit voter en dernier lieu, ou bien si c'est le conseil d'administration. Mon idée est que c'est l'Assemblée générale que nous devons consulter, mais que le conseil d'administration a le droit de vote définitif.–

A vous lire je vous prie d'agréer, Monsieur le Président, mes salutations distinguées.–

Dr A. Wolff

Hoveniersstraat 43

אנטוורפען, 27 באפריל, 1010.

לכבוד

הברון לאמבערט

בריסעל

אדוני הנשיא,

יש לי הכבוד להודיעך, כי החלטנו למנות דיין (ראש בית דין), וזאת בהתחשב עם העובדה כי קהילתנו גדלה מאוד,

וכי הרב אולמאן אינו מסוגל יותר, לטפל בעצמו בכל המוסדות.

אבקשך להודיעני בידי מי הסמכות לבחירה זו, האסיפה הכללית, או ההנהלה האדמיניסטרטיבית.

דעתי היא כי עלינו להציע את הדבר לפני האסיפה הכללית, אך ההחלטה הסופית נתונה בידי ההנהלה האדמיניסטרטיבית.

בציפיה לתשובתך, ובכבוד רב

ד"ר א. וואלף

Communauté Israélite du Rite Russo-Polonais
"MACHSIKÉ-HADASS"

le 5 Novembre 1912. 191

AM.

A Monsieur le Président du Consistoire Israélite.

Bruxelles.

Monsieur le Président,

Nous avons l'honneur de vous informer, que notre Conseil d'Administration, d'accord avec nos membres, que nous avions convoqués en assemblée générale, a choisi comme Rabbin-Remplaçant, Monsieur le Rabbin Rottenberg de Wadowice. (Galicie.)

Avant de soumettre notre demande à la Ville et au Gouvernement, nous nous permettons de vous soumettre notre décision et nous vous prions de bien vouloir nous faire savoir, si vous êtes d'accord sur notre choix.

Au plaisir de vous lire, veuillez agréer, Monsieur le Président, nos salutations empressées.

Pr. le Conseil d'Administration.
Le Président,

אנטווערפן, 5 בנובמבר, 1912.

אל נשיא הקונסיסטואר

אדוני הנשיא,

יש לנו הכבוד להודיעך, כי ההנהלה הארמיניסטרטיבית שלנו, בשיתוף עם האסיפה הכללית של חברי הקהילה, החליטה למנות, כרב מחליף, את הרב ראטטענבערג מואדוביץ' (גאליציא).

לפני שנעביר את בקשתנו לעיריה ולממשלה, אנו מעבירים אותה אליכם, ונבקשכם להודיענו אם אתם מסכימים עם הבחירה.

בציפיה לתשובתכם,
נשיא ההנהלה האדמיניסטרטיבית
ד"ר א. וואלף

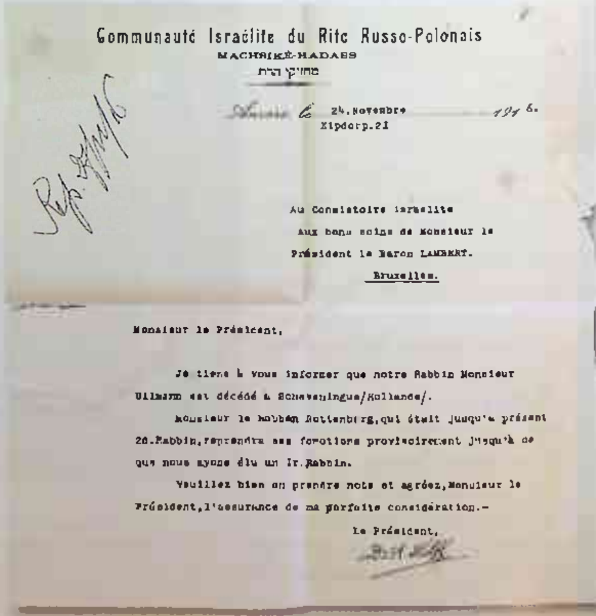
Communauté Israélite du Rite Russo-Polonais
MACHSIKÉ-HADASS
מחזיקי הדת

le 24. Novembre 1916.
Kipdorp. 21

Au Consistoire Israélite
Aux bons soins de Monsieur le
Président le Baron LAMBERT.
Bruxelles.

Monsieur le Président,

Je tiens à vous informer que notre Rabbin Monsieur Ullmann est décédé à Scheveningue/Hollande/.

Monsieur le Rabbin Rottenberg, qui était jusqu'à présent 2d. Rabbin, reprendra ses fonctions provisoirement jusqu'à ce que nous ayons élu un Ir. Rabbin.

Veuillez bien en prendre note et agréez, Monsieur le Président, l'assurance de ma parfaite considération.-

Le Président,

אנטוורפען, 24 בנובמבר, 1916

אל נשיא הקונסיסטואר
הברון לאמבערט

אדוני הנשיא,

ברצוני להודיעך, כי רבנו, הרב אולמאן, הלך לעולמו בסחבנינגען, הולנד.

הרב ראטטענבערג, שהיה עד עתה סגן הרב, ימלא את מקומו, באופן זמני, עד שנבחר ברב ראשי.

במלוא הכבוד וההערכה
ד"ר א. וואלף

מרן הרב
רבי מרדכי ראטטענבערג זצ"ל הי"ד

שנות כהונתו: תרע"ז - תש"ד

תולדותיו

הגה"צ רבי מרדכי זצ"ל נולד בקראקא בשנת תרל"ב, כבן בכור לאביו הרה"צ והחסיד רבי נפתלי ראטטענבערג זצ"ל ולאמו האשה הצדקנית מרת אסתר שפרה ע"ה בת ר' הערשל ליפשיץ, נין ונצר למשפחה מיוחסת בישראל (סדר יחוסו נדפס בהקדמה לספר המכריע).

בבית הגדול הזה שגידלו בו תורה ותפלה וכל דבר שבקדושה, ראה את אור העולם, ושם עוצבה דמותו הרוחנית. בוצין בוצין מקטפיה ידוע (ברכות מח, א), מתחלת הניבוט והגידול הכירו בו כל רואיו כי לגדולות הוא נועד. עוד בהיותו פעוט הכניסה אותו אמו להרה"ק בעל "דברי חיים" מצאנז זצ"ל כדי שיברכהו.

רבותיו

כמה שנים אחרי הגיעו לגיל מצוות גמר רבי מרדכי בדעתו להיות גולה למקום תורה, והחליט לנסוע לחצרו של הגה"צ רבי שלמה (הראשון) הלברשטאם מבאבוב זצ"ל, ששכן כבוד בעיר ווישניצא בתקופה ההיא. למרות ענוותנותו וצניעותו הטבעית התבלט מיד בין הלומדים המצויינים בכשרונותיו הנדירים ושקידתו העצומה. במיוחד התחבב מאד על רבו הגה"ק מבאבוב שחלק לו כבוד למרות גילו הצעיר וצירפהו לכמה ממסעיו.

מרן הרב רבי מרדכי ראטטענבערג הי"ד
התמונה באדיבות משפ' ראטטענבערג הי"ו - תשו"ח להם

בכל המקומות בהם למד היה מצטנע בהליכותיו והיה שם לילות כימים בלימוד התורה ועבודת הבורא בשקידה רבה. הוא הרבה להניד שינה מעפעפיו ואחרי עבודת הקודש של יום שלם, עד לשעות המאוחרות, קם בכל בוקר בשעה השלישית לפנות בוקר, וגם בשנים המאוחרות יותר, עת היה לרב בקהלות הקודש והיה עמוס בצרכי קהילתו, אעפ"כ עמד והמשיך לשקוד על דלתי התורה בהתמדה גדולה.

אחר כך גמר אומר להרחיב את יריעות תלמודו, להתלמד ולספוג לתוכו את הדרך של ממשיכי ה"חתם סופר" זצ"ל, ויסע ללמוד בישיבותיה המפורסמות של אונגרין.

באונגרין למד בקליינוואַרדיין אצל בעל "ערוגת הבושם" זצ"ל ואח"כ אצל בעל "קדושת יו"ט" זצ"ל והג"ר נפתלי סופר זצ"ל אב"ד פעטשערנידור, ולבסוף בצעהלים

בישיבתו של הגאון רבי דוד פריעדמאן זצ"ל בן הגאון רבי ישראל אב"ד קערט ואח"כ ראבד"ק ווערבוי וחתן הגה"צ רבי מנחם כ"ץ פרוסניץ מצעהלים מגדולי תלמידי החתם סופר זצ"ל. גם כאן המשיך בשקידתו העצומה בתורה ועבודה והתחבב על כל רואיו, הגם שהיה שונה במנהגיו ובלבושו שהיו כדרך החסידים.

במשך השנים הללו הספיק גם לבקר בהיכלות צדיקי הדור, ללמוד ולהתלמד בהלכות והליכות. הוא נסע להגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זצ"ל ולהגה"ק רבי יהושע מבעלזא זצ"ל, ואח"כ התקשר כחסיד לבנו המהרי"ד זצ"ל. בנסיעותיו לבעלזא היתה אכסנייתו בבית הגה"ק רבי אהרן מבעלזא זצ"ל. ככה הלך ונתעלה מחיל אל חיל בהיותו מבקש ה' ותורתו, ואכן נתמזגו אצלו דרכי העבודה השונים שלמד מכל רבותיו לחטיבה אחת, וברבות הימים עמדו לו כל אלה בנהלו את קהילות הקודש, כי יכול היה להלך לרוחו של כל אחד ואחד בהיותו איש האשכולות.

אחרי שקיבל את פטורו מהתייצבות לצבא וגמר אומר לבנות בית בישראל, לקחו רבו ראש הישיבה ומרא דאתרא הגאון רבי דוד פריעדמאן זצ"ל שהעריצו מאד, לחתן לבתו הבכירה מרת שרה הענדיל. לימים סיפר הגר"ד פריעדמאן זצ"ל כי כבר בפעם הראשונה כשראה את רבי מרדכי קורא קריאת שמע, והבחין ביראת ואהבת ה' היוקדת בו, שם עליו את עיניו ושמר את הדבר.

בקהלות צעהלים וואדאוויץ

לאחר נישואיו לא רצה ליהנות מכתרה של תורה והכניס את הנדוניא במסחר ומזה התפרנס והקריש את עיתותיו ללימוד התורה לשמה, אולם אחר זמן קצר נאבד כל הכסף והצטער מזה, אז נסע לאחד מרבותיו הקדושים [לא ברור אצל מי, אך כנראה שהיה זה הגה"ק רבי שלמה מבאבוב זצ"ל], ויאמר לו רבו כי סיבה היתה מאת ה' שיוכרח לקבל עליו עול הרבנות, כי הדור זקוק לו, וצריך הוא לבטל את רצונו מפני רצון המקום.

אזי נבחר לכהן כדיין ומו"ץ בעיר צעהלים, תחת נשיאות חותנו רבי דוד הנ"ל, והיה ליד ימינו בכל עניני הקהלה. גם אז בהיותו נאמן לצוואת מרן החתם סופר לא השתדל בשום אופן להשגת רבנות, אך בכל זאת שמו הלך לפניו הרחק ממקום מושבו ומעבר לגבולות מדינתו, וכשהתפנה כס הרבנות באושפיצין, קהלה גדולה וחשובה שכיהנו בה מלפנים רבנים גדולי תורה, הציעו לו את הרבנות למרות גילו הצעיר. בבחירות שהתקיימו כמנהג הקהלות בימים ההם, זכה ברוב קולות מכריע מעל למועמד השני. העיר אושפיצין היתה למודה מחלוקות מסביב לרבנות, וגם אחרי הבחרו לא פסק הצד השני מלעמוד מאחורי המועמד שלהם. אז הודיע רבי מרדכי להפתעת כולם כי הוא מסרב לקבל על עצמו את משרת הרבנות. החלטה זו

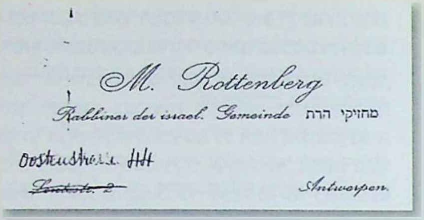

כרטיס ביקור של מרן הרב ראטטענבערג הי"ד

היתה טבעית אצלו, כי כל מחלוקת שריח נגיעה אישית יכולה להיות מעורבת בה, היתה שנואה מאד בעיניו. רבו הגדול הגה"ק מבאבוב המשיך בכל זאת לפנות אליו בתור "אושפיצינער רב".

נהוג נשיאותך ברמה

בשנת תרס"ה נבחר לכהן כרבה של העיר וואדאוויץ והגלילות אשר בגאליציא המערבית, לא הרחק מגבול ארץ אשכנז. נגע ההשכלה שפשה במדינת אשכנז החל חודר מבעד לגבולות המדינה ההיא ונתן אותותיו בעיר וואדאוויץ והגלילות. כבהרבה קהילות אחרות בזמנים האלו, התחכמו גם כאן פורקי העול לתפוס את רסן שלטון הקהלה בידם. רבי מרדכי נלחם אתם בכל תוקף לפי הדרך שלמד אצל רבותיו באונגארן, וביצר את חומות הדת לבל יוכלו לשלוט בה רוחות חדשים ומתנכרים. ובאמת הסתיימה רבנותו בעיר וואדאוויץ בגין מלחמתו עם המשכילים. ומעשה שהיה כך היה:

בשנת היובל לקיסר פראנץ יאזעף, קיימו בכל קהילות ישראל שבמדינתו טכס חגיגי לציון המאורע ותפלות לשלום המלך והמלכות. כטקסים אלו השתתפו גם נציגי המלוכה ושרי המדינה, והרב היה נושא את דברו לפני קהל העם והשרים.

וואדאוויץ היתה עיר בעלת חשיבות מיוחדת. היא היתה מקום הערכאות והמשפט לכל הסביבה, ומשום כך גם טכס היובל של הקהילה היהודית שבה עורר תשומת לב מיוחדת מצד חוגי הממשלה, ופקידי המלכות מן המדריגה העליונה אמורים היו להשתתף בה אישית. ראשי הקהילה אשר היו מחוגי המשכילים, החליטו מתוך רצון למצוא חן בעיני נציגי המלכות, להכניס "ארגעל" לבית הכנסת לפאר את הטכס. ואכן ביום המיועד הכניסו את הכלי לבית הכנסת. הדבר נודע לרבי מרדכי, והוא קרא לראש הקהל ודרש ממנו להוציא מיד את הארגעל מבית הכנסת, בהוסיפו שכל זמן שהכלי הזה יהיה בבית הכנסת לא יבוא להשתתף בטכס, נאמן לאיסורו של החתם סופר זצ"ל על הכלי הזה. אמנם ראשי הקהל חשבו שהוא לא יוכל

לעמוד בדיבורו וכשיתקרב מועד הטכס ויראה שדבריו לא נתקבלו, יהיה מוכרח סוף סוף להשתתף, שהרי לא יעיז לבלבל כל סדר הטכס.

כמה שעות לפני התחלת הטכס שלחו אליו ראשי הקהילה לאמר, שאם לא ישתתף יתבעוהו בערכאות על זלזול בכבוד המלכות וידרשו את העברתו ממשרת הרבנות. עם כל ריבוי הלחצים מבית ומחוץ, הודיע להם באופן חד משמעי, כי איסורו של החתם סופר במקומו עומד והוא לא יוכל להכנס לבית הכנסת כל עוד לא הוציאו את הכלי הזה, ויהי מה.

כהגיע שעת הטכס ובית הכנסת מלא עם כל האורחים וביניהם שרי הממשלה, חיכו לשוא להופעתו של הרב. גם אז עוד ניסו ראשי הקהל לשנות דעתו, בהסבירם לו כי עתה כבר מן הנמנע להוציא את הארגעל, אך כל הפצרותיהם היו ללא הועיל. הוא עמד על משמרתו ללא חת, וכך נפגם הטכס.

ראשי הקהל שיצאו מבויישים, התלוננו בפני השלטונות על רבם, בתארם אותו כמורד במלכות, והגישו תביעה פלילית בערכאות. במשפט הראשון בבית המשפט המחוזי הבינו השופטים את התנגדותו של הרב להכניס שינויים בבית הכנסת בלי ידיעתו, והרב יצא זכאי.

בראות ראשי הקהל כי עלול פסק זה להשפיע על גודלם של כל המתבוללים והמשכילים במדינה זו, לא שקטו והגישו תלונה לבית המשפט בלעמבערג, שם היו להם תומכים רבים למאבקם ושיחק להם מזלם והרב יצא חייב במשפט.

אולם היהדות החרדית ראתה במאבק זה במערב גאליציה, ובניהול המלחמה שם נגד המשכילים לפי דרכה של היהדות החרדית באונגארן, נקודת מפנה חשובה.

בעזרתם ובעידודם של גדולי הדור הומשך המאבק בבית המשפט העליון בוויען, שם יצא רבי מרדכי זכאי במשפט.

התקופה באנטווערפען

בעיצומם של ימי ההתדיינות המשפטית, הציעה לו הקהילה החרדית "מחזיקי הדת" באנטווערפען את המשרה של ראב"ד העיר, וזאת בשנת תער"ב. בזמן ההוא היה רבה של הקהילה, הגאון רבי נח צבי אוללמאנן זצ"ל, חתן הגאון רבי חיים סופר זצ"ל, בעל ה"מחנה חיים", עוד בחיים. אבל בגלל חולשתו נבצר ממנו לפקח על עניני הקהילה כפי המצטרך, ובהסכמתו ובעידודו נבחר רבי מרדכי לראב"ד בקהילה זו, ואף שבאו שליחים להזמינו לרבנות אחרת בגאליציה, סירב לעזוב את משרתו כראב"ד באנטווערפען. שלשים שנה עמד רבי מרדכי על משמרת הקודש בקהילה זו, תחילה כראב"ד, ועם פטירתו של רבי נח אוללמאנן זצ"ל, בשנת תרע"ז, כרבה של הקהילה.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, הוכרח רבי מרדכי לעזוב את אנטווערפען יחד עם רוב אנשי קהילתו. בדרכי נדודיו הגיע עד לפראנקפורט על נהר מיין, שם חי חיי דחקות, ואע"פ שהיה מטופל במשפחה גדולה וילדים רבים, נמנע מלקבל את ההצעה לכהן בבית הדין של הקהילה הכללית בפראנקפורט במשך שהותו שם,

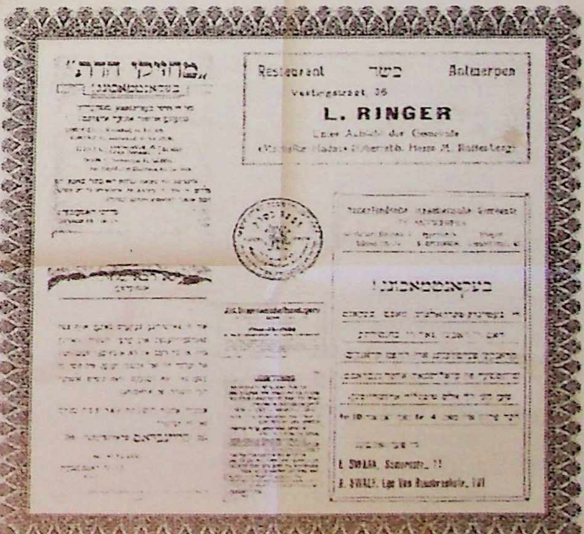

"מחזיקי הדת"

Restaurant כשר Antwerpen

Vestingstraat 36

L. RINGER

בעקאנטמאכונג!

תעודות הכשר מהרב זצ"ל הי"ד

משרה שלא התאימה לשיטתו העקבית, משום שבעיר זו היתה גם קהילה נפרדת.

בשובו לאנטווערפען אחרי המלחמה, חידש את פעילותו הרבה בכל שטחי חיי הקהילה במשנה מרץ. בתקופה זו התרחבה קהילת "מחזיקי הדת" מאד. המונים המונים מגלויות ישראל שנעקרו ממקומם במזרח ובמערב אירופה עקב בלהות המלחמה, נהרו וכאו לאנטווערפען. ביתו של הרב היה פתוח לרווחה ובעזרת הרבנית מרת שרה הענדיל ע"ה הושיטו עזרה להרבה מן הגולים, ובחום לבבם חיזקו ועודדו את הלבבות הנשברים שמצאו בהם נוחם, ובתבונתו השכיל רבי מרדכי לקרב ולאחד את היהודים שבאו מהארצות השונות על מנהגיהם השונים תחת כנפי הקהילה החרדית. בתקופה זו עיצב את דמותה הרוחנית של הקהילה, תוך כדי ביסוסן והרחבתן של כל מוסדותיה, עד שהיתה כאחת הקהילות המפוארות ביותר.

מקים עולה של תורה

בראש כל מעייניו בניהול הקהילה, היה החינוך. בביסוס כל מערכת החינוך בעיר השקיע לילות כימים, ובהדרכתו ובהנהלתו התרחבו גבולותיה של תורה. כשעמדו פעם בתי האולפנא שבעיר לפני משבר כספים המור, כיתת בעצמו את רגליו בנסיעה מעבר לגבולות המדינה, לאסוף את הכספים ההכרחיים לקיומם. כמו כן שם את עיניו על רמת החינוך שבבתי הספר, ופיקח אישית על התלמידים בבחנו אותם בעצמו לעתים קבועים, וכן עודד את רוחם לעלות ולהתגדל. גודל אהבתו ואחריותו לילדים שבת"ת התגלה גם כאשר בא לבחון אותם ובדק את כשרות הציצית שלהם, וכאשר מצא שאצל כמה ילדים לא היו הציציות כשורה, עורר והלהיב את לבם לשמור מצוה זו וכן שאר מצוות הבורא בדקדוק רב.

ומעניין לציין הסיפור, כשנכנס פעם אל רבי מרדכי ילד אחד, וביקש ממנו שהרב ילמד אתו. רבי מרדכי האיר אליו פניו בחביבות, אך אמר לו שיבא בשעה אחרת, כי כעת הנהו עסוק מאד. ענה הילד בתמימות: "האם אין להרב זמן ללמוד תורה עם ילד?". מיד דחה רבי מרדכי את כל עיסוקיו והתיישב ללמוד עם הילד כבקשתו.

חוט של חסד היה משוך עליו, והופעתו הרשימה את כל סובביו. אוהב את הבריות היה, ובמיוחד קירב באהבה את הדור הצעיר שהיה קרוב מאד ללבו, הן אלו שקבעו את לימודם במשך כל היום בבית המדרש והן אלו שטרחו ועמלו על המחיה ועל הכלכלה, ועל ידי כך קירבן לתורה. שיעורים מיוחדים קבע לעוסקים במסחר בלילי שבת, אשר בהם השפיע עליהם רוב רוחניות, וכן הדריכם ועודדם לעמוד על נפשם לבל יבולעו בזרם של עולם המסחר, וידעו את מקומם כעבדי ה' עוסקי תורתו.

דרכי הליכותיו בקודש

שקידתו הגדולה בתורה במשך כל שנות רבנותו, קובעת מקום לעצמה. בראותו שלרגלי עסקו בצרכי ציבור הולכים ונאבדים ממנו פה ושם רגעים יקרים, וכן בשעת הליכתו וחזירתו מן המקוה כל יום, למד ושינן לעצמו בעל פה ששה סדרי משה ותרי"ג מצוות, כדי שיוכל לחזור עליהם בזמנים הללו. ואכן, לא היה פסיק פומיה מגירסא, ובכל עת היו שפתותיו מרחשות משניות ותרי"ג מצוות.

הכנותיו למצוות היתה מופלאה, ופניו יקדו מהתלהבות והשתוקקות בקיומם. גם תפלותיו היו בדבקות גדולה. כלפי חוץ היתה אמנם תפלתו נראית מתונה, אבל לבו בער בו והוא היה מלא התבוננות, ולעתים היה אנוס להחליף את כותנתו אחר התפלה. בדחילו ורחימו ובדבקות עצומה ערך את סעודות שבת ויו"ט. מי שראה

את עריכת הסדר או שבתו בחג הסוכות בצלא דמהימנותא ופניו מאירות באור שמחה של מצוה. לא בנקל ישכח מראה מרומם זה. הרושם של זמני קודש הללו במחיצתו נשארו חקוקים על לוחות לבבם של צאצאיו ותלמידיו, ותמיד היו שואבים מזכר הימים ההם התעוררות עבודה, וכן בכל זמן ובכל עת היתה השמחה מרחפת על פניו, אפילו במצבים הקשים ביותר.

מקים עולה של תורה

בהגיע ראש חודש אלול הרגישו כל סביביו את אימת הדין הקרב ובא השרויה עליו. מר"ה אלול עד אחר יום הכפורים היה מרבה בתעניות, והניד שינה מעיניו ולא ישן במשך הזמן הזה במטתו חוץ מבשבתות, [גם בימי השובבי"ם נהג להתענות משבת לשבת]. כאשר גבר החשש כי הנהגתו זאת מזיקה לבריאותו, הריצו אליו מכתבים הרה"ק בעל "אמרי אמת" זצ"ל מגור והרה"ק רבי אהרן זצ"ל מבעלזא, והפצירו בו שיפסיק מתעניותיו, אך הוא עמד בשלו והמשיך בדרכו כל ימיו.

התלהבותו בצלא דמהימנותא אינה ניתנת לתיאור. תפלת ההלל והנענועים בתוך הסוכה ארכו כשתי שעות בהתרוממות הרוח, ובמשך כל ימי החג כמעט ולא יצא מן הסוכה, וניהל בה את כל עניני הקהלה.

מאד היה מרבה לדקדק ולהדר במצוות, כל צעד ושעל שקול ומדוד היה בתכלית הזהירות. מסופר כי עוד בימי בחרותו התעורר פעם והחליט ללבוש רק בגדים שהם לא מצמר וגם לא מפשתן, מחשש שעטנז. ויהי אך יצאה מחשבתו מלבו, פשט תיכף ומיד את בגדי הצמר שלו ונכנס למטתו עד שהגיעו אליו בגדים אחרים שביקש מאמו שתשלח לו. אין כאן המקום לפרט את כל התומרות שנהג בעצמו, בחג הפסח בפרט לא היה גבול לדקדוקיו המרובים. הוא לא אכל כלל מאכלים שנתבשלו בחג, רק מה שהוכן מלפני הפסח, עד שחלה מאד והוכרח לבטל את מנהגו. הוא החביא את כל הנהגותיו וחומרותיו מעין כל, ורק הקרובים אליו ביותר הבחינו בדבר.

גם פרישותו היתה למופת. מיד אחרי נישואיו התנה עם הרבנית שלא יהיו בבית רק שלחן וכסאות מעץ פשוט ועוד כמה דברים היותר הכרחיים. שונא בצע היה מעודו ובביתו לא היתה פרוטה לפורטה, ומפני זה היה יכול לקיים את הפסוק "לא תגורו מפני איש" במלא מובן המלה. קרה פעם שהרבנית שלחה את אחד מבני המשפחה לבית הקהלה לקבל את משכורת הרבנות, והודיעו לו שהרב כבר ציוה להעביר את משכורתו לביה"ס יסודי התורה שבעיר.

גאון עצום היה בכל מקצועות התורה, והוא שפע תמיד חידושי דאורייתא בכל מקום, ואף גם זאת היה בעל הוראה מפורסם. לאחר יום שלם שהתחיל בשיעורו בבוקר השכם ויצא בניהול כל עניני דמתא, היה מתיישב בחדרו בשעות המאוחרות של הלילה ועורך את תשובותיו בהלכה לשואלים הרבים שהריצו אליו את שאלותיהם מרחוק ומקרוב, (לדאבוננו נאבדו רוב כתביו בשנות הזעם, ומיעוט ממה שהוצל כונס בספר "יד מרדכי". בתחלת המלחמה כשברח עם כל בני קהלתו לצרפת, נאבדו כתביו, אמנם אחר כך הוחזרו אליו ממערכות המלחמה באופן פלאי ובדרך נס, אבל בגבור הזעם נאבדו ממנו שנית). מפעם לפעם היה גם נוסע למדינות ועיירות שונות על פי הזמנת הרבנים דשם, כדי לתקן את המקואות.

יד ושם היו לו גם בחכמת הקבלה, והוא עסק בה הרבה, ובפרט ביום השבת קודש כשהסתגר בחדרו. הוא גם כתב בעניני קבלה וגם ערך תשובות בקבלה לפונים אליו בשאלות בענינים אלו. הרבה מנהגים גם נהג על פי סוד. חסידים יודעי חן שהיו מבקרים אצלו, היו משתוממים מגודל בקיאותו ורוחב ידיעותיו בתורת הסוד. אחד מחכמי ירושלים המקובלים שביקר אצלו, יצא מאתו ופנה לנוכחים שם ואמר שכדאי שידעו כי רבם הוא גדול ומיוחד בחכמת הקבלה.

ומסופר, שהיה רגיל לכוון את כוונות האריז"ל בשעת נטילת ידים. פעם אחת הרגיש שאינו יכול לכוין כרגיל, וצוה לבדוק את הכלי, ואכן מצאו שהיה בו סדק.

נוהג נשיאותו ברמה

מכל הליכותיו והנהגת עדתו השתקפו דברי חז"ל (הוריות י, א) "כמדומה אתם ששררה אני נותן לכם, עבדות אני נותן לכם", וכפירוש רש"י, שהשררה עבדות הוא לאדם שמוטל עליו עול הרבים. כעבד נאמן השליך עצמו מנגד ולא חס על זמנו וכבודו וכחו בדברים הנוגעים לקהלה. תקנות רבות תיקן בתחומי הכשרות, וביחוד בעניני השחיטה, וגם היה מפקח עליהם אישית, ולעתים קרובות היה הוא

בעצמו מופיע לפנות בוקר או בשעות הלילה המאוחרות במקומות שהיו תחת השגחתו.

ידועה העובדה, שפעם קם באמצע הסעודה השלישית והלך לבדוק באחת המסעדות שבעיר, אם לא התחילו להכין לפני צאת השבת עבור שמחה שהיתה אמורה להיערך במוצאי שבת, ואכן חששו לא היה לשוא... מרן הרב זצ"ל לא היסס ובמו ידיו הוריד את כל המפות מעל השלחנות עם כל מה שהוכן עליהם.

כן מסופר שנכנס פעם לאטליז מסויימת, וכנראה מצא שם איזה ריעותא. הוא לא אמר כלום לבעל האטליז, אך ביקש ממנו שיגיש לו כסא. בעל האטליז חשב שהרב עיף והוא רוצה לשבת, והגיש לו כסא. מיד נטל הרב את הכסא, עלה עליו והוריד את תעודת ההכשר שתלה על הקיר.

אחד ממאבקיו נסוב סביב מאפית המצות, שהכניסה מכונות חדשות שבאופן פעולתן היה לדעתו חשש חימוץ (כמבואר בספר "יד מרדכי" תשובה ח'). אחרי שכל ההתראות להפסיק את פעולות המכונות הללו לא נשאו פרי, פירסם בדרשתו בשבת הגדול שהמצות האלו הם חמץ ואסור להשהותם בפסח, וצריך לכוללם במכירת החמץ. כל העיר נעשתה כמרקחה, אנשי הקהלה השניה וגם מבני עדתו של הרב התנגדו לפסק זה, ובעל המאפיה אף איים שיקבול עליו בערכאות. יתירה מכך, שאפילו הת"ח שבעיר שמרן הרב זצ"ל ציופם בעניני דמתא, לא הסכימו לפסקו וחשבו שהפריז על המדה, וגם נתייראו שיהיה מחסור במצות לפסח בעיר, ובקשו ממנו שיחזור בו, אך ללא הועיל. מרן הרב זצ"ל עמד על דעתו שהמצות האלו הם חמץ גמור.

כדי להפיס דעתם של ידידיו ולהראות שהצדק עמו, הציע שאלה זו לפני גדולי ישראל (ואודות החשש ממחסור במצות, קיבל על עצמו מרן הרב זצ"ל אחריות אפיית מצות בחולו של מועד).

הגיעו אליו עוד כמה תשובות מגדולי הדור, ביניהם הגאון רבי חיים עוזר גראדזינסקי זצ"ל מווילנא והגאון רבי יוסף ראזין זצ"ל אב"ד דווינסק, לאסור את המצות האלו, (התשובות הללו נאבדו בצוק העתים).

כן פעל ועשה אישית הרבה למען כבוד השבת בעיר, ונציין כאן עובדא אחת: לאחר מלחמת העולם הראשונה פתחו כמה יהודים את חנויותיהם ביום השבת. בשבת בבוקר, במקום ללכת לבית הכנסת להתפלל, נכנס הרב לכל החנויות האלו, בירך את הבעל הבית בברכת שבתא טבא ויצא מן החנות. מתוך התרגשות ובושה מפני המרא דאתרא סגרו הרבה מהחנויות את דלתותיהם ביום השבת.

רבי מרדכי ברח מאד מן הכבוד, אבל השכיל לאחוז את החבל משני ראשיו. הוא הרים את כבוד הרבנות ודרש כבוד ומשמעת כלפי הרבנות, וכן הקפיד מאוד על כבודם של כל התלמידי חכמים שבעיר, וכאשר פגע פעם בחור אחד בכבודו של ראש הישיבה בפרהסיא, הוציא עליו הרב פסק שהלה צריך לקבל נזיפה מראש הישיבה כהלכה, כפי המבואר בשו"ע. לימים כאשר הגיע יום חתונתו של אותו בחור וביקשו מהרב לסדר לו חופה וקידושין, סירב לעשות כן כל עוד שלא קיים את פסק הדין, ורק לאחר מכן סידר את הקידושין. אבל מאידך גיסא רחוק כמטחוי קשת היה מאד מן הכבוד, ומעולם לא השתמש באצטלא דרבנן לצרכיו האישיים, כפי שתוכיח העובדה שלפנינו:

בשנות המלחמה, כשברחו יהודי אנטווערפען לצרפת, היו צריכים לעמוד בתורה כדי לקנות צרכי אוכל בחנות. התור היה ארוך, ובתוכו עמדו כמה מאנשי קהלתו. אנשי הקהלה בראותם את רבם שהיה תשוש מאד מרוב התלאות עומד בתור, רצו לפנות לו את מקומם בראשית התור, אך למרות הפצרותיהם המרובות מיאן לקבל את מקומם, באמרו: "כאן אינני המרא דאתרא, ואין מגיע לי יותר מלכל יהודי אחר", וכך עמד בתור שעות ארוכות.

אב רחמן היה לכל בני עדתו כקטן כגדול. קשור היה עם כל יחיד ויחיד, השתתף בצערם ושמח בשמחתם, ובמשך כל היום הקשיב לכל העסקנים והיחידים שבאו לשפוך לפניו שיחם ובקשו עצתו והדרכתו. מטבעו טוב לב היה ומתון בהליכותיו, ובכל זאת בכל מה שהיה נוגע לעמוד על המשמר להגנת קדשי ישראל לא נשא פני איש, ועמד כחומה בצורה, לעתים בדד, כנגד השפעת הסביבה של מערב אירופה, והקריב נפשו על כל קוצו של יו"ד כהוראת רבותיו תלמידי החתם סופר, וכעדות רבה של טארנאפאל בעל "חבצלת השרון" זצ"ל: יודע אני בהרב הגאון מוהר"ר מרדכי ראטטענבערג אב"ד דקה"י, ובקי אנכי בו שהוא ירא ד' באמת ולבו בוער בו תמיד לקנא קנאת ד' צבאות".

בכל דרשותיו היה תמיר מורה ומלמד את העם את הדרך אשר ילכו ואת המעשה אשר יעשון, ורבות היה דורש ותובע בהם מבני קהלתו, ואע"פ שידע מראש שדברי תוכחתו לא יערבו לכל שומעיהם, לא נסוג אחור מלהשמיע ברבים, בכל עת הדרוש, את דבר ה' בכל תוקף. ואכן התקבלו דבריו, כי הכירו שלא היתה לו שמץ של נגיעה אישית, וכל דבריו יוצאים מעומק הלב.

כה טיפח וריבה וגידל את עדת ישראל אשר באנטווערפען, עד שהיתה למופת בקרב ישראל, וכעדות רבה של סלאנים זצ"ל שביקר באנטווערפען בתקופה ההיא, וכתב מתוך התפעלות שהגיע למקום דנשקי מזרח ומערב אהדדי, כי אע"פ שהיא עיר של סוחרים במדינות המערב, הרי היא מליאה חכמים וסופרים כאילו היתה במזרחה של פולין.

פעולותיו המסועפות לצרכי הכלל

פעילותו הרוחנית של רבי מרדכי לא הסתגרה רק בד' אמות של העיר אנטווערפען, אלא חרגה גם מעבר ומחוץ לגבולות המדינה. הוא עמד בקשרי ידידות וקשרי מכתבים עם גדולי הדור די בכל אתר ואתר וביחד טיכסו עצות לביצור חומות היהדות הנאמנה. כאשר קמה "אגודת ישראל" ראה בה תנועה אירגונית שבכחה לבלום ולהלחם עם זרם ההשכלה והציונות, והיה מאד פעיל בכינונה ומסר לה הרבה מזמנו ומכחו. הוא השתתף באסיפה המייסדת בקאטאוויץ, וכן ביתר הדיונים של מוסדותיה. באנטווערפען היה הרוח החיה בהנהגת אגודת ישראל הארצית והנחה בתבונתו. הוא היה חבר במועצת גדולי התורה והשתתף בדיוניה בכנסיות הגדולות. בכנסיה הגדולה השלישית במארינבאד בשנת תרצ"ז עמד שכם אחד עם הגאונים רבי אלהנן וואסערמאן ורבי אהרן קאטלער זצ"ל בראש הלוחמים שהתנגדו לקבל החלטה בקבלת ארץ ישראל לשם כינון מדינה יהודית. (עיין על כך בתשובתו בשו"ת יד מרדכי סימן נג).

בד' אמות של תורה וישיבה

כבר בשבתו על כס הרבנות בוואדאוויץ, היתה לרבי מרדכי ישיבה, בה למד עם תלמידים שיעורין כסדרן.

בחזרו לאנטווערפען משעווענינגען אחר מלחמת העולם הראשונה, קיבץ קומץ של בחורים ללמוד אתם. ובשנת תרפ"ב היו כעשרים בחורים שלמדו למעלה בביהמ"ד אסטען, שם היה הרב קרוב לתלמידיו, כי מחדר הבית-דין שבביתו היתה דלת שנפתחה לפרוזדור בית המדרש. כך שהתלמידים היו תמיד קרובים לרבם.

אם כי טרוד היה הרב מאד בעסקי הרבנות ובעסקי העיר, בכל זאת התמסר ללמד את תלמידיו ולהדריכם בדרך אשר ילכו בה.

מדי יום ביומו התקיימו כמה שיעורים. בבוקר השכם לפני התפלה - שיעור הוראה, בו מסר הרב שיעור במסכת חולין, גפ"ת עם ראשונים, טור ושלחן־ערוך עם פרי מגדים. וכן מסר במשך היום שיעור בעיון ושיעור בבקיאות בסדרי מועד, נשים ונזיקין.

אופן לימודו היה בשיטה ההונגרית, לימוד סוגיות לפי הספר "כסף נבחר". ועיקר ההדגשה היה להתמיד בלימוד, ללמוד הרבה ש"ס ופוסקים, במטרה להגיע לידי "אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא". על כל השיעורים הללו היה עורך בחינה. מזמן לזמן מסר גם שיעור בספר "חובת הלבבות".

בשנת תרפ"ז, כשגמרו את החלק הראשון של יורה דעה, הביאו בפקודת הרב לביהמ"ד ריאה וחלקים אחרים של בהמה, כדי להכיר את ההלכות מהצד המעשי ביסודיות ובדייקנות.

בלילי ששי היה הרב ער יחד עם הבחורים, ולפנות בוקר אמר שיעור בחומש ורש"י. לפי עדות אחד מתלמידיו בתקופה ההיא, למדו פעם אחת במשך כל ליל ששי את הפתיחה של הפרימגדים להלכות בשר בחלב, והיו כל כך שקועים בלימוד, עד שהמתפללים הראשונים שהגיעו לתפלת שחרית החזירו אותם אל המציאות.

בימי בין המצרים היה אומר יחד עם תלמידיו "תיקון חצות".

במשך הזמן, כשרבו התלמידים וביהמ"ד לא היה מסוגל לקלוט בין כתליו את ריבוי התלמידים, נוסדה הישיבה בעיירה "היידע". וכראש הישיבה נבחר הגאון רבי שרגא פייבל שפירא זצ"ל הי"ד. מרן הרב זצ"ל היה נוסע מפעם לפעם למסור שיעור כללי וכן לבחון את התלמידים.

פעולותיו לקירוב הנוער

הקשר של הרב עם תלמידיו היה חזק מאד. אך לא רק עם תלמידיו, אלא גם עם אלו הבחורים שלא היתה תורתם אומנתם. היה מטפל עמהם ודואג להם כבניו, והשקיע כחות רבים כדי שלא יסחפו עם רוח הרחוב, בפרט במערב אירופה שהסביבה לא היתה מוגנת כל כך כמו במזרח אירופה.

כך התלכד הנוער בארגון "עזרא" שבעיר, ואחר כך ב"צעירי אגודת ישראל" שהרב נמנה בין מייסדיו, ושעות רבות מזמנו היקר הקדיש עבורם, בשיחות כלליות ואישיות.

באחת משיחותיו הציג בפני הבחורים הללו את הדוגמה של יוסף הצדיק: בסוף פרשת ויחי כתוב "וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנטו אותו ויישם בארון במצרים", ובתחלת ספר שמות כתוב "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו, ראובן שמעון וגו' ויוסף היה במצרים".

פסוקים אלו שבהם מתחיל ספר שמות - אמר הרב - הם המשך לפסוקים שבסוף פרשת ויחי. זהו כעין הספד על יוסף הצדיק. אחיו של יוסף באו למצרים המגושמת, אבל הם באו עם יעקב אבינו, ועל ידי כך זכו להתדבק לאביהם. הם באו גם עם משפחותיהם, דבר שמעניק תמיכה לאדם שעוקר לארץ נכריה, וממילא לא היה זה חידוש גדול כל כך ששמרו על יהודם. אבל יוסף "היה במצרים", ללא אב וללא כל קשר למשפחתו, ובכל זאת עמד בצדקו. זהו שבחו המיוחד של יוסף הצדיק.

דוגמה זו של יוסף הצדיק - הפטיר הרב - מחייבת את כל הבחורים שנקלעו למצבים דומים, ועליהם להתחזק בכח האמונה ובכח התורה.

כך היה מרן הרב זצ"ל יושב עמהם בכל ליל שבת, מדבר על לבם ומדריכם בחיזוק האמונה.

כדאי להעתיק קטע ממה שכתב מרן הרב זצ"ל בצדו של אחד מהמכתבים לבנו:

"שמע בני מוסר אביך, את אשר ככר אמרתי לך בעלפה אבקש ממך בכתב, ללמוד בכל יום שיעורים כסדרן בתורה שבכתב ותורה שבעלפה, ולא יעבור עליך יום בלתי לימוד ספר מוסר, אז תבין ותשכיל ביראת ד', ושמור לשונך מלדבר לשון הרע, והזהר להתפלל בכוונת הלב, וסייג גדול לזה הוא טהרה במקוה, כי טהרת הגוף מביא לידי טהרת המחשבה.

אביך אוהבך בכל לב ונפש מברך אותך בכל טוב ברוחניות ובגשמיות"

מרדכי ר"ב

רועה נאמן לעדתו בימי עברה וזעם

בשנים שלפני מלחמת העולם השניה התחיל רבי מרדכי להתמסר בכל עוז להצלת נפשות ישראל. בפרט משנת תרצ"ג ואילך, שנת עלייתו של הצורר היטלר ימ"ש לשלטון, כאשר רבים מיהודי גרמניה הגיעו לאנטווערפען כפליטים. הודות לאישיותו והופעתו המרשימה ומעוררת הכבוד גם אצל אנשי הממשל, הצליח להציל כמה וכמה נפשות מארץ אשכנז ממלתעות הצורר ימ"ש. ביתו היה פתוח לרווחה והמה כל היום והלילה מהרבה פליטים שנמלטו מארץ הדמים, וכן עזר והדריך את האירגונים שסידרו להם מקום מקלט וראגו להצטרכותם.

רגש אחריות הציבור ואהבת ישראל העמוקה שקננה בו, נתגלה במיוחד בשנות השואה, כאשר רבים מידידיו ותלמידיו ובני קהלתו נמלטו וברחו לארצות הברית, ומשם התחילו להפציר בו שיעשה כמעשיהם ויציל את נפשו. גם בניו ובני ביתו הפצירו בו והתחננו לפניו. הג'וינט שלח לו ויזה לארה"ב, ובתו מרת רעכא שטערנבוך ע"ה סידרה לו מעבר לאחת הארצות הנייטרליות, אך כל ההפצרות והתחנונים היו ללא הועיל. הוא באחת ומי ישיבנו כי כל עוד נשארו יהודים באנטווערפען לא יטוש את צאן מרעיתו. רק כאשר גברה שעת הזעם ובני הקהלה התפזרו לכל עבר, הואיל רבי מרדכי להמלט מן העיר עם בני ביתו. כרבים אחרים נדד לצרפת, וכאשר כבשו הגרמנים הארורים גם את צרפת חזר לאנטווערפען עם שרידי בני קהלתו. ניהל שם פעילות מסועפת לתורה ולתעודה כתנאי מחתרת, ולמרות תנאי החיים הקשים והנסיבות המעיקות, כמו גם זקנתו וחולשתו הגדולה, עמד על משמרתו הקדושה, עודד וניחם את הלבבות השבורים וחישל את רוחם למען יוכלו עמוד.

באחד הימים גילה את אזנו ערל אחד על מזימת הנאצים לפוצץ את בנין בית הכנסת יחד עם בית הרב, ואז עזב את ביתו ועבר להתגורר בבית אחד מבניו. כך ניצל אז ממות, אך צערו היה רב על הספרים הרבים שנשרפו, וביניהם רבים ממכתביו ומכתבי גדולי ישראל.

דרשותיו הנלהבות בימי המלחמה ולפניה עודם חקוקים בלב שומעיהם ששרדו לפליטה. בחרט נצח חורטו מדברותיו שנשא בימים הנוראים האחרונים בעיר במקהלות עם קודש. כשקולו חוצב להבות אש דת ועיניו זולגות דמעות בקראו לעליה ולהתרוממות, וכל העם גועה בבכיה של התעוררות. כל הדרשות היו ספוגות ברעיונות על קידוש השם, כעין לימוד והדרכה לבני קהילתו להתכונן לרגע הנשגב של העליה על המוקד. בכמה וכמה הזדמנויות אמר לבני משפחתו שיכינו את עצמם לקדש שם שמים, ובשמחת תורה האחרון שלפני המלחמה אסף את נכדיו, פתח בפניהם ספר תורה שעבר אליו בירושה מהרה"ק רבי נחום מטשערנאביל זי"ע, ויחד אתם קרא את פרשת שמע, ואמר להם להתכונן לקדש את השם. הוא ביקש מהם שיבטיחו לו לשמור את התורה הזאת.

גם בתקוף הצרות בימי המלחמה לא נסוג אחור מכל דקדוקיו וחומרותיו המרובים. בפרוץ המלחמה, כשנפלה הפצצה הראשונה בבלגיה בערב שבת, ציוה לבני קהלתו לברוח ולהמלט על נפשם אפילו בשבת קודש, אבל הוא בעצמו נמנע מלעשות כן. כאמור היה אז הרב בבית אחד מבניו ברחוב בגלגיעליי, ובהישמע הד הפצצה צעק בנו הרה"ג ר' חיים יעקב ז"ל שצריכים לרדת למקלט. מרן הרב זצ"ל אמר: "קומטס קינדער, ברענגט א משניות, לאמיר לערנען א משנה"...

כשלקחוהו למחנה "מעכעלען" שעל יד אנטווערפען, סבל מכות קשות ואכזריות בגלל סירובו לחתום את שמו בשבת. כמו כן התיר שם לאחרים לאכול מאכלי עכו"ם מפני פקוח נפש, אבל על עצמו התמיר ולא טעם דבר על אף חולשתו.

קידוש שם שמים

אחרי כן נלקח רבי מרדכי למחנה "וויטעל" אשר בצרפת [מקום שם החזיקו הרשעים את בעלי הדרכונים של המדינות הנייטרליות שבדרום אמריקה]. גם משם עוד היה ביכלתו להמלט בעזרת המחתרת הצרפתית, הודות להשתדלות בתו המפורסמת בפעולותיה המבורכות להצלת ישראל בזמן המלחמה מרת רעכא שטערנבוך ע"ה, שהתגוררה אז במאנטריי שבשווייץ, אבל רבי מרדכי סירב להשתמש באמצעים אלו, בחששו כי היעלמו מן המחנה עלול לעורר את חמת הרשעים ימ"ש להינקם ביהודים הנשארים.

אך לא ארכו הימים וגם על מחנה ויטעל עבר כוס התרעלה, וביום שאחרי מתן תורה, אסרו חג השבועות שנת תש"ד, לקחו את היהודים משם לגיא ההריגה במזרח אירופה.

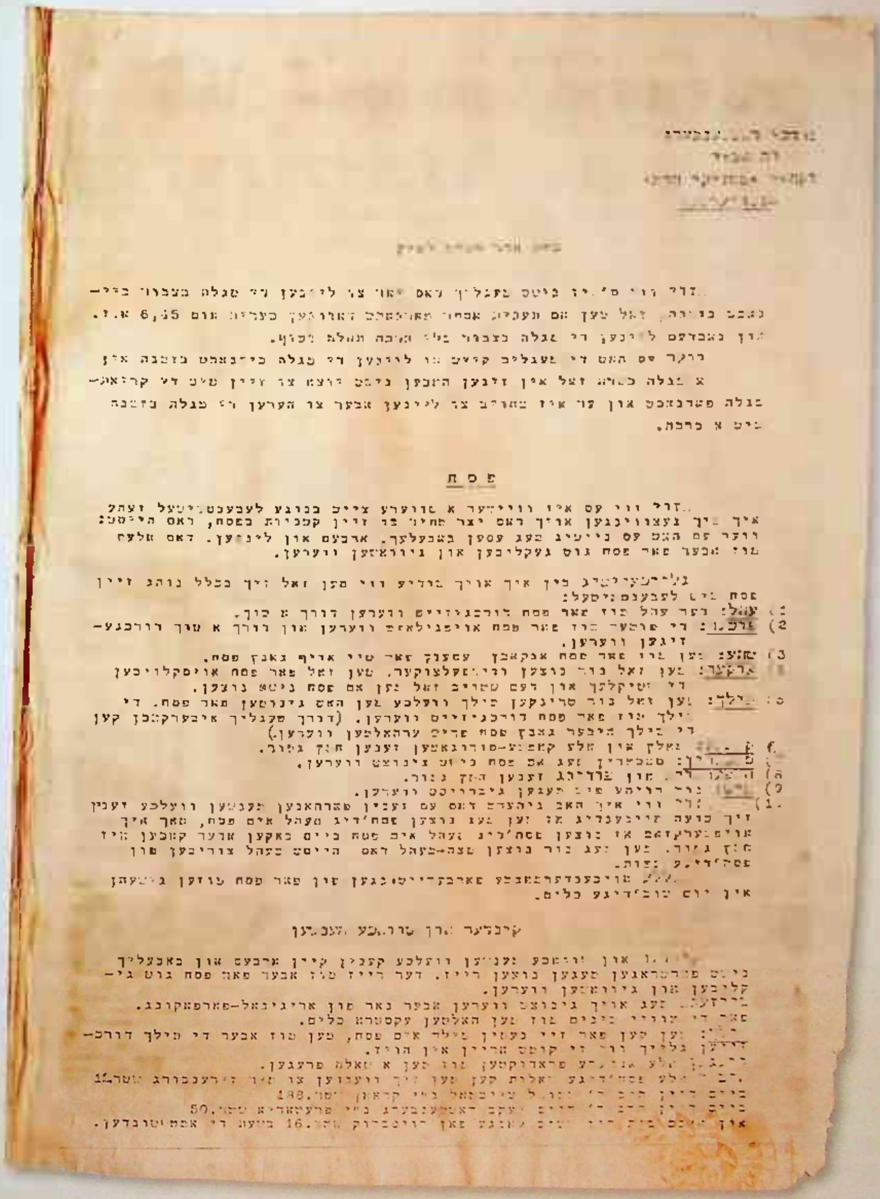

[illegible]

פסח

..דרך ווי עס איז וויידער א שווערע צייט בנוגע לעבענסמיטעל זעהל איך זיך געצוואונגען אויך דאס יאהר מתיר צו זיין קטניות בפסח, דאס הייסט: [illegible] ווען עס ניטאָ קיין עסן באמעלט. ארבעס און לינזען. דאס אלעס מוז אבער פאר פסח גוט געקליבען און געוואשען ווערען.

[illegible] זאל זיך בכלל נוהג זיין פסח ניט לעבענסמיטעל:

1) [illegible]: דער [illegible] פאר פסח דורכגעזייט ווערען דורך א זיפ.
2) [illegible]: די [illegible] פאר פסח אויסגעלאזט ווערען און דורך א זיפ דורכגעזייגען ווערען.
3) [illegible]: [illegible] פאר פסח אנקאכען [illegible] אויף גאנץ פסח.
4) [illegible]: [illegible] פאר פסח אויסקלויבען די [illegible] אום פסח ניט נוצען.
5) [illegible]: [illegible] מילך [illegible] פאר פסח. די מילך מוז פאר פסח דורכגעזייט ווערען. [illegible]
6) [illegible]
7) [illegible]
8) [illegible]
9) [illegible]
10) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מסמך נדיר שנכתב בימי הזעם ובו היתר לאכילת קטניות בפסח

עדיין חרות על לוח לב השרידים שנשארו לפליטה המחזה בצאת הרב מן המחנה לקדש שם שמים עם ספר תורה בידו הימנית, ואחד מנכדיו הילד נפתלי ע"ה בידו השמאלית, סמל אהבת התורה ואהבת הבריות גם יחד. ככה, בקומה זקופה, לבו לשמים ועיניו מושפלות לארץ ושפתותיו נעות... צעד והלך בדרכו של רוב מניינו ובניינו של עם ישראל, עם אשתו הרבנית הצדקנית ע"ה וחלק ממשפחתם, וקידש שם שמים במותו כשם שקידש אותו כל ימי חייו, השם ינקום דמם.

בניו אחריו

בנו הבכור הרב ד"ר מנחם ברוך ז"ל. נולד בצעהלים, התגורר במאנשעסטער ובסוף ימיו בירושלים עיה"ק. נודע כתלמיד חכם עצום וחריף ורופא נאמן. היה מקורב לכל גדולי ישראל שהעריצוהו ביותר, ובמאנשעסטער למד בחברותא יחד עם ראש הישיבה הגה"צ רבי יהודה זאב סג"ל זצ"ל. זכה לזקנה מופלגת ומנו"כ בירושלים.

בנו הרב אברהם זאב ז"ל. נולד בצעהלים ונלקח כחתן בבית משפחת גוטווירטה המפוארה. תלמיד חכם מופלג ומסר שיעור יומי בביהמ"ד באנטווערפען, במסגרתו סיים את הש"ס כמה פעמים. נפטר בדמי ימיו ובני משפחתו הצליחו לברוח עם פרוץ המלחמה. מנו"כ בבי"ח "מחזיקי הדת" בפיטטע.

בנו ר' אריה צבי ז"ל. נולד בצעהלים ונלקח כחתן בבית משפחת אדלר שבאנגליה. התגורר מקודם באנטווערפען, וכשפרצה המלחמה הצליח לברוח יחד עם כל בני משפחתו והתיישב בגייטסהעד, שם נמנה על מקימי הקהלה. נודע כבעל תפלה נפלא ונעימותיו המיוחדות ידועים עד היום הזה.

בנו ר' דוד ז"ל הי"ד. נולד בצעהלים והתגורר באנטווערפען. עוד בראשית המלחמה נתפס על ידי הנאצים בעת שהחביא בביתו פליטים. הוא הוצא להורג יחד עם בני משפחתו. בנו נפתלי נשאר אז בחיים והוא צעד יחד עם זקנו מרן הרב זצ"ל בדרכו האחרונה לגיא ההריגה.

בתו מרת רעכא שטערנבוך ע"ה, המפורסמת יחד עם בעלה ר' יצחק ז"ל במעשיהם הכבירים להצלת אלפי נפשות בשנות הזעם, וכן לאחר המלחמה בוועד ההצלה עבור פליטי ישראל. בבחרותה היתה מראשוני מדריכות "בית יעקב" באנטווערפען.

ציוני דרך במסלול חייו של
הגאון רבי חיים יעקב ראטענבערג זצ"ל

נולד בוואדאוויץ אשר בגאליציא בתחילת שנת עת"ר, לאביו הגאון הקדוש רבי מרדכי ראטענבערג הי"ד זצוק"ל, אשר שימש כרב העיר. ולאמו מרת שרה הענדל ע"ה בתו של הרב מצעהלים הגאון רב דוד פרידמאן זצ"ל. הגאון רב דוד פרידמאן זצ"ל, היה בנו של הגאון מהר"י קרט זצ"ל וחתנו של הגאון רב מנחם כץ זצ"ל רבה של צעהלים תלמיד מרן החתם סופר.

אביו הגאון הקדוש רבי מרדכי ראטענבערג בעל "יד מרדכי" הגיע לאנטווערפען לפני מלחמת העולם הראשונה. בתחילה שימש כדיין, ואח"כ נתמנה כרבה של אנטווערפען וכיהן בה עד פרוץ מלחמת העולם השניה.

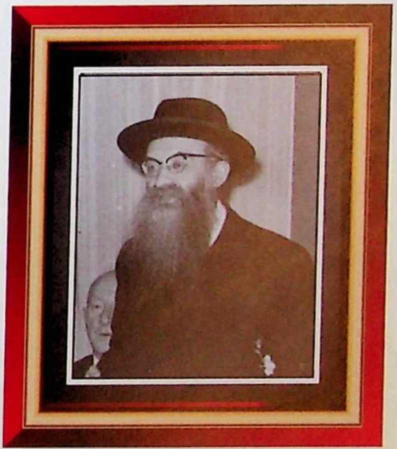

הגאון הרב ח"י ראטענבערג זצ"ל גדל אצל אביו ולמד אצלו שעורים קבועים, בצוותא עם עוד בחורים ואח"כ גלה לישיבות הגדולות בליטא. הוא למד בטלז, עוד בחייו של הגאון רב יוסף ליב בלוך זצ"ל ובמיר. במיר התקרב לראש הישיבה, ורבה של מיר הגאון הרב **אליהו ברוך קמאי** זצ"ל, וגם למשגיח הגאון רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל. נסע אח"כ לשתות מן הבאר בבריסק אצל הגאון רבי וועלוויל זצ"ל, רבה של בריסק, שחבב אותו מאד. וגם הראה לו אותות של הערכה עד סוף ימיו.

נסמך לרבנות על ידי הדיין מבריסק הגאון רב שמחה זעליג זצ"ל ועל ידי ראש ישיבת קמניץ הגאון רב ברוך בער זצ"ל וגם הגאון הנודע רבי מנחם זמבה זצ"ל העניק לו כתב סמיכה יורה יורה ידין ידין.

הוא חזר לאנטווערפען התחתן שם וקבל תפקיד של דיין ליד אביו עד השואה. אחר החורבן שבו שכל את משפחתו שם לו בראש מעיינותיו את שיקום המוסדות בעיר אנטווערפען. אז בתחילת כהונתו עדיין שתי הקהילות היו מאוחדות.

הוא יסד מחדש את מערכת הכשרות תיקן תקנות מחמירות לביסוס המערכת והביא אותה לרמה וסטנדרט גבוה. חידש את המקוה הקים את הבי"ד, ובשיתוף פעולה עם גדולי הפוסקים אחרי השואה, פעל רבות להתיר עגונות מכבליהן.

הקים את הישיבה בקאפעלן שנבנתה מחדש על הריסות הישיבה בהיידע שמלפני המלחמה. עקב חובות גדולים שרבצו על בנין הישיבה בהיידע, כתוצאה מהמלחמה, הוחלט למצוא מקום חילופי והפור נפל על קאפעללן שע"י הגבול ההולנדי. אחרי שנים היא עברה לווילרייק אשר ע"י אנטווערפען. הרב ראטענבערג זצ"ל נסע לפראג אשר בטשעכוסלוואקיא, להביא את מרן ראש הישיבה הגאון ר' יצחק דב קאפעלמאן שליט"א, כיום ראש ישיבת לוצרן, אשר התנה את הענותו לבוא ולכהן כראש הישיבה פה בקאפעללן, בהסכמת הוועד להביא אתו עמו כמה בחורים שנשארו לפליטה ללא משען ומשענה יתומים גלמודים ללא קורת גג.

מרן הרב הגאון הרב קרייסווירטה זצ"ל, כאשר נשא הספד ביום השלושים לפטירתו לזכרו של רבה של פאריז הגאון הרב ח"י ראטענבערג זצ"ל התבטא ברבים וסיפר כי בהגיעו לכהן כרבה של אנטווערפען מצא עיר מתוקנת על כל אביזרייהו, כגון מערכת כשרות מהודרת מקוה טהרה וכו' הכל היה בנוי לתפארת.

בשלהי שנת תשכ"ד התקבל כרב ומורה הוראה באגודת הקהלות בפאריש במקומו של הרב הגאון החסיד רבי שמואל יעקב רובינשטיין ע"ה, ועשה במשך השנים מהפך גדול הוא יסד שם את קהילת החרדים גם שם שיקם ובנה מחדש מערכת כשרות מהודרת מקוה טהרה ומסר שעורים יום יומיים. והשאיר אחריו מאות יהודים ותלמידים מבקשי ה'. יהי זכרו ברוך

נלב"ע בז' אלול תש"ן לפ"ק ומנו"כ כפי בקשתו בביה"ע דקהלת מחזיקי הדת דאנטווערפען מול הציון של כ"ק ר' איציקל זצוק"ל, שהוא היה קשור מאד אליו ואל חתנו כ"ק ר' יענקלע זצוק"ל אדמורי פשעווארסק.

בתו מרת נעטיל ע"ה הי"ד. נולדה באנטווערפען ונישאה להרב חיים בערגער ז"ל ממישקאלץ. נהרגה עם כל יו"ח בשנות הזעם, אך בעלה ניצל ועבר לארה"ב, שם יסד את קהלת מישקאלץ וכיהן כרבה. מחבר ספר "אמרי חיים".

עם מרן הגר"ח קרייסוויינטה זצ"ל ויו"ר הקהילה ר' יצחק פרייליך ז"ל

המצבה בביה"ח פיטטע

מרן הרב
רבי חיים קרייסווירטה זצ"ל

שנות כהונתו: תשי"ד - תשס"ב

תולדותיו

מרן הרב זצוק"ל נולד בעיר וואויניטש י"ד לחודש טבת בשנת תרע"ט (יש אומרים בשנת תר"פ או תרפ"א). בהקדמתו לספר מלא העומר למהרא"ל צונץ, שיצא לאור בלאנדאן ע"י מרן הרב זצוק"ל בשנת תש"ך הוא כותב:

אבי אמו"ר הגה"ת מוה"ר אברהם יוסף כ"ר יעקב זצ"ל - נצר מגזע אראלים ותרשישים, נכד הגאון מאור הגולה רבנו חיים הכהן ראפאפארט זצ"ל אבדק"ק לבוב ונצר משרש משפחת הג' התסיד החידושי הרי"ם זצ"ל - נולד בעיר מאגנישוב אשר בפולין הרוסית.

לרגל המלחמה הרוסית-יפנית נמלט בשנת תרס"ה לגליציה והתיישב שם בעיר וואויניטש. לא עברו הימים וכבר יצאו לו מוניטין באיזור וזיו הודו והדרו הבהיקו אור עליון שהאיר את פני הסביבה. כיון שגילו בני עדת וואויניטש את מאור הגנוז הזה אשר לאורו היו צריכים, עמדו ומינוהו לרב ולמורה דרך עליהם.

ספרו "בית אברהם" המלא מוסר ויר"ש יצא לאור בשנת תרס"ט. מלבד זה נשארו בכתובים חבוריו "שו"ת מהרי"א" וספרו "שמלה רחבה" על טריפות הריאה, תיבור נפלא שיגע בכתיבתו כעשר שנים. שני הספרים האלה טרם יצאו לאור ולצערנו הרב נאבדו כתבי היד בימי השואה.

בשנות הזעם חזר לקאזניץ - מחוז מולדתו - ונשמתו עלתה למרומים ושבה לבית אביה ביום א' דסוכות תש"ב לשכון כבוד בצלא דהימנותא במחיצת קדושי עליון שנספו במחנה טרבלינקה בידי הגרמנים.

אמי מורתי מרת פערל ע"ה בת הגביר החסיד מזה"ר אהרן קרייזווירטה ז"ל ומרת אסתר ע"ה בת הגביר החסיד ויר"ש ר' אליהו פיש בן הגה"ח ר' פרץ ז"ל הנודע בימיו בשם ר' פרץ ווישעסלאוויצער - שהיה מפורסם בכל הסביבה לצדיק נשגב, נצר ממשפחת הגה"ק המקובל האלוקי כקש"ת מוה"ר ר' יחיאל מיכל פיש ז"ל מגיד משרים דק"ק מעליטץ בעהמח"ס מגיד תהילות, ותלמיד מובהק להאדמו"ר מלובלין, להרב המגיד דקאזניץ, להרב הצדיק מרימנוב ולהרב הצדיק מאפטא בעהמח"ס אוהב ישראל ז"ל.

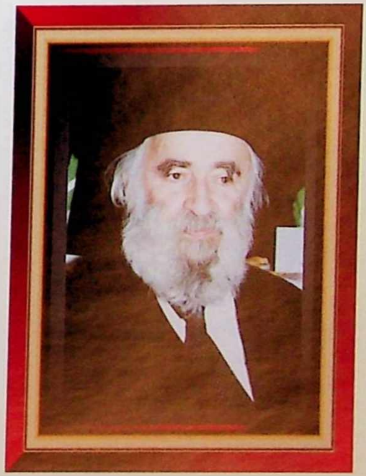

האשה העניא, אמה של זקנתי אסתר ע"ה, אשת ר' אליהו היתה בת ר' משה יוסף פולימער ז"ל מפשעצליוב ונכדת הגה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב ז"ל בעהמח"ס ספר בני יששכר.

אמי מורתי היתה אשה גדולה וצנועה במעשיה. טרם עלות בעלה על כס הרבנות השתדלה להביא טרף לביתה כדי לאפשר לבעלה לעסוק בתורה. כל שאיפותיה וגעגועיה היו לחנך את בניה לתורה וליראה ולהקים ע"י בית וועד לתורה. הובלה יחד עם בעלה ובניה שלום מרדכי, נתן דוד ויהודה ובתה חוה למחנה טרבלינקה ונהרגה עמהם עקה"ש הי"ד. יהי זכרם ברוך.

הכותב בדמע, בנם חיים קרייזווירטה

משפחתו

שם משפחת אביו היה שערמאן שהיה כאמור נצר למשפחת ראפאפארט וגם נכד לר' אביש'ל פראנקפורטער איש קראקא זצ"ל, והיה גם ממשפחת הפרי מגדים והגאון ר' יונתן אייבעשיץ זצ"ל.

חותנו היה הגאון ר' אברהם גראדזינסקי מקאוונא הי"ד משגיח ישיבת סלאבאדקא וחותנתו היתה בתה של ר' דוב צבי העלער ז"ל (יבל"ח בנו יחידו נקרא על שמו).

תורה שלמדתי באף

מרן הרב סיפר הרבה פעמים שבצעירותו שלחו אביו ללמוד בטארנא בשטיכעל וגר שם אצל איש שהטיל עליו לעשות עבודות שונות בשבילו ובזה הפריעו מלימודו. בכל זאת ניצל כל רגע ללימוד התורה וכמה פעמים אמר על לימודו בצעירותו: תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי...

סעודת הבר מצוה

סעודת הבר מצוה שלו התקיימה בבית החסידים דבעלז בטארנאוו. הצה"ק כ"ק האדמו"ר ר' אהרן מבעלז זצוק"ל הניח לו את תפיליו. טארנאוו היתה רחוקה מוואיניטש כ21 ק"מ, ולפי התכנית היו הוריו אמורים לבוא רגלי לטארנאוו כי לא היה להם על הוצאות הדרך. ברגע האחרון חש אביו ברע ונשארו הוריו בוואיניטש. גדול אחד דשם (אולי זה היה האדמו"ר מבעלז) הורה לו לקיים בכל זאת את הסעודה בו ביום גם בלי הוריו.

בישיבת חכמי לובלין

שנה לאחר פטירתו של הגאון ר' מאיר שפירא זצוק"ל מלובלין נכנס ללמוד שם בישיבת "חכמי לובלין" (למד שם ביחד עם הגאון ר' פנחס הישפרונג זצ"ל ממונטריאל) והתקרב לר' שמעון'לע זעליחאווער הי"ד שהיה אחד מראשי הישיבה דשם, ואף לאחר שעזב את הישיבה נשאר דבוק אליו, וכאחד ממכתביו המופיעים כאוסף נהרי א"ש כותב:

לאהובי תלמידי יניק וחכים בתוה"ק ומבין דבר מר חיים נ"י ויופיע.

מכתבך הגיעני, ונא אל יפול לבו עליו כלל כי אהבת עולם אהבתיך, יתן ה' שתלך בדרכי ישרים ותהגה בתוה"ק ביגיעה...

דו"ש וטובך אברהם שמעון הלוי איש הארוויץ

הראגאטשאווער

בשנת תרצ"ו, בהיותי עוד בחור צעיר לימים, למרתי בקראקא ושמעתי פתאום שהגאון הראגאטשאווער זצ"ל עובר דרך קראקא, בדרכו לרופא בוויען (זה היה כמה חדשים לפני הסתלקותו לגנזי מרומים). לא הססתי אף רגע והחלטתי לנסוע אתו ברכבת עד גבול פולין. בקשתי מאחד מחברי להודיע להורי הי"ד שאיני חוזר היום הביתה, לויתי כסף וקניתי כרטיס עד עיר זשעזיטש (פלך פאזען) שעל הגבול.

עליתי לרכבת ונפגשתי עמו בפעם הראשונה. הגאון הטביע בי רושם אדיר. היתה לו הדרת פנים וצורה, ונדמה לי כמלאך אלקים.

הרכבת נסעה דרך ווארשא, שם המתין לו קהל עצום, ובתוכם גדולי ישראל דאז, הג"ר מנחם זעמבא הי"ד, הראשית ביכורים הי"ד ושאר חכמי וגדולי ווארשא. כבוד גדול עשו לו, הניחו שטיחים מתחנת הרכבת עד הבית בו התאכסן. זקני העיר העידו שלא ראו ולא שמעו כבוד התורה כזה בווארשא מימות הג"ר עקיבא איגר זי"ע.

לאחר שהותו בווארשא המשיך ברכבת. כל הזמן למד ולימד ברמב"ם הלכות עבדים, והסביר כל הלכה על בוריה. ואף שידוע שתשובותיו וספריו הן קשי הבנה ובקיצור נמרץ, אולם שיעורו היה בהסברה נפלאה ובהרחבה, כמו מלמד דרדקי.

הוא התקשה בהלכה אחת ברמב"ם, ואני נסיתי לתרץ קושייתו, והמצאתי מקור לרמב"ם בירושלמי. בדרכו דחה את דברי וכינה אותם "דוטקעס" (דברים של כלום), אולם בירך אותי בברכות חמות ולבביות.

הוא סבל יסורים נוראים, ובתוך הדברים אמר: אני משער לעצמי שהיסורים באים עלי על שלמדתי רק ברמב"ם ו"בטלתי" דברי שאר הראשונים, ואם אכן היסורים באים עלי על שלקחתי את הרמב"ם לרבי, הריני מקבל אותם באהבה.

(מתוך עדותו של מרן הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל)

בקראקא

כשהגיע לגיל 17 עבר לקראקא ור' ישעיה'לע טשחויווער זצוק"ל הי"ד בן זקוניו של הדברי חיים זי"ע מינהו לראש ישיבתו. אני למדתי אצלו וגם מסר שיעורים לבחורים בני 20 ומעלה. באותו זמן קראו לו חיים וואיניטשער (על שם עיר מוצאו).

(ר' חיים קארנגוט נ"י - אנטווערפען)

בווארשא עיר הבירה

מקראקא עבר לווארשא ונעשה שם ראש ישיבה אצל האדמו"ר מפיאסעצנע הי"ד בעל "חובת התלמידים", שם התקרב להרבה גדולים שגרו אז בווארשא ואף זכר קושיא אחת ששאל את האמרי אמת מגור זי"ע בענין מובחר בבכור. גם את הגאון ר' אלחנן וואסערמאן הי"ד פגש בווארשא ושוחח אתו בדברי תורה.

ביום השנה למיתת המארשל פילסוצקי, נשיא פולין, שגופו נקבר בווארשא וראשו בווילנא, הכריזה הנהלת הרכבת על כרטיסים לווילנא בחינם לצעירים. הרב שרצה להיפגש עם הגאון ר' חיים עוזר גראדזענסקי זצ"ל הרב דשם, לקח גם הוא כרטיס.

אולם אמו בשמעה את תכניתו הגיעה לשם ובדמעות שליש בקשה ממנו לבטל את תכניתו. על הפגישה הזאת עם אמו היה אומר: "איר ווייסט דאך וואס מיינט די מאמע'ס טרערען..." וחזר ללימודו בישיבה.

לימים נתרצו ההורים ונסע לווילנא ונפגש שם עם הגאון ר' חיים עוזר ועם עוד גאונים, ביניהם בעל המרחשת שמרן הרב גר אצלו והתקרב אליו מאוד.

(לימים כשנתעוררה שאלה באנטווערפען בענין שמן קטניות לפסח אמר: ווי קען איך פסק'נען קעגען דעם פסק פון מרחשת...).

הכד עם סגי נהור

כשפרצה המלחמה הוכנס עם כל היהודים לגעטא ווארשא. פעם תפסוהו הנאצים והוציאוהו להורג.

בדרך התחיל להתפלל להקב"ה ונזכר במעשה חסד שעשה. בעל חובת התלמידים שחשב שיש בחדרו שתי מיטות שלח אצלו תלמיד חכם אחד סגי נהור. אולם היות שלא היתה לו רק מטה אחת, מסר אותה לסגי נהור זה וישן כמה שבועות על הרצפה, אף שזה הפריע לו הרבה מלימודו, וגם שימש אותו עד פטירתו.

באותו רגע ביקש מה' שזכות זו תעמוד לו להנצל מחרב הרוצחים, ואכן כך הוה, הגרמני איש הווערמאכט נתן לו להימלט.

ימי המלחמה

הרב הצליח לברוח לקאוונא, שם פגש הרבה גדולים שהגיעו לשם. שם נשא את כבוד הרבנית תבל"ח בת הרב ר' אברהם גראדזינצקי הי"ד מראשי ישיבת סלאבאדקא.

כדאי לציין פה מה ששמע רבי יצחק מערזל נ"י ממרן הרב זצ"ל בחג הפסח האחרון לחייו, שגדול אחד בקאוונא אמר לו שכאן בליטא לא ישלטו הנאצים כי פה יש תורה ותורה מגנא ומצלא.

ענה לו מרן הרב זצ"ל:

אני חולק על זה, משום דאיתא בחז"ל דאשה קטלנית אסור לה להנשא עוד פעם אולם מותר לה להתייבם משום שומר מצוה לא ידע דבר רע.

והנה במתו ב' בנים מחמת מילה אסור למול את הבן השלישי, ולכאורה קשה הרי גם במצות מילה אפשר לומר דשומר מצוה לא ידע דבר רע, אלא הסיבה היא שכיון שראינו שבשני הבנים הראשונים לא הגינה במשפחה זו מצות מילה, יש לתלות שגם בשלישי לא יועיל השומר מצוה לא ידע...

והנה, כידוע שגם בפולין יש תורה, וכיון שרואים כבר שהתורה לא הגינה עכשיו, זאת אומרת שהיום יש גזר דין מן השמים, לא תגן גם בליטא ועלינו לברוח מפה ככל המוקדם...

לארץ ישראל

היה אחד מ6.000 אלפים איש (ביניהם תלמידי ישיבת מיר) שאחר שקיבלו וויזא לאי ההולנדי קוראסאו (Curacao) שבאמעריקע ע"י ר' נחום גוטווירטה ז"ל מאנטווערפען, הצליחו ג"כ לקבל וויזת מעבר לרוסיא וליאפאן.

אולם הרב לא המשיך לשם רק טרח לקבל סערטיפיקאט לארץ ישראל והגיע לשם בשנת ת"ש.

באה"ק למד ונתן שיעורים בכולל תורת ארץ ישראל בפתח תקוה בהנהלת הרב יצחק כ"ץ זצ"ל, והתקרב מאוד להגאון מבריסק ולהחזון איש שקירבו אותו מאוד.

בשיקאגא

בזמן מסויים היה מדובר על ראשות ישיבת סלאבאדקא בארץ ישראל, וכנראה שגם החזון איש ביקש ממנו לקבל עליו את התפקיד הזה, אולם מרן הרב זצ"ל סירב מחמת ריח מחלוקת שנדף מזה והעדיף לקבל את משרת ראש ישיבה בבית מדרש לתורה בשיקאגא בשנת תש"י.

בואו לאנטווערפען

בשנת תשי"ג החליטה קהילת "מחזיקי הדת" למנות רב באנטווערפען. כמובן שהוצעו כמה מועמדים. הגאון ר' יעקב קאמעניעצקי זצ"ל הציע את מרן הרב זצ"ל שהיה גם מבני משפחתו.

בנוסף להרב קאמניעצקי זצ"ל המליצו עליו עוד כמה גדולים ובראשם כ"ק האדמו"ר מסטאמאר זצ"ל. מרן הרב הגיע לעיר בפעם הראשונה, נאם ומסר שיעור בבית הכנסת הגדול. כן מסר שיעור בישיבת עץ חיים בקאפעלען.

לאחר הופעתו הראשונה הזו, התקיים דיון בוועד הקהילה וזאת לפי תקנות הרשמיים של הקהילה (Statuten). וועד הקהילה החליט פה אחד למנות את מרן הרב זצ"ל כמרא דאתרא ובהתאם לאותן תקנות להציע את מועמדתו לפני אסיפה כללית מיוחדת של חברי הקהילה.

גם אסיפה כללית זו נתנה את הסכמתה להתמנות, וחברי הנהלת הקהילה דאז שלחו למרן הרב כתב רבנות לשיקאגו.

בנתיים התחילו בני ישיבתו דשם להרעיש עולמות נגד צאתו. כ"ק האדמו"רים מליובאוויטש ומאמשינאוו זצ"ל וכן מרן החזון איש זצ"ל הצטרפו למתנגדים. כמובן שדעתם ובפרט דעת החזון איש שמרן הרב היה מקושר אליו עד למאוד, הכריעו בענין ואף שכבר הבטיח להנהלת הקהילה, היסס מרן הרב זצ"ל במשך כמה חדשים בענין קבלת המשרה (נמצאים עוד בקהילה כמה מכתבים לגדולי התורה מזמן הזה).

בתחילת תשי"ד בקשה הנהלת הקהילה מר' אליהו מאקאטאאווסקי ז"ל (בעהמ"ח ספר התודעה) מירושלים להשתדל בענין. הוא נסע לארה"ב והתווכח עם מרן הרב במשך זמן ארוך. גם יצאה משלחת למרן החזון איש שבסוף נתן הסכמתו וזמן קצר לפני פטירתו בקש מגיסו מרן הסטייפלער זצ"ל להודיע בכתב למרן הרב שהסיר את התנגדותו ומברכו בכל מילי דמיטב בתפקידו החדש.

ואכן בשנת תשי"ד נכנס לתפקידו כמרא דאתרא דעיר אנטווערפען.

זכרנו לחיים

ברכה או תפלה?

פעם בסעודת מצוה, כשהיסב מרן הרב זצוק"ל יחד עם כמה רבנים וגדולים, הגישו לשלחן מנה ראשונה עם פטריות. הרב לא רצה לאכול מהפטריות ואמר שמקובל אצלו דבפטריות שכיחות תולעים. לכבוד הרב משכו גם שאר המסובים את ידיהם מהפטריות. זולת רב אחד שישב שם לא שת לבו לזה, בירך לעצמו ברכת שהכל והתחיל לאכול מהם. פנה מרן הרב זצ"ל אליו ושאלו מה הוא אומר, ענהו הרב שהוא אומר ברכת שהכל כיון שלא נטל ידיו לברכת המוציא. הגיב מרן הרב: לא שאלתי אם אומר ברכת שהכל, חשבתי שהוא אומר את התפלה המיוחסת להחיד"א, שהיא סגולה להשמר מתולעים...

ממכתבו של הרב דסלר זצ"ל בעל "מכתב מאליהו" משנת תש"ז

...מצאתי בכאן אברך א' גאון צעיר שלומד בכולל דפתח תקוה. הוא בקי נפלא בב' התלמודים מחדש ובעל עיון נפלא הן בהלכה והן באגדה לא ראיתי כמוהו בדורותינו, הוא עילוי בכמה מקצועות הכשרון ע"ד פלא הן בהבנה והעמקה והן בכשרונות אחרים והוא מלא רוח חיים לעסוק בתורה ומחשבתה תדיר.

הוא חתנו של הרה"צ ר' אברהם גראדזינסקי זצ"ל מסלובודקא ושמו הרב ר' חיים קרייזווירט נ"י. עלה במחשבתי שהי' ראוי להביאו אל הכולל שלנו בהשקפה שיהי' מסוגל עבור הצעירים, כי כולו מלא רוח חיים בתורה יומם ולילה, וגם יהי' מסוגל במשך זמן מה לסייע באקסקוטיבה שלנו באופן אחריותי כי לדעתי יהי' בעל השפעה מיוחדת גם כלפי חוץ. הלא במדותיו פשטן ולא מתרברב אבל עושה רושם כביר בשיקועו בתורה ורות חיים שלו היוצאה מגדר הרגיל. בכאן הכל יודעים אותו כגאון צעיר.

שהכיר כל כך הרבה גדולים

פעם התבטא שמי שלא ינצל את ההזדמנות להאזין איך שתיאר את גדולי הדור הקודם יפסיד הרבה, כי אין ברור הזה עוד מי שהכיר כל כך הרבה גאונים וגדולים מלפני מלחמת העולם השנייה. "אם לא תשמעו את זאת ממני לא תשמעו זאת כבר לעולם"...

(ר' יצחק מערזל נ"י)

שלא להוציא דבר מגונה מפיו

היה זהיר בדיבורו שלא להוציא דבר מגונה מפיו כמו שאמרו חז"ל (פסחים ג'): אמר ר' יהושע בן לוי לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו.

כשהגיע למקום והיה צריך לחדר האמבטיא וכדומה היה שואל: "א ווי געפינט זיך דא די שטוב אהן א מזוזה?"

אף פעם לא אמר על אדם שהוא "חולה". או שאמר "ער דארף האבען רחמים" או שאמר "ער איז נישט בקו הבריאות וכדו'"...

כשציטט מאמרי חז"ל המדברים ממקומות בלתי טהורים ותרגמן בלשון יידיש היה אומר: "ער האט געמוזט אדורך גיין אויף אום מאראלישע פלעצער..."

(ר' יצחק מערזל נ"י)

בשדה החינוך

בכל סוף שנת הלימודים היה בוחן את תלמידי בית הספר יסודי התורה. כשקרה שהתלמידים לא יכלו לענות לשאלותיו הרגיע אותם באומרו שגם הוא כשהיה בגילם התקשה מאד בדברי הגמרא הנ"ל.

כמה פעמים בבחינות הנ"ל סיפר בגעגועים כמה יגע בצעירותו וכמה למד תורה מתוך הדחק.

כן אהב לספר שכשהיה עוד ילד נקלע לסוגיא הראשונה במסכת שבועות ובשום אופן לא ירד לסוף דעתה. יגע והתעמק בה, שאל אצל תלמידי חכמים, אך לא הצליח להבינה.

מה עשה, מתוך אזלת יד וכמעט מתוך יאוש הלך להשתטח על קברו של הרמ"א הטמון בקראקא, ובדמעות ביקש מהקב"ה שבזכות הצדיק יאירו לפניו דברי חז"ל כנתינתן מסיני.

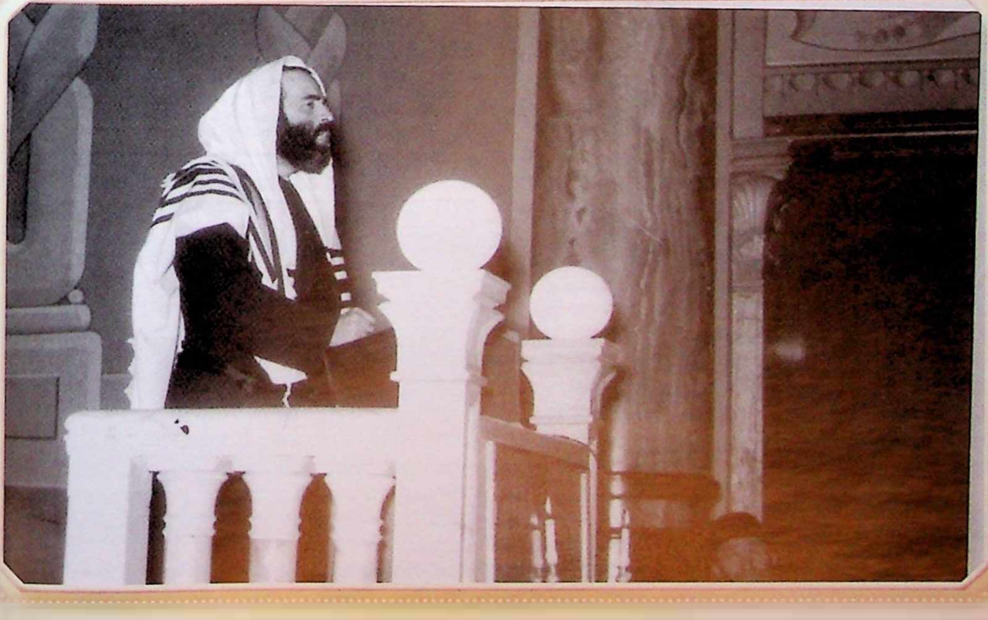

דרשת מרן הרב זצ״ל ביום הכתרתו

סליחות תשי״ד לפ״ק

שלא יארע דבר תקלה על ידי

איך גלויב און איך פיהל, אז דער פאסיגסטער ווארט וואס זאל זיין אקטועל אין יעצטיגען מאמענט, איז די גרויסע און הייליגע אומטערבליכע דורות'דיגע תפילה פון רבי נחוניא בן הקנה:

"רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו" – רבי נחוניא בן הקנה, אריין קומענדיג אין זיין בית המדרש, רבי נחוניא בן הקנה האט געעפענט די טייערען פון זיין בית המדרש מיט א געוויסע תפילה, מיט א געוויסען ציטער.

"אמרו לו: מה מקום לתפילה זו?" – האט מען אים געפרעגט: וואס פאר א'ן ארט האט די תפילה; וואס פאר א'ן ארט האט אט דער ציטער אין דעם פייערליכען מאמענט, ווען די עפענסט אויף די טויערען פון דיין בית המדרש, וואס ראוף עפענען א גרויסע תקופה אין יידישען פאלק; פיהרערשאפט פאדערט דאך גאר אנדערע קוואליפיקאציעס. האט מען איהם געפרעגט: פיהרערשאפט פאדערט דאך גאר פעסטקייט, אנטשלאסענקייט, שטארקייט, צוטרוי צו די אייגענע אידעען, טיעפע גלויבען אין די אייגענע פעהיגקייטען!

"אמר להם" – האט רבי נחוניא בן הקנה געענטפערט: "מתפלל אני שלא יארע דבר תקלה על ידי" – אט אין דעם מאמענט ווען איך עפען אויף די טויערען פון בית המדרש, בין איך מתפלל, אז אט פון דעם בית המדרש זאל נישט ארויסקומען קיין תקלה אין יידישען פאלק.

אין אזא גרויסע עפאכע ווי רבי נחוניא בן הקנה'ס צייט; אין א צייט ווען די יידישע נאס איז נאך געווען באהערשט פון א גייסט פון תנאים; אין א צייט ווען דאס יידישע פאלק האט נאך פארמאגט אזא גרויסע און הייליגע תורה'דיגע פערזענליכקייט ווי רבי נחוניא בן הקנה; אין א צייט ווען דער בית המדרש און די יידישע גאס האט נאך פארמאגט איהר גאנצען טיעפען אינהאלט, און האט נאך אפגעשפיגעלט אין זיך דעם גייסט פון מתן תורה; אין א צייט ווען דער יידישער בית המדרש איז נאך געווען א דירעקטע פארטזעצונג צום מעמד הר סיני – אט אויך אין יענער צייט האט רבי נחוניא בן הקנה געעפענט זיין בית המדרש מיט א געפיהל פון ציטער: "שלא יארע דבר תקלה על ידי"; אז אט פון דעם בית המדרש זאל נישט ארויסקומען קיין תקלה אין יידישען פאלק.

אינזער דור, ווען די יידישע נאס האט פראוואצירט שוין פארשידענארטיקע בתי מדרשים; ווען מיר טרעפען זיך שוין אפ אין נאס אין בתי מדרשים וואס האבען פארלוירען, אין א געוויסע מאס, איהר גרויסען תורה'דיגען אינהאלט; ווען מיר טרעפען שוין אינסטיטוציעס וואס זיי שפיגלען זיך שוין נישט אפ דעם גייסט פון מתן תורה – ווי אקטועל איז אין אונזער דור אט די גרויסע תפילה פון רבי נחוניא בן הקנה: "שלא יארע דבר תקלה על ידי"!

ולא אומר על טהור טמא...

אבער, איהר ווייסט, אין זיין נוסח שטייט דארט נאך א תפילה: "ולא אומר על טהור טמא ולא על טמא טהור" – איך זאל נישט זאגען אויף א זאך וואס איז טהור טמא, און אויף א זאך וואס איז טמא טהור. אין א צייט ווען צווישען טמא און צווישען טהור איז נאך געשטאנען א פעסטע מחיצה; אין א צייט ווען דאס יידישע פאלק איז געווען בקי אין די סימני טהרה – און ווען איך זאג פאר אייך "דאס יידישע פאלק", מיין איך נישט בלויז תלמידי חכמים פון יידישען פאלק, נאר איך מיין אז אין גאנצען יידישען פאלק איז עפעס געווען א חוש, וואס ער האט געפיהלט די סימני טהרה – אט אויך אין יענער צייט האט רבי נחוניא בן הקנה געעפענט די טויערען פון בית המדרש מיט די תפילה: "ולא אומר על טהור טמא ולא על טמא טהור". אין אונזער דור, ווען די מחיצה וואס איז צווישען טמא און טהור איז אין א געוויסע מאס צושמעטערט געווארען, אט דאס וואס איז טהור ביים יידישען פאלק איז אויפגעבראכען געווארען צו די מחיצה פון די וועלט, וואס דארט הערשען פארשידענע טומאות אין די וועלט – ווי אקטועל איז אין אט די צייט, די גרויסע תפילה פון רבי נחוניא בן הקנה: "ולא אומר על טהור טמא ולא על טמא טהור".

מאי אהנו לן רבנן...

די חז"ל זאגען אין סנהדרין (צ"ט ע"ב): "היכי דמי אפיקורוס?" – די חז"ל ווילען פאר אונז פארשטעלען דעם מהות פון א'ן אפיקורוס. רעדען זיי פון א באוואוסטען־רינגען אפיקורוס; רעדען זיי פון א'ן אפיקורוס וואס זיין שיטה איז אפיקורסות; רעדען זיי וועגען א'ן אפיקורוס וואס דאס איז זיין אידעע; וואס דאס איז זיין געדאנקען-גאנג, און די חז"ל שטעלען פאר אונז פאר דעם אפיקורוס, ווייסט איהר ווען? "כגון הני דאמרי מאי אהנו לן רבנן?!" – אט דער וואס ער זאגט: וואס איז דער פראדוקטיוויטעט פון די רבנן? – "מעולם לא שרו לן עורבא" – זיי האבען נאך נישט מתיר געווען א'ן עורב, וואס איז א מין טמא. "ולא אסרו לן יונה" – און זיי האבען מיר נאך נישט גע'אסר'ט קיין יונה.

אין ערשטען אויגענבליק, ווען איך טראכט, דאכט זיך מיר, אז די חז"ל שטעלען דא פאר אונז פאר, א'ן אור-אלטען פרימיטיווען אפיקורוס, וואס ער באשעפטיגט זיך מיט אזעלכע פראבלעמען, נישט פראקטישע פראבלעמען. אבער אונז דאכט זיך אז דער מארערנער אפיקורוס וואס מיר טרעפען איהם אין די גאס, איהם באשעפטיגט שוין נישט קיין טעארעטישע פראבלעמען. ער פרעגט נאר איין זייט פון די שאלה, ער פרעגט: "מעולם לא שרו לן עורבא" – פארוואס איז מען נישט מתיר דעם עורב? דער עורב וואס איז אסור, פארוואס איז מען נישט מתיר?

אבער עפעס א מערקווירדיגער אפיקורוס וואס ער ווערט פארגעשטעלט אין די חז"ל גאר, אז צוויי באזונדערע שאלות פרעגט ער: פארוואס איז מען נישט מתיר דעם עורב, און פארוואס האט מען נישט גע'אסר'ט די יונה?

אבער איהר ווייסט, די חז"ל האבען דא פארגעשטעלט דעם טיעפען מהות פון א'ן אפיקורוס; די חז"ל האבען פארגעשטעלט, אז דער אפיקורוס איז נישט פאראינטערעסירט בלויז אין היתר. אט די מחיצה וואס שטייט צווישען עורב און יונה, אט די מחיצה וואס שטייט צווישען דער מין טהור און דער מין טמא – אט די מחיצה וויל מען צושמעטערען. איז כל זמן אז די מחיצה איז נישט צושמעטערט, פרעגט ער וואס האבען אויפגעטיהן די רבנן.

אבער איהר ווייסט, אין חז"ל איז נישטא קיין שום תירוץ דערויף. ווייסט איהר פארוואס? ווייל דאס אליין איז דער אויפטוה פון די רבנן! דאס איז די פונדאמענטאלע אויפגאבע, אנהאלטען די טויזענט-יעריגע מחיצה וואס איז צווישען עורב מיט יונה; די מחיצה וואס איז אויפגעשטעלט געווארען ביי מתן תורה צווישען מין טהור און מין טמא – אט, דאס איז טאקע די אויפגאבע פון די רבנן, און דאס איז טאקע זייער פראדוקטיוויטעט.

אין היינטיגען דור, ווען אין א געוויסע מאס איז אט די מחיצה צושמעטערט געווארען, ווי אקטועל איז די גרויסע תפילה פון רבי נחוניא בן הקנה: "ולא אומר על טהור טמא ולא על טמא טהור" – אז די מחיצה וואס עקזיסטירט דורות און דורות אין כלל ישראל, צווישען טמא און צווישען טהור, אט די מחיצה זאל אויפגעהאלטען ווערען.

וביציאתי אני נותן הודאה על חלקי

אבער איהר ווייסט וואס שטייט ווייטער דארט? "וביציאתי אני נותן הודאה על חלקי" – ארויסגייענדיג פון בית המדרש, דעמאלס געב איך א הודאה וואס מיין גליק איז געווען אויפצובויען דעם בית המדרש. אט דאס איז די פראצעדור פון תורה'דיגער פיהרערשאפט. רבי נחוניא בן הקנה, ווען ער האט געעפענט די טויערען פון בית המדרש, און אריינגעקומען אין בית המדרש, האט ער נאך נישט געזאגט קיין "הודאה על חלקי". ווייל אריינגעקומען אין בית המדרש איז ער נאך מיט א ציטער; אריינגעקומען אין זיין בית המדרש איז ער מיט א געפיהל פון מורא; אריינגעקומען אין זיין בית המדרש איז ער מיט א תפילה: "שלא יארע דבר תקלה על ידי". אבער ארויסגייענדיג פון זיין בית המדרש, דערזעהענדיג שוין די קאנסעקווענצען וואס זיין בית המדרש האט געבראכט; דערזעהענדיג שוין פרוכט וואס רבי נחוניא בן הקנה'ס בית המדרש האט געבראכט; דערזעהענדיג שוין די גרויסע ראלע וואס דער בית המדרש שפילט אין כלל ישראל – אט ארויסגייענדיג, דעמאלס האט ער געגעבען א הודאה על חלקו.

רבי חיים וואלאזשינער זכרונו לברכה – ווען מען האט געעפענט וואלאזשינער ישיבה, ווערט דערציילט – האט ער זיך אוועק-געשטעלט ביים גרונדשטיין און ער האט אזויפיהל געוויינט. האט דער חפץ חיים זכרונו לברכה אויסגעפיהרט אויף דעם: "דער גרונדשטיין פון וואלאזשין איז געלייגט געווארען מיט די טרערען פון רבי חיים וואלאזשינער". אבער איהר ווייסט, רבי שמחה אמטשיסלאווער ברענגט, אז רבי חיים וואלאזשינער פאר זיין פטירה האט געזאגט אויף זיין ישיבה: "זה חלקי מכל עמלי". רבי חיים וואלאזשינער, אויך ביים לייגען דעם גרונדשטיין פון ישיבה, האט ער אוועק-געלייגט דעם גרונדשטיין פון ישיבה מיט זיינע טרערען האט ער צעמענטירט.

רבי חיים וואלאזשינער, אריינגייענדיג אין וואלאזשין, איז אויך אריינגעגאנגען מיט דעם תורה'דיגען ציטער. אבער פאר דאס איז ער ארויסגעגאנגען מיט דעם הודאה על חלקו, ווי עס שטייט ביי רבי נחוניא בן הקנה, פאר דאס האט ער געזעהן דעם גרויסען ארט וואס וואלאזשין האט געהאט אין כלל ישראל, און ער איז ארויסגעגאנגען מיט דעם הודאה על חלקו. נישט בלויז ער איז ארויסגעגאנגען מיט דעם הודאה על חלקו, נאר דער גאנצער יידישער פאלק האט געפיהלט אז אט דארט קלאפט דער דופק פון כלל ישראל.

מאי טעמא לא אקרי ספריה על שמיה

די חז"ל זאגן (סנהדרין צ"ג ע"ב): "מכדי כל מילי דעזרא, נחמיה אמרינהו" – די חז"ל פרעגען: כמעט רוב פון ספר עזרא, זענען די נבואות נאר געזאגט געווארען דורך נחמיה, "ומאי טעמא לא אקרי ספריה על שמיה?" – פארוואס עפעס ווערט עס אנגערופען "ספר עזרא"? פארוואס הייסט נישט אט דער ספר "ספר נחמיה"? זאגען די חז"ל: "מפני שהחזיק טובה לעצמו" – ווייל ער האט אנערקענט זיין ארבעט! מיר וואלטען גארנישט געקענט זאגען דעם ווארט אויף נחמיה'ן, אויף א נביא. אבער אז די חז"ל זאגען עס מיט זייער רוח הקודש און מיט זייער מסורה, מעג מען עס דאך איבערזאגען וואס די חז"ל זאגען.

די נבואות פון עזרא – זאגען די חז"ל – זענען געזאגט געווארען דורך נחמיה'ן, אבער נחמיה'ס נאמען פיגורירט נישט אין דעם ספר. זענען אונז די חז"ל מגלה דעם סוד: ווייסט איר פארוואס זיין נאמען פיגורירט נישט אין דעם ספר? "מפני שהחזיק טובה לעצמו, שנאמר (נחמיה יג) זכרה לי אלקי לטובה". פרעגט די גמרא: "דוד נמי מימר אמר?" – דוד האט אויך געזאגט (תהלים קו) – "זכרני ה' ברצון עמך פקדני בישועתך"? זאגט די גמרא: "דוד רחמי הוא דקבעי" – דוד איז צוגעגאנגען מיט דעם געפיהל פון תפילה שטענדיג, מיט דעם געפיהל פון רחמים.

דוד רחמי הוא דקבעי

אויף דוד'ס נאמען – זענען אונז די חז"ל מגלה דעם סוד – זיין נאמען פיגורירט אויף דעם ספר תהלים. דוד'ס שירות ותשבחות זענען כתבי קודש. ווייסט איהר פארוואס דוד'ס שירות ותשבחות זענען כתבי קודש? ווייל דוד איז שטענדיג געגאנגען מיט דעם געפיהל פון ציטער – "דוד רחמי הוא דקבעי" – דוד איז שטענדיג צוגעגאנגען מיט דעם געפיהל פון מורא; דוד איז שטענדיג צוגעגאנגען מיט תפילה – פאר דעם האט ער זוכה געווען אז זיין נאמען פיגורירט אויף דעם תהלים, וואס איז א טייל פון כתבי קודש.

אויב מיר ווילען אז אונזער געשיכטע זאל ווערען א טייל פון כתבי קודש, איך מיין נישט אין דעם ווארט פון "כתבי קודש". איך מיין אז ס'זאל ווערען היילינקייט, ס'זאל ווערען א פארקערפערונג פון היילינקייט און פון יידישער גרויסקייט, פון יידישע ארדינאריטעט, פון מסורה – איז דער וועג: "דוד רחמי הוא דקבעי", אט צוצוגיין מיט דעם ציטער.

איבער דעם האלט איך, אז דאס איז דער פאסיגסטער ווארט, וואס מיר זאלען זאגען היינטיגען אווענט: "שלא יארע תקלה על ידי, ולא אומר על טהור טמא, ולא על טמא טהור".

בע"ה

מגלת הכותרת

חיים וברכה, מזלא טבא והצלחה,
אירך ימים, יחדיו יהיו תמים, על ראש חכם החכמים, אב בחכמה ורך בשנים
הרב הגאון המופלא
חריף ובקי, משנתו קב ונקי,
חסיד ועניו מיבחר במעלות, איש האשכולות,
סיני ועוקר הרים
כש"ת ה
מוהר"ר **חיים קרייזווירטה** שליט"א
אב"ד דקהלתנו יצ"ו

בהתאסף ראשי עם קהל עדת ישורון "מחזיקי הדת" דק"ק אנטווערפען יע"א.
אנו שמים כזה בתריעת שמחה וגיל וברוב פאר והדר,
את כתר התורה, נזר תפארה, היא עטרת הרבנות של קהלתנו הק'.
על ראש חכם חרשים איש המירם מעם

הרב הגאון הגדול מוהר"ר חיים שליט"א

יצו ה' לו את חסדו ויהי כזית הודו, כי ברוך הוא וטעמו, ויהי א-להיו עמו,
ויעל לכהן פאר ולהחזיר עטרה ליושנה, לשבת על מדין וכסא כבוד ינחיל.
ויזכה להנהיג את עדתו על מבועי התורה ולהרים קרן התורה והיהדות.
שיהא שם שמים מתאהב על ידו, וה' יהיה עמו, לסעדו ולתמכו ולעמוד על ימינו,
למען יצליח בכל אשר יעשה במילי דמתא ובמילי דשמיא
ואנו מברכים לה' שהחיינו וקימנו והגיענו ליום הזה,
לראות באור פני מלך חיים – מאן מלכי רבנן –
בעלית דביר על כסא מלכותו.
ויריעו כל העם ויאמרו יחי המלך.
הראיתם אשר בחר בו ה', כי אין כמהו בכל העם.

ויאריך ימים על ממלכתו ונזכה יחדיו לעלות לציון ברנה

יע"ז באו על החתום פו"מ קהל עדת ישראל "מחזיקי הדת" ביום ג' לסדר
אנחנו אלה פה היום כלנו חיים
כ"ג אלול תשי"ד לפ"ק

כתב הרבנות

כן דרש מהתלמידים להשתדל לזכור את הדף אותו הם לומדים ואת הדף בו נאמרו הדברים שהם מביאים ראיה מהם. ולא עוד אלא שביקש מהם להקפיד לחנך את הילדים לומר את הגמרות בלשונן המקורית שהרי חייב אדם לומר בלשון רבו (עדיות פרק א' משנה ג').

השקיע מאמצים רבים בתלמידים שסיימו את חוק לימודם בבית הספר, שימשיכו את לימודיהם בישיבות קדושות ולא ירעו בשדות זרים.

ללמוד גם אחרים יכולים

בשהותו בבאראפארק ראהו אחד ממעריציו איך שהוא רץ מדי יום ביומו לעשירי העיר ומתרימם לצרכי צדקה. שאלו האיש: האם זה מה שהרב צריך לעשות, מוטב שישאיר עבודה זו לעסקנים ואילו הוא ישב וילמד, וכך עולם התורה יהנה יותר מהלימוד שלו.

ענהו מרן הרב בחיוך: כשאבוא לעולם העליון יאמרו לי להיפך: ללמוד גם אחרים יכולים, אבל לעשות כסף, את הכשרון הזה אין לכל אחד ואם יש לי את זה, זהו תפקידי.

עם הספר הזה אבוא לעולם העליון

כאשר שאל מאן דהו את מרן הרב זצ"ל, למה לא חיבר ספר, השיב בסיפור:

הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, כשחיבר את ספרו הגדול "אחיעזר", הלך אל הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל מלאדז כדי לקבל ממנו הסכמה. רבי חיים עוזר התבטא אז בהתפעלות "לא ידעתי שבדורנו נמצא גם כן השאגת אריה".

"ילדות היתה בי" - כך התבטא רבי חיים עוזר כשסיפר את העובדה - ושאלתי את רבי אליהו חיים למה הוא אינו מחבר ספר. במקום תשובה הכניסו רבי אליהו חיים להדר צדדי, פתח ספר עב כרס והראה לו איך שבתוכו רשומים שמותיהם של מאות יתומים ואלמנות שדאג להם, ואמר לרבי חיים עוזר: "אתה רואה, זהו הספר שלי ועם ספר זה אעלה לעולם העליון".

"בשעתו לא הבנתי זאת" - הוסיף רבי חיים עוזר - "כי חשבתי שהדבר החשוב ביותר הוא לכתוב חידושים ופלפולים בהלכות עגונה. עכשיו אני מבין שהדבר הגדול ביותר הוא לעזור לנזקקים".

"אף אני כן" - אמר מרן הרב זצ"ל לשואלו - והוציא מכיסו פנקס עבה שבו היו רשומים שמות המשפחות שמסייע להם - "עם ספר זה אבוא לעולם העליון".

מבית החולים

בשבועות האחרונים לחייו, כששהה בבית החולים, האיץ בסובבים אותו: "צריכים להתקשר לירושלים, כדי שיגישו לנו הרשימה של האלמנות הזקוקות לתמיכה. הרי הן מחכות לזה בכליון עינים".

כאשר העירו לו שגם העסקן הממונה בירושלים שוכב בבית החולים, אמר: "מה בכך, שיתקשרו אליו לבית החולים". וכך היה, שמתוך בית החולים העביר לכל אלמנה סכומי כסף גדולים.

משכיל אל דל

פעם נכנס לבקר בביתה של אלמנה אחת. בכתה זו לפניו ואמרה: נשארתי גלמודה עם הרבה ילדים, איך אחתן אותם?

דפק מרן הרב על השלחן והכריז: "אני אחתן אותם". ואכן עמד מרן הרב בדיבורו והשיא את כל צאצאיה בכבוד. ולא עוד, אלא שלפני כל

בבר מצוה של בנו דוב צבי שליט"א לידו האדמו"ר בעל לב שמחה זצ"ל והר"ר יצחק פרייליך ז"ל יו"ר, הגרש"ז ראטה זצ"ל האוהעלער דיין

בבר מצוה של ר' אלי' ראדעבערג הי"ו, עם הג"ר עקיבא אשר ליפסון זצ"ל דומ"ץ הקהילה, והרה"ג מביסטריץ זצ"ל

חתונה היה דואג להביא את הכסף בעצמו בצירוף ממתקים ומתנות לילדיה האחרים.

לב אלמנה ארנין

כשהיה עורך את ביקוריו אצל האלמנות, היה חוזר ומשנן את המילים "לב אלמנה ארנין", והיה מוחה כפים מרוב התרגשות והכנה לקראת המצוה. כך היה הולך מבית לבית בשמחה של מצוה.

בכל בית היה מתכבד כמובן בכוס קפה, ואחר השתיה היה מפטיר ואומר: "רעביצין, אזא קאווע האב איך נאך קיינמאל נישט געטרונקען".

קטע מצוואת מרן הרב זצ"ל

...שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, בשכמל"ו, אלה הדברים אני מקבל עלי מעכשיו ולעולמים כשיהיה רצון הבורא ית"ש ויתעלה זכרו לנצח ונצחים להוציאני מן העולם.

תיכף אחר יציאת נשמתי יעשו אל מלא רחמים לעורר הבכי וההספד, ולא יאמרו בשום שבח כגון גאון וכיוצא בו רק נשמת ר' חיים בהרב ר' אברהם יוסף.

בקשתי שלא ישאו אותי רק לומדי תורה ואנשים ברורים מהחברא קדישא ויהיו טבולי יום, ולא יאמרו שום הספד, ועל המצבה לא יכתבו לא גאון ולא כיוצא בו רק נשמת הרב ר' חיים בהרב אברהם יוסף.

והרי אני מוחל לכל בר ישראל שהכעיס אותי והקלני או שחטא לי בין בממוני בין בגופי ולא יענשו בסיבתי לא יחיד ולא רבים כי אני מוחל לכולם בלב שלם ובנפש חפצה וכמו כן אבקש מחילה מכל אדם מישראל שימחל לי אם חטאתי נגד יחיד או רבים...

ותרן עד הרגע האחרון

כרבע שעה לפני שהשיב את נשמתו הטהורה ליוצרה נכנס אליו אברך ובקש ממנו שימחול לו אם פגע בו ח"ו באיזה צורה שהיא.

מרן הרב זצ"ל ענה לו: "איך בין אייך מוחל", ואלו היו דבריו האחרונים...

דרשתו האחרונה

בדינר שנערך לטובת ביה"ס יסודי התורה-בית יעקב ביומא דהילולא של רחל אמנו (י"א חשון), הופיע מרן הרב ונשא את משאו האחרון בפני תושבי העיר. רוח הקודש נצנצה בו באותה שעה, וכך אמר בסיום דבריו:

"איך וואלט נאך געוואלט דערלעבן בנחמת ציון וירושלים" ופרץ בבכי מר...

מנוחה נכונה

מרן הרב זצ"ל הביע את רצונו עוד בחיים חיותו להיטמן בארה"ק לאחר אריכת ימיו ושנותיו. עם הפטירה התקשרו בני המשפחה עם החברא קדישא דשם שפתחה לכבודו חלקה חדשה (גוש י"ט חלקה ט') בהר המנוחות.

חלק גדול מהמלוים הגיעו רגלי למקום. רבנים וגדולי תורה, בלט ביניהם כ"ק האדמו"ר מטשערנאביל שליט"א, נשארו שם עד לאחר סתימת הגולל.

לאחר אמירת התפילות כמנהג ירושלים נטמן מרן הרב זצ"ל באדמת ארה"ק על ידי הח"ק דשם ובנוכחות גבאי הח"ק דאנטווערפען, ר' שבתי האפפמאן נ"י ור' משה פפנהיים נ"י.

עם ממלא מקומו הגרא"א רובינשטיין זצ"ל

בחתונת בת השו"ב הרה"ח ר' נדלי' רייכמאן ז"ל

מרן הרב אב"ד זצ"ל כבר מצוה של מו"ה יעקב יוסף מילר הי"ו

מרן הרב אב"ד זצ"ל בבר מצוה של מו"ה משה אביגדור קאניג הי"ו

חברא קדישא גמילות חסד של אמת
של הקהילה החרדית
"מחזיקי הדת"
אנטווערפען

ב"ה, ט"ז טבת תשס"ב

ועד קהילת "מחזיקי הדת"
אנטווערפען
JACOB JACOBSSTRAAT 22
2018 ANTWERPEN

נפלה עטרת ראשינו

הורם הנזר והוסרה העטרה

בהסתלקותו של מרן הגאון האדיר שר התורה
אב בית דין דקהלתנו
עמוד החסד שבדורנו אבי יתומים ואלמנות

מוה"ר **חיים קרייסווירטה** זצ"ל

שעלה לשמי מרומים
אמש אור ליום ט"ז בטבת תשס"ב לפ"ק

ההלויה תצא היום יום ב' ט"ז בטבת
בשעה 16.00 אחה"צ
מבית הכנסת הגדול אסטען

ותעבור על יד ביה"ס יסודי התורה, בנין הקהילה וביהמ"ד "בית יעקב"

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'

הבית דין צדק — *הנהלת הקהילה* — *וכל מוסדות העיר*

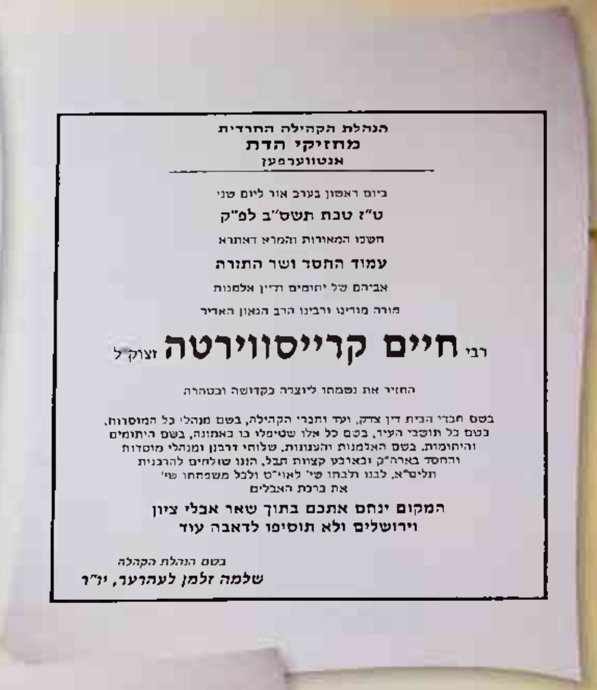

הנהלת הקהילה החרדית
מחזיקי הדת
אנטווערפען

ביום ראשון בערב אור ליום שני
ט"ז טבת תשס"ב לפ"ק
חשכו המאורות והמרא דאתרא
עמוד החסד ושר התורה
אביהם של יתומים ודיין אלמנות
מורה מורינו ורבינו הרב הגאון האדיר

רבי **חיים קרייסווירטה** זצוק"ל

החזיר את נשמתו ליוצרה בקדושה ובטהרה

בשם חברי הבית דין צדק, ועד ותברי הקהילה, בשם מנהלי כל המוסדות, בשם כל תושבי העיר, בשם כל אלו שטיפלו בו באמונה, בשם היתומים והיתומות, בשם האלמנות והעגונות, שלוחי דרבנן ומנהלי מוסדות והחסד בארה"ק ובארבע קצוות תבל, הננו שולחים להרבנית תליט"א, לבנו ולבתו שי' לאוי"ט ולכל משפחתו שי' את ברכת האבלים

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון
וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד

בשם הנהלת הקהילה
שלמה זלמן לעהרער, יו"ר

אחר מטתו של מרן הרב זצוק"ל

קריאה אישית לתושבי אנטווערפען

מרן הרב זצוק"ל שבק חיים לכל חי ביום ט"ז טבת שעבר.

אבידה כבידה היא לכל בני העיר, וכל אחד מרגיש אותה כפי דרכו וכמידת קרבתו למרן הרב.

בעת ההספדים ובמאמרים בעתונים כבר נאמר ונכתב באריכות כענין גודל מעלות מרן הרב, הן בגאונותו בתורה הן במעשי החסד שלו והן בשאר דרכיו.

אנחנו רוצים להוסיף ולהדגיש עוד נקודה אחת חשובה ומיוחדת.

הגמרא אומרת (מועד קטן כה, ב) כי נח נפשיה... דאביי ורבא נשוק כיפיה דגלת אהדדי, ופירש רש"י שם שכיפאות של הגשרים נשתברו.

מרן הרב היה רגיל להזכיר ולבאר את הגמרא הזאת ואת פירוש רש"י הנ"ל ואמר "שאביי ורבא היו מגשרים ובונים גשרים בין המתנות השונות בכלל ישראל, וכשנסתלקו מן העולם נשתברו ונחרבו אותן הגשרים".

מרן הרב זצוק"ל היתה לו גם אותה התכונה ואותו כח לאחד את כל בני העיר ובכל מקום שהלך ודרש היו מרגישים כאילו היא אחד מאתנו, בבחינת "כל אחד נדמה לו כאומתו..."

הקהילה אבדה לפני שנתיים את קברניטה הנשמי ר' שלמה קלאוסבאלד ז"ל, והיום אבדה את מנהיגה הרוחני זצוק"ל.

כמובן שהדברים מעיקים מאד על הנהלת הקהילה.

לכן הננו פונים אליכם אחים ורעים, חברים וידידים, הישיטו לנו את עזרתכם כאשר בהיותם בחיים.

הנהלת הקהילה והצוות ימשיכו אי"ה במסירות בעבודתם ובנתינת כל גוון השירותים למען הכלל והפרט. ואתם, כל אחד ואחד, הבה נלכד את השורות, נזרוק הלאה את כל המפריד בינינו ונשאר מאוחדים גם להבא.

רק באחדות ובנשיאת עול של כל חבריה ושל כל תושבי העיר, תוכל הקהילה להמשיך להיות היחידה בעולם במתכונת הקהילות הגדולות והחשובות דמקדמת דנא, ונזכה כולנו יחד במהרה ליום שבו עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל להקבע בא"י.

בשם הנהלת הקהילה

שלמה זלמן לעהרער
יו"ר

פנחס א. קארנפעלד
מזכיר

מודעות מטעם הקהילה
אחרי פטירת מרן הרב זצ"ל

נוסח המצבה ע"פ צוואתו של רבנו זצ"ל שהיא
כעין צוואת סבו רבנו חיים כהן רפפורט זצ"ל

פ"נ

הרב ר' חיים קרייסווירטה ז"ל

בן הרב ר' אברהם יוסף ז"ל
אבדק"ק אנטווערפען
נתבקש לבית עולמו ט"ז בטבת תשס"ב
ת. נ. צ. ב. ה.
מעבר למצבה נחרת הנוסח דלהלן:
זכרון עולם
אביו של הגאב"ד אנטווערפען זצוק"ל
הגה"ח הקדוש אברהם יוסף בן ר' יעקב ז"ל
נכד מאור הגולה רבנו חיים כהן רפפורט זצ"ל
ואמו הרבנית הדגולה צנועה וחסודה
מרת פערל בת ר' ארון קרייזווירטה זצ"ל
נכדת רבנו בעל בני יששכר
ואחיו שלום מרדכי, נתן דוד ויהודה
ואתותו חוה גענענדיל זכרונם לברכה
שנהרגו עקה"ש במחנה טרבלינקה
ביום א' דסוכות תש"ב הי"ד.

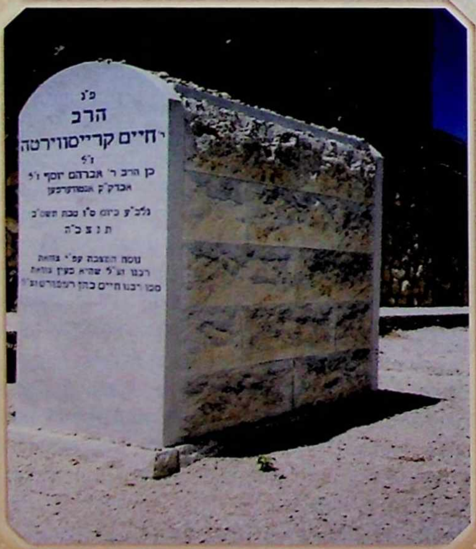

מרן הרב

רבי אלטר אליהו רובינשטיין זצ"ל

שנת כהונתו: תשס"ד - תשס"ה

קוים קצרים לדמותו

נולד לפני ששים וארבע שנה ברומניה לאביו הג"ר אפרים פישל ז"ל. את חינוכו קיבל בישיבת צאנזתחת פיקוחו האישי של רבו כ"ק האדמו"ר מצאנז קלויזענבורג זצוק"ל. כהגיעו לפרקו נשא את בתו של הגאון רבי יהושע דייטש זצ"ל אב"ד קטמון (חתנו של הגאון רבי דוד שפרבר זצ"ל מבראשוב).

שמעו כגאון אשר כל רז לא אניס ליה, וביותר כמתמיד ושקדן עצום יצא לתהלה, וביותר כאשר הוציא לאור את ספרו שו"ת "מגדנות אליהו", עד שנתקבל אחר כבוד לרב ברמת שלמה (שועפט) בפרברי ירושלים עיה"ק.

חברי הקהילה החרדית "מחזיקי הדת" באנטוורפען נתנו בו את עיניהם, ובעידוד גדולי ישראל הסכים להציג את מועמדותו לרב ואב"ד באנטוורפען.

לאחר שנשא כמה דרשות בחודש אדר תשס"ד בפני חברי הקהילה, ולאחר שקיים שיחות אישיות עם רבני ודייני העיר, מורי הוראה ותלמידי חכמים מופלגים שהתרשמו מכח גאונותו ושליטתו בכל מכמני הש"ס ומאישיות הנלבבת, נערכו הבחירות לפי תקנון הקהילה ובהן נבחר ברוב עצום.

הקהילה החרדית באנטווערפען ידועה בעולם כולו כקהילה מאורגנת ורב גוונית בנוסח הדורות הקודמים, וחברי הקהילה קיוו שבכח אישיותו הקורנת יוכל לאחד את כל החוגים והעדות.

הכתרתו לרב אב"ד אנטווערפען נערכה ביום כ"ד בסיון תשס"ד במעמד רב רושם בבית הכנסת הגדול של הקהילה ובהשתתפותם של גדולי ישראל ונציגיהם. יום הכתרתו היה יום חג לכל תושבי העיר שתלו בו תקוות גדולות.

היו לו תוכניות גדולות איך לרומם את קרן הקהילה על כל מוסדותיה, בעניני חינוך, כשרות, מקואות, עירובין. בתחלת כהונתו אף ביקר בכל בתי המדרש שבעיר ובכל מוסדות החינוך, כדי לעמוד מקרוב על הצרכים.

לדאבון לב גזרה ההשגחה העליונה אחרת, וסמוך מיד לקבלת עול הרבנות על שכמו נפל למחלה קשה. הוא שהה תקופה קצרה במשך החורף בארה"ב לטיפולים, ומיד כשהרגיש הטבה חזר לאנטווערפען, וקיוה שיוכל להוציא מן הכח אל הפועל את כל תוכניותיו.

ולמרות חולשתו השתדל לפקח על עניני הקהילה.

מיד עם בואו לאנטווערפען נתחבב על הקהל, בת שחוק היתה תמיד על שפתיו ואת כל אדם קיבל בסבר פנים יפות. הוא השתדל להשתתף בכל המאורעות של הציבור החרדי לכל גווניו, אם זה במסיבת סיום, ב"דינר" לטובת מוסדות החינוך וכו', וכן בשמחות פרטיות שבהן נשא דברים לכבודם של בעלי השמחה.

באור ליום ששי ערב ש"ק בחקותי תשס"ה, לקראת חצות הרגיש לפתע ברע, כחות ההצלה שהובהלו למקום ניסו במשך שעה ארוכה לייצב את מצבו, תוך שמאות מתושבי העיר התכנסו לאמירת תהלים לעורר רחמי שמים, אך אראלים נצחו את המצוקים ונשמתו הטהורה עלתה לגנזי מרומים במעמד בני משפחתו, חברי הקהילה ומקורבים. הידיעה

הכתה בהלם את כל תושבי העיר, שלא האמינו שכל כך קצרה תהיה תקופת כהונתו ולרבים מהם הפך הלילה לליל שימורים.

במאמצים גדולים עלה ביד חברי הקהילה להשיג את האישורים הנדרשים מטעם השלטונות, והלווייתו נערכה ביום ששי השכם בבוקר, בהשתתפות אלפי תושבי העיר.

ארונו הוצב בבית הכנסת הגדול של הקהילה, והושמעו דברי הספד ע"י הרבנים הגאונים: הג"ר אליהו שטערנבוך שליט"א הדומ"ץ הראשי של הקהילה ששהה בבורנמות שבאנגליה לרגל הועידה השנתית של אגו"י, והשמיע את דבריו בטלפון. הג"ר עמרם האניג שליט"א דומ"ץ הקהילה, הג"ר דוד משה ליברמן שליט"א רב דקהילת "שומרי הדת" באנטווערפען, בנו הרב חיים לייב שליט"א, הג"ר אהרן שיף שליט"א רב ביהמ"ד דחסידי אלכסנדר באנטווערפען, והג"ר אברהם יהושע רייך שליט"א רב דחסידי קלויזענבורג באנטווערפען. משם עבר מסע ההלויה דרך ביהמ"ד של הקהילה "בית יעקב".

ארונו הועלה לארה"ק שם נערכה ההלויה בירושלים, ונטמן בהר המנוחות.

הקהלה החרדית "מחזיקי הדת" אנטווערפען יצ"ו

ISRAELITISCHE ORTHODOXE GEMEENTE "MACHSIKE HADASS"

באו שעריו בתודה חצרותיו בתהלה

בס"ד

הננו מתכבדים בזה

להזמין את חברי הקהילה וכל תושבי העיר שיחיו

למעמד הכתרת

מרן הרב הגאון

רבי אלטר אליהו הלוי רובינשטיין שליט"א

שנבחר לכהן פאר

כרב אב"ד ומרא דאתרא

שתתקיים בעזהי"ת בשעה טובה ומוצלחת

ביום א' לסדר "והיה האיש אשר אבחר בו"

פרשת קרח, כ"ד בסיון תשס"ד לפ"ק

בשעה 17.00 בדיוק

בבית הכנסת הגדול רחי אסטען 43

נקבלה פניו בתודה ברב עם הדרת מלך בשעה 16.30

בפינת אסטען סטראאט-וואן דען נעסטליי

ומשם נמשיך בשירה ובזמרה ללכת בית ד'

לכבוד התורה ולכבוד הרבנות

עזרת נשים פתוחה

Inhuldiging Opperrabbijn

zondag 13 juni 2004 - 17.00 uur

Hoofdsynagoge Oostenstraat 43

דברים שנכתבו ע"י בנו הגדול של מרן הרב זצ"ל

הרה"ג רבי חיים יהודא רובינשטיין שליט"א

ונפשו קשורה בנפשם

פרקי דברי הימים של קהילה קדושה "מחזיקי הדת" אנטווערפען הלא היא מלאה וגדושה בעשרות שנים של מסירות נפש - עמל ויגיעה של העסקנים חברי ועד הקהילה לדורותיהם - ובראשם הרבנים מנהיגי הקהילה זצלל"ה ובית דינם, לבנות להקים ולבסס קהילה ברוח הקהילות אשר היו לפני המלחמה הנוראה, בטרם עלה הכורת על מליוני בני ישראל הי"ד. קהילה שתשרת נאמנה כל יחיד ויחיד, בכל צרכיהם ברוחניות וגשמיות, מוסדות חינוך לבנים ובנות, מקוה טהרה, שחיטה למהדרין, והכשר מהודר, ח"ק וכו'. קהילה שתשמש כאוזן קשבת וכמענה לכל קושי ומצוקה של הפרט. מטבען של דברים הרבה עליות וירידות, קשיים מרובים נלווים למטרה קדושה כזו, אולם ללא כל ספק ככל הדברים אשר התייסדו במסי"נ ובכוונה טהורה לד' ולתורתו. האבן הפינה והיסודות חזקים ונצחים, ומתגברים על כל הרוחות והטלטולים.

בבואי לשרטט במקצת דמקצת מפרק הזהב בדברי ימי הקהילה של אאמו"ר הגה"צ הרב זצ"ל, אשר לדאבוננו בעוונותינו הרבים לא זכינו ושקעה השמש בצהרים, ולא זכתה אנטווערפען להנות מאורו הגדול, ומטוהר ליבו לאורך ימים ושנים, אולם בפרק הזמן הלזו זכיתי לעמוד לימין קדשו ולראות בטוב אנטווערפען, וחשבתי אעלה עלי גליון במקצת דמקצת את אשר חזיתי וזכיתי בס"ד.

בחודש אדר תשס"ד כשפנו ראשי הקהילה אל אאמו"ר הרב זצ"ל בהצעה להעמיד מועמדות לרבנות אנטווערפען, התלבט והסתפק א"א זצ"ל האם ישנו תכלית רוחנית בדבר. מה ד' שואל מעמך, הלך להתייעץ עם יבלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א ועוד גדולי ישראל שליט"א וכולם ענו ואמרו פה אחד כי לגדולה זו נוצרת ועליך לקבל על עצמך את עול דבנות זו. זוכרני שאמר לי א"א זצ"ל סיבת החלטתי לקבל את הרבנות הם כי עשיתי לעצמי חשבון שברבנותי כעת עסוק אני רוב שעות היום בעיקר בלהורות לבנ"י באו"ח ויו"ד, אולי משמים רוצים שאשתלם בשימוש מעשי בשאר חלקי שו"ע, ועוד אולי עי"ד כך אזכה בס"ד לעזור ולסייע לאנשים בממון, לשמש כגבאי צדקה לאנשים קשי יום, באנטווערפען ובא"י, ועל אף שיש לי נגיעה בכל הרבנות שיהיה לי יותר אפשרות מבחינת זמן, ואפשרות כספית, להו"ל את תשובותי וברורי הלכה הרבים שכתבתי, אולם נ"ל שעכ"ז המטרה הרוחנית גוברת על הכל.

זיתי בס"ד להתלוות לא"א זצ"ל בבואו בחודש אדר לאנטווערפען להעמיד את מועמדתו, וזוכרני את גודל התפעלותו מהעיר ואם בישראל אנטווערפען, מפגישותיו עם רבני ודייני העיר, עם וועד הקהילה, ועם בעלי בתים בעיר, ונענה ואמר הרי יש כאן הרבה בע"ב שהנם ת"ח גדולים, ובארצנו א"י היו מתנוסס שמם כת"ח מובהקים.

כידוע היה א"א זצ"ל בקי גדול בתולדות והסטוריה של עם ישראל, לאחר כמה הימים שהיה באנטווערפען אמר שלא האמין שיראה בעיניו קהילה עם כל כלליה ופרטיה של מבנה וצורת קהילה כרוח ישראל סבא, כמו שידוע שהיה בתולדות עם ישראל, בשבחו את הנהלת הקהילה, עסקנים המסורים בלו"נ למען צרכי הכלל והפרט בלי שום מטרה לקבל פרס. מחודש ניסן כשנבחר א"א זצ"ל ברוב גדול מחברי הקהילה, ראו בעליל עליו שמכין עצמו בחרדת קודש לקראת ההכתרה וקבלת עול הרבנות בפועל, באמרו הלא איתא בחז"ל העולה לגדולה מוחלין לו כל עוונותיו, הרי דזמן תשובה היא, ובתקופה הקצרה בין חודש ניסן להכתרה חזר שוב על חלק גדול מד' חלקי שו"ע, עם חברותות שונים.

מעמד ההכתרה הלא זכור לכולנו ברוב יופיו, וראו איך שכולם שמחים שזכו בס"ד להחזיר עטרה ליושנה, לא אשכח שלאחר המעמד הגדול, ישב בביתו ולמד את האגרת הרמב"ן כדרכו בכל יום ויום, ולפעמים כמה וכמה פעמים ביום, בפרט קודם יציאה למעמד או למקום שישנו חשש לסרך כבוד, ואמר לי אתה יודע מדוע מוחלין על כל העוונות כשעולים לגדולה, כדי שיהא מקום לעוונות החדשים ואף כאלו שלא הייתי רגיל כ"כ בהם.

בנסיעתנו בחזרה לא"י להתארגן לבואו בחודש אלול להתגורר קבוע, אחד מבני המשפחה רצה להראות לו את כתבי העת עם תמונות מהמעמד הגדול, ולא רצה בשום פנים ואופן להתבונן בהם. באמרו, כל זה הבל הבלים והנאות של קטני אדם, הרי המטרה כאן רוחנית ולא כדאי לקלקלו עם נגיעות ופניות שונות.

כמה שבועות לאחר חזרתנו מאנטווערפען ראינו שנויים שונים בהנהגתו, עד שלדאבוננו ולדאגת ידידיו ומעריציו, נודע שחלה ל"ע וצריך לעבור ניתוח, באותם זמנים קשים ראו כל סובביו שעל אף הכל, לא הסיח דעתו מהקהילה, ומגודל התפקיד שקיבל ע"ע, וכל שעות היממה סובבו מסביב הכנה רבה בלימודים שונים בכל מקצועות התורה.

זוכרני שקודם כניסתו לחדר הניתוחים אמר אין לי ספק שמהשמים גלגלו שאקבל את התפקיד ואחלה לאחמ"כ, כדי שרבים יתפללו וירגישו שייכות לתפילה עלי, ובזכות הרבים נזכה לסייעתא דשמיא. ואף במיטת חוליו לא הפסיק להתעניין מה נשמע בקהילה, כשהיה בקשר רצוף עם ראשי הקהילה וכל מי שבא לבקרו המחשבה על תושבי העיר היה בראש מעייניו בכל עת ובכל שעה.

בר"ח אלול, באנו להשתקע בעיר, תוך כדי סיוע ועזרה של ראשי הקהילה על כל צעד ושעל. מיד בבואו התעניין בצרכי הקהילה בכשרות, ובבי"ד, והלך למוסדות החינוך, ולישיבה הק' בווילאריק, תוך שהוא מלא התפעלות מרמתם הגבוהה באיכות הלימודים, ואמר שרואים בחוש שזרע ברך ד', וניכר על כל צעד ושעל, כח המסי"נ והיגיעה של הראשונים שהקימוהו, ומסירותם של המנהלים בפועל כהיום הזה, ששליחתייהו דקמא עבדי, במלוא השלימות, ואחרי כל ישיבה עם הנהלת ועד הקהילה לא גמר פיו מלהלל את העסקנים החשובים כאו"א בשמו הטוב יבורך, על כוונתם לש"ש בלא שום קבלת פרס. גוזלים מזמנם שעות ע"ג שעות לדון בצורכי הכלל, האיך לשפר, והאיך לסייע לפרט, להוזיל את הבשר וכדומה. ובפרט שרובם אנשים שיש להם עיסוקים משלהם, והיו יכולים לעשות באותו זמן לביתם ועכ"ז צרכי הכלל חשוב להם יותר. עשרות פעמים אמר לי בכל העולם כולו לא תמצא אח ורע לכזה מציאות, ולכן בטוחני שישנו ויהא להם סייעתא דשמיא.

כשב"ק קבע תפילותיו בביהמ"ד אסטען שריח יין ישן נמצא בו, ובליל שב"ק בביהמ"ד בית יעקב, . ובימות החול קבע מקומו לתפילת שחרית בביהמ"ד זכרון בנימין כשהוא מלא התפעלות מתפילת בעלי בתים כביכול, שאינם ממהרים בתפילתם, ואף שומעים שיעור לאחר התפילה. המשא ומתן בד"ת עם מתפללי ביהמ"ד לאחר תפילת שחרית היה לו יום יום כמים קרים על נפש צמאה, בראותו בעלי בתים שהשיג ושיח אתם הינו כעם ת"ח, וכן ביצאו משעוריו בכוללים בעיר, ובבתי המדרשות נוכח לראות שק"ק מחזיקי הרת אין לה להתבייש משום מקום תורה בעולם התורני.

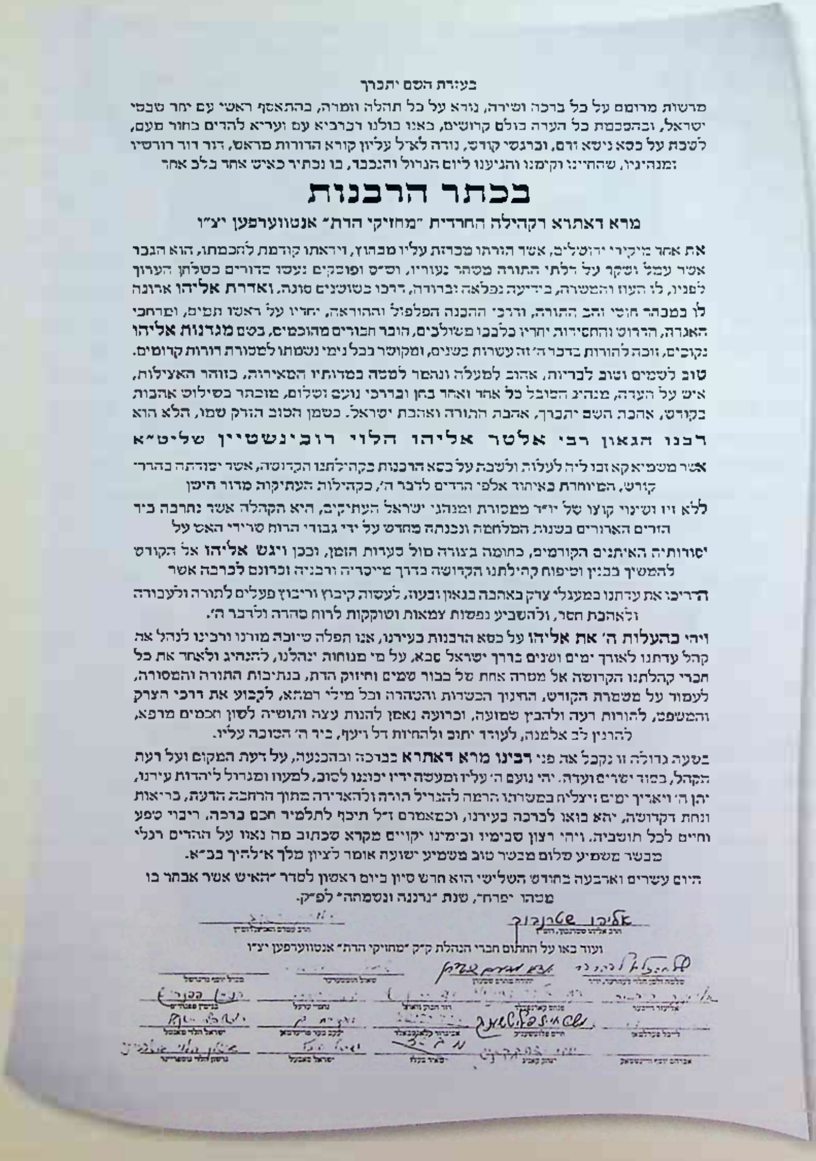

בעזרת השם יתברך

מרשות מרומם על כל ברכה ושירה, נורא על כל תהלה וזמרה, בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, ובהסכמת כל העדה כולם קרושים, באנו כולנו דכרביא עם ועריא להדים כחור מעם, לשבת על כסא נישא ורם, וברגשי קודש, נודה לא־ל עליון קורא הדורות מראש, דור דור דורשיו ומנהיגיו, שהחיינו וקימנו והגיענו ליום הגדול והנכבד, בו נכתיר כאיש אחד בלב אחד

בכתר הרבנות

מרא דאתרא דקהילה החרדית "מחזיקי הדת" אנטווערפען יצ"ו

את אחד מיקירי ירושלים, אשר תורתו מכרזת עליו מבחוץ, ויראתו קודמת לחכמתו, הוא הגבר אשר עמל ושקד על דלתי התורה מטהר נעוריו, וש"ס ופוסקים נעשו סדורים כשלחן הערוך לפניו, לו העוז והמשרה, בידיעה נפלאה וברורה, דרכו כשושנים סוגה. **ואדרת אליהו** ארוגה לו במכחר חוטי זהב התורה, ודרכי ההבנה הפלפול וההוראה, יחדיו על ראשו תמים, ופרחבי האגדה, הדרוש והחסידות יחדיו כלבבו משולבים, הוכר חבורים מהוכמים, בשם **מגדנות אליהו** נקובים, זוכה להורות בדבר ה׳ זה עשרות בשנים, ומקושר בכל נימי נשמתו למסורת דורות קדומים.

טוב לשמים וטוב לבריות, אהוב למעלה ונחמד למטה במדותיו המאירות, כזוהר האצילות, איש על העדה, מנהיג המקובל כל אחד ואחד בחן ובדרכי נועם ושלום, מוכתר בשילוש אהבות בקודש, אהבת השם יתברך, אהבת התורה ואהבת ישראל. כשמן הטוב הורק שמו, הלא הוא

רבנו הגאון רבי אלטר אליהו הלוי רובינשטיין שליט"א

אשר משמיא קא זכו ליה לעלות ולשבת על כסא הרבנות בקהילתנו הקדושה, אשר יסודתה בהררי קודש, המיוחדת באיחוד אלפי הדדים לדבר ה׳, כקהילות העתיקות מדור היכן

ללא זיז ושינוי קוצו של יו״ד ממסורת ומנהגי ישראל העתיקים, היא הקהלה אשר נחרבה ביד הזדים הארורים בשנות המלחמה ונבנתה מחדש על ידי גבורי הרוח שרידי האש על

יסודותיה האיתנים הקודמים, כחומה בצורה מול סערות הזמן, וככן **ויגש אליהו** אל הקודש להמשיך בבנין וטיפוח קהילתנו הקדושה בדרך מייסדיה ורבניה זכרונם לברכה אשר

הדריכו את עדתנו במעגלי צדק באהבה בגאון ובעוז, לעשות קיבוץ וריבוץ פעלים לתורה ולעבודה ולאהבת חסד, ולהשביע נפשות צמאות ושוקקות לרוח טהרה ולדבר ה׳.

ויהי בהעלות ה׳ את אליהו על כסא הרבנות בעירנו, אנו תפלה שיזכה מורנו ורבינו לנהל את קהל עדתנו לאורך ימים ושנים בדרך ישראל סבא, על מי מנוחות ינהלנו, להנהיג ולאחד את כל חברי קהלתנו הקדושה אל מטרה אחת של כבוד שמים וחיזוק הדת, בנתיבות התורה והמסורה, לעמוד על משמרת הקודש, החינוך הכשרות והטהרה וכל מילי דמתא, לקבוע את דרכי הצדק והמשפט, להורות דעה ולהבין שמועה, וכרועה נאמן להנות עצה ותושיה לשון חכמים מרפא, להרנין לב אלמנה, לעודד יתום ולהחיות דל ויעף, כיד ה׳ הטובה עליו.

בשעה גדולה זו נקבל את פני **רבינו מרא דאתרא** בברכה ובהכנעה, על דעת המקום ועל דעת הקהל, בסוד ישרים ועדה. יהי נועם ה׳ עליו ומעשה ידיו יכוננו לטוב, למעוז ומגדול ליהדות עירנו, יתן ה׳ ויאריך ימים ויצליח במשרתו הרמה להגדיל תורה ולהאדירה מתוך הרחבת הדעת, בריאות ונחת דקדושה, יהא בואו לברכה בעירנו, וכמאמרם ז״ל תיכף לתלמיד חכם ברכה, ריבוי שפע וחיים לכל תושביה. ויהי רצון שבימיו ובימינו יקויים מקרא שכתוב מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה אומר לציון מלך א־להיך בב״א.

היום עשרים וארבעה בחודש השלישי הוא חדש סיון ביום ראשון לסדר "האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח", שנת "נרננה ונשמחה" לפ"ק.

אליהו שטרנבוך

ועוד באו על החתום חברי הנהלת ק"ק "מחזיקי הדת" אנטווערפען יצ"ו

כתב הרבנות

כשאני יושב וכותב ונזכר מאהבה שאהב א"א זצ"ל את בני העיר כל או"א, כולם אהובים כולם ברורים, מזה לבד היה ניכר שכמים פנים לפנים, והרגשה זו הרגישו כל בני העיר, וביטאו אהבתם אליו בחזרה, כשדבר זה התבטא בכל הזדמנות והזדמנות.

קשר מיוחד של כבוד והערצה באופן היוצא מן הכלל ראיתי ממנו לכ"ק מרן האדמו"ר מפשעווארסק שליט"א, ואף הוא החזיר לו למעלה מן הרגיל.

ירח האיתנים עבר בהתרוממות ובסיפוק רב באמירת שעורים ודרשות, אולם בסוף החודש לא הרגיש טוב א"א זצ"ל ובעצת הרופאים נסע לארה"ב, ועבר שם ניתוח. ואף בזמן שהייתו שם כל כולו היה בעיר אנטווערפען, התענין בכל שמחה ושמחה, ורצה לברכם במזל טוב ואף רח"ל בצער ובאבילות ראו איך שכאב את כאבם. לא אשכח כששמע שנהרג האברך הרב משה יצחק נאה הי"ד מנאמני בית כ"ק מרן אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א, בכה בדמעות שליש, על אף שלא הכירו אישית נגע לו ללב, ואף כתב הספד עליו, וכל איש שבא לבקרו ראה שכל מחשבותיו היום באנטווערפען.

חסדי ד' כי לא תמנו תזד א"א הרב זצ"ל לעיר, ושמח שמחה גדולה שיזכה לחתן כתו הצעירה אחותי תחי' בעיר בהשתתפות ידידיו וקרוביו מק"ק מחזיקי הדת, ובעז"ה כזכור עברה השמחה בשלימות בהשתתפות כל בני העיר.

בחודש אייר אחרי חודש מלא וגדוש שעורים, דרשות שבת הגדול וכו', ואף בר"ת אייר עוד מסר שיעור לבחורי העיר הנוסעים לישיבות הק' מחוץ לעיר. לפתע הדרדר מצבו, אולם עדיין ראשו היה צלול והתפלל ולמד כדרכו. והמשיך בסדר יומו כמעט הרגיל, ואף ביום ערב ל"ג בעומר הכין עצמו לשיעור שתכנן להגיד בכולל של העיר, ובקשני שאכין את הדפים שכתב ואכין לו, וזה היה הענין התורני האחרון אשר עסק בה קודם פטירתו, כשבמחשבתו למוסרם כשיעור.

כשבוע קודם פטירתו באו להזמינו מקהילת חב"ד שיבוא להשתתף בתהלוכה שלהם נענה ואמר בל"ג בעומר אהיה בארץ ישראל - אכן בליל ל"ג בעומר אחרי תפילת ערבית וספירת העומר, אחרי אמירת ד"ת ממש קודם פטירתו בענין האומר ל"ג בעומר אי יכול לחזור ולספור, כשמילותיו האחרונים כמה דקות לפני יציאת נשמתו הטהורה למרומים היה, אם בחוקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, כל אחד מוכרח להיות עמל בחיים ולמי שיש שכל משקיעו בתורה - ויצאתה נשמתו בטהרה במנין באמירת קר"ש ווידוי, ועל אף שהיה ליל שישי חלצו חושים ראשי הקהילה עפ"י הוראת כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א מפשעווארסק לעשות ככל יכולתם לזרז את הלוי' ונסיעה לא"י, ולמעלה לדרך הטבע לאחר השתתפות המוני תושבי ה עיר אנטווערפען הגיעו לא"י בער"ש, וחיכו כאן אלפי בני ישראל ללותו בדרכו האחרונה.

אין כל ספק שמה כאן עומד ומשמש אף שם, להמליץ טוב על כלל חברי הקהילה ובראשם הרבנים הדיינים וכל רבני העיר וראשי פרנסי הציבור, להמשיך מורשתו הגדולה ולהקים הדת על תילה לאור הנהגתו של הרב הנבחר יבלחט"א הגאון המפורסם והמאיר לארץ בפיו המפיק מרגליות רבי אהרן שיף שליט"א, לאורך ימים ושנים טובים.

דברים שנכתבו
בהכתרת הרב רובישטיין (שליט"א)
זצ"ל

לדאבוננו כמעט ולא זכינו להנות מזיו כבוד הרה"ג ר' אלתר אליהו רובינשטיין (שליט"א) כי בתוך פחות משנה בל"ג בעומר חי באייר תשס"ה לפ"ק נח נפשיה והוא בגיל "נח" שנים עזב אותנו לאנחות אחרי מחלה קשה ל"ע. כרע נפל והתמוטט בעצם שמחת תורה ומאז נתון היה לטיפולים קשים ומפרכים, ניתוחים וכו'.

לפי מקורביו ויודעי דבר הגה תוכנית מסודרת איך להגדיל תורה ולהאדירה בעירנו אך כאמור נחטף ללא עת עוד טרם שהתבסס והחלום שטווה הלך והתמוסס... יהא זכרו ברוך ונפשו תהא צרורה בצרור החיים.

אמרנו להביא מאמר שנכתב בשעתו לרגל ההכתרה.

הכנות קדחתניות לקבלת פנים נלהבת,לכבוד הרב ואב"ד הקהילה החרדית מחזיקי הדת אנטווערפען יצ"ו, הרב הגאון ר' אלתר אליהו רובינשטיין (שליט"א) ביום הכתרתו.

כזכור, נבחר הרב רובינשטיין, ((שליט"א)) בז' בניסן, לבוא ולכהן פאר בק"ק החרדית מחזיקי הדת באנטווערפען יצ"ו.

הרב (שליט"א) נבחר ברוב מוחץ של כ 93.15 אחוז מהקולות הכשרים שהביעו את עמדתם.

יום א' הבא, כ"ד בסיון, תשס"ד 13 ביוני למנינם, לסדר "והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח", נקבע ליום הכתרתו.

בתופים ובמחולות, כאשר מעליו מתנוססת חופה, יתקבל הרב, בשערי העיר, על ידי כל בני דאתרא קדישא הדין, אך בעיקר, על ידי חברי הקהילה החרדית מחזיקי הדת, רבניה, דייניה ומו"ץ, פני העיר וראשיה, בני הישיבות הק', תלמידי החדרים ובתי הספר, תינוקות של בית רבן – שישאו דגלים לכבוד התורה ולמדיה -, ועוד.

התהלוכה תצא מפינת, פרוווינסיסטר. (Provinciestraat)) לבית הכסת הגדול ברחוב אוסטן, שם ישא הרב את דברו. גם רבנים חשובים מרחבי אירופא הבטיחו את השתתפותם.

אם אין גדיים אין תיישים.

לפני כניסתו לבית הכנסת, אמור הרב לומר כמה דברי ברכה וחיזוק לילדי אנטווערפען, צעידי צאן קדשים, ודור ההמשך ...

הרב רובינשטיין (שליט"א) נולד בשנת תש"ז לפ"ק, לאביו הרב ר' אפרים פישל ז"ל, במרמורוש - סיגעט אשר ברומניא, ומשם עלה לארץ ישראל. הסתופף ולמד שנים רבות אצל כ"ק האדמו"ר מקלויזענבורג זצוק"ל אשר גם הסמיך אותו להוראה. תקופת מה גם למד עמו בחברותא.

עוד נעטר בכתר הוראה, ע"י גאוני ומאורי הדור הקודם כגון הרב הגאון ר' מרדכי יפה שלעזינגער זצ"ל אב"ד ניישטאט (חבר מועצג"ת), וזקן הדיינים בתל אביב יפו.

גם הוסמך ע"י הרה"ג ר' יהושע עהרנבערג, זצ"ל מח"ס שו"ת דבר יהושע, ועוד רבנים חשובים ידועי שם.

היה מקורב להרב הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך, זצ"ל שכיבדו מאוד.

הרב רובינשטיין, (שליט"א) חיבר את הספר שו"ת "מגדנות אליהו", המעוטר בהסכמות נלהבות וחשובות, והתקבל באהדה בין הלומדים. זכה ואמר מילי, שהתקבלו בבי מדרשא.

כשהגיע לפרקו, לקח אותו, הרה"ג ר' יהושע זצ"ל דייטש אב"ד קטמון, כחתן לבתו הח' הרבנית תלית"א . הרב, (שליט"א), גם גיסו של האדמו"ר מוויזניץ שליט"א .

הרה"ג ר' יהושע זצ"ל דייטש היה חתן הרה"ק ר' דוד שפרבר זצ"ל (יו"ר מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל ברומניא וחבר הנשיאות בארץ ישראל.)

ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל . כידוע קהילת מחזיקי הדת, נוסדה ושוקמה ע"י קומץ עסקנים ופעילים בשורות אגודת ישראל עוד מלפני מלחמת העולם השנייה, דק רעיונה הקדוש והאמונה בו דרבן אותם לעסוק בצרכי צבור, להפקיר את האינטרסים האישיים ולהתמסר לבנין ושיקום הקהילה המאורגנת, על כל מוסדותיה התורניים . והנה, בס"ד, ולמעלה מדרך הטבע, חפץ ה' בידם הצליח, ואנטווערפען היא עד ימינו אנו, הקהילה המפוארת היחידה בעולם העומדת במתכונת הקהילות הק' מלפני המלחמה . נוסח פרנקפורט באסכולת הרב ר' שמשון רפאל הירש, זצ"ל שגרס, התבדלות גמורה, יסודית ושורשית, פיזית ורעיונית, מכל מיני רוחות זרות המנשבות ומנסות להכניס קרידות בקיומה של התורה ומצוותיה.

לפי תקנון הקהילה מי שאינו שומר מסורת אין לו זכות להירשם כחבר הקהילה ובודאי לא להיבחר בוועד הקהילה. עד היום קהילתנו הק' משופעת ב"ה בעסקנים העוסקים בצרכי צבור באמונה שלא על מנת לקבל פרס. חלק נכבד מהם חברים בוועד הפועל העולמי שעל יד אגודת ישראל .

אכן רבינו, (שליט"א) גם הוא חונך על ברכי רעיונה של אגודת ישראל, התחמם לאור הסבא הגדול ר' דוד שפרבר (שליט"א) שכידוע היה מעמודי התווך של אגודת ישראל, השתלב בכל הלהט ומסירות הנפש במאבקיה, כגון נגד גיוס בנות ישראל ועוד.

הרב רובינשטיין, (שליט"א) בקי ברזי נבכי אגודת ישראל, יודע ומכיר על מה ולמה נוסדה אגודת ישראל ומעולם לא הזניח את רעיונה הטהור, מחזק ומעודד כל השנים את הפועלים למענה ובשמה, וכחייל נאמן עומד לימין אגודת ישראל בכל מערכותיה . בעתות גאות ועתות שפל . בשיחות ההיכרות שניהלו אתו מספר חברים, סיפר הרב (שליט"א) בגאווה שהוא משתייך מאז ומקדם לזרם של אגודת ישראל.

ברכותינו לרב הנבחר, (שליט"א) שיצליח במשמרתו ובמשימותיו, "ונלוו עליך ושמרו את משמרת אהל מועד לכל עבודת האהל". ולעסקנים יאמר "כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם" .

תיכף לתלמיד חכם ברכה, יהי רצון שיהא בואו לעירנו לטובה ולברכה, ותנופה להרמת קרן התורה והיראה, ועל ידי זה יושפע שפע רב לכל בני העיר ובכל הענינים אמן.

מעמד ההספדים במלאה השבעה להסתלקות מרן הרב זצ"ל

במלאת השבעה להסתלקות מרן הרב וצ"ל, ביום ה' לס' במדבר, כ"ד באייר, בשעה 8.00 בערב, התמלא בית הכנסת הגדול מקהל תושבי עירנו מכל החוגים והעדות, לשמוע דברי הספד והתעוררות. היה זה בדיוק י"ב חודש מיום ליום ממעמד ההכתרה המפואר באותו מקום.

ראשון המספידים היה דומ"ץ הקהלה, הרה"ג מהר"א שטרנבוך שליט"א (תוכן ההספדים יופיע אי"ה בנפרד), אחריו נשאו דברים: הראש ישיבה הגר"י טדגר שליט"א, הרה"צ הגר"ב בהנא שליט"א חדב"ן כ"ק אדמו"ר מפשעוואורסק זצ"ל, הגר"י אזרחי שליט"א מראשי ישיבת מיר בירושלים עיה"ק, הגרח"ל רובינשטיין שליט"א בן מרן הרב זצ"ל והגרא"נ פאללאק שליט"א רב דק"ק בראשוב בארה"ב, בן גיסו של מרן הרב זצ"ל.

כולם ציינו את גודל האבידה, לעירנו בפרט ולכל ישראל בכלל, ועוררו את הקהל לתשובה ולשיפור המעשים. כמה מהנואמים קראו לעשות רצון צדיק, מרן הרב זצ"ל, שעז היה חפצו ורצונו להוציא לאור את כתביו הרבים בכל מקצועות התורה.

אחרון הנואמים הביע תורה בשם משפחת מרן הרב זצ"ל לכל אלו שעמלו, סייעו ועזרו לרפואתו של מרן הרב זצ"ל בשנה האחרונה.

בתום דברי ההספד השמיע חזן הקהלה, הר"ר יוסף רויטענבארג נ"י, תפלת א-ל מלא רחמים.

אחרי תפלת ערבית חזר כל הקהל לביתו כשהתחושה ממלאת את הלב שלא זכינו להכיר ולעמוד על ערכו של האיש המורם מעם, אותו קבלנו עלינו למנהיג ומרא דאתרא בשנה שעברה.

יה"ר שיקויים המקרא בלע המות לנצח ומחה ד' אלקים דמעה מעל כל פנים, נזכה לביאת המשיח ולתחיית המתים בעגלא ובזמן קריב, אמן.

גם בישיבת "עץ חיים" דווילרייק נאמרו דברי הספד בפני תלמידי הישיבה, ע"י הגר"א פרייפעלד שליט"א, הגרח"א שפיטץ שליט"א והגרח"ל רובינשטיין שליט"א.

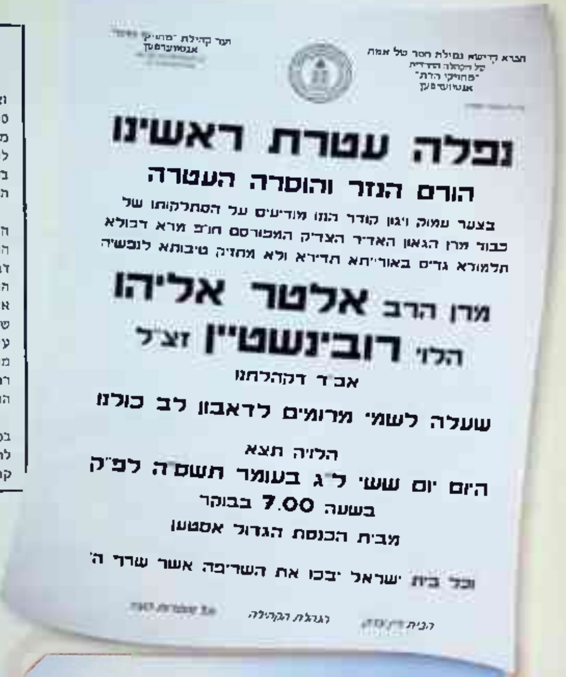
נפלה עטרת ראשינו
הורם הנזר והוסרה העטרה
בצער עמוק ויגון קודר הננו מודיעים על הסתלקותו של
כבוד מרן הגאון האדיר הצדיק המפורסם חו"פ מרא דבולא
תלמודא גדים באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה
מרן הרב אלטר אליהו
הלוי רובינשטיין זצ"ל
אב"ד דקהלתנו
שעלה לשמי מרומים לדאבון לב כולנו
הלויה תצא
היום יום ששי ל"ג בעומר תשס"ה לפ"ק
בשעה 7.00 בבוקר
מבית הכנסת הגדול אסטען
וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'

זכר צדיק לברכה

הרב הגאון המפורסם חריף ובקי
שלשלת היוחסין אור ישראל וקדושו
חסיד ועניו זך ונקי כפים כקש"ת

מו"ה **נח צבי** בן
הרב מו"ה משה **אוללמאנן** זצ"ל

האב"ד הראשון
דק"ק מחזיקי הדת באנטווערפען

מי יגדור פרצנו ישובב נתיבותינו
שברנו מי ירפא יקים יריעותינו
הלא אך לד' קוינו והמליץ בעדנו מורנו זצ"ל

ת נ צ ב ה

זכר צדיק לברכה

יעמוד נגד עינינו, זכרון טוב של מרן אדונינו מורינו
ורבינו, האי גאון וצדיק, שמו הלך למרחוק,
עמד בראש קהלתינו ושימש את כתר הרבנות
ברוב פאר וכבוד לחם מלחמות ד' העוז ובגבורה,
כבוד שמו הגדול הוא פארה,

מרן רבי **מרדכי ראטטענבערג** זצללה"ה
הי"ד
אבדק"ק אנטווערפען

יה"ר שזכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל,
וימליץ טוב בעדינו, לראות במהרה בביאת בן דוד
גואלינו, אכי"ר

זכר צדיק לברכה

יעמוד נגד עינינו, זכרון טוב של מורינו הגדול בארזים, הגאון האדיר, פה מפיק מרגליות, מאיר עיניים בדברי חז"ל, ראש המדברים בכבוד התורה, דורש טוב לעמו, איש חי ורב פעלים, אשר פעל והרים למען התרוממות קרן התורה באמיץ כח, אבי יתומים ומרנין לב אלמנות, כבוד מורינו ורבינו, פאר ונזר קהילתנו

מרן רבי **חיים קרייסווירטה** זצללה"ה

אבדק"ק אנטווערפען

זכרונו הבהיר לא ימוש מאתנו,
תורתו ויראתו יעמדו תמיד לנגד עינינו,
ויה"ר שזכותו הגדול יעמוד לנו, ויהי' למליץ יושר בעד כולנו, עדי יעמוד לקץ הימין, ויקיצו וירננו שוכני עפר, אמן

זכר צדיק לברכה

כבוד מורינו הגאון הגדול,
על ישראל הדרתו,
שמו הלך לפניו בגאון ובעוז,
כבוד שמו תפארתו,
מרן הגאון המפורסם

מרן רבי **אלטר אליהו**
רובינשטיין זצללה"ה
אבדק"ק אנטווערפען

יה"ר מלפני שוכן מרומים,
שיעמוד זכותו לנצח לעד קיימים, וימליץ טוב בעדינו,
שנזכה להמשיך בעבודת הקודש בתוככי ישיבתנו,
עדי נזכה לתשועת עולמים במהרה בימינו,
ושמחת עולם על ראשנו, אמן

מכתבי ברכה משבעה
מרבני אירופה שליט"א
(לפי סדר הא-ב)

RABBINER S. BREISCH
ZÜRICH

RABBINER DER
JÜDISCHEN GEMEINDE
AGUDAS ACHIM ZÜRICH

ZWEIERSTRASSE 123
8003 ZÜRICH

שאול ברייש
אב"ד ציריך

TEL. 01/461 3040
FAX 01/462 4402

ב"ה כ"ג אדר א' תשע"א

להאלופים ראשי העדה דק"ק מחזיקי הדת בעיר אנטווערפן יצ"ו

ועמם כל הקהל הק' הנכבד

אחר דרך מבוא הברכה
הנה ברך לקחתי וברך
ולא אשיבנו לרגל השמחה בקהילה עם הכתרת
רבם החדש הוא הגאון ר' אהרן שיף שליט"א

לרב ואב"ד
בעירם מלאה חכמים וסופרים

כתר תורה זה שניתן על ראשו הולמתו
כנאמר מקרב אחיך תשים עליך מלך
כבוד הוא לו ולמשפחתו, וכל הקהל לעומתו ברוך יאמרו,
השי"ת יהי' עמו שבכל אשר יפנה יצליח,
לנהל קהל עדת ישורון על מבועי התורה,
ובזכותו יתברך כל אחד ואחד בבני חיי ומזוני ורב טוב כל הימים
ויחד עם כל ישראל נלך בקרוב לקבל פני משיח

ידידם ומוקירם

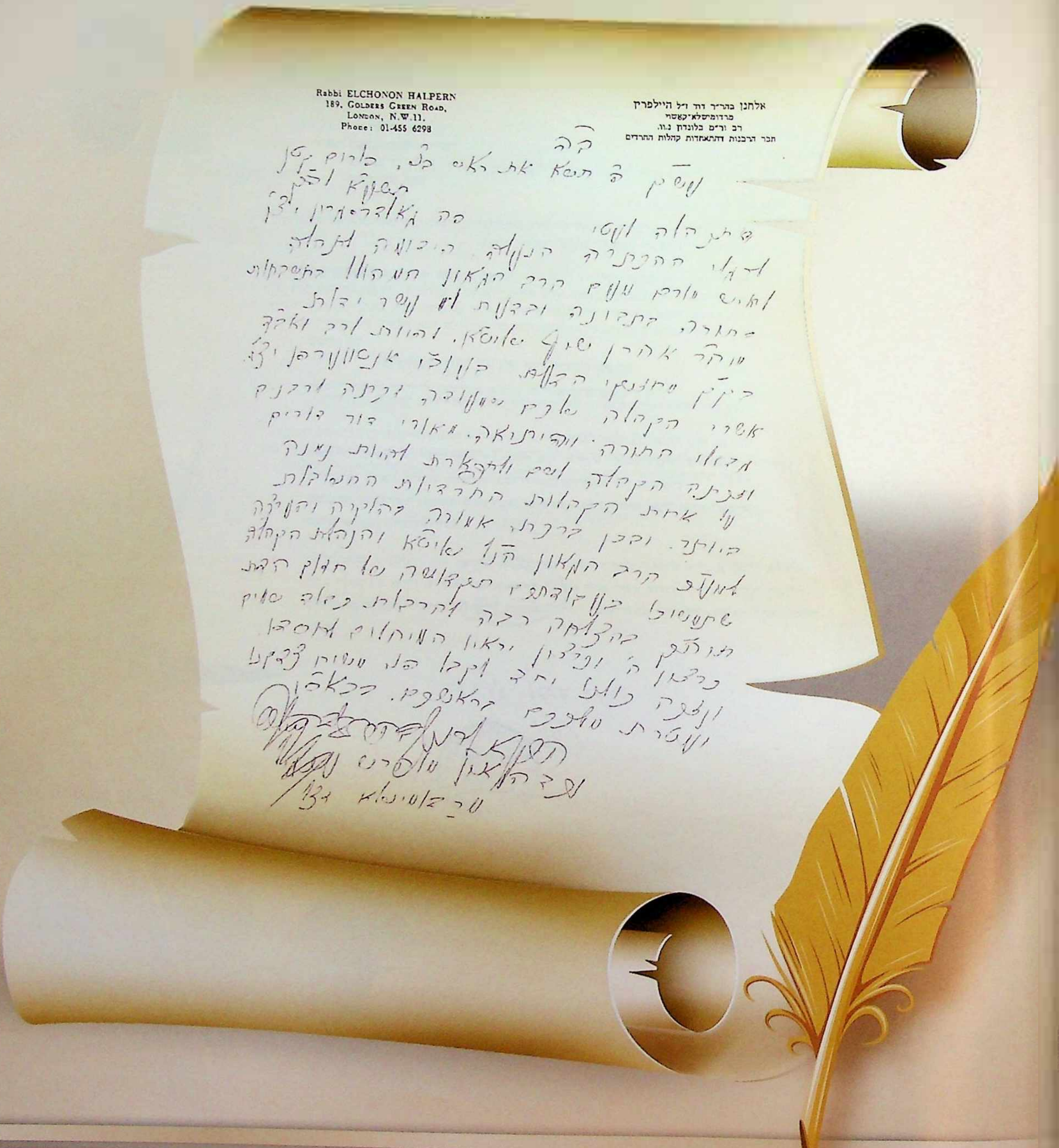

Rabbi ELCHONON HALPERN
189, Golders Green Road,
London, N.W.11.
Phone: 01-455 6298

אלחנן בהר"ר דוד ז"ל היילפרין
מרדומישלא-קאשוי
רב ור"מ בלונדון נ.ו.
חבר הרבנות דהתאחדות קהלות החרדים

ב"ה

עש"ק פ' תשא את ראש בנ"י, לפרט קטן
תשנ"א לפ"ק
פה גאלדערס גרין יצ"ו

לכ' הנהלה ונשיאי
וגבאי ההכנסת הנעלה הידועה ומהודר
ואנשי שלומם עם הרב הגאון המהולל בתשבחות
בתורה בתבונה ובדעת לו עשר ידות
מוה"ר אהרן שיף שליט"א. להיות לרב ולאב"ד
דק"ק מחזיקי הדת. הנודע אנטווערפן יצ"ו.
אשרי הקהלה שזכה שמעולה זכתה לרבנם
מגדולי התורה והוראה. מאורי דור דורים
ומכרת הקהלה שם ולתפארת להיות נאמנה
על אחת הקהלות החרדיות המעולות
בעיר. ובכן ברכתי אמורה להוקיר והערכה
למע"כ הרב הגאון הנ"ל שליט"א והנהלת הקהלה
שתשגשגו בעבודתכם הקדושה של חזוק הדת
ולהרבות כבוד שמים
בהצלחה רבה וראו הפירות ומאסבו
מתוקן ה' ונפרדין ויקבלו הם עמוד כבודם
ברכת ה' ונחת ויחד
ומתוך שלום בראשכם. כבקשתו
ועטרת תפארת

הק' אלחנן היילפרין
בהר"ה ...
אב"ד ...

Rav Y. WEIL.
30, Avenue de la Reine Victoria
73100 Aix-les-Bains
France
Tel: 04.79.35.10.76 - Fax: 04.79.61.08.40

רב יצחק ווייל
ראש ישיבה חכמי צרפת
רב ואב״ד דק״ק
עקס לע בען
צרפת

יום שלישי י״ח אדר א׳ תשע״א לפ״ק

[illegible]

לכבוד הנהלת הקהילה החרדית מחזיקי הדת אנטווערפען

לאחרונה פגשתי את הרב הגאון רב אהרן שיף שליט״א באנטווערפען יצ״ו ומהרגע הראשון התפעלתי לראות גדולתו ועמקותו בתורה ופנימיותו ומדותיו הנעימות.
מובטחני שבעזרת ד׳ יתברך יזכה לכהן במשרתו החשובה כרב אב״ד ומ״א דאתרא באנטווערפען בהצלחה רבה.

לרגל מעמד ההכתרה הנני מצטרף עם כל הצדיקים והרבנים הגאונים שליט״א לברך את כבוד הרב הגאון רב אהרן שיף שליט״א בסייעתא דשמיא ויהא רעוא שחפץ ד׳ בידיו יצליח ויזכה לזכות את הרבים ולהנהיג את עדתו החשובה בדרך המסורה לנו מרבותינו הק׳ עד ביאת הגואל בב״א.

בכבוד לכבוד התורה

יצחק הלוי ווייל
אב״ד דק״ק עקס-לע-בען
ור״מ בישיבה
RAV DE LA COMMUNAUTÉ D'AIX-LES-BAINS
RAV YITZHOK WEIL

Rabbi S.F. Zimmerman
Rov of Gateshead

שרגא פייבל הלוי זיממערמאן
אב"ד דק"ק גייטסהעד

ב"ה, ט"ז לחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה תשע"א

לכבוד אחי ורעי הנכבדים, בני עדת ישורון המפוארים תושבי עיר ואם בישראל אנטווערפען יבנה ציון וירושלים, יהי נועם ה' עליכם לעולמי עולמים.

בעת הזאת עת אורה ושמחה לישראל כאשר קהלתכם המודעה לגאון ולתפארת בכל תפוצות הארץ ועתה זכיתם במזל עליון לשים לראשכם עטרת פז, ולזאת בחרתם לכם בחור כעם החכם והנבון בקי וחריף מחכימאי דיהודאי אשר עדיע בשערים המצויינים בתורה אוצר כל כלי חמדה מלא דעת ותבונה ועליהם יראת השי"ת אשר היא אוצרה את מעלת כבוד

הגאון הגדול רבי אהרן שיף שליט"א

לכהן פאר עולמים ולהפיץ אורות האלקים ולדון בדת יומים לעדת מי מנה הנבחרים

ובכן גם אנכי אבוא בלב ונפש לברכו שה' הטוב יתן עליו מהודו והוו ותפארתו וישפיע שפע רב בעולמו לתהל עדתו בנתיבות חכמתו להדריכם בדרך אלקים בקיום תורתו, יהל עמו וצאן מרעיתו בנועם הליכתו ובמעגלי צדק ועל מי מנוחות יוביל ויהי ה' אלקיו עמו כל הימים על ממלכתו.

הכותב וחותם לכבוד התורה בשם כל הקהל הקדוש דגייטסהעד יצ"ו

שרגא פייבל הלוי
זיממערמאן
אב"ד דק"ק גייטסהעד

27-29 Grasmere Street West, Gateshead, NE8 1TS
Tel: 0191 477 1847 Fax: 0191 477 7688

Rabbi M. C. E. Padwa
Principal Rabbinical Authority
of the
Union of Orthodox Hebrew Congregations
58 Filey Avenue, London N16 6JJ

משה חיים אפרים פדווא
אב"ד דהתאחדות קהלות החרדים
לונדון הע"א

ב"ה ח' אדר שני תשע"ו לפ"ק

שמחתי השמחה לי כי הקהלה הקדושה. דאנטווערפן יצ"ו
מתכוננים להכתרתו של מרא ורבנא הה"ג הרב
הגאון המפורסם המהולל בחוב התשבחות מוהר"ר
אהרן ש.ב. שליט"א כתב"ד רחיר ואנטווערפן
היום לנו כי נבחר לאב"ד ואם באמת
ינהל העדה ברוב תבונה ומסירות המתנהלת אשר רעיונות
וברכתי לו מאז. כה יזכהו ה' להנהיג העדה
של מי מנוחות והקהלה הקדושה. תפרח ותשגשג ותגדל
מעלה מעלה בהרחבת גבולי הקדושה. בשפע
פרנסה טובות ברוב נחת הרחבה ושמחה
הדעת וכטו"ס

בברכות ובתודה ידידו ודורש הקהלה
הכו"ח משה חיים אפרים פדווא

משה חיים שפרלר
"ב הזכרות "מחזיקי הדת"
ציריך יצ"ו

בס"ד, ערב שבת קודש ויקהל תשע"א

כבוד הנהלת הקהילה הקדושה מחזיקי הדת באנטווערפען יצ"ו

אחרשה"ט בכבוד הראוי.

הנני מצטרף בזה למעלתכם ביום שמחתכם, כאשר אתם זוכים להכתיר אלוף וראש לקהילתכם החשובה, קהילה נאה ומהודרה, עיר ואם בישראל, את מעלת הרב הגאון המפואר לתהילה כש"ת רבי אהרן שי' שליט"א, להיות רב אב"ד.

והנני בזה בברכה, יהי ה' עמו שיזכה להרביץ תורה והוראה ולהרחיב גבולי הקדושה ברוב אונים ואמיץ כח, וקהילתכם החשובה תפרח ותגדל להפארה במעגלי תורה ומסורה, עד שנזכה כולנו להתגלות כבוד מלכות שמים בביאת גוא"צ בב"א.

ב"ה
מנחם מענדיל שנעבאלג
אב"ד דק"ק מחזיקי הדת
מאנשעסטער יצ"ו
9 BROOM LANE
SALFORD M7 4EQ
Tel 0161 792 3063

RABBI M. SCHEENBALG
RAV OF THE MACHZIKEI HADASS COMMUNITIES

לכבוד ראשי הקהל מחזיקי הדת בעיר אנטווערפן יצ"ו

הנני שמח מאד בזה לכתוב דברי ברכה לרגל חגיגת
ההכתרת המרא דאתרא הגאון המפורסם לשם ולתהלה.
בר נפק מרגליות, כבוד שם תפארתו, מורינו הרב
ר' אהרן שיף שליט"א. יהי מלפני אבינו שבשמים שיהיה
לכם סייעתא דשמיא מרובה עם המרא דאתרא לנהל את
הקהלה החשובה על פי מנהגות להרחיב גבולי התורה
והקדושה בעירכם, ולהנות ממנו עצה ותושיה.
ולכבוד הרב שליט"א שיאריך ימים על ממלכתו בבריאות
גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה כולנו ביחד לביאת גואל
צדק במהרה בימינו אמן.

הק' מנחם מענדל שנעבאלג

מנחם מענדיל שנעבאלג
אב"ד דק"ק מחזיקי הדת
מאנשעסטער יצ"ו

David L. Grunfeld
Oberrabbiner Agudas Israel - Khal Israel, Wien
Tempelgasse 3, A-1020 Wien, Austria

דוד לייב גרינפעלד
אב"ד אגודת ישראל-קהל ישראל, וינה
טעמפלגאסע 3 וינה אוסטריא

Tel. (... 431) 2142054 .טל

[illegible]

[illegible]

הרה"ג הגאון רבי אהרן [illegible] שליט"א

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

עד ביאת גואל [illegible]

הכו"ח

דוד לייב גרונפעלד

ברכה לראש משביר

הננו לשגר בזה ברכותינו המאליפות, למעלת כבוד האלוף המרומם,
סיני ועוקר הרים, פה מפיק מרגליות, בנן של קדושים,
נוח לשמים ונוח לבריות, זה שמו מפארים אותו

הגאון רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל עלותו לכהן פאר
למרא דאתרא בעירנו

לך בכחך זה והושעת את ישראל,
וחפץ ה' בידו יצליח להגביר את אור הקדושה בעירנו,
ויאריך ימים על ממלכתו בבריות גופא ונהורא מעליא אכי"ר.

כעתירת וברכת

חיים פלוטשעניק
חבר ועד הקהלה

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יצחק** ז"ל

בהרה"ח ר' **שמואל יוסף** ז"ל

תלמיד ישיבת חכמי לובלין וחבר ועד הקהילה יותר מ35 שנים

נלב"ע ח' תמוז תשנ"ז

וזוגתו מרת **חוה** ע"ה

בהרה"ח ר' **מנחם צבי** הלברטל ז"ל

נפטרה ו' ניסן תשס"ז

ומנוחתם בהר הזיתים

ת. נ. צ. ב. ה.

ברכות מאליפות

להאי גברא רבה ויקירא שמו הטוב הולך לפניו
הגאון החסיד

מוה"ר רבי **אהרן שיף** שליט"א

לרגל עלותו על גפי מרומי קרת
כרב ואב"ד דעירנו המעטירה

יתן ד' שיאריך ימים על ממלכתו
ובכל אשר יפנה יצליח בעזר ממעל.

המאחלים בלו"נ

נתן נטע אפטערגוט ובניו
אליהו, משה שלמה, חיים, וחתנו אפרים פישל וואלף

לעילוי נשמת

מייסד בית מדרשינו "בית מרדכי"

הרה"ח ר' **אלעזר מרדכי**

בהרה"ח ר' מו"ה **משה שלמה** ז"ל

אפטערגוט

נלב"ע ערב פסח תשמ"ט

ומנו"כ בהר המנוחות

איש חסיד, עושה ומעשה לצרכי צדקה,

צהלתו על פניו ומכבד את ד' מגרונו

ולע"נ פאר בית מדרשינו

הרה"ח מו"ה ר' **שלמה זלמן**

בהרה"ח ר' נתן מרדכי הלוי **לעהרער** ז"ל

נלב"ע ט"ו חשון תשע"א

מופלג בהליכותיו מקדש שם שמים בכל הופעותיו

גבאי ראשי דקופת רמבעה"נ חבת ירושלים

ומרביץ תורה ברבים

עשרות בשנים

ברכות לראש משביר

מתוך רגשי לב וידידות נאמנה אשגר איחולי וברכותי לרום מעלת כבוד ידיד נאמן למשפחתינו ולבית אבא ה"ה הגאון החריף מרביץ תורה עשרות בשנים, והעמיד תלמידים לתפארת בעירנו והעמיד הדת על תילה כתבונה ובפיקחות נפלאה נזר מגזע אראלים ותרשישים פאר היחס

הגאון רבי **אהרן שיף** שליט"א

בנו חביבו של ידיד נאמן על משפחתנו עשרות בשנים

הרב החסיד המפורסם וותיק וחסיד מהיושבים ראשונה במלכות בית בעלזא

ומגדולי המחנכים במוסדותיי הקדושים, בירושלים שימש עשרות בשנים באמונה כגבאי ראשי בבית המדרש החסידי בעלזא ברחוב פרי חדש בעיה"ק ירושלים

שנבנה ונתקדש ע"י משפחתינו

לעי"נ אבינו הבלתי נשכח הרה"ח ר' **פנחס יהודה (לייביש) קעניג** ז"ל

ה"ה הרה"ח מוה"ר **אלעזר משה אברהם** במוה"ר **אלימלך שיף** זכרונו לברכה

לרגל עלותו לכהן פאר

כמרא דאתרא של עירנו אנטווערפען יצ"ו

יתברך ממעון הברכות בשפע ברכה והצלחה מרובה להרחיב גבולות הקרושה בעירנו לביסוס ותיזוק הדת מתוך הרחבת הדעת וכל מילי דמיטב

התותם בכל הברכות ומעתיר להצלחתו הגדולה

משה אביגדור קעניג ומשפ'

וראה בטוב ירושלים

מעומקא דליבא שלוחה ברכתי לרום מעלת כבוד מורי ורבי היקר והחשוב
הגאון הצדיק המפו' חו"פ לן בעומקא של תורה ומרביץ תורה כיובל שנה באנטווערפען
והעמיד תלמידים לתפארת זך הרעיון ומחונן בכל מידה טובה פאר עידנו אנטווערפען,

כש"ת רבי **שרגא פלונצ'ק** שליט"א עמו"ש
מראשי ישיבת עץ חיים ווילרייק
לרגל עלייתו להשתקע בארץ הקודש בשעטומ"צ

יזכה להמשיך ולהפיץ מעינותיו חוצה
ללמוד וללמד מתוך נחת והרחבת הדעת ושיבה טובה
עם ב"ב וכל יוצ"ח וכל מילי דמיטב.

כעתירת וברכת תלמידו המכבדו כערכו הרם

משה אביגדור קעניג ומשפ'
אנטווערפען

זה היום עשה ה׳ נגילה ונשמחה בו

נודה ונהלל להשי״ת על אשר נתן בלב תושבי עירנו
לבחור להם איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם
איש מורם מעם נודע בשיעוריו ובדרשותיו המשובבות לב ונפש

הגאון מורנו רבי אהרן שיף שליט״א
לרב ואב״ד דעירנו יצ״ו

הפץ ה׳ יצליח בידו להורות ולדון בין איש ובין רעהו
ולנהל את כל עניני הדת בעירנו בנחת ובשופי
ולהביא לאחוה ורעות שלום ושלוה עד ביאת גואל צדק בב״א

לעלוי נשמת אבי מורי

הרה״ח ר׳ שלום ב״ר צבי מילר ז״ל

שהיה חבר ועד ביה״ס יסודי התורה ובית יעקב
ונודע בצדקת פזרונו לכל דבר שבקדושה
נלב״ע י״ט שבט תשס״ו לפ״ק

ואמי מורתי לאה ב״ר יצחק מילר ז״ל

נלב״ע ביום ז״ך כסלו תשנ״א
ומנוחתם בהר המנוחות

ת.נ.צ.ב.ה.

מאת

יעקב יוסף ודבורה נחמה מילר

לזכרון עולם

נשמת בתנו היקרה

חן וחסד הליכותיה

רוממות פניה אורו לכיבוד הוריה

מרת **חוה רפאלה** ע"ה

שנלב"ע במי'ט'ב' שנותיה

כיום ב' במרחשון תשס"א

יעקב יוסף ודבורה נחמה מילר

אנטוורפן, בלגיה

ב"ה

כי תשא את ראש (ר"ת רבינו אהרן שיף)
ויקהל את העם בהמוניו, **שאינו אוסף אנשים**
רק ע"י שנתנו בקלפי **בידים**,
אלא הן נאספין על פי דבורו (רש"י),
על פי דבריו הנחמדים,
דרשותיו והגיגיו הנעלים,
איש יותר הרוממה וגאונותו הנפלאה.

נאחל למעלת כבוד רבינו ולנו שיזכה לשבת על כסאו הרם ויזכנו מרוב פעלותיו עד ביאת ינון בב"א.

דוד שפיצר הי"ו
ובנו מרדכי שפיצר הי"ו
וחתנו פנחס נחמי' קרנברג הי"ו

סגולה נגד עין הרע

א לַמְנַצֵּחַ, מִזְמוֹר לְדָוִד. ב בְּךָ-ד׳ חָסִיתִי, אַל-אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם; בְּצִדְקָתְךָ פַלְּטֵנִי. ג
הַטֵּה אֵלַי, אָזְנְךָ מְהֵרָה הַצִּילֵנִי: הֱיֵה לִי, לְצוּר-מָעוֹז לְבֵית מְצוּדוֹת; לְהוֹשִׁיעֵנִי. ד כִּי-
סַלְעִי וּמְצוּדָתִי אָתָּה; וּלְמַעַן שִׁמְךָ, תַּנְחֵנִי וּתְנַהֲלֵנִי. ה תּוֹצִיאֵנִי מֵרֶשֶׁת זוּ, טָמְנוּ לִי:
כִּי-אַתָּה, מָעוּזִּי. ו בְּיָדְךָ, אַפְקִיד רוּחִי: פָּדִיתָה אוֹתִי ד׳ אֵל אֱמֶת. ז שָׂנֵאתִי, הַשֹּׁמְרִים
הַבְלֵי-שָׁוְא; וַאֲנִי, אֶל-ד׳ בָּטָחְתִּי. ח אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה, בְּחַסְדֶּךָ: אֲשֶׁר רָאִיתָ, אֶת-
עָנְיִי; יָדַעְתָּ, בְּצָרוֹת נַפְשִׁי. ט וְלֹא הִסְגַּרְתַּנִי, בְּיַד-אוֹיֵב; הֶעֱמַדְתָּ בַמֶּרְחָב רַגְלָי. י חָנֵּנִי
ד׳, כִּי צַר-לִי: עָשְׁשָׁה בְכַעַס עֵינִי; נַפְשִׁי וּבִטְנִי. יא כִּי כָלוּ בְיָגוֹן, חַיַּי וּשְׁנוֹתַי בַּאֲנָחָה:
כָּשַׁל בַּעֲוֹנִי כֹחִי; וַעֲצָמַי עָשֵׁשׁוּ. יב מִכָּל-צֹרְרַי הָיִיתִי חֶרְפָּה, וְלִשְׁכֵנַי מְאֹד וּפַחַד
לִמְיֻדָּעָי: רֹאַי בַּחוּץ נָדְדוּ מִמֶּנִּי. יג נִשְׁכַּחְתִּי, כְּמֵת מִלֵּב; הָיִיתִי, כִּכְלִי אֹבֵד. יד כִּי
שָׁמַעְתִּי, דִּבַּת רַבִּים מָגוֹר מִסָּבִיב: בְּהִוָּסְדָם יַחַד עָלַי; לָקַחַת נַפְשִׁי זָמָמוּ. טו וַאֲנִי,
עָלֶיךָ בָטַחְתִּי ד׳; אָמַרְתִּי, אֱלֹהַי אָתָּה. טז בְּיָדְךָ עִתֹּתָי; הַצִּילֵנִי מִיַּד-אוֹיְבַי, וּמֵרֹדְפָי.
יז הָאִירָה פָנֶיךָ, עַל-עַבְדֶּךָ; הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ. יח ד׳ אַל-אֵבוֹשָׁה, כִּי קְרָאתִיךָ; יֵבֹשׁוּ
רְשָׁעִים, יִדְּמוּ לִשְׁאוֹל. יט תֵּאָלַמְנָה, שִׂפְתֵי-שָׁקֶר: הַדֹּבְרוֹת עַל-צַדִּיק עָתָק בְּגַאֲוָה
וָבוּז. כ מָה רַב-טוּבְךָ, אֲשֶׁר-צָפַנְתָּ לִּירֵאֶיךָ: פָּעַלְתָּ, לַחֹסִים בָּךְ; נֶגֶד, בְּנֵי אָדָם. כא
תַּסְתִּירֵם, בְּסֵתֶר פָּנֶיךָ מֵרֻכְסֵי-אִישׁ: תִּצְפְּנֵם בְּסֻכָּה; מֵרִיב לְשֹׁנוֹת. כב בָּרוּךְ ד׳: כִּי
הִפְלִיא חַסְדּוֹ לִי, בְּעִיר מָצוֹר. כג וַאֲנִי, אָמַרְתִּי בְחָפְזִי נִגְרַזְתִּי, מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ: אָכֵן
שָׁמַעְתָּ, קוֹל תַּחֲנוּנַי; בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ. כד אֶהֱבוּ אֶת-ד׳, כָּל-חֲסִידָיו: אֱמוּנִים, נֹצֵר ד׳;
וּמְשַׁלֵּם עַל-יֶתֶר, עֹשֵׂה גַאֲוָה. כה חִזְקוּ, וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל-הַמְיַחֲלִים, לַיהוָה.

הונצח לזכות

דוד בן רעכיל
מרדכי בן דבורה

כוס ישועות אשא

הנני בזה להביע את ברכותי מעומק הלב לידידי ורב חביבי, הגה"ח
הנודע בשערים בתורתו ובחסידותו, נוח לשמים ונוח לבריות, חיבה
יתירה לו נודעת

מורנו הרב רבי אהרן שיף שליט"א

אשר נבחר לשמחת לב כל תושבי עירנו לכהן כרב ומרא דאתרא דעירנו

הנני לחזק את ידיו, שיזכה לרוב סייעתא דשמיא בתפקידו רב
האחריות, להנהיג העדה בנועם ובשופי, ויזכה שיהיו דבריו נשמעים
בין כל חלקי העיר, ויאריך ימים על ממלכתו לתפארת עירנו.

ידידו המברכו בלונ"ח

יעקב ורחל לאה רוזנקרנץ

אנטווערפען, בלגיה

לעילוי נשמת

האשה החשובה והצנועה

מרת **ניחה** ע״ה

בת הרבני הנגיד המפואר, עושה צדקה בכל עת

מו״ה **יעקב יהודה רוזנקראנץ** שליט״א

נפטרה ביום י״א כסלו תשס״ה לפ״ק

ומנו״כ בהר המנוחות

ת.נ.צ.ב.ה.

כ"ק אדמו"ר מערלוי שליט"א
רבו של מורנו הרב שליט"א

יוחנן בהגמהר"מ זצ"ל **סופר**
אבדק"ק ערלוי יצ"ו
בעיה"ק ירושלים תובב"א

בס"ד, כ"ג אדר א' תשע"א

שוכ"ט לכבוד
ידידנו היקר הגאון המפורסם
איש האשכולות בנש"ק רבי **אהרן שיף** שליט"א
גאב"ד אנטוורפן

אחדשה"ט וטת"ה באהבה – שמחתי לשמוע על הבשורה שנתקבלת ועלית לכהן כראש ומנהיג בעיר ואם בישראל "אנטוורפן" יע"א.

זכרתי ימים מקדם כאשר שקד הדר"ג שליט"א על התורה בין כותלי ישיבתנו הק' בהתמדה, וכבר אז התנוססת לתפארה, ובעז"ה עלה ונתעלה.

ברכתי הנאמנה יעלהו השי"ת על מרומי קרת וירים קרנו בכבוד ויזכה להוסיף חיילים לתורה ולתעודה כראוי לאיש כרון ה' כליל המעלות כמוהו. – וזכות אבותיו הק' תהא מסייעתו לנהל עדת ישורון על מבועי התורה, בהצלחה רבה לאורך ימים ושנים.

המצפה לישועת ה' ולהרמת קרן התורה בישראל
ידידו דושה"ט

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

מגילת היחס
של מרן הרב שליט"א
לרבינו הקדוש רבן של ישראל הרבי רבי אלימלך מליזענסק זיעועכי"א

שביל א'

מרן הרב שליט"א

בן הרה"ח ר' **אלעזר משה אברהם שיף** ז"ל

בן הרה"ח המפורסם ר' **אלימלך שיף** ז"ל (מגארליץ אונגוואר)

בן הרה"ח ר' **אלעזר שיף** ז"ל (מגארליץ)[1]

חתן הרה"ח ר' **דוד שיף**[2] ז"ל (מטארנא) [3]

חתן הרה"צ ר' **אברהם געווירצמאן** זצ"ל (מגארליץ)[4] [5]

בן הרה"צ ר' **אלימלך געווירצמאן** זצ"ל

בן הרה"צ ר' **ישראל איילבוים** זצ"ל (מפריסטיק)

חתן רבן של כ"י **הרבי ר' אלימלך**[6] ב"ר אליעזר ליפמאן ווייסבלום **מליזענסק** זיעועכי"א

שביל ב'

מרן הרב שליט"א

בן הרה"ח ר' **אלעזר משה אברהם שיף** ז"ל

בן הרה"ח המפורסם ר' **אלימלך שיף** ז"ל (מגארליץ אונגוואר)

בן הרה"ח ר' **אלעזר שיף** ז"ל (מגארליץ)

חתן הרה"ח ר' **דוד שיף** ז"ל (מטארנא)

---

1 בן הנסתר הר' **משה שמשון גילערנטער** (שיף) ע"ה מטאמשוב. הרה"ק משינאווא זי"ע כשהספיד אותו אמר: "**הוא היה אחד מן הל"ו צדיקים שבדור**".

2 זוג' מרת **שיינדל** ע"ה. בזוו"ש היתה **אשת הרה"ק משינאווא זי"ע** בזיווג חמישי.

3 בניו: ר' **פלטיאל** ע"ה. ר' **נפתלי אלימלך** ע"ה וזוג' מרת **סלאווא** ע"ה (אחותו של הרה"צ ר' איציקל מפשעווארסק זי"ע); בת ר' נפתלי אלימלך געווירצמאן; ב"ר אברהם געווירצמאן. הצדיקת מרת **רבקה** ע"ה אשת ר' אלעזר הנ"ל. והצדיקת הרבנית **מווישניצא** ע"ה.

4 בנו: הרה"צ **ר' נפתלי אלימלך** זי"ע – ח' ניסן תרע"ו ומנו"כ באוהעל, אביו של הרה"צ **ר' איציקל מפשעווארסק** זי"ע.

הסתופף בצל מרן הגה"ק מצאנז זי"ע והיה מקושר אליו בכל נימי לבו ונפשו. ואחר שכבה נר ישראל של רבינו הק' מצאנז זי"ע התאבל עליו כ"כ, שבכל שנה הראשונה לא החליף את כתנתו מגודל אבלו על פטירת הגה"ק מצאנז זי"ע.

5 **הרה"ק מצאנז זי"ע** כתב עליו במכתב המלצה שנתן לבנו הרה"צ ר' **נפתלי אלימלך** זי"ע, לכבוד... "**הרב הקדוש, נקי מחטא כתינוק בן שנה והוא מחולל מפשעינו**".

6 תתן הגה"ק ר' אהרן מרגליות – רוקח זצ"ל (אחיו של בעל מעשה רוקח) הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע אמר, שהוא **יודע בבירור שהאחים הקדושים הנ"ל היו שלשה עשר פעמים מגזע רש"י מצד אביהם ואמם.** ומרן הבעש"ט הק' אמר. **ששלשה משפחות נקיות דור אחר דור אשר כרת את אברהם ושבועתו ליצחק ויעמידה ליעקב,** ואלו הן: משפחת **מרגליות**, משפחת **שפירא**, ומשפחת **הורוביץ**.

חתן הרה"צ ר' **אברהם געווירצמאן** זצ"ל (מגארליץ)

בן הרה"צ ר' **אלימלך געווירצמאן** זצ"ל

חתן הרה"ק ר' **אלעזר מליזענסק** זצ"ל [7] [8]

בן רבן של כ"י **הרבי ר' אלימלך**[9] ב"ר אליעזר ליפמאן ווייסבלום **מליזענסק** זיעועכי"א

שביל ג'

מרן הרב שליט"א

בן הרה"ח ר' **אלעזר משה אברהם שיף** ז"ל

בן הרה"ח המפורסם ר' **אלימלך שיף** ז"ל (גארליץ אונגוואר)

בן הרה"ח ר' **אלעזר שיף** ז"ל (גארליץ)

חתן הרה"ח ר' **דוד שיף** ז"ל

בן הרה"ח ר' **חיים שיף**[10] ז"ל (מטארנא)[11]

חתן הרה"ק ר' **נפתלי מליזענסק** זצ"ל[12]

בן הרה"ק ר' **אלעזר מליזענסק** זצ"ל

בן רבן של כ"י **הרבי ר' אלימלך** ב"ר אליעזר ליפמאן ווייסבלום **מליזענסק** זיעועכי"א

---

7 בזיווג **ראשון** נשא את בתו של הרה"צ **רבי ישראל צבי הירש** ז"ל - גאב"ר גראדזיסק. ובליות כום הראשון מתה אשתו ל"ע ובנו מת בן י"ג שנה. (שכאשר עברו כמה שנים ולא נפקרו נסעו לאביו הרבי ר' אלימלך זי"ע, ואמר להם, שלהביא נשמה חדשה לעולם בלתי אפשרי רק על י"ג שנה וגם באופן שהילדת תמות בעת לדתה. וקבלה ע"ע.) **בזיווג שני נשא את בת הנגיד ר' שמואל** משינאווא ע"ה מרת **הדס** ע"ה.

8 בניו: הרה"**צ ר' נפתלי מליזענסק** ז"ל הרה"**צ ר' מענדל בער ז"ל**; חתן הרה"ק ר' משה מפשעווארסק זצ"ל ואביו של הרה"ק **ר' אלימלך רודניקער** זצ"ל (אביו של הרה"צ ר' אלעזר ריישער זצ"ל). בנותיו: מרת **חיה שרה** ע"ה אשת **רבי משה אליקום בריעה מקוזניץ** זצ"ל בזוו"ש, בעמח"ס באר משה (בן לרבינו בעל עבודת ישראל זצ"ל). מרת **פייגא** ע"ה, אשת השרף ממוגלניצא **רבי חיים מאיר יחיאל שפירא** זצ"ל. (בן אחר בן להרה"ק בעל מגלה עמוקות זצ"ל. אמו היתה בתו של הרה"ק המגיד מקוזניץ זצ"ל) ובתו השלישית אשת הרה"צ **ר' אלימלך געווירצמאן** ע"ה.

9 בניו: הרה"ק **ר' אלעזר מליזענסק** ז"ל הרה"ק **ר' אליעזר ליפא** מחמעלניק ז"ל בעמח"ס אורח לצדיק הרה"ק ר' **יעקב ממאגלינצא** ז"ל. בנותיו: הצדיקת **מיריש** ע"ה מעיר זבארינ ואח"כ היתה ברימאנאוו, ומנו"כ שם ליד האוהל של הרה"ק רמ"מ מרימאנאוו זי"ע – אשת הרה"צ **ר' אליהו משדה לבן (ווייספעלד)** ע"ה; בן הרה"צ ר' **יעקב מלאנצהוט** ע"ה. ובתו הצעירה הצדיקת אסתר **עטיל** ע"ה אשת הרה"צ ר' **ישראל אלבוים** הנ"ל. ובתו השלישית אשת הרה"ק ר' **שמואל צורף זצ"ל** ומנו"כ בליזענסק. יש אומרים שר' שמואל צורף ור' אלי' משדה לבן שניהם היו בעליהם של הצדיקת מרת מיריש ע"ה, אחד מהם בזיווג ראשון, והשני בזיווג שני.

10 זוג' הצדיקת המפורסמת פועלת ישועות מרת **הדס** ע"ה. תיתה היתה מבנות עלי' ונעלת מדריגה, לקחה קוויטלעך. והרה"ק מצאנז החשיבה עד למאוד.

11 דור שלישי או רביעי מהרה"ק ר' **דוד** ז"ל מעיר **קריפטש**. נכר **המהר"ם שיף** זי"ע. בעת ביקור הרה"ק מאפטא זי"ע אצל הרה"ק ר' דוד שיף ז"ל מקריפטש, אמר ד"ת, וסיים: בעת יזכני השי"ת לקבץ התחי', אנחנו נמסור גם את חברינו הקדוש מוה"ר דוד"ל מקריפטש כי גם הוא צדיק, וירכב על במתי הענן לקראת משיח צדקנו ב"ב אמן.

12 בניו: הרה"צ **ר' משולם זושא מנאדבורנא-צפת** ע"ה – נ"ה בסלו תר"נ ומנו"כ בצפת; חתן הרה"ק רבי דוד ארי' לייבוש מנדבורנא זצ"ל; בן הרה"ק הצמח ה' לצבי זצ"ל. **הרה"צ ר' איציקל מזירטשוב** ע"ה חתן הרה"ק ר' נפתלי הירץ לאבין ע"ה (הנקרא רבי הערצעלע ר"ל); חתן הרה"ק בעל העטרת צבי מזידטשוב זצ"ל. **הרה"צ ר' אלעזר סגי נהור** מליזענסק ע"ה. בנותיו: הרבנית הצדיקת **הדס** ע"ה אשת ר' חיים שיף הנ"ל.

מכתב היחס של משפחת שיף
שכתב כ"ק אדמו"ר מהר"י מפשעווארסק זצ"ל

בעזהשי"ת

אור ליום ד' תולדות בדר"ח כסלו שנת תש"ך לפ"ק פה ברוקלין יע"א

חיים וברכה וכט"ס לש"ב וידידי אהובי ומיודעי
החסיד המופלג הנכבד יקר רוח ואיש חסד,
ירא ושלם מוה"ר **אלעזר שיף** שליט"א

אחדשה"ט באהבה, הנני בזה למלאות רצונו ורצוני כי גם חפצי ורצוני שכ"א ידע היחוס של אבותי' ואז אולי אפשר יקשיב ויבין ויאזין המיוחס שיראה בכל כוחו שגם לבניו יהי' גם הוא לתפארת ולכבוד ויהי' כל השלשלת קדוש וטהור בתורה ובמעשים טובים ובמחשבות טובות, וזה החלי בעזר השי"ת.

רבינו הקדוש הרבי ר' אלימלך זי"ע, היה לו שלשה בנים. הרה"ק ר' ר' **אלעזר** ז"ל נפטר **כ"ח תמוז**. הרה"ק ר' ר' **אליעזר ליפא** ז"ל בעהמ"ח ס' אורח **לצדיק** נפטר **כ"ו אדר**. הרה"ק ר' ר' **יעקב ממאגלינייץ** ז"ל. ושתי בנות, הצדיקת **מיריש** מעיר זבאריב ואח"כ היתה ברימנאוו. ובתו הצעירה היא הצדיקת **עטיל** ז"ל מפריסטיק, אשר חתנה הי' הה"צ ר' **יצחק לייב ווגשאל** ז"ל. ובעלה של הצ' עטיל היה הה"צ ר' **ישראל** נכד הה"צ המפורסם הגביר ר' **קאפיל ליקאוועד** ז"ל, והיה להם בן ושמו הרבי ר' **אלימלך** ז"ל. והוא היה חתנו של דודו הה"ק ר' ר' **אלעזר** מליזענסק, והרב ר' אלימלך הוליד בן והוא הה"ק ר' **אברהם** ז"ל **מגארליץ**. והנה רבינו הק' ר' **פנחס** מעיר גניעוויטש חבירו של המגיד מקאזניץ ותלמידו של הנו"א היה לו בן בגארליץ ה"ה ר' **יהודה** (אידאלא) גניוויטש ז"ל. וההה"ק ר' אברהם געווירצמאן הנ"ל היה חתנו של הה"ק ר' אידאלא. גם היה לו בן לר' אידאלא ר' **חנינא** ז"ל. גם ה"ה הרבנית הרביעית דרבינו מצאנז זי"ע היתה נכדת ר' אידאלא.

ולהרב ר' אברהמ'לי מגארליץ היה בנים וא' היה מפורסם ה"ה הה"צ ר' **נפתלי אלימלך** ז"ל מגארליץ-שינאווי-בערטש-א:העל.

ר' **חיים שיף** מטארנא דור שלישי או רביעי מר' **דוד** מעיר **קריפטש**, הסמוכה לפרעמיסלא, היה חתנו של הה"ק ר' ר' **נפתלי** ז"ל מליזענסק בן הה"ק ר' **אלעזר** הראשון מליזענסק, בנו של הנועם אלימלך זי"ע. והוליד בן ושמו ר' **דוד** ז"ל. ולקח לאשה הצדיקת **שיינדיל** ע"ה בת ר' אברהמ'לי מגארליץ הנ"ל. והיה להם בנים ר' **פלטיאל** ע"ה, ר' **נפתלי** ע"ה, והצדיקת **רבקה** ע"ה, והצדיקת **הרבנית מווישניצא** ע"ה. ובעיר טאמשוב היה סופר ר' **משה שמשון** ז"ל, ובנו ר' **אלעזר** לקח לאשה את הצדיקת **רבקה** הנ"ל, והולידו בנים ובנות. ואחד מהבנים הוא החסיד הר"ר **אלימלך שיפף** ע"ה הי"ד מאונגוואר-טשעכין והוא אביכם הנכבד.

גם אמכם ע"ה הי"ד היתה נכדת ר' חנינא גניעוויש הנ"ל, נמצא שכבודו שליט"א הוא ג"פ נכד הנו"א, ב' פעמים נכד ר' פנחס גניוויש והוא היה נכד רבינו הפנים מאירות וכב' דור שמיני לר' קאפיל ז"ל דור שביעי לנו"א, דור ה-ו לרבינו ר' פנחס גניוויש דור ה' לר' נפתלי מליזענסק זיע"א.

והנה חותנו של הרבי ר' אלימלך היה הרב **ר' אהרן** ז"ל, אחיו של בעהמח"ס מעשה רוקח מקראקא-בראד-אמסטרדאם, וזקיננו ר' אלעזר מליזענסק נקרא ע"ש דודו מעשה רוקח, והוא היה נכד לבעל הרוקח תלמידו של ר' יודא החסיד, והרוקח נפטר בשנת תתקצ"ה זיע"א.

והנני ש"ב וידידו דושה"ט באהבה
יעקב לייזער
חתנו של הרה"ק ר' יצחק געווירצמאן שליט"א שיחי' עמו"ש
כעת באנטווערפען

ונא לדרוש בשמי את שלו' אחיו החסיד ר' חנינא שליט"א וחותנו החסיד שליט"א

גימטריאות

שנשלח לרגל ההכתרה של מרן הרב שליט"א

ע"י אחיו הר"ר יעקב שיף שליט"א

מו"ל לוח הגימטריאות

"הרב הגאון רבי אהרן שיף שליט"א גאב"ד אנטווערפען"

בגמטריא

"איש חכם לב אשר נתן ה' ... חכמה ותבונה בהמה" (שמות לו. א)

"אהרן שיף"

בגמטריא

"וזאת הברכה" (דברים לג, א)

"טוב מלא כף נחת" (קהלת ד' ו)

" גאון ירושלים" (ירמי' יג, ט)

" בבלי וירושלמי"

"הרב הגאון רבי אהרן שיף שליט"א"

בגמטריא

"ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך" (שמות כח. ד)

"כי דרש ידרשנו ה'..." (דברים כג. כב

"ורב כח לתבונתו" (תהלים קמז. ה)

כי לוית חן הם לראשך" (משלי א. ט)

מפרי פי איש ישבע טוב" (משלי יב. יד)

"אהרן שיף שליט"א"

בגמטריא

"האיש הנכון במקום הנכון"

"ברוך הגבר אשר יבטח בה'..." (ירמי' יז. ז)

"כשרון המעשה" (קהלת ד. ד)

"ישישו וישמחו" (תהלים מ. יז)

"נעים שבת אחים גם יחד" (תהלים קלג. א)

הון "ועשר בביתו" (תהלים קיב. ג)

"גאב"ד אנטווערפען"

בגמטריא

"בעל דמות" "לך נאוה תהלה"

"רק חזק ואמץ" (דברים א. ז)

"יש לי רב" (בראשית לג. ט)

"והצעיר יהיה לאלף" (עפ"י ישעי' ס. כב)

"הון יקר נמצר" (משלי א. ג)

"נקי כפים ובר לבב" (תהלים כד. ד)

" נחת לזה מזה" (קהלת ו ה)

"הגאון רבי אהרן שיף שליט"א"

בגמטריא

"ונשא הוא מגבעות ונהרו עליו" (מיכה ד. א)

"רב טובך יביעו וצדקתך ירננו" (תהלים קמח. ז)

"ינובון בשיבה דשנים ורעננים" (תהלים צב. טו)

"כ"ח אדר השני תשע"א"

בגמטריא

חן "וכבוד יתן ה'... לא ימנע טוב להלכים בתמים"

(תהלים פד. ב)

"וזאת הברכה אשר ברך" (דברים לג. א)

"וראה טוב בכל עמלו מתת אלקים הוא" (קהלת ג. יג)

"ינוחו ברכות על ראשכם"

"יעזור ויגן ויושיע לכל החוסים בו ונאמר אמן"

תולדות הרב

בחירתו של הגאון הגדול רבי אהרן שיף שליט"א, שכבר היה נערץ ונכבד על כל שכבות הציבור, עוד בטרם נבחר כרבה וכגאב"ד של הקהילה המפוארת 'מחזיקי הדת' אנטווערפען, לוותה בקול תרועה והמון חוגג. אלפי בני הקהילה, שמכירים את הגר"א עוד משחר צעידותו, עת הגיע להשתקע באנטווערפען לאחר נישואיו, לא יכלו לייחל ולצפות למנהיג דגול ומוכשר, מוצלח וראוי ממנו, איש משכמו ומעלה ואישיות תורנית מובהקת ורבת אנפין, שיעלה על כס הרבנות המקומית. מאז הסתלקותם של מנהיגיה הקודמים של הקהילה, הגאונים רבי חיים קרייזווירט זצ"ל ורבי אלתר אליהו רובינשטיין זצ"ל, שפיארו בתקופת כהונתם את קהילת 'מחזיקי הדת', כעטרה בראשות המלוכה, נותרה הרבנות מיותמת ושואפת לממלא מקום הולם וראוי למשרה הנכספת.

ונצר משרשיו יפרה

מתברר, כי שורשיו של הרב אב"ד הנבחר, נטועים באנטווערפען עוד מתקופת אביו הרה"צ רבי אלעזר שיף זצ"ל, שהיה בן אחר בן להרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זיע"א. רבי אלעזר, זכה לשמש במשך תקופה מסויימת את מרן הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זצוק"ל, ועמד עמו ועם חתנו וממלא מקומו מרן הרה"ק רבי יענקל'ה זצוק"ל גם לאחר מכן בקשרי ידידות עמוקים, עד אחרית ימיהם. (ראה מסגרת)

כנראה, שרבי אלעזר כבר שתל את החוטר הרוחני במקום, בתקופת שהותו על אדמת בלגיה. הנטיעה המלבלבת שגדלה, הצליחה וגם עשתה פרי, הגיעה לשיא פריחתה עם עלותו של בנו הרב אב"ד לכהן בה פאר.

בביתו של רבי אלעזר, שגידל את צאצאיו על מבועי התורה, אדני היראה ונחלי החסידות, גדל גם הרב אב"ד ויחד עם האחים ספגו אל קרביהם את אורחותיהם הנעלים והנאצלים של ההורים היקרים זצ"ל, שאילפום בינה ולמדום תבונה, השקיעו בצאצאיהם את כוחותיהם הטמירים והגלויים ולא חסכו און והון, מאמץ, יגיעה ויזע, כדי לראות ברכה בעמלם. ואכן ההשקעה הניבה תוצאות מבורכות ופירות משובחים. האח הגדול, כ"ק הרה"צ רבי אלימלך שליט"א, מוכר כאדמו"ר מליעז'נסק. והאחרים, מוכתרים כולם בשם טוב ומכהנים בתפקידים רבניים מכובדים, מרביצי תורה ויושבי על מדין.

בשיחה מיוחדת, לרגל הכתרת הרב אב"ד, ניאותו מספר אחים לבית משפחת שיף, להסב סביב שולחן אחד במעונו של האדמו"ר, ולשוב אחורנית אל שחר תקופתו של האבא הנערץ, לגולל פיסות היסטוריות בתחנות חייו ובין השיטין, פותחים צוהר אל רום אישיותו הנערצת, של האח הנבחר לרבנות אנטווערפען. הסיפורים והאנקדוטות, השביבים והרסיסים משולי אדרתו של האב, חוברים יחדיו למארג שזור הוד קדומים ואפוף ניחוחות של אמונת צדיקים, הקפדה על קוצו של יוד על מנהגי בית אבא ומורשת ישראל סבא, המשתקפים נאמנה בבואתם של יוצאי חלציו של רבי אלעזר זצ"ל.

בצל כנפיך יחסיון

רבי אלעזר, זכה להימנות על גדולי תלמידיו של הגה"צ רבי יוסף אלימלך כהנא הי"ד גאב"ד אונגוואר וזכה לשמש שניים מבניו של הרה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע, הרה"ק רבי ישעיה'לה מטשחויב הי"ד והרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט הי"ד.

כך היה נערץ וחביב על רבים מגדולי דורו. כאמור, זכה להיות מקורב וחביב מאד על כ"ק מרן המהר"א מבעלזא זי"ע. כאשר הרבי מבעלזא היה נכנס לערוך את שולחנו הטהור, היה פונה תדיר אל הגבאי ומתעניין אודותיו, עוד בטרם התיישב על מקומו. "רבי אלעזר, נכדו של הרבי רבי אלימלך, כבר נמצא כאן?"

גם עם כ"ק הגה"צ רבי יהודה הורוביץ זצוק"ל האדמו"ר מדז'יקוב רקם קשרי ידידות עמוקים. כה היה רבי אלעזר נאמן עליו, עד כי רבי יהוד'לה, כפי שכונה בציבור, לא אבה להלוות ממון, זולת אם רבי אלעזר ישמש כערב להלוואה זו. ואילו רבי אלעזר עצמו, היה זהיר וקפדן ביותר בענייני ממונות. כאשר לווה כספים מהאדמו"ר או ממאן דהו, דאג תמיד לפרוע את החוב יום קודם למועד ההשבה המקורי. בכך ביקש להטמיע גם בקרב צאצאיו, את הזהירות המופלגת הנדרשת, בענייני ממונות בכלל ובכספי ציבור או צדקה בפרט.

תולדותיהם כיוצא בהם

בגינה פורחת זו של משפחת שיף, צמח וגדל גם נטע שעשועים הלא הוא הילד אהרן, שנקרא על שמו של הרה"ק המהר"א מבעלזא זצוק"ל. רבותיו מפליאים עד היום את שקידתו המופלגת, בתקופת

ימי חלדו, על התורה והעבודה. הוא ניחן בזיכרון מופלא ופנומינלי. גם כן בין כל חבריו בלט במיוחד, בעומדו ככור המבחן על אלפי משניות ודפי גמרא, על מנת להרבות את ידיעותיו בכל מכמני התורה. היו אלו, לדברי האחים, תוצאותיהם המוכחות של השקעת ההורים, שהרעיפו על יוצאי חלציהם את מיטב החינוך התורני, הטמיעו בהם ללא הרף את להט הקדושה וגינוני הטהרה והחדירו בקרבם טללי חסידות ותוכחות מוסר.

"זכורים אנו כיצד הכריזה פעם אמנו, ששקדה על חינוכנו יומם וליל וטיפחה בנו אהבת תורה ללא הפוגה, על מבצע בין האחים, ולפיו הראשון בינינו שיסיים את הש"ס, יזכה במלחייה מכסף טהור. אחינו רבי אהרן שאהבתו לתורה, יוקדת בו כאמור משחר נעוריו, גמר אומר להקדים אותנו. הוא יצא למרוץ, גמא את דפי הש"ס בהתמדה רבה והצליח לקטוף את הבכורה".

"אצלנו בבית, לא היה ערב אחד, שבה לא הסבה אמנו לצידנו וספרה לנו סיפורי צדיקים. לפני השינה, כל אחד נהג לעיין בספר הקדוש של זקננו, 'נועם אלימלך'. סיטואציה כזו שבה פורשים לתנומת הלילה, ללא לימוד בספר, לא הייתה קיימת. את המנהג הזה השריש בנו אבינו והוא נותר נטוע כבמסמרים, גם אצל צאצאינו ויוצאי חלצנו, הצועדים בשבילי האחוזה אותה הנחילו לנו הורינו ולמעלה בקודש", מתפארים האחים.

במעלליו יתנכר נער

כאשר הגיע רבי אהרן לגיל המצוות, נטלו אביו למעונותיהם של גדולי ישראל, על מנת להתברך מפיהם. ראשית, הגיע אל כ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א, שהניח לו את התפילין ואצל לו מברכותיו. לאחר מכן, הגיע לבית מרן הרה"ק בעל ה'בית ישראל' מגור זצוק"ל. נראה שהרבי התרשם מאצילותו וטוהר פניו של הנער, והוא התבטא קצרות ועמוקות: "החיצוניות קיימת. יעזור השי"ת כי תהא כו גם הפנימיות".

הנער אף נלקח על ידי אביו, לביתו של האדמו"ר מדזי'קוב רבי יהודה'לה זצוק"ל, כדי לשאוב מלוא חופניים מברכותיו. רבי יהודה'לה הורה לו לומר את דרשת הבר מצווה, והסכית לה עד תום בקשב רב. לאחר מכן, החמיא לו מאד על הבהירות וההבנה העמוקה שגילה בעת הרצאת הדברים, שתה 'לחיים' ואיחל לעלם הצעיר: "שתגדל

בשמחת נישואיו - נראים מרן האדמו"ר מערלוי שליט"א ואביו הרה"ח ר' אלעזר וחותנו הרה"ח ר' אברהם יעקב וועבער ז"ל

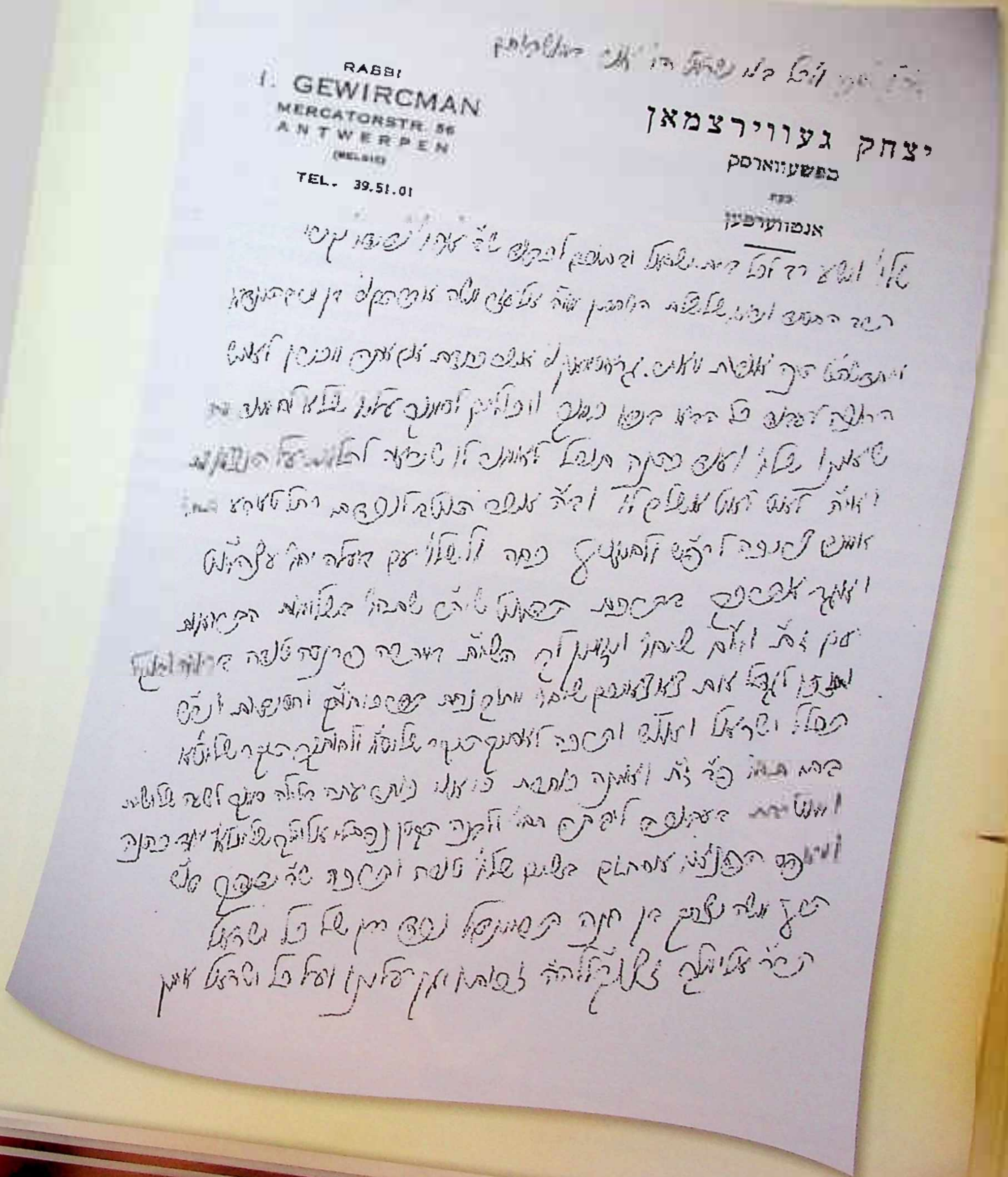

RABBI
I. GEWIRCMAN
MERCATORSTR. 56
ANTWERPEN
(BELGIE)
TEL. 39.51.01

יצחק געווירצמאן
כפשעווארסק
פה
אנטווערפען

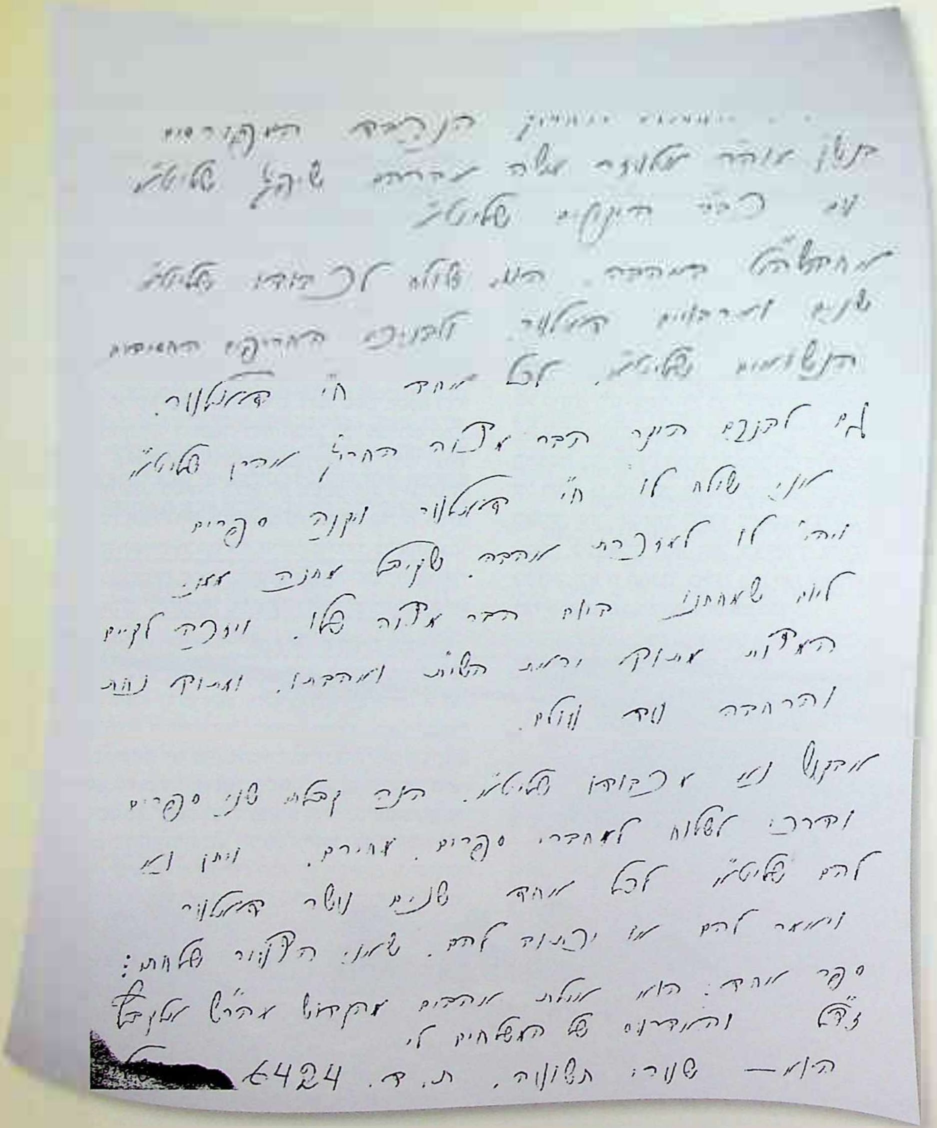
[illegible]

גם לבנכם היקר הבר מצוה החריף אהרן שליט"א
אני שולח לו ח"י דאלער ויקנה ספרים
ויהי' לו למזכרת אהבה שקיבל מתנה ממני.
[illegible]

[illegible]
4424

..., גם לבנכם היקר הבר מצוה החריף אהרן שליט"א אני שולח לו ח"י דאלער ויקנה ספרים ויהי' לו למזכרת אהבה שקיבל מתנה ממני..

מתוך מכתב קודש שכתב הרה"ק מוהר"י מפשעווארסק זי"ע

לתפארת ותתעלה בתורה ויראת שמים, כיאה לנכדו של הרבי רבי אלימלך".

את משנתו וקנייניו הרוחניים, רכש בתלמוד תורה בעלזא בירושלים, בו שימש גם רבי אלעזר, כאחד הרמי"ם המובילים והחשובים. התלמיד המשיך לחבוש את ספסלי בית המדרש בישיבה הקטנה של בעלזא, בשקידה חסרת מעצורים ובלהט חסידי מוצהר, כפי שראה וספג בבית אביו.

האדמו"ר מליזענסק, ממשיך לתאר את תקופת הזוהר של אחיו בימי חורפו.

"בעת שלמד בישיבה קטנה של חסידי בעלזא בירושלים, התקיימה מסיבת חלוקת תעודות ופרסים, לרגל סיום מסכת בבא קמא. אחד המוזמנים אל המעמד, היה הגאון רבי אברהם יעקב קאליש שליט"א. (חתנו של הרה"ח המפורסם רבי משה מעד זצ"ל) הגרא"י פתח עמו בשיחה תלמודית ונפעם מול כישרונותיו המזהירים וידיעותיו המופלגות. השפעתו של הקסם שהילך העלם הרך בן חמש עשרה השנים על הגרא"י, הייתה מיידית. על אתר, גמר אומר בנפשו להעבירו תחת חסותו. באותה תקופה התבקש הגרא"י על ידי כ"ק מרן האדמו"ר מערלוי שליט"א, לייסד ישיבה קטנה של ערלוי בבני ברק, לקראת חודש אלול הסמוך. הוא ביקש מהבחור להצטרף אל הקבוצה הראשונה, שתהא האושיה לישיבת ערלוי, שם יבלוט במיוחד ויעניק לה תנופה משמעותית. אולם אחינו היסס והציע לפנות לאבינו, כדי שהוא יכריע בעניין. 'אל דאגה, אני אשכנע את אביך', הבטיח הגרא"י".

"הגרא"י מיהר לביתו של אבינו ופתח במסע שכנוע קצר. על מנת שייאות להפקיד את האוצר בידיו. 'אני מבטיחכם נאמנה, כי הוא לא יתקלקל תחת רשותי'.. הצהיר הגרא"י בחיוך. לאחר שכ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א הביע את הסכמתו למהלך, עבר התלמיד ללמוד בערלוי, ומיד הצליח לתפוס את מקומו בשורה הראשונה של התלמידים ועשה חיל רב בלימודיו. ה'הימור' של הגרא"י הוכיח את עצמו כיאות. נוכחותו של הנער המופלג, הייתה טריגר להצלחת הישיבה, כפי שהעיד הגרא"י באוזני רבי אלעזר אביו, 'אני יכול להעיד על בנכם, כי לא פסק פומיה מגירסה, והישיבה התחזקה בזכותו'. מאוחר יותר, המשיך ללמוד בישיבה הגדולה של ערלוי בשכונת קטמון בירושלים. כאן החל האדמו"ר מערלוי להשתעשע עמו בלימוד ולא זז מחבבו. כאשר היה שח אודותיו בפני מאן דהו, היה מגדיר אותו 'תלמיד המחכים את רבו' ".

בבחינה עם הגרב"ד פוברסקי שליט"א ר"י פוניבז'

על החביבות וההערצה הרבה, לה זכה העלם מידי האדמו"ר ששימש כראש הישיבה, תלמד העובדה כי כבר בגיל 16, הטיל עליו האדמו"ר להרביץ תורה בישיבה, ומינה אותו כר"מ כדי למסור שיעורים בכל יום לתלמידי שיעור א' בישיבה גדולה. היה זה בדיוק כאשר אחד הרמי"ם החשובים בישיבה, הרה"ג רבי מאיר דוד הירשמן זצ"ל חלה והישיבה נאלצה למנות ממלא מקום תחתיו. האדמו"ר החליט, כי אין הולם יותר לתפקיד, מאשר הצורב הצעיר והמוכשר הבה"ח 'אהרן שיף'. בתקופת לימודיו בישיבה, אף החל ללמוד בצוותא עם בני האדמו"ר, הרבנים הגאונים רבי יעקב סופר שליט"א רבה של קהילת ערלוי בביתר עילית, ורבי עקיבא סופר שליט"א רבה של קהילת ערלוי בבני ברק. יחד הגו ב'אורח חיים' ו'יורה דעה' שבשולחן ערוך. גם עם אחיו האדמו"ר מליזענסק קבע חברותא בלימוד 'יורה דעה'. כאן בישיבה, התחבב גם על הגאון רבי אברהם אטיק שליט"א עמו נהג להכין את השיעור, והיה הרב אטיק מפליא מאד את הבנתו המעמיקה בכל הסוגיות בהן עסק.

התמדתו ולהיטותו הרבה ללימוד התורה, לא ידעה גבולות. כך למשל, בליל שישי, הוא הגה בתורה בשקיקה עד אור הבוקר. לאחר מכן נהג ללכת לכותל המערבי לתפילת וותיקין, פרש לשינה קלה, ושב לתלמודו.

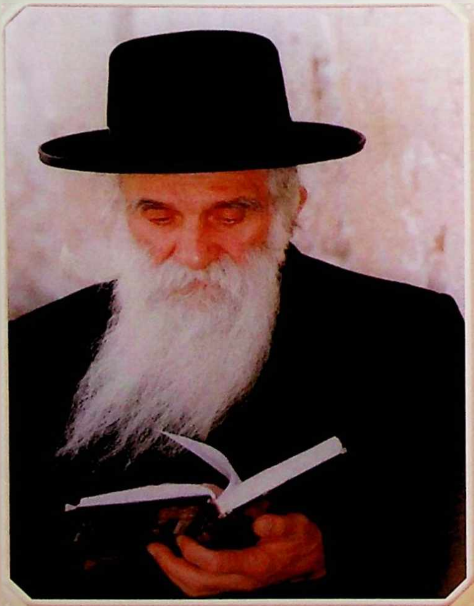

אביו הרה"ח ר' אלעזר שיף ז"ל

באחד הימים, הצטנן התלמיד החרוץ ונאלץ לשהות בביתו למשך מספר ימים. האדמו"ר מערלוי שיגר אליו באמצעות הגבאי, לאות הוקרה והערכה שו"ת 'חתם סופר' כתשורה, והוסיף לה הקדשה אישית, שבה הפליג בשבחו. בימים ספורים אלו שבהם החלים, הספיק התלמיד לעבור על רוב חלקי השו"ת שקיבל.

האחים לא גומרים עליו את ההלל, רק בתחום הלימוד. יש להם הרבה גם מה לומר על 'אהרן' כאוהב שלום, רודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

"אחינו זה, מופלא היה מעודו במסכת 'מידות ודרך ארץ'. הוא נוהג תמיד להיות בבחינת מעביר על מידותיו, בצורה מעוררת השתאות. גם בינינו תמיד התבלט בנינוחותו ובענוותנותו. ניתן להכביר במילים אודות יגיעתו הרבה במסכת ש'בין אדם לחברו', לא פחות מהיגיעה על כל מסכת תלמודית. הוא ניחן בתכונות סגוליות ומיוחדות בתבונה ובחכמה. תדיר הילך בין הטיפות, כדי שלא לפגוע חלילה באיש. הוא זכה, שהתקיים בו הכתוב, 'חכמת אדם, תאיר פניו'."

פרק האיש מקדש

מי שזכה בו בסופו של דבר, היה הרה"ח רבי אברהם יעקב וועבער זצ"ל מאנטווערפען, אחיו של המו"צ הגה"צ רבי משה וובר שליט"א, דומ"צ 'מחזיקי הדת'-בעלזא בבני ברק. לאחר נישואיו, התגורר תקופה קצרה בארץ ישראל. כאן הצטרף לכולל ש"ס ועד מהרה נמנה בין טובי הלומדים, כשהוא עומד על כור המבחנים של שבעים דפים לחודש! כך גם השלים את חוק לימודיו בשני חלקי שולחן הערוך הנוספים, 'חושן משפט' ו'אבן העזר', במקביל ללימודיו בכולל ש"ס. לאחר מכן עקר לבלגיה, שם התמנה כר"מ בישיבת בעלזא המקומית. בישיבה זו, זכה רבי אהרן, או כפי שנכנהו בהמשך-הגר"א, להעמיד תלמידים רבים במשך שבע עשרה שנה. התלמידים המעריצים, כרוכים אחריו עד היום כאשר יישא האומן את היונק, למרות פרישתם מהישיבה זה מכבר, וממשיכים לדלות מחכמתו רבת האנפין.

בין גדולים וחכמים

תוך זמן קצר, התחבב באנטווערפען על כל רובדי הקהילות, ומיקם עצמו בהילת כבוד והערצה בין גדולי רבני העיר. הוא נהג להסתופף רבות בצל קורתו של הגר"ח קריזווירט זצ"ל, הפיק את המיטב מתורתו והרבה לדלות ממעיינו הבלתי אכזב.

במיוחד התחבב על האדמו"ר מפשעווארסק, רבי יענק'לה זצוק"ל, עמו קבע שיעור יומיומי בגמרא. את קרבתו אל הרבי ניצל כדי לספוג

דברי תורה, ניחוחות של קדושה, הנהגות מיוחדות והוראות עילאיות שיצאו מפה קודשו של הרבי. הרבי מצידו, השיב לו במטבע של חביבות והערצה עזה. על ההוקרה לה זכה מידיו, יעיד הסיפור הבא.

"היה זה בליל ערב ראש השנה", חושפים האחים טפח מהמרבד השזור תהילה והערכה, "כאשר קהל רב צבא על הפתח, כדי להיכנס אל הרבי ולהתברך ממנו ב'ברכת השנים', לקראת השנה החדשה. הגבאי הבחין כי גם הגר"א נמנה בין הבאים, וכבדו להיכנס ללא השתהות. אך לפני כן, ביקש ממנו כי לא יתעכב בחדרו של הרבי יתר על המידה. 'אני יודע כי הרבי רוחש לך כבוד וחיבה, ואתה עלול להתמהמה, בזמן שמאות אנשים מתגודדים כאן', הפציר. הגר"א הנהן בראשו למרות שידע כי הדבר אינו תלוי בו כלל. את אשר יגור הגבאי, כמובן התרחש. כאשר הבחין כי הגר"א לא ממהר לצאת, הבין כי הרבי מעכב אותו. לאחר רגעים ספורים, הרהיב הגבאי עוז ונכנס פנימה. 'אנשים רבים ממתינים בחוץ, ומבקשים להיכנס אל הרבי', פלט במורת רוח. אולם הרבי משך כתפיו באדישות ולא התייחס לדבריו".

לאחר מספר דקות, הדבר שב ונשנה. הגבאי נכנס אל החדר, והרבי עודנו ממשיך לשוחח עם הגר"א ולא ממהר לשום מקום. הוא חוזר על הערתו, כי קצרה נפשו של הקהל ואינו יכול לייחל ולהמתין בדריכות ובסבלנות, עד אין קץ. אך מבע פניו החתומות של הרבי נותר כפי שהיה עד כה.

רק לאחר צאתו של הגר"א מהחדר, פנה הרבי אל הגבאי והוכיחו נמרצות: 'אין לך קורטוב של הבנה בטיב צעדיי ובמהות הנהגותיי. הגמרא במסכת יבמות (ס"ב ע"ב) אומרת, כי 'המקרב את קרוביו עליו הכתוב אומר, (ישעיהו נ"ח) אז תקרא וה' יענה, תשווע ויאמר הנני'. אנשים עומדים בפתח כדי לשחר את פני וחפץ אני להאציל עליהם מברכותיי. במשך כל השנה, אני מקבל אנשים מסוגים שונים, גם כאלו שאינם לרוחי. כעת כאשר סוף סוף יש לי קרוב משפחה כלבבי, ונקרתה בפני הזדמנות נאותה לקיים את דברי הגמרא, ובכך לזכות כי הברכות שאשפיע על באי ביתי, יתגשמו לטובה, האם אמנע מכך? אתמהה...' "

לא אחת, נוכח הגר"א בגדלותו ובשיעור קומתו של הרבי, שרוח הקודש בצבצה בכל זווית בבית מדרשו. כך ארע, כאשר הגר"א הגיע לביתו של הרבי כדי להזכיר בפניו אישה שהתגלתה בעיה רפואית בגופה. משאך ניצב על מפתן הבית, בשרה הרבנית בקול: "רבי אהרן נמצא כאן". כאשר נכנס לחדרו של הרבי, עוד בטרם פצה הגר"א את פיו והביע את מטרת בואו, כבר שמע את קולו של הרבי מהדהד: "היא זקוקה לרופא רגיל ואיננה צריכה ללכת דווקא לרופא מומחה". הרבנית שנכחה בחדר, תהתה ולא הבינה את פשר דבריו. "מה אתה רוצה ממנו? לא מבינים אותך!" אולם רבי אהרן רמז לה, כי קלט היטב את הייעוץ ואינו זקוק להסברים נוספים...

ניצב בעדת קל

למרות האמור, הגר"א מעולם לא אהב את השררה, סלד מפרסום, התנזר מהכבוד וברח כמטווחי קשת מבקעה שאין לו צורך להתגדר בה. פעמים רבות, אף נקרא להשתתף בניגוד לרצונו, על ידי חברי הבד"צ של קהילת 'מחזיקי הדת', כדי להשתתף בדיונים. למרות שלא שימש מעולם בפועל כחבר מן ההרכב, התייחסו הדיינים לדעתו הרחבה והבהירה בכובד ראש, והעריכו מאד את פסיקותיו.

כאשר התפנה כס רבנות בביהמ"ד אלכסנדר באנטווערפען לפני תריסר שנה, שמו החסידים את עיניהם בדמותו הרבגונית של הגר"א. כאשר הוצע לו התפקיד, נועץ באביו רבי אלעזר שהיו עבורו למורה דרך ולעיניים בתחומים רבים.

"אבינו השיב לו, במענה לשאלה, האם ליטול על שכמו את המשימה, כי 'אם אתה חושב כי תצליח להגביה אותם במישורים הרוחניים, טול את התפקיד. אולם אם נכצר ממך הדבר, ותחת זאת תיאלץ לרדת אל העם, פעולה שעלולה לפגום בצמיחתך, תסרב לה'", מטעים אחד האחים.

הגר"א אימץ את ההכוונה, וקיבל על עצמו את התפקיד. הוא ניהל את הקהילה בתבונה, באומץ ובכישרון רב למופת. עד מהרה החל לשאת שיעורים בגמרא, בהלכה ובאגדה. המוניטין שיצאו לשיעורים הללו, מפיו מפיק המרגליות, קנה לו שביתה רחבה בלב הציבור, שהחל לנהור לבית החסידים של אלכסנדר, כדי לשתות בצמא את דבריו. רק בדף היומי לבד, מוסר הגר"א שלושה שיעורים, האחד בעיון, השני בבקיאות והשלישי לבעלי בתים. חזיון נפרץ הוא לצפות בהמון אנשים, נשים וטף, המצטופפים בבית המדרש בשעות אחר הצהריים של שבתות הקיץ, כדי להסכית לשיעוריו הנפלאים בפרקי אבות.

"חרף כל הכבוד שמנסים להנחיל לו והקילוסין שנקשרו לשמו, מתנער הגר"א כאמור, מפני כל שמץ תהילה שבה הכל מבקשים לעטרו. אולם בסופו של דבר, לא יכול היה להמשיך לעמוד כסלע איתן מול דרישותיו המוצהרות של הציבור, שחפץ בו כרב, והוא נאלץ להגמיש את עמדותיו. ידיעותיו המופלגות בכל שטחי התורה, כישרונותיו הברוכים, גינוני הענווה ואורחות הצניעות המאפיינים אותו, תקיפותו הרבה בנושאי הלכה ופסיקה מחד, ו'מקבל את האמת ממי שאמרו' מאידך, לצד יישומו את הלכות ה-'שולחן הערוך החמישי'-כשגור בפי העם, לא פחות מהיקף ידיעותיו העצומות ביתר חלקי ה-'שולחן-ערוך', נעימות הליכותיו והסברת הפנים לכל אחד, הם אלו ששיוו לו את הדמות האולטימטיבית הראויה, לכהן כרב וכגדול בישראל", מבהיר אחיו הבכור כ"ק האדמו"ר מליזענסק.

האחים מציינים בהשתבחות רווית חן, כי לא מדובר בעליה מטאורית, שכה רב נכבד שגרתי, מטפס לפתע ועולה אל כס גאב"ד

הקהילה. "כבר למעלה מעשור, הוא משמש כרב עבור כל שדרות הציבור, שמעריצים אותו באובססיביות. לא רק נושאי הלכה מגיעים לפתחו, אלא בעיות שונות כמו שלום בית ונושאים רגישים אחרים, עולים על שולחנו. ברוחב דעתו, בתבונתו ובכושר ראייתו המפוכחת, הוא מצליח לפתור בסייעתא דשמיא את הבעיות והדילמות, להעמיד את הדת על תילה ולכוון את העדרים אל התלם. אך טבעי היה, אומרים לנו בני אנטווערפען, כי אחינו יכבוש את המשרה היאה לו, והוא נאה לה".

פרח מטה אהרן

כמי שיונק את שורשיו מבית בעלזא, הרי שכאשר הוצע לו תפקיד גאב"ד קהילת 'מחזיקי הדת', הגיע לארץ ישראל, על מנת להיוועץ בכ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א ולקבל את הסכמתו וברכתו למהלך.

האדמו"ר קבלו במאור פנים, הורה לו לשבת ופקד על הגבאי להביא אל החדר מיני מגדנות ושתיית 'לחיים' - או בעגה האידישאית 'לעקיך און בראנפין'. כאשר נחפז הגבאי להביא את המבוקש, התבטא הגר"א בפני האדמו"ר, כי עדיין מוקדם לשתות 'לחיים', שכן טרם התקיימו הבחירות, ועדיין אינו נושא בתפקיד, אף בצורה לא פורמלית. כאשר שמע האדמו"ר כך, קרא שוב לגבאי והורה לו הפעם להביא גם פירות אל החדר... האדמו"ר הזיל על ראשו מנחל ברכותיו ואיחל לו הצלחה מרובה בבחירות הצפויות.

כאשר נבחר הגר"א לתפקיד הרם, הגיע כמובן שוב הגר"א לפקוד את מעונו של האדמו"ר. הפעם, יצא האדמו"ר מגדרו ופסע לקראתו בפנים צוהלות ובחביבות יתירה. "שלום עליכם, אנטווערפענער רב" קרא האדמו"ר והחזיק בידו ממושכות לאות חיבה. האדמו"ר הושיבו לצידו ובמהלך השיחה השופעת והמיוחדת, נידונו כל הנושאים הכרוכים ברבנות, כשרות, דת ויהדות הנוגעים לקהילה באנטוורפען. לאחר מכן, הורה להביא 'לעקיך און בראנפין', ופקד על כל הנוכחים בחדר לאחל לרב החדש, 'לחיים'. עם תום הביקור רב הרושם, קם האדמו"ר ממקומו ובצעד חריג ונדיר, ליווה את הגר"א עד פתח החדר.

עם בחירתו, התקבל בכבוד עצום בכל שדרות גדולי ישראל, שאת מעונם פקד. אחיו רבי מענדל שהתלווה אליו במסעו זה, מספר כי הגיע גם לביתו של מרן הגרי"ש אלישיב, שהורה להביא כסא מיוחד עבור הגר"א. במהלך השיחה, הזכיר הגר"א את השאלה אותה שטח בפני הגרי"ש לפני כשלושים וחמש שנה בסוגיה הלכתית כלשהי. "ומה עניתי לך אז?", התעניין הגרי"ש. הגר"א הרצה בבהירות ובשטף את התשובה המדוייקת, כאילו ניתנה על ידי הגרי"ש אך לפני זמן קצר. על פניו של הגרי"ש, נכרו אותות הנאה והתפעלות מזיכרונו החד של הרב הנבחר.

כאשר גולל הגר"א בפניו שאלה מעשית שהתעוררה באותם ימים בבלגיה, חקר הגרי"ש 'כיצד פסקתם?' ולאחר שהציג לו הגר"א את הפסיקה, הביע הגרי"ש קורת רוח מהתשובה המחוכמת באומרו: "פסקתם היטב".

הגר"א ביקר גם במשכניהם של מרן הגר"ש וואזנר, הגראי"ל שטיינמן, הגרי"ט ווייס גאב"ד העדה החרדית והגר"נ קרליץ שליט"א, וקיבל את ברכתם הנלהבת.

פן נוסף ומעניין התרחש בבית הדין של הגרמי"ל לנדא שליט"א רבה של העיר ובבית דינו של מרן הגר"נ קרליץ שליט"א. הגר"א התקבל על ידיהם בתשואות, והתבקש ליטול חלק בדיונים שהתקיימו בהם. כאשר בכך מבקשים הרבנים להביע את הערכתם לפועלו ואישיותו התורנית, עם עלותו על כס הדיינות.

לעת סיום, שולף רבי שלום מגנזכיו סיפור מדהים, המלמד כי רבה המיתולוגי של אנטוורפען, הלא הוא הגר"ח קרייזווירט זצ"ל, רב החזון ובעל המעוף, צפה כי ראוי הגר"א לאיצטלא זו וחזה גם את אפשרות המינוי, יוצאת אל הפועל.

"היה זה כבר בערוב ימיו של הגר"ח, כאשר השתתף בשמחת בר המצווה לבנו של הגר"א, שהתקיימה באנטוורפען, בבית המדרש של חסידי אלכסנדר, שבו כאמור הוא משמש כדיין ומו"ץ. הגר"ח התבקש לשאת דברים במעמד ולקראת תומם, יצא במשפט מעומעם. הגר"ח הכריז בפאתוס: 'אלכסנדר חסידים! אני מקנא בכם ויש לי משהו לומר לכם!'. אמר ולא יסף. כולם תלו בו עיניים, כמבקשות לשאול, מהו הדבר אותו חפץ לומר, אך הגר"ח כמו הסתגר, ולא אבה להרחיב מעבר לאמור. למחרת, עליתי לביתו וביקשתי ממנו שיבהיר את פשר דבריו החתומים. נוכח הפצרתי, הואיל הגר"ח לפזר את הערפל סביב דבריו, ובמתק שפתיו הבהיר: **'אילו שאלוני בני הקהילה, מי ראוי למלא את מקומי כרב 'מחזיקי הדת', הייתי ממליץ להם ללא היסוס, למנות את רבי אהרן, שהוא האדם המתאים ביותר לתפקיד' ".**

לא נקפו השנים, וחזונו של הגר"ח התגשם. הקהילה באנטוורפען, זכתה להגיע עד הלום והתלכדה יחדיו כדי להביא לבחירתו של הגר"א, כממשיך דרכם של קודמיו בתפקיד, על מנת לטפח ולהמשיך להפריח את הקהילה על מוסדותיה. תחת שרביט ניצוחו, מייחלים חבריה בסייעתא דשמיא, תמשיך שמה המפואר של 'מחזיקי הדת' להדהד ברחבי העולם היהודי, עד ביאת הגואל.

בית צדיקים יעמוד

בראשית השיחה המאלפת, פותח כ"ק האדמו"ר מליזענסק שליט"א ומשרטט את קווי הקשר שהיה לאביו הרה"צ רבי אלעזר שיף זצ"ל עם צדיקי בית פשעוואסק:

"בשנת תשי"ט, יצא אבינו מישראל לאירופה ובמסגרת מסעו הגיע לאנטווערפען. בהיותו קרוב משפחתו של האדמו"ר רבי איציקל, נכנס אליו לקבל ברכת שלום. הרבי שאל אותו, לשם מה הוא נודד בדרכים, ואבינו סיפר כי הוא נע ונד לצרכי פרנסה, שאינה מצויה בארצנו הקדושה. הרבי נזעק והגיב על אתר בתימהון: 'נכדו של הרבי רבי אלימלך יכתת רגליו ויחזר על פתחי נדיבים?! היו לא תהיה. אתה נשאר פה, ואני אפנה לנדיבי העם במקומך, על מנת לגייס עבורך סכום כסף הגון'. אבינו נאלץ להסכים בלית ברירה ותלה יהבו בה' ואת שברו בשלוחו הרבי. אך הרבי לא הסתפק בכך, והודיעו כי הוא מבקש שיישאר בחצרו לפרק זמן, על מנת לשמשו ולסייעו בניהול החצר. אבינו נעתר לבקשה, וראה בהבעת האימון של הרבי המבקש להפקיד בידו את התפקיד הרם הזה, זכות גדולה וערך מוסף. ואכן, הוא שרתו כ'עבדא קמיה מריה', בנאמנות, במורא ובמסירות אין קץ. גם הרבי הרעיף כלפיו חיבה והערצה. ביטוי נאות לכך, אפשר למצוא בדבריו של הרבי שהעיד כי 'כשרבי אלעזר שוהה כאן, אינני זקוק לאף אחד'".

רבי אלעזר, היה כותב את ה'קוויטלאך' עבור שוחריו וקהל הפונים הרבים. במסגרת שימושו, היה מכין עבור הרבי את הדגים לשבת, ואף סידר עבורו את יצועו. גם כאשר הגיעה השעה, שבה ביקש רבי אלעזר להיפרד ולשוב לארץ ישראל מקום מגוריו, חשקה נפשו של הרבי, כי יואיל להכין לו שוב את הדגים בטרם הנסיעה.

> **'אילו שאלוני בני הקהילה, מי ראוי למלא את מקומי כרב 'מחזיקי הדת', הייתי ממליץ להם ללא היסוס, למנות את רבי אהרן, שהוא האדם המתאים ביותר לתפקיד'**

אפיזודה מעניינת, מסופרת בפי האחים. נישואיו של כ"ק מרן האדמו"ר רבי לייבוש מפשעוואסק שליט"א התקיימו בארה"ב, באותה תקופה שבה שהה רבי אלעזר באנטווערפען. הרבי ביקש מרבי אלעזר כי יצטרף לפמלייתו היוצאת לארה"ב, מסע אותו התעתד לבצע בטיסה. אולם רבי אלעזר הביע את חששו משכבר הימים, מפני עליה למטוס והזכיר כי הוא נוהג לנסוע ממדינה אחת לרעותה רק בהפלגה באניות ולא במטוסים. "עמי מותר לך לנסוע!", הרגיע אותו הרבי והורה לו לטוס יחד עמו. רבי אלעזר ציית כמובן לפקודת הקודש. רק לאחר שהציגו את כף רגלם על אדמת ארה"ב, גילה הרבי את אוזני המשב"ק, כי הפריש 260 דולר לצדקה, לטובת נשמת רבי מאיר בעל הנס ע"ה ולזכותו של רבי אלעזר, כדי שהנסיעה תעבור ללא שיבושים ומכשולים בלתי צפויים...

בזכותו של הרבי רבי אלימלך

כאחד הימים, הבחין רבי אלעזר והנה הרבי חוגר את אבנטו. לא הייתה זו שעת תפילה, והרבי לא התכונן כעת, כפי שהיה נראה על פניו, לברך ברכה כלשהי או לקיים מצווה אחרת. "מה ארע?" הרהיב רבי אלעזר עוז ושאל. "הריני מוכן ומזומן והולך לתת כעת צדקה לנכדו של הרבי רבי אלימלך", הסביר הרבי את צעדו לפני קיום המצווה, כפי שכינו זאת חז"ל, 'עובר לעשייתה'. לאחר מכן, חפן הרבי בידו מספר שטרות, ניגש אל אותו בנש"ק צאצאו של הרבי רבי אלימלך, ומסר לו בדחילו ורחימו.

"הרבי, נהג לחתום על כל המכתבים שיצאו מתחת ידו, 'נכד רבן של ישראל, הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע'. באחד הימים, ניצב אבינו על משמרתו, והציץ באחד המכתבים. 'מהו ההיגיון העומד מאחורי הצורך להדגיש בפני כל אחד ואחד, 'נכדו של הרבי רבי אלימלך', חלף באותו רגע במוחו של אבינו הרהור פקפקני. אולם הוא כמובן לא ההין להסגיר את מחשבתו זו ולהעלותה על דל שפתיו. הרבי שקלט ברוחו הגדולה את הרהוריו, הסב אליו את פניו המאירות והבהיר: 'אני עושה זאת, כדי להזכיר ליהודי המבקש להתברך ממני, את זכותו של הרבי רבי אלימלך'. אבינו, שתמה כשנתקל ברוח הקודש שנצנצה כאן, הגיב: 'אכן, בדיוק חשבתי על כך הרגע'. אך הרבי, שביקש להסתיר ולטשטש את צעדיו, הפטיר בביטול ובמחי יד:

'דער צעשינובער רב האט גיזאגט, אז צי חאפן א מחשבה פין א ייד, איז נישט קיין רעבישע זאך'. (הרב מצעשינוב (בנו של הגה"ק משינאווא זי"ע) נהג לומר, כי תפיסת מחשבותיו של האדם, איננה הנהגה אדמו"רית...) בכך כמו ביקש לעמעם את ההתפעמות של אבינו. כאילו שאין בכך כל רוממות ואין טעם להתרברב בדבר".

כאשר ביקש ממנו הרבי לתלות בסוכתו תפוחים כנוי סוכה, שאלו רבי אלעזר, אודות כמות התפוחים המתבקשת. "שמונים, תשעים, תשעים ואחת "... השיב הרבי, שלא רצה כי יבחינו בענייניו הנשגבים וביקש להבליע את המספר תשעה ואחת, שהוא כמנין 'סוכה' (וכידוע כי הוי"ה ו-אדנ"י, הם גם בגימטרי' זהה). כאשר הרבי פרס פעם את הפשטידה בליל שבת במהלך השולחן הטהור, גחן רבי אלעזר שהיה 'בעל השגה' ולחש באוזניו כי "הרבי כבר הגיע למספר (הרוחני) הרצוי". אך הרבי היסה אותו באומרו: "אני מבקש ממך שלא להתערב בענייני"... אמנם לא בכדי בחר בו הרבי כמשמשו, אך למרות זאת הרבי ביקש לרמוז לו לבל יעקוב אחריו...

ירוץ עבדך כמו איל

הקשר ההדוק בין הרבי לרבי אלעזר, מספר לנו האדמו"ר, נמשך גם לאחר שובו של רבי אלעזר לארץ ישראל. הרבי פקד את ארץ ישראל שלוש פעמים בימי חייו. בכל מסע כזה, היה רבי אלעזר נוטל צרור בגדים באמתחתו ועוזב את הבית. הוא המתין בשדה התעופה לבואו של הרבי ומרגע הגעתו לא זזה ידו מתחת ידו בכל ימי שהותו, עד לרגע שבו חזר הרבי לבלגיה.

עם פטירתו של מרן הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל בשנת תשי"ז, שרבי אלעזר היה דבוק בו בכל נימי ליבו ונפשו, נהג הרבי לשגר לרבי אלעזר מברק לעיתים קרובות, ובו שטח את בקשתו כי יסור לציונו של המהר"א בהר המנוחות ויעתיר בתפילה, עבור סדרת שמות מצורפת. כמו כן, שיגר אליו פעמים רבות בידי שליחים שנסעו מבלגיה לישראל, את גביע

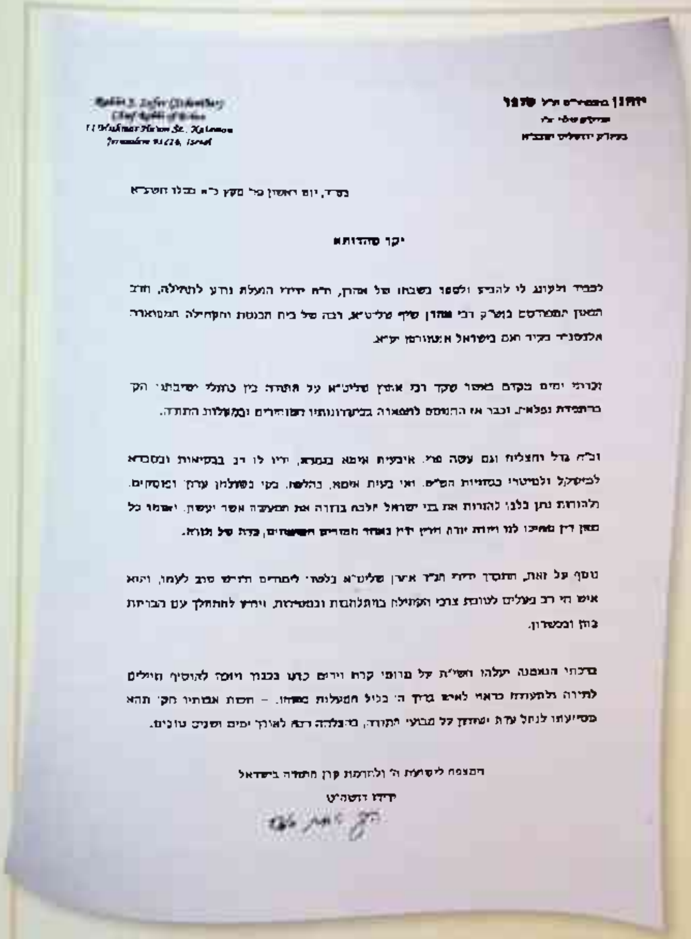

הכסף שלו ובקבוק יין והורה לו לחלק יין בגביעו לאלו הזקוקים לישועות, על פי הרשימה שנמסרה לו. למותר לציין, כי כל הנזקקים לישועות נושעו בחסדי שמים.

באחד הימים שח רבי אלעזר לאחד מבניו, כי בטוח הוא שפלוני שקיבל ממנו לגימת יין מגביעו של הרבי, נושע. משנשאל, "זאת מנין לך?", השיב, כי למחרת ביצוע השליחות, כאשר השכים בבוקר, נפל בפיו פסוק שבו נרמזה התשועה. "והרי אמרו חז"ל במסכת ברכות (נ"ה ע"ב), 'אמר רבי יוחנן, השכים ונפל לו פסוק לתוך פיו הרי זו נבואה קטנה'".

גם הרבי- רבי יענקל'ה זצוק"ל, המשיך את מסורת חמיו ונהג לשגר אליו רשימת שמות ואף אנשים שנזקקו לישועה על מנת שיזכירם על ציון המהר"א. "ידוע לנו על אברך שהיה חשוך בנים במשך שלוש עשרה שנה מעת נישואיו, שהגיע לרבי וביקש את ברכתו. הרבי הורה לו להגיע לאבינו, כדי שישתטח על קברו של המהר"א ויזכיר את שמו, כי יזכה לזרע של קיימא. האברך, מיהר לבצע את ההוראה, ואכן בס"ד לאחר שאבינו פקד את הציון, זכה להיפקד תוך זמן קצר בבנים".

בתקופות החגים, בניסן ותשרי, נהגו רבי איציק'ל ואחריו גם רבי יענק'לה, לשגר לרבי אלעזר איש אימונם, כספים רבים, על מנת שיחלקם לאלמנות ויתומים ומשפחות נזקקות כראות עיניו.

הקהילה החרדית "מחזיקי הדת"
אנטווערפען

[illegible]

הזמנה
לאסיפה כללית מיוחדת

[illegible]

הרב הגאון ר' אהרן שיף שליט"א

[illegible]

ביום ראשון [illegible] **פרשת מקץ כ"א כסלו**
בשעה 8 בערב [illegible]

באולם השמחות של הקהילה Oostenstraat 47

סדר היום:
א) הצעת המועמד [illegible]
ב) דיון כללי
ג) [illegible]

[illegible] 2009)

[illegible]

מודעה מטעם הקהילה לקראת הבחירות למרא דאתרא שליט"א

חלק מחברי הקהילה בעת הבחירה לרבנות

ר' פנחס קארנפעלד ודר' גרשון גוטפריינד בהצבעה

חברי וועדת הקהילה ומשקיפי הקלפי רגע לפני הספירה

מרן הרב שליט"א בלחיים לרגל הבחרו - בבנין הקהילה

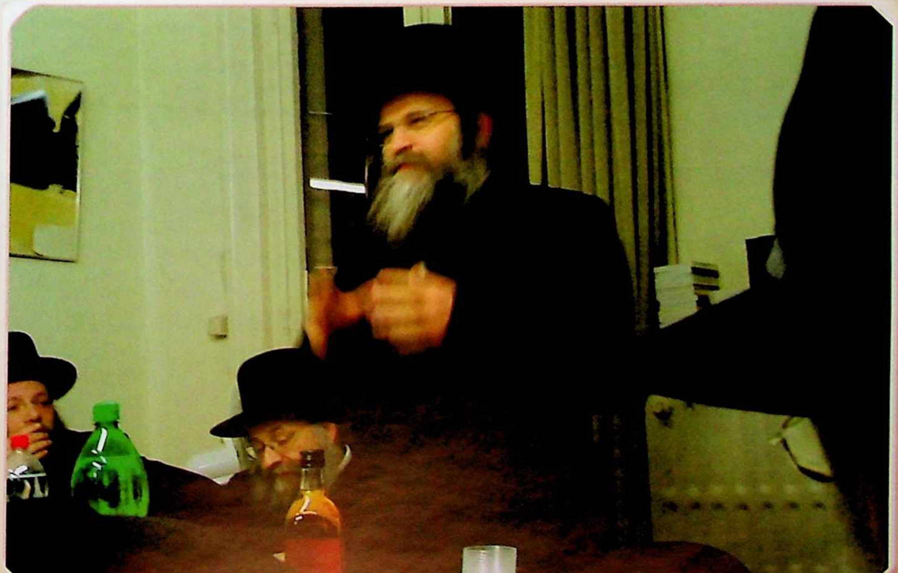

בביקור אצל גדולי ומאורי הדור שליט"א

he way
to go
dox Union
ld Leader
in Kosher

מלוה מלכה השנתית

מכתב ברכה
מאת הגרי"ד קאפעלמאן שליט"א
ראש ישיבת לוצערן
(מלפנים ר"י עץ חיים קאפעלען)

בס"ד

אוברנוי, כ"ד אדר א' תשע"א

למכובדי, הרבנים הגאונים חברי בית הדין שליט"א, ראשי הקהילה העוסקים בצרכי ציבור באמונה שלא ע"מ לק"פ, וכל עדת בני ישרון בק"ק אנטווערפען יצ"ו שיחי' עמו"ש.

שלום רב לאוהבי.

ביום שמחתכם, יום הכתרת רבכם הנודע לתהילה, פה מפיק מרגליות, הגאון המפורסם **רבי אהרן שיף שליט"א** לכהן פאר בעדתכם כמרא דאתרא – גאב"ד אנטווערפען יצ"ו, ברכתי מקרב לב, שיתן השי"ת, שיאריך ימים על ממלכתו בעבודת הקודש מתוך נחת והרחבת הדעת, להעמיד דת על תילה.

והברכה אחת לכל חברי הקהילה הי"ו כל אחד בשמו יברך, הדיינים החשובים שליט"א, שתתברכו בכל מילי דמיטב מתוך נחת רב מכל יוצ"ח ובריאות שלימה, ושנזכה בקרוב לביאת גואל צדק, כב"א.

כעתירת מוקירכם

הרב יהודה טרגר
ראש הישיבה
אנטווערפען

ב"ה   חודש אדר השני תשע"א

הנני בברכה ואחולים למעכתר"ה של ידידנו עוז הגאון ר' אהרן שיף שליט"א לכבוד טכס ההכתרה בעלותו רמה על כס הרבנות של קהילתנו

יהי רצון ויתקיים בכם כמקרא שכתוב "והאיש אשר אבחר בו מטהו יפרח" לנהל עדתו ברוב הצלחה ונחת רוח, כתלמידו של אהרן "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה". ולהיות דבק בדרכיו ומדותיו של חי העולמים במדת העוז ובמדת הענווה גם יחד.

ועל ידי זה נזכה להרמת קרן התורה והיראה ואנשי עירנו יזכו לשפע רב של הצלחה בגשמיות וברוחניות.

הכותב וחותם בהערכה והוקרה ובכל הכבוד הראוי
יהודה טרגר

מכתב ברכה
מכ"ק הגה"צ רבי ברוך כהנא שליט"א

בס"ד

גם אני מתכבד להצטרף כנגד המברכים את כבוד ידידנו
עוז ויהד הדת ישראל הרב הגאון האוה"ל בהקלגת חכמים ונבונים
ונרבו! תורה לעברים ומעמיד תלמידים [illegible]
רוח ספרים ולהחיות לב נדכאים הרב אבוק מחגלות העברים [illegible]
אהוב למעלה ונחמד למטה ושם שמים מתאהב על ידו בנשק הה' הרהר
אהרן שליט"א שזכה לרגל עלות לישב על כסא הרבנות דקק מחזיקי
הדת בצירנו יע"א והנני הבה בברכת כהן הדיוט וה' ישבתו על כסא
מלכתו יהא רעוא מן קדם שמיא שנות הרבה ושנות לבותם [illegible]
לנהל עדתו על מי מנוחות וינחם במעגלי צדק [illegible]
[illegible]
[illegible]

ברוך כהנא

David M.Lieberman
Opperrabbijn
Israëlitische Gemeente van Antwerpen
Belgiëlei 194 b.1 – 2018 Antwerpen
tel. & fax 03.239.18.83

דוד משה ליברמן
רב ראשי ואב בית דין
קהילת "שומרי הדת
אנטווערפען

ב"ה

שושן פורים תשע"א

ברכות ואיחולים שלום רב וברכה מרובה.

מעומק לבבי הנני לברך את ידידי עוז הרב הגאון החסיד,
המופלג והמאד נעלה, המוכתר בכל המדות שמנו חכמים,

כמוהר"ר רבי **אהרן שיף** שליט"א,

לרגלי עלותו בשעטו"מ לכסא רבנות,
של **קהילת "מחזיקי הדת" באנטווערפען**,
קהילה מאד חשובה בישראל.

כך נאה זכך יאה לכת"ר שליט"א לכהן כרב ראשי ואב"ד ומנהיג
של קהילה גדולה וחשובה ישראל.

בגדלותו בתורה, בזך שכלו וחכמתו הנפלאה,
ביראתו הקודמת לחכמתו, בעדינת אישיותו וכמדותיו התרומיות
אין ספק שהוא האיש המתאים להיות על העדה אשר יצא
לפניהם ויבא לפניהם וירומם את קרן התורה ויהדות בעירנו.

ויותר ממה שאני מברך את כת"ר שליט"א אני מברך
את קהלת "מחזיקי הדת" אנטווערפען על שזכתה לרב
אשר כבוד הרבנות החשובה הולמתו מכל צד ופנה,
ובע"ה יצליח להנהיג את עדתו בהצלחה מרובה ומופלגת,
ויביא ברכה מרובה לכל בני עירנו בע"ה.

בברכת התורה
דוד משה ליברמן
רב ראשי ואב"ד
קהילת שומרי הדת

מכתב ברכה
מאת הג"ר ברוך שרגא פלונצ'ק שליט"א
ר"מ בישיבת עץ חיים ווילרייק

בס"ד ר"ח אדר ב' תשע"ו

העיר אנטווערפן הידועה בעולם כירושלים
דאייראפא, בתורה וחסידות, ושמשו בה
רבנים ידועים בעולם גדולי תורה, אנשי שם.
ועכשיו בעלותו למרא דאתרא הגאון
הנעלה מרן ר' אהרן שיף שליט"א,
הנני מברך שיצליח להרים קרן של
העיר לטובה ולברכה, להשפיע על
העיר ומתפלליה בתורה ויר"ש וחסידות
לשפר ולהשפיע. ויאריך ימים על
כסאו ממלכתו עדי עד. בברכה ובכבוד

ברוך שרגא הכהן פלונצק

ישיבת עץ חיים
ווילרייק אנטווערפען

יהושע חיים ארי' שפיץ

בס"ד

כבר נודע ביהודה ובישראל הודה והדרה של עירנו אנטווערפען יצ"ו, אשר תתן בקהלה חרדית מסודרת ומיוחדת בתוארה צורתה ומתכונתה של קהלות הקודש בתפוצות ישראל מקדמת דנא, הי"ה ק"ק מחזיקי הדת המתנוסס לתפארה.

וכתה עירנו והק"ק מיום הוסדה להעמיד בראשה רבנים מופלגים גאוני ארץ בתורה ובמעשה החסד אשר יצקו וסללו יסודותי' האיתנים והעמידו בה הדת על תלה ורוממו קרנה וכבודה מבית ומבחוץ לשם ולתפארת, מה כאן עמדו ושמשו במסירות עבודת אב"ד. אף מהתם יעמוד ויגן זכותם עלינו ועכ"י

ואלה מוסיף על הראשונים, באשר העיר ר' רוח ממרום על אנשי עירנו וקהלתנו הע"י ונתרו כאשר חפצו להשים העטרה ונזר תפארה ולהעמיד בראש העדה לרב ואב"ד איש אשר מלא אותו אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת לעשות בכל מלאכת הקודש, ידיד ד' וידיד נאמן לישיבתנו הק' וידיד בית ישראל, הי"ה מרן הגאון המפורסם לתהלה וכו' רבי אהרן שיף שליט"א, אשר כבר רבות בשנים מרביץ תורה והוראה בנעימה יתירה ומסור בכל נימי נפשו באהבה וחבה בדעה והשכל בהצלחה מרובה למען הכלל והפרט פה עירנו יצ"ו.

ובכן צרופה בזה ברכותי הנלהבות שיזכה להנהיג העדה הק' לאורך ימים ושנים על מי מנוחות מתוך הרחבת הדעת ברב סייעתא דשמיא בכל צעד ושעל, ולרומם קרן התורה והיראה, יחד עם הרבנים הגאונים כבוד הראב"ד שליט"א וחברי הבד"ץ שליט"א ורבני ודייני העיר שליט"א, ואתו עמו העומדים לימינו אנשי הקהלה הספונים והחשובים שיחיו העוסקים בצרכי ציבור באמונה, עדי בימיו ובימינו נושע להתרוממות קרן התורה וישראל ובנין ציון וירושלים בב"א.

הכו"ח לכל חותמי ברכות יום ד' לס' ויצק משמן המשחה על ראש אהרן. ח' אדר ב' תשע"ו לפ"ק

יהושע חיים ארי' שפיץ
פה ישיבה הק' עץ חיים ווילריק

ברכה לרא"ש משביר

כי תקדמנו ברכות טוב תשית לראשו עטרת פז
מתוך רגשי שמחה והערכה לאיש האשכולות
ה"ה ידידנו עוז
כש"ת הגאון הרב

רבי אהרן שיף שליט"א

רם היחס מגזע תרשישים
חריף ובקי צנא מלא ספרא פה מפיק מרגליות
מעוטר ומוכתר במדות תרומיות ונעלות

שנקרא לעמוד בראש קהילתנו הק' והמפוארה
לכהן פאר כמרא דאתרא הדין יצ"ו

מאהלים ומייחלים אנו שיקויים בו והיה כעץ שתול על פלגי מים
אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח ויזכה בס"ד
להעלות את קרן עירנו להגדיל תורה ולהאדירה
להנהותה על מי מנוחות ולהרבות כבוד שמים עד יבוא ינון בב"א,

החותמים בברכה
לפי סדר הא-ב

הרב אלי' אפשטעט - רב ביהמ"ד בית מרדכי	הרב משה האלבערשטאם - רב ביהמ"ד טאבב	הרב שמואל להרא - המ"ץ ביהמ"ד [illegible]
הרב נפתלי גאלדצייגלער - מו"ץ	הרב חיים הורוויץ - ראש הכולל	[illegible] - המו"ץ בעלזא
הרב אהרן יהושע גראס - דומ"ץ בעלזא	הרב ברוך וואסיג - ראש כולל בית יעקב	הרב שמואל מרדכי מושקוביץ - דומ"ץ בעלזא
הרב מרדכי גרוס - רב ביהמ"ד היכל אהרן	הרב חיים יוסף דוד ווייס - דומ"ץ סאטמאר	הרב שבתי סלנטיצקי - רב בית חב"ד
הרב חיים אלי' גרינפעלד - רב ביהמ"ד סקווירא	הרב שלמה זלמן וועבער - דומ"ץ בעלזא מרכזי	אברהם הכהן [illegible] - רב ביהמ"ד [illegible]
הרב מרדכי גרינפעלד - רב ביהמ"ד וויזניץ, [illegible]	הרב יצחק העללער - דומ"ץ בעלזא	הרב אברהם יהושע רייך - רב ביהמ"ד צאנז קלויזענבורג
הרב שמעון אברהם גרינפעלד - רב ביהמ"ד קהל חסידים	הרב אברהם יהושע לאווענא - דומ"ץ גור	הרב אבי' חיים [illegible] - [illegible] אהל יעקב

דייני הקהילה

הגאון רבי שלום יצחק שטערנבערג זצ"ל

מייסד העירוב בעירנו ומח"ס ברכת שלום

המצבה בניה"ח רפיטעט

הגאון רבי שמואל יוסף ראבינאוו זצ"ל

בעל דברי שיר

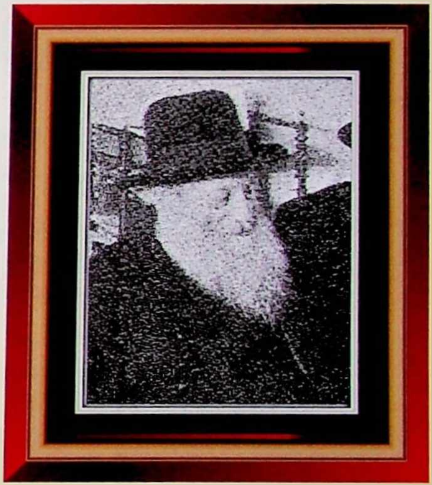

הגאון רבי שמואל יוסף רבינוב זצ"ל הכ"מ

קוים לדמותו

הרה"ג ר"א מאנר שליט"א אומרו מפ...סלנה
והרה"ג רש"י רבינוב זצ"ל

ישיבת מועצת גדולי התורה בירושלים
הרה"ג רש"י רבינוב זצ"ל עומד הראשון מימין

20

מתוך ירחון בית יעקב

הגאון רבי עקיבא אשר ליפסון זצ"ל

בסעודת הבר מצוה של ר' חיים פלוטשעניק הי"ו

מכתבי ברכה
מראשי ישיבות שליט״א
(לפי סדר הא-ב)

שמואל אויערבאך
פעיה״ק ירושלים תובב״א

Rabbi Shmuel Auerbach
Jerusalem

ב״ה, ירושלים [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] ירושלים [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] להגדיל תורה ולהאדירה
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
שמואל [illegible]

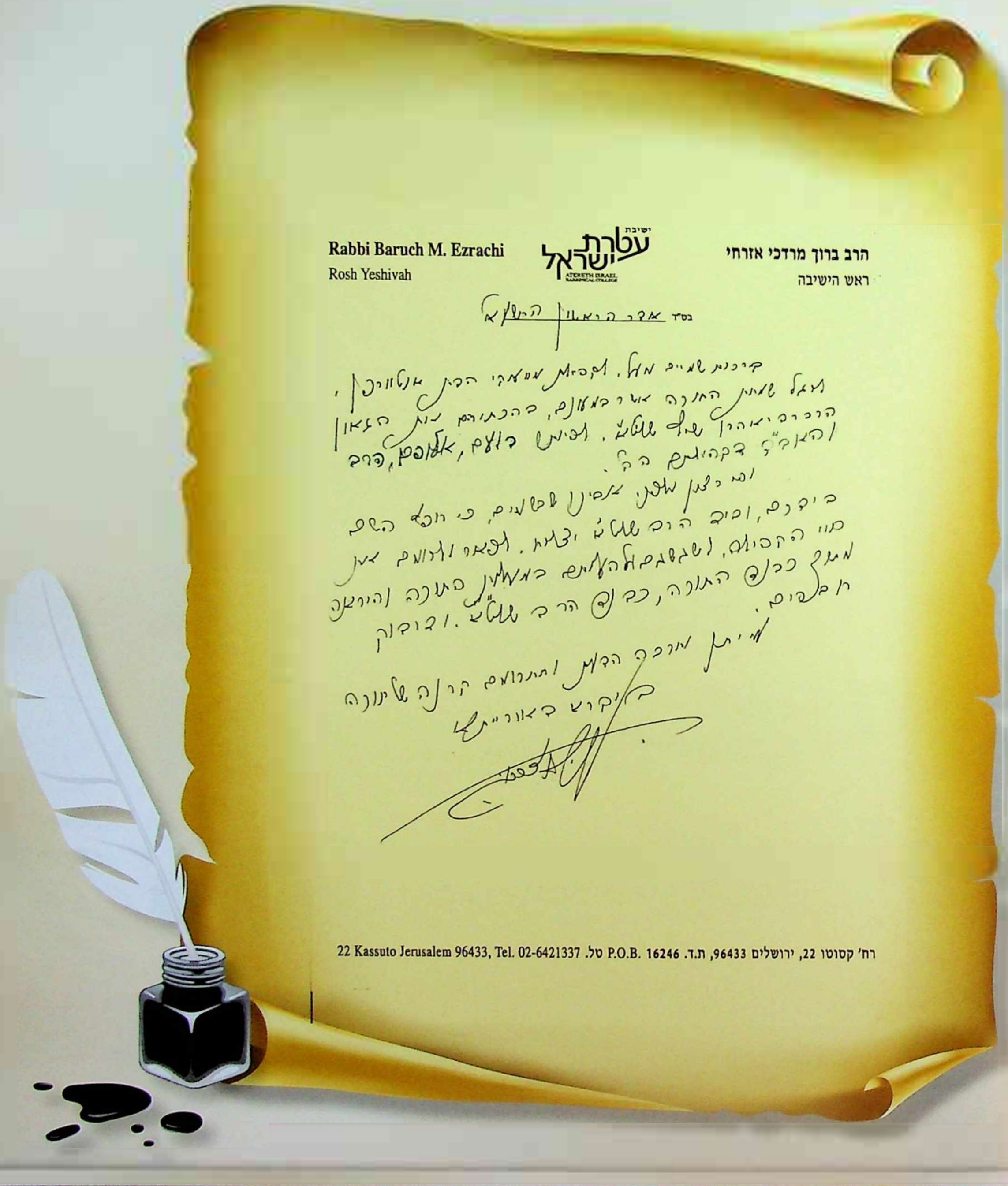

הרב ברוך מרדכי אזרחי
ראש הישיבה

ישיבת עטרת ישראל
ATERETH ISRAEL RABBINICAL COLLEGE

Rabbi Baruch M. Ezrachi
Rosh Yeshivah

בס"ד אדר הראשון התשע"א

ברכות שמים מעל, וברכות ממעמקי הלב [illegible]
לרגל שמחת החנוכה אשר במעונם, בהכתירם את הגאון
הרב ר' אהרן שליט"א. [illegible] רבים, אלופים, הרב
והאב"ד דקהילתם ה"ה.
ומי יתן שיזכו [illegible]
בידם, ובידי הרב שליט"א יצליח. כי הוא השם
[illegible] הקהילה, לשגשג ולהצליח במעלות התורה והיראה
[illegible] כרכם התורה, ככם הרב שליט"א. ובודה
[illegible].
מיחל [illegible] הדעת ותתרוממם קרנה של תורה
[illegible]

22 Kassuto Jerusalem 96433, Tel. 02-6421337 טל. P.O.B. 16246 ת.ד. רח' קסוטו 22, ירושלים 96433

Rabbi M. Z. BERGMAN
Head of Yeshivat Rashbi
Benei-Brak E. Israel

הרב מאיר צבי ברגמן
ראש ישיבת רשבי
בני-ברק ארץ-ישראל

Date ___ ג' אדר הראשון תשמ"ו ___ תאריך

גם אני מצטרף בברכה ערבה לרגל התמנות
של הגאון רבי אהרן יוסף שליט"א לרבה ומורה דרכה
של הקהלה הגדולה מחזיקי הדת באנטווערפן.
ויה"ר שיזכה לנהל העדה, על דרכי התורה והיראה
עד כי יבא שילה במהרה, ואור חדש על ציון תאיר
שהיתה לה המשאלה
מאיר צבי ברגמן

הרב יחיאל מיכל זילבר
פנים מאירות 12 ירושלים
טל: 5372252 – 02

בס"ד

מע"כ קהילא קדישא "מחזיקי הדת" בעיר אנטוורפן שלמכן יסגא מן שמיא

שמחתי באומרים לי שזכיתם להתעטר בעטרת תפארת של האי גברא רבא הראוי לאותה איצטלא שמו מפארים הגאון הרב שיף שליט"א להיות לכם לראש ומנהיג מורה דרך התורה בהנהגת קהילתכם המפוארה, יהא רעוא מן שמיא שחפץ ד' בידו יצליח לרומם קרן קהל עדתכם בתורה ויראת שמים, כמאז ומקדם בימיו של אלופי ומיודעי הגאון הגדול הרב ר' חיים קרייזווירטה זצ"ל אשר זכיתי לקרבתו להכירו ולהוקירו, ויוסף ד' חין ערכו של הנבחר למלא את מקומו להגביר חיילים לד' ולתורתו עדי יבא ינון לגאלינו במהרה ולהוליכנו קוממיות לארצנו.

יום ו' ערב ש"ק לסדר "הוקם המשכן" ולסדר "כי תשא את ראש בני ישראל".

[illegible]
יחיאל מיכל זילבר

הרב יוסף ליברמן
ראש ישיבת "כולל שומרי החומות"
רב דקהל סטינורא ירושלים ת"ו
[illegible]
רח' [illegible] 3 ירושלים תובב"א
טל. 02-5812047

Rabbi Joseph Liberman
Jerusalem

בס"ד [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible],

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

יוסף ליברמן

יוסף ליברמן
ראש ישיבת "כולל שומרי החומות"
ורב דקהל טרינורה, ירושלים ת"ו
Rabbi Joseph Lieberman, Jerusalem

הרב נפתלי נוסבוים
אב"ד בבידי"צ שע"י ישיבת אהבת שלום
וראש ישיבת חיי-משה
ירושלים

בס"ד, תאריך

מהררי ציון וירושלים שולח אני את ברכתי לקהילת "**מחזיקי הדת**" אנטווערפן יצ"ו לרבניה וחכמיה לרגל יום מועד אשר כבוד הגאון הגדול **מוה"ר אהרן שיף שליט"א** עולה לגדולה לשבת על כס הרבנות בתור **גאב"ד אנטווערפן יתן ה'** וינהג נשיאותו ברמה ולהגדיל כבוד שמים וכבוד התורה ושתזכו שיוליך את עדתכם בדרך התורה והחסידות מתוך בריאת גופא ונהורא מעליא ולקבל את פני משיח צדקנו בקרוב אכי"ר

הכו"ח בברכת התורה

הרב נפתלי נוסבוים
וראש ישיבת חיי-משה
ירושלים

ברוך דוב פוברסקי

ישיבת פוניבז׳ בני ברק

בס״ד עש״ק ויקה״ל כ״א אדר הראשון תשע״א לפ״ק

לידידי היקרים אחי ורעי חברי קהלת מחזיקי הדת בעיר אנטוורפן יצ״ו

שלו׳ וברכה וכט״ס מעתה ועד עולם

הנני בזה בכל לב להשתתף עמכם ולברככם ביום שמחתכם כאשר עומדים אתם להכתיר בכתר הרבנות -- כתר תורה – את ידידנו עוז מפארי העיר, מגדולי התורה ירא שמים מרבים אוצר כל כלי חמדה פה מפיק מרגליות ה״ה כש״ת הגאון מוה״ר אהרן שיף שליט״א, כי לו נאה כי לו יאה. באשר כבר איתמחי גברא ברבנות העיר בהרבצת תורה, נשא בעול עדתו במסירות ובאהבה רבה, אהוב על הבריות ומקדש שם שמים, ובעזה״י תכון ידו בהצלחה ויזכה להנהיג העדה הקדושה ברב פאר והדר כנפשו הטהורה כנפשכם וכנפש תדרשכם לטובה בכל עת,

בידידות נאמנה וביקר

ברוך דוב פוברסקי

ישיבת מיר ירושלים

YESHIVAS MIR YERUSHALAYIM

in Mir 1817, in Jerusalem 1944
RABBI N.Z. FINKEL
DEAN

נוסד במיר בשנת תקע"ז, בירושלים בשנת תש"ד

מהרי ציון וירושלים שלוחות ברכותינו

אל כבוד הנדיבים בעם, ראשי ונכבדי העדה

יחד שלומי אמוני ישראל

בק"ק מחזיקי הדת בעיר ואם בישראל אנטוורפן יצ"ו

ומשתתפים אנו בשמחתם לרגל יום מועד

אשר כבוד הגאון הגדול והנודע בתפוצות ישראל

פעכ"ת רבי **אהרן שיף** שליט"א

עולה לגדולה לשבת על כס הרבנות

יתן ה' וינהג נשיאותו ברמה

להגדיל כבוד שמים וכבוד התורה גם יחד

עד אשר נאוו על ההרים רגלי מבשר טוב לישראל

נתן צבי פינקל

הרב נתן צבי פינקל

ראש הישיבה

רבנן ותלמידיהון

3 Beth Israel St. P.O.B. 5022 Jerusalem 91050 Tel. 02-5410999 Fax. 02-5323446 • 580037638 ע"ר 02-5323446 פקס 02-5410999 טל 91050 ירושלים 5022 ת.ד. רח' בית ישראל 3

בס"ד

BETH MEDRASH GOVOHA בית • מדרש • גבוה

LAKEWOOD

יום שמחה הוא לעולם היהודי ולעולם התורה בפרט. בהגלות גלות המשכיותה של שלשלת התורה, בהדזוקה ותישולה של ק"ק מחזיקי הדת בפוב"י אנטוורפן יצ"ו, קהלה מפוארת בישראל, אילן רב פארות, בצל דליותיו ישכוני ציבורים ויחידים. קהלה קדושה אשר עברה את האסון הנורא אשר פקד את עמנו בשנות הזעם, הי' אלו גבורי כח אשר נתרוממו לגובה השעה וגודל האחריות, לשקם את הנהרסות ולבנות ממסד ועד הטפחות, להוסיף נדבכים נוספים במלכות התורה, ומתוך מאבק בלתי מתפשר על יסודות התורה, טהרתה וקדושתה.

קהלה קדושה אשר העבר המזהיר, השיאה משואות כגולה. בהנהגתו הברוכה והפורי' של הגאון רבי חיים קרייזווירטא זצ"ל, כממשכת דמותה של קהלה בישראל עם כל יפיה והדרה.

לרגל מינויו של הגאון רבי אהרן שיף שליט"א, כמרא דאתרא בקהלה מפוארת זו. תואמים דברי רבינו החזון איש (ח"ב מכתב פד) "ברכות אור לראש משביר, זכרון השפעתו עלי קהל ועדה תרנין לב כל מכירי עומק חכמתו, ותחזקם בתקוה טובה להוסיף דור ישרים להשיב רבים מעון ופרי צדק ומשפט ישאו להוד ולתפארת".

"יהיו נא עתידותיהם לרצון ליהנות מאורו ולהתבשם מתמרת עשנו להרמת קרנם הקטנים עם הגדולים. לשמחה לבבם ולב כל אוהביהם".

יתברכו מעינותכם המשתלחים על פני חוצות, להשקות ולהפרות תלמי שדות אשר סביבותכם, לכו בכהכם זה להרבות כבוד שמים, להרבות ולקבץ פעלים לתורה ולתעודה, ותקוים בכם תפלת יעבץ (תמורה טז, א) שתתברכו בתורה, ויזדמנו לכם רעים כמותכם, וירבה גבולכם בתלמידים, ותזכו לשנות ללמוד וללמד, ולהעלות רבים אתכם.

יתנן השי"ת מעשה ידיכם ופעלכם ירצה להגדיל תורה ולהאדירה

הכו"ח לכבוד התורה

כא אדר א' תשע"א לפ"ק

ארי' מלכיא' קוטלר

בלאאמו"ר הבריח"ש זצוק"ל

RABBI AARON KOTLER INSTITUTE FOR ADVANCED LEARNING · בית מדרשו של רבנו הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל

617 SIXTH STREET, LAKEWOOD, NJ 08701 TEL (732) 367-1060 FAX (732) 367-7487

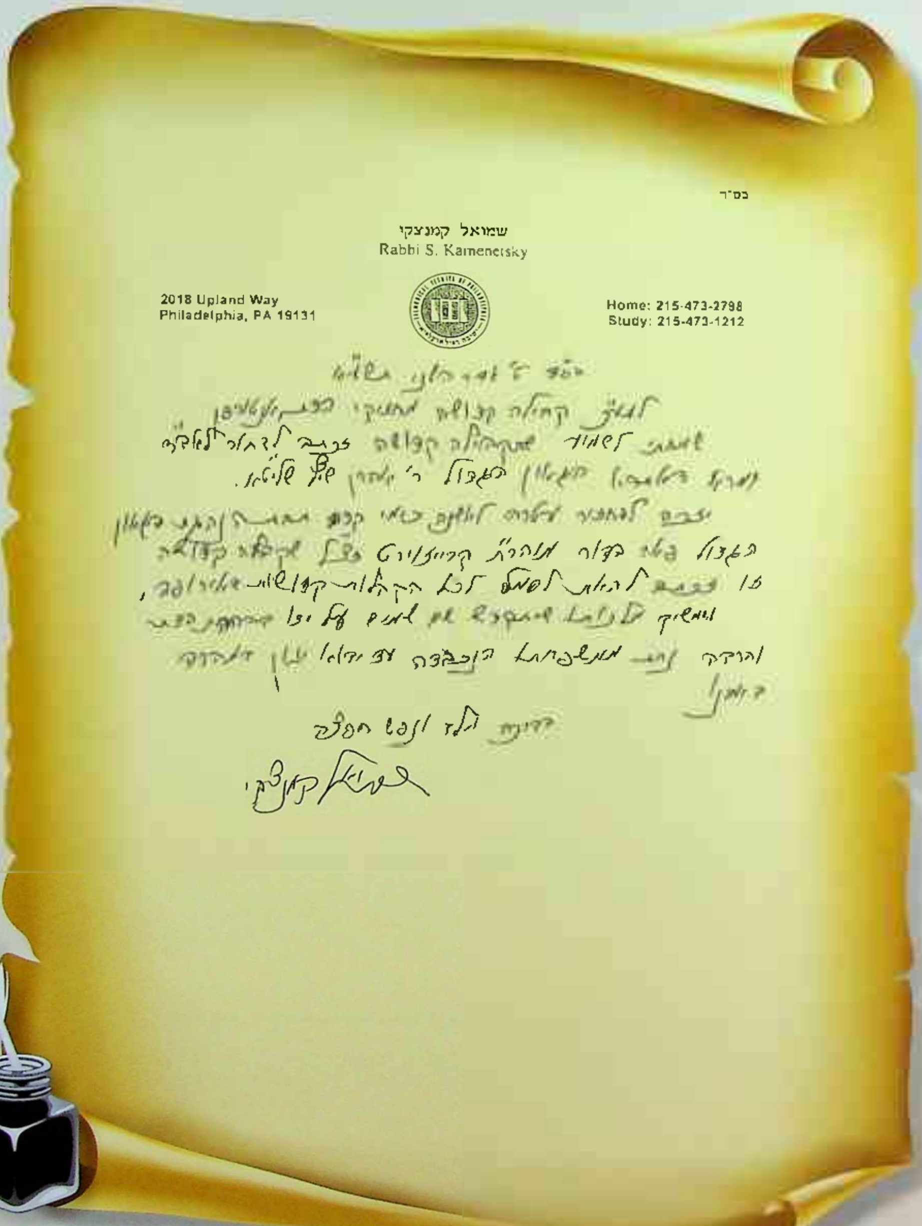

בס"ד

שמואל קמנצקי
Rabbi S. Kamenetsky

2018 Upland Way
Philadelphia, PA 19131

Home: 215-473-2798
Study: 215-473-1212

[illegible] תשע"ו

לעורך קהילה קדושה מחזיקי [illegible]

שמחתי לשמוע שקהילה קדושה עומדת להוציא לאור

[illegible] הגאון הגדול ר' אהרן שליט"א.

[illegible] הגאון

הגדול [illegible] מוהר"ת קרויזירט [illegible] קדושה

[illegible] להיות לתועלת לכל הקהלות קדושות שבארה"ב,

[illegible]

והרבה [illegible]

[illegible]

[illegible] בלב ונפש חפצה

שמואל קמנצקי

Rabbi Aaron M. Schechter | **אהרן משה שכטר**

ב"ה

יום חמישי לסדר אלה פקודי המשכן תשע"א

הקהלה הקדושה מחזיקי הדת בעיר המפוארה אנטווערפען
אשר נשאה דגל משמרת התורה לנס ולתפארת באירופה בתורה
ועבודה וגמילות חסדים. זכתה לפאר קהלתם מחדש ולקבל על
עצמם הרב הגאון הגדול הרב אהרן שיף שליט"א לעטרו
בכתר הרבנות לגדוליהם ולהדריכם בעול התורה ויראת שמים.
וה' שיזכו לימי גדולי להמשיך שלשלת הכבוד של רבני
אנטווערפען שהיתה הכתר של יהדות החרדית דאירופא,
שבגולה והקימה צורת קדושת קהלה ושיגדל לאור החורין.
וה' שבמלכותו יעלה הציר הלזה, וישפע עליה שפע ברכה
ושלום, ותרבה כבוד שמים בעולם

אהרן משה שכטר

Mesivta Yeshiva Rabbi Chaim Berlin / 1605 Coney Island Avenue / Brooklyn , N.Y. 11230

אליהו שמואל שמרלר
ראש ישיבת צאנז
רחוב הרה"ק מלובלין 22, קרית צאנז נתניה
טל. 09-8820920

בס"ד, [illegible]
לכבוד [illegible] שליט"א

גם אני מצטרף לברכות גדולי התורה [illegible]
את [illegible]
יהי רצון [illegible] שליט"א [illegible]
[illegible]
את כל [illegible]

הכו"ח מעומק הלב
בברכה [illegible]
אלי' שמואל שמרלר

והי' על אהרן לשבת

ג"א מצטרף עמכם בשמחתכם הרוממה בעת אשר ברצו"ה תעלה ברנה
ובצהלה מע"כ הרב הגאון המפורסם בנש"ק ושלשלת היוחסין, פה מפיק
מרגליות ודורש טוב לעמו, נודע לשבח ולתהלה, תוך אמוני עם סגולה

הגאון רבי אהרן שיף שליט"א

לכהן פאר בתור

אב"ד ומרא דאתרא בעיר אנטווערפען יצ"ו

יהי ד' א' עמו כאשר הי' עם אבותיו הק' שיזכה לנהל את בני עדתו
ברמה לשם ולתפארה, ולכוון אותם לדרך הישרה,
ויזכה להרחיב גבולי הקדושה לתורה וחסידות,
ולהחזי"ק הד"ת על תילה בסייעתא דשמיא והצלחה
מתוך שמחה והרחבת הדעת לאורך ימים טובים,

וכדאי הוא מנוי הדיינין הכשרים להחיות את ישראל
ולהושיבן על אדמתן בבא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

כ"ד ידידכם

אלי' ענגלענדער ומשפ'

לונדון

מזלא טבא וגדיא יאה

להאי גברא רבה ויקירא, יודע מלחמתה של תורה,
נואם בחסד עליון, אהוב על הבריות, שלשלת היוחסין

הגה"ח מורנו רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל התמנותו
לגאב"ד ומרא דאתרא דעירנו

יהא השי"ת בעזרו, ויזכה להפיץ מעינותיו חוצה,
לקרב לבבות ישראל לאביהן שבשמים,
מתוך רוב תענוג ונחת דקדושה עד ביאת גואל בב"א.

והברכה אחת היא לחברי ועד הקהלה העוסקים במלאכת שמים,
שיצליחו בכל מעשי ידיהם בברכה והצלחה.

מאת
משפחת שמואל יוסף פלוטשעניק
בניו וחתניו

ברכה לראש משביר

ברכתי אביע מתוך יראת הכבוד, ומתוך שמחה

למורנו הגאון הרב רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל התמנותו למרא דאתרא כאן באנטווערפען

יהי רצון שיזכה עוד רבות בשנים להגדיל תורה ולהאדירה מתוך הרחבת הדעת ושלוות הנפש, לאורך ימים ושנים טובים דשנים ורעננים, ונזכה לקבלת פני משיח צדקינו.

מאחלים, משפחת

אברהם מרדכי פינקוסביץ

אנטווערפען

מזכרת נצח

לע"נ אבינו היקר באדם ת"ח אציל הנפש ויקר רוח
אוד מוצל מאש שריד לדור דעה

הרה"ח ר' יהודה אריה (לייבל) ז"ל פינקוסביץ

בהרה"ח ר' אברהם הי"ד ווארשא - אנטווערפען

כביר הפעלים ליהדות ולחסד ומראשי הקהילה ואגו"י
ממייסדי בית החסידים דגור

ולאות ולזכרון יחקק שמו לזכרון עד,
אשר נתן מכחו ומזמנו ומהונו וכיתת רגליו
למען הקמת ובניית מקוה הטהרה כאן באנטווערפען

נלב"ע בשם טוב י"ד תמוז תשל"ט

ולע"נ אמנו האשה הדגולה רבת המעש ועתירת הזכויות
אשר נודעה במסירות נפשה לעמה ולאמונתה בתקופת הזעם

מרת רבקה ע"ה פינקוסביץ

בת הרה"ח ר' מרדכי צבי הלוי הי"ד איש הורוביץ-מקראקא

לאחר המלחמה פעלה בלהט ובעוז-רוח להחיות את ערכי תנועת "בית יעקב"
ולהנחיל את מורשתה של מרת שרה שנירר ע"ה,
וביחוד בעירנו אנטווערפען.

נלב"ע בש"ט בש"ק ט"ז תמוז תשס"ה
מנו"כ בעיה"ק ירושלים ת"ו

ת. נ. צ. ב. ה.

ברכת שמים מעל

יהגלו ויבואו על מעלת כבוד ידידי וידיד בית אבי ז"ל,
ה"ה הגאון הגדול, סיני ועוקר הרים, לן בעומקא של תורה והלכה,
ובעל הסברה נפלאה, פה מפיק מרגליות, ונואם בחסד עליון,
מעמיד הדת על תילה, ועושה גדולות ונצורות לחיזוק הדת
ולהרמת קרן התורה, העמיד תלמידים לתפארת

כש"ת רבי **אהרן שיף** שליט"א

לרגל עלותו למשרה הרמה

כגאב"ד ומרא דאתרא באנטווערפען המעטירה
בשעה טובה ומוצלחת

ברכות גדולי ומאורי הדור ילוו דרכו, שיצלח בכל אשר יעשה,
להרחיב גדולות הקדושה מתוך הרחבת הדעת,
וזכות אבותיו שרפי מעלה ימליצו בעדו ובעד כל העיר כולה.

בעתירת וברכת מוקירו כערכו הרם

אברהם צבי חיים רייז ומשפחתו

נוא יארק

בית המדרש בית יעקב וכולל "תורת חיים"

פרנס נר למאור

חודש אדר ב'

הנר למאור לחודש זה

חודש שמרבין בו בשמחה

נתרם ע"י הגבאים בשם הרבנים וכל המתפללים

לזכות מורנו ורבינו הגאון

רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל הכתרתו למרא דאתרא דעירנו יצ"ו

יה"ר שיקויים בו הפ' ימים על ימי מלך תוסיף ...

ויזכה להאריך ימיו ושנותיו על ממלכתו ולרומם את קרן עירנו

ולקבל פני משיח צדקינו במהרה בימינו.

תשית לראשו עטרת פז

בלב מלא שמחה שגורה ברכותי ואיחולי הלבבים לאום מעלת כבוד ידיד נפשי עשרות בשנים וידיד נאמן ומקורב לעט"ר אבי זצללה"ה הגאון החריף המאור הגדול לממשלת התורה זך הרעיון ומחונן בכל מידה נכונה פה מפיק מרגליות ונואם בחסד עליון מרביץ תורה עשרו בשנים בעירנו והעמיד תלמידים הגונים ומרביצי תורה ומורי הוראה בישראל שלשלת היוחסין,

כש"ת רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל מעמד ההכתרה

בעלותו לפאר כבוד כגאב"ד ומרא דאתרא בעוב"י אנטווערפען יצ"ו

בברכתם של גדולי ומאורי הדור שליט"א

יתברך ממעון הברכות שבכל אשר יפנה יצליח לחזק ולרומם ולפאר את הקהלה המפוארת ולהרחיב גבולות הקדושה מתוך הרחבת הדעת וכל מילי דמיטב.

כעתירת וברכת מוקירו ומעריצו

החפץ בהצלחתו ובהצלחת הקהילה

יעקב יצחק קאניג ומשפחתו

ובניו תלמידיו הנאמנים

נחמן חיים קאניג - אנטווערפען

שאול קאניג - מונטריאל

ראובן קאניג - אנטווערפען

יהוסף צבי קאניג - בארא פארק

מרדכי דוד קאניג - ירושלים

בתי מדרשות ורשת מוסדות התורה והחסד
דחסידי בעלזא אנטווערפען

נוסדו ע"י כ"ק מרן זי"ע בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מלא הטנא ברכות

שלוחה בזה בשם רבנן ותלמידיהון מתפללי בית המדרש לרום מעלת כבוד הגאון הגדול מעוז ומגדול גודר גדר ועומד בפרץ למעמיד הדת על תילה הרביץ תורה לעדרי הצאן בישיבתנו עשרות בשנים והעמיד תלמידים לתפארת עושה גדולות ונצורות לכלל ולפרט ומחזק לבות נשברות אהוב על הבריות ורבים נהנו ממנו עצה ותושיה שלשלת היוחסין מגזע היחס מנכבדי רבני אנ"ש חסידי בעלזא כש"ת

רבי אהרן שיף שליט"א

מלפנים מחשובי מתפללי בית מדרשינו ומרביצי התורה במוסדותינו הק'

קבל ברכותינו מקרב לב

לרגל מעמד ההכתרה המפוארת המתקיימת בשעטומ"צ בכ"ח לחודש שמרבין בשמחה אדר השני תשע"א לפ"ק בעלותו לכהן פאר כמרא דאתרא וגאב"ד דק"ק מחזיקי הדת באנטווערפען

יה"ר שחפץ ד' יצליח לרומם ולפאר ולהרבות גבולות הקדושה בעירנו

מתוך הרחבת הדעת ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח.

בשם ההנהלה

דוד אלימלך גאליצקי - מנכ"ל
יעקב פריעדמאן - מזכ"ל

תנו כבוד לתורה

כשמן הטוב יורד, כן ברכתי אגיד, וביותרת הכבוד אשתתף בין המברכים
קדם מעלת כבוד הגאון הגדול מעוז ומגדל יושב באהלי תורה ולומדיה,
ולן בעמקי הלכה ובד׳ אמותיה, מרביץ תורה ביקרים,
איש חי ורב פעלים לתורה ולתעודה, כביר המעש מלא רגש,
גומל חסד לכל נפש, נודע לתהלה בתוך עם סגולה,
כבוד שמו מפוארים, ה״ה

הרב הגאון רבי אהרן שיף שליט״א

העומד לשרת בקודש כאב״ד ומרא דאתרא דעירנו

יהי רצון שחפץ ד׳ בידו יצליח להמשיך הלאה עוד רבות בשנים
לעמוד לפני העדה ולשרתם בקודש, מתוך בריאת הגוף והרחבת הדעת
לאורך ימים ושנות חיים ושלום עדי עד.

בכל אותות הכבוד

יעקב יוסף הלוי לעפקאוויטש

תנו כבוד לתורה

לכבוד יום ההכתרה, עטרת תפארת,
של מרן הרב מרא דאתרא

הגאון ר' אהרן שיף שליט"א

באנו בזה להעלות על נס את הערכתנו והוקרתינו לאישיותו הנעלה והדגולה, איש חסד בל ישוער העושה לילות כימים למען זולתו והכל בהצנע וללא צפייה לגמול כל שהוא. אשרי העם שככה לו .

ומתוך שחסידים הם תורתם משתמרת, שנים רבות הרביץ מרן הרב שליט"א תורה וחסידות בצעירי צאן ובבעלי בתים, וביתר שאת אחרי עלותו לכהן כרב ומנהיג בבית אלכסנדר, הוא הגבר הוקם עול והרחיב גבולות דקדושה לשם ולתפארת,

לקראת היום הגדול והנעלה באנו בברכה מתוך ידידות כנה ואמיתית שיזכה להנהיג את העדה על מי מנוחות,ועל ידי זה יושפע שפע רב וכל טוב על כל בני עירנו, הי"ו.

כעתירת מוקיריו ומכבדיו

אחים רייכמאן

תבענה שפתינו תהלה

בשמחה ובגיל מעלים אנו על נס את בחירתו של האי גברא רבה,
בקי בחדרי תורה, נעים הליכות ופה מפיק מרגליות,

מורנו רבי **אהרן שיף** שליט"א

לכהן כרב ומרא דאתרא דעירנו

בטוחים אנו בעזר שוכן שמים שיזכה לנהל את העדה ביד אמונה
ועל ידו יתגדל שם קהלתנו לתפארת בקרב כל קהלות ישראל.

מוקיריו ומכבדיו משומעי לקחו בביהח"ס אלכסנדר

יצחק ובנו **יעקב דוב סנדרוביץ**
ומשפחתם

בית המדרש הגדול אסטן

OOSTENSTRAAT 43 - 2018 ANTWERPEN

"בריך רחמנא דיהבך לן"

יום זה מכובד מכל ימים

בגיל וברעדה מקדמים אנו את פני המרא דאתרא

הגאון רבי אהרן שיף שליט"א
לרגל יום ההכתרה בע"ה, ביום כ"ח באדר שני השתא,
יום שמחת לבו ושמחת כל בני עירנו

מה גדול ונכבד היום, לו קיוינו בצפייה ובכמייה לשום עטרת תפארת על ראשנו, איש מורם מעם, אהוב ואהוד על כל שכבת הציבורים השונים ללא הבדל חוג ועדה, בעלי בתים, אנשי מעשה, בני תורה וחסידים.

ואנו תפילה שמן השמים יסייעוהו ויתמלאו כל משאלותיו לטובה ולברכה, לרווחת כל החרדים והצמאים לדבר ה' בעירנו.
יאריך ימים על ממלאכתו לתפארת קהילתינו הק' מתוך בריאות נחת וכל טוב.

כעתירת

הגבאים והמתפללים

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה

לכבוד איש מורם מעם

בקי בחדרי תורה ונואם בחסד עליון

הגאון רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל היום הנכבד בו התעטר בכתר הרבנות

יה"ר שתשרה השכינה במעשי ידיו ויזכה לנהל את עדתנו ולהרים קרנה עד ביאת משיח צדקנו בב"א.

והברכה אחת היא לעוסקים בצרכי צבור באמונה, ה"ה חברי ועד הקהלה כ"א בשמו הטוב יבורך העומדים על משמרתם במסירות ונאמנות יזכו לראות ברכה במעשי ידיהם ושכרם יהיה כפול מן השמים

כעתירת וברכת

שמואל גרונם ראצערסדורפער

אשא ברכתי

מעומק הלב למעלת כבוד הגאון החסיד
מחשובי רבני עירנו,
נואם בחסד עליון ומקרב לבות ישראל לאביהן שבשמים

מורנו הרב אהרן שיף שליט"א
לרגל הבחרו לכהן פאר דמרא דאתרא דעירנו

יהא השי"ת בעזרו ובכל אשר יפנה יצליח
להגדיל כבוד התורה וכבוד הרבנות
מתוך רוב תענוג ונחת לאורך ימים ושנים

ברכה מיוחדת לחברי ועד הקהלה
העושים מלאכתם מלאכת שמים במסירות ונאמנות
הקב"ה ישלם שכרם וישלח ברכה והצלחה
בכל מעשי ידיהם

מאת המברך בלונ"ח

יצחק א. מ. הרטמן

ברכות מאליפות

יחולו על ראש הרב הגאון

מורנו הרב ר' **אהרן שיף** שליט"א

לרגל הכתרתו כרב ואב"ד דעירנו יצ"ו

יהי רצון שיהא השי"ת בעזרו לאורך ימים ושנים טובים,
והיה כשבתו על כסא ממלכתו יזכה לנהל עדתנו בנועם ובשופי,
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

כעתירת

יצחק מאיר שטרן ובנו יהודה ארי'

וכל משפחתו

שפע ברכות

הנני בזה להביע מקירות לבבי, קדם מעלת כבוד תרתו

מרן הגאון הרב רבי **אהרן שיף** שליט"א

לכבוד יום הכתרתו למרא דאתרא

להיות לנו לרב ומנהיג את
עדת קהל ישורון כאן באנטווערפען
ולחזק ולעמוד על משמר חיזוק הדת

יהיה רצון שיזכה עוד רבות בשנים
לעמוד על משמרת הקודש
מתוך הרחבת הדעת ושלוות הנפש אכי"ר

מאחלים ומתפללים

משפחת מנדל יוסף נויגרעשל
אנטווערפען

RABBI MOSHE Y. LANDA
RABBI OF
BNEI-BRAK, ISRAEL

משה יהודא ליב לנדא
בן הרב הגה"ח מוהר"ר יעקב זללה"ה
רב אב"ד דבני-ברק

ב"ה ט' אדר השני תשע"א

אל כבוד הרב הגאון מוהר"ר אהרן שליט"א שיף
ואל כבוד קהילה קדושה דעי"ת אנטוורפן
ה' עליהם יחיו ויתברכו בכל הטוב.

שלו' וברכה.

הנני בזה להביע ברכתי, לקהל הקדש, אשר שמו עט"ה לראשם את כבוד הרב שליט"א ולכבוד הרב שליט"א לרגלי עלותו לגדולה לעמוד בראש קהילה מפורסמת ומכובדת.

יזכו להגדיל כבוד שמים, קדושה וטהרה, כבוד הרבנות, ההלכה והכשרות, מתוך שמחה של מצוה. יתברכו באריכות ימים ושנים טובות על ממלכתו הכבודה.

בברכת הצלחה רבה בעבודת הקדש ובכבוד הראוי,

משה יהודא ליב לנדא
רב אב"

ראשי הקהילה

בנין הקהילה

רשימת המייסדים

תרנ"ב 1892

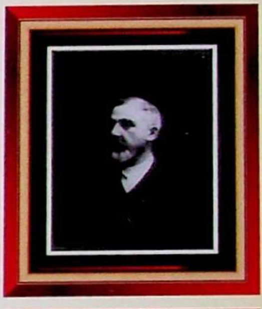

ר' יעקב
אייזנמאן ע"ה

ר' קלמן
מאהלער ע"ה

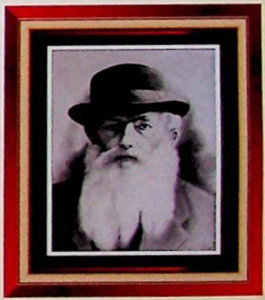

ר' יוסף
בליץ ע"ה

ר' שלום יצחק
פיינער ע"ה

ר' יצחק צבי
ראצערסדארפער
ע"ה

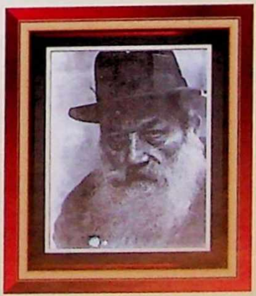

ר' הערשל
קרענגעל ע"ה

גם היה בין המייסדים ר' אברהם ב"ר דוד אולמן ע"ה, דר' אשר וואלף ע"ה

הנגיד הצדיק

רבי יצחק צבי ראטצערסדארפער ז"ל

שהי' א' מן המייסדים של הקהלה החרדית מחזיקי הדת

עריסתו של רבי יצחק צבי עמדה בעיר פרעשבורג, בה נולד בערך בשנת תר"י כבן בכור לאביו הקצין ר' אברהם, נגיד ונכבד בעמיו, ולאמו הצדקנית מרת מאטיל ע"ה[2], בצעירותו קיבל תורה מפי בעל ה"כתב סופר" זצ"ל בלמדו בפרעשבורג בישיבתו הרמה, ושם דבקה נפשו בהגה"צ ר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, שמאוחד יותר נעשה לתלמידו כשהי' גר בעיר קויבעסדארף[3], בהגיעו לפרקו בשנת תרל"ג, נשא רבי יצחק הערש את זוגתו מרת מרים ע"ה, בת הרה"ג ר' דוד אולמאן אב"ד לאקענבאך[4].

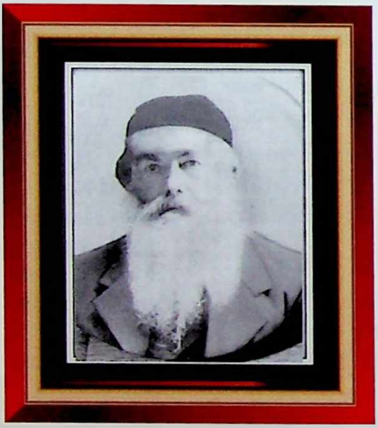

לאחר נישואיו התיישב בווינה, עיר הבירה של ממלכת קיר"ה, והשתלב שם בעסקי היהלומים, והצליח מאוד בנכסיו. אמנם לשם כך היה צריך לנדוד הרבה לעיר אנטווערפען שבבלגיא וללונדון שבאנגליא, וכיון שהטרחות והנסיעות המרובות וגם הזמנים הארוכים בהם נאלץ היה לשהות במרחקים הכבידו עליו מאוד, לכן החליט ביום מן הימים לעזוב את מקום מגוריו ולהתיישב ביחד עם משפחתו בעיר אנטווערפען מקור מחייתו.

אביו רבי אברהם, בהיוודע לו רצון בנו לעקור מווינה ולהתיישב באנטווערפען, עיכב בעדו בכל תוקף מחשש כי לא יוכל להחזיק מעמד רוחני בעיר שעדיין לא התפתח מבחינה רוחנית ואין בה קהלה מאורגנת.

משלא יכלו להגיע אל עמק השווה באו האב והבן אל הגה"ק בעל מחנה חיים זצ"ל להציע את השאלה ואף הוא נטה מתחלה לדעת אביו ושלל את הרעיון, אבל לאחר שהבטיחו ר' יצחק הערש אשר לא נוח ולא ישקוט עד שיעלה בידו לעזור ביסוד קהלה חרדית, ורק אז משנוכח בכוונותיו הטהורים נתן לו את הסכמתו המלאה וברכו להצלחה[5].

משבא לכאן מצא כמה שותפים לדבר מצוה שעסק עמהם שכם אחד במלוא המרץ לחזק בדקי הדת ולבסס חיי הדת בעיר ביניהם ניתן למנות את הרבני הדגול רבי שלום פיינער ז"ל ואת הרבני הדגול רבי הערשל קרענגעל ז"ל ואת הרבני הדגול רבי יוסף בליץ ז"ל, וביחד פעלו במלוא המרץ בכל שטחי הדת,

ואף אמנם שבתקופה הראשונה להתיישבותו בעיר, בשנת תר"מ, לא השתלב באופי העיר, כשההמונים - היהודים ושאינם בני ברית - מסתכלים עליו כעל יצור מוזר, בהיותו היהודי היחידי בעיר עם זקן שיורד על פי מידותיו[6], אבל לאט לאט אבל ברגליים בטוחות, צעד

1. מאמר זה מבוסס על מאמר הערכה ארוכה שפורסם בקונץ "אור הצפון" (קובץ כג), מפרי עטו של הרה"ח ר' משה אהרן רינגעל הי"ו. וברשותו העתקנו כאן מדבריו תשוה"ת לו.

2. "תולדות סופרים" לרי"צ סופר בן הגה"ק בעל מחנה חיים זצ"ל

3. ראה "האיש על החומה" (כרך א' עמ' 91; כרך ב' עמ' 133 בהערה 34).

4. בנו של הגאון רבי אברהם אב"ד לאקענבאך – בעמח"ס "בית אברהם" אחיו של הגאון בעל "יריעות שלמה" זצ"ל אב"ד מאקאווע, בן הגאון רבי שלום חריף זצ"ל מפיורדא אב"ד לאקענבאך (נפטר ביום ט"ז אדר תקפ"ה. ראה תשובה אליו בשו"ת חת"ס חו"מ סימן קכז).

5. עובדא זו מתוארת באריכות בספר "תולדות סופרים" (עמ' עו-עו)

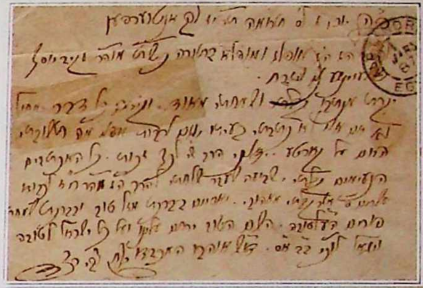

ורסס ב'אור הצפון' -
מתוך ארכיונו של הרב יוסף מאיר זוינשטאק שליט"א מלונדון

ר' יצחק הערש בדרכו הסלולה, ושלב אחר שלב התחיל לפעול לפתח חיים רוחניים בעיר ביחד עם יעקב אייזנמאן.

מתחילה הביא שוחט מומחה, ותוך זמן קצר פתח ר' יצחק הערש בית מדרש שהיה נקרא "עדת ישורון" (בפינת הרחובות Hovenierstr. ו-Schupstr.) והביא לשם מלמד לילדיו. גם רבי שלום פיינער פתח בית המדרש ברחוב וואן אימערזעהל סטראאט שנשאר עומד על תילו עד לשואה האיומה, ובאותה בנין שיכן גם תלמוד תורה לילדים, ובראשית שנת תרמ"ג, הביא לשם את קרוב משפחתו הרה"ג ר' נח צבי אוללמאנן זצ"ל[7].

לרב קיבלו עליהם את רבי נח צבי הנ"ל שהנהיג את העיר ועיין בפרק הנרחב אודותיו במקום אחר בספרנו.

גם בחיי המסחר עלה ר' יצחק הערש באותה תקופה והצליח במסחר היהלומים באנטווערפען, וככל שנתרבו נכסיו, הגדיל והרבה עשות צדקה וחסד, פיזר ונתן לאביונים למאות ולאלפים, ומסר נפשו וגופו לכך. את ביתו המפואר פתח לכל דכפין, ובכל ימות השנה המה ביתו מאורחים, עניים וגלמודים, כשר' יצחק הערש בעצמו עומד ומשמש. ומנהג היה לר' יצחק הערש בלילות שבת אחר התפילה, שהיה מסתובב בבתי מדרשות באנטווערפען, כדי לראות אם יש יהודי שאין לו היכן לאכול ויקחהו לביתו[8].

בד בבד פיזר גם הון רב לחיזוק היישוב היהודי בארץ ישראל, ובפרט בביסוס כולל "שומרי החומות" וסכום קבוע היה שולח אל רבו הגרי"ח זוננפלד זצ"ל, כדי לחלקו מדי ערב שבת לאנשים עניים מלומדי הכולל, ובשנת תרנ"א ייסד את השכונה המפוארה "בתי אונגארן" המתנוססת לתפארה בתוככי ירושלים, ומאוחר יותר קיבלה את השם "נחלת צבי" לזכרו של הנדיב הדגול, וכן תרם סכום גדול לכולל "שומרי החומות" לצורך הקמת בנין בעיר העתיקה ברחוב הגיא (אל-ואד לשעבר), ובו שני בתי כנסיות שנקראו על שמו, האחד בקומה התחתונה - "בית יצחק" עבור קהל החסידים, והשני בקומה העליונה - "אוהל יצחק" עבור קהל האשכנזים (ה"פרושים") יוצאי הונגריה.

וכן לשאר מוסדות ומפעלים תרם נדבות לבו וכפי שמצאנו בספר "אבני זכרון" (אות קכד) העתק ממצבת אבן שנקבעה על שמו ולזכרו, בעקבות תרומתו לבית החולים "ביקור חולים", וכך נחרט עליה:

הבית הזה

נבנה לבקו"ח דמקהלותינו האשכנזים

מנדבת נדיב על נדיבות יקום,

כמו"ה יצחק צבי ראטצערסדארפער שליט"א,

בן הרב ר' יצחק אברהם ז"ל, הנולד מהאשה הצדקנית מרת מאטיל תחי', ולזכר עולם יהיה צדיק והודיו ביתו וזרעו, ויקרא שמו בית יצחק לפרט, אז יקבע כשחר אורך וארוכתם מהרה תצמח.

---

6. מסופר, שכאשר נערים נכריים היו מצביעים עליו כרחוב לאמור: "כאן הולך יהודי". היה נותן לכל אחד מהם פראנק אחד (סכום נכבד כ"מים ההם). כשבזה הוא מביע את גאוותו, שאף המה מכירים אותו כיהודי...

7. רבי נח צבי היה נכד הגאון בעל ה"יריעות שלמה" זצ"ל אב"ד מאקאווא – דו"ז של ר' יצחק צבי, וחתנו של בעל ה"מתנה חיים" זצ"ל שהיה ג"כ קרוב משפחה לר' יצחק צבי מצד אבי אביו וראה "תולדות סופרים" עמ' סה-עז).

8. ראה בקובץ "הישיבה" (תשרי – תשס"ז, עמ' 27) מה שסיפר הרב שמעון דייטש שליט"א מנ.י.: אחרי מלחה"ע השני' הגיע ללונדון ורצה לרכוש תפילין אצל סופר אחר, אלא שכבר היו הזמנות הרבה לסופר זה ודחהו. בהיותו בבית הסופר נכנס אתו לשיחה על ארץ מוצאו אנטווערפען, ואז סיפר לו הסופר הנ"ל מה שבדידיה הוה עובדא בשנת תרע"ד עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, כשרצה לנדוד מבלגיא לאנגליא, אלא שבהגיעו לתחנת הרכבת גנבו ממנו את מזוודתו ונשאר בעירום ובחוסר כל ונאלץ לשוב על עקבותיו לאנטווערפען לשבות בה, ובליל שבת אחר התפילה נעמד אצל פתח ביהמ"ד בתקוה שמישהו יזמינהו לסעודת שבת. כשאחרון היוצאים מביהמ"ד פנה לצאת וראה שהוא נשאר לבד, נשאל אותו אם ידוע לו היכן אפשר לאכול סעודת שבת. השיב לו הלה שימתין מעט ומישהו יבוא לקחתו. ואכן, כעבור כרבע שעה הגיע לשם

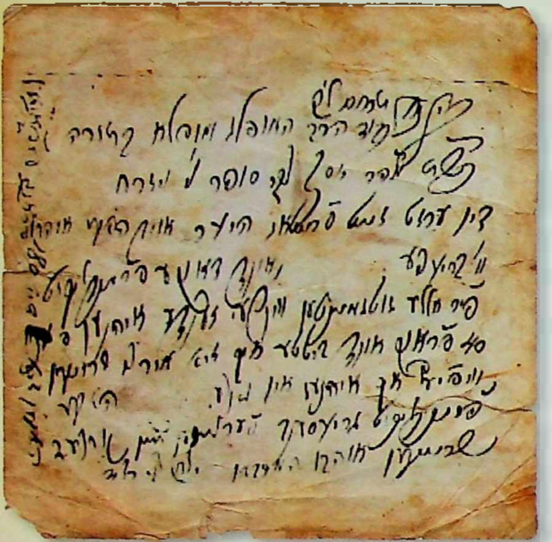

מכתב מרבי יצחק הערש על הג"ר יוסף צבי סופר זצ"ל אב"ד שמשון
פורסם לראשונה בקובץ 'אור הצפון' קו' כט -
מתוך ארכיונו של הרב זכריה הלוי פאללאק שליט"א מציריך

ר' יצחק הערש הי' גם חסיד נאמן ונלהב להגאוה"ק מבעלזא זי"ע, ובכל שנה נסע לבעלזא לרגל חג השבועות להסתופף בצל הקודש, בתחילה אצל כ"ק הרה"ק מהר"י זי"ע, ולאחר מכן אצל כ"ק הרה"ק מהרי"ד זי"ע. ואף פיזר כסף רב בכדי להחזיק בית הצדיקים מבעלזא זצוק"ל.

וכמים פנים אל פנים אף הם העריצו את גדלותו וכידוע מה שהי' רגיל הי' על לשונו של מרן הגאון הגדול הרב אב"ד מרא דאתרא דאנטווערפען רבי חיים קרייזווירטה ז"ל בשם הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע: "ר' יצחק הערש היה הצדיק של מערב אירופה".

בימי מלחמת העולם הראשונה, כשבלגיה נכבשה בידי הגרמנים והאוסטרים, נאסרה על אזרחים אוסטריים לשהות בבלגי' ובלל זה נאלץ והעיר אנטווערפען להעתיק מגוריו אל המדינה הסמוכה - הולנד, והתיישב שם בעיר שעבלינג, אך ימי המלחמה והפחד התמידי נתנו בו את אותותיהם, ותקפה אותו חולשה של ממש. ומחמת שרצה לשכב ליד אבותיו בפרעשבורג בקבר שכרה לעצמו בשנת תרמ"א מיד אחר פטירת אביו, לכן – למרות חולשתו הגדולה – יצא למסעו האחרון לפרעשבורג, "ובא עוד בחיים חיותו לעיר וויען, ואחר איזה שבועות לישיבתו שמה נסתלק מהאי עלמא וחיים טובים שבק לנו ולכל ישראל"[9], ביום כ"ד שבט שנת תרע"ה.

בהגיע ארונו לפרעשבורג, עיר מולדתו, התאספו כל יהודי העיר, אנשים נשים וטף, לתת את הכבוד האחרון לנפטר הגדול. בבכיות נוראות נפרדו קהל ההמונים מבן עירם הנערץ. שם נטמן בביה"ח הישן, ליד קבר אביו ר' אברהם, למנוחת עולם.

על פי צוואתו בטרם פטירתו לא נכתבו כלל שבחים על מצבתו, רק חרטו עליה כדלהלן:

המון שבחך אין למלל,
כי הלא כן צווית בצוואתך,
שלא לגמור עליך את ההלל

נתקיים בו מ"ש כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה, והשאיר אחריו דורות נאמנים בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובחסד ויש לציין כי אחד מגדולי התורה בזמנינו ה"ה הגאון הגדול רבי נתן געשטעטנער זצ"ל הי' נמנה על צאצאיו של רבי יצחק הערש.

זכרו הגדול של ר' יצחק הערש נתקק לנצח בתולדות יהדות אנטווערפען, באשר פירותיו צומחים לתפארת בית ישראל עד עצם היום הזה וכיום שאנו זוכים לשים אלוף לראשינו ולהכתיר איש על העדה את יבל"ח הגאון הרב רבי אהרן שיף שליט"א לאב"ד קהלתינו הק' בוראי נייחא נפשי' בגנזי מרומים.

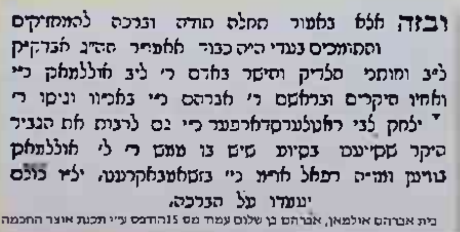
ובזה אבא באמור תחלת תודה וברכה להמחזיקים
והתומכים בעדי היה כבוד אאמו"ר הה"ג אבדק"ק
ל"ב ומוהר"ר הצדיק וחסיד באדם ר' ל"ב אוללמאן כ"י
ואחיו היקרים ובראשם ר' אברהם כ"י באחיו וגיסו ר'
יצחק צבי ראטערסדארפער כ"י גם לרצות את הגביר
היקר הקיעם בקיום שיש בו ממש ר' לי אוללמאן
טורין ומו"ה רפאל אריה כ"י בזעמעגאקרענט. ילו כולם
יעמדו על הברכה.
בית אברהם אולמאן, אברהם בן שלום עמוד מס 15 נההדפס ע"י תכנת אוצר החכמה

יהודי בעל צורה מלווה כבניו, וקיבלו בספ"י ולקחו לביתו. איש זה – סיפר הסופר – היה ר' יצחק צבי שכן היה מנהגו מדי שבת. לאחר השבת סיפר הלה לר' יצחק הערש שנגנבו ממנו את הכל, ואז הלך אתו ר' יצחק הערש אל החנות כדי לקנות עבורו בגדים ושאר צרכיו, וגם נתן לו סכום מעות ופטרו לשלום. כאשר סיים הסופר הנ"ל את הסיפור הזה, נענה ר' שמעון דייטש ואמר לו: "איש זה – ר' יצחק הערש – היה זקני". נדהם הסופר לשמע הדברים ואמר לו: "אם כן, הרי חייב אני לגמול טובה לנכדו, ולכן את התפילין הראשונים שאכתוב כעת אתן לך במתנה".

[9] "תולדות סופרים" (עמ' פר).

ר' יצחק (ר' איטשע) פריילך ז"ל

יו"ר קהילתנו "הקהילה החרדית מחזיקי הדת" אנטווערפען

אחת הדמויות הדומיננטיות בחיי קהילתנו היתה ר' יצחק פריילין המנוח, המכונה בפי כל "ר' איטשע".

הדור הצעיר, לא מודע כל כך לפעולותיו הכבירות בבניית ושיקום הקהילה כי הרי עברו כבר למעלה מארבעים שנה אשר איננו אתנו. ר' איטשע ז"ל שהל"ח בכ"ח באדר תשכ"ח לפ"ק.

קושטא דמילתא דלאו פשיטא הוא, הידים קצת כבולות, ולא נוכל מדי להרבות בשבחו כי הנה מצאנו מפורש כתוב בצוואתו ,"אינני רוצה בשום הספד משום אדם שבעולם ונא לעשות בקשתי בזה".

לאור כל זאת, נצטמצם בקורותיו האישיים ולא נרחיב מדי את הדיבור על פעולותיו. פה ושם נזכיר בקצירת האומר וברמז באיזה תחומים התמקד אך בלי להפריז.

אך מאידך "לא קאים איניש אדעתיה דרביה עד **ארבעין שנין**", והנה עברו כבר יותר מארבעה עשורים מפטירתו של ר' איטשע ולמעלה מששים שנה מעת יסוד ושיקום הקהילה ואכן הזמן גרמא, לחזור ולהתבונן, בהתפתחות קהילתנו, הודות לפעולתם של עסקנים יראי ה' ומחזיקי ראות, אשר ר' איטשע ז"ל נמנה על הבולטים שביניהם, ובודאי יתבהרו ויתלבנו סוגיות אשר בשעתו לא הובנו כראוי ולפעמים אפילו עוררו תמיהות, אך הודות לראייתם המפוקחת ועמידתם העיקשת הגענו עד הלום.

ר' איטשע ז"ל, ראה את אור העולם לראשונה ביום ב' באדר תרנ"א לפ"ק למספ' 12/03/1891 בבית אביו ר' ליבל פריילך ז"ל בעיר מלאווע עיירה בפולניא הצפונית.

בתחילת המאה העשרים הגיע לבלגיא מקראקא ונשא לאשה את בתו של ר' שלום יצחק פיינער ז"ל, מי חכם ויודע פשר, החתונה התקיימה בברלין, ההורים מצד ר' איטשע הגיעו מקראקא ומשפחת פיינר הגיעה מבלגיא, עקב הקושי שהיה בטלטולי הדרך, והמרחק הרב, גם השיירות לא היו מצויות כל כך ובודאי גם היה כרוך בהוצאות גדולות, לאור כל אלה סכמו להפגש באמצע.

חותנו ר' שלום יצחק פיינער ז"ל ייסד את בית המדרש הראשון באנטווערפען בלעוועריקסטראאט Leeuwerikstraat בשנת 1884. וכך גם נקרא "בית המדרש פיינר" ולמעשה היה זה מקום התפילה האחרון שנחרב בשנת 1942 ע"י הנאצים ימ"ש כל בתי המדרש ובתי הכנסת בעירנו נהרסו כבר בתחילת המלחמה, והתקפה ממוקדת היתה באמצע חודש אפריל 1941 חוץ מבית המדרש אייזנמן שזכה לשרוד בלי שיד זדונית תיגע בו לרעה.

בית המדרש פיינער ומייסדו ראויים למעשה להתייחסות נפרדת ומורחבת.

אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן (שבת קיט)

"אבקש שתשב"ר של יסודי התורה יאמרו בכל יום פרק תהלים לעילוי נשמתי במשך כל השנה, כי יש לי איזה זכות בזה בשביל עמלי שעמלתי בימי חיי לטובת המוסד הנ"ל" (מצוך צוואתו)

ר' יצחק ז"ל שימש כראש הקהילה במשך כעשרים שנה עד סוף ימיו ועשה רבות למען שגשוגה, הוא היה הרוח החיה בכל הפעולות

בשנות הזעם הצליח להמלט למרוקו – קאזבלאנקא שם שהה עם משפחתו עד תום המלחמה וחזר לאנטווערפען בשנת 1946.

דאג לשחיטה ולכשרות מהודרת, בניית המקוה ועוד בהאמינו שללא כל אלה אין עתיד לקהילה ואין כל טעם לשקם את ההריסות.

עודד את העסקנים שמסרו נפשם למען הקים את מוסדות הצנטראלע ובכל שנה היה הראשון שהעביר להם את דמי חברותו כאות וביטוי לאהדה שרחש למוסד.

שמו הלך לפניו כתלמיד חכם ובר אוריין בעיקר בקיאות בשו"ע אורח חיים. בצוואתו הוא מבקש מהבאים אחריו להשתדל לא להתעסק עם דברים של מה בכך, ואשר אין בהם תועלת, **"כי יש בזה משום ביטול זמן יקר"**.

כל השנים היה מקריא את התקיעות בבית המדרש הגדול אסטען.

אגדות נשזרו מסביבו, יהודים החיים עמנו מספרים על עובדות בהן נושעו משפחות בפרי בטן מברכותיו של ר' איטשע אהב להוסיף תנאי שיכבדוהו בסנדקאות.

ב'אסט סטאציאן' בהגיע הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל לאנטווערפען
מימין לשמאל: ר' יעקב לאנדא, ר' איטשע פריליך, ר' יהושע ביטערמאן, ר' יוסף נאנעל, ר' יצחק אלבנים ר' יוסף ראטענבערג ר' פתחי' שיקלער

והתמקד בעיקר בבניית תשתית למוסדות החינוך בעירנו בדגלו "בנינו ערבים לנו" כי אם אין חינוך אין עתיד, אם אין גדיים אין תיישים. שימש כחבר ועד יסודי התורה כבר בשנת תרפ"ג. אחרי המלחמה נרתם בכל כוחו ואונו למען שיקום ההריסות ולהעמיד בית ספר לתפארת, בהזניחו את עיסוקיו הפרטיים.

היה נחון בכשרון מיוחד לטוות חוטי קשר עם נדיבי העם וכמעט ולא נתקל בסירוב, בבואו להתרים למען מטרותיו הנעלות בעיקר מוסדות החינוך. על אף היותו תקיף מאוד בדיעותיו ובתגובותיו הוקירוהו בכל החוגים וזכה לאהדה כמעט בלתי מוגבלת.

אחרי המלחמה כיהן כיו"ר "יסודי התורה – בית יעקב" נשיא הישיבה, מונה גם כנשיא כבוד של החברא קדישא דפה.

אחרי שכולם חזרו מהמחנות אף אחד לא שם בראש מעייניו את חינוך הבנים, כל אחד היה טרוד למחיתו, אך ר' יצחק רוח אחרת היתה עמו והתמסר מיד, יחד עם קומץ עסקנים למען שיקום בית הספר. מספרים שראה ילדים משחקים ברחוב ללא מסגרת ניגש אליהם והציע להם להגיע למחרת לבית הספר שם יחכה להם מלמד. וכך התחיל בית הספר על מדרגות הבנין.

"ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם"

את המימון להקמת בנין בית המדרש **בית יעקב** קבל מאת ידידו הנדיב **ר' יעקב שולוואס** ע"ה אשר הרים את תרומתו להנציח את נשמת בנו ע"ה, ואת המימון להקמת בנין ל"בנות אגודת ישראל" השיג מאת הנדיב **ר' נתן שוב ע"ה.**

בחנוכת הבית של בנין נשי אגו"י - עם מרן הגר"ח קרייזווירטה זצ"ל. ר' שמואל אוסטערזעצער, ר' שלמה רינגער נואם

ר' שלמה קאלנסבאלד נואם

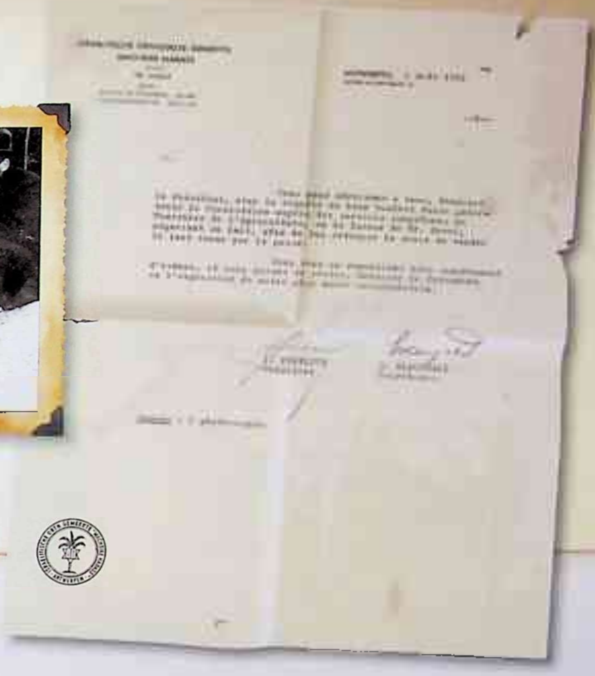

תמונה נדירה של
ר' שלום יצחק פיינער ז"ל - ממייסדי הקהלה
חותנו של ר' אישטע.

אנטוורפען, 1 באוגוסט, 1961.

לכבוד
נשיא הקונסיסטואר
בריסעל

אדוני הנשיא,

אנו נוטלים לעצמנו את הזכות להציג בפניך את המקרה הבא:

כפי שודאי ידוע לך, נמכרים באנטוורפען, מאות אלפי ליטרים של חלב כשר. החוק הנוכחי אוסר על מכירת כמויות גדולות של חלב, ומחייב אריזתם בבקבוקים, או אריזות קרטון, במקום הייצור, או החליבה, כפי שתוכל לראות בהעתק המצורף של מכתב ה"Nationale Zuiveldienst" לנציג המלך.

סוחר החלב הכשר פנה אלינו, והבהיר לנו את הקושי בהיענות לדרישה זו כיון ש:

הוא אינו יכול להיות נוכח, בעת ובעונה אחת, אצל כמה יצרני חלב, בזמן שהם ממלאים את הכלים במאות ליטרים של חלב.

לקוחותיו אינם אוהבים את טעמו של החלב המעוקר, בשל טעם הלוואי, המתווסף אליו, לאחר העיקור.

פסטור של כמה מאות ליטרים בכל יום, אינו כדאי מבחינה כלכלית. ההוצאות הן גבוהות מידי לכמות כה קטנה.

אנו פונים אליך, אדוני הנשיא, בבקשה לערב את הקונסיסטואר, בפניה אל הגורמים המוסמכים, במשרד החקלאות, לטובת סוחר החלב, מר הרצל, כדי לאפשר לו למכור את החלב באותם תנאים כבעבר.

בתודה ובכבוד רב
י. פריילך ש. קלאגסבאלד
נשיא מזכיר

מימין לשמאל: ר' איטשע, ר' יעקב לנדא, ר' ייסף ראטענבערג, ר' פיליפ פעכט, ר' שמעלקא וואסערמאן, ר' שמואל רויטענבערג, ר' שלמה רינגער.
עומד באמצע ר' יעק שטיינבאך, ר' משה לאנגסאם, ר' מרדכי פינק, ר' יעקעלע פוקס

עם מרן הגר"ח קרייסווירטה הגרח"י ראטענבערג וצ"ל והגר"מ לנדא זצ"ל

היה קשור לצדיקי בית אלכסנדר ובעיקר לבעל "תפארת שמואל". נסע נסיעות ל"ימים הנוראים" ובבד בבד ביקר את הוריו ומשפחתם שגרו בקראקא.

בהסתלקותו נעקרה דמות של עסקן נאמן מדורות קודמים איש שגשר בין התקופות הסוערות.

בהלוויתו השתתפו המונים מכל החוגים. הוא ביקש שלא להספידו. וכבוד גדול עשו לו במותו. את ארונו הביאו לבית הספר **יסודי התורה – בית יעקב**, בן טיפוחיו, אשר בו השקיע את כל יהבו, את כל מרצו ואת לשד עצמותיו, מתוך חיבה ומסירות, (כפי שהדגשנו לעיל). כל התינוקות של בית רבן, חניכים ותניכות יצאו לרחוב לחלוק לו את הכבוד האחרון. משם המשיך מסע הלויה לעבר בתי הכנסת והמדרש אסטען, ובית אגודת ישראל. נישא על כתפי העסקנים שהלכו ברגל כברת דרך.

כל הנאמר למעלה אינו אלא ציוני דרך ומראי מקום לפעולותיו למען הכלל בבחינת אפס קצהו תראה כולו לא תראה. יהי זכרו ברוך.

בבית הספר יסודי התורה

המצבה בביה"ח בפיטטע

רבי יוסף יצחק ראטענבערג ז"ל

רבי יוסף יצחק ז"ל כפי שנקרא בפי כל בלשון חבה ר' יוסל נולד בשנת תרע"א בעיר וואדאוויץ שבגאליציע, בבית אביו הגדול הגאון הצדיק רבי מרדכי זצ"ל שבעת ההוא כיהן שם כרב העיר, באותו שנה נתקבל אביו לכהן פאר כאב"ד אנטווערפען ועבר שם לגור עם משפחתו, ושם התחנך הנער יוסף יצחק על ברכי אביו הגדול שהנחילו הלאה המורשת המפוארת שקיבל מבית אבותיו ורבותיו, והשריש בקרבו אהבת תורה ויראת שמים.

ככה התחנך כל שנות נעוריו תחת השפעת אביו הדגול שהי' גם לרבו המובהק, עד שבשנת תרפ"ט והוא בן י"ח שנים התעורר בלבו תשוקה עזה לנסוע אל מרכזי התורה במדינת ליטא הרחוקה ולהתבשם מתורתם של גדולי ראשי הישיבות דאז, והי' ראשית דרכו אל ישיבת מיר הגדולה והמעטירה, שם ישב כשלש שנים ושתה מבארו של המשגיח המפורסם רבי ירוחם זצ"ל שדבריו היו כל ימיו נר לרגליו ואור לנתיבותיו, ולמרות גילו הצעיר ביחס לשאר הבחורים יצא לו שם טוב ועשה חיל בלימודיו, והמשגיח רבי ירוחם החשיבו מאד עד שפעם הצביע לעברו ואמר לאחד הבחורים "ווילסט זעהן אצילות קוק אויף דעם בחור" [רצונך לראות אצילות מהו הסתכל על בחור זה], וחשוב להדגיש שאף בלומדו שם שמר על אופיו החסידי והי' מהיחידים בישיבה שגידל זקן ואזר חגורה בתפלה.

באחד מנסיעותיו מאנטווערפען למיר גם נסע לעיר ראדין להתבשם לאורו של צדיק הדור מרן החפץ חיים זצוק"ל ואף שהח"ח כבר הי' בערוב ימיו ולא הרשו להיכנס אליו התעקש והצליח לבקר בהיכל קדשו.ואף לשמשו בקודש. ומששאלו הח"ח מאין בא ולהיכן פניו מועדות ענה שבא מעיר אנטווערפען ונוסע ללמוד בישיבת מיר, החפץ חיים שנתרגש מאד מהעובדא שבחור צעיר ממערב אירופה נודד לליטא הרחוקה כדי ללמוד תורה, הרים ידיו כלפי מעלה באומרו "רבוש"ע קוק פון אומעטום קומט מען לערנען דיין הייליגע תורה".

בעת שביקר הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצוקו"ל באנטווערפען התאכסן בבית מרן הרב רוטנברג זצ"ל.דבק אליו ושימש אותו הבחור יוסף. בחזרו לברנוביץ, אמר הגה"ק רבי אלחנן וסרמן, לאחד ממקורביו. שפגש באנטווערפען בחור למדן ובעל כשרון מופלא.לימים סיפר זאת הדיין הרב גרנסס לאחד מבני המשפחה.

גם בעיר גור שבפולין עבר באחד הנסיעות ונשאר לשבות לשבת בצלו של ראש גולת אריאל מרן האמרי אמת מגור זצוק"ל וכל ימיו הי' מתאר הרעדה שאחז בו בראותו צורתו הקדושה של הרבי ומאז נתקשר אליו בלב ונפש, והמשיך ההתקשרות לבניו אחריו האדמו"ר הבית ישראל זצ"ל הלב שמחה זצ"ל ואחיו האדמו"ר הפני מנחם זצ"ל.

בשנת תרצ"ב אחר שלמד כשלש שנים בישיבת מיר עבר ללמוד בישיבת עץ חיים שבעיר מונטריי אצל הרב בוצקו ז"ל, ולימים נתמנה אף הוא למגיד שיעור בישיבה והרביץ שם תורה לתלמידים.

משחזר לאנטווערפן התייצב לימין אביו הגדול לעזור לו בכל האפשר, ונעשה ליד ימינו גם בעניני הכלל ולא זזה ידו מתוך ידו, וגם כתב תשובותיו להלכה. אביו נתן בו אמון מלא והפקיד בידו שליחויות חשובות אל גדולי ישראל בענינים שעמדו על הפרק, בגלל זה זכה להכיר רוב גדולי דור העבר וביניהם מרן הגאון רבי חיים עוזר מווילנא זצ"ל, ואת הגאון מרוגוטשוב זצ"ל, וכל ימיו הי' מספר בערגה על הרושם האדיר שדמותם השאיר עליו. בימים אלו הי' מדובר שיתמנה לשמש כרב הצעיר אבל הוא עצמו בענוותנותו סירב להצעה זו.

בימי עברה וזעם בשנות השואה האיומה, שתה גם הוא ככל אחיו מכוס התרעלה וצרות יגון ואנחה עברו עליו, אבל כעדות יהודים ששהו עמו בגיהנום הגרמני גם אז לא נס ליחו והתחזק בתורה ויראת שמים כפי האפשר וגם הגיד שיעור בהסתר, ובסוף ימי השואה פעל במלוא המרץ להצלת פליטים מעמק הבכא ביחד עם אחותו הלגנדרית רבת הפעלים מרת רעכיל שטערנבוך, פעלו הרבה ביחד להחזיר ילדים מבתי הנכרים.

ויהי אחרי החורבן אין ויהי אלא לשון צער, בחזרו אל עיר מולדתו נדהם לגלות כי אנטווערפען המפוארה העיר הגדולה לאלוקים היתה לתל חרבות, וכגורל שאר הקהלות בישראל נפל בגורלו של אנטווערפען שלא נשאר ממנה רק עפר ואפר וידו הניף צר והחריב את כל העיר עד היסוד, ורובם ככולם של בני הקהלה עלו על המוקד על קידוש ה'.

רבי יוסף יצחק לא נפל ברוחו ולא התייאש, רק התגבר כצור חלמיש ושינס את מתניו לשקם הריסות העיר ולכונן מחדש את הקהלה ומוסדות החינוך שלה, וכן עסק רבות למען שאר מפעלי היהדות באנטווערפען כ"אגודת ישראל" וקופת רבי מאיר בעל הנס יו"ר כולל חבת ירושלים שהי' גבאי נאמן למענה רבות בשנים, גם את ישיבת "עץ חיים" הצליח לחדש ימי' כקדם ביחד עם אחיו הגרח"י זצ"ל לזכר אביהם הגדול לשמו ולזכרו של מרן הגאב"ד רבי מרדכי זצוק"ל, שנסע במיוחד לפראג כדי להביא את הגרי"ד קאפעלמאן שליט"א לשמש בה כראש ישיבה ועימו כמה מהתלמידים.

וכפי שביטא ותבע בלשונו "צוריק אופציבוען דעם טאטטענס שטאט"{לבנות בחזרה את עירו של אבא זצ"ל}

גם השתדל אז בכל כוחו להקים מחדש את בית הכנסת הגדול ברחוב אסטען - ששם הי' גם בית אביו הגדול ושם נתגדל הוא עצמו - שנחרב על ידי הרשעים הארורים ימ"ש עד היסוד, ולא נח ולא שקט עד שזכה לראותה בנוי על תילה ואף נסע לאנגלי' להתרים נדיבי עם למען ענין זה, וגם את הממשלה הצליח לשכנע ליטול חלק בזה.כידוע שכל מטרתו ושאיפתו היה להחדיר את החינוך.ולשם כך הלך

בכל יום ראשון לביה"ס כדי לבחון הילדים ולעודדם.וגם נתן בה שיעור שבועי קבוע,בספר לימודי השם.ודאג למלמדים טובים.ואף לספרי לימוד עבור התלמידים שלא היו ביכולתם לרכוש הספרים. ואף שחזר לאחר יום עבודה,לא התפנה לביתו,אלא התעסק במסירת שיעורים,ובצרכי הכלל.

לימים נתמנה ליושב ראש הקהלה אחרי שכולם ראו בו האיש המתאים ביותר לתפקיד זה שדרש לאחד אנשים מזרמים שונים תחת דגלה של הקהלה, שכן הוא הי' מוצא מסילות בלב כל בני העיר בהיותו אהוב ונערץ על כל שכבות הציבור שכולם ראו בו עסקן נאמן בעל מדות ותכונות נפשיות נעלות, אשר נשמתו בוערת באש של אהבת תורה ויראת שמים, אישיותו הדגולה שילב בתוכה בן ישיבה ליטאי מובהק וגם איש חסיד נלהב בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, וגם היווה דוגמא למופת של תורה וגדולה במקום אחד, בהיותו תלמיד חכם וגדול בתורה ומתנהג בחסידות ואף מרביץ תורה, ואכן בתפקיד זה עשה גדולות ונצורות להרים קרנה של הקהילה כעשר שנים עמד בראש הקהילה, בחכמה ובתבונה.

למעלה מצד שמאל: הר"ר שלמה קלאגסבאלד, פיניע לצווין, מ. מילר. יוסף ראטענבערג, מר רפאל שפרינגער.
מלמטה: רב באב"ד, אלהנן ליף, ד"ר עהדמאן מציריך, הרב יצחק מאיר לעווין, מר הארי גודמאן מלונדון, רב מונק מפאריז

פרק נכבד במסכת חייו העשירה הוא התבטלותו המוחלטת לגדולי ישראל, כשבכל צעד ושעל בהנהגת הכלל התייעץ עם גדולי ישראל וביניהם מרנן החזון איש והגרי"ז מבריסק שאתם הרבה להתייעץ בעניני הקהלה וכמה פעמים אף נסע במיוחד לארה"ק לשם כך, וכן אל כ"ק האדמורי"ם מגור זצ"ל שכאמור זכה לחסות בצל האמרי אמת זצ"ל ובניו אחריו, ובמיוחד הרכין קומתו והכניע את עצמו אל כ"ק האדמורי"ם מפשעווארסק זצ"ל שמאז בואם לגור בעירנו עמד לימינם ודבק בהם בכל לב ונפש, וגם הם לעומתו העריצו והחשיבו אותו והיו מתייעצים אתו ומתחשבים בדעתו.

נפטר בשיבה טובה ביום כ"ד תמוז תשנ"ו וכבוד גדול עשו לו במותו, שנספד בעירנו ע"י הרבנים הראב"ד שליט"א שהמליץ עליו מה שנאמר אצל יוסף הצדיק "וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא" שכשם שבהסתלקות יוסף הצדק נפסק הקשר עם כל הדור ההוא כן הוא אצל ר' יוסף יצחק שהנחיל הלאה את מורשת הדור העבר שקיבל בבית אביו הגדול זצוק"ל, וכן הספירוה הגרי"ט וויס שליט"א הגאב"ד דירושלים והגאון הראש ישיבה הגר"י טרגר שליט"א שהפליגו בשבחו, אח"כ הועלה ארונו לארה"ק שם נספד תמרורות בישיבת פוניבז מפי הגרב"ד פוברסקי. ומרן הגאב"ד הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל הספידהו ליד ביהמ"ד גור. ואח"כ עבר ארונו ליד ישיבת מיר ונספד ע"י גדולי ראשי הישיבות והגאון רבי שמואל אורענאך שליט"א שכולם כאחר הביעו גודל האבידה והחלל שהשאיר בפטירתו, הובא למנוחתו כבוד בירושלים עיה"ק.

זכה להשאיר אחריו דור ישרים ומבורך בנים ובני בנים ת"ח ואנשי מעשה ההולכים בדרכיו.

ר' יוסף ראטענבערג נואם

O-66

יוסף ראטענבערג
אנטווערפן

ב"ה אנטווערפן [illegible]

אל כבוד הנהלת כולל חבה ירושלים

[illegible] בעיה"ק ירושלים ת"ו

בהמשך למכתבם מיום י"ז אד"ש אני מוסף את קולתי לפני מעכ"ת ומקבל עלי
את התפקיד הנכבד, אשר הטילו עלי, לפי שאינני רוצה לעבור על דברי רבותי וחברי,
האומרים לי שלא לדחות ואני מביע את תודתי, בעד הכבוד הגדול הזה.
אולם טרדות רבות סביב שהן עלי, אשר לא יתנוני למצוא מרגוע וזמן מוכשר לעבודה
ולהפקיד [illegible] ולכן התאמצתי לשתף לעבודה קודש זו את בני הגבאים הנכבדים,
יקרי ערך ודורשי צדקה יבל"ו [illegible] נ"י [illegible] ר' חיים [illegible] נ"י,
הנכונים להתמסר [illegible] למלאכה זו. ואני מצדי ג"כ אעשה כל מה שביכלתי,
להגדיל את [illegible] ולעשות פעלים [illegible] לטובת המפעל הקדוש.
הדבר הראשון, שאני רוצה להעיר את תשומת לבכם עליו, הוא, שבראשונה נחוצים קופות
[illegible] בבתי ישראל [illegible], קופות כאלו א"א לעשות כאן בזמן אחר, ולכן
[illegible] לשלוח [illegible] אלו הקופות, כי [illegible] אינם נמצאים עוד קופות אחרות
[illegible], [illegible] ולכן [illegible] מוסרות [illegible] בקופותיהם [illegible]
[illegible] את הקופות, כי כל [illegible], [illegible] תהיה [illegible] על פני
הבאים [illegible]. [illegible] בתי הכלות ונתקבלו [illegible]
וברוח נדיבה.
[illegible] באיחור גדול בחג הפסח. וכדי שהמשלוחים יגיעו לכאן
בזמן הראוי [illegible] לשלוח ע"י הדואר האווירוני.

והנני חותם בברכות [illegible] הראוי, מוקירכם ומכבדכם
יוסף יששכר ראטענבערג
[illegible]

J. Rottenberg
92 rue Mercator
Anvers
Belgium

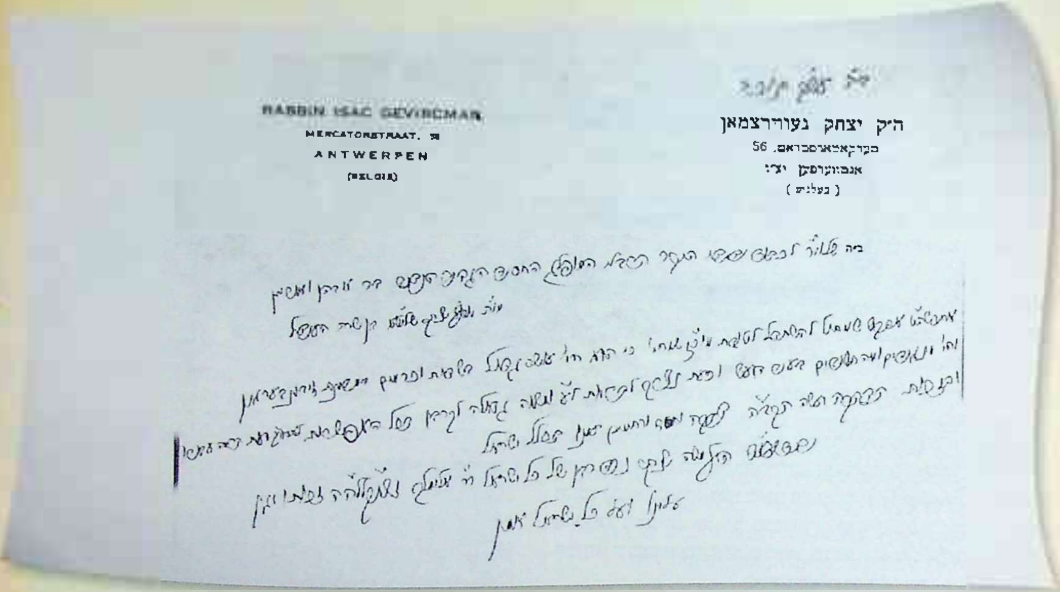

בחירות לוועד הקהילה תשי"ב (1952)

נראים בתמונה ר' פישל שטיינאך, ר' יהושע כיטערמאן, ר' שמואל פעדל, ר' ישראל ווידערקעהר, מצביע ר' יוסף ראטטענבערג ז"ל

הר"ר שלמה קלאגסבאלד ז"ל

"אמר רבי אלעזר בן פדת, אלמלא סיטנו של יואב, לא היה דוד יכול לעשות את הדין"[1]

מרן הרב זצ"ל היה תמיד אומר שכדאי, שידעו הדורות הבאים אחרינו, בע"ה, שכל מה שעומד פה בעירנו היום לתפארת, וכו', כל אלה, לא באו כלאתר יד, ואין הם דברים דממילא, אלא כמה יגיעות יגעו העסקנים, כמה טרחות טרחו, כמה מאבקים ללא פשרות נהלו וכמה לילות לא נתנו שינה לעיניהם ותנומה לעפעפיהם, וכו', עד שראו את המוסדות עומדים על תילם, ואולי יראו וממנו ילמדו.

לאור הדברים הנ"ל בעת שהקהילה עומדת להוציא לאור ספר זכרון למייסדי הקהילה על רבניה ופרנסיה לרגל הכתרתו של מרן הרב הגר"א שיף שליט"א גם המקום והזמן גרמא לציין ולהדגיש את מסירות נפשם של העסקנים וראשי הקהילה שלא חסכו עמל ויזע למען התהוותה וביסוסה של הקהילה במשך יותר מיובל שנים.

וכפי שנראה לקמן הר"ר שלמה קלאגסבאלד ז"ל, יו"ר הקהילה מאז שיקומה אחרי מלחמת העולם השנייה, וחבר ועד הקהילה עוד בטרם המלחמה. אחד מיחידי הסגולה בדורנו מבין העסקנים ביהדות החרדית, עסקן דגול מורם מעם, נאמן ומסור לשולחיו בנקיון כפיים המעורר השתאות, והכל שלא ע"מ לקבל פרס, היה ראש המדברים בכל מקום וראש העושים והמעשים, ולולא עמידתו האיתנה מיד אחרי השואה מעולם לא היתה תקומה לקהילתנו. אי לכך ענינו ואמרנו הנה המקום והזמן גרמא, להביא לידי ביטוי ולהעלות על נס את חלקו המכריע בהקמת הקהילה על כל מוסדותיה הישיבה, **בית** הספר, ושאר המוסדות בעירנו בתקופה שלאחר מלחמת העולם השניה, ובד בבד לציין כמה ממפעליו ופעליו למען הכלל, ציוני דרך בדרכו הציבורית.

חלק מן המאמר פורסם בהמודיע בטאון של אגודת ישראל ובספר הזכרון שיצא לאור מטעם הישיבה. אך אין בית המדרש בלא חידוש ומאז נתווספו כמה פרטים מאלפים שהתוודענו אליהם במשך השנים.

אחישה מפלט לי מרוח סעה מסער[2] בנת מרחוק לנוחלי תעודה בשלם יסדת על ארץ אגודה[3]

היה איש אגודת ישראל בכל מהותו וישותו מאז עמדו על דעתו, האמין בכל לבו שהדרך אשר הגו והתוו גדולי ישראל בקאטוביץ היא התרופה והבלם היחיד לכל פגעי הזמן (כגון ההשכלה והאיזמים למיניהם) רעיון ארגון כל החרדים תחת דגל אחד במרות גדולי התורה, דעת תורה צרופה ללא פשרות והתחכמויות. לא האמין בשום אסכולה לא משמאל ולא מימין. האמין בכל לבו באמרה

---

1 מדרש תנחומא שופטים ב'

2 תהלים נה-ט

3 מתוך פייט שחרית ליום ב' דשבועות (תמכו כנוד נוחלי תעודה)

במשרדי הקהילה: נואם הגר"א היילפרין שליט"א
יושבים מימין ר' שמואל רויטענבערג ז"ל ומשמאל ר' יעקב כעלרמאן ז"ל

ישיבת עבודה במשרדי אגו"י

המפורסמת בשם הרה"ק ר'ברוך מסערט וצוקללה"ה[4] שלא קיים מושג אסכולת מיימינים לאגודת ישראל אין לנו מאבקים וויכוחים אידיאלוגיים עם הימין "אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר"[5] ומאידך עם השמאל הוא גרס והאמין שכל מה שמנוגד לרעיונה הטהור של אגודת ישראל מהווה שמאל.[6] וברוח זו הנהיג כל ימיו את הקהילה על כל מוסדותיה.

הוא ייצג נאמנה את עקרונותיה של אגודת ישראל וכיהן כיושב ראש ונשיא של אגודת ישראל בבלגיא במשך שנים רבות.היה חבר בהנהלה המצומצמת של הועד הפועל העולמי (ההנהלה מונה כששה עשר חברים מכל העולם)

בשנת תש"ו השתתף בכנסיה המכינה של אגודת ישראל בלונדון בה נועדו כל העסקנים שנשארו לפליטה ובראשם רבי יצחק מאיר לוין זצ"ל, חתן מרן האדמו"ר בעל ה"אמרי אמת", ר' אהרן גודמאן ע"ה שתרם מכיסו הפרטי את החמישים לירות שטערלינג הראשונים להקמת בית הספר "יסודי התורה" בעירנו, ועוד.שם בכנסיה המכינה ניצל ר' שלמה את הבמה והתריע על האפליה לרעה שעושה הג'וינט בקשר למוסדות הדתיים והחרדיים.

מאז הכנסיה הגדולה השלישית השתתף בכל הכנסיות (ותמיד סיפר בצער, שלא הצליח לקבל את הניירות המאשרות את כניסתו לווינה. וכך לא זכה להשתתף בכנסיה הגדולה השנייה).

בארץ ישראל התכבד פעמיים לנהל את מושב הנעילה וכו' בהשתתפות ובנוכחות כל גדולי הדור דאז (שהשתייכו לזרם של אגודת ישראל והגיעו להשתתף בכנסיה הגדולה)

"רבי ירמיה אמר העוסק בצורכי ציבור כעוסק בדברי תורה"[7] חבר ועד ישיבת "עץ חיים" בבלגיה מאז הווסדה

היה חבר ועד הישיבה מיום הקמתה בשנת תרפ"ט עד יום פטירתו ממש בשנת תשס"א, חבר פעיל ויוזם לאורך כל השנים, מעורה בכל שלביה, הקמתה לפני פרוץ השואה, שיקומה בשנים לאחריה, ביסוסה והתפתחותה, בין המכריעים בבחירת המיקום, דאג למימון המגרש של הישיבה בווילרייק[8], ידו היתה בקבלת ראשי הישיבה ומגידי השיעור ועוד. זכתה הישיבה וגם זכה בית הספר יסודי התורה - בית יעקב, הקהילה החרדית "מחזיקי הדת" באנטווערפען, אגודת ישראל ועוד. שר' שלמה ע"ה עמד בראש העושים והמעשים, כנשיא ויושב בראש ניהול המסגרות הנ"ל עד סוף ימיו.

קברניט בעל שאר רוח אשר את כל חייו הקדיש למען הזולתכצינת שלג ביום קציר, ציר נאמן לשולחיו[9]

ראש קהילתנו, ר' שלמה קלאגסבאלד, ע"ה היה אחד ומיוחד מבני החבורה, איש מורם מעם, קברניט בעל שאר רוח, אחים לדעה מחד ויריבים רעיוניים ואידיאולוגים מאידך, כולם, כאחד העריצוהו והוקירוהו, ביודעם, אשר איש ישר ונקי כפיים עומד לפניהם, איש, אשר את כל חייו מקדיש למען הזולת, כל מעייניו נתונים להטיב, לבנות ולטעת וכל אישיותו אומרת, אך ורק עשייה באמונה ולשם שמים למען הכלל.

---

4 מפי ר' שלום דוד הלוי איש האראוויץ הי"ו (שימש כיו"ר אגודת ישראל באנטווערפען במשך שנים רבות) ששמע זאת מפי קדשו.

5 תהלים קמד פסוק ח'

6 שמעתי מפי נכד הרה"ק מסערעט ר' אשר שטערנבוך שליט"א מו"צ בקהילתנו ששמע מפי סבו שהוא מאמין באמונה שלימה שרעיוי אגודת ישראל נתנה מסיני.

7 ברכות ירושלמי לז ע"א פרק ה' הלכה א'

8 פרבר ע"י אנטווערפען מיקום החדש של הישיבה אחרי קאפעללן.

9 משלי כה – יג

זכה לאימון בלתי מסויג מצד גדולי הדור ברחבי אירופה, בא"י[11] ובארה"ב, אשר הכירוהו והוקירוהו, עקב פעולותיו הכבירים במסגרת אגודת ישראל העולמית, בעיקר בגין ישרותו נאמנותו ומוכנותו להקדיש את כל כולו למען הכלל ללא חשבון ושלא ע"מ לקבל שום פרס, בבחינת "כמדומין אתם ששררה אני נתן לכם עבדות אני נתן לכם"[12].

מעולם לא החניף לאיש, רק כיבד והעריך את העושים והמעשים. הוא בעצמו בז לכל הכבוד המדומה, מעולם לא הלך שולל אחרי מחמאה. לא אחת שמעתי אישים דגולים וחשובים, אומרים מקצת שבחו בפניו, אך הוא לא גילה שום סימן של התפעלות וגם לא סימן של הסתייגות פשוט הדברים לא נגעו אליו.

מגיל ילדות עקבנו אחריו, ולא אחת נעמדנו נפעמים, משתאים ומשתוממים מתגובותיו על כל המתרחש, כל ניהול אספה היה חוויה. הרבה חכמת חיים וכושר מנהיגות באו לידי ביטוי במהלך הישיבות שהוא ניהל. העסקנים דהיום, שעבדו שנים במחיצתו, מודים ומבכים שלא פעם מתלבטים הם, בכל מיני שאלות ובעיות שצצות ועולות על הפרק ומרגישים בעליל בחסרון שיקול דעתו ונסיונו העשיר, וכו' "ונפקדת כי יפקד מושביך"[13].

בפטירתו נחתמה מסכת מופלאה של עשיה פוריה ובונה, מעשים כבירים שנשזרו ונרקמו בעקביות במשך כשבעים שנה ויותר "משקל שבעים שבעים שנה" של פעילות והנהגה צבורית.

עם האדמו"ר מסדיגורא שליט"א

במשך כל שנות פעילותו כמעט שלא נעשה צעד במסגרת הקהילה ללא התערבותו הישירה וללא אישורו, גם רבני ודייני העיר התחשבו בדעותיו, כולם כאחד סמכו על שיקול דעתו המאוזן ועתיר הנסיון בעשייה הצבורית, בבחינת "אחרי הוריע אלוקים אותך כל זאת..., כולם הסכימו "אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק כל דבר... ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו.."[10]

השפעתו התיובית היתה ניכרת עד יומו האחרון. – (ביום חמישי, יום, לפני שהוא נפל על משמרתו עוד ניהל אספה) זקן ושבע ימים היה, לא כהתה עינו - ראייתו המפוכחת לוותה אותנו עד היום בו נלקח מאתנו - ולא נס לחה עד יום פטירתו.

10 בראשית מא- פסוקים לט-מ-מד

11 כניו הרבנים של הרב ר' יצחק זאב סאלאווייציק זצ"ל המכונה כפי כל, ר' וועלוועל מבריסק זצ"ל סיפרו מתוך התפעלות שפעם הסתגר אביהם עם ר' שלמה במשך למעלה מעשרים דקות, דבר שהיה נדיר ביותר, כי כמעט ולא קרה שהרב מבריסק יתפנה זמן כה רב לשיחה עם עסקן אשר לפי מיטב הידיעה וההבנה לא נסוב על פירוש או הבהרה ברמב"ם מוקשה. לעולם לא גילו לא ר' וועלוועל זצ"ל ולא ר' שלמה את תוכן השיחה. אך מאידך הוא טען בלהט שכל הספקולציות אין להם על מה להתבסס. (היתה אז תקופה רגישה ביותר בענינים הפנימיים באנטווערפען ושמועות עקשניות התפרסמו כביכול שהרב מבריסק הביע את דעתו בנושא). ר' שלמה סיפר שהיו לו שיחות מאוד מענינות עם הרב מבריסק בדרך כלל התלווה אתו בנו של ר' משה בלויא שהיה בן בית בבית בריסק וכו' ר' שלמה התווכח אתו לפעמים כמו למשל הגן בכל כחו על הנחיצות ועל התועלת בחיזוק מפעל החינוך העצמאי דבר שהרב מבריסק דעתו לא היה נוחה ממנו כי הוא צדד על שיטת החדרים וכאן הבן שואל מה יהיה על אלפי הבנות שמתחנכות בבית יעקב וכו' הרב לא ענה דבר והיה נראה כי דבריו לא היו מופרכים מעיקרא אצל הרב מבריסק זצ"ל.

12 הוריות י' ע"א

13 שמואל א' כ-יח.

מתולדותיו

נולד בקשאנאוו (גליציא) בכ"ט בתשרי, ער"ח מרחשון שנת חסר"ת, לפ"ק לאביו הרה"ח, ר' אלחנן זאב, ע"ה, שהיה מסתופף בצלו של הרה"ק ר' יחזקאל שרגא בעל ה"דברי יחזקאל" משינאווא, זצוקללה"ה, בנו בכורו של בעל ה"דברי חיים" מצאנז, זצוקללה"ה.

בשנת תרע"ב הגרה כל המשפחה לאנטווערפען. בעת פרוץ מלחמת העולם הראשונה היה ר' שלמה, ע"ה, תלמיד מן המנין בבית הספר "יסודי התורה".

בשנה תרע"ד הוחזרה כל המשפחה לפולין עקב היותם נתיני אוסטריא, ואחרי המלחמה, בשנת תרע"ח חזרו כולם לאנטווערפען.

בימי בחורותיו התקרב, ר' שלמה, ע"ה, לרבה של אנטווערפען דאז הרה"ג ר' מרדכי ראטטענבערג הי"ד, נמנה בין תלמידיו וגם זכה, להיות ממקורביו, בן בית ואיש אמונו, עד היום בו הובל, הרב, המרא דאתרא בשעתו, ע"י הנאצים, ימ"ש, -מ"נאצי ה'"- לגיא המשרפות באושוויץ. כל ימיו ראה בו ר' שלמה ע"ה דוגמא ודמות רבנית משכמו ומעלה איש על העדה במלוא מובן המילה .

גם זכה ר' שלמה ע"ה לקרבת הוגה הדעות המפורסם ד"ר נתן נחום בירנבוים ז"ל אחד המנהיגים הבולטים באגודת ישראל מגדולי בעלי התשובה בדורנו[14] "הגאון בתשובה" כך כינהו האדמו"ר הק' רבי ישראל מצ'ורטקוב זי"ע וויען. לא אחת שמענו מפי המנוח ז"ל דברי הערכה על אישיותו של ד"ר נתן בירנבוים ז"ל בד"כ במסיבות נעילת חג הפסח (סמוך ליום הזכרון שחל באיסרו חג הפסח) שאורגנו על ידי צעירי אגודת ישראל למען בחורי הישיבות שבאו הביתה לימי החג[15].

---

14 אייר תרכ"ד - אסרו חג הפסח תרצ"ו.

15 למען יכירו וידעו מי היה האיש ד"ר נתן נ. בירנבוים ז"ל הנני מעתיק מדברי ר' משה שנפלד ע"ה הוא גופיה סופר מהיר והוגה דיעות מוכר ואהוד על גדולי הדור של אחרי המלחמה ובראשם בעל ה"חזון אי"ש" זצ"ל והגרי"ז מבריסק זצ"ל.

הוא כתב במבוא לקובץ "כתבים נבחרים" מאת ד"ר נתן נ' בירנבוים ז"ל (לקט מאמרים שד"ר נתן בירנבוים ז"ל פירסם בהזדמנויות שונות בשפתו הוא (גרמנית והולנדית) וכו'. ור' משה שנפלד ע"ה תרגם אותם ללשון הק').

וז"ל: "ד"ר נתן בירנבוים, ז"ל, היה בעל תשובה גאון. הוא היה אב רוחני לכל השיטות החילוניות שכבשו את הרחוב היהודי בתקופתנו ומן השמים ספקו בידו לעשות תשובה שלימה ועילאית, תשובת המשקל, תשובה מאהבה כל ימיו היה מחזר אחרי האמת עד שזכה להגיע אל מי שחותמו אמת.אלילים רעיוניים הקים במו ידיו [ציונות אידישיזם טיריטורליזם) ולא הסס לנפצם אחד אחד, עד שהציץ עליו בעל הבירה ואמר לו : אני הוא בעל הבירה".

על פי המלצתו ובעידודו של הרב ראטטענבערג הי"ד התמנה ר' שלמה ע"ה ליו"ר ארגון צעירי אגודת ישראל באנטוורפען שכבר אז מנה כמה מאות בחורים. הוא ע"ה אירגן להם שיעורי תורה ובעצמו הי' בין מגידי השיעור ובנוסף גם הבין ש"אם אין קמח אין תורה" וכך סידר ודאג להם למקומות עבודה, במסגרת חרדית שלא יושפעו חלילה מהסביבה הקלוקלת, הקים מלטשות, למדם מקצוע וכו', מעשים שהיו כרוכים בזמנו במסירות נפש לא מועטה. את פרנסתו הוציא בתור מנהל ואחראי במלטשות שהקים, היה איש הקשר בין מספקי הסחורה והעבודה ובין העובדים.

"ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה"

היתה תקופה והספקים איימו עליו שיפסיקו לספק לו סחורות, אם לא ירסן את פועליו-חניכיו (כולם חניכי וחברי צעירי אגודת ישראל) מלקחת חלק פעיל במלחמות האידיאולוגיות המתנהלות ברוב עוזן על נפש כל צורב באנטווערפען.

יהלומן גדול שסיפק לו את רוב חומר הגלם לליטוש, הזמין אותו פעם למשרדו והזהיר אותו אם אתה ממשיך בהתקפותיך נגד יריביך האידיאולוגיים אהיה מוכרח לשקול מחדש את קשרינו העסקיים. אך ר' שלמה ע"ה לא נבהל, ולא היסס ולו לרגע, וענה בצורה ספונטנית וברורה שאינה משתמעת בתרי אנפין, אתה לא צריך לשקול שום דבר אי"ה מחר אני מחזיר לך את הסחורה במצב שהיא נמצאת . לפרנסתי דואג הרבש"ע, הזן ומפרנס את כל העולם "מקרני ראמים עד ביצי כינים" ולא אתה. "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה". היהלומן הרגיש תיכף שעבר את הגבול וביקשו להמשיך בעבודתו אולם ר' שלמה עמד על דעתו ולמחרת החזיר לו את כל הסחורה רובה באמצע העבודה ובנ"ה עמד איתן מול כל המפריעים והמקטרגים למיניהם שעינם צרה בהתפתחות היהדות החרדית והאוטנטית ובמשך הזמן

הצליח להקים מסגרת עצמאית ומקור פרנסה לצעירים חברי צא"י על פי רוח התורה והמסורה, הכל במסגרת אגודת ישראל.

לפני כמה שנים אמר "נישט קיין קליינע חוצפה ער האט מיר נישט געוואלט געבען קיין סחורה ווייל איך בין א אגודיסט. אין אנהייב האט מיר די מעשה אסאך געקאסט אבער שפעטער האב איך געהאט פרנסה אהן דעם גרויסען "סוחר".

אך בר בבד היה גם לאחיעזר ולאחיסמך לראש הישיבה הרה"צ ר' שרגא שפירא הי"ד בהחזקת הישיבה בהיידע, דרבן בחורים, צעירי צאן, להידשם ולהימנות כתלמידים המקדישים את זמנם כל כולו ללימוד התורה בחורים אשר לפי מיטב הכרתו ראויים היו להשתלב במסגרת ישיבתית.

בתחילת שנות המלחמה כשהמלטשות נסגרו נאלץ להביא ממרחק את לחמו הסתובב בכפרים למכור את מרכולתו, הוא מכר בין השאר שעונים ותכשיטים. כל ימיו הרים על נס את ההשגחה הפרטית לה זכה כמה חדשים לפני פרוץ המלחמה, פעם אחת נקלע לבריסל ואחד הקונים הזמינו הביתה וביקש למכור תכשיט משובץ ביהלומים. הם השתוו על המחיר ור' שלמה קנה את התכשיט. הוא פירק את הצמיד ומכר את היהלומים בצורה נפרדת קיבל בתמורה סכום משמעותי אשר אתו הצליח בדרך נס לממן את שהות משפחתו בארדנים.

בשנת "התש"ב" נלקח לאושוויץ ואח"כ למחנה בברגן בלזן. עדי ראיה מעידים ומספרים איך חיזק, שם במחנות, לבות נשברים ונדכאים בשעתם הקשה וכו'. הוא בעצמו זכה שם לנסים גלויים עבר ניתוח על כליה ללא הרדמה ואחרי יומיים תוך יסורים נוראים חזר לעבודה בשל פחד לשהות בבית החולים זמן רב מדי.

אשר פצו פי שפתי ודבר פי בצר לי[16]

מספרים שבמחנות נדר, נדר גדול לאלוקי ישראל שאם ינצל מציפורני הנאצים ימ"ש ויתזור הביתה בריא ושלם יעשה הכל, לשקם את הקהילה ולהקדיש את כל ימי חייו למען הכלל. [17]ואכן כשחזר אחרי השחרור מן המחנות מצא עיר הרוסה מבחינה רוחנית ופיזית (בלגיה שוחררה כבר כמה חדשים קודם) ועשה את כל מה שביכולתו ועוד יותר במסירות עילאית לשקם את ההריסות.

עירית אנטווערפען מסרה לתומה את נכסי הקהילה כגון בתי הכנסיות, בתי המדרשות ומוסדות החינוך ששימשו לפני המלחמה את חברי הקהילה החרדית, לעסקנים חילוניים שטענו לכתר הבעלות

---

16 תהלים סו פסוק יד

17 "וידר יעקב נדר לאמר וגו'" "אשר פצו שפתי ודבר פי בצר לי" אמר ר' יצחק הבבלי מן הנדר מציה, מהו "לאמר"? לאמר לדורות כדי שיהו נודרין בעת צרתן. יעקב פתח בנדר תחילה, לפיכך כל מי שנודר לא יהא תולה את הנדר אלא בו. אמר ר' אבהו כתיב "אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב" לאביר אברהם ולאביר יצחק אינו אומר כן, אלא לאביר יעקב תלה הנדר במי שפתח בו תחילה. (בראשית רבה, פרשה ע)

ישיבה בראשותו

נציגים היחידים של עם ישראל שנשארו לפליטה, ובתוך זמן קצר השתלטו על המוסדות פורקי עול, מומרים להכעיס, אכולי שיטנה ועוינות מוצהרת ומופגנת לכל מה שהיהדות האוטנטית מייצגת, ותיאבון מוגבר לבלוע ולהכחיד כל סממן יהודי. הם עשו הכל כדי לתת לעיר ולמוסדותיה צביון חילוני מובהק וכו',... רק בית ספר יהודי אחד פעל והיה בבעלותם אשר כעיקרון לא לימדו בו אפילו חומש. (הבנין נשאר בשלמותו בגלל שהנאצים ימ"ש השתמשו בו בשנות הזעם).

פדה בשלום נפשי מקרב לי"[18]"ראיתיה קרועה שכולה וגלמודה התורה והמקרא והמשנה ואגדה ענו וקוננו זאת להגידה אי תורה תלמיד והלומדה הלא המקום מאין יושב חרב"[19]

משחזר וראה את המצב העגום אליו נקלעה הקהילה, "בראותי כל עיר על תילה בנויה ועיר האלקים מושפלת עד שאול תחתיה", איך שיוונים נקבצו עלי... ופרצו חומות מגדלי וטמאו כל השמנים וכו' אך הוא ברוב בטחונו היה משוכנע ללא ספק שמנותר הקנקנים ייעשה נס לשושנים, ואכן - לא התייאש התעכב באנטווערפען לכמה ימים עוד לפני שהלך לפגוש את בני משפחתו אשר לא ראם מאז הגלה לאוישוויץ, והוא עודנו בבגדי אסירים, נרתם וניגש מיד למלאכה, כינס כמה צעירים בבית אחד השרידים עודד דרבן והלהיב, גיבש והתווה תוכנית להצלת מוסדות התורה ולא עזב לפני שהיה בטוח שהפקיד את הענינים בידיים נאמנות. ואמר אליהם "שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם אל תראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם, כי ה' אלוקיכם ההולך עמכם להלחם לכם..."[20] אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי שיושיע אתכם[21] דעו כי על אויביכם אתם הולכים, שאם תפלו בידם אין מרחמין עליכם. אל ירך לבבכם, מפני צהלת סוסים וצחצוח חרבות. אל תיראו, מפני הגפת תריסין ושפעת הקלגסין.אל תחפזו, מקול קרנות.אל תערצו, מפני קול צווחות.כי ה' אלהיכם ההלך עמכם, הן באין בנצחונו של בשר ודם, ואתם באים בנצחונו של מקום.[22]

פרט קטן המלמד על הכלל כולו, אחרי שהקים את הצוות, נפרד מחבריו ונסע לבקר את אשתו ובניו אשר מצאו מחסה בהרי הארדנים והבטיח לחזור אחרי שבוע ימים. אך כנראה שלא היה שלם עם עצמו ולא היה רגוע, והופיע מיד אחרי יומיים. כמה שנים לא ראה את בני

18 תהלים נה פסוק יט

19 מתוך קינות לת"ב "מי יתן ראשי מים" לרבינו קלונימוס בן רבינו יהודה ז"ל על גזירת תתנ"ו

20 דברים כ'-ג'

21 שם רש"י

22 מסכת סוטה פרק שמיני

ביתו, חזר שבור ורצוץ מהמחנות אך לא נתן לעצמו מנוחה ומיד התמסר לעבודת הקודש ללא הפסקה במשך למעלה מיובל שנים[23].

התקין עצמו לשלשה דברים לדורון לתפלה ולמלחמה, והחליט לקבל לידיו בחזרה את מוסדות הקהילה ויהי מה. ב"ה חפץ ה' בידו הצליח ותוך ג' שבועות אחרי הגיעו לאנטווערפען פתח את שערי בית הספר כשחדרי המדרגות משמשים כיתות. נציין כי בחודש סיון עסקינן, חורש יוני למספרם, סוף שנת הלימודים הרשמיים ואעפי"כ לא ויתר ולא רצה לדחות את פתיחת בית הספר, כנראה חשש מן המזיקים והמפריעים למיניהם.

בלע אדוניי, פלג לשונם כי-ראיתי חמס וריב בעיר. יומם ולילה יסובבוה על חומותיה ואוון ועמל בקרבה.[24]

מספר ר' יעקב פרידריך הי"ו[25] "לאחר המלחמה, בחודש מאי 1945 גרתי עדיין בבריסל והייתי מגיע ברכבת לאנטווערפען. פעם עבדתי ברחוב פליקאן (רחוב מרכזי באנטווערפען ע"י תחנת הרכבת המרכזית)) פגשתי ביהודי שסיפר לי שמתקיימת זה עתה אספה מכרעת בבית המדרש מוריה. פניתי לשם ומצאתי חדר הומה באדם (בערך כחמשים איש) המתווכחים בלהט, אחד נכנס בדברי חברו ואינו מניח לו לגמור את המשפט, היה נראה שם כמו זירת קרב. הרקע היה:מספר חילוניים הקימו וועד שיעמוד בקשר עם הממשלה כדי לקבל לידיהם את כל בניני המוסדות היהודיים באנטווערפען.

אמרתי להוללים אל תהלו ולרשעים אל תרימו קרן[26]

ראיתי את ר' שלמה קלאגסבאלד ז"ל עומד על ספסל ועל ידו כמה מחברי (ביניהם אני זוכר את ר' יעקב גוטפריינד ז"ל) ובקול רם בכל הלהט מכריז: "הבנינים הללו, דהיינו כל בתי הכנסיות שבעיר, בניני יסודי התורה, המקוה בית השחיטה וכו' שייכים ליהדות החרדית

23 מפי ר' משה שירדזקי ז"ל הוא היה מזכיר הקהילה secretaire בלע"ז כמעט עד סוף ימיו ממנו שמעתי בשם ר' שמואל אוסטרזעצר ז"ל שהביטוי secretaire שורשה, מהמילה Secret סוד בלשון הצרפתים ללמדך שהמשרה של secretaire – מזכיר דורשת סודיות.

24 תהלים נה - י-יא

25 מחנך דגול ומורה ביסודי התורה. גם אחרי שיצא לפנסיה עד היום מרביץ תורה לעדרים תוך מסירות נפש. ה' יאריך ימיו ושנותיו מתוך בריאות שלימה.

26 תהלים עה – ה'

שניספתה במחנות ולא הזרה, לא ניתן לאף אחד לגזול מאתנו את הנכסים הללו!"

הנאספים לעומתו צעקו לעברו והגיבו "חבל על הכוחות שלך, על המרץ שהנך משקיע. אחרי המלחמה הזאת לא תקום עוד יהדות חרדית באנטווערפען...

אך ר' שלמה לא הרפה ולא זע כמלוא נימה מתביעותיו והקריא רשימת אנשים ובתוכם כמה חרדים שדורשים את החזרת המוסדות לידיהם, התווכח במלוא העוז ולא היה מוכן לשום פשרה עד שבסופו של דבר גם המלאך הרע בעל כרחו ענה אמן ובלית ברירה הסכימו להחזיר את הבנינים לידי הוועד אשר ר' שלמה הקים, ובמשך הזמן הפך להיות וועד הקהילה. וכך הציל את כל בניני היהדות החרדית בעירנו. גם בהמשך לא חסך כל מאמץ לשוב ולהעמיד תלמידים הרבה לחינוך הטהור.

מרגלא בפומיה "הכתוב אומר "אחרי ה' אלוקיכם תלכו"[27] והרי כל מקום שנאמר אחר סמוך אחרי מופלג[28] אלא שאחרי הקב"ה צריכים ללכת גם אם זה מופלג ויש דרך רחוקה ללכת עד שמגיעים.

באחד הימים עת חזרו השרידים לאנטווערפען וחפשו מקום מבטחים, וכל מעיינם היה נתון לשיקום עצמם ובני ביתם, על חינוך צאצאיהם טרם נתנו את דעתם, עמד הוא בתחנת הרכבת וניסה להשפיע על כל הבאים לשלוח את ילדיהם ליסודי התורה.

אך גם הסטרא אחרא לא טמן את ידו בצלחת, ועשה הכל כדי למנוע את הרחבת החינוך החרדי. עינו היתה צרה בהצלחת העסקנים החרדים. שהשיגו את מטרתם עקב הדברים האמיתיים שיצאו מלבבות טהורים ונכנסו אל לבות זכים ומזוקקים.

העסקנים החילוניים הרגישו שהשפעתם מצטמקת והולכת, נשמטת מתחת ידם האפוטרופסות לנוער שחזר שבור ורצוץ מאימי השואה, מגיעים העסקנים האגודאים אודים מוצלים מאש תופת שמים לאל את תוכניתם השטנית להפוך את שארית הפליטה לגרורת השיטה החילונית המטיפה לכל רעת חולי רוחנית כגון ציוניזם, סוציליזם והקמת מדינה ככל הגוים ל"ע, ועל כולם מכרסם בלבם החשש משיקום היהדות החרדית.

השלוחים מטעם הארגונים החילוניים למיניהם לא בחלו בשום אמצעי ובדרכי אלימות, ובכל כוחם ניסו לחבל במאמצי העסקנים החרדים שהגיעו מטעם הקהילה ומטעם אגודת ישראל, ובלי בושה וללא נדנוד עפעף לקחו מוטות ברזל והכו את ר' שלמה קלאגסבאלד

27 דברים פרק יג - ה'

28 בראשית רבה פרשה מד פסקה ה'... ור' הונא אמר בכל מקום שנאמר אחר סמוך אחרי מופלג.

ע"ה דייקא, באכזריות, פצעוהו פצעים מוגלתיים שחזרו ונעורו באחרית ימיו. בר' שלמה ע"ה ראו כנראה את הכח המארגן המדרבן והמסכל את תכניתם וכו'. אך הוא עמד כגבור בשער, המלחמות לא פסקו, לא שת לבו לכל הרדיפות ולא רפו ידיו גם בשעה שהמכשולים עמדו לפניו במלוא עוזם ובדרך הטבע ללא סיכוי להתגבר. ראה את עצמו כמתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך.

הסתובב וחרר למחנות הנופש, שאורגנו על ידי הסוכנות היהודית, ליתומים הרכים, השבורים והרצוצים, ניצולי המלחמה הגיעה לאזנו השמועה הלא טובה אשר מנהיגיהם ומדריכיהם ניצלו את תמימותם, את חולשתם ואת היותם גלמודים, וניסו להשפיע עליהם ולהעבירם על דת משה וישראל וכו'. המדריכים בהכוונת הסוכנות עשו הכל לטפח בהם אשליות לעתיד מזהיר ומבטיח, ללא עמל יתר וללא עול, בלי רחיים על צווארם. הכול יוגש על מגש של כסף ויביא קץ לתלאות שעברו. יכד כבד זרעו ארס ושנאה חלילה לכל אשר קדוש ייקרא, התכחשות לעברם המפואר והכל כדי לבנות מדינה חילונית עם רוב מוצק של עוברי דת ודין רח"ל. מתוך תחושת אחריות ותחושה של כל ישראל ערבים זה לזה, הלך ר' שלמה ע"ה להשפיע על הילדים הצעירים והבחורים המבוגרים יותר, שלא יתפתו חלילה להאמין לשקרים ולהבטחות של שלוחי הסוכנות שניסו להחדיר בהם את התחושה כי אין להם מוצא אחר אלא להתלוות אליהם לארץ ישראל ושם ידאגו לכל צורכיהם ומחסורם כביכול.

ר' לייבל פינקוסביץ ז"ל מווארשא אנטווערפען[29] ואתו עמו ר' אלימלך גבריאל טרעס ע"ה עסקן ידוע מראשי אגודת ישראל כארה"ב התלוו אליו ובכוחות משותפים ניסו את כוחם להציל מה שאפשר.

כמובן שהכוחות לא היו שקולים החילונים היו משופעים בכסף רב ואמצעים בלתי נדלים,[30] ומאידך אנשי אגודת ישראל לא היה כוחם אלא בפיהם. מתוך דלות ומחסור בממון לא יכלו להבטיח להם לצעירים הניצולים עזרה ממשית וכל מה שהיה בידם לעשות הוא להדגיש לאומללים חזור והדגש "אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר" ולהזכיר להם מאין באו ולאן הם הולכים, מאין באו מהורים עתירי מעש ויחס, שמסרו נפשם על קדושת השם ובוודאי רצונם עז שילדיהם שנשארו לפליטה ימשיכו במסורת אבותיהם הי"ד, יקימו בתים מיוסדים על אדני התורה והיראה וכו', ולאן הם הולכים, מובילים אותם חלילה למקום אשר לדאבוננו מרוחק מכל ריח יהדות ואשר כל מגמתם היא להרחיקם מבית אבא ולהשכיחם תורתיך "וזבחו לשדים לא אלה, אלהים לא ידעום, חדשים מקרוב באו לא שערום אבתיכם"[31]

הבהירו לילדים הניצולים בכל הלהט האפשרי "אנא דעו לכם" התחננו והכריזו מתוך לב נשבר ונרכה "אינכם מחויבים דבר לאנשי הסוכנות שאינם חושבים ולא מתכוונים ולו דקה אחת לרווחתכם וטובתכם, כל כוונתם ומגמתם היא רק לנצל לצורכיהם הם את התלות וחוסר האונים שלכם - נשמות טהורות, צעירים תמימים וחסרי משען ומשענה שאין להם את הכח להתמודד ולהתנגד נגד פיתויי הסרק.

ר' שלמה ע"ה והעסקנים ז"ל ניסו בכל כוחם להבהיר לילדים שאם ישמעו בקול המדריכים וילכו אחריהם לא"י ללא פיקוח רוחני הולם על טהרת הקודש עלולים הם חלילה להתדרדר ולרדת פלאים מבחינה רוחנית ולחלל חלילה את זכר אבותיהם הי"ד, "דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב" ויודעים ומכירים אנו כמה יהודים טובים שניצלו מציפורני הציונים והקימו כס"ד בתים לתפארת בזכות פעלם המבורך של העסקנים הנ"ל שהיה לשם שמים וחסר כל פניות.

עמד בראש "ועד ההצלה" במסגרת אגודת ישראל ומטעמה חילץ כגיבור חלציו לפעולות ההצלה והשיקום, להמון פליטים סידר אשרות כניסה ורשיונות להשתקע בבלגיה, שרידי האש שהגיעו לאנטווערפען אחרי כל התלאות שעברו ובקשו למצוא מרגוע לנפשם, יהודים גלמודים ללא רע וקרוב חיפשו מקום והזדמנות לשוב ולהתחיל את חייהם עד כמה שאפשר.

אך לא בקלות עלה בידו לסדר את הניירות. בעמדו על הקשיחות ועל הקשיים שהערימו פקידי הממשלה ומיאנו להיעתר ולהיענות לבקשות ההגירה שהופנו אליהם, ארגן שביתות והפגנות מול משרדי הממשלה הנוגעים בדבר עד שבעל כרחם ענו ואמרו אמן, ופתחו שער לדופקים בתשובה. וכמעשהו לפני המלחמה כך מעשהו אחריה הוא דאג למחיתם ולפרנסתם של הניצולים ארגן קורסים לביקוע וליטוש יהלומים "מלאכה קלה ונקיה".

29 ממקימי בית החסידים רגור פה כאנטווערפען ועסקן נלהב לרעיון של אגודת ישראל.

30 בזמן האחרון נודע לי מפי בנו ר' חיים ישראל שיחי', שאביו הצטער כל ימיו על ההזדמנות שפרחה. אחרי הרבה השתדלויות הצליחו לעורר את העסקנים באמריקא וגיסו מימון להצלת כאלפיים נפשות לחיק היהדות ושלחו את הכסף ע"י עסקן ששהה כאותה העת בפאריז אך הלה לא יכל לעמוד בפיתוי וכשנסע ר' שלמה לפאריז לקבל את הכסף כבר לא היה למי לפנות הכסף פשוט נעלם ... ר' שלמה מעולם לא גילה מי היה האיש הוא העדיף לא להכנס לפרטים מזהים ולקח את סודו עלי קבר

31 דברים ל"ב – י"ז

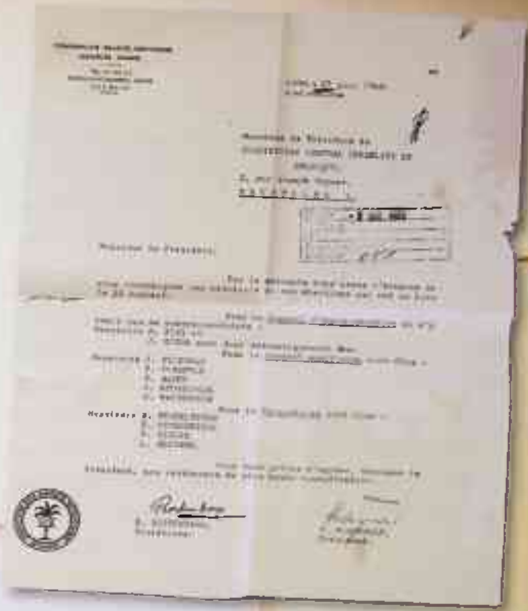

אנטווערפען, 27 ביוני, 1969.

לכבוד
נשיא הקונסיסטואר
בריסעל

אדוני הנשיא,
יש לנו הכבוד להציג בפניך את תוצאות הבחירות שנערכו ב-22 לחודש זה.

להנהלה האדמיניסטרטיבית לא היו מועמדים מתחרים, ועל כן נבחרו, באופן אוטומטי,
האדונים מ. פינק
י. שטערען
לקבוצת עזר נבחרו
האדונים י. פרידמאן
פ. קורענפעלד
ש. מאייער
י. נויגראשעל
מ. וואקשטוק
לקונסיסטואר נבחרו
האדונים ד. פינקעלשטיין
ש. אוסטענזעצער
ש. רינגער
רייכער

בכבוד רב
ש. רויטענבערג ש. קלאגסבאלד
מזכיר נשיא

מימין לשמאל: ר' משה הערץ מצירין ז"ל
הג"ר חיים גרינפעלד זצ"ל - וויען, ר' משה שעהער - נשיא אנו"י, ז"ל
וינלחט"א הג"ר שמואל עקיבא שלעזינגער שליט"א, והג"ר בנימין זאב ווייס ז"ל

וַיְהִי ככלות שלמה להתפלל אל ה'...קם מלפני מזבח ה'.. וכפיו פרשות השמים[32] א"ר אלעזר בר אבינא ככפים הללו שלא נטפו[33] מבנין בית המקדש כלום[34].

ועד ההצלה מטעם אגודת ישראל באמריקא שלח חבילות ביגוד ומזון ושלית מיוחד מטעמה הרה"ג ר' אליעזר סילבר זצ"ל מסינסינטי שבא מטעם הצבא האמריקאי, לעמוד מקרוב על מצבם של עם הפליטים שרידי החרב. הגיע לאנטווערפען והביא אתו עמו סך של 100.000 (מאה אלף) דולר ארה"ב כסף מזומן (סכום אגדי בימים ההם) לרווחתם של הפליטים. הוא מינה את ר' שלמה ע"ה בתור נאמן ואחראי והטיל עליו את המשימה לחלק את הכסף לזכאים. לא היה ספק שגם ר' שלמה ע"ה בעצמו היה זכאי לסכום מסוים הרי הוא בעצמו גם עבר את זוועות המלחמה והגיע לאנטווערפען בעירום ובחוסר כל אך בתור נאמן וגבאי צדקה לא הסכים ליהנות מהכסף ולא לקח לעצמו ולבני משפחתו ולו אגורה שחוקה, נקיון כפים לפנים משורת הדין. וכך נהג כל הימים לא נהנה מכספי צבור ואפילו נסיעות לאספות ולכינוסים למען צרכי הכלל והאש"ל מימן מכיסו. גם בעמדו בראש בית הספר מעולם לא ניצל את מעמדו כדי לסדר משרה לצאצאיו, ונימוקו עמו,: אם הנכן ראויות אינני רואה סיבה שלא תתקבלנה אך להעדיף אתכן על מועמדות אחרות אין לי שום זכות.

ואת ביתו בנה שלמה שלש עשרה שנה - שבמלאכת גבוה נזדרז ובשלו נתעצל ובשבחו סיפר הכתוב[35].

וכך לאורך כל השנים התמסר לכלל ואת כרמו לא נטע, את פרנסתו הזניח, ועוד, בהיותו חתן ר' חיים ישראל אייז ע"ה מצירין, עקב הקשרים שהיתה למשפחתו הצליחו לסדר לו סוכנות בלעדית מחברה המייצרת ומשווקת אחת השעונים היוקרתיים בשוויץ, אך תוך כמה זמן החזיר את הזיכיון כי סרב להקדיש מדי הרבה זמן לעסקים ע"ח עסקנותו בצרכי צבור[36].

כמה נאה להמליץ עליו מה שכתוב אצל שלמה המלך "בא וראה חכמתו של שלמה שהיה מהיר במלאכתו של הקב"ה, שבית המקדש בנה לשבע שנים [שנאמר ויבנהו שבע שנים (מ"א ו לח), וביתו בנה לשלש עשרה, [שנאמר ואת ביתו בנה שלמה שלש עשרה שנה (שם ז א) "[37].

גם את הקהילה החרדית ארגן מחדש הקים ועד ובית דין צדק עצמאי ובלתי תלוי. השחיטה, הכשרות המקוה והעירוב עוד היו בשותפות עם הקהילה השניה במשך תקופה, מצב שהביא באופן טבעי לחיכוכים, מריבות וחילוקי דעות בגין חלוקת נטל ההוצאות והתחזוקה וכו'. לאחר כשתים עשרה שנות חיכוכים ויכוחים דאג לשחיטה ולכשרות מהודרת ועצמאית, וכך מנע את הסכסוכים התמידיים המיותרים עם הקהילה השניה וכו'.

בשנים מאוחרות יותר בשוועד הקהילה "מחזיקי הדת" בראשותו החליט לבנות מקוה טהרה נפרדת לבני הקהילה, לקח על עצמו את כל האחריות את העול ואת המעמסה לבניה ולמימון וכו' הכל במאמץ עילאי במסירות נפש ובדמים תרתי משמע. המקוה עלתה בימים ההם כשני מליון דולר ארה"ב טבין ותקילין. עקב ההוצאות המרובות על השוטפות, עמדה קופת הקהילה לפני שוקת שבורה, היו חסרים כעשרים מליון פרנק לגמר בנין המקוה. אז קמו כמה בעלי ממון ובעלי השפעה אשר רוממות כספם בגרונם וחרב פיפיות בידם, ואשר כיוון ההתחרדות של הקהילה היתה למורת רוחם, ניצלו את המצב והציעו לאזן את הקופה בתנאי קודם למעשה, שכל חברי ועד הקהילה יתפטרו מתפקידם, והם בתמורה ימנו ללא בחירות חברי ועד חדשים לפי טעמם. הם הוסיפו כי אינם מתנגדים שר' שלמה ע"ה ימשיך לכהן כיו"ר ונשיא הקהילה, (אולי מכאן סימן להערכה שרחשו לר' שלמה אפילו מתנגדיו הרעיוניים), הם קוו והאמינו שבדרך זו יצליחו להמתיק את הגלולה ולהקהות את ההתנגדות מצד ר' שלמה ע"ה. אך כמובן שהמנוח ר' שלמה ע"ה לא יכל להסכים לצעד מהפכני

32 מלכים א' פרק ח' פסוק נד

33 נ"א חטפו

34 ירושלמי ברכות דף י' ע"א

35 רש"י מלכים א פרק ז

36 מפי ר' משה שירצקי ז"ל.

37 מדרש משלי (בובר) פרשת כב ד"ה [כח] אל תסג.

כזה, ראשית אין זה מן היושר, שכל הנציגים בועד הקהילה שנבחרו באופן דמוקרטי יגישו את התפטרותם עקב תביעה לא מוצדקת של כמה בעלי ממון, ויווצר מצב אשר בעלי המאה יהפכו לבעלי הדעה. שנית, מינוי חברי ועד חדשים ללא בחירות מהווה צעד שנוגד את רצון הצבור ואין לו מקום בחברה מתורבתת המושתתת על צדק חברתי ויושר אינטלקטואלי. שלישית, כי כל ההשקעה שהשקיע במשך השנים, לתת לפני הקהילה צביון יהודי חרדי באמת ללא כחל ושרק, עמדה בסכנת כליון ואבדון בגלל מצב כספי ירוד. וזה כנראה היה טעמו ונימוקו המכריע, לסידובו המוחלט בכלל לדון בהצעה כי כל הזוכרים מעידים "שר' שלמה ע"ה לא נכנס אתם אפילו לויכוח ולא הגיב בכלל על הצעתם המחוצפת והקנטרנית". אך הכניס את כל מרצו כחו אונו ומוחו למטרה נכספת זו.

עצם העלאת הרעיון רק דבן אותו והבהיר לו את המצב לאשורו, אי לכך לא נח ולא שקט ובחסדי השם יגע ומצא כמה בעלי יוזמה אשר מצב הקהילה נגע ללבם ואלה קמו, נרתמו תרמו והתרימו, סדרו הלוואות בנקאיות ללא ריבית, ולקהילה היתה הרווחה ובע"ה ניצלה מרוחות זרות ומוזרות שהתחילו לנשב לכיוון ההנהגה. שנים אחר כך ראו חברי הקהילה צורך לחדש את פני המקווה ובאותה ההזדמנות לשפרה ולהדרה בכל מיני הידורים, להוסיף בית מרחץ משוכלל נקי ומודרני עם הטכניקות החדישות ביותר וכו'. וכאן שוב נעשה הכל בהכוונתו ובסיועו ושוב כתת "הוא" את רגליו הלך והתדפק "הוא" על דלתות בעלי יכולת ובעלי השגה עד שהביא את השיפוצים לידי גמר.

באופיו היה ר' שלמה ע"ה מכיר טובה לכל הנדבנים אשר תרמו מאונם ומהונם למען רווחתה של הקהילה ולעולם לא שכח לאיש את הטובות אשר גמל. אך מאידך היה בז לכל הגבירים ובעלי ממון אשר לא נקפו אצבע ולא הסכינו להנות אחרים מהונם. ואינם מוכנים לשאת בעול המוסדות.

ברם זכור אותו איש לטוב

הוא הגבר הקם על, את מוסדות התורה בעירנו יסודי התורה - בית יעקב, ישיבת "עץ חיים" וכשקם תלמוד תורה ע"ש אדמו"ר מבעלזא וגם ת"ת סאטמאר שלבאורה הווה מתחרה לבית הספר, לא עשה חשבון ותרם להם את הרהיטים, את הספסלים את השולחנות וארונות, שהוחלפו בבית הספר בחדישים יותר, להגדיל תורה ולהאדירה.

זכה ר' שלמה ותחת ניהולו התפתחו המוסדות לשם ולתפארת, שמם הולך לפניהם אשר מגדלים בהם תלמידים ותלמידות איכותיים יראי השם. ראשי הישיבה ומנהלי הסמינרים "בית יעקב" באשר הם שם, באירופה ובארץ ישראל מתברכים בגידולים אלה - רציניים נושאים בעול שוקרים על התורה על העבודה ומביאים ברכה למוסד בו הם שוהים.

עסקנות לשם שמים

זכורני בהיותי כבר ארביסר - חמיסר בשנת תשכ"ג כמה ימים לפני חג הפסח פרצה שריפה בבית המדרש אסטען, כל בית המדרש עלה באש ל"ע (ואין כאן המקום לפרט את הסיבה) על כל תכולתו כולל ספרי התורה[38] וספרי הקודש טליתות ותפילין של בעלי הבתים וכו' הטרגדיה היתה גדולה לא נשאר ולו פריט אחד לרפואה הכול נשרף בבחינת "כליל תקטר". כמובן שהשמועה התפשטה במהירות הבזק וכולם הגיעו לחזות במראות הנוגות בלהבות המתמרות ועולות וכולםניצבו חסרי אונים אל מול איתני הטבע. אך מאידך לעולם לא אשכח את הרושם הכביר שעשתה עלי הידיעה והשמועה שכאשר נודע לר' שלמה המנוח ממדי האסון הוא התעלף ...

החזרת העטרה לישנה

בירושלמי איתא[39] "התקין שמעון בן שטח שלשה דברים... ושיהו התינוקות הולכין לבית הספר...", בבבלי איתא "דאמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו, שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל... עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן, שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע"[40]. ואולי אין זו סתירה כי ר' יהושע בן גמלא היה תלמידו הנאמן של ר' שמעון בן שטח וכל מה שעשה ופעל לא עשה אלא בהשראתו ובהכוונתו[41]. ועוד עיין בקידושין סו ע"א... והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה לישנה.

---

38 יש לציין כי הרב ר' חיים יעקב ראטטענבערג זצ"ל רבה של פריס נר היה מעבר לפסי הרכבת ושם לב ללהבות לא היסס ולו לרגע רץ מיד לעבר בית המדרש הכניס את עצמו לסכנה מוחשית בכדי להציל ספרי תורה

39 מסכת כתובות פרק ח דף לב הי"א

40 בבא בתרא כא ע"א

41 עיין שקלים ד ע"ב... (ירושלמי יא-ע"א) ועוד עיבד הא בבלאה דלא אמר שמעתא משמיה... נכנס לפניו רבי יעקב בר אידי אמר ליה כתיב כאשר צוה א' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וגו' וכי כל דיבור ודיבור שהיה יהושע יושב ודורש היה אומר כך אמר משה אלא יהושע יושב ודורש ויודעין הכל שהתורה של משה היא אף אתה, אליעזר יושב ודורש והכל יודעין שהתורה שלך היא...

והנה קצת דברי רקע והסבר על התקופה. בימים ההם סערו הרוחות, ינאי המלך נפגע ויהרוג את כל חכמי ישראל בדורו[42] חוץ משמעון בן שטח "כדהוה קא קטיל ינאי מלכא לרבנן שמעון בן שטח אטמינהו אחתיה"[43]. יהושע בן גמלא נתמנה ע"י ינאי המלך ככהן גדול "ראמר רב אסי תרקבא דדינרי עיילה ליה מרתא בת ביתוס לינאי מלכא, עד דמוקי ליה ליהושע בן גמלא בכהני רברבי"[44].

הוא למד מרבו ודאג לתורה שלא תשתכח הרי בזמן ההוא לא שלחו את כל התינוקות ללמוד, בפרט למי שלא היה לו אב, והרי הם היו ויהיו הערובה להמשך קיום התורה כדאיתא[45] הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה, עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן, שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע "ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו, שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל...

הוא הבין שאין שום סיכוי להמשך קיום התורה זולת לימוד והקנייתה לכל שכבות הצבור אף למי שאין לו אב, עלינו לדאוג ללמד תורה לכל ילד מישראל, מגיל ילדות "למען ידעו דורותיכם" ר"ת ילד "קטן היודע לדבר אביו מלמדו תורה".

מעניין להעיר כי כשמזכירין אותו לטובה מדגישים ברם זכור אותו "האיש" לטוב, ללמדך שבמקום שאין איש השתדל להיות איש אין צורך במוניטין, אפילו איש אפור ובלתי מוכר ללא רקע מיוחד בתחום העסקנות רק עם רצון עז ולשם שמים זוכה לסייעתא דשמיא.

הוא אזר עוז וללא חישובים אם הוא האיש המתאים אם לאו והיה מושיב מלמדי תינוקות בכל עיר ועיר, ואחרי הכול לא תלה את ההישגים בזכות עצמו, לא החזיק טובה לעצמו, וגם לא ביקש פרסום הוא נשאר בצל ולא בלט נשאר כעילום שם. ברם זכור "אותו האיש" לטוב. ואולי תלה הכל בזכות רבו שמעון בן שטח ומכאן דברי הירושלמי ששמעון בן שטח ייסד בתי חינוך.

הרבה תעוזה מסירות ואומץ לב היו נחוצים לעמוד ולהקים תלמודי תורה בתקופה שמלך רשע כמו ינאי המלך משל בכיפה וגם זאת למד אצל רבו שמעון בן שטח.

איתא בגמרא[46] דעבדיה דינאי מלכא קטל נפשא, אמר להו שמעון בן שטח לחכמים: תנו עיניכם בו, ונדוננו. שלחו ליה: עבדך קטל נפשא. שדריה להו - שלח את עבדו לעמוד בדין.

שלחו ליה: תא אנת נמי להכא, "והועד בבעליו, אמרה תורה" יבא בעל השור ויעמוד על שורו. אתא ויתיב. אמר ליה שמעון בן שטח: ינאי המלך! עמוד על רגליך ויעידו בך. ולא לפנינו אתה עומד, אלא לפני מי שאמר והיה העולם אתה עומד, שנאמר "ועמדו שני האנשים אשר להם הריב וגו'". אמר לו: לא כשתאמר אתה, אלא כמה שיאמרו חבריך. פנה לימינו - כבשו פניהם בקרקע, נפנה לשמאלו - וכבשו פניהם בקרקע. אמר להן שמעון בן שטח: בעלי מחשבות אתם "יבא בעל מחשבות ויפרע מכם מיד בא גבריאל וחבטן בקרקע ומתו"[47]. באותה שעה אמרו מלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד ולא מעידין אותו:

שמעון בן שטח הוכיח את דייניו ומכאן גם מסר ולימוד לדורות הבאים היושבים על דין ומדין, "לא תגורו מפני איש" אינו תיאוריה או עצה טובה זאת ההנהגה המחייבת, ואי ציות או התפעלות שלא במקומה והנופה טומנת בחובה עיוות הדין וסכנות מרובות "יבוא בעל המחשבות ויפרע מכם" מיד בא גבריאל וחבטן בקרקע, אין עצה ואין

בירושלמי ברכות הנוסח הוא קצת שונה ר' יוחנן הוה מיסתמיך על ר' יעקב בר אידי והיה ר' אלעזר חמי ליה ומיטמר מן קדמוי אמר הא תרתיי מילין הדין בבלייא עביר בי חדא דלא שאל בשלומי וחדא דלא אמר שמועתא משמי. א"ל כך אינון נהגין גביהן. זעירא לא שאל בשלמיה דרבה דאינון מקיימין ראוני נערים ונחבאו. מי מהלכין חמי ליה חד בית המדרש. א"ל הכא הוה ר"מ יתיב דרש ואמר שמועתא מן שמיה דרבי ישמעאל ולא אמר שמועתא מן שמיה דר' עקיבה. א"ל כל עלמא ידעין דר"מ תלמידו דר' עקיבא אמר לו כ"ע ידעין דר' אלעזר תלמידיה דר' יוחנן. מהו מיעבור קומי אהדורי צילמיה א"ל מה איתפליג ליה איקר אלא עבור קומוי וסמי עיניה. א"ל ר' אלעזר יאות עבד דלא עבר קומיך. אמר רבי יעקב בר אידי יודע את לפיים

42 מסכת קידושין דף סו עמוד א "מעשה בינאי המלך שהלך לכוחלית שבמדבר וכיבש שם ששים כרכים, ובחזרתו היה שמח שמחה גדולה, וקרא לכל חכמי ישראל. אמר להם: אבותינו היו אוכלים מלוחים בזמן שהיו עסוקים בבנין בית המקדש, אף אנו נאכל מלוחים זכר לאבותינו. והעלו מלוחים על שולחנות של זהב ואכלו. והיה שם אחד איש לץ לב רע ובליעל ואלעזר בן פועירה שמו, ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך: ינאי המלך, לבם של פרושים עליך! ומה אעשה? הקם להם בציץ שבין עיניך. הקים להם בציץ שבין עיניו. היה שם זקן אחד ויהודה בן גדידיה שמו, ויאמר יהודה בן גדידיה לינאי המלך: ינאי המלך, רב לך כתר מלכות, הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן! שהיו אומרים: אמו נשבית במודיעים, ויבוקש הדבר ולא נמצא; ויבדלו חכמי ישראל בזעם ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך: ינאי המלך, הדיוט שבישראל כך הוא דינו, ואתה מלך וכהן גדול כך הוא דינך? ומה אעשה? אם אתה שומע לעצתי רומסם. ותורה מה תהא עליה? הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית, כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד. אמר רב נחמן בר יצחק: מיד נזרקה בו אפיקורסות, דהוה ליה למימר: תינח תורה שבכתב, תורה שבעל פה מאי? מיד ותוצץ הרעה על ידי אלעזר בן פועירה, ויהרגו כל חכמי ישראל, והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה.

43 סוטה מז ע"א

44 יבמות סא ע"א

45 נדרים פא עא

46 סנהדרין דף יט עמוד א

47 אחד בפה ואחד בלב, עושים חשבונות של כדאיות בפחד ולא בקומה זקופה.

תבונה נגד ה'," אך ורק זקיפות קומה ללא משוא פנים "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחווה, דעת תורה הצרופה ללא פשרות היא הקובעת והמכריעה...

כל עסקן המתעסק עם הציבור צריך להיות מודע שבהתעסקותו הוא קובע ונתקל לא אחת בשאלות של דיני נפשות, ומכאן שמי שעוסק בצרכי צבור באמונה זקוק לתכונות הנ"ל ישרות ותקיפות, בפרט בדברים הנוגעים לכבוד שמים. ר' שלמה קלאגסבאלד המנוח הוכיח במשך כל השנים בהם פעל שראוי הוא להקרא עסקן נאמן לשולחיו.

כמה הולמים הדברים לאישיותו ברם זכור אותו האיש לטוב אשר הוא עצמו עבר את הנוראות שבמלחמה היה במחנות אוישוויץ וברגן בלזן וכשריד ופליט שבור ורצוץ חזר לעיר אנטווערפען התוודע למצב, אשר משמנה ומסלתה של היהדות החרדית נכחדו על רבניה, דייניה, גדולי מנהיגיה, עסקניה, בעלי הכתים החשובים, וסתם עמך הי"ד, ידי פורקי עול השתלטו על מוסדות הקהילה (כפי שהוזכר לעיל) ראה מעשה ונזכר הלכה ובמקום שלא היה איש השתדל ר' שלמה ונהיה לאיש, כך בלי חשבון וללא מטרה צדדית אך ורק למען כבוד שמים הקים את מה שעינינו רואות היום עומד לשם ולתפארת. (יחד עם כמה יהודים יקרים שעודד והלהיב).

כגאון, בעוז, בנחישות בלתי מתפשרת ובהרגשת שליחות דקמאי עמד על המשמר מיד אחרי שנות השואה ולא נתן לגזול את כבשת הרש, לא נרתע ולא נסוג משום מכשול, בתקיפות וללא משוא פנים דוגמת שמעון בן שטח כרורו. הבין שזאת מלחמת קיום התורה ובכל הלהיטות קרא מי לה' אלי וכך החזיר את התורה לאכסניא הטבעית שלה.

הוא הגבר אשר החזיר דוגמת ר' שמעון בן שטח את "העטרה" לישנה

עטרה מסמלת חרות שחרור ללא שיעבוד. כדאיתא מר"ה עד יוה"כ לא היו עבדים נפטרים לבתיהם ולא משתעבדין לאדוניהם אלא אוכלין ושותין ושמחין ועטרותיהן בראשיהן - אם רצה לשים עטרה בראשו להראות שיצא חפשי (לשון רש"י)[48], הוא החזיר את התורה ואת העטרה לישנה. ללא תלות בממסד זה או אחר אך ורק דעת תורה הצרופה היתה נר לרגליו ועל פיה ניווט את כתי הספר לרבות כל מוסדות העיר.

לא פשוט היה להלחם נגד ממסד אשר כל יהודי חרדי היה בעיניו לצנינים ובאופן טבעי היה מתייחס אל יהודי חרדי כאל דבר ותופעה חולפת, מזלזל בו וגם היה בטוח שקומץ יהודים שבורים ורצוצים

48 ראש השנה דף ח ע"ב

בודאי לא יוכל לו. וכאן הראה ר' שלמה ע"ה נפלאות וב"ה בס"ד זכה ליצור יש מאין מבחינה רוחנית, הקים קהילה מפוארת חרדית עצמאית ומאורגנת בנוסח האויסטריט געמיינרע של ר' שמשון בן ר' רפאל הירש זצ"ל בפראנקפורט אשר שמה הולך לפניה כיחידה מסוגה בכל העולם, קהילה מאורגנת ממוסדת, עם כל הנוחיות והצרכים הבסיסיים לניהול חיים תקינים מבחינה רוחנית, כגון מוסדות חינוך, מקוה טהרה, כשרות למהדרין, עידוב אשר כל יודעי דת ודין מתפלאים מהידורה וכשרותה מקוה עם כל ההידורים האפשריים והכל תחת דגל הקהילה ותחת פיקוח של בית דין צדק חשוב ומוכר ברחבי תבל כברת סמכא ללא עוררין. בתי ספר לבנים ולבנות בלתי תלויים לחסדי החילונים, בשניהם קבע קריטריונים ברורים, לקבלת חברים ותלמידים בלי להזדקק למסור דין וחשבון לשום גורם חיצוני.

נפל על משמרתו

כרע ונפל על משמרתו על סף בית הקהילה בערב ש"ק לסדר "וישלח" ועלתה נשמתו לגנזי מרומים למחרת במוצאי ש"ק כ' בכסלו, תשס"א לפ"ק לסדר "ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים".

נגענו רק באפס קצהו, מפעולותיו הברוכות שהשתרעו לאורך שנים .

יהא זכרו ברוך

המצבה בביה"ת בפיטטע

ISR. BEGRAFENISVERENIGING
der Israelitische Orthodoxe Gemeente
-MACHSIKE HADASS-
Antwerpen

חברא קדישא גמילת חסד של אמת
של הקהילה החרדית
"מחזיקי הדת"
אנטווערפען

...straat 22 - ... Antwerpen - Tel. 03-233 55 67

ב"ה, ב' כסלו תשס"א

למרנן ורבנן הגאונים שליט"א,
לחברי ולאוהדי הקהילה שי',
לחברי החברא קדישא נחש"א שי'
לכל מתעסקי ולאוהדי ולתלמידי ביה"ס יסודי התורה-בית יעקב שי'
לחברי ההנהלה, לאוהדי ולתלמידי ישיבת "עץ חיים" שי',
לחברי ההנהלה, לאוהדי אגודת ישראל אנטווערפען שי',
לחברי ההנהלה ולאוהדי אגודת ישראל ושאר מחנות ההשמדה, שי'
לניצולי מחנה אושוויץ ושאר מחנות ההשמדה, שי'
למתפללי ביהמ"ד הגדול אסטן וביהמ"ד "בית יעקב" שי',
לתינוקות של בית רבן שי',
ולכל תושבי אנטווערפען שי',

ההלויה של ר' שלמה קלאגסבאלד ע"ה

ראש הקהל דקהילה החרדית "מחזיקי הדת" אנטווערפען

תצא אי"ה **היום** (יום א' וישב)

דרך בנין הקהילה (י' יאקאבס סטר.) ודרך בנין אגודת ישראל

מכניסים את הארון לביהכנ"ס הגדול אסטן בשעה 11.30

מרן הרב שליט"א יספיד את הנפטר בשעה 12.00

משם תמשיך ההלויה דרך ביה"ס "יסודי התורה" בשעה 12.30

ומשם יובל למנוחת עולמים לביה"ח שלנו בפיטטע.

שבת בשבתו

גליון הקהלה החרדית "מחזיקי הדת" אנטווערפען

הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום הזה באנטווערפען

מי כתושבי העיר אנשים נשים וטף, מרגישים באבדן
האיש האחד והמיוחד בעדתו, מורם מעם שרבים צריכים לו

ראש וועד הקהילה	ראש וועד יסודי התורה
ראש וועד אגודת ישראל	ראש וועד הישיבה
ראש חברה קדישא	וקן ניצולי אוישוויץ בבלגיה

נמ"ש ר' **שלמה קלאגסבאלד** ע"ה ז"ל

אשר אחר חורבן יהדות אירופה בימי השואה הנוראה בנה שוב את מוסדות העיר
סן הסף עד הטפחות וניהל אותם בחכמה ובתבונה עד יומו האחרון במסירות
נפש ושלא על מנת לקבל פרס בכל אשר הורו מרנן ורבנן גדולי הדור
הלך לעולמו במיתת נשיקה במוצש"ק וישלח
והובל למנוחת עולמים למחרתו יום א' לסדר וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו
יהי זכרו לברכה – ת נ צ ב ה

מרן הרב שליט"א וחברי הבד"ץ שליט"א
וועד וחברי הקהלה וכל תושבי העיר
מביעים בזה את תנחומיהם הכנים
לרעייתו הנכבדה תבלחט"א שתזכה לרפואה שלמה בתושח"י
לבניו ר' אבימדור, הר"ר מיכאל, ר' דניאל ור' חיים ישראל שיחיו
לכלותיו לנכדיו ולניניו ולכל המשפחה שיחיו

הרה"ח ר' שלמה זלמן הלוי לעהרער ע"ה

יו"ר קהילתנו "הקהילה החרדית מחזיקי הדת" אנטווערפען

נכתב ע"י א' מבני המשפחה

אחד מאנשי מעלה המיוחדים שפיארו את עירנו היה ראש הקהל הרה"ח ר' שלמה זלמן הלוי לעהרער ע"ה. לא יספיק הגיליון לתאר את מעשה תוקפו וגדולתו שעשה ופעל במשך כששים וחמש שנים בעירנו, אולם ננסה בכמה שורות מצומצמות לשרטט את דמותו המיוחדת.

ר' שלמה זלמן ע"ה נולד בעיר צאנז בי"ט סיון תרפ"א (1921) לאביו ר' נתן מרדכי הלוי בוקסבוים הי"ד, שכיהן כראש ישיבת בני תורה בעיר. בצעירותו כבר נודע אבי ע"ה בהתמדתו ובטוב ליבו. ידוע היה בגומל חסד שם בלימודו בהיותו תמיד מוכן להקדיש מזמנו ללימוד עם בחורים יותר חלשים.

בצעירותו קנה אבי ע"ה תורה מפי מלמדים חשובים בתלמוד-תורה המקומי, ולאחר מכן בישיבת "בני תורה" אצל אביו-ראש הישיבה. סיפר ידיד נעוריו מצאנז המתגורר בניו-יורק, כי אבי ע"ה היה מראשי סגל חבורה מובחרת של ששה בחורי ישיבה שקבלו על עצמם להקדיש חלק מזמנם כדי ללמוד עם בחורים הצריכים חיזוק ולקרבם ולעודדם בכל שצריך.

כאשר הגיע לגיל בר-מצוה ביום י"ט סיון תרצ"ד, היתה לו זכיה מיוחדת שהמרא דאתרא הרה"ק ר' אריה ליבוש הלברשטאם זצ"ל בן בנו של ה"דברי חיים" זיע"א הניח עמו תפילין לראשונה, על אף שהיה כבר זקן וחלש באותה תקופה. כמעמד זה הורה לו הרה"ק ר' אריה ליבוש זצ"ל לקבל על עצמו איזו הנהגה טובה, אותה ישתדל לשמור בכל כוחו כל ימי חייו. אבי ע"ה קיבל אז על עצמו לנשק את הספר-תורה בעת הוצאה והכנסה ולשמוע את חזרת הש"ץ מתוך הסידור. ואכן אבי ע"ה הקפיד תמיד על הנהגה זו כל ימיו, גם בהיותו זקן ושבע ימים, וכמו בחור צעיר לימים היה רץ בכל כוחו לנשק את הספר-תורה בהוצאה והכנסה.

ימי נערותו עברו עליו בעיר מולדתו, מקום משכן קדשו של הרה"ק בעל "דברי חיים" זיע"א, לשם התאספו ובאו מדי שנה בשנה ביומא דהילולא שלו אלפי יהודים מכל קצוות פולין ואף מארצות אחרות, ובראשם צאצאי בעל ההילולא, בניו, נכדיו ונiniו, שכיהנו פאר כרבנים ואדמו"רים בערי גאליציא. אבי ע"ה - בהיותו צמא לדעת - התאבק בעפר רגליהם של אותם צדיקים והטה אוזן לדברי התורה ושיחת החולין של תלמידי חכמים שנשמעו בהזדמנויות אלו, וכל פרשת גדולת עיר צאנז וחכמיה, הלא היא כתובה בחלק הראשון של ספרו "צאנז".

הוא זכה עוד לראות הרבה אדמו"רים ורבנים מהדור ההוא שלפני החורבן ולהתבשם מזיו אורם. תמיד היה מספר את אשר ראה ושמע מהם. לסיפוריו היה חן מיוחד והשומעים היו מרגישים כאילו הם נמצאים שם בשעת מעשה.

הוא זכר טוב את המנהגים ואת ההנהגות ואכן זכה להעביר לדור הצעיר הרבה מהוויות הדור המפואר ההוא, הדור שנכחד בשנות המלחמה האיומה.

בפרוץ המלחמה, באלול תרצ"ט (כשמבול של דם ואש ותמרות עשן שטף את אירופה בכלל ואת פולין בפרט, כשאחינו בני ישראל נעשו הפקר להשתוללות הרוצחים הגרמנים ועוזריהם ימ"ש או אז נתגלתה אישיות המיוחדת, כשגם אז, בתוך החושך והאפילה לא שכח את כור מחצבתו. כשגם בזמנים הקשים ההם עמל במסירות נפש להישאר יהודי, הן בקיום המצוות בתורה ותפילה וגמילת חסדים. הוא עצמו סבר ששרד את המלחמה בזכות ברכה שברכו יהודי כשהחיה את נפשו ואת נפש ילדיו בתוך הגיטו. הוא גלה מגיטו לגיטו וממחנה למחנה ומעולם לא עזב אמונתו ובטחונו בבורא עולם. חלק ממה שעבר עליו רשם בספרו המפורסם "צאנז, די הייליגע פארשווינדנע שטאט". אולם הוא עצמו אמר שכתב רק מה שאנשים יכולים לקרוא אבל מה שבאמת היה שם, לא יוכל אף אחד לקרוא.

כל משפחתו, אביו ואמו, אחיו אחיותיו ומשפחתם נהרגו עקד"ה הי"ד. והוא נשאר לבדו שבור ורצוץ. אחרי השחרור ביום כ"ה באייר תש"ה (1945) הגיע לבריסל. הוא שכב זמן מה בבית החולים חולה טיפוס ואולם מיד בשמחת תורה הראשון הוא כבר היה מהמשמחים והמזרז לשמוח בהקפות. כשנוכח לדעת שמצב היהדות באנטווערפען יותר טוב ויותר מתאים לרוחו ושאיפתו בא לעירנו.

בשנת תש"ט בא בברית הנישואין עם זוגתו החשובה תחי' בתו של ר' גרשון לעהרער ע"ה מתושבי עירינו.

היא קבע מקום תפילתו בטרליסט. וכשנתייסד שם ביהח"ס דגור, נעשה לאחד החברים בביהח"ס. האדמו"ר הפני מנחם זצוק"ל אמר פעם שהוא מכיר טובה לר' זלמן שקבע מקומו בביהח"ס שבזה היה לו חלק גדול שביה"ח הפך למקום תורה.

כמו כן התפלל בשבתות בביהמ"ד דאגודת ישראל ברח' אוסטען. שם למד בשיעור אורח חיים של הר"ר מאיר וואקסשטוק ע"ה. לאחר פטירת ר' מאיר ע"ה לקח ר' זלמן את מסירת השיעור.

בכלל התמדתו בתורה הייתה עצומה, תמיד היה לו ספר ביד. עוד בהייתו חולה בבריסל אחרי השחרור, כשלקחו אותו לטיל, לקח עימו מדרש רבה ולמד עם מליו.

סדר יומו התחיל מוקדם בבוקר בלמדו גפ"ת עם הרה"ח רבי מאיר בורנר ע"ה. כשבהח"ס דגור עבר מר"ח יעקב עקבס למקומו העכשווי, בשכ"ו. עבר השיעור לבית מדרש בית יעקב מאז נתמנה ר' זלמן על המתפללים שם בימות החול, עד יום פטרתו. כשנסתלק רבי

קבלת פנים להגאון הרב פנחס הירשפרונג זצ"ל - בבית אגו"י

עם גבאי כולל חכת ירושלים

מאיר בודנר בתשל"א לקח ר' זלמן ע"ע גם לימור שיעור זה. עם עוד תלמידים יבלחט"א.

לפרנסתו עבד בענף היהלומים, אולם גם כאן היה מוסר שעור לעובדי הבורסה. ולעת ערב שוב למד ולימד. בשבתות ובמוצאי שבת התקיים שיעור בביתו וזאת מעל שישים שנה. זקנים וצעירים כאחד.

מייחוד היה בגמ"ח. אחרי המלחמה ששמע על נער כ"מ שערין אין לו תפילין הלך ורכש לו תפילין, בסוף היום היה הולך בקביעות לחנות הירקות ומבקש . שהרברים נשארו, שישלח למשפחות הנצרכים.

היה אוסף בגדים, אורז הכל בעצמו, והולך לבית הדואר לשלוח הבגדים לבתי יתומים בא"י.

בביקור חולים היה מגיע לבקר, ולו פעם היה משאיר מעטפה עם סכום כסף, הרי הוא לא עובד כעת. מי ידאג ללחם בבית.

בכלל גדולתו בצדקה היה להפליא. סכומים גדולים היה אוסף ונותן בהסתר ובשקט לנצרכים. היה הולך בשעות שאין איש מכניס לת"ד את המעטפות. ללא שם. לעת זקנתו שקשתה עליו ההליכה. היה מכנס את המעטפה בסידור. והלא היה בא. היה מוסר לו את הסידור לתפילה.

והכל הכל ללא שעין יראה רק דבר אחד. שהנצרך יקבל בכבוד.

סיפר אבי ע"ה כי בשעתו כאשר מינה אותו הרה"ק ר' איציקל לגבאי, הרהיב עוז ושאל את הרבי הלא: "עסוק אני עד מעבר לראשי בצרכי פרנסה ובגידול ילדי כ"י - שחלקם היו עדיין קטנים - והאיך אמצא זמן להתעסק בצרכי צדקה? האם לא עדיף שכל הגבאים יעזרו קצת לראש הגבאים ר' מענדל הוס בעבודת הקודש?". ונענה הרבי בחיוך ואמר: "אל תהיה בטלן, אותם אנשים שיש להם זמן מיותר - אינם עושים כלום; אלה מסתובבים בחוסר מעש ורק אחד עושה את כל המלאכה. דווקא אלה שזמנם יקר להם, מהם אפשר להיעזר והם עושים את הכל" (ובלשון קדשו: "אה, דו ביסט א בטלן. די וואס האבען צייט זיי טוהן גארנישט. די אללע דרייען זיך ארום, און איינער טוט די גאצע ארבעט. נאר די וואס האבען נישט קיין צייט, פון זיי קען מען עפעס האבען, זיי טוהן אללעס").

ואכן עשה אבינו "הכל" - כלשון הרבי ר' איציקל זצ"ל: הוא היה הולך למרחקים לרוקן קופות צדקה בבתי האנשים; הוא היה סופר את הכסף וכותב קבלות; הוא היה ממיין את המטבעות והולך לבנק המרכזי להחליפם לשטרות כסף והוא גם היה דואג לשלוח את הסכומים שהצטברו להנהלת הכולל בארץ ישראל.

כולם כבדהו כי כולם ידעו שר זלמן מסור לשם שמים, ושום מעצור לא עומד בדרכו לא חום לא קור ואף לא בזינות.

כיבד ה' מגרונו. בהיותו ניחן בקול ערב, והיה בעל מנגן בעל תפילה נערץ אשר שימש כשליח ציבור, מעל שישים שנה בשבתות וימים טובים וימים נוראים. תפילותיו היו נעימות, ומזכירות את הבית של לפני המלחמה. {עוד בשנה האחרונה זכה לעבור לפני העמוד לתפילת נעילה, ושמחת תורה בבית מרדכי}

מיוחד היה במידות הנעלות ואצילתו. היה מן המפרסמות. היה מקדם כל אחד בסבר פנים יפות, לכל אדם כקטן וכגדול, ואף לנכרי בשוק. ישרתו היה לאות ולדוגמה. ופיו היה נקי ביותר, דיברו היה בשקט ובנעימה בעדינות יתרה. בהתנהגות זו קידש שם שמים.

אבינו ז"ל רכש לעצמו "שם טוב" - מאין דוגמתו, בהיותו מעוטר בכל מידה נכונה. מעולם לא העליב ולא הקניט את הזולת, גם כאשר פגעו בכבודו לפעמים. סיפר אחד שהתלווה לאבינו ז"ל כשהלך לבקש מאחד להרים את תרומתו למען עניי ארה"ק, אולם במקום לפתוח את כיסו - פער הלה את פיו והעליב את אבינו ז"ל מאוד. אבינו ז"ל שתק ולא החזירו כלום, ורק לאחר שגמר הלה לדבר אמר לו: "כל זה היה בשבילי, ומה תתן בשביל העניים המחכים ומצפים

באסיפה של אגו"י

לתרומתך?". נתפעל היהודי מאורך רוחו וסבלנותו של אבינו ז"ל ועל אתר הרים תרומה נכבדת.

סיפר עד ראיה שנכח בשעת מעשה: אבינו ז"ל היה עובר בדרכו מדי פעם ליד ביתו של יהודי, אשר ליד הכניסה גדל עשב שהתפשט לרוחב המדרכה. הוא פנה אל בעל הבית והעיר את תשומת לבו כי הדבר מפריע לעוברים ושבים, ובפרט שבמקום זה עוברים בכל יום ילדים בדרכם לתלמוד תורה והדבר מהווה סכנה עבורם. בעל הבית ענה לאבינו ז"ל כי אם הדבר מפריע לו הוא יכול לגזום את העשב בעצמו. אבינו ז"ל לא השתהה ולא הסתכל על יותר משמונים שנותיו, הביא מספרי-גיזום, התכופף על הרצפה וגזם בכבודו ובעצמו את כל העשב שהפריע לרבים.

היה מקדים שלום לכל אדם, כהוראת חכמינו ז"ל, גם לגויי הארץ. אצילותו וסבר פנים היפות שלו תרמו להערכה הרבה שרחשו לו כולם, מכל החוגים והעדות ואפילו אצל הגויים - פקידי הבנק וכדומה - העריצוהו עד מאוד.

עוד זאת היתה בו מידת שימת-הלב ("אויפמערקזאמקייט"), בדברים קטנים שאחרים אינם נותנים את דעתם בדרך כלל. לדוגמא, סיפר אברך אחד שנסע פעם ללונדון, ואבינו ז"ל ביקש לשלוח אתו דברי מאפה לבתו המתגוררת בלונדון. ומה מאוד התפלא אחר כך לראות כי בנוסף לחבילה ששלח, הביא אבינו ז"ל גם דברי מאפה עבור האברך בעצמו.

בכלל אהב אבינו ז"ל לתת ולחלק לאחרים, ולכל הזמנה שקיבל מאחד ממכיריו, אם לחתונה, בר מצוה או לברית מילה, היה שולח אל בעל השמחה מתנה יקרה בצירוף ברכותיו הלבביות.

לא פלא איפוא כי בהיותו ספוג כולו בשלשת עמודי עולם: תורה עבודה וגמילות חסדים, היה נערץ ביותר על צדיקי דורו. כך היה אצל אדמו"רי פשעוואורסק זי"ע, הרה"ק ר' איציקל, חתנו-כבנו הרה"ק ר' יענקל, ונכדו יבלחט"א כ"ק אדמו"ר מפשעוואורסק שליט"א, אתם היה בקשר אמיץ בעניני "צדקת רבי מאיר בעל הנס" בהיותם נשיאי הכבוד של "כולל חבת ירושלים". וכך גם אצל אדמו"רי בית גור: ה"בית ישראל", ה"לב שמחה" וה"פני מנחם" זי"ע, שרחשו לו חיבה והערכה מיוחדת.

קשר אמיץ מיוחד במינו היה לאבינו ז"ל עם המרא דאתרא מרן הגאון רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל, שהתבטא כמה פעמים אודותיו ואמר כי "ר' זלמן מגן על העיר אנטווערפן". כשמרן הרב זצ"ל היה מגיע להתפלל תפילת שחרית בבית המדרש "בית יעקב", היה סר תחילה לחדר בית הדין ("בית-דין-שטוב"), שם היה אבינו ז"ל מוסר את שיעורו היומי, ומרן הרב היה מצטרף לכמה דקות אל השיעור עד

שהגיע זמן התפילה. בעקבות כך היה הרב ז"ל מגיע אל הגיגות ה"סיום מסכתא" של השיעור שהתקיימו לרוב אצל אבינו ז"ל בביתו. הוא היה עד-ראיה לסיפורים רבים של מעשי חסד של מרן הרב, והקדיש להם פרק מיוחד בחלק השני של ספרו "צאנז".

כשנסתלק הראש הקהל המיתלוגי הר"ר שלמה קלאגסבאלד ז"ל. לאחר החלטת ראשי הקהל הוחלט לבקש מר' זלמן ז"ל, שיאות לקבל ע"ע את משרת הראש הקהל. לאחר לבטים, ולאחר התעצות עם כלל גדולי ישראל, קיבל את התפקיד, שבמהרה הפך דרך זה לכלי עזר לכלל.

בחירה זו התקבל בקרב כלל הציבור בשמחה רבה, על הבחירה הטובה, בכך שכבר מכיר את כלל בעיות העיר. ואכן עזר וסייע לצאן מרעיתו. דעתו השקולה הייתה נשמעת בכל מקום בכבוד והערצה, בידעם שכל דיברו וכל מעשיו הם בשביל הכלל.

בשנותיו האחרונות הלך ונחלש. במיוחד התקשה בהליכה ברגליו, לאחר שעבר כמה ניתוחים בירך, אולם למרות הכל - המשיך בעבודת הקודש שלו, הן בעניני צדקה וחסד, והן בהרבצת תורה ואמירת שיעורים לפני קהל השומעים, וכל זה מתוך שמחת חיים ורוח צעירה.

כנוהג שבעולם, כאשר כוחות האדם מזדקנים ונחלשים - מתגלים אצלו חולשותיו אחרי שאין בכוחו שוב להסתירם. אך לא כן היה אצל אבי ע"ה. אצלו בערוב ימיו זהרו מידותיו הנעלות ביתר שאת בהיות האצילות טבועה בנפשו. מעולם לא ביקש לשרת אותו ולא רצה להטריח את הזולת, ואף בקושי הסכים שבני משפחתו יעזרו לו במקצת, וגם אז - לא פסק פיו מלהודות להם על עזרתם. בשבוע האחרון בחייו דחה רעיון לנסוע לשווייץ לנישואי נכדו, כי ידע שבמצב חולשתו הדבר כרוך בדאגה וטרחה מצד אחרים, ולזאת - לא אבה להסכים.

על אף רום גילו לא ויתר על מנהגיו וסדרי לימודו הקבועים. מדי יום היה קם בסביבות השעה חמש לפנות בוקר והיה מעיין בגמרא של השיעור או בספר תהילים, עד שהגיע בנו לקחת אותו לבית המדרש לשיעורו הקבוע בשעה שש. גם אחרי הצהריים היה הולך שעה ארוכה לפני תפילת מנחה להכין את שיעורו, וחוזר לביתו רק בשעה מאוחרת.

סיפר בנו כי באחת השנים האחרונות למד פעם עם אביו בהפסקה בליל שבת קודש באחד מחודשי הקיץ. אבי ע"ה שהיה עייף מאוד בגלל השעה המאוחרת, התקשה להחזיק מעמד וראשו נשמט מעט כדי להתנמנם. בראותו כי קשה הדבר, שאל הבן את האב אולי ירצה להניח את ראשו על השולחן לכמה דקות ולאחר מכן יוכל להמשיך ללמוד ביתר שאת. אבי ע"ה ענה לו: "רק רגע", והוא קם ופנה אל

וכבוד גדול עשו לו כמותו - דיין דקהלתנו - הגר"ע האויג שליט"א מספיד

הכיור, שם שטף את פניו במים קרים, וחזר אל מקומו והפטיר: "כעת אפשר להמשיך ללמוד!". וכל זה בהיותו כבר קרוב לגיל תשעים!

במוצאי שבת פר לך לך, לאחר שמסר שיעור בביתו ואחרי סעודת מלו"מ לא חש בטוב, עקב אירוע לב, נלקח במהרה לבית הרפואה. כשהתעורר ביקש להתפלל, וכן את ספריו, כדי ללמוד. אולם בער"ש הורע מצבו, קיבל עליו עומ"ש אמר וידוי ותפילות, נפרד מכלל בני המשפחה. ובליל שבת אור לט"ו חשון תשע"א החזיר את נשמתו לבוראה זקן ושבע ימים

כבוד גדול עשו לו במתו אחרי טבילה וטהרה, הוכנס לבית המדרש בגדול באוסטען, שהיה מלא, שם נספד ע"י הרבנים, קהל של כלל בני העיר ליוו עד בית החיים בפיטטע. שם נטמן בחלקה אשר קנה בחייו. עד יקצו שוכני עפר.

תנצבה.

וכבוד גדול עשו לו במותו

אבד חסיד מן הארץ

מצטערים אנו מאר בפטירתו של האי גברא יקירא, שייף עייל ושייף נפק וגרים באורייתא תדירא, לא התויק טיבותא לנפשיה, כיתת רגליו לצורך עניים, האכיל רעבים והשקה צמאים, העמיד הרבה תלמידים, דבורו בנחת עם הבריות, קבל נער וזקן בסבר פנים יפות, בעל מדות טובות, משארית הפליטה, ניצול מגיא ההריגה, חזר והעמיד משפחה מפוארה

ה"ה הרה"ח ר' **שלמה זלמן הלוי לעהרער** ע"ה יליד צאנז

ראש קהילתנו

וראש הגבאים לצדקת רבי מאיר בעל הנס לעדת גאליציא בעירנו

ובזה הננו שולחים את תנחומינו לאשתו החשובה תחי', שעמדה לימינו והיתה לו לאחיעזר ואחיסמך בכל פעולותיו לתורה ולחסד, לבניו, לבנותיו ולכל משפחתו החשובה שיחיו, המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפון לדאבה עוד, זכויותיו הכבירים יעמדו לכם לאריכות ימים ושנים ולדורות עולמים, ועל ידי ההליכה בדרכיו תמצאו ניחומים.

המשתתפים בצערכם-צערנו

הנהלת הקהילה

התמונות ניתנו באדיבות עקיבא טרייבער

ברכות מאליפות

לראש הרב הגאון המפואר, איש האשכולות,

פה מפיק מרגליות, מגדולי מרביצי התורה והמשפיעים בעירנו זה עשרות בשנים

ה"ה הגאון מוה"ר **אהרן שיף** שליט"א

לרגל עלותו במעלות רמות לכהן כרב ואב"ד

יה"ר שימצא חן וחסד בעיני אלקים ואדם, ויזכה להנהיג עדתנו לגאון ולתפארת רבות בשנים מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גו"צ בב"א.

ובזה הנני להציב שם ושארית להרב החסיד המפואר,

יו"ר קהלתנו, אשר זכיתי להיות משומעי לקחו רבות בשנים.

מוה"ר **שלמה זלמן הלוי**

ב"ר נתן מרדכי הלוי ז"ל **לעהרער**

שנלב"ע בליל ש"ק ט"ו מרחשון דהאי שתא

ת.נ.צ.ב.ה.

מאת

שלמה חננאל דאום

בס"ד, ראש חודש שמרבים בו בשמחה אד"ב תשע"א

רב שלומים משמי מרומים, לפרנסי וראשי קהילה נאה והסודה
"מחזיקי הדת" אנטווערפען שליט"א

מהררי ציון וירושלים נשגר בזה את ברכותינו ואיחולנו
לרגל יום חגה של היהדות החרדית באנטווערפען
עם הכתרתו של הרב הגאון הגדול, מעוז ומגדול, מתלמידיו של אהר"ן, אוהב את
הבריות ומקרבן לתורה וליראה, דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו

ואשר זכרנו את רוב החביבות וההערכה המופלאה שהראה לו אאמו"ר מרן הרב זצ"ל

ה"ה כש"ת רבי אהרן שיף שליט"א

לרב ואב"ד הקהילה החרדית מחזיקי הדת אנטווערפען

יה"ר שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה, ולרומם קרן התורה והיראה ללכד ולאחד י"ב
שבטי ק-ה, תחת דגלה הנאמן של הקהילה, ולהרחיב גבולי הקדושה ברוחניות וגשמיות,
בדרכם הסלולה של רבני וראשי הקהילה מדור ודור עד ביאת ינון משיח צדקנו בב"א.

המברכים מריחוק מקום וקרוב לבבות

בני וחתני מרן הרב הגרא"א רובינשטיין זצ"ל

ארץ ישראל

כולל שומרי החומות
לצדקת רבי מאיר בעל הנס

כוס מלא ברכות

נגיש בזאת בהערכה עמוקה ובשמחה רבה
קדם מרנא ורבנא הרב הגאון המופלג
שמו מפארים עדת חבלו

רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל עלותו לכהן פאר
כרב ואב"ד דעירנו

ויה"ר שתשרה שכינה במעשי ידיו ויתרבה כבוד שמים
על ידו להרמת קרן התורה והיראה בעירנו

כעתירת וברכת

ועד גבאי קודש אנטווערפען יצ"ו

ישיבת עץ חיים
ווילדייק אנטווערפען

ובכן תן כבוד

ברכותינו יעלו לרצון ביותרת הכבוד ומעומק לבב מול מע"כ הרב המאור הגדול,
מעוז ומגדול, המשקה במלא חפנים, מבארה של תורת החיים,
מרביץ תורה ביקרים, והעמיד תלמידים יקרים, פה מפיק מרגליות ופנינים,
יראת ד' היא אוצרו, ותורת ד' היא שיחתו, איש האשכולות,
מעוטר בסמיכת חכמים ונבונים, אוצר כל כלי חמדה, אציל הנפש וזך הרעיון,
אהוב לשמים ולבריות, הוא הגבר הוקם עול, ויט שכמו לסבול,
ולו ניתנה המשרה, הנהגת קהלתנו המעטירה, ה"ה

הגאון רבי אהרן שיף שליט"א

ליום אשר יאמר עליו כי הוא זה, ברוך שהחיינו וקימנו לזמן הזה,

בעלותו במעלות הקודש לכהן פאר

כרב ואב"ד ומרא דאתרא דעירנו יע"א

יהי רצון מלפני הגבורה, שיזכה להנהיג העדה בכבוד ותפארה, ואת חומות
העיר לשמרה, לפסוק דינא זוטא ודינא רבה, עד זקנה ושיבה, צדק צדק ירדוף,
להטעימנו בנופת וצוף, עדי נזכה לשמות בקבוץ שה פזורה, בבנין בית הבחירה,
בב"א.

כעתירת וברכת

רבנן ותלמידיהון - ועד הישיבה

ובכן תן כבוד

בשמחה מאד נתעלה, בקול רנה וצהלה, ברכתי הלבביים אעלה,
מול פני מנורה הטהורה, כבוד הרב מלא אורים, הגדול מעוז ורב
היכולים, סיני ועוקר הרים, היקר מפז ופנינים,

ה"ה כבוד מחותני

הרב ר' אהרן שיף שליט"א

לרגל התעטרו בתור

רב אב"ד ומרא דאתרא דאנטווערפען

ויהא רעווא קדם אבינו שבשמים, שיזכה לברכות בכפלים,
על ממלכתו יאריך ימים, עוד רבות בשנים, דשנים ורננים,
ברוב מנוחות ושלוים, לעסוק במלאכת שמים,
להרביץ תורה על מי מנוחות, מול פני משיח ינהג עדתו לירושלים.
ובברכה למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב הארץ.

מאחל מעומק הלב, מחותנו

אברהם יהושע העשיל שפירא ומשפ'

ניו יארק

ברוך שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה

לסדר "ואת כל העדה הקהל אל פתח אהל מועד...
ויקרב את אהרן וישם את המצנפת על רא"ש-ו"

מתוך גיל ורעדה באנו בזה לאחל לאבינו וחותננו החשוב שליט"א,

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה

לרגל עלותו לגדולה בעטרה שעטרו לו,

לכהן פאר כמרא דאתרא דאנטווערפען יצ"ו,

תפילותינו מעומקא דליבא שיאריך ימים רבים על ממלכתו, ושיתמלאו
כל שאיפותיו להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך בריאות אריכות ימים
הרחבת הדעת ונחת מכל צאצאיו,

והברכה אחת היא לאמנו - המותינו הה',
הרבנית שתחי', אשת חבר כחבר,

שתזכה להמשיך לעמוד לימין אבינו - חותננו,
בפועליו הכבירים עד יבוא ינון בב"א.

כעתירת צאצאיכם

בנכם **מרדכי**

החתנים **צבי יהודה קייסרמאן, יוסף אלי' רייזמאן,**
דוד אלי' לאנדאו ובנ"ב

ברכה לראש משביר

אשא ברכותי להאי גברא רבה, כרכא דכולא ביה
טוב לשמים וטוב לבריות

מורנו הרב רבי **אהרן שיף** שליט"א

להתעטרו בכתר הילומים
בתור מרא דאתרא דעירנו

יהי רצון שתשרה שכינה במעשי ידיו וחפץ ה'
בידו יצליח לרומם קרן התורה והיראה בעירנו.

המברך מעומק הלב

חיים ישראל ארי' ענגלענדער

ת למרן הרב שליט"א

שו לי מקדש ושכנתי בתוכם ...

... ועשית ... שרשרות זהב

נוסד בשנת תק"צ
חבת ירושלים
ואהבת ציון אל תשכח לנצח
בית הכנסת
על קבר רבי מאיר בעל הנס

עמוד הצדקה והחסד בארצינו הקדושה

צדקת רבי מאיר בעל הנס
כולל חבת ירושלים

4802-A 12th Avenue, Brooklyn, NY 11219 / Tel: 718-633-7112

בס"ד

אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך

אשרי מי א'ש'ר' תבחר ותקרב א'ש'ר' ישכן חצריך

ברגשי התעלות מתוך יקרא דאורייתא הננו מצטרפים לקול רנה ותודה של המון חוגג בחדוה עילאה את הרמת קרנא התור"ה של ידידינו ומכובדינו המרומם איש בריתינו הנאמן בנר"נ למורשתינו הנשגבה ונושא בלבו חרדת קודש מול פני צדקת רמבעהנ"ס לעדת גאליציא המחורת אצלו על אכסניא שלה מבית אבותיו הגדולים בעלי ספר יוחסין מגזע אראלים ותרשישים שנמנו על העדי עדית שבקרב שבטי ישורון מקדמת דנא,

הי ניהו הרב הגאון המובהק המעוטר בכתר תורה, יודע למישקל ומיטרי וגבור במלחמתה של תורה, מטייל לאורך ולרוחב בפרד"ס התורה, עושה ציצים ופרחים בי"ג מדות שנדרשת בהן התורה, דבש וחלב תחת לשונו ודורש כמין חומר ביינה של תורה, מעוטף בחלוקא דרבנן וטלית נאה כדת של תורה, קרבתו יחפצון בעלי תריסין ובני עליה יחד עם הולכי תמים ופועלי צדק – עם הנבחר לקבל התורה,

כש"ת רבי אהרן שיף שליט"א

אשר עלה עליו הגורל לה' בהסכמת כל עדת וכברכת צדיקי וגדולי דורינו שליט"א

לכהן פאר על כסא רם ונשא

כרב אב"ד דק"ק מחזיקי הדת - אנטווערפען יע"א

לעת כזאת לן נאה ולן יאה להניף דגל התורה ולהוסיף יקר וגדולה וכבוד

לרו"מ הק"ק הדגולים - והמוני הסידים ואנשי מעשה רודפי צדקה והחסד

תושבי מתא הדין – ה' יכוננה עליון

אשר מאז ימי בראשית עד עתה עדיין שדרת הביבותא יתירתא לגבן בקטירא דלא פסיק, ומשמשת כקרן אורה ומעוז ומבטח לכל פעולות הנשגבות היוצאים ונכנסים בשערי משרדינו המרכזית במסירות נדירה כיד ה' הטובה עליהם.

ועל צבאם יעמד הי כש"ת מורינו הרא"ש שליט"א להיות בריא עדיף לנהל עדת מרעיתו על מבועי התורה והיראה מתוך שלות הנפש ורוחב הלב, ולהאריך ימים על ממלכתו עדי יזכור ה' אהבת ציון וחב"ת ירושלי"ם בביאת ינון במהרה בימינו אמן

המברכים באהבה והערצה וידידות
הנהלת כולל חבת ירושלים
לצדקת רבי מאיר בעל הנס
לשכת הכולל בארה"ב

הרב דוב בעריש שפירא
אבד"ק נאראל
חבר הנהלת הכולל

הרב אלימלך לאופער
מזכיר
וחבר הנהלת הכולל

הרב יחיאל קויפמאן
רב דקהל אנשי ספרד
וחבר הנהלת הכולל

הרב זלמן הלברשטאם
אב"ד טשאקאווא וומסכ"ג - חבר ועד הכולל
ויו"ר קרן תולדות אלעזר

הרב לייבוש גרינבערג
ראש גבאי הכולל

אברהם אביש בראדט
גזבר וחבר הנהלת הכולל

הרב אשר לנדא
חבר הנהלת הכולל

הרב בנימין ווילינגער
חבר ועד הכולל

הרב אלטר הלברשטאם
חבר ועד הכולל

אלעזר פאסטן
חבר ועד הכולל

יחזקאל שטייער
חבר ועד הכולל

משה יוסף טעסלער
חבר ועד הכולל

הרב מנחם נפתלי טייטלבוים
אבד"ק טשענסקאווין
חבר ועד הכולל

הרב ישכר בעריש רובין, מנהל הכולל בארה"ב
בשם חברי הועד והגבאים ובשם הנהלת הכולל והנשיאות

אברהם יהושע העשיל שפירא
בן הגה"צ מנאראל שליט"א
חבר ועד הכולל

לטובת עמוד הצדקה והחסד
רבי מאיר בעל הנס

כולל "חבת ירושלים"

ועד גבאי קודש באנטווערפען

ישלח עזרך מקודש ומציון יסעדך

משתתפים אנו בשמחת כל תושבי עירנו לרגל היום הגדול
בו זכינו להעמיד אלוף לראשנו, איש מורם מעם משכמו ומעלה,
בתורה וביראה ובחסידות

ה"ה מורנו הגאון רבי אהרן שיף שליט"א

אשר נבחר לכהן פאר כרב ואב"ד דעירנו

אלקא דמאיר עננו ויזכה לעשות ולפעול למען חיזוק הדת בעירנו
ברוב סייעתא דשמיא מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד זקנה
ושיבה

המברכים מעומק הלב

ועד הגבאים באנטווערפען

מבצר החינוך הטהור

בית רחל דסאטמאר

בהתייסדות כ"ק מרן
אדמו"ר הקוה"ט זצוק"ל

בנשיאות כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א

אנטווערפען יע"א

צהלי ורוני כי גדול בקרביך

בתוך אלופי אלפי ישראל, הננו לברך לעיני כל הקהל, את כבוד הרבי הגאון
המפורסם, גדול בתורה ובמעשים, שמו הטוב נודע בשערים, במדתו של אהרן
שמא גרים, פה מפיק מרגליות כמעיין המתגבר, אב רחמן לכל לב נשבר,
מורה ודאין ומחדש חידושים, מגזע אראלים ותרשישים,
מורה צדק לעדתו, על ישראל הדרתו,

כש"ת מוהר"ר אהרן שיף שליט"א

לכבוד עלותו לכהן פאר בתור

רב ואב"ד דעירנו אנטווערפען יצ"ו

ויה"ר שיזכה לסייעתא דשמיא בלי שיעור, לרומם ולהדר קרן העיר,
באור התורה להאיר, ולהעמיד על משמרת קודש להתריע ולהעיר,
לחזק ולעודד החינוך הטהור ולהשפיע שפע ברכה והצלחה כיום בהיר,
להחזיר עטרה ליושנה אדיר ונאור, עיר של צדקה וחסד להתפאר,
ובימי השמחה יתהפך הכל מצרה לצוהר, עדי נזכה לאור חדש על ציון תאיר.

א"ד וועד ההנהלה

אברהם שלום קרויס - אליעזר זאב זאפיר - מרדכי שטייבער
אהרן דוד סאלינסקי - אברהם שמעון קטינא - ישראל גאלד

Jesode Hatora - Beth Jacob
יסודי התורה - בית יעקב

תשית לראשו עטרת פז

משגרים אנו ברכותינו ואיחולינו הלבביים לרומע"כ מרא דאתרא הרב הגאון החריף, פה מפיק מרגליות ונואם בחסד עליון, רבים נהנים ממנו עצה ותושיה בכל התחומים ובמיוחד בתחום החינוך על דרך התורה והמסורה, רב פעלים לקרב לב צעירי הצאן לאביהם שבשמים

כש"ת רבי אהרן שיף שליט"א
לרגל הכתרתו לכהן פאר כגאב"ד עירנו

יהי רצון שיזכה לפאר ולרומם את קהילתנו להגדיל כבוד התורה ולרומם קרן היראה ולהרבות פעלים לתורה ולתעודה כאוות נפשו הטהורה מתוך נחת והרחבת הדעת וכל טוב סלה.

ועד ביה"ס \ ההנהלה
נשיא המוסדות
צוות ההוראה והתלמידים

ברכות לרוב

יחולו על ראש הגאון המפואר, אהוב למעלה ונחמד למטה,
זכה לשלשה כתרים ושם טוב עולה על גביהם

מורנו הרב רבי אהרן שיף שליט"א

להתמנותו כמרא דאתרא בעירנו

ברכה מיוחדת לחברי ועד הקהלה העוסקים בצרכי צבור באמונה
יזכו כולם בכחות מאוחדים לנהל עניני הדת בעירנו
מתוך רוב סייעתא דשמיא לאורך ימים ושנים

לעילוי נשמת האי גברא יקירא

ר' נפתלי ב"ר אלתר אליהו ז"ל
בראון
נלב"ע עש"ק ה' שבט תשס"ו לפ"ק

מאת

משפחת בראון

והנה פרח מטה אהרן וגו'

מריחוק מקום וקירוב לבבות נשגר אנו את ברכותינו הנאמנים והלבבית להביע אומר, בעזר הא-ל גומר,
אל מעלת כבוד אחינו היקר הרך בשנים ואב בחכמה הגאון החריף הבקי בכל חדרי התורה ומעמיד
הדת על תילה מרביץ תורה לרבים הקרב עם סגולה המאו רהגדול מלא מדע והחכמה מאיר עיני לישרים
שפתותיו נוטפות מור מאזין ומקשיב ללבות הנשברים והנדכאים ונהנין ממנו עצה ותושי'ה בכל צעד
ושעל, פה מפיק מרגליותף ונועם אמרותיו לתהלה ומרבה כבוד שמים וכבוד הבריות

ה"ה הרב הגאון והחסיד כש"ת

רבי אהרן שיף שליט"א

בן להבל"ח אבינו היקר והנכבד עטרת ראשינו נזר תפארתינו הבלתי נשכח מלבנו נצר מגזע אראלים

ותרשישים אשר העמוד הרבה תלמידים לתפארת הלא זה אוד מצל מאש האי עניו מתלמידי של אאע"ה

משרידי דור הישן שלשלשת היוחסין כש"ת

ה"ה הרה"צ רבי אלעזר משה אברהם שיף זצ"ל

לרגל עלות אחינו הגאון שליט"א על כס הרבנות אנטווערפען יצ"ו בשטו"מ

ברכותינו צרופה להשית על ראושו עטרת פז ויזכה שיקוים בו מקרא שכתוב "... למען יאריך ימים
ושנים לעל ממלכתו וגוק וינהיג את העדה הקדושה בדעת ובתבונה בלי שום מוכשל ח"ו ובס"ד מתוך
בריות גופא ונהורא מעליא ורוב נחת והרחבת הדעת דקדושה עדי נזכה לשמחת כלל ישראל בביאת
משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

השמחים ומברכים אותך מקירות לבנו

הרב אלימלך שיף ומשפ' - אדמו"ר מליזענסק ירושלים ת"ו

הרב יעקב שיף ומשפ', ירושלים ת"ו - הרב יוסף שיף ומשפ, ירושלים ת"ו - הרב מנדל שיף ומשפ', ירושלים ת"ו

הרב יצחק זולדן ומשפ', ירושלים ת"ו - הרב שלום שיף ומשפ', ב"ב - הרב שמעון שיף ומשפ', ב"ב

מזמור שיר ידידות

מה יעלוז לבנו ותגל נפשנו, בעלות השחר על אנטווערפען עירנו,
כולנו משוררים בכנף רננים, קדם איש הרמתיים, המופלג בהפלגת חכמים,
אשר זה עידן ועדנים, זכינו להיות יחד מתענגים, בדבריו הערבים,
המתוקים מדבש ונופת צופים
כבוד שם תפארתו

מורנו הרב רבי אהרן שיף שליט"א

אשר נתגדל מתוך אחיו לעמוד בראש העדה בתור

גאב"ד ומרא דאתרא בעירנו

ויהי רצון מלפני שוכן מעונה, שיזכה לנהל עדת מי מנה, ישכיל ויצליח בכל אשר יפנה,
עם רוב סייעתא דשמיא, בבריות גופא ונהורא מעליא, ועל ממלכתו יאריך ימים,
עדי נזכה לקבל פני גואלנו ברננים.
המברכים מעומק הלב

אברהם שמואל גראס
מרדכי דוד צוויבל
יצחק לעברון
בעריש פרידמאן
שמואל אברהם פרידמאן
אליעזר פאליק פרידמאן
יעקהב ישעי' ווינטערניץ

לייבל מאנדל
בערל גראס
יעקב האפשטאטער
מאיר פרידמאן
משה מונד
חיים יחיאל דמן
אשר זעליג דרעזנער - היימישע בדחן

ונתנו ידידים זמירות שירות ותשבחות

מילין אין בפינו להעלות רגשי לבבינו להודות ולברך ולהגיש את ברכותינו ברוב כבוד
וחיבה קדם מעלת כבוד הרב הגאון המעוטר בכתר תורה בהרבצת התורה ברוב מסירה,
כביר המעש לתורה ולתעודה, איש האשכולות, יקר רוח ורב תבונות, מחונן במידות
תרומיות ביראתו הקודמת לחכמתו, משליך נפשו לכל ברוח נדיבה וצהלה,
לעזור לזולתו בלב מלא גילה, עמד לימינינו במסירה, לעמוד לנו לעזרה,
כאב לבנים ברוב אהבה, ולהשתתף באומנתו של הקב"ה להחיות לב נדכאים אבי היתומים
ודיין אלמנות, וחיי עולם נטע להשקות צאן מים, למען ישיגו אורחות חיים,
שמו מפארים ומעריצים, מפניניים ומפז נחמדים, ה"ה

מורנו הרב הגאון רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל התעטרותו לרב אב"ד ומרא דאתרא
דעירנו אנטווערפען יצ"ו

ובזו השעה, שפתותינו מרחשין בתפלה, אנא ה' הצליחה, ובכל הפינה, שיפנה כתדירא,
ישרה רב ברכה והצלחה, ויהי נועם ד' עליו ומעשי ידיו יכונן לנהל עדת ישורון בדרך
המסורה לנו מדור דור, וימלא ה' כל משאלותיו לטובה, מתוך הרחבת הדעת ורב אונים,
עשרת מונים, ויזכה להמשיך הלאה בפעולותיו הכבירים, החובקות זרועות עולם,
עדי נזכה לעלות לציון ברננים, בב"א.

מתוך הוקרה והערכה

שמואל מאיר שטויבער - ש. משולם זושא גליק

יעקב האפפמאנן

תבענה שפתינו תהלה

מעומק לבבי אשגר ברכותי ואיחולי
למעלת כבוד האי גברא רבה,
משופרי דשופרי דעירנו המהוללה

הרב הגאון הנעלה רבי **אהרן שיף** שליט"א
לרגל התעטרו בעטרה ההולמתו
מרא דאתרא ואב"ד אנטווערפען יצ"ו

יהא השי"ת בעזרו ויזכה להוציא אל הפועל
את כוחותיו הכבירים שניחן בהם
לעמוד בראש העדה ולנהל את עניני העיר על מי מנוחות
עד כי יבא גואל לציון ברנה.

מאת המוקיר שמו הטוב
משה דוידוביצי
ומשפ'

כוס מלא ברכות

ברכות נשגר למעלת כבוד הרב הגאון המפואר
טוב שם משמן טוב

מורנו הרב רבי **אהרן שיף** שליט"א
לעלותו על כס הרבנות בעירנו

יזכה להרים את קרן התורה והחסידות בעירנו
ברוב סייעתא דשמיא לאורך ימים ושנים.

המברכים בלונ"ח

משה טובי' ובנו **יואל יאקאבאוויטש**

כתר הילומים על ראשו יצור

מקרוב ומרחוק משגרים אנו את ברכותינו מעומק הלב
לתפארת משפחתנו ותפארת היהדות החרדית באנטווערפען
הגאון החסיד המופלא

מורנו רבי **אהרן שיף** שליט"א

להתעטרו בכתר מלכות
בתור מרא דאתרא דאנטווערפען

ברכותינו ואיחולינו אליו שיזכה לקרב לבות בני ישראל לאביהם שבשמים, וינהל עדת הקודש ברמה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובים.

המברכים בלונ"ח

מרת וועבער - משה שמואל דייטש (ניו יארק) - יואל בן ציון וועבער (מאנטריאל)
מרת וועבער (ניו יארק) - יעקב לייב פארגעס (ניו יארק) - שאול יצחק קאפף (אנטווערפען)
משה יוסף ראטטענבערג (ניו יארק) - אשר אהרן וועבער (אנטווערפען)
אהרן פרידמאן (אנטווערפען) - חיים אביגדור וועבער (אשדוד)

חייב אדם בכבוד רבו

"וידעם כתם לבבו ובתבונות כפיו תנחם"
"כי תקדמנו ברכות טוב תשית לראשו עטרת פז"

מתוך הוקרה והכרת הטוב באתי בזה להביע את רגשי לבבי,
א"כ מעלת כבוד מורי ורבי, הגאון, סיני ועוקר הרים, גדול מרבן שמו,

ר' אהרן שיף שליט"א,

לרגל היום בו **כליל תפארת בראשו יותן לו** בשעה טובה.

מודה אני על שזכיתי להתקרב וליהנות עצה ותושיה,
להוש כל הימים במסירות אין קץ,
התענינות מרובה כנה ואמיתית בכל מצב וללא גבול,
בבחינת ולא אמר אדם לחברו **צר לי המקום "שאלין"**.

הרבה למדתי מרבי ומורי שליט"א, שיעורין תמידין כסדרן כל יום,
הנהגות הליכות והלכות, ראינו בקיאות עצומה בספרי יסוד החסידות
וגדולי המוסר עד האחרונים שבהם.

ברכתי, ברכת הדיוט נתונה שיזכה להמשיך בעבודתו בק'
מתוך בריאות והרחבת הדעת עד יבוא ינון בב"א.

"כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה"
יזכו הוא וביתו, לרב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, ע"ע.

כעתירת מוקירו ומכבדו

שמואל אברהם נוסבוים

ברכות לראש משביר

יחד עם כל תושבי עירנו אנטווערפען
משגר אני איחולי וברכותי מקרב לב לרומע"כ
הגאון הגדול זך הרעיון גודר גדר ועומד בפרץ ומעמיד הדת על תילה
מגזע היחס שלשלת היוחסין

כש"ת רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל עליתו והכתרתו כגאב"ד אנטווערפען יצ"ו

יתברך ממעון הברכות ויזכה לפאר ולרומם ולהרחיב גבולות הקדושה בערינו
מתוך הרחבת הדעת וכל מילי דמיטב

בעתירת וברכת מוקירו כערכו הרך

מרדכי זאב שוואמנפעלד

ג"א משתתף לברכות לתלמידי החשוב
בת"ת דחסידי בעלזא בירושלים
המלמד

לוי שוואמנפעלד
ירושלים עיה"ק
ידיד בית אבא

בית חינוך לבנות - אנטווערפען יצ"ו

בזה הננו שולחים את ברכותינו
יהיו נא לרצון אמרינו
תיכף לתלמיד חכם ברכה

חיים חן וחסד למרן הרב שליט"א ולכל המשפחה
יאריך ימים על ממלכתו בטוב ובנעימים
נהנה ממנו עצה ותושיה בכל הענינים
וינחנו במעגלי צדק למען שמו
כבוד שמים יתרבה על ידו

להראות הדרך לצאן מרעיתו, כמשה מהימנא רעיא
בכל אשר יפנה יצליח, ויזכה לסייעתא דשמיא
נזכה כולנו יחד לקבל פני משיח צדקנו
ומלכנו בראשנו, הלא הוא רבנו
תיכף ומיד, במהרה בימינו אמן!

הועד - ההנהלה

המחנכות - התלמידות

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה

למעלת כבוד הגאון המפואר
מוכתר בשלשה כתרים
וכתר שם טוב העולה על גביהן

מורנו רבי אהרן שיף שליט"א
לרגל התעטרו בכתר מרא דאתרא דקהלתנו

יזכה לנהל עדת הקדוש ברמה
ולאחד את כל החוגים בעירנו,
ויזכה להאריך ימים על ממלכתו
עד ביאת הגואל בב"א

חיים שמחה דווידוביצי

מכתבי ברכה
מרבני אירופה שליט"א
(לפי סדר הא-ב)

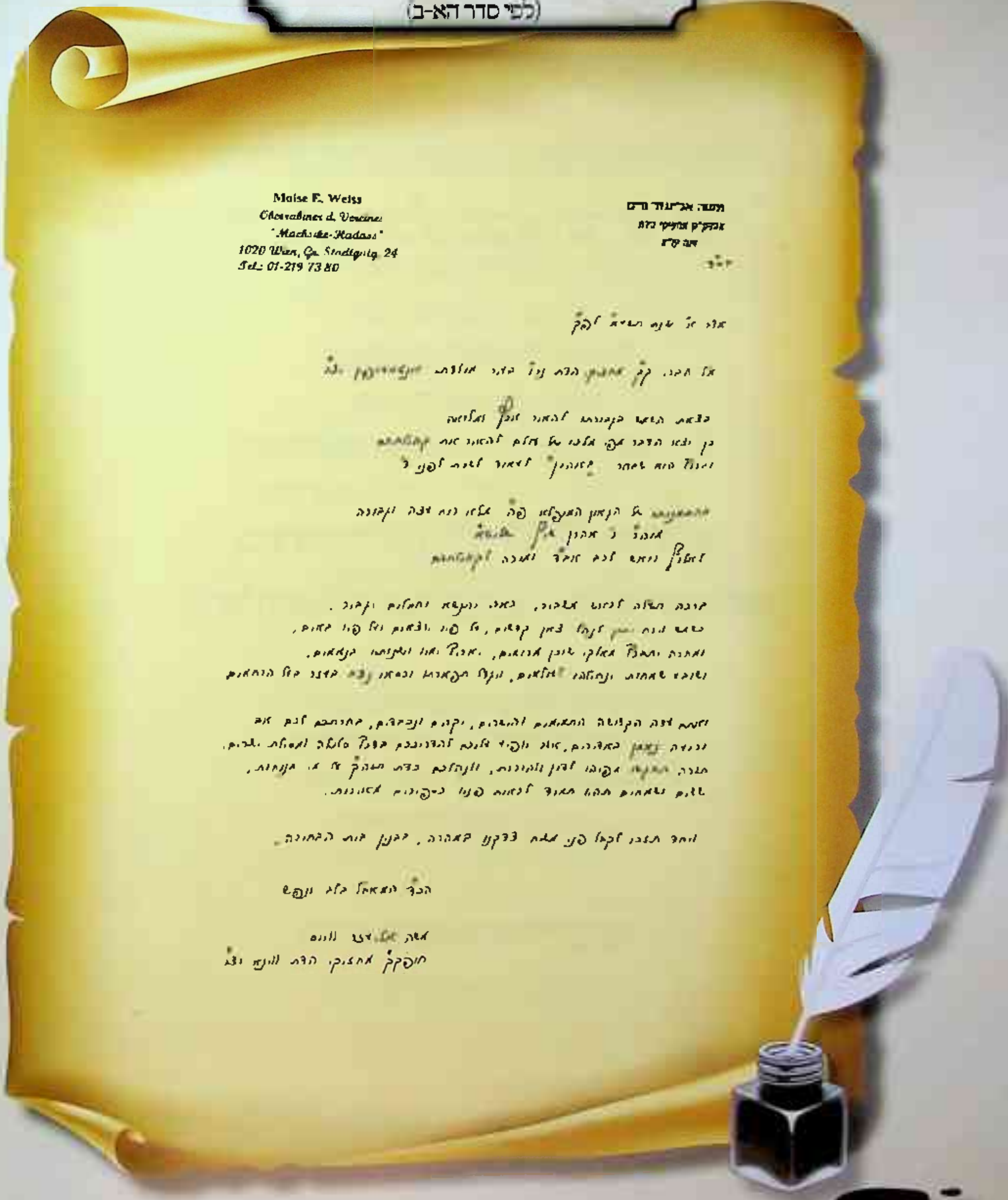

משה אליעזר הלוי וייס
אבדק"ק מחזיקי הדת
ווין יע"א

Moise E. Weiss
Oberrabiner d. Vereines
"Machsike-Hadass"
1020 Wien, Gr. Stadtgutg. 24
Tel.: 01-219 73 80

ב"ה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

משה אליעזר הלוי וייס
חופ"ק מחזיקי הדת ווינא יע"א

Eliezer Wolff
Dayan of Amsterdam

אליעזר וולף
דומ"ץ דק"ק אמשטרדם

בס"ד

יום שלישי כ"ג כסלו תשע"א

<u>מכתב ברכה לרגל מעמד ההכתרה של מוה"ר רבי אהרן שיף שליט"א</u>
<u>לרגל התמנותו לכהן פאר כמרא דאתרא של אנטווערפען</u>

מלא גיל ושמחה נענה בשולל ליבני את מיטב ברכותינו ברכת מז"ט לבית דין דק"ק אנטווערפען לרגל התמנותו של הגאון הגדול סיני ועוקר הרים בורא דכולא שמעתתא יראה ד' היא אוצרו מובהר בנימוסין ונהנין ממנו עצה ותושי' מוה"ר רבי אהרן שיף שליט"א לכהן פאר במרא דאתרא של קהלתכם

שלום ורב ברכה,

ברכתי ברכת הדיוט לבית דין דק"ק אנטווערפען ממקום מנוחתם של הבבין אריאל והאהל יעלב ד"ע, הילכם לאורייתא לרגל מעמד ההכתרה של מוה"ר רבי אהרן שיף שליט"א כמרא דאתרא של אנטווערפען .

רק תוצאות המהירות הם הברכה העיקרית כי רב היושב על מידן ערצוי ואהוב אצל כמעט כל אחיו זה דבר נדיר אפי' בדורות הקודמים ק"ו לדורינו אנו ,מובטחני כי נחת ינחתו בו באופן נעלה מאוד וישבעו ויתענגו על רוב שלו' כמשאחז"ל תיכף לת"ח ברכה .

שהקהילה בניהולו תזכה להמשיך להעמיד הדת על תילה ולגדור פרצות ולהרבות חיילים לתורה ולתעודה.

יפארו פארות ותירום רישי' של מוה"ר רבי אהרן שיף שליט"א למעלה למעלה ויתקדש ש"ש ע"י.
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא .
כעתירת המברכם,

הכו"ח
אליעזר וולף
דומ"ץ דק"ק אמשטרדם

הרב אליעזר וולף
דומ"ץ
דק"ק אמשטרדם

Wolff Bolestein 63, 1081 CS Amsterdam Nederland
+31 20 4040051. + 33 486688576. +31 629099235
rav.wolff@gmail.com

ABRAHAM YAFE-SCHLESINGER
GRAND RABBIN DE LA COMMUNAUTE
ISRAELITE ORTHODOXE DE GENEVE

אברהם יפה שלזינגר
מח"ס שו"ת באר שרים ז"ח
רב אב"ד גענף
ורב דקהל "בצל החכמה"
עיה"ק ירושלם

בס"ד

בחדש אשר מרבין בו בשמחה תשע"א לפ"ק

שוי"ר יבוא ויקרב אמע"כ
ראשי אלופי ונכבדי הקהלה החרדית מחזיקי-הדת בעי"ת אנטווערפען יצ"ו

אחר מבוא השלום והברכה.

באתי במספר מילים לאחל ברכת מזלא טבא וגדא יאה, לכל חברי הקהלה לרגל הכתרת רבכם הרב הגאון המהולל בתשבחות וכו' מוהר"ר אהרן שיף שליט"א לעת עלותו על כס הרבנות לכהן כרב אב"ד קהלתכם המעטירה.

יאציל השי"ת ברכתו וחפץ בידו להנהיג את קהלתכם ברמה, להרחיב גבול הקדושה והטהרה בעירכם, להפיץ תורה ויראה קדומה בקרב מחנכם, להדריך צאן קדשים ולהאדיר הרבצת תורה וחסידות בקרב מחנה ישראל כשאיפתו הטהורה.

ואני תפלה כי יזכה בכ' הרב שליט"א לנהל ולהדריך קהלתכם לתפארת הדורות הקדומים בקהלתכם העתיקה, ויאריך ימים ושנים על ממלכתו מאן מלכי רבנן לעטרת תפארת ישראל. ותיכף לתי"ח ברכה, וכל העם העומדים בעזרה להצלחתו יתברכו, לעומתם ברוך יאמרו מראשיתם עד אחריתם.

הכו"ח תוך צפי' לישועת ה' על עמו ונחלתו
בכלל כ"י
אברהם יפה-שלזינגר
רב ואב"ד דפה
וקהל בצל החכמה ירושלם דדהבא

69, RUE DU RHONE CH-1207 GENEVE
TEL: (41) 22 786 25 89 FAX: (41) 22 786 26 31

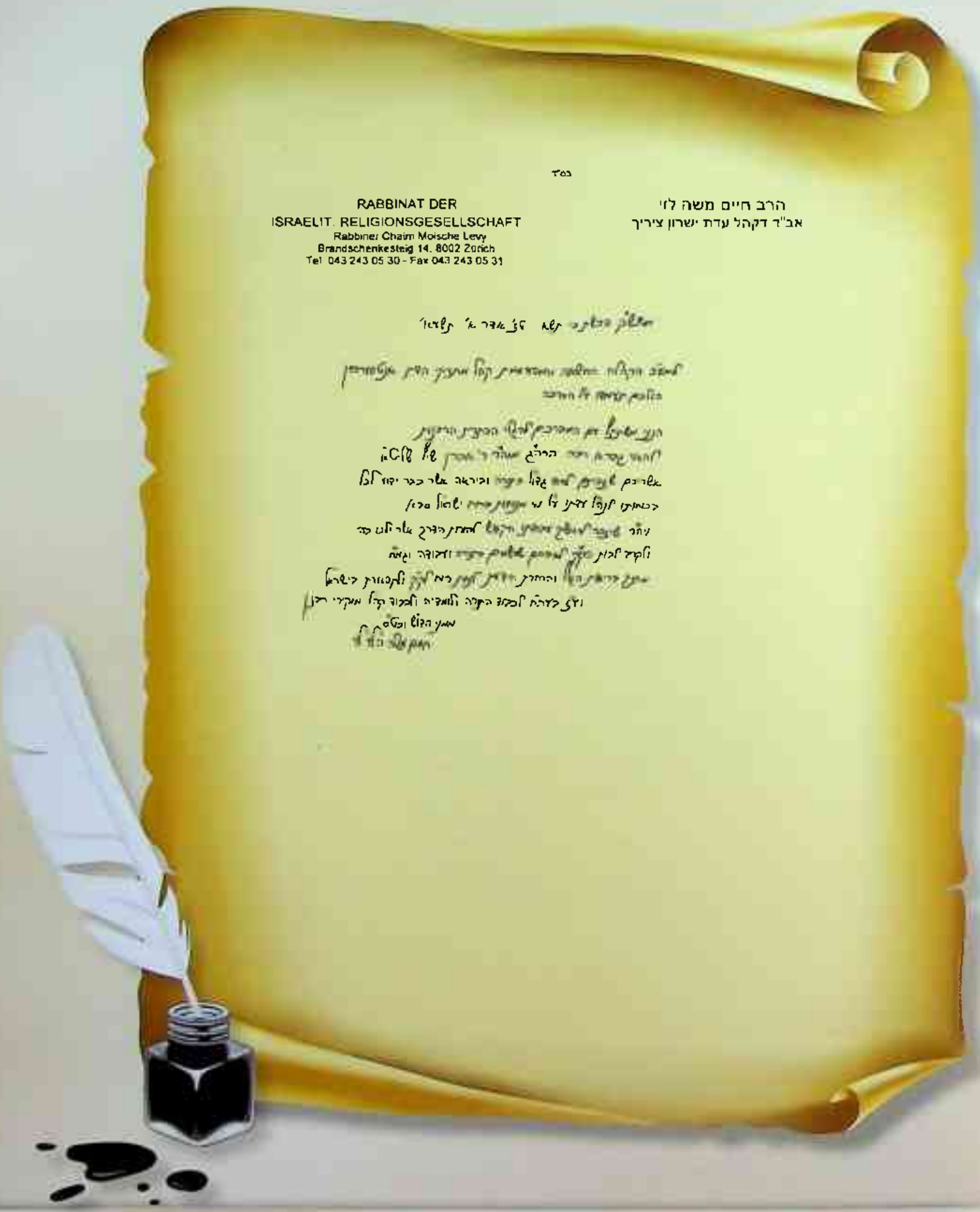

בס"ד

הרב חיים משה לוי
אב"ד דקהל עדת ישרון ציריך

RABBINAT DER
ISRAELIT. RELIGIONSGESELLSCHAFT
Rabbiner Chaim Moische Levy
Brandschenkesteig 14, 8002 Zürich
Tel 043 243 05 30 - Fax 043 243 05 31

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Rabbiner Benzion Snyders

Rabbinat der Israelitischen Religionsgesellschaft
Basel (Schweiz)

Thannerstr. 60 4054 Basel, Tel. 0041 (0)61 302 14 34 Fax 0041 (0)61 302 16 61
Privat: Hegenheimerstr. 26 4055 Basel, Tel. 0041 (0)61 302 53 91

בן ציון סניידערס

רב ואב"ד דק"ק עדת ישורון
באזל (שווייץ)

בס"ד

ר' [illegible] ראזין [illegible]

נתבקשתי מן ק"ק מחזיק הדת שבעיר אנטווערפען יצ"ו
לכתוב דברי ברכה לרגל ההכתרה של רבם [illegible]
מרא דאתרא הרה"ג ר' אהרן שיף שליט"א.
והנה מאוד [illegible]
הקהלה [illegible] היות [illegible]
שמה [illegible] בעיר [illegible] שמה [illegible]
וליהנות מאוד מן רוב חסדי [illegible]
ובין בגשמיות.
אשר על כן בוודאי ברצוני לברך [illegible]
שיתן ה' שיראו שפע ברכה והצלחה [illegible]
רבם הח[illegible] בעיר [illegible] בקדן ודרוש
ישראל סבא עד ביאת גואל צדק [illegible] אמן.
בן ציון סניידערס

RABBINAT der Israelitischen Religionsgesellschaft Basel
בן ציון סניידערס
רב דקהק עדת ישורון
באזעל (שווייץ)

Rabbi P. Padwa
Van Boshuizenstraat 689
Buitenveldert
1082 AZ Amsterdam
Holland

פינחס ליבוש פדווא
רב "עץ חיים"
אמסטרדם
Tel +31203375802
+31617817438

בס"ד

חודש אד"א "ליהודים היתה אורה" שנת תשע"א לפ"ק
אמסטרדאם יע"א

אל מע"כ הרב הגאון המפו'
איש האשכולות להבין ולהורות
כתם פז דמות ראשו, מו"ה
כ' אהרן שיף שליט"א
אבדק"ק אנטווערפן
ולהעיר המהוללה אנטווערפן יע"א

הנני בזה לברך אתכם בברכת מזל טוב לרגל העלייה לגדולה
לשבת על כס הרבנות מקום גדולים בעיר המעטירה אנטווערפן
אשריכם אנטווערפן, ויפה לכם אנטווערפן שזכיתם לקבל עליכם
לרבן ולראש הרה"ג המרא דאתרא שליט"א
ולכן ברכתי הוא ברכת מזל טוב בכפליים מזל טוב
להרב שליט"א ומזל טוב לקהילה
ובתוס' ברכה לסיי"ד בכל דרכיכם אורך ימים בימינה ובשמאלה
עושר וכבוד. אורך ימים ושנות חיים יוסיפו לכם מן השמים
עד שיבוא המבשר בב"א

כ"ד המברך
פ.

בית דין צדק דק״ק אמשטרדם
Beth Din Tzedek of Amsterdam

Rav Aryeh Ralbag, Av Beth Din
Rav Eliezer Wolff, Dayan
Rav Raphael Evers, Chaver Beth Din

אריה ליב רלב״ג, אב״ד
אליעזר וולף, דומ״ץ
רפאל איפרס, חבר בד״ץ

יום רביעי י"ט אדר א תשע"א

לכבוד הקהילה הק' הקרובה לליבי ולביתי מקדמת דנא
מחזיקי הדת דק"ק אנטווערפען יצ"ו

יום בשורה היא לעולם התורה ולעולם הרבנות בפרט עת כינוס הכמים למעמד רגל ההכתרה לרב ואב"ד דקהלתכם, למלא מקום האי גברא רבה מרא דכולא תלמודא **הגאון רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל**.

ברכות מאולפות שלוחה בזה
להגאון רבי אהרן שיף שליט"א הרב והאב"ד דק"ק מחזיקי הדת אנטווערפען
אשר שמו הולך לפניו בכל מידה נכונה שמנו הכמים למלאות תפקיד מרומם זו הן בבקיאותו העצומה ובכהו הגדול בתורה, סיני ועוקר הרים צנא מלא ספרא, והן במידותיו התרומיות אשר בודאי ישמשו כסמל וכדוגמה לכל בני הקהלה.

יתן ה' שעוד רבות בשנים ישב על ממלכתו בבריאות גופא ונהורה מעליא להנהיג עדתו כרועה נאמן ולהרביץ בו תורה ודעה כיד ה' הטובה עליו, לישב בה על מדין לשפוט משפטי ה' ולהשכין שלום בין איש לרעהו, עדי ישקיף ה' ממרום ואור חדש על ציון יאיר בב"א.

כעתירת,

אריה רלב"ג
רב ואב"ד דק"ק אשכנזים אמשטרדם

Rabbinaat, Joodse Gemeente Amsterdam (NIHS)
Van der Boechorststraat 26, 1081 BT Amsterdam, The Netherlands
P.O Box 7967, 1008 AB Amsterdam, The Netherlands
☎ +31 20 6460046 · +31204041096 · +31 6229099235
rabbinaat@nihs.nl · www.nihs.nl

בס"ד

Oberrabiner A. Schwartz
Grosse Pfarr Gasse 2
1020 Wien

אברהם יונה שווארץ
אב"ד דק"ק
קהל חסידים-קהל ישראל וינה יע"א

אל מע"כ חברי בני מחזיקי הדת אנטווערפן
ליום שמחתכם הגדולה בהשיגכם על כסא
הרבנות מנהיג ראוי לשמו מע"כ הגאון החסיד
המפורסם כש"ת מו"ה אהרן שליט"א
יה"ר שיזכה לנהל את ספינת עדתכם
המפוארה בסייעתא דשמיא כמו כן הוא
מתלמידיו של אהרן [כמבואר במס' אבות פ"א]
בזכות אבותיו הק' על מי מנוחות.
ויתרומם קרן קהלתכם הק' לשם ולתהלה
למעלה ולמעלה עדי נזכה במהרה לעלות
לציון ברנה בביאת גוא"צ בב"א

כ"ה ברכת ידידכם מוקירם

אברהם יונה שווארץ

אליעזר ליבר שנעעבאלג
אב"ד קהילת מחזיקי הדת
עדזשוועער יע"א

RABBI ELIEZER L. SCHNEEBALG
KEHILLAS MACHZIKE HADASS
EDGWARE

בעזהי"ת

אול"י כ"א אדר קמא תשע"א לפ"ק
ועש"ק לס' ויקהל משה את כל עדת בני ישראל

ברוך שמסר עולמו לשומרים שומר משמרת הקודש מחזיקי דת התורה
ראשי קהילה אקרו"ט דקהילת הקודש חסידים ואנשי מעשה
'מחזיקי הדת' אנטווערפען יע"א

אשריכם אשריכם ומה טוב חלקכם, שזכיתם לשום על ראשכם צניף מלוכה עטרת תפארה, איש על העדה איש אשר רוח אלקים בו איש שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד הראוי לאותו איצטלא, שום תשים עליך מלך מקרב אחיך

ה"ה ידידי הגאון החסיד מוה"ר **אהרן שיף** שליט"א
אב"ד דק"ק אנטוורפען

מכנף הארץ זמירות שמענו, שמו הולך לפניו, תלמיד חכם מופלג, מרבה להפיץ מעינותיו התורה ותבונה, מתובל ביראת ד' טהורה, ולעמתו ברוך יאמרו, ולענוים יתן חן, לאוקמא גירסא בסייעתא דשמיא, וד' עמו שהלכה כמותו, יה"ר שירבה פעלים לתורה ולתעודה לשגשוג ולהצלחת הקהלה הקדושה ביתר שאת ויתר עז, וד' ישפות שלו' בגבולכם.

ואל כבוד הרב הגאון שליט"א אשגר את ברכתי, שיזכה לנהל עדת מי מנה, במעגלי צדק למען שמו, ברעת וחכמה להרבות כבוד שמים, ולהרחיב גבולי הקדושה, להמשיך מסורת אבותינו, מוסרי דור ודור, מהגאון הגדול פאר הדור ר' חיים קרייזווירטה זצ"ל ולמעלה בקודש, דור ודור ודורשיו, עבג"צ בב"א.

אליעזר ליבר שנעעבאלג
החופ"ק עדזשוועער

מכתבי ברכה
מרבנים מרחבי תבל שליט"א
(לפי סדר הא-ב)

אברהם צבי הלוי בעק

אב"ד ור"מ דק"ק עדת ישראל

מלבורן אוסטרליי

טעל: 9528 6021 (61-3)

פקס: 9532 8461 (61-3)

בעזרת השי"ת פורים דמוקפים תשע"א לפ"ק

אל כבוד הנהלת הקהילה החרדית "מחזיקי הרת" באנטווערפען יצ"ו

אחדשה"ט

מריחוק מקום ומקירוב הלב הננו מברך אתכם
לרגלי הכתרת הרה"ג כש"ת ר' **אהרן שיף** שליט"א בנש"ק
אהוב ונחמד למקום ולבריות גדול בתורה בחסידות וביראת שמים.

יהי רצון שיצליח בכל מעשיו לקרב לב ישראל לאביהם שבשמים,
לרומם קרן התורה ויקודש שם שמים על ידו עד ביאת גואל צדק בב"א

אברהם צבי הלוי בעק

Рабин Яків Дов Блайх

ГОЛОВНИЙ РАБИН КИЄВА ТА УКРАЇНИ

254071, м. Київ, вул. Щекавицька № 29. Тел. (044) 463-7087, факс (044) 463-7088

Rabbi Yaakov D. Bleich

Chief Rabbi of Kiev and Ukraine

הרב יעקב דוב בלייך

רב הראשי של אוקראינה-קייב

בס"ד

לכבוד מאד נעלה

הרב הגאון הגדול

רבי אהרן ליף שליט"א

רוב ברכות ואיחולים לרגל עלותו על כס הרבנות בני"ת ובבחרפן יצ"א

יתן ה' ויוסיף חיל ויאריך ימים על ממלכתו בקהילה הקדושה והעתיקה

להעמיד את הדת על תילה ולהגדיל תורה ולהאדירה.

מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא

עד יעלה לציון ברינה בביאת גואלנו צדק בב"א

בעתירת ידידו מוקירו ומעריכו

הרב יעקב דוב בלייך

הרב הראשי לקייב ואוקראינה

29 Shekavizkaya str / Kiev, Ukraine 254071
Tel. (044) 463-7087 / Fax. (044) 463-7088

רח' שקביצקיא 29/קייב, אוקראינה 254071
טל' (044) 463-7087 / פקס (044) 463-7088

ק"ק מוסקבה

МОСКОВСКАЯ ЕВРЕЙСКАЯ РЕЛИГИОЗНАЯ ОБЩИНА
Jewish Community of Moscow
הקהילה היהודית במוסקבה

101000, Россия, Москва, Б. Спасоглинищевский пер., 10
Bolshoi Spasoglinishevsky, 10, Moscow, 101000, Russia
בולשוי ספאסאגלינישצבסקי 10, מוסקבה, 101000, רוסיה
tel.: (7-495) 940-55-57, fax: (7-495) 624-63-01
e-mail: office@jewmad.ru

בס"ד

י"ב אדר א' תשע"א

לכבוד הגאון כמוהר"ר רבי אהרן שיף שליט"א
הברכה והשלום וכל טוב סלה!

הנני בזה לקדם את פני כמוהר"ר שליט"א במכתב ברכה לרגל הכתרתו לרב ואב"ד דק"ק מחזיקי הדת באנטווערפן המעתירה.

כידוע קשרים הדוקים נקשרו במשך שנים רבות בין קהילותינו, כאשר הגאון רבי הילל מדליה זצ"ל ששימש שנים רבות כרב ק"ק שומרי הדת באנטווערפען הינו בנו של רבה של מוסקבה הרב שמריהו יהודה ליב מדליה הי"ד, שנהרג על קידוש השם בידי סטאלין ימ"ש. וגם כמוזכר בספרי "זכרון בספר" היינו בקשר הדוק עם אב"ד קהילתכם, הגאון הגדול בענקים רבי חיים קרייסווירטא זצ"ל שהאיר בתורתו גם את קהילתינו. גם הדיין המצויין דק"ק מחזיקי הדת הגאון רבי זעקל פאללאק שליט"א הינו שאר בשרי. וכן הרבה מאנשי קהילתכם עוד בתקופה הסובייטית היו מגיעים למוסקבה לרגל עסקיהם ותמכו ביהודי מוסקבה הנאמנים לה' ותורתו. גם היום בני קהילת אנטווערפן תמיד אורחים יקרים אצלנו.

ואני תקוה כי בשבתו על כס רבנות בקהילה חשובה זאת יזכה כמוהר"ר שליט"א לפעול למען חיזוק הדת, להגדיל תורה להאדירה וינחה את עדתו במעגלי צדק עד ביאת משיח צדקנו בב"א.

בברכת התורה,

מנחם גולדשמידט,
אב"ד ק"ק מוסקבה

שלמה דובער פינחס לאזאר
הרב הראשי לרוסיה

Раввин Берл Лазар
Главный раввин России

יום המישי לסדר "ואתה הקרב אליך .. לכהנו לי" תשע"א

להאי גברא רבא, בחור מעם
צנא מלא ספרא, איש חי רב פעלים
הרב אהרן שיחי' שיף

יחד עם קהילות הקודש די בכל אתר, מצטרפים אנו בברכת מזל טוב מקרב ולב עמוק,
לרגל עלותו על כס הרבנות לכהן כרב ומנהיג בקהילת קודש "מחזיקי הדת" שבמתא אנטווערפן יע"א,
כממלא מקומו ומוסיף מדילי' אחר איש האשכולות, איש שהכול בו, הגאון הרב חיים ע"ה קרייזווארטא.
ה' יתברך יצליחכם לנהל עדתכם על מבועי התורה והיראה ובכל אשר תפנו תשכילו והצליחו ותנהיגו את
קהילתכם ביד רמה, כמשמעות ותוכן התואר מרא דאתרא, ותקויים בכם ברכת יאריך ימים על ממלכתו
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ותזכו להגדיל תורה ולהאדירה, להפיץ תורה ויהדות ומעיינות החסידות
בכל רחבי העיר מתוך הצלחה רבה ולקדש ולהאהיב שם שמים בפי הבריות, מתוך אחדות אמיתית,
ולרגלכם תתברך קהל עדתכם בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר.

בברכת התורה

בערל לאזאר

BEITH DIN TSEDEK
Jerusalem
28, Chaiey Adam St.

בית דין צדק
ירושלים

בית דין ירושלים
לדיני ממונות
ולבירורי יוחסין

נוסד בשנת תשל"ח ע"י הגרב"י לוין זצ"ל גאב"ד ור"מ מקור חיים • הרכב לבירורי יהדות משנת תס"ן

בס"ד. ער"ח אד"ב תשע"א

טנא מלא ברכות
שלוח ומוגש מירושת"ו

לאחי ורעי, ידידים אהובים ונעימים
ראשי ומנהיגי וחברי קהילה קד' "מחזיקי הדת"
באנטוורפן
ה' עליהם יחיו

ליום חגכם בהכתרת הרב
הגאון המפורסם לשו"ת בכל קצוי תבל
חריף ובקי בכל מטמוניות התורה
פה מפיק מרגליות, אהוב על הבריות
שיראתו קודמת לחכמתו
רבי אהרן שיף שליט"א
לרב ואב"ד וראש עם קודש

יפק רצון מאת ה' שהקהילה הקד' תהיה ראויה לרב,
והרב יהיה ראוי לקהילה הקד'
כדי לגדל ולקדש שמו ברוך הוא
ועוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים וגו'

מאתי ידידכם הדושו"ט כל הימים

אברהם דוב לוין, אב"ד

הרב אברהם דוב לוין
אב"ד
וראש ישיבת
מקור חיים
ירושלים
RABBI AVRAHAM DOV LEVIN

רח' חיי אדם 28 ירושלים תובב"א טל. 02-6261131, 02-6262777 פקס. 02-6276418 נייד. 054-8470525

גבריאל צינער

נטעי גבריאל

Rabbi G. Zinner
of Cong. Nitei Gavriel
1541 40th Street, Brooklyn, NY 11218
Tel. 718 972-7233 Fax 718 437 6039

בס"ד

יום ג' לסדר כי תשא את ראש תשע"א

לכבוד חברי קהלה קדושה מחזיקי הדת באנטווערפן הע"י

הנני בזה לברככם על שימת אלוף לראשכם הרב החדש הגה"צ חו"פ שמו הטוב הולך לפניו איש האשכולות נועם בחסד עליון בנש"ק הרב אהרן שיף שליט"א שנבחר ברוב העם ובהסכמת הרבנים והאדמו"רים שבעיר.

וראוי הוא לאותו איצטלא טהדא כבא דכולא ביה ח"ח ונועם הליכות ומנהיג איש אשר רוח בו.

ידוע ומקובל שרב חדש שנתמנה ומצליח בהנהגתו בדרך התורה והמסורה, אזי זכות הרבנים והגדולים הקודמים שבעיר נחי עדן מסייעתו.

ויה"ר שזכות אבותיו הגדולים ובראשם רבינו הקדוש בעל נועם אלימלך זי"ע יעמדו לימינו שיזכה להרחיב גבולי התורה והקדושה לתפארת כל בית ישראל.

החותם בברכה מרובה ומצפה להרמת קרן התורה והחסידות

גבריאל צינער

עוד משירותי הדת
של הקהילה

- מסעדות קייטרינג
- אטליזים
- מאפיות
- דגים
- חנויות
- מחלבות
- השגחות על מוצרים
- מנות במטוסים
- שמחת נישואין
- מעבדות שעטנז
- לוח שנה
- לוח הלכות ולוח קיר
- שבת בשבתו
- רשימת כשרות
- ביקורים בבתי סוהר

- ביקורים בבתי חולים
- הגעלות והכשרת כלים
- גניזה
- פרוזבול
- היתר עיסקא
- שריפת חמץ
- קמחא דפסחא
- איסוף אשפה בערב פסח
- מכירת חמץ
- מצות
- מבצע פסח
- הושענות
- שופר ומגילה בבית
- מבצע "שחיטה מיוחדת"
  בשר ועוף במחיר מוזל

ONDER TOEZICHT VAN HET RABBINAAT

(Gebruikers worden verzocht het Kashroet-bewijs te verlangen)

a. - RESTAURANTS EN TRAITEURS:

		telefoon:
Blue Lagoon:	Lge Herentalsestr. 70	03.226.01.14
Dresdner:	Simonstraat 10	03.231.60.42
Fogel:	Isabellalei 114	03.239.16.87
Antwerp Hoffy's:	Lange Kievitstraat 52	03.234.35.35
Moszkowitz:	Lange Kievitstraat 47	03.226.04.71
Al Haësh:	Isabellalei 50	0485.253.305
	Hoveniersstraat 42	0485.253.305

MILCHIGE RESTAURANTS:

Kring:	Hoveniersstraat 2	03.226.91.21
Time Out:	Lge. Herentalsestr. 58	03.281.23.00
Mama Mia:	Pl. & Moretuslei 10	03.230.68.64
Pastersnack:	Lge. Leemstraat 138	03.230.48.00
Eden - Koffie Juice Bar:	Hoveniersstraat 50	0495.901.070

b. - BEENHOUWERIJEN:

Berkowitz:	Isabellalei 9	03.218.51.11
Dresdner:	Simonsstraat 10	03.231.60.42
Moszkowitz:	Lange Kievitstraat 47	03.226.04.71
Milmeat:	Van Leriusstraat 7	0479.321.267

c. - BAKKERIJEN EN PATISSERIEN:

Gebr. Kleinblatt:	Provinciestraat 206	03.226.00.18
Gottesfeld:	Mercatorstraat 20	03.230.00.03
Heimische Bakkerij:	Terliststraat 1	03.234.19.66
Steinmetz D.:	Lange Kievitstraat 64	03.234.09.47
Laromme:	Mercatorstraat 40	03.293.02.64

d. - GEVOGELTE:

Junger - Mandelovic:	Isabellalei 96	03.218.47.79
Fresh pack		03.281.72.34

e. - VISWINKELS:

Bernstein:	Simonsstraat 16	03.232.30.07
Dagim (נימאן)**:**	Mercatorstraat 70	03.281.30.14
Hoffman:	Lange Kievitstraat 85	03.232.87.87
Kornik:	Isabellalei 33	03.239.30.98

f. - ZUIVELPRODUCTEN:

Herczl-Gold:	Provinciestr. 216	03.232.23.65
Shefa:		

g. - MAALTIJDEN: S.N. Brussels (facultatief op andere lijnen)

Stodel:	Isabellalei 114	03.239.16.87

ביה"ס יסודי התורה

מאמר שנכתב ע"י היו"ר ר' שלמה קלאגסבאלד ז"ל

מתוך הספר מגדל המאה

שלמה קלגסבלד

מאה שנה

סקירה היסטורית על הקמתו והתפתחותו של "יסודי התורה" ו'בית יעקב'

בסוף מאה התשע עשרה, סביבת שנת התר"מ, למספרם 1880, הגיעו לאנטווערפען ממזרח ומרכז אירופה, יהודים שהיו להם קשרי מסחר עם הענף של יהלומים, ואחרים שרצו לשפר את מצבם הכלכלי ע"י עיבוד ומסחר ביהלומים ותכשיטים, באנטווערפען כבר נמצא אז יישוב יהודי קטן ממוצא הולנדי, פורטוגזי וגרמני, שהתעסקותם היתה מרוכזת סמוך לנמל, שם היו כמה חברות של יהודים שהיה להם שייכות עם חברות ספנות והובלה. במשך הזמן, התפתחה באיזור ההוא של העיר קהלה יהודית, ובנו בית כנסת ברחוב בוימעסטער, שהתחנך בשנת התרנ"ה, 1895. כמה שנים מאוחר יותר, בשנת התר"ס, 1900, חינכו היהודים הפורטוגזים את בית הכנסת שלהם, ברחוב הובעניר. לשתי הקהילות, שסיפקו חלקית את החברים שלהם עם פעולות קהלתיות, לא היה מוסד חינוכי כלל.

הילדים שלהם קיבלו את חינוכם בבתי ספר כלליים וצבוריים, ובזמן החפשי שלהם קיבלו קצת לימודי קודש. התושבים החדשים שהיו עם השקפה דתית, לא יכלו להתאים את עצמם להנהגה של שתי הקהילות, ויסדו קהילה עצמאית בשם "עדת ישורון" וכן פתחו "חדר" ושם התעסקו כל היום עם הילדים , והלמודים העיקריים היו למודי קודש.

בערך באותה תקופה נוסדה החבורה "מחזיקי הדת", שחבריה השתייכו לתנועת "מחזיקי הדת" בגליציה (תחת ההנהלה של רבה של קראקא, הרה"ג רבי שמעון סופר זצ"ל, והאדמו"ר מבעלז האמצעי זצ"ל, ועוד גדולי ישראל אחרים), עם המטרה לדאוג לחינוך של הדור הצעיר ועתידו. עם גידול האוכלוסיה של היישוב היהודי, שכבר אז הגיע לכמה אלפי נפשות, ממוצא מזרח אירופה, גדלו ג"כ ההוצאות של שתי המוסדות, ה"מחזיקי הדת" וה"עדת ישורון", ובמיוחד גדלו ההוצאות של ה"חדרים", כך שנוצר צורך לחיזוק הפעילות של העסקנים. אחרי דיונים בין חברי המוסדות המוזכרות, הוחלט לפרק את "עדת ישורון", והחברים שלה נרשמו כחברים ב"מחזיקי הדת", ולצורך החינוך הוחלט לייסד מוסד שמייצג ומספק את שני הצדדים.

על החיים הקהילתיים יכלו להגיע לידי עמק שוה, אבל בשטח החינוך היו חלוקי דעות גדולים, איזה סוג חינוך לתת לילדים. חלק מהם טענו שאין צורך כלל בלמודי חול, ואחרים טענו שרצוי לשלוח את הילדים לבתי ספר כלליים, ובזמן החפשי שלהם לתת להם למודי קודש, ועוד אחרים טענו שצריך מוסד שיכלול גם למודי קודש וגם למודי חול על טהרת הקודש.

מאחר ולא יכלו להגיע לידי הסכם, איזה סוג מוסד ראוי להקים, הוחלט לקרוא לאסיפה כללית של כל החברים של הקהילה, ולשמוע את הדעות המרובות, ולהחליט ע"פ הרוב, וכן נעשה, והוחלט להקים מוסד כעין הבית ספר בפרנקפורט, ה"רעאל שולע" של רבי ש.ר. הירש זצ"ל, בנוי על היסוד של תורה עם דרך ארץ, למודי קודש ולמודי חול על טהרת הקודש, כל זה בתנאי להגיש את הבעיה לגדולי ישראל במזרח אירופה, ולקבל את הסכמתם על זה. באותה אסיפה כללית הוחלט אז לבחור בר' העשע קרענגעל ז"ל, אחד מהמייסדים הראשים של ה"מחזיקי הדת", להתקשר אישית עם הגדולים ולשמוע את חוות דעתם. ר' העשע קרענגעל קיבל על עצמו שליחות זו, ואחרי תקופה מסוימת, חזר עם החשובה הבאה: מאחר ובאנטווערפען לא קיים מוסד שיספק את רצונם של רוב אנשי הקהילה, וזה גורם שהילדים מתחנכים בבתי ספר עירונים, יש לייסד בית ספר כדוגמת הבית ספר של רבי ש.ר. הירש בפראנקפורט. הקהילה מינתה תיכף וועדה, שתכין את הקמתו של בית ספר כזה. ר' העשע קרענגעל נבחר ליו"ר וניהל את הוועדה עד לנסיעתו לארץ ישראל בגיל 80 ותוך תקופה קצרה נפתח הבית ספר ברח' קורטע קיוויט, תחת השם "יסודי התורה".

הרה"ג ר' צבי אולמאן ז"ל, שהיה רבה של "עדת ישורון", ולאחר מכן רבה של "מחזיקי הדת", עם הרב נאבעל, עיבדו את תכנית הלמודים של ביה"ס, וד"ר מירקין נהיה המנהל. השנים שהוזכרו כאחרונה, היו תלמידים של הרב הירש זצ"ל.

לפני פרוץ מלחמת עולם הראשונה, עד שנת התרע"ה, 1914, התפתח ביה"ס למוסד גדול, שבו קיבלו כמעט כל הילדים של היישוב היהודי את החינוך שלהם, לשביעת רצונם של כל אנשי היישוב.

בחודש אוגוסט, שנת התרע"ה, 1914, בפרוץ מלחמת עולם הראשונה, נסגר ביה"ס, משום שרוב אנשי היישוב היהודי היו נתיני אוסטריה, שניהלה מלחמה נגד הארצות המאוחדות, והיו צריכים לעזוב את בלגיה, וחלק גדול מהיישוב האנטווערפענאי עבר להולנד, והרבה מהם התיישבו בעיר שעווענינגען, וגם פתחו שם את יסודי התורה.

בתחילת שנת התר"פ, 1919, כשהיהודים הבלגיים חזרו מהולנד, ומשאר המקומות בהם שהו בזמן המלחמה, פתחו מחדש את יסודי התורה, תחת ההנהלה של ד"ר אולר וכן הרב ב. סלאכטער, (תלמיד של הרה"ג ד"ר ריטער זצ"ל) שסידרו את הלימודים על הבסיס הקודם שהיה קיים לפני המלחמה. במשך הזמן נהיה ביה"ס לאחד מהגדולים ביותר במערב אירופה.

המנהל האחרון, בפרוץ מלחמת עולם השניה, היה ר' יוסף פרידמן, אדם בעל כשרון גדול בשטח החינוך, ודרשן בחסד עליון. הוא נהרג ביחד עם הששה מיליון קרבנות ע"י הנאצים האכזרים, ה' ינקום דמם.

לא פחות היה לביה"ס להודות על התפניתה, להחת הגאון ר' מרדכי [illegible] זצ"ל, אבד"ק של מחזיקי הדת, הי"ד, שהיה מבקר בכל יומים או שלושה ימים בבית הספר, כדי להיוודע על תכנית הלימודים, ועל התמדת התלמידים.

בשנת התרצ"ו, 1936, נפתח ביה"ס "בית יעקב", בבנין הגדול (בחצר של ביה"ס, מאחורי בית הכנסת) שנדב ר' שכנה ריכטר, יו"ר של מחזיקי הדת.

בסוף שנת 1944 ותחילת שנת 1945, התש"ה, שוחררה אנטווערפען מהנאצים האכזרים. לא היה בעיר כמעט בית שלא סבל מההפצצות. שתי בתי הכנסת, של רחוב אוסטען, ורחוב וואן דען נעסט, נשרפו, ולא נשאר מהם אלא קירות ערומים. מהשלושים ושתים בתי מדרש שהיו באנטווערפען לא נשאר זכר, חוץ מביהכ"נ אייזעננמאן. הבנין של יסודי התורה נגזל, ונהפך אח"כ למחסן של רהיטים שהגרמנים גזלו מהבתים של היהודים, כדי לשלחם בשלב מאוחר יותר לגרמניה.

לאט לאט התחילו לחזור היהודים שהיו במחבוא באיזורים של וואלוניע, בריסל, צרפת, ממחנות ריכוז ומשווייץ. בינתיים נוצרה וועדת עזרה (היזא), שעזרה ליהודים חסידי אמצעים להסתדר. בשביל הילדים נפתח בית ספר יהודי, לפי התוכנית של ה"בונד" בפולניה, אנשי היישוב לא היו מרוצים מזה, אבל מאחר והם לא היו הבעל הבית לא יכלו לשנות את זה. בכוח היוזמה של כמה תלמידים לשעבר מהיסודי התורה, נוסדה וועדה לפתוח מחדש את יסודי התורה, עם קשיים גדולים הצליחו לשחרר הבנין של ביה"ס שהיה ברשותה של הפירמה "ארטור פיער", שהיתה הכונס של הרהיטים.

עם 17 תלמידים, שכל אחד היה שייך לכתה אחרת, התחילו את הלימודים, בלי ספסלים או שום ריהוט אחר, ובלי להתחשב עם המצב הכלכלי הקשה ביותר, בו היו נמצאים כל החוזרים מהמלחמה, והיו נצרכים לעזרה כלכלית. הודות לעזרה של ר' נתן לוסטיג ז"ל, חבר וועד לשעבר מיסודי התורה, שכרו כמה מלמדים, והתחילה פעילות קבועה. ההנהלה היתה בידי החבר ר' א.מ. קלערקאפער, שכבר היה בהנהלה בזמן שביה"ס היה בשעווענינגען.

בתקופת ההנהלה של ר' שמואל אוסטערזעצער, ולאחר מכן הרב ר' משה באכנער, זכרונם לברכה, שניהם תלמידי חכמים ומחנכים בקנה מדה גדול, עם שם עולמי, קיבל ביה"ס יסודי התורה ובית יעקב את השם של מוסד חינוך הגדול והיפה באירופה.

צוות הנהלת ביה"ס לפני מלחמת העולם השני'
יושבים משמאל לימין: רא"מ קלרקופר, רצ"ה קרעננעל, רא"י פסחוביץ, ר"א גינסבורג
עומדים משמאל לימין: ר"א לנדא, ר"י פרידמאן, ר"ש שפיץ, ר"ש שרון, ר"י טיכבערג

לפני נסיעת רצ"ה קרעננעל לארה"ק
מימין לשמאל: ספיר, ד"ש ריכטער, רצ"ה קרעננעל, קליינהויז, נוסבוים,
עומדים: בלאסבאלג, נתן לוסטיג

יסודי התורה תרפ"ג

הקדשות מתוך ספר הזכרון של יסודי התורה

הגאון רבי יוסף כהנמן זצ"ל ראש ישיבת פוניביז'

... זכיתי לראות בק"ק אנטווערפן... כשש מאות ילדים יקרים נקבצו ובאו ל"יסודי התורה" הם נבנים לחיי תורה ופרחים נחמדים מזהירים שואפי רוח טהרה בהבל פי תנוקות שעליהן העולם קיים. בחנתי הרבה מהם ונפלאתי מפרי ברכה שזכו מהם בעלי כשרון נעלה מיועדים לגדולות וכלם אהובים ונחמדים עולים בידיעות בתורה"ק מה שלומדים. ועל כל. חותם של הנהגה ותכנית ואוירה זכה מלאה אהבה לד' ולתורתו...

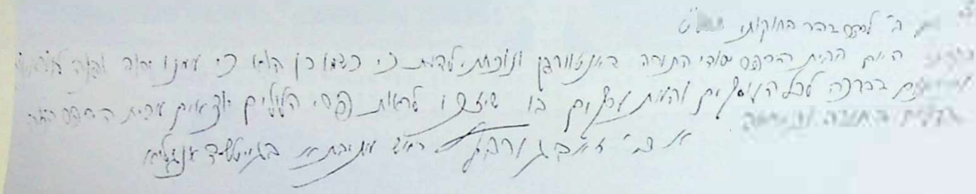

מהגאון הרב דפוניבז' זצ"ל - והג"ר ארי' זאב גורביץ זצ"ל ר"י גייטסהעד

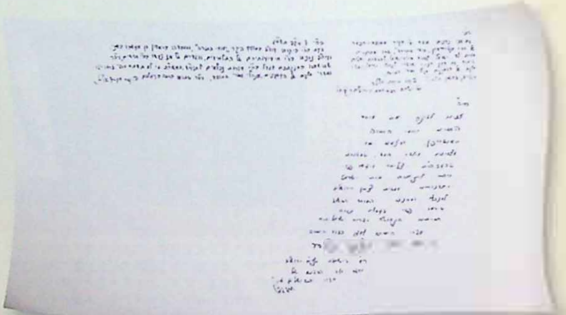

מכ"ק אדמו"ר הפני מנחם זצוק"ל - עם הג"ר יצחק פלקסר זצ"ל

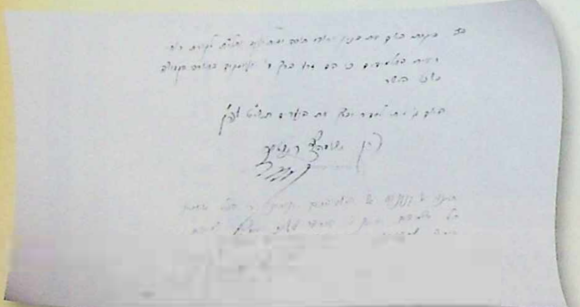

מכ"ק אדמו"ר רבי שלמה מבאבוב זצוק"ל - עם הג"ר שמואל רוזובסקי זצ"ל

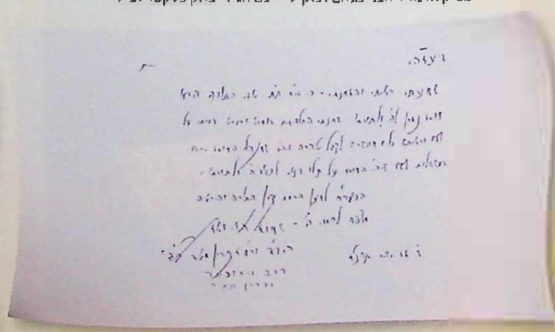

מהגאון רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א

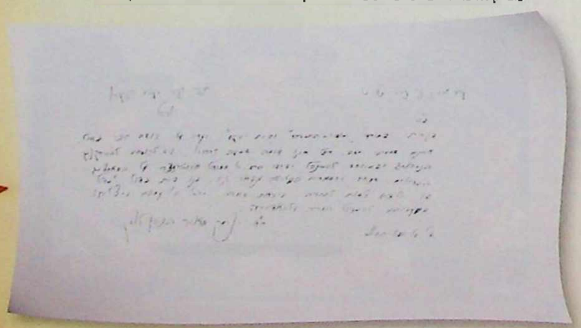

מהרב יצחק מאיר לעווין ז"ל

כתה בביה"ס משנת תרצ"ט

כתה בביה"ס משנת תשי"ב

מרן הרב זצ"ל עם הגר"מ ראם, והר"מ בוכנר זצ"ל

כינוס בביה"ס יסודי התורה

כינוס בביה"ס יסודי התורה

א שבת אין דער ישיבה "עץ חיים"

אַ קילאמעטער פון אנטווערפּין, ווייט
פון שטאָט געדראַנג און גיפילדער, אין א
רואיקע פּראַכטיקע געגענט, אויף די פעלדער
פון די געשלעכע באַטער, געפינט זיך די
שיינע ווילע פון די ישיבה "עץ חיים"
ע"ש הרב חיים ראָטענבערג זצ"ל.
פון דעם רעזידענטס דערגייט מען צו דער
די זייטע גרויסע שטובער, וועלכע קומען
פון די ברייטע אַלייען פענסטער, און
געפינען זיך אין דעם שטילן פּרעכטיקן
חלל, עס רוישט זיך דער, דער דער ביימער
גיראַס, טראָגט זיי א רייע, ווייט ווייטער
העכער העכער...
פון א טרויערן מדבר וועג קומען זיי,
די יונגע תורה-פּיאָנערן, די גרעסטע
טייל אָן עלטערן אָן א היים, זייערע
ערשטע יונגע יאָרן, טרין זיך גיראַנ-
גלט אין רוסישן הונגער,
אבער ניט אייבזאָם און ניט ציללאָז
איז זייער וועג, באַך דאַרט האָט ער זיי
די א וועקנעריסעבע קינדער פון תורה,
פונם מקור ערוויקטייסטן, און ווי א
ליבער געטרייער טאַטער, באַגלייט ער
זיי אויף יעדן שריט, זייער וועג צום
רם באַלייכטן און געוואָרים פון דעם
אור התורה, וואָס זייער רבי און גייס
טיקער פירער דורך, טראָגט צווישן זיי.
ער פירט זיי, אום גרויסן לעבנס-ציל,
צו קענען זיין א מוסטער-טיפ פון א
תורה-ייד, געניטן מיט א ברייטע מאָס
פון אַנערקענטלעכן אייביקייטס-קוואַל,
זיך ערדווערכן מיט ידיעות התורה
ויהדות, און אויסטאַרמירן זייער ימי-
דיש לעבן אין סענסטן זין פון וואָרט.
דער אמונה פונקט איז אויסגיקומען
אין בעלגיען, אבער ניט דורך קיין
צופאַל, דאָס איז דער פאַרדינסט פון
הרב ראָטענבערג, וועלכער האָט אין דעם
אָפּליקן תורה-צענטער, מחזיר געווען
די עטרה ליושנה, גיגרינדעט די ישיבה
מיט זיין גרינדער און מנהיג, הרב
קאַטעלמאַן, איינער פון די ווייניקע
וואָס האָבן מקדש געווען זייערע יאָרן
פאַר אויפשטעלן א תורה-דור.
די כיטרוועבדיקייט דערפון, ווייזט
די הצלחה וואָס די ישיבה האָט מיט
זיך גיבראַכט, דורך די פערחעלטנסמע-
סיק קורצע צייט, גיקומען מיט א קליי-
נע צול תלמידים, און הייבט איז די
צול מער ווי טאָפּלט ב"ה.
ווי לורשטיקע, זענען זיי גיקומען
פון פערשידענע לענדער לעשן זייער
בייספּיקן דורשט אין שפּרודלדיקן
תורה-קוואַל.
מיין דאַרף דאָרט לאַנג ניט זיין,
וואַרגעבקט לאַרט שבת נאָר שייבעק
פּנים, און דערגייען באַלד דעם הייכן
ביירא, אויף וועלכע די ישיבה געפינט
זיך, קודם די פּוסטעראַמע אַלדעגענג
און פּינקטליכקייט אין דעם סדר היי-
ום וועלכע איז מיט צומפּערדאַנקן דעם
איבערגעגעבענעם אדמיניסטראַטאָר לוי-
טער פון די ישיבה הב"י טעגליך יערעט
דאָס הויפּטבאַזעס צוזאַמענלעבן זיך פון
די בני הישיבה, זייער מאָבעטוכג,
אויף אלים ליגט דער חותם פון זייער
רבין, וואָס האָט באַוויזן במשך די קורצע
צייט, גיקט נאָר געבן זייערע תלמידים
א דרך הלימוד, נאָר אויך א דרך אין
לעבן, זיין גאַנצן רייכן גייסט האָט
ער א הערגיסטעלט פאַר זייער הטלמה,
מאַר יעדן האָט ער זפין וואָרט, צוגאַנג,
א דאַנק זיין מערגאַניסע קראַפט, דעגין
די פאַרסידיכע מינן, אין איין האַרמאָ-
נישן כאָר פאַרוואַנדלט.
אין איצט, די גיניאַלטיקע התמדה, אויסער
די רעגולערע שיעורים וואָס דער ראש
ישיבה גיט פאַר יעדער פון די 3 כתות
באַזונדער, באַקומען זיי נאָך שיעורים
פון די צוויי אויסגיצייכנטע גיזונע-זינ-
גע תלמידים פון די מאנטרעא ישיבה,
הב"י סמעון כנייט. דאָן פון ציריכער רב
און הכ"י מכת ראָם (עס איז כדאי צו כא-
מערקן, אז עס ווערט אויך רעגולער גע-
לערנט, חמוש רש"י, נ"ך, דינים, מוסר)
אבער וואָס מער זיי דערפילן דעם טעם
פון אביי ורבא, דווילט זיך זיי מער
טוויכן אין דעם ים התלמוד,
ביז ספּעט אין די נאַכט, טראָגט מען זיי
איבער די גמרא אָדער פּערטיסט אין א
מפורט, אפילו דער פּרעכטיקער גאָרטן
מיט זיין אנגיזעסן גיסמאַק, רייצט זיי
ניסט, אויך די פרייע נאָכמיטאָג צייט,
וואָס ווערט צו זייער דיספּאָזיציע גי-
שטעלט ווערט פאַר תורה אויסגענוצט,
אָט, דאָ זעט מען אים, דעם 14 יעריקן
מתמיד פון דער שווייץ, מיט א ספר אין
דער האַנד דרעט ער זיך צווישן די ביי-
מע אַלעען, ער זעט ניסט וואָס אַרום אים
אויך ניסט די אַכסעדראַטאָרן, ער ווייי-
סט ניסט פון קיין רוה,
דאָס איז דער בית התורה, וואָס האָט זיין
נעסט, אין די מויערן פון דער ישיבה
באַקומען.
אזוי ווי א בלום אונטערן כוח פון די
זון, עפענט זיך ברייט, נעמט אריין אין
זיך די זון שטראַלן, אזוי האָבן זיך
גיעפנט, די-פון לאַנגן, דורשטיגע-פער-
מאַטערטע קינדערישע מוחות און הערצער,
אונטער די שטאַרקע ליכט שטראַלן פון
תורה, וועלכע עס ברענט אין זיי א רייזן
זייער רבי.
מלא סעודות, זמירות, די ישיבה זינגט.
אלע כגובים הערסכו, אנהייבענדיק פון
חסידיסן אסטרה סמך לאחי.. ביזן ליטווי-
ריסן הבן יקיר לי אפרים... אזוי
זינגן זיי אלע צוזאַמען, און איין פאַר
כענקטער ניגון פאַראייניקט זיי.
נאָר א קליינע צול פון זיי, קענען
אין דעם כין חססות א טרכט טון,
ווענן זייער פאַטערנמיטער, ברידער,
שוועסטער, פאַר

תיאור ישיבת "עץ חיים" בשנות תש"ו

– צילום של חלק מהמסמך –

נייעס בלעטעל תש"ז

א שבת אין די ישיבה "עץ חיים"

20 קילאמעטער פון אנטווערפין, ווייט פון שטאט גיראש און גיפילדער, אין א רואיקע פרעכטיקע געגענד אויף די שויס פון די געטליכע נאטור, גיפונט זי די שענע ווילע פון די ישיבה "עץ חיים" ע"ש מהר"ם ראטנבערג זצ"ל.

פון דערווייטנס דערגייט שוין צו דיר די זיסע גמרא טענער, וועלכע קומין פון די ברייטע אפינע פענסטער, און צוגיסן זיך אין דעם שטילן ארומיקן חלל, עס דיכט זיך דיר, ווי דער ביימער גיראש, טרוגט זיי א וועק, ווייט ווייט העכער העכער...

פון א שווערן מדבר וועג קומין זיי, די יונגע תורה – פיאנערן. די גרעסטע טייל אהן עלטערן אהן א היים, זייערע ערשט יוגענד יארן, שוין זיך גיראנגלט אין ווייטן רוסלאנד.

אבער נישט איינזאם און נישט ציללאז איז זייער וועג, נאך דארט האט ער זיי די א וועקגעריסענע קינדער פון תורה, צום מקור צוריקגיפירט, און ווי א ליבער גיטרייער פאטער, באגלייט ער זיי אויף יעדן שריט, זייער וועג ווערט באלויכטן און גיוואריממט פון דעם אור התורה, וואס זייער רבי און גייסטיקער מורה דרך, טרוגט צווישן זיי. ער פירט זיי, צום גרויסן לעבנס-ציל, צו קענין זיין א מוסטער – טיפ פון א תורה יוד, געניסן מיט א ברייטע מואס פון א אונערשעפליכן אייביקייטס – קוואל, זיך ערווערבן מיט ידיעות התורה ויהדות, און אויספארמירן זייער יחידיש לעבן אין שענסטן זין פון ווארט.

דער אפרוה פונקט איז אויסגעקומין אין בעלגיען, אבער נישט דורך קיין צופאל, דאס איז דער פארדינסט פון הרב ראטענבערג, וועלכער האט אין דעם אמוליקן תורה- צענטער, מחזיר גיוועז די עטרה ליושנה, גיברענגט די ישיבה מיט זיין גרינדער און מנהיג, הרב קאפעלמאן, איינער פון די ווייניקע וואס האבן מקדש גיוועז זייערע יארן פאר אופשטעלען א תורה-דור.

די נויטווענדיקייט דערפון, ווייזט די הצלחה וואס די ישיבה האט מיט זיך גיברענקט, דורך די פערהעלטנסמעסיק קורצע צייט, גיקומין מיט א קליינע צאל תלמידים, און היינט איז די צאל מער ווי טאפילט ב"ה.

ווי דורשטיקע, זענין זיי גיקומין פון פערשידינע לענדער לעשן זייער גייסטיקן דורשט פון שפרודלדיקן תורה-קוואל.

מין דארף דארט לאנג נישט זיין, פארברענקט דארט שבת נאר אייניקע שעה, און דערזעסט באלד דעם הויכן ניוואָ, אויף וועלכע די ישיבה גיפונט זיך, קודם די מוסטערהאפטע ארדענונג און פינקטליכקייט אין דעם סדר הישיבה וועלכע איז פיל צומפערדאנקען דעם איבערגיגעבינעם אדמיניסטראטיוון לייטער פון די ישיבה הב' מענדיל יערעט דאס הארמאנישע צוזאמינלעבן זיך פון די בני הישיבה, זייער באנעמונג, אויף אלעם ליגט דער הותם פון זייער רבין, וואס האט באוויזן במשך די קורצע צייט, נישט נאר געבן זיינע תלמודים א דרך הלימוד, נאר אויך א דרך אין לעבן, זיין גאנצין רייכן גייסט האט ער א הערגישטעלט פאר זייער השלמה, פאר יעדן האט ער זיין ווארט, צוגאנג, א דאנק זיין פעדאגאגישע קראפט, זענין די פארשידינע טיפן, אין איין הארמאנישן כאר פערוואנדלט.

אין איצט, די גיוואלטיקע התמדה, אויסער די רעגולערע שיעורים וואס דער ראש שיבה גיט צו יעדער פון די 3 כתות באזאנדער, באקומין זיי נאך שיעורים פון די צוויי אויסגיצייכנטע גיווע-זענע תלמודים פון די מאנטרעא ישיבה, הב" שמעון ברייש, זאן פון צידיכער רב און הב" משה ראם (עס איז כדאי צו באמערקן, אז עס ווערט אויך רעגולער גילערנט, חומש רש"י, נ"ך, דינים, מוסר) אבער וואס מער זיי דעפילן דעם טעם פון אביי ורבא, ווילט זיך זיי מער שווימין אין דעם ים התלמוד.

ביז שפעט אין די נאכט, טרעפט מין זיי איבער די גמרא אדער פערטיפט אין א מפורש, אפילו דער פרעכטיקער גארטין מיט זיין אנגינימן גישמאק, רייצט זיי נישט, אויך די פרייע נאכמיטאג צייט, וואס ווערט צו זייער דיספאזיציע גישטעלט ווערט פאר תורה אויסגעניצט, אט, דא זעט מין אים, דעם 14 יעריקן מתמיד פון דער שווייץ, מיט א ספר אין דער האנד דרעט ער זיך צווישן די ברייטע אלעען, ער זעט נישט וואס ארום אים אויך נישט די אבערוואטארן, ער ווייסט נישט פון קיין רוה,

דאס איז דער כוח התורה, וואס האט זיין נעסט, אין די מויערן פון דער ישיבה באקומין.

אזוי ווי א בלום אונטעדן כוח פון די זון, עפינט זעך ברייט, נעמט אריין אין זיך די זון שטראלן, אזוי האבן זיך גיעפנט, די פון לאגערן, רוסלאנד-פערמאכטע קינדערישע מוחות און הערצער, אונטער די שטארקע ליכט שטראלן פון תורה, וועלכע עס גיסט אין זיי א ריין זייער רבי.

שלש סעודות, זמירות, די ישיבה זינגדט, אלע נגונים הערסטו, אנהייבענדיק פון חסידישן אספרה שמך לאחי... ביזן ליטווישן הבן יקיר לי אפרים... אזוי זיצן זיי אלע צוזאמין, און איין באקאנטער ניגון פאראייניקט זיי.

נאר א קליינע צאל פון זיי, קענין אין דעם בין השמשות א טראכט טון, וועגן זייער פאטער און מיטער, ברידער שוועסטער, וואס דער רשע שברשעים האט זיי צוגענומען. זיי קענען דאס נישט פארגעסען, נישט קיין טרייסט נאר אוועקפיהרען די מחשבות, אריינקלערען אין א וועלט פון תורה און יידישקייט.

מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ...

הדלקת נרות בעש"ק......... 7.47

מוש"ק......................... 9.44

סדר השיעורים באולם האגודה

בשעה 10 בבקר אחר התפלה, מנחת חנוך ע"י ה"ר מאיר נ"י וואקשטאק,

תהילים בשעה 3.30 ע"י בש"ק ע"י הנ"ל.

שיעור פילפול בש"ק וביום א' בשעה 7 ע"י ה"ר משה נ"י באכנער.

דף היומי בכל יום בשעה 8 בערב ובש"ק בשעה 7 בערב ע"י ה' מרדכי נ"י בריסק.

סדר השיעורים של פרחי אגו"י

בכל יום מס' בבא קמא בשעה 6.00 ע"י ה' דוב נ"י שיק.

בשבת אחר התפלה פרקי אבות ע"י ה' משה נ"י שיראדזקי.

בשבת בשעה 5 אחה"צ נ"ך ע"י ה"ר שלמה נ"י קלאגסבאלד.

בשבת בשעה 5.30 אחה"צ נ"ך ע"י ה' פאלעק בראן נ"י.

פרקי אבות

שבת קודש פ' מטות-מסעי בשעה 5.30 אחה"צ ילמוד פרקי אבות באולם האגודה.

הרב ר' יהודה כריסקן שליט"א מרוסיא.

ועד החינוך

בנות – פראגראם

שבת 4.45 תהלים פאן גערט שטר. 59

שבת 6.00 פרק אסטן שטר. 42

מונטיק 3.30 נ"ך פרק אסטן שטר.42

דינסטאג 7.30 (מרריכות) פעדאגאגי אין די יסודי התורה.

זינטאג און מיטוואך 8 אווענד שיעורים אין .....

די פרעסא קאמיסיע ביי צעירי אגו"י מאכט בעקאנט, דאס די וואכענצייטונג וואס ערשיינט אין לונדון, איז צו באקומען אין אלע צייטונגס גישעפטן צום פרייז פון 4 פראנק. אבאנירן קען מען אין די ביורא פון אגודת ישראל, אויך דורך א פאסט קארטע אסטן שטר.42

דער פרייז איז פאר 2 מאנאט 25 פר. עס ווערן אויך אנגינומין אנאנסין.

אירגון
ביקור חולים

בשנת תשס"ח נוסד הארגון הנודע לתהלה 'ביקור חולים דאנטווערפען' במטרה לעזור לחולי ישראל ולעמוד לימינם ולימין משפחותיהם בכל סוגי עזרה.

הארגון נוסד ביוזמת רבני הביד"צ מחזיקי הדת על ידי העסקן הנמרץ ר' **אלימלך בינדיגער** שי', ובמאוחר הצטרפו אליו הנהלת הארגון העסקנים החשובים אשר נמנים על "וועד ההנהלה" ה"ה: **הגאון רבי אלי' אפטערגוט שליט"א, ר' מרדכי איסר אקערמאן שי', ר' אברהם שלמה בארנשטיין שי', ר' גרשון גוטפרוינד שי', ר' מענדל ווייס שי', ר' נפתלי לונצער שי', ר' שמעון לערנער שי', ר' שמואל יוסף פלוטשעניק שי', ר' דן צימער שי', ר' חיים ראפאפורט שי'.**

ואכן המטרה שלשמה נתייסדה הארגון, הושגה במילואה, ותוך שנים אלו כבר פעלו בס"ד גדולות ונצורות להקל סבלם של חולי ישראל בכל מה שאפשר, והכל בשיתוף פעולה עם שאר ארגוני החסד בעיר.

צוות של שלשה נשים מסורות שתחי' עובדות במשך כל היממה להגיש להנזקקים כל סוגי עזרה הנדרשים ע"י יותר מ-200 המתנדבים/ות המסורים בלב ונפש.

קשה במסגרת זאת למנות את כל התחומים המגוונים בהם עוסקת 'חברת ביקור חולים' ולהלן רשימה חלקית:

- **ביקור חולים כפשוטה, שעל ידי הצוות של המתנדבים/ות המסורים.**
- **שליחת מנות מזון לחולה ולבני משפחתו – גם ברגע האחרון בערב שבת (כפי שקורה כמעט בכל ערב שבת) וכן הסעות לחולה ולבני המשפחה.**
- **יעוץ רפואי - הפניה לרופא או לבית חולים - קביעת תור אצל רופא (שכרגיל יכול לקחת עד כמה חדשים) - החלפת רופא או בית חולים - יעוץ משותף של מספר רופאים (קונסוליום) - החלפת חדר (לפעמים עקב שכנים, ובפרט בשבתות וחגים).**
- **חדר אירוח לחולים ולמבקרים, שזכינו ב"ה כבר ברוב בתי חולים בהם משתמשים הציבור, ובקרוב בעז"ה יתוסף חדרים גם בבתי חולים:** St-Augustinus (Wilrijk), UZA (Edegem)**, ואנו מקוים בקרוב גם ב-**St.Luc**, בריססעל. ובנוסף לזה העמידה הארגון לאחרונה בנין מיוחד עם 3 חדרי שינה צמוד לבית החולים** Gasthuisberg **בלעיוועןו.**
- **כן יש גמ"ח לכל הנצרך להקל על החולה, כסאות גלגלים ומכשירי רפואה שונים, וכן ספרים, שיעורי תורה, פריטי לבוש, טלפון שבת, משחקים לילדים וכדומה.**
- **בשיתוף עם ארגון "מקימי" העולמי, יש להארגון אוצר של אלפי** DVD **כשרים למען החולים, בכל השפות המדוברות, ולכל הגילים.**

ואכן כל מי שכבר בא במגע עם הארגון הנפלא הזה פיו מלא שבח ותהלה על המסירות והנאמנות של חברות הצוות והמתנדבים/ות אשר רק צרכי החולה והמשפחה עומדת לנגד עיניהם, וניתן לפנות אליהם לכל סוג של עזרה מתוך בטחון ואימון מלא שהעזרה תוגש מכל הלב ובסודיות מירבית.

כמובן שנגענו רק בקצה מן הקצה ממה שניתן לכתוב על ארגון זה, ועדיין ידיה נטיות להרחיב פעולותי' "להרבות ולהיטיב", וברכתינו צרופה שה' יצליח דרכם, ובתקוה אשר פעולותיהם יהי' נצרכים רק למען דברים טובים ושמחים.

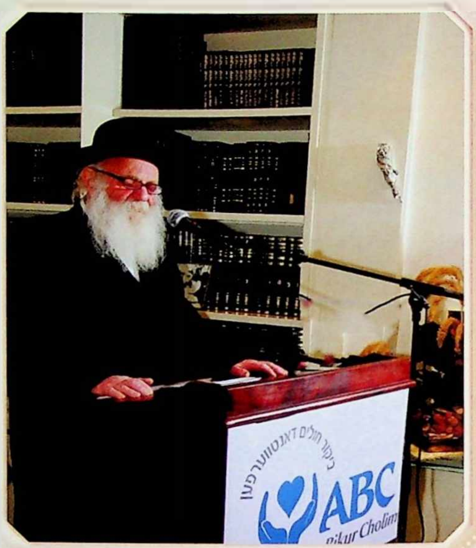

הראב"ד הגר"א שטרנבוך שליט"א נואם בכינוס לחברי הוועד

אסיפת חברי הוועד

סוכה בביה"ח לעוען - לנוחיות הנזקקים

בית ביקור חולים - ליד ביה"ח לעוען

תקנון חברה ביקור חולים
משנת תרס"ג

STATUTEN

DES

Israelitischen Krankenunterstützungs-Vereines

חברה ביקור חולים

ZU

Antwerpen.

ANTWERPEN.
Druck. Is. JOSCHPE & Co, Polikanstr. 94
— 1903 —

STATUTEN

1. Name.

Der Verein führt den Namen „חברה ביקור חולים". Israelitischer Kranken-Unterstützungs-Verein zu Antwerpen.

2. Zweck.

Zweck des Vereines ist, armen, erkrankten, hier wohnhaften und auch durchreisenden Israeliten, ohne Unterschied des Standes, des Alters und des Geschlechtes mit ärztlicher Hilfe sowie mit Beschaffung von Medicamenten und sonstigen Heilmitteln beizustehen, ebenso auch durch Bestellung von Kranken-Nachtwachen nach Thunlichkeit zu unterstützen, ferner bei eintretender Gefahr am Krankenlager entsprechende Gebete zu verrichten, wobei wenigstens zwei Vereinsmitglieder anwesend sein müssen und schliesslich nach Constatirung des eingetretenen Todes unter Einhaltung der üblichen Ceremonien abzuheben.

3. Mittel.

Die Mittel des Vereines sind:

a) Jahresbeiträge der Mitglieder von minimum 6 Francs.

b) Freiwillige Spenden bei Thora-Vorlesungen, bei erfreulichen Familienereignissen, auch bei Krankheits und Todesfällen.

c) Zinsen vom Vereinsvermögen von etwaigen Legaten und Realitäten.

אנטווערפען
בימי החורבן

בתחילת אייר שנת ת"ש נכנס חיל הגרמנים הצוררים ימ"ש לבלגיה ולאחר כמה שבועות נכבשה גם אנטווערפען על ידיהם. עשרות אלפי יהודים ראו את הנולד וניסו להמלט לכיוון הים, לכיוון צרפת ולכיוון אנגליה.

חלק קטן מהם אכן הצליחו להציל את נפשם אולם רוב רובם נעצרו בדרך וחזרו לבלגיה וביחד עם היהודים שנשארו פה עברו את כל תלאות המלחמה בבלגיה.

בשנה הראשונה המצב היה עוד נסבל אולם ככל שעברו הימים נתרבו הגזירות כידוע. קודם כל נאסרה השחיטה הכשירה, אחר כך הוכרחו היהודים להרשם וקבלו חותם "יהודי" בתעודת זהות שלהם. נאסר להם לנסוע בטראם רק בקרון האחורי. נאסר להם לטייל בפארקים העירוניים ביחד עם כל התושבים והוקצה להם גן בשארלאטאליי, איפה שיכלו לטייל עם הילדים שלהם.

על העורכי דין, הרופאים ושאר בעלי ה"מקצועות החפשים" היהודים נאסר להמשיך בעבודתם. כל עסקיהם של יהודים סומנו על ידי הנאצים והופיע בכניסה או בחלון הראווה שזה עסק יהודי. היהלומנים הוכרחו לרשום את כל הסחורה שלהם, ומזמן לזמן נכנסו הקלגסים ימ"ש בתוך הבורסה וחטפו סחורות אצל הסוחרים והמתווכים.

בחול המועד פסח תש"א ערך המון פלעמי פרוע, ביחד עם הנאצים ועוזריהם, פאגראם ברחובות העיר. באו מקולנוע ברחוב דע קייזער, עברו דרך רחובות פעליקאן, סימאנס, מערקאטאר סטר ונכנסו לרחוב וואן דען נעסט ואסטען. שם פרצו לתוך בית הכנסת ראמי גאלדמונץ של "שומרי הדת", הוציאו את ספרי התורה, השולחנות והספסלים והציתו בהם אש רח"ל.

משם המשיכו והגיעו לבית הכנסת הגדול של קהילתנו וגם שם הוציאו את ספרי התורה והריהוט של בית המדרש ושל בית הכנסת ושרפום באש באמצע הרחוב. כ"ה שכמה עסקנים ביחד עם מנהל הלא יהודי של בית הספר יסודי התורה, הוציאו בעוד מועד חלק גדול של הספרי תורה. אחרי זה ניסו להצית את בית הכנסת.

מכבי אש של העירייה שהגיעו למקום הופרעו ע"י ההמון ולא הצליחו לכבות את המדורה של הספרי תורה בביהמ"ד וואן דען נעסט. גם חלק מהבנין שם נשרף באש. רק לאחר מכן הצליחו לכבות את האש של בית הכנסת ושל בית המדרש אסטען.

הרב ראטענבערג זצ"ל שהיתה דירתו על יד בית המדרש נמלט בעוד מועד והתחבא בבית יהודי בסביבה.

לאט לאט נהדקה החגורה על צאורי היהודים. בהתחלה "הוזמנו" לבא למעכעלען כדי "לצאת משם לעבודה למזרח אירופה". רק מעט יהודים התיצבו ואז התחילו הפרעות. באישון ליל הגיעו הרוצחים ימ"ש ובעזת המשטרה המקומית, הוציאו מבתיהם באכזריות אלפי יהודים, אנשים נשים וטף, זקנים חולים בלי שום רחמנות. הם הובלו למעכעלען ומשם לסופם המר והנמהר ועלו על המוקד על קידוש השם ביחד עם שש מיליון אחינו בני ישראל בכל רחבי אירופה. גם רבה של הקהילה הרב ראטענבערג זצ"ל שלא רצה לעזב את בני קהילתו ונשאר באנטווערפען. הובל לאושוויץ ונעקד שם על קידוש השם הי"ד (עיין בספר במאמר מיוחד).

כל עבודת הקהילה נשתתקה בשנים ההם, כל חבריה נתפזרו או שירדו למחתרת. אנטווערפען נהיתה לעיר רפאים, בוקה ומבולקה, ציה ושממה.

רק באמצע אלול שנת תש"ד הגיעו צבאות ארצות המאוחדות ובעז"ה לאחר קרבות עזים הצליחו לשחרר את בלגיה ואז התחילו היהודים לצאת מהמחתרת שלהם באנטווערפען ובשאר מקומות בבלגיה (יתר פרטים מהתקופה הזאת ותחילת שיקום ההריסות עיין בשאר המאמרים שבספר זה).

מספרים מדויקים, אולם ברור שיותר מ13.000 יהודים מאנטווערפען ניספו בחורבן הכי גדול שפקד את כלל ישראל מאז היה לגוי.

יזכרם אלוקים לטובה עם שאר צדיקי עולם, ארץ אל תכסי דמם, כי דורש דמם אותם זכר לא שכח צעקת ענוים.

שער קודשי השואה.

קדושי המלחמה שנהרגו על קידוש ד'
והובאו לקבורה בביה"ח מחזיקי הדת

נר ד' נשמת אדם
ת.נ.צ.ב.ה.

אֵ-ל מָלֵא רַחֲמִים

שוכן במרומים. הַמְצֵא מנוחה נכונה עַל כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה.

בְּמַעֲלוֹת קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים כְּזֹהַר הָרָקִיעַ מַאִירִים וּמַזְהִירִים

את יותר

משלש עשרה אלף

אחינו בני ישראל מאנטווערפען

שנהרגו ונשמדו ונשרפו חיים ובכל שאר מיתות משונות ואכזריות
על קדושת השם

במחנות בריינדאנק, מיידאנעק, טרעבלינקא, אושוויץ

ושאר מחנות השמד באייראפע ע"י הנאצים הארורים ימ"ש

בעבור שאנחנו בניהם ובנותיהם אחיהם ואחיותיהם וכל יוצאי חלציהם

מִתְפַּלְלִים בְּעַד הַזְכָּרַת נִשְׁמָתָם.

בְּגַן עֵדֶן תְּהֵא מְנוּחָתָם. לָכֵן בַּעַל הָרַחֲמִים יַסְתִּירֵם בְּסֵתֶר כְּנָפָיו לְעוֹלָמִים.

וְיִצְרוֹר בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֶת נִשְׁמָתָם. ה' הוּא נַחֲלָתָם.

וְיָנוּחוּ בְּשָׁלוֹם עַל מִשְׁכָּבָם. וְנֹאמַר אָמֵן:

ברכת החמה בשנת תשמ"א

ברכת החמה בשנת תשמ"א

חפקה טווארשא
לשנה 00 . 3 רו"כ
לחצי שנה 80 . 1 "
לרבע שנה 00 .
שכר מודעות, כל שורה 8 ק'

הצפירה

בערי המדינה
לשנה 86 . 4 רו"כ
לחצי שנה 28 . 2 "
לרבע שנה 14 . 1 "
חפקה סטמסער אחד 10 קאפ'

מכתב עתי משמיע חדשות

תאריך: 10 נובמבר 1903 עמוד:3

ממכתבים מבלגיא

(מסופרנו הקבוע)

אנטווערפען י"א חשון תרס"ד

עד לפני עשרים שנה בערך היתה עדת ישראל פה מצערה מאד, כביתר ערי בלגיא. אך מעבר מזה המסחר באבנים טובות ומרגליות, אשר אנטווערפען היא המטרופולין בסעיף זה, קבץ הנה מספר רב של בני ישראל מגליציא, אונגריא, פולין, ליטא. ומעבר השני, בהיות אנטווערפען חוף מרכזי למסחר תבואות השדה ועומד במו"מ תמידים עם חופי ים השחור וים הבלטי, משך הנה גם הרבה בני ישראל מדרום רוסיא, מרומניא ומפלכי ים הבלטי, וככה תספור עתה עדת ישראל בעירנו יותר מאלף וחמש מאות בתי אבות. בהם כחמש מאות מתושבי הארץ העקריים, אלו כאשר יקראום פה "ההולאנדים", יען מרביתם באו הנה להשתקע מהולאנד הסמוכה, ויותר מאלף בתי אבות הם מיוצאי מזרח אירופא. העקריים והגרים הם מובדלים לשתי קהילות מיוחדות, וכמעט אין דבר שיאהר אותם.

מהממשלה מאושרה רק קהלת העקריים ורבה מקבלת גם פרס מאוצר הממשלה ככל כהני הדתות המתהלכות בארץ. אולם קהלת הגרים לא תשא עליה שום חותם רשמי, ורק לרגלי החופש הכללי והמחלט השורר בבלגיא מתקימת הקהלה הזאת על חשבון עצמה ועל דעת עצמה ואין מוחה בידה. לקהלת ההולאנדים יש בית תפלה גדול, היכל מפואר, בנוי בטוב טעם, כאורח כל הקהלות המתוקנות בערים הגדולות. ולקהלת הגרים יש י"ב בתי תפלות, או יותר נכון, "מנינים"... אל תפקפק, הקורא! לא טעות הדפוס היא, כי אמנם שנים עשר בתי תפלה יש, לחסידי גור לחוד, לחסידי סאנץ לחוד וכו' וכו', וכי תבוא אל ה"שטיבליך" הללו ואמרת, כי בטארנאוו או בסטאניסלאוו רגליך עומדות, אך כלל ובלל לא במרכז בלגיא...

לכאורה הדבר מוקשה ובלתי מובן: למה להם לנדחי ישראל אלה להתבודד ולהתפורר ולהוציא הוצאות יתרות על שכירת מעונות והחוקת כל כלי הקדש למיניהם במספר רב כזה, בעת שאפשר היה להם להסתפק בשנים שלשה בתי תפלה גדולים, ואז היו הבתים ראוים לשמם גם בחצוניותם וגם בפנימיותם גם בסדריהם,

אך כפי הנראה מן הנמנע הוא שחסידי גור וחסידי סאנץ יתפללו במנין אחד, בגליציא הברוכה לא כך הוא המנהג, וכי המהדרים נוטעים עליהם חומרי המקום שיצאו משם - הוא ידוע לכל. את חטאי

אני מוכיר, כי בבואי להשטיבליך האלה התרוצצנה בקרבי מחשבות מתנגדות אשה לרעותה מן הקצה אל הקצה.

מצד אחד, ינעם לראות רוח ישראל סבא משתמר בכל תקפו, גם בהעקרו משרשו העתיק, והמון אנשים משכימים ומעריכים לבית המדרש, מתפללים בצבור וברגש, קובעים גם עתים לתורה, ולנפ"ת יש מהלכים כמו באחת ערי התחום לישראל.

אך מצד השני - מה ידאב הלב לראות את קטנם ודלותם של בתי ה' אלה, את אי הניקיון מסביב, את הסטנדראות השבורות והצולעות, את חסרון הסדרים ולעת מצוא גם קטטות ומחלוקות, כנהוג... יראי ה' אלה אינם חפצים להכין, כי בבואם להשתקע במערב הנאור, שאחד מעקרי חייו הוא הסדר, הטעם היפה, המשטר, הרי עליהם להסתגל להעיקר הגדול הזה, דבר שאפשר מאד, מבלי לותר מאומה על מסורת אבות וכל הנערץ והנקדש מדור דור. ראויה היא קהלה הגרים פה לשבח, כי גם תורה, גם יראת שמים יש פה, גם לב עברי החונן אל דל. ואלפי כסף יוציאו מדי שנה בשנה להחזקת עניים, ביחוד אלה אשר בצאתם דרך אנטווערפען לאמריקה יפגרו בדרכם וישארו פה, או ישיבו בחזרה מאמריקה.

אך עסקי הקהלה בכלל הם כל כך עזובים, הנהגת הקהלה היא כל כך רעועה, עד כי גם בהקהלות הנכחדות בפולין ובגליציא קשה למצוא דוגמתם, כל צרכי הצבור מתרכזים בהחזקת שני מ"צים ושוחטים ובתי התפילה הרבים עם חוניהם ושמשיהם, לחנוך דור יבוא לא יאצילו מקופת הקהלה אף סנטים אחד.

בעד ילדי העניים יש אמנם בית תלמוד תורה, המתקיים על ידי השתדלותו הרבה של זקן אחד נכבד, אך כפי שהוא כמעט היחידי הנושא עליו עול סבלו של כל הבית, רבה העזובה בו ומשיג הוא את מטרתו באיפת רחן מאד. לומדים בהת"ת כארבעים תלמידים סידור וחומש (זו היא הפרוגרמא), ולפי שלמודים כוללים הם לומדים בבתי ספר לעם הארץ ושמה הם משתחררים רק בהשעה הרביעית אחרי חצות היום. הם באים להת"ת רק בהשעה החמישית ולומדים עד השעה השביעית. ולוא למצער היתה שטה קבועה בלמודים, לוא היתה עין צופיה שהכל על מקומו יבוא בשלום, כי אז גם במספר שעות האלה היו יכולים הילדים לרכוש להם עכ"פ ראשית דעת בלמודי קדש. אך שום שטה קבועה, שום סדר, שום משמעת אין, והכל מתנהג כמו בהחדרים מהסוג היותר גרוע שבפולין או בגליציא...

צריך לשים אל לב, כי בתי ספר הצבוריים שבלגיא הם מצוינים בכל ומתנהגים לפי המלה האחרונה כל תורת הפדגוגיא, ומזה אפשר להבין איך יתיחסו הילדים ללמורי הת"ת ולסדריה אחרי בואם מבתי ספר הכלליים... וזו היא תורת חנם בעד מספר מצומצם של ילדי העניים. אולם בעד ילדי המפלגה הבינונית אין שום מוסד צבורי לחנוך ברוח היהדות, ומאביב ילדותם הם נמסרים לבתי ספר הכלליים, וכל תורת היהדות שלהם הצטמצם בהוראות השעה שיעניקו להם מורים ארעיים מן החוץ. ה' הוא היודע מה ואיך ילמדו ועד כמה הם ראוים לאצטלא זו... החסידים ואנשי המעשה פה לא ישימו אל לב, כי בקבעם עתים לתפלה ולתורה ובדקדקם במצות קלה כבחמורה בזה עוד לא יצאו ידי חובתם לעמם, כי יש עוד חוב גדול וקדוש לדאוג בעוד מועד לבניהם אשר יבואו אחריהם שידעו תורת עמם וידבקו בה. בפולין או בגליציא, במקום שהסביבה כלה מכף רגל ועד ראש הוא כל כך יהודית, שמה אם כה או כה ישאפו הילדים לקרבם את רוח היהדות והתורה והמצוה לא תהיינה למוזרות: אך פה בבלגיא הרחוקה, הדברים לגמרי אחרים: פה צריך ללחום בחרף נפש עם כל הסביבה בעד קיום היהדות:

הכל מסביב על כל מדרך כף רגל, מתנגד ליהדות העתיקה וביד חזקה שואף אם לא למחות אותה כליל, אך למצער לטשטש את צורתה, להסיר ממנה את אפיה המיוחד, את עצם תוכנה, את שנות קיומה... מה יתן ומה יוסיף ליהדות, אם דור אחד נאמן לה בכל לב, אחרי אשר יודעים מראש, כי הדור הבא יתעבר לעמו. את תורת אלקיו לא ידע ובגויים יתבולל... לדור יבוא כזה יחזו גם יראי ה' אשר באנטווערפען, אם לא ייסדו למו בית ספר צבורי עקרי, מתוקן ומסודר, אשר ילדי ישראל מאביב ימיהם יתחנכו בו ברוח היהדות, ילמדו לדעת את התורה והמצוה ויתקשרו בעבותים נאמנים לצור מחצבתם.

ע"ד התיסדות בית ספר כזה משתדל אחד הנכבדים מהאורטודוכסים האשכנזים פה, היודע מן הנסיון איך ישכילו להגן על היהדות העתיקה קהלות היראים בפראנקפורט, האמבורג, ברלין וכו' בבתי הספר שהן מיסדות: אך לחרפתה ולדעתה של קהלת ישראל פה, השיבה האחרונה את פניו ריקם בבקשו ממנה תמיכה שנתית בסך 1500 פראנק. אולם ידי המשתדל הנכבד לא רפו, ושאלת התמיכה תבוא מחדש למשפט הקהלה. והאמנם "תעמוד במרדה" ותקח עליה את האחריות הגדולה לא לתמוך במוסד צבורי, שהוא ראש וראשון בקדשי ישראל.

הסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ־ישראל

דבר

עתון פועלי ארץ ישראל

שנה ראשונה, גליון א.

מן התוכן:

תאריך 29 ינואר 1959 עמוד 2

בורסה בינלאומית בעיירה גליציאית

רשמי מסע באירופה מאת ק' שבתאי

עמדתי במרכזה של אנטוורפען, באחד הרחובות המהודרים, ולא ידעתי את נפשי. עולם ישן נושן, עולם שחלף ואיננו, קם פתאום לתחיה לעיני.

לפני שנים הרבה התגוררתי ברובע היהודי בווארשה, באחד הבתים ממול גרה משפחה יהודית אדוקה. היו לה למשפחה זו שני ילדים תאומים כבני שבע. שניהם היו לבושים קפוטות והכובעים כובעים של חסידים. פיאותיהם המסולסלות יורדות היו להם עד לעקבותיהם כמעט. וכאשר הולכים היו כבוקר לחדר או חוזרים ממנו. משוחחים ביניהם בנעימות, דומים היו בה.... ותנועותיהם לשני יחידים מבוגרים. חסידים וותיקים, שהתחפשו לילדים קטנים... כיצד הגיעו שני ילדים אלה, בצלמם בדמותם ברחוב רשק"א אשר בווארשא, לתוך תוכה של אנטוורפען?

חלוקה חיצונית וחלוקה פנימית

מחלוקת גדולה מתנהלת בין בריסל לבין אנטוורפען. בריסל טוענת, כי אנטוורפען כבר הגיע לרבבת יהודים, ואילו אנטוורפען "נשבעת בזקנה ובפאותיה כי בסך הכל מונה היא פחות משמונת אלפים נפש, פגשתי יהודי באנטוורפען, שיצא מכליו וכעס על אנשי בריסל וביקש לשכנעני שאין לה לאנטוורפען יותר משישה אלפים נפש מישראל. יהודים אלה מה טיבם ומעשיהם ומהיכן באו לכאן אחר השבר הגדול?

כל איש יהודי בבלגיה יספר לך, כי אנטוורפען זה משהו אחר, היינו זה לא בריסל. בבריסל מפוזרים היהודים בעיר הגדולה, זה בכה וזה בכה. מה שאין כך באנטוורפען. שמונים אחוז של יהודי אנטוורפען עיסוקים אחד הוא: בורסת היהלומים. בבורסה נפגשים הם יחד, מקיימים עסקיהם, הכול בצפופים על שטח מוגבל: סביב הבורסה. ברחובות הסמוכים, "לרחוב היהודי" (אגב: אין זה במובן אותו רחוב יהודי מלפני השואה) פעליקאן סטראט.

לכאורה, רשאי אתה לחלק את יהודי אנטוורפען לשמונים אחוז אנשי הבורסה וליתר עשרים אחוז שאין עיסוקם בסחר היהלומים, לא בתעשיית היהלומים ואף לא בתיווך בהם. אלא שכל זה אינו אלא מבחינה חיצונית, ומן הבחינה האמיתית, הפנימית, קיימת חלוקה אחרת לגמרי, היתה בכל בערב אירופה. החלוקה היא... ל"שומרי הדת" ול"מחזיקי הדת" שכן, עד כמה ש...לא יהיה מוזר, תמוה ומוקשה, הרי אנטוורפען זו, שכל העולם נזקק אליה, ממש מהודו ועד כוש, ועד בכלל, היא עיירה גליציאית לכל פרטיה ודקדוקיה-עיירה מלפני השואה, שקמה לתחיה בגזירת רצונם של היהודים ומתוך אי רצונם לקבל על עצמם את פסק דינה של ההיסטוריה ולעלות למדינת היהודים.

מן השעה שאתה נפגש עם יהודי מאנטוורפען, ואין הבדל בכך אם המדובר הוא בציוני המובהק מר כהן, מילידי ליטא, שחנות הספרים שלו אינה בשבילו אלא עסק צדדי והעיקר הוא הציונות "שומרי הדת" ועניני הכלל, אי שהמדובר במר פבט יחידי מיוצאי הולנד, "ה... הראשון" ב"מחזיקי הדת", בעל באנק ברחוב פאליקאן או יהודי אחר, יכול לבך להיות סמוך ובטוח כי אחרי חמש דקות תצוף כאיזו שהיא צורה הבעיה, "שומרי הדת" ו"מחזיקי הדת" הרב סוויאו הרב קרייזברוס, חמדתי לי לצון ואמרתי ליהודים אלה, כי דומה אני, שכל העסקים שהם עוסקים בהם וכל הכספים הרבים שהם מגלגלים אינם אלא על דרך אונס, משל "כפאם השד...", שכן "הכרח" להם לקנות פרווה חדשה לאשה, לעבור לדירה מרווחת יותר, לנסוע למעונות קיץ המהודרים ביותר, גוירה... שמא יהרהרו בבורסה אחרי ...אולם לאמיתם של הדברים כל מעייניהם הם ב"שומרי הדת" וב"מחזיקי הדת" במחלוקת בין שני הרבנים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות בהדר, בבית הספר ובישיבה, בבית המטבחיים וכו'. מותר לומר, שיחידי אנטוורפען לא התעניינו ביותר לדעתי.

הגלגל שנהפך

קרה באנטוורפען מה שלא קרה עד היום בשום קהילה בעולם. ההפרדה בין הקהילות היתה בעבר מעשי ידיהם להתפאר של קיצוני הדת, "נטורי קרתא" נוסח פרשבורג ופראנקפורט על נהר מיין. באנטוורפען היו הפלגים הציונים –וכמובן "המזרחי" הם הם שיצאו מן הקהילה המאוחדת.

מדוע בא הפילוג? מר פבט הוא היהודי המקורי והמשונה ביותר שראיתי בכל ימי חיי. אביו היה מראשוני הציונים בעולם, חבירו של הרצל.

בנאווה הוא מראה לי שני דברים, תעודה עתיקה, תצלום רשמי המעיד שאביו נרשם בספר הזהב של הקרן הקיימת לישראל במקום הט"ס. היינו הששי להרצל, והחמישי לדוד הלפסון, האומר על עצמו: "נולדתי ציוני ואמות ציוני" ועם זה הוא מוציא מתחת לכתנתו את ה"טלית קטנה". שכן מר פבט זה עצמו הוא הראש והראשון המקובל והנכבד ב"מחזיקי הדת" היינו בימין הדתי הקיצוני, הוא שומר על מצוה קלה כבחמורה, יחד עם זה הוא נשיאה של "בני ברית" באנטוורפען, והוא נתין ניו זילאנד, מנכבדי עדה הספרדים, שנשא אשה יהודיה מקראקא, ונוסף לתריסר השפות שהוא מדבר בהן הוא מתהלל "אי אפשר למכור אותי בפולנית"

ביקשתי לשמוע מפיו את טעם הפילוג, אך הוא לא הוציא מפיו מלה שתהיה בה משום "התרפת היחסים בין שתי הקהלות. ואף על פי שלא אמר כלום ביקשני שאשלח לו את כתב היד של הרשימה שאני עתיד לפרסם. ואם אין בידי לעשות זאת, שאהיה זהיר בתכלית הזהירות ולא אכתוב אפילו מלה אחת העלולה להגדיל את אש המריבה, ובכן, הוא הכניסני בסוד פעילותו ב"בני ברית" וציין, שיש לו עוד "עסק צדדי" היינו הבנק שאנו יושבים בו, ועוד עסק נוסף, היינו הקהילה של "מחזיקי הדת": אגב כך סיפר על הקונגרס האחרון של "בני ברית" שנערך באמסטרדם בשנת 1953 שהחליט לא לקבל כחברים זוגות מעורבים, שאם נקבלם "ניהפך במשך עשרים שנה לשקצים" על הכל מוכן היה הבנקאי לדבר, ובעיקר על "הרב שלנו". הרב קרויזבראט, הוא עשה כל מה שבידו לשכנעני כי המדובר הוא באדם עליון, גאון וצדיק. וכי לא אצא ידי חובתי אם לא אראה אותו לפני עזבי את העיר, וכאשר לא הרפיתי ממנו וביקשתי רמז כלשהו לסיבת הפילוג, הפטיר ואמר שהדבר עלה לו ברמו ואפילו לקה בהתקפת לב כאשר שמע לראשונה על הפילוג הזה.

ומה אמר הצד השני? כיצד הגיעו היהודים שלנו לפלג קהילה בישראל: מר פנחס נייפלד, יוצא כשאנוב שבגליצה, מזקני הבורסה ומנכבדיה של קהילת "שומרי הדת" פתח וסיפר: לפני ששים שנה התחילו יהודים באים לאנטוורפען, הם היו היהודים הראשונים שהתיישבו כאן, שכן לפניהם התגוררו פה רק "יוצאי גרמניה" שרם איכותם היהודית, וגם כמותם היתה כמבוטלת, הגליצאים לא ראו את ישבתם באנטוורפען ישיבת קבע. איכה יעזבו מקום תורה ותסידות וילכו למקום "גויים" רחמנא ליצלן? היו נוהגים מנהגם של מלמדים מעיירה קטנה שיצאו לערים

הגדולות לעשות את מלאכתם אצל עשירים: פעמיים בשנה חוזרים היו לביתם.

ומאז מלפני ששים שנה, מסורת היא בידי יהודי אנטווערפען: שתי קהלת נפרדות, אפליו בתקיפה שבין שתי המלחמות, כאשר כיהנו באנטווערפען שני גדולי התורה, הרב עמיאל והרב בירוט, לא עמדו להם תורתם ולא עסקנותם ולא חסידותם להביא קץ לפילוג בקהילה. יהודי הונגריה ועמהם רבים מיהודי גליציה עשו "שבת לעצמם". היינו קהילה לעצמם, אמנם אחרי השואה והשבר הגדול של יהודי אנטווערפען, שרדו מהם עשרה אחוזים, כאשר התחילו לחזור למקום, נדמה היה לרגע, שהקיץ הקץ על המחלוקת המסורתית, אך המחלוקת התחילה מחדש עם בואם יהודי הונגריה.

את רבם של "שומרי הדת", הרב צוויג ומי שהיה חבר הרבנית הראשית בירושלים והממונה על הכשרות בישראל, מצאתי לפנות ערב שקוע בגמרא הפרושה לפניו. אמר הרב": "במקרים רבים זה ענין של מסורת של אבא ואפילו סבא הם עליהם השלום היו בקהלה נפרדת מכאן שגם הנכד חייב להיות בקהלה נפרדת כלומר שאינו מרגיש עצמו בטוב יחד עם יהודים אחרים אף על פי שבטלה הסיבה - הנכד אינו נמנה עוד לפי השקפת עולמו ומנהגיו ביהדות עם הקהלה הנפרדת - לא' בטל המסובב כבר ב1954. אז התחילו המריבות על צביונה של הקהלה, להלן נסמע מה הצביון שאנשי "מחזיקי הדת" בקשו לשוות לה לקהלה הזאת. לפי שפה נרשום לפנינו את דבריו של היהודי מכשאנוב, מר פנחס נייפלד:"הם הגישו לנו מזונות כאלה, שהיינו נאלצים לעזוב את הקהילה" - אמר.

להחיות את לובלין ואת קראקא או "תחכמוני"

הרב קרייזברוט הוא יהודי גליצאי שלמד בישיבות ליטא. נשא לאשה את בתו של אחד מגדולי התורה של קובנה - הרב גרודזנסקי- הגיע לארץ ישראל יצא לאמריקה לשמש שם ראש ישיבה ומשם לקחוהו אחר כבוד לשמש רב ל"מחזיקי הדת" באנטווערפען. קשה היה להוציא... בפיו של הרב הזה, המעורר רושם של עילוי שעילויתו נשמרה בו אף על פי שאינו עוד בחור ישיבה, הוא אמר לי: אנחנו נושאים את נפשנו להחיות את לובלין ואת קראקוב- מסביר הרב בסופה של שיחה ממושכת, היינו "להחיות את הטיפוס של היהודי בעל התורה בלובלין וקראקוב".

כן, אנטווערפען זו מגלגלת כל יום מיליונים אין קץ בבורסה שלה, הבסססת מקור ניכר ביותר של הכנסות המדינה. אינה למעשה אלא עיירה גליצאית, שאין מחסור בה הס ושלום בצללים... אלא שעם ואת היא קיבוץ הלוהם על יהדותו. לולא דמכתפינא הייתי אומר: זה הישוב הראשון שפגשתי באירופה שהוא יהודי לא משום שהוא נולד יהודי, אלא משום שהוא רוצה להיות יהודי.

יהודים אלה אינם מסתכלים יהדותם תוך סבילות, אלא פעילים לקיומה וכולם כך: למן היהודי ההונגרי הנושא את זקנו הארוך ואת פאותיו בראש חוצות אנטווערפען ועד למר כהן, מוכר הספרים הציוני. צדק הרב צוויג באמרו: "בבריסל קיימת בעיה של התבוללות, כה אין היא בנמצא. פה יש היום יהודים תוססים".

עיירה גליצאית הכי סימפאטית,

מארגן זשורנאל

תש"ו

בעלגיע

בריסעל און אנטווערפען — די אלט־נייע תורה צענטערס

בשעת מיין רייזע דורך מערב־איראפע בין איך אנגעקומען קיין בעלגיע פון האלאנד.

דער ערשטער איינדרוק, ווען איך בין נאך פון פליה־פעלד פארטאהרען אין בריסעל, די רוהיגע בעלגישע רעזידענץ. איז געווען דער קאלאסאלער חילוק צווישען לעבענס־סטאנדארט פון די ביידע שכנות'דיגע לענדער: בעלגיע, און א פולשטענדיגען געגענזאץ צו האלאנד, האט זיך שוין נארמאלי־

זירט. אלץ פונקציאנירט דארט ווי עס באדארף צו זיין. בריסעל איז די זעלבינע בזיר־יעגע מעטראפאליע, ווי אמאל. די מלחמה זעהט זיך ביי איהר כמעט גאר נישט אן. ווען מען געהט איבער די בארימטע בולווארען מאקס, ארער אנספאך, נעבען דער "נאר די נארי" (צפון וואקזאל) צווישען די טויזענטער מענשען, וואס פילען אן די גאסען, זעהט מען פאר זיך א נוט־געקליידעט פובליקום, ווי אין אמאליגע יאהרען.

די געשעפטען זיינען פול מיט סחורות. אמת, אויך פיל זאכען פארערען זיך נאך "פאינטס". אבער מען קען באלד זעהן, אז אט, אט וועט בעלגיע פון זיך ארפווארפען אויך די לעצטע רעשטלעך פון דער מלחמה־ווירטשאפט. דאס קומט בולט צום אויסדרוק אין דער סעסטיגקייט פון דער בעלגישער וואלוטע פאר די לעצטע חדשים — אין געגענזאץ שוין נים בלויז צו האלאנד, דעם קליינעם שכן פון צפון־זייט, נאר אפילו צו דער גרויסער פראנקרייך, בעלגיעס שכן פון דרום.

נישט קיין וואונדער דעריבער, וואס פון די פליטים־לאנדערען אין דייטשלאנד, האט זיך געלאזט א שטראם קיין בעלגיע. די דעפארטירטע אין די לאנדערען זיינען געווארען געוואהר, אז אין בעלגיע ליגען נישט־קשה'דיגע לעבענס־באדינגונגען, אלענפאלס בעסערע, ווי אין פיל אנדערע מדינות. האט מען זיך באמיהט אריינצוקומען אין לאנד.

גלייך מוז געזאגט ווערען, אז א בעלגישע וויזע איז פונקט אזוי אומדערגרייכבאר, ווי א חיה פון אנדערע לענדער. פונדעסטוועגען געפינען זיך עטליכע טויזענט דעפארטירטע אידען אין בעלגיע. ווי אזוי? בעסער נישט צו פרעגען קיין קשיות. א דעפארטירטער מענט גיט זיך אפט לייכטער אן עצה מיט פארשיידענע פראבלעמען, ווי א "געסעסעלטער" בירגער פון א "נארמאלי" לאנד.

* * *

די פליטים אין בעלגיע ווערען געשטיצט פון "רוסאינטי"־געלטער, דורך דער פארמיטלונג פון א לאקאלער געזעלשאפט, וואס רופט זיך: "עיד או איזראעליט ויקטים דע לא גערי" (הילף פאר אידען, וואס זיינען קרבנות פון דער מלחמה), אפגעקירצט און פאפולער גערופען: "עי־אי־ווי־ושי". אין בריסעל אליין באקימען הרך דער דאזיגער געזעלשאפט העכער 2,000 אידישע משפחות א חודש'ליכע שטיצע. לוידער, איז די דאזיגע שטיצע גאר א קליינע: אין דורכשנים צעפט מעהר ווי 300 בעלגישע פראנקען פאר א מענש א חודש. לויטן אפיציעלן קורס מאכט דאס אוים זיבען דאלאר א חודש. לוידער קען פון דעם א דעפארטירטער נישט האבען קיין חיונה. דאס איז ווייניג אפילו בלויז אויף צו געפינען אן ארט וואו דעם קאפ אנידערצולעגען.

עס איז דעריבער פארשטענדליך די פארביטערונג צווישען די אידען, וואס זיינען פון די קאמפס געקומען אין בעלגיע און זעהען, אז די וועלט בוים זיך ווידער אויף. נאר זיי, די אומגליקליכסטע פון די אומגליקליכע, זיינען פארלאזען און קריגען אפילו נים קיין געהעריגע אונטערשטיצונג.

דאבייי איז די באהאנדלונג פון די דעפארטירטע מצד געוויסע אנגעשטעלטע ווייט פון צו זיין אידעאל. די מענשען, וואס האבען מיטגעמאכט דאס גיהנום אין נאצי־דייטשלאנד, ווערען אפט באטראכט ווי בעטלער. וואס איז פאר זיי נים ווייניגער שמערצליך, ווי די פיזישע ליידען נישט לאנג צוריק אין די נאצי־לאנגערען.

ווען איך בין געווען אין בעלגיע האט מען מיר איבערגעגעבען א שמערצליכען פאקט פון אזא נישט פיינער באהאנדלונג פון פליטים. וועלכען איך האב אליין חוקר־ודורש געווען: א באוואוסטער פוילישער רבי, אפשר איינער פון די לעצטע צעהן אדער צוועלף פוילישע רבנים און רביים, וועלכע האבען איבערגעלעבט די פארניכטונג פון אידישען ציבור אין פוילען, איז פון בעלזען־בערגען לאנגער אנגעקומען אין בעלגיע. ער האט עטליכע מאל באקומען א קליינע מאטעריעלע שטיצע פון דער "עי־אי־ווי־ושי". ווען ער האט זיך, נאך א געוויסער צייט, ווידער געווענדעט, אז מען זאל איהם ארויסהעלפען, האט איהם געשיקט רופען דער באאמטער פון קאמיטעט, א געוויסער שווינגסבורג (וועלכער שטאמט אליין פון דייטשלאנד) און אויף איהם אנגעשריען, אז מעהר וועט ער קיין שטיצע נישט באקומען. ווען דער רב האט מיט צער נעפרעגט, פארוואס קומט איהם דאס, האט ה' שוויינסבורג איהם גענומען וידלען, אז ער, דער דעפארטירטער רב הייסט עס, איז גאר אן עושר(!).

דער רב האט פארזיכערט, אז לוידער איז דאס נישט דער פאל, אז מסתמא האט דער באאמטער א שלעכטע אינפארמאציע באקומען. שוויינסבורג האט אבער צו זיך נישט געלאזט רעדען און צום סוף, ווען דאס בלייזע שרייען האט געמוזט אויפהערען, אנגערופען א נאמען פון א איד, וועלכער ווייסט, אז דער רב "איז אן עושר". בראד איז דער דאזיגער "עדות" געווען אין פאר־זיצער פון קאמיטעט. דער רב איז מיט'ן עדות אריין צו ה' שוויינסבורג. אבער דאן האט יענער זיך שוין צעלאזט אויפ'ן רעכטען שטייגער און גענומען שרייען הויך אויפ'ן קול און סאקע אויף דייטש: "דאס איזט אייך אידישער נרעה! דאס ווירד איהנען ניכט העלפען! זי בעקאמען קיין געלד. ניין! איך וויל פאן ניכטס וויסען!..."

דער רב איז אוועק מיט בזיון און שברון לב.

איך האב געזעהן א שריפטליכען דאקומענט, אין וועלכען דער דאזיגער פאל איז געווען גענוי באשריבען. אין דער האנט האט איהם בעהאט ה' מילקה,

מארגן זשורנאל

תש"ו

82 נאכ'ן חורבן

דער לייטער פון דער אָפטיילונג פאַר סאָציאַלער הילף פון דער „עי־איי־ווי־זשי". איך פערזענליך האָב וועגן דעם אויך אינטערווענירט. וואָס עס איז אָבער געווען דער סוף, ווייס איך ניט. איך ווייס נאָר, אַז טראָץ די שריפטליכע אָנקלאָגע, וועלכע דער רב האָט אונטערגעשריבען, איז שווייצבורג נאָך אַלץ אויף זיין שטעלע.

• • •

אין בריסעל און אין אַנטווערפען זיינען דאָ פאָלקס־קיכען פאַר די פליטים און דעפּאָרטירטע. אין ביידע שטעדט פונקציאָנירען אויך כשר'ע קיכען (אין בריסעל ווערען אָדורכגעגעבען איבער 600 כשר'ע מיטאָגן יעדען טאָג, און אין אַנטווערפען בערך 350).

עס ווערט אויך געזאָרגט פאַר די אידישע קינדער, וועלכע זיינען פאַרבליבען אין נישט־אידישע היימען. הגם מען קען נאָך פיל מעהר אויפטאָן אויף דעם געביט. דער קאָמיטעט פון „ועד ההצלה" ווענדעט אָן אַלע כחות, כדי צו דערגרייכען וואָס מעהר קינדער. היימען ווערען פיבערהאַפט אויפגעריכט. די „אגודת ישראל" און דער „מורחי" אין בעלגיע האָבען גרויסע פאַרדינסטען אויף דעם געביט.

• • •

אַ באַזונדער קאַפּיטעל איז אַנטווערפען. הגם די אַלטע אַנטווערפענער, וואָס געדענקען גוט די פאַר־מלחמה׳דיגע פראַכט פון אַט דער אידישער רעזידענץ, דערציילען מיט ווהעמוט די פאַרגאַנגענהייט און זאָגען, אַז „עס איז אפילו קיין זכר ניט געבליבען פון אונזער אַנטווערפען" — מוז איך, אַלס גאַסט, ערקלערען, אַז אַנטווערפען איז ווייטער אַ שיינער אידישער צענטער. און איך מיין נישט בלויז דאָס אויסערליכע בילד פון דער פעליקאַן־גאַס, וואו מען זעהט ווייטער ווי אידען לויפען, האַנדלען און וואַנדלען. דאָס מיינט ניכט פיל. אויך אין די מקומות־קדושים געהט אָן אַ שטאַרק אידיש לעבען. די גרויסע שוהלען זיינען, לייַדער, פאַרניכטעט. אָבער די קליינע מקומות־קדושים זיינען אין אַ „פולער באַוועגונג". וואו איך בין אַריינגעקומען, האָב איך געטראָפען נישט בלויז מנינים אידען דאַווענען בציבור. גאָר אויך — שיעורים, ביי וועלכע קינדער און אַלטע זיינען געזעסען פאַרטיפט איבער אַ בלאַט גמרא.

יאָ, אין אַנטווערפען לערענט מען ווייטער תורה. די מלחמה־הפסקה איז אין דער באַציהונג פאַרענדיגט געוואָרען. עס פעהלען לייַדער צעהנער טויזענטער אידען, וואָס זיינען פון די היטלער־רוצחים פאַרשלעפּט געוואָרען אין אוישוויץ אָדער אַנדערע טויט־לאַגערען. אָבער דעם גייסט פון אַנטווערפּענער אידענטום האָט די נאַצי־בעסטיע דאָך נישט נוכר געווען. ער לעבט.

נג אויגוסט 1945

און מערקווירדיג: „הבא לטהר מסייעין אותו". ווייל אַנטווערפּענער אידען האָבען באַוויזען אַזוי שנעל אויפצולעבען דעם אַלטען אידישען גייסט, „שיקט" מען זיי כסדר צו... אַט, ווען איך בין געזעסען אין אַנטווערפּענער ראַבינאַט און גערעדט מיט די חשובי־העיר וועגן ווייטערע באַדערפענישען און צוקונפטס־פּלענער, מעלדעט מען אונז פּלוצים, אַז פאַר דער געבייַדע האָבען זיך אין גאַס אָפּגעשטעלט צוויי טראָקס אָנגעלאָדען מיט ספרים. מיר זיינען אַלע געוואָרען נייגעריג. באַלד האָט זיך עס אויפגעקלערט. אין צימער איז אַריין אַן אַמעריקאַנער מילוטאָר. דאָס איז געווען סטעפּלפין פאַנדהאַוז, וועלכער האָט דערצעהלט אַט־וואָס: ערגיץ אין בעלגיע איז ער פאַרבייַ געפאָהרען אַ פאַבריק, וואו עס זיינען געווען אָנגעוואָרפען גאַנצע בערג מיט אַלט פּאַפּיר. נעהענטער צוגעקוקענדיג האָט ער דערזעהן אידישע ספרים. ווען ער האָט זיך אָפּגעשטעלט און גענומען באַטראַכטען די בערג מיט פּאַפּיר, האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דאָרט ליגען טויזענטער אידישע ספרים, וואָס די דייטשען האָבען זיי אַהין געבראַכט, ווייזט אויס, כדי צו פאַרווענדען פאַר פאַק־פּאַפּיר. מיידזשער פאַנדהאַוז האָט ניכט פיל געקלערט. גאָר זיך צוגעאַרט באַזאָרגט מיט צוויי גרויסע טראָקס, אָנגעלאָדען אויף זיי די ספרים און געבראַכט אַלץ צופיהרען אין אַנטווערפּענער ראַבינאַט.

מיר זיינען אַרויס אין גאַס און זיך קטוט באַגריסט מיט די מאַרטירער־ספרים, וואָס זיינען על־פי־נס ניצול געוואָרען פון אונטערגאַנג. איצט וועלען זיי געפינען, אַ דאַנק אַ טיכטיגען אַמעריקאַנער אידישען סטעפּלעין, ווייטער תיקון, ווייל אין אַנטווערפּענער ראַבינאַט וועלען זיי ניכט זיין אַ בלויזע רעקאָראַגיע. ניין, אין אַנטווערפען וועט מען מיט זיי „אַרבייטען"!

• • •

נישט בלויז נעראַטעוועטע ספרים האָב איך געזעהן אין אַנטווערפּען. דאָרט האָב איך זיך אויך געטראָפען מיט אידישע קינדער, וואָס זיינען אַנטרונען פון טויט און גייסטיגען שמד צוגלייך. אין מאַריאַבורג, ביי אַנטווערפען, איז נעטעפנט געוואָרען דורכ'ן „ועד ההצלה" די ערשטע היים פאַר אַזעלכע קינדער. אין דער ראַזיגער היים האָב איך פאַרבראַכט עטליכע שעה דאָרט. אין דער פּראַכטפולער און געמיטליכער היים, האָב איך ווידער געהערט דאָס זילבערנע לאַכען פון אידישע קינדער. די קליינע יתומים זיינען ווידער ביי אידען, זיינען ווידער אין אַ אידישער אַטמאָספערע און — זיינען גליקליך.

און נישט נאָר זיי. ווען זיי האָבען אַזוי גליקליך געלאַכט און זיך געשפּילט אין שעהנעם גאָרטען, האָט מיר אויסגעוויזען, אַז איבער זיי שוועבט דער גייסט פון זייערע עלטערען. די קדושים. אויך די קדושים זיינען אין

84 נאכ'ן חורבן

יענעם מאָמענט געווען מיט אונז און צוגעקוקט, ווי דאָס וואָס איז נאָך זיי איבערגעבליבען — די יתומים — איז צוריק אַריין אין אַלטען אידישען פאָלקס־פאַרבאַנד.

לייזיגע פּלעצער זיינען אויסגעפילט געוואָרען.

(„מאָרגען זשורנאַל", ל' אדר א', תש"ו — 3 מערץ, 1946)

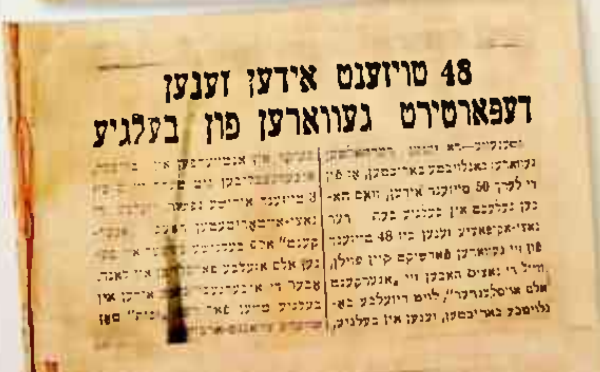

קטעי עיתונות משנות השואה

תשו"ח להר"ר **מתתי' גרין** הי"ו

על המצאת דברים אלו לידינו

יהודי בלגיה רוצים לעלות, אבל...

מאת מיפנו י. בן־עמים (סיור ל„המודיע")

כל עובר־אורח, המזדמן לבירת בלגיה — בריסל, ומכל שכן כאשר יבקר במטרופולין של תעשית היהלומים — אנטוורפן — עלול לקבל את הרושם המסקה, כי הנה קם מחדש בבלגיה קיבוץ יהודי חי ותוסס, ממש: „חדש ימינו כקדם"...

ואמנם התמונה החיצונית של חיי היהודים היא רבת־רושם. בבריסל פוגשים בחוצות העיר ובמרכזיה יהודים, המדברים יודיש בגלוי ובחוצפה (כן, זוהי „חוצפה" כיום, בכמה איזורים באירופה, לדבר יודיש בפומבי!), אמנם המסעדה הכשרה הגדולה במרכז העיר לא מעיזה לתלות שלט באותיות עבריות „כשר", והיא מסתפקת הסימן „המגן־דוד" בלבד. משמע, כי בכל זאת מפחדים מפני „הראין ביעין"..

לעומת זאת באנטוורפן כמעט שהחזירה העטרה ליושנה. במרכזי העיר מסתובבים היה יהודים כמב, כמו שאומרים היידיש: יודען פונ'ם יודען „לאנד". ואת אימרת: יהודים בעלי צורה, עטורי זקן ופיאות, יחסידים בלבוש היהודי המסורתי, וילדי ישראל נחמדים נראים כשהם רצים ונחפזים, והגמנסיות הגדולות תחת בית שתים, ובנין התלמוד־תורה המפואר שבעיר. וודאי, מי שזוכר את אנטוורפן מאז, מלפני השואה האיומה כאשר הצטופפו בה 50 אלף יהודים ומצלה, והעיר כולה עשתה רושם עיר יהודית טהורה — ודאי, כי אורח שבוה יעמוד על צקהות התורבן, ויכיר כי בחד־הכל חזרו היהודים ותפסו אחרי השואה במה מרחבית ולא יותר, היינו בסביבת „אוסט־עטראסע" שדרת „בלגי־לאי", וכו' משהו. ואילו יתר האיזורים היהודיים מאז אוכלסו בינתיים ע"י הגויים שירשו את רכוש היהודים הנרצחים..

אף על פי כן אנטוורפן היא אנטוורפן. ואפשר לומר כי גם כיום במו או ראוי לה הציון של „העיר היהודית ביותר שבאירופה" ומכל שכן, כאשר באה החגים, והרבן המכריע על התגיות ובתי־העסק היהודיים הגדולים סגורים על מנעול הקבלת אנטוורפן את צורתה היהודית..

כל זה נאמר על הצביון של „העיר" או „הפרוזה", ויבא הנה על רגל אחת. ברם התושבים היהודים הקבועים, אלה שהצליחו להסתדר כאן מהיום וליח והתקשו כאן את איהלם לחוך הגלגלה „מנות קצות וליבוז ויוזמה" — דווקא באלה פועה החוזר בפור המהר, ואלה פונים את עיניהם בכיוון אחד, אלה תולים את ונקיותיהם — במדינת ישראל!

וכאן יש לחשוף נקודה כאובה מאד, אשר הכרח הוא, כי הגורמים המכריעים במדינת ישראל ידעו זאת וישימו אל לבם!

זוהי אמת מרה וכאובה:

רבים מבין היהודים היושבים כיום בבלגיה רוצים לעלות ולהתיישב בארץ ישראל, אלא שאין דואג לאפשר להם את עלייתם!

לאמיתו של דבר, הקיבוץ היהודי בבלגיה הוא „מקובץ" משרידי השואה בכמה ארצות, וזהו למעשה מרכז של „שארית הפליטה". בלגיה היתה אחת המדינות שהקילו על כניסתם של שרידי ההשמדה.

רק אחוז קטן מהיהודים המתגוררים כעת בבלגיה נמנים על סוג „החוזרים". אלה שישבו בארץ זו לפני המלחמה וגורשו ע"י הנאצים. סוג זה מהוה אולי 20—30 אחוז. לעומת זאת מרביתם של היהודים הם חדשים בבלגיה, שהגיעו הנה ישר מהמחנות או מכמה ארצות־מעבר שהתגוררו בהם במשך ו־5 השנים שלאחרי המלחמה. משום כך לא השתמשו בבלגיה, ורובם רואים בה רק „תחנת ארעית".

גורם נוסף להרגשה זו, היא המתיחות הפוליטית הכללית, השוררת כעת באירופה המערבית והגוזלת מהיהודים את מנוחתם.

ועל בלגיה עצמה הרי עברה לאחרונה זעזוע פוליטי קשה למדי. המאבק הפנימי על שיבתו של המלך ליאופולד כמעט שפוצץ את המדינה כולה. תושבי בלגיה הוצאו משיווי־משקלם המפורסם, וכמעט שהמדינה הושלכה לתוך מלחמת־אזרחים.

ברור, כי כל אי־שקט מורגש קודם כל ע"י היהודים. והרי אין זה בגדר סוד כי נמצאים בבלגיה אנטישמיים מרובים ואף מפלגות אנטישמיות, ומתנהלת הסתה פרועה נגד היהודים.

ובעיקר אנשי הימין הקיצוני הרימו ראש והם שהשפיעו להביא את ליאופולד „בכל מחיר" — פחדו היהודים שמא זה ישפיע ללבות שוב את האנטישמיות הפרועה.

אבל הבלגים הם בכל זאת „בלגים", וברגע האחרון נמנע התפוצצות. ליאופולד נאלץ היה להתפטר, וודאי התחרט על כל „הכבוד הזה" של שיבתו הביתה..

איך שהוא הענין הסתדר, אמנם טרם שקטה הארץ. ההתגוששות שבין מפלגות השמאל והימין, שקבלה לעתים צורה של התנגשות „גזעית" בין הפחוות השונים בבלגיה — עוד תתן את אותותיה גם בעתיד. ואנשי הימין הקיצוני שהפסידו את המשחק בצורה מבישה, עוד ינסו את כוחם בהרפתקאות שונות ולא ירתעו אף בפני מעשי טירור, כפי שהתברר.

אבל לא זה הדבר היחיד המטריד את מנוחתם של היהודים. הצל הכבד

ת, אבל...

ג׳)

ישראל!

וכאן יש לחשוף נקודה כאובה מאד, אשר הכרח הוא, כי הגורמים המכריעים במדינת ישראל ידעו זאת וישימו אל לבם!

זוהי אמת מרה וכאובה:

רבים מבין היהודים היושבים כיום בבלגיה רוצים לעלות ולהתיישב בארץ ישראל, אלא שאין דואג לאפשר להם את עלייתם!

לאמיתו של דבר, הקיבוץ היהודי בבלגיה הוא „מקובץ" משרידי השואה בכמה ארצות, וזהו למעשה מרכז של „שארית הפליטה". בלגיה היתה אחת המדינות שהקילו על כניסתם של שרידי ההשמדה.

רק אחוז קטן מהיהודים המתגוררים כעת בבלגיה נמנים על סוג „החוזרים". אלה שישבו בארץ זו לפני המלחמה וגורשו ע"י הנאצים. סוג זה מהוה אולי 20—30 אחוז. לעומת זאת מרביתם של היהודים הם חדשים בבלגיה, שהגיעו הנה ישר מהמחנות או מכמה ארצות־מעבר שהתגוררו בהם במשך ו־5 השנים שלאחרי המלחמה. משום כך לא השתמשו בבלגיה, ורובם רואים בה רק „תחנת ארעית".

גורם נוסף להרגשה זו, היא המתיחות הפוליטית הכללית, השוררת כעת באירופה המערבית והגוזלת מהיהודים את מנוחתם.

ועל בלגיה עצמה הרי עברה לאחרונה זעזוע פוליטי קשה למדי. המאבק הפנימי על שיבתו של המלך ליאופולד כמעט שפוצץ את המדינה כולה. תושבי בלגיה הוצאו משיווי־משקלם המפורסם, וכמעט שהמדינה הושלכה לתוך מלחמת־אזרחים.

ברור, כי כל אי־שקט מורגש קודם כל ע"י היהודים. והרי אין זה בגדר סוד כי נמצאים בבלגיה אנטישמיים מרובים ואף מפלגות אנטישמיות, ומתנהלת הסתה פרועה נגד היהודים.

ובעיקר אנשי הימין הקיצוני הרימו ראש והם שהשפיעו להביא את ליאופולד „בכל מחיר" — פחדו היהודים שמא זה ישפיע ללבות שוב את האנטישמיות הפרועה.

אבל הבלגים הם בכל זאת „בלגים", וברגע האחרון נמנע התפוצצות. ליאופולד נאלץ היה להתפטר, וודאי התחרט על כל „הכבוד הזה" של שיבתו הביתה..

איך שהוא הענין הסתדר, אמנם טרם שקטה הארץ. ההתגוששות שבין מפלגות השמאל והימין, שקבלה לעתים צורה של התנגשות „גזעית" בין הפחוות השונים בבלגיה — עוד תתן את אותותיה גם בעתיד. ואנשי הימין הקיצוני שהפסידו את המשחק בצורה מבישה, עוד ינסו את כוחם בהרפתקאות שונות ולא ירתעו אף בפני מעשי טירור, כפי שהתברר.

אבל לא זה הדבר היחיד המטריד את מנוחתם של היהודים. הצל הכבד

של המלחמה החדשה, הפרוש על פני אירופה כולה. יודעים באירופה בבהירות, כי במקרה שרוסיה הסובייטית תשליט את כל כחה למלחמה תוקפנית, אין סיכויים מרובים, שארצות אירופה המערבית, ובמיוחד מדינות „בנלוקס" (בלגיה, הולנד, לוקסמבורג) יחזיקו מעמד זמן רב בהתגוננותם.

וכאן פורש הפחד. משום שלא מעטים מבין יהודי בלגיה טעמו כבר את טעמו של המעבר הסובייטי „המשחרר", כאשר הוגלו בשעתם בחיר פליטים לסיביר וליתר איזורים, אשר בהם „צומח הפלפל"...

אין להרבות בהסברים, כי היהודים האלה הם מועמדים לעליה לישראל ורבים מהם, אנשי יזמה כלכלית וקשרים כלכליים בין־לאומיים — עלולים היו להיות לברכה למדינת ישראל. אלא מה? כי אין מי שיתענין במצבם המיוחד של אלה הזקוקים ליד מדריכה ומכוונת.

מדינת ישראל דואגת, כנראה, בעיקר, לשני סוגי עולים: 1) אלה שאין להם כלום ואף להוצאות הדרך הם זקוקים לחסדי הג'וינט, ו־2) בעלי הון גדולים, אשר מסוגלים להשקעות עצומות, והמדינה יכולה לספוג מהם הרבה דולרים וכל סוגי „מטבע קשה"...

ואילו בבלגיה המעוניינים בעליה הם יהודים מסוג המעמד הבינוני, כאלה שיש להם רכוש מסויים, אבל רכושם לא מספיק לסדר עצמי במקום חדש ובתנאים הקיימים בישראל. ולהם אין דואג!

הרי רבים מאלה הם יצרנים בכמה שטחים חשובים של התעשיה, והם מוכנים להעביר לארץ ישראל מכונות ולארגן שם בתי־חרושת ובתי מלאכה. ורבים מוכנים להעביר את רכושם המוגבל בצורה של סחורות חשובות ואף חמרי גלם חיוניים. ועיקר הבעיה של סידור עליתם מוהנית בזה, שרכושם של העולים הללו לא יתבזבז בשער החליפין הרשמי של הלירה הישראלית... לפני שנה־שנתיים, כאשר נעשה המאמץ הגדול לחסל את שארית הפליטה בגרמניה הקילה אז ממשלת ישראל בהרבה על העברת רכושם של העולים בעלי האמצעים, כנתינת רשיונות ליבוא כמה מיני סחורות והעברת מכונות ומכשירי עבודה מכל הסוגים. ומארגני העליה אף עירחו לאפשרויות ההבלה וההעברה. הודות לכך עלו רבים מבין השרידים, שהצליחו להציל משהו מרכושם. אלה לא הלכו למחנות העולים ולא הכבידו על ממשלת ישראל.

ולמה תגרע חלקם של חלק משארית הפליטה, אשר בבלגיה או בצרפת ובעוד מקומות?

אילו ניתנה האפשרות לבעלי ההון הקטן והבינוני להעביר את רכושם ארצה, אילו דאגה ממשלת ישראל לתנאים מקילים עבורם היתה [illegible] בבלגיה, וזרם העליה זה היה מעשיר את מדינת ישראל בכמה בחינות!..

על ממשלת ישראל לשים לב לזאת — עוד לא אחרנו את המועד!

תשו"ח למערכת המודיע על שפתחו ארכיונם לפנינו

אורחים בישראל

ר' שלום דוד הורביץ

בישראל מבקר בימים אלה ר' שלום דוד הורביץ, מעסקניה הבולטים של אגודת ישראל בבלגיה, שפעילותו מקיפה את כל שטחי החיים של היהדות החרדית בבלגיה, ונוסף לכך הוא מצטיין במיוחד בעבודתו המסורה למען מוסדות החרדים בישראל.

דרך ארוכה ומפרכת עבר ר' שלום דוד הורביץ, המהווה כיום את אחד מעמודי התוך של אגודת ישראל בבלגיה. כבנו למשפחה מיוחסת בפולין, שהעמידה רבנים, למדנים ואנשי מעלה לרוב, שבוודאי כבר בדמו ההתעסקות בעניינים של טובת הציבור. פעילות שקטה וצנועה למען הציבור, — שלא על מנת לקבל פרס, חלילה — היא מנת חלקו היומיומית, הגוזלת מזמנו ומעסקיו הפרטיים. הוא עושה זאת באהבה רבה, ברצון טוב, בהבנה ולבבות ובמסירות נפש.

לישוב החרדי באנטוורפן יצאו מוניטין רבים, במעבדו ובתי התיסוס, מוסדותיו הענפים, הפעילות העירנית בכל השטחים, העבודה הגדולה והמסורה למען אגודת ישראל — כל אלה הפכו מכבר לשם דבר. בזכות אלה, הפכה הקהילה החרדית הזו למפוארת ולמסודרת ביותר באירופה כולה. ביצירת צורה זו — לא מעט הוא חלקם של קומץ עסקני־טובה, אשר ביניהם בולט היסב ר' שלום דוד הורביץ.

***

נפגשנו עמו לשיחה נעימה ולבבית. על עבודתו ועל חלקו שלו, מסרב הוא לדבר, באותה ענוה צנועה, האופיינית לעסקני ציבור, שמלאכתם לשם שמים ומעשיהם ללא רבב. לאחר שכנוע, הסכים לספר על העבודה הנעשית בקהילת אנטוורפן.

אגודת ישראל, מספר הוא, היא החזקה בין כל המפלגות הפועלות בקרב יהדות בלגיה. שטחי פעולתה נוגעים בכל תחומי החיים היהודיים, וניתן לומר כי כל עניני הקהילה מופעלים על ידי אגודת ישראל ומושפעים מעסקניה.

בולטים במיוחד מוסדות החינוך המפורסמים של הקהילה. הישיבה התלמוד־תורה "יסודי התורה", על 800 התלמידים, המהווה את המוסד החינוכי היהודי המפואר ביותר באירופה: "בית יעקב" על שלוחות "בנות אגודת ישראל" ו"בתיה". כל אלה פועלים על טהרת הקודש, כשהם מכוונים ב־פעילות המתמדת והמסורה של אגודת ישראל ועסקניה.

הוא מתעכב בהדגשה מיוחדת על הפעילות המופתית של הנוער האגודאי, בשתי זרועותיו: צעירי אגודת ישראל ו"פרחי אגודת ישראל" — ה־

רפן, הרה"ח קרייזווירט.

בכל מקום אתה מוצא את ידה המבורכה והמבורכת של אגודת ישראל, אשר השפעתה שולחת קרניה לכל עבר.

עתה החלו להרחיב את שערי הישיבה, על ידי הקמת בנין מפואר, אשר יעלה 200 אלף דולר. הפעולה למען הישיבה מתנהלת על ידי הרה"ח קרייזווירט, המקובל מאד על כל החוגים ונהנה מאהדה כללית. מאז התמנותו לרב הקהילה הגדולה והמפוארת, עלתה הפעילות בכל השטחים.

בתשובה לשאלה, אמר ר' שלום דוד הורביץ, כי פעילות אגודת ישראל בבלגיה למען ישראל החרדית, הולכת וגוברת. "קרן הישוב" (אשר הוא, אגב, עומד בראש הנהלתה) משמשת כיום מכשיר כספי מרכזי לכל הכספים הנאספים שם לסעד מוסדות חרדים בארץ.

בשנה האחרונה הופר ההסכם שהיה קיים בין "קרן הישוב" ו"קרן היסוד", ועם ביטולו — הכריזה אגודת ישראל במקום על מגבית נפרדת. המגבית, שהתנהלה קודם במשותף, פורקה על ידי אנשי "קרן היסוד". דבר שעורר התמרמרות רבה. ואף גרר אחריו את התפטרותו של אחד מראשי "קרן היסוד", להביע בכך את מחאתו על מדיניות חבריו האחראים.

"קרן הישוב" פועלת בתנופה רבה וחלקה רב בהקמתן של מוסדות חרדים שונים בארץ. עתה החליטה הקרן לפעול למען יצירת שורה של מפעלים חיוניים לקליטת וחינוך ילדים מבני עדות המזרח. כמקובל אצל עסקני ומפעילי הקרן — אפשר לצפות לתוצאות מהירות וראויות לשבח של ההחלטה זו.

***

ר' שלום דוד הורביץ מסייר בארץ כ"תייר", שבא לביקור קצר. אולם זה רק לכאורה. למעשה הוא כאילו בן־בית בארץ. הוא מתמצא יפה בכל הנעשה בה ומצוי בכל השטחים ובכל הענינים.

למעשה, גם בהיותו יושב בביתו ב־אנטוורפן שבבלגיה, הוא חי יום יום את חייה של ארץ ישראל. היא מלוה את כל מעשיו ועוקב מקרוב ובהתענינות אחר כל צעד. במיוחד גדולה התענינותו בתחומי היהדות החרדית ואגודת ישראל בארץ.

כפי שנרתם לפעילות מאומצת וענפה למען ישראל החרדית, כיון הוא מישנה ענין ופרץ בכל הנעשה ב־תחומים אלה. הוא נפגש כאן עם ראשי אגודת ישראל ועם רבנים ואישי־

בתקופה זו, תקופת היתמות הנוראה, התגלה ר' איציקל בכל שעור קומתו. הדרו במהרה מסור לחסידים רבים אשר החלו להסתופף בצלו, ובאו אליו מכל ארצות אירופה. הוא הרים שוב את דגל החסידות, אשר האיר לחסידים הרבים שנשארו פזורים עיר ועיר.

תחנתו בפריס

את דירתו הראשונה הוא קבע בפריס, כי בעיר זו עברו כאילו השנים, יוצאי המחנות, ושם בה לו שהתבררה להם תכניתם לעתיד. ר' איציקל [illegible] ואף אינו צעיר לימים, ואעפ"כ לא חשך עצמו מעמלו והקדיש את כל מרצו [illegible]. התרוצץ יומם ולילה [illegible], תמך ביתומים ובאלמנות בכל כוחו. [illegible] קבל במקומו את [illegible] — יהא זה סיוע גשמי או ברוחני [illegible]. ר' איציקל בעצמו [illegible] היא התחנה לכל אחד ואחד [illegible] כי מי יוכל להעריך נשמתו של אדם מישראל.

עד היום מקבל כל [illegible] בלא [illegible] היום והלילה, [illegible] ר' איציקל בעצמו [illegible] ואירחם הרבים.

[illegible] קרב רבים ליהדות והשיב [illegible] חרבה בלבם.

פריס נבוכה ואנטוורפן צהלה

[illegible] גרמתי בבקרה [illegible] יהודי [illegible] את ר' איציקל [illegible] הנה הוא הולך [illegible] אחרים. הוא [illegible] כלה [illegible] ובגינה של [illegible] הוסיף [illegible] בין ר' איציקל לבנו! — [illegible] ר' איציקל בפריס [illegible] על הנוער [illegible] אבל בלעדיו, איך אפשר [illegible] בפריס! לא, בני, ישב אחרי [illegible] אנטוורפן. כך החליט וכן עשה. ולא היה זה היהודי היחידי שבא [illegible] החלטה זו, זה היה בדיוק ארבעה ימים לפני נסיעת ר' איציקל לאנטוורפן [illegible] בשבוע [illegible] לקבלת פני ר' איציקל באנטוורפן.

[illegible] היהודים יוצאי [illegible] בפריס הנך [illegible], ור' איציקל ראה כי טוב את [illegible] בעיר זו.

פעילות שקטה וצנועה למען הציבור, — שלא על מנת לקבל פרס, חלילה — היא מנת חלקו היומיומית, הגוזלת מזמנו ומעסקיו הפרטים. הוא עושה זאת באהבה רבה, ברצון טוב, בהבנה ולבבות ובמסירות נפש.

לישוב החרדי באנטוורפן יצאו מוניטין רבים, במעבדו ובתיו החוספים, מוסדותיו הענפים, הפעילות העירנית בכל השטחים, העבודה הגדולה והמסורה למען אגודת ישראל — כל אלה הפכו מכבר לשם דבר. בזכות אלה, הפכה הקהילה החרדית הזו למפוארת ולמסודרת ביותר באירופה כולה. ביצירת צורה זו — לא מעט הוא חלקם של קומץ עסקני־טובה, אשר ביניהם בולט היסב ר' שלום דוד הורביץ.

***

נפגשנו עמו לשיחה נעימה ולבבית. על עבודתו ועל חלקו שלו, מסרב הוא לדבר, באותה ענוה צנועה, האופיינית לעסקני ציבור, שמלאכתם לשם שמים ומעשיהם ללא רבב. לאחר שכנוע, הסכים לספר על העבודה הנעשית בקהילת אנטוורפן.

אגודת ישראל, מספר הוא, היא החזקה בין כל המפלגות הפועלות בקרב יהדות בלגיה. שטחי פעולתה נוגעים בכל תחומי החיים היהודיים, וניתן לומר כי כל עניני הקהילה מופעלים על ידי אגודת ישראל ומושפעים מעסקניה.

בולטים במיוחד מוסדות החינוך המפורסמים של הקהילה. הישיבה התלמוד־תורה "יסודי התורה", על 800 התלמידים, המהווה את המוסד החינוכי היהודי המפואר ביותר באירופה: "בית יעקב" על שלוחות "בנות אגודת ישראל" ו"בתיה". כל אלה פועלים על טהרת הקודש, כשהם מכוונים ב־פעילות המתמדת והמסורה של אגודת ישראל ועסקניה.

הוא מתעכב בהדגשה מיוחדת על הפעילות המופתית של הנוער האגודאי, בשתי זרועותיו: צעירי אגודת ישראל ו"פרחי אגודת ישראל" — הפורחים והתוססים מאד, בהנהגתו של מר פנחס קורנפלד. מצטיינת מאד גם פעילותן של "בנות" ו"בתיה". השנה, למשל, הקימו ארגוני הנוער האגודאים מחנה קיץ, שהוא היחידי המיועד לשומרי תורה. המחנה הוקם גם בשנה שעברה, אולם השנה זכה להתרחבות גדולה. ואם אשתקד השתתפו בו 60 ילד, הרי השנה הוא מכיל כבר 100 ילדים.

צעירי אגודת ישראל מקיימים בקביעות שיעורי ערב לתורה, בהשתתפות צעירים רבים, הלומדים בהם בהתמדה רבה. מצטיינים בכבוד אופר שיעור מיוחד ובה הראשי של אנט־

דוד הורביץ, כי פעילות אגודת ישראל בבלגיה למען ישראל החרדית הולכת וגוברת. "קרן הישוב" (אשר הוא, אגב, עומד בראש הנהלתה) משמשת כיום מכשיר כספי מרכזי לכל הכספים הנאספים שם לסעד מוסדות חרדיים בארץ

בשנה האחרונה הופר ההסכם שהיה קיים בין "קרן הישוב" ו"קרן היסוד", ועם ביטולו — הכריזה אגודת ישראל במקום על מגבית נפרדת. המגבית, שהתנהלה קודם במשותף, פורקה על ידי אנשי "קרן היסוד", דבר שעורר התמרמרות רבה, ואף גרר אחריו את התפטרותו של אחד מראשי "קרן היסוד", שהביע בכך את מחאתו על מדיניות חבריו האחראים.

"קרן הישוב" פועלת בתנופה רבה וחלקה רב בהקמתן של מוסדות חרדים שונים בארץ. עתה החליטה הקרן לפעול למען יצירת שורה של מפעלים חיוניים לקליטת וחינוך ילדים מבני עדות המזרח. כמקובל אצל עסקני ומפעילי הקרן — אפשר לצפות לתוצאות מהירות וראויות לשבח של החלטה זו.

***

ר' שלום דוד הורביץ מסייר בארץ כ"תייר", שבא לביקור קצר. אולם זה רק לכאורה. למעשה הוא כאילו בן־בית בארץ. הוא מתמצא יפה בכל הנעשה בה ומצוי בכל השטחים ובכל הענינים.

למעשה, גם בהיותו יושב בביתו ב־אנטוורפן שבבלגיה, הוא חי יום יום את חייה של ארץ ישראל. היא מלוה את כל מעשיו ועוקב מקרוב ובהתענינות אחר כל צעד. במיוחד גדולה התענינותו בתחומי היהדות החרדית ואגודת ישראל בארץ.

כפי שנרתם לפעילות מאומצת וענפה למען ישראל החרדית, כיון הוא מישנה ענין ופרץ בכל הנעשה ב־תחומים אלה. הוא נפגש כאן עם ראשי אגודת ישראל ועם רבנים ואישי ציבור, שמהם שמע מהתענינות על כל פרטי הפעולות הנעשות בארץ.

במיוחד גדולה היתה התפעלותו ממוסדות החינוך של אגודת ישראל. בהם ערך סיור מקיף יחד עם ראשי המוסדות. הוא ביקר בין השאר בסמינר בית יעקב בירושלים, ב"בית פנחס" — ובמו כן ב"בית הילד" בתל אביב, המוסד החינוכי שהוקם בכספי "קרן הישוב" של היהדות החרדית בבלגיה.

"אני מלא התפעלות מכל הנעשה ומכל מה שרואות עיני כאן" — סיכם ר' שלום דוד הורביץ בקצרה את רשמיו מביקורו הקצר בארץ.

י. למר

אורחים בישראל

תשו"ח למערכת המודיע על שפתחו ארכיונם לפנינו

בתמונה נראה הר"ר שלום דוד הורביץ הי"ו, הר"י הרב טרנר שליט"א

רבי יוסף וויס ור' שלמה קלאגסבאלד ז"ל

ר' איציק'ל — אדמו"ר באירופה של היום

— רשמי מסע, מאת א ש רוטנברג —

ר' איציק'ל שמו. נכד ונין לרבי ר' אלימלך זי"ע מליזענסק, ר' איציקל קוראים לו בכל רחבי אירופה, ואין צורך לקרוא בשם משפחה ולא בשם מקומו, משוכנע אני, כי לרובם הגדול של חסידיו, לא נודע כלל שם משפחתו.

עם תום שנות השואה האיומה, עת שארית הפליטה החלה שוב לחזור לעצמה. העצמות היבשות התאוששו, הקימו הריסותיהם — חפשו רבים מורה דרך לנבוכי הזמן ובקשו חמימות חסידית אשר תקרבם לאביהם שבשמים.

בתקופה זו, תקופת היתמות הנוראה, התגלה ר' איציקל בכל שעור קומתו והדרו כמנהיג מסור לחסידים רבים אשר החלו להסתופף בצלו, ובאו אליו מכל ארצות אירופה. הוא הרים שוב את לפיד החסידות, אשר האיר לחסידים הרבים שנשארו פזורים זעיר פה וזעיר שם.

תחנתו בפריס

את דירתו הראשונה הוא קבע בפריס, כי בעיר זו עברו באותם השנים, יוצאי המחנות, ושהו בה עד שהתבררה להם תכניתם לעתיד. ר' איציקל חלוש גוף הוא ואף אינו צעיר לימים, ואף־על־פי־כן לא חסך עמל בעצמו והקדיש את כל מרצו להפצת חסידות וגמילות חסדים. התרוצץ יומם ולילה באיסוף כספים, תמך ביתומים ובאלמנות בכל כוחו. ביתו הפך להכנסת אורחים במשך 24 שעות ביממה. כל נצרך ונדכא קבל במעונו את מבוקשו — יהא זה סיוע גשמי או מרגוע נפשי. בה בשעה, שר' איציקל בעצמו הסתפק בלחם צר ובמקום לינה צנוע ביותר, הוא התפנה לכל אחד ואחד מישראל ויהא זה הפשוט שבפשוטים. כי מי יוכל להעריך נשמתו של אדם מישראל?!

עד היום מקבל כל דכפין וכל דצריך אש"ל מלא ברוב שעות היום והלילה. מענין לציין שפעמים רבות ר' איציקל בעצמו מספק צידה לדרך לאורחים הרבים.

בדרך זו קרב רבים ליהדות והפיח תקוה חדשה בלבם.

פריס נבוכה ואנטורפן צהלה

בשלהי שנת תשי"ח נזדמנתי במקרה לפריס. וכהייתי ב"פלעצל", שהוא כעין רובע יהודי, שאלתי היכן אפשר לפגוש את ר' איציקל. הראו לי באצבע: הנה הוא הולך מחנות לחנות. עוסק הוא בהכנסת כלה וצרכי צדקה אחרים. הוא מתרוצץ כמה שעות ביום.

הבית בן שלש הקומות במרקטזר סטראט

ר' איציקל ופמליתו נתקבלו באנטורפן בהתלהבות גדולה, קהלה זו שרבים מיהודיה גדלו בבתים חסידיים במזרח אירופה — בקהלה זו הורגש צמאון חזק לחסידות אמיתית. עם בואו של ר' איציקל התעוררו שוב רגשות וזכרונות מה"בית" בלבוש חי וממשי.

בית המדרש של ר' איציקל הפך מיד למרכז של תורה וחסידות עם אותה האוירה החמה והאמיתית שיהודי פולניה היו רגילים בה בשנים קודמות. בבית מדרש זה עורך ר' איציקל את תפילותיו ואת שולחנותיו. בקומה אחרת מאכסן את אורחיו ועוברי דרך.

אנטורפן קהלה מסודרת, ערה ותוססת. אך סובלת מדי פעם בפעם כי מחלוקות פנימיות. קלויז פלוני אינו חי בשלום עם קלויז אלמוני, וכיוצא בהנה וכהנה. אולם, בבית מדרשו של ר' איציקל מוצאים כולם את מקומם. חסידי כל הזרמים: בעלז, סטמר, גור, ויזניץ, חב"ד וכו' מלוכדים סביבו כחטיבה אחת. אין סתירות ואין חילוקי דעות במחיצתו.

במיוחד בימי חג ומועד הולך ונשנה מחזה מרהיב עין בשעה שכולם משתתפים בריקודים חסידיים נלהבים, מתלכדים במעגלים, ומפיהם פורצת שירה אדירה: וטהר לבנו לעבדך באמת...

פעולתו באקס לה ביין

ר' איציקל מוקף לא רק בחסידים אשכנזיים אלא גם מאחינו יוצאי צפון אפריקה.

כידוע נמצאת במזרח צרפת ישיבה מאד חשובה וגדולה בעיר הקיט אקס־לה־ביין. ישיבה זו נוסדה ע"י יהודים מגרמניה החיים שנים רבות בצרפת, והם הצליחו ב"ה בצורה יוצאת מן הכלל לגדל דור של למדנים ויראי שמים מופלגים. אחוז גדול מבין התלמידים הנם יוצאי צפון אפריקה.

מדי שנה בשנה מבלה ר' איציקל חדשים מספר בקרבת ישיבה זו, ור' מאציל מרוחו עליה. לרבים מבין התלמידים הפך ר' איציקל כעין אב, והוא מכוון את דרכם בחיים.

הגיורת מצרפת

בעברי באחד הימים ליד ביתו של ר' איציקל, נעצרה מכונית בעלת מספר צרפתי. הדלת נפתחה. גברת צרפתית ונער הנראה כבנה יוצאים ממנה ונכנסים ישר למעונו של ר' איציקל.

לא יכולתי להתגבר על סקרנותי, והתחלתי לשאול מה לצרפתיה ובנה לר' איציקל. התברר שאשה זו, בעלת בית־חרושת גדול בצרפת. התקרבה במשך הזמן ליהדות והחליטה להתגייר יחד עם בנה. כעת היא מדקדקת במצוה קלה כבחמורה, ומכסה אפילו את ראשה כדין. הבן לומד בישיבת אקס־לה־ביין. אני ממשיך לשאול ומתברר, הספיקה הגברת לסגור את סינורה, ועוזרת בחריצות בעבודות המטבח, כי האורחים רבים הם והרבנית (בתו של ר' איציקל) אינה יכולה להשתלט לבדה על כל המלאכה.

אף הבן איננו בטלן כלל וכלל, וכבר רכש לו ידיעות מקיפות ביהדות. את מצות הכנסת אורחים הוא למד בביתו של ר' איציקל, ואף בקשני לגשת לשולחן.

יהודים נדחקים לתרום

והנה חויה נעימה ובלתי נשכחת. והמעשה שהיה כך היה: הוזמנתי לחגיגת בר־מצוה גדולה שהשתתפו בה מאות רבות של מוזמנים, ואף ר' איציקל הי' נוכח בשמחה זו, בין מנה למנה הושמעו דרשות. ר' איציקל לא דרש ולא נאם. אולם בסוף הסעודה הכריז: יידען נעסט געלד! (יהודים תנו כסף!). ומכיון שכלם יודעים שר' איציקל אוסף לצרכי צדקה, התחילה מיד דוחק גדול סביבו, נוצר תור, כי כל אחד ואחד בקש להיות בין ראשוני התורמים. כמה יפה הי' המראה — באיזה רצון טוב ובאיזו התלהבות וקדושה נותנים יהודים צדקה, אכן מי כעמך ישראל!

אישיותו

ר' איציקל חונן במידות נעלות. לב חם הפתוח כפתחו של אולם לכל יהודי. פקחות נפלאה אשר בעזרתה הוא מצליח להתגבר על קשיי החיים ולהבין לרוחו של כל אחד ואחד. ובמקום גדלותו שם ענותנותו. כי ר' איציקל הי' נוהג לנסוע באופן קבוע לאדמו"ר מבעלז זי"ע, ובילה שבועות רבים במחיצתו.

מעשיות רבות מתהלכות כבר סביב אישיותו הגדולה. עובדות ששמעתי מפי עדים מהימנים ביותר. אך בטוחני כי פרסומן, יהיה בניגוד לרוחו.

אנו תפלה, שיאריך ה' ימיו ושנותיו למען יוכל להמשיך בעבודת הקודש ולהגביר חילים לתורה ועבודה וגמילות חסדים — שלושת העמודים שהם תוכן חייו.

תשו"ח למערכת המודיע על שפתחו ארכיונם לפנינו

עם הגר"מ סולובייצ'יק זצ"ל

רבה של אנטוורפן — הגר"ח קרייזווירט

זכתה קהלת „מחזיקי הדת" באנטורפן שבראשה עומדת אישיות רבנית ממדרגה ראשונה בדמותו של הרה"ג ר' חיים קרייזווירט, הרב שהוא כיום באמצע שנות העמידה התפרסם עוד בצעירותו כ„העילוי מקרקוב", ואולם בדורנו שבכל בר בי רב מיכתר בכתב של גאון, אין אולי משמעות מיוחדת אם נכתיר את הרב קרייזווירט כגאון. אך כל מי שמכיר את הרב מקרוב ודן עמו באיזו סוגיה שהיא ישתומם ויתפעל מרוחב בינתו, עומק ידיעותיו בכל שטחי התורה ובוח זכרונו הנדיר המסייע לו בבקיאותו הנפלאה.

יחוסו

הרב קרייזווירט הינו דור חמישי לגאון הדור, קדוש עליון רבנו חיים הכהן רפאפורט, אב"ד לבוב והגליל, שחי בזמנם של הכפ"ס, הנודע ביהודה, ההפלאה והגאון מוה"ר שבלי סליסא זכותם ת"ע. והיה מקובל עליהם כפוסק שבל שבילי ההלכה נהירין לו.

נכד הגה"צ ר' ישראל אברהם מטאנניסוב. מאידך מתיחס הוא להגה"צ בעל „חידושי הרי"ם" זי"ע. וכך זכה הרב ר' חיים לגדול על ברכיהם של אבותיו גדולי תורה באיזה של חסידות פולין, חזרה תורה על אכסניה שלה והתגלמה באישיותו רכת הכשרונות.

העילוי מקרקוב

את ישיבתו קבע בישיבת סלבודקא המפורסמת כאחד ממרכזי התורה הגדולים ביותר לפני השואה. בזכות כשרונותיו המזהירים והתמדתו ללא ליאות, עלה במהירות לאחד המצוינים בישיבה, התואר „העילוי מקרקוב" דבק בו גם בתוך כתלי הישיבה.

המנהל הרוחני של הישיבה — ר' אברהם גרודנסקי זצ"ל הכיר את מעלותיו ובחר בו להיות חתנו.

דרך הלימוד הסלובודקאית הטביעה את חותמה על האברך הצעיר, אך יחד עם זאת שמר הוא גם על חמימותו החסידית הירושה לו מאבות אבותיו. למרות ליטאיות והתלהבות חסידית התמזגו בתוכו והיו לאחד.

✡

אחרי כיבוש ליטא ע"י הרוסים, הצליח יחד עם משפחתו להימלט ארצה למד בכולל פתח־תקוה וישיבת חברון בירושלים. גם כאן זכה להוקרה והערצה הודות לגדלותו בתורה. שבע השנים שלמד בארץ קרבוהו לבעיות היהדות הדתית בארצנו, ו־הוא עד היום משתדל בכל כוחו לעזור למוסדות התורה והחסד. השיליתים הטובים המבקרים בגולה לשם איסוף כספים, רואים בו אחיעזר ואחיסמך גדול, אשר לא רק מכיר את מצב הישיבות בארץ אלא אף מרגיש את כאבן.

הר"מ של שיקאגו

מכאן נקרא לשמש כראש ישיבה בשיקאגו במקום זה התגלה כראש ישיבה מזהיר, שהצליח להעמיד תלמידים רבים לתורה ויראת שמים. שמע שיעוריו בישיבה הגיע לכל תפוצות יהדות ארה"ב התורתית. תוך זמן קצר קנה לו שם כאחד הגדולים.

שש שנים עמד בראש הישיבה „הי' כל התירה" בשיקגו, עד אשר נקרא לכהן כרב ראשי של קהילת „מחזיקי הדת" באנטורפן. אך עד היום אין קהלת שיקגו יכולה לשכוח את ראש ישיבתה האהוב — ולפי בקשת רבים, שם הרב מבלגיא לארה"ב מדי שנה כשנה בכדי לעמוד בקשר עם תלמידיו ומעריציו הרבים. קבלות הפנים הסועדות והלבביות שלהן זוכה הרב, הן מהמפוארות ביותר.

המרא דאתרא

קשה היה המעבר מראשות הישיבה, מעולם הלימוד והפלפול למשרת הרבנות והדיינות. לא הרי זה כהרי זה, אך קהלת אנטורפן רצתה להחזיר עטרה ליושנה ולהרים את חיי התורה שבעיר, לכמו שהיתה לפני תקופת השואה, וע"כ פנתה לרב קרייזווירט והפצירה בו שיואיל לקבל על עצמו את עול הרבנות.

במקומו החדש הצליח להרים את קרן לימוד התורה בין המבוגרים והצעירים כאחד. שיווּתי הכשרות השתפרו, ומרץ ועמל רב משקיע הרב בהרחבת הישיבה הנמצאת במרחק של מחצית השעה מאנטורפן בעירה קאפלען. ישיבה זו תיבנם בקרוב לבנין החדש והמפואר שנבנה במיוחד בקרבת העיר.

הנואם המלהיב

פרשה מיוחדת מהוה כשרונו הדרשני הגדול של הרב. ידיעותיו הרבות, סגנונו המלוטש וכוח הבעה נדיר הופכים את דרשותיו ונאומיו לשיחה בפי כל.

בתקופת החורף בלילי השישי הארוכים, נוהג הרב לדרוש בבית המדרש. ויש לציין כי יהודי הקהלת נענו בהתלהבות ובאים בהמוניהם לשמוע את דרשותיו.

✡

אפיזודה מענינת תעיד על בת השכל העילי של הרב, ומעשה שהי' כך: בבורסת היהלומים של אנטורפן נעלמה חבילה הגונה של יהלומים. החלו חקירות ותיפושים אחרי הגנב, אך ללא הצלחה, פנו למשטרה ואף היא העלתה חרס בידיה. לאחר זמן נזדמן אותו יהודי שלקח את החבילה ובא לבית המדרש. הרב דרש ודבר על יושר וצדק שכר ועונש. הדברים ששמע נחרתו עמוק בלבו והוא התחיל להרהר בתשובה. והנה בעבור ימים ספורים בלבד, נכנס לבית הרב וברוב התרגשותו שכח אפילו לחבוש כובע לראשו. ביקש סליחה והפקיד בידי הרב את כל האוצר היקר בשלמותו וביקשו להחזיר את הגניבה לבעליה. הגנב נשאר אלמוני והתיק נסגר.

דרשות הרב בשבת שובה ושבת הגדול הינן המאורע המרכזי בכל קהלה, ומראה מרהיב עין הוא לראות את דמותו הפטריארכלית עומדת בפני קהל רב מישראל הצמא לשמוע את דבריו.

התרשמותו של אורח

עם הערכת אישיותו הדגולה של הרב קרייזווירט, מתעוררת הבעיה של אנשים גדולים במקומות קטנים — של גאונים הנתונים במסגרת קטנה מדי. ובמיוחד בדורנו העני בכוחות מעולים, יש לנצל את כל האפשרויות בכדי להגדיל את כבוד התורה ואת השפעת היהדות החרדית בציבור הרחב בארץ ובעולם כולו.

ולכן יש לקוות שהרה"ג ר' חיים קרייזווירט אשר לו מעריצים רבים בארץ, באמריקה ובאירופה, יזכה גם את יהדות העולם בתורתו וכשרונותיו במסגרת רחבה וגבוהה יותר.

המודיע

תשו"ח למערכת המודיע על שפתחו ארכיונם לפנינו

משה פראגר

אנטוורפן – קהלה לתפארת הקמה מהריסותיה

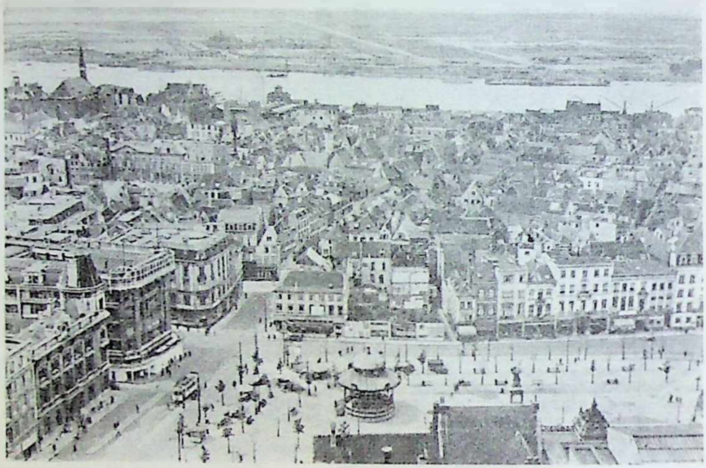

הנוף הכללי של אנטוורפן — העיר והנמל

על בסיסו של בית־חינוך יהודי שלם בקהלה אנטוורפן המפוארה, שנהרסה ונחרבה כליל בידי הצר הצורר הנאצי, ניצב „קאנצקניקי" בבגדי־החג שלו, [illegible] באש הבבלים. שבל הזיתו ובר ישיחי [illegible] ושאיה הירבן יהדין — והוא [illegible] ינבע:

— בכאן הקים מחדש ותתכונן כקהלה המעטירה!

והיא, „הקאנצקניקי" שאסף בסביבו „בוניי" של יתומים יהודים עזובים, שנתלקטו בכל תוי ההרבה ישהוך בתבוא־התנהגות יאך בבין בתלי הבנורים והתיישב אתם על כרעותיו של בנין בית־הספר האיב, ויפתח אתם מחדש את השיעור הראשון בחינוך ילדי ישראל:

— תורה צוה לנו משה,
מורשה קהלת יעקב!

לקול הקריאה הזאת לפני הפלס בלבו של הבוך הסיאן, ביקבצים ובאים סקרנים ירבו, בבין תניילים שדודי־הכבול, והם מתחילים בתוך הקהילבית, הקהילה בשלמות נרחמנות:

— אם אתם יש לך, יהודי באנטוורפן ככזה, מוטב שתביא אלינו והצבבך אלינו להחיות את בורסת היהלומים שהיא היא עורק־החיים של העיר ואף של המדינה עצמה!

ואכן הם השבים ופונים בחזרה — לעבר איזור הרחוב המפורסם „פליקאן", אשר כי מרינו באו ועד היום הבחור הבל־עולמי של יהלומים ואבני־חן. וה„קאנצקניקי" הבורר היא נשאר עומד על משמרתו ליד בנין בית־הספר, כדי להפיח חיות רוחנית חדשה בקהלת־קודש שריקנה וחולצה מכל וכל.

מי הדביק את מי? מי הקדים את מי?

אכנם כן, אף הבורסה קולטה בחיק ובכיו. ברם, ספק גדול הוא, אם היא קיר תשיג את הבחר הכלכלי שבשלטת־היהלומים, כי בינתיים קמו לה לאנטוורפן מתחרים צעירים ונועזים: רחוב „אחוזת־בית" בתל אביב ורחוב ספסר „ארבעים ושבעה" בניו־יורק. לעומת זאת — הוקמה ונתקפה הקהלה החרדית של אנטוורפן בבליא התנופה והתנועה: הציבור החינוכי החרדי, אשר באביב של שנת 1941, בעקבות שחרור בלגיה מציפורני הנאצים הנסבת והתכוננה בזמיה, „נפתחי" מחוב על הזורבות מבחוץ עם 17 נערים ניצולים — כונה ביום הזה קרוב לאלף תלמידים, והופעים גם סלם של בנינים המהודרים בכל מובני המיבור.

הבית הזה „יסודי התורה", שהיא בעצמו במעט תינוקי הוולדא ולמיפת לבמה ובזה בחינות, הציג את ספלי־הפלאות לקהלה מיכה־גורל שהתנשרה שילמיתיות ואישפה את רוח יצירתה, וה„קאנצקניקי" זה מנמלטי־הכבשנים שקבע את יתר התחיה בקהלה תוררית יאמנה, הוא סוידבן צו כה יעמד וכלדבן הלאה את הציבוריות החרדית לבאשך־חליטים בנתי־נלאה ובלתי־נפסק, וה„קאנצקניקי" הזה איש אינוכיץ — ר' שלמה קלאנבבאלד שמו.

פעמיים יצא לי לבקר באנטוורפן — לפני 15 שנה, כאשר הקהלה עדיין ליקקה את פצעיה, ועתה, כאשר הקהלה הזו משגשגת בדרך הטבע ברוחניות ובגשמיות.

הבה ונציץ לרגע קט לתוך חייה של קהלת חרדית זו התוססת אירגונים ומוסדות שלוכבבים ונימשת באויר כזה פעילות חינוכית חרדית, ובה־בזמן פוחחת את הסיבוי להתקיימות רוחנית כללית.

„יקרה היא מפנינים" ויהודי אנטוורפן, אנשי היהלומים, המסורים בדרך ההברית לתורה ולמצוות ושמה, הם הם הצרים הנאמנים בקהלה, כי „רב סחרה בכל סחורת פז ומפנינים יקרה".

בורסת היהלומים באנטוורפן — ותעלומותיה

אנטוורפן, יום ב'.

יתכן מאוד, כי לאנטוורפן יש בתבניתה קויק כזה יאף יותר עצבי בהתמשלה. מסתבר, כי יש לה מצוות־יהודי עם בגלים מחקרים לגבה שהיתבלת אחר כל תיבב עתיקות לא יפגם עליהן. ויש לה, כאיוך, פארקים קטני־נוף ונשבי־רוחה, אשר כל העיר נתנו המתלפיך והמתינג מן הספין לאהוף של ושביה, עלול להינצ קמעה מבראוה־הם המלטשות אל העין ואת הצבים כאחד.

ובכל זאת, מי יקים לב לכל אלה? הבורסה קוראת, הבורסה קורצת ומושכת. כל נרמי־האדם, הנוהרים ללא־הפסק בין חחנת־הרכבת הענקית, כולם צעדיהם מכוונים לעבר בנייני הבורסה.

על־פי מבט ראשון — יריד ככל הירידים. התרוצצות מבהלת ומציצבנת. מתיחות עזה תלויה באויר ומדביקה את הכל. הליכבים אצים רצים בין המשרדים אל הבוסרים ומן הקונים אל המוכרים ושוב חלילה, המתגלגלים — הם „השאיר שבעשה". בלקוחם אבני־החן הרי מינחת להן במסתרי „הכיסים", ממש כאבן שאין לה הופכין.

ובכן, יריד ככל הירידים? חס מלהזכיר! המבוך יסבנ עד עירק התחושה המסתורית בשל סין תמיאה מכוון.

— יריד? איזה יריד? — משתאה לגנוי הליתן, בעל פנים עדינות של אברך חסידי עבדתי ורחר־בינה שנתקלתי בו עם כניסתי לבנין הבורסה — פה בבורסת־היהלומים כל העיסוק העצום נערך במעט בלי מלים. אין כאן ואין רעש, אין תהילות ואין התהבמיות. כל הטיפול המסובך והמייסך באבני־יקר עדין הוא כאין רגמתו, המתיר לא ירים את קולו, רק יקרץ בעיני לקבר האבנים הנוצצות, יפניו המיסתיות יבינו רק את מיפן־השאלה! „אורבא, נסתכל ונראה, בלים תרע להעריך בין סחורה שבואת?"

— אם תמצא לומר — לוחש המיתוך מתוך נעימה שקטה וספינתיניקה — הרי אין לך בעולם כולי מסחר המגן כזה, ללא בלוף וללא פרסומת זולה, ללא רמאות וללא כל „קינציס" ו„טריקים" כוונות כחרי־היהלומים. מירת ההצלחה המספרית תלויה בעיקר במידת היכולת להעריך נכונה את האבן הגלמית מתוך ניגיל כלא ומיפלם של האפשרויות הפוטנציאליות הצפונות בה.

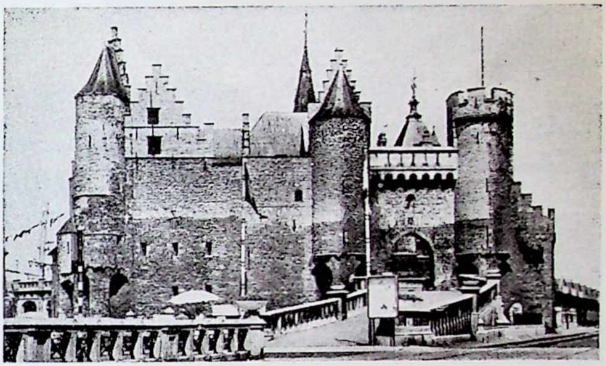

המצודה העתיקה של אנטוורפן

— לא באתי הנה, כדי שתלמדני לקח על אורחות עסקי היהלומים — הפסקתי את המתווך.

— אלא לשם מה באת?

— באתי, כדי לשמוע הסבר הולם על שאלת־התם שלי: למה ומדוע מעסיקים היהודים בסחר עולמי זה? היש ליהודים כישרון מיוחד לזה או אולי זו רק נטיה מיוחדת להתעסקות זו? ואם המדובר הוא בסגולה, ביותר אי בכשרון יחודי במינו, אז במה אלה מתגלים ומתבטאים.

הבטתי על המתווך מבשר של שאלות, והוא לא נתרשם כלל, כאילו הוא הסביר והיה לי הכל מכבר:

— הנה מה שאמרתי, כי זה עסק עדין, ומובן הדבר כי לכן היהודי מסוגל לטפל בו כהוגן. הנה, לפחות...

ואז פתח המתווך את הנרתיק הקטן שבידו והניח לפני בו במקום את כל התהליך של המסחר הזה:

— פלוקה מכשירים עדינים יש לי מה בפנים הנרתיק. אלף — משקפת מגדלת, שבי בצורתה בהתאם היטב אל המטרה, בית — צבת קטנטונת, אשר בה אוחזים את האבנים, כדי לגלגלן בצד לצד, וגימל — מאזניים זקים ורגישות עד קצה הגבול, שמהן בוחנים ושוקלים כל אבן ואבן. במאזניים אלה אפשר לשקול שבר יהלום קטן שבקטנים, ולקבוע את משקלו עד לחלקה המאה של ה„קאראט". דהיינו אומר, כי הערכת ערכי היהלומים דורשת חריפות יתירה זבכך תלוי השכר וההפסד של המסחר הזה. וחריפות יהודית, אשר לה מקביל בעסק זה, היא המשתלמת פה בהחלט.

— זה הכל ותו לא? לא הסתפקתי בנימוק יחידי זה והזדיינתי בנימוק־סבור כלפי המתווך, והלוא החריפות היהודית עלולה לפתוח לכבוש „ארב פיפיות", לשם הערבה נחשות ופיקחות מדי, ועל כגון זה נאמר מכבר: „אגב חורפא שבשתא"!

עזבתי, איפוא, את המתווך, אשר ביוחים דבחון את סכסו התורה של ביחר זה, והלך לבדו את הנרתיק עם „הכשפותי" של הרוגמאות בתוכו, — ופניתי פנימה, אל השלחנות הנרחבים של הסוחרים הגדולים, אשר באולם המרכזי של הבורסה.

להפרוש מכלא את האולם, וסוים מרישי כבל איזה מגנון כביר ועצום אם כי מיסתר ובלתי נראה של „המגנוני הזה" המפעיל את כל האנשים, הבסתוורים ביניהם ליד השולחנות ללא סמור? הוזהי קדחתהתב המסבירה והמבצירה את הנפשות? הוזי למקדרימות, המאין באנשים עד לידי שבחה עצבית? אבל, הרי מה באולם המרכזי של הבורסה העולמית האחרוה היא וחקא מאוסלת ומרוסנת למדי היתכן, שאנשי־זהבן, הן הבקיאות מתוכן איזה יחס של ניסום והתאפקות כנגד של אלה, המסגלים בהן?

— אנא, ענה לי, סוחר נכבד! — נגשתי לאחד השולחנות שליוו יושב סוחר נזיל עם היקים מוזכי־יהלומים מבוד־מטקל. ב„מטוקלי" הברזל התקוע בעינו השמאלית בידו היא מחבין את זרעוני היהלומים, הפזורים על פני מבפת־ניר הפרושה על השולחן. הסוחר בודק ובוחן בהם וחסס בין היהלומים, כבל ליהוניה כשרה, המגולגלת בין מילי המפונה לנלות בהם גרעין המתולע בצורה בלסהו.

— מה מבוקשך ממני? — תולה הוא בי את ברק עינו הגלויה האחת, אשר שבילי התחילים הטובעים לנגדו, ניתנים כאילו מתיכה.

— בלתהא, כי ברון אני בשאלותי, הלוא לבביב לכל השולחנות הללו מסובים יהודים ובכמה רק יהודים. אף כל מבקר יבחין בכך ללא כל קושי, ולכן אני בשאלתי, מהי סיו יבולתם של היהודים להתעסק בביזה מכרעת כזו במקצוע זה? המבסיק לכך התחושה המסחרית היהודית של היהודים, או שקיים גורם נוסף בעניין זה?

— לפי דעתי יש יתרון יהודי מיוחד בעסק היהלומים — הוריד הסוחר את ה„מטוקלי" בעינו השמאלית ושתי עיניו הפקיחות לרווחה התייצבו למולי בברק אנושי עדין ובלתי־מובן. ואם הרצה לדעת היתרון הזה מהו? הלוא זהו — הדמיון! בכל דיוסי והחן של האבנים היקרות תלוי בדמיון, כל ערכם של היהלומים. הגלגלים והבליטשים כאחת, תלוי בכישר הדמיון. וביחוד יהודים הם בעלי־דמיון להפליא. לכן הם הסוחרים וכן הסוכנים ברובי־הרומין, המפיציב את סחר היהלומים על פני כל קצות תבל.

זו פליאה גדולה כדי — הבעתי את התמוממותי באוני הסוחר, אם כי נהויתי מהנובקה מקורית כזו — האיך אפשר לבסס מסחר עולמי כזה על כנסי הרמיון גרידא? כלום זהי המצאה יהודית? וכלום ערכן של אבני־החפץ אינו ידוע לנו משכבר הימים? וכלום שכחת את אבני הסורם ואבני המלואים של האפוד והחושן במשכן? — —

— כן, נכון, אין להתכחש לכך — התחיל הסוחר לעבר אבני החן הערמות לפניו על השולחן — ובכל זאת ההלכה היא, שאין לקרוש אפה באבן־יקרה, אלא בזהב טהור, כשים שלאבן אין ערך מבחי מוחלט, וכל זה היא ענין שבדמיון...

והנה בו ברגע נכנס אל השולחן קונה אחר בלתייתו של מתווך, ובציור הם שלשתם, המוכר והלוקה עם הספסר, בתליפים מבטים של סיקול־דעת והסכמה וזה עם זה הרהרו הקריאה הקצרה: „מזל ברכה"! בזאת העסק נגמר ונסתיים ללא כל אפשרות של ערעור כלשהו.

— וכלום כל אלה הם רק ענינים דמיוניים ולא עוד! — קרצתי עין אל הסוחר שפניו הביעו רגשי־אושר בכל הסבירה המוצלחת.

— זהו ואכא סימן מובהק ביותר — התחייך במלוא פניו הסוחר הסרוצה, כי רק ענינים כבדמיון אפשר לסדר בצורה נאותה כזו, מתוך אימון הדדי מלא ובאמירה גרידא של „מזל ברכה"! — —

אמנם, כי אכנם דמיוני נתחבר לא במעט מהסבר מקורי ומשכנע כזה, — אף־על־פי־כן המשכתי לתור אחרי נימוקים נוספים להבנת המוויון של השליטה היהודית המכרעת כמעט בסחר הבינלאומי של היהלומים.

— ומה דעתך אתה, התעשיין? — ולנתי במדרגות של בנין הבורסה והתרוצצתי במסדרונים הארוכים ללא קץ, אשר בהם שוכנים המשרדים הכי גדולים של תעשייני היהלומים.

לא בנקל אפשר להגיע אל התעשיינים, כי הם מוגנים בשמירה מעולה. חדר לפנים מחדר, מנעול מיכאניסטוסמאטי מאחורי מנעול, וסידורי־ביטחון מכל הסוגים על כל צעד ושעל. מביחן כהפלאי אצל תעשיין כזה שזה הוא מיליוני דולר, וכל הרכוש מקופל בקופסת־ניר אחת.

— תרשני לשאלך משהו באופן אישי ויישיר — אמרתי.

— בבקשה הסיב לצרות.

— מה אתה מבינים בעיסוק זה מתוך להשקפת־ההון, כסוכנת מה הויקה שלך לתעשיה זו? במה מותנה במבנך בתור תעשיין־יהלומים מצליח?

— מוטב שאבינסך לתוך עצם הענין ואסביר לך מהי מידת הסיכון ברכישה סיטונאית של יהלומים בצורה גלמית. כפי שקרוי אצלנו בשפה המקצועית...

— היה התעשיין אדיב במלוא המובן.

ניגש התעשיין לקופתו הפתוחה, הוציא מתוכה חתיכת אבן גלמית, אפורה ועלובה, ללא תיאר והדר, ללא זיו וברק כלשהו, והצביע עליה:

הנו יהלום גלמי, בכמות של ארבעים קאראט ויותר. ועכשיו אסביר לך את סדר הקאלקולאציה המסחרית שלנו. אבן גלמית זו הולכת לבית־חרושת שלי. והשאלה המכרעת היא: באיזה אופן ומאיזו פינה לבקוע אותה? אם נצליח לבקעה מן הצד, מדויק במקום של הסביבה הגלויה לעין, תהא זאת הצלחה יוצאת מן הכלל. ואם הביקוע לא יעלה יפה ויהיה הכרח לחתכה באמצע, אוי זה יביא הפרש עצום במחיר. ויש עוד נקודה אחת מכרעת לסוף. אינה נדיק תקבל האבן הזאת לאחר כל תהליכי הליטוש? אם אמנם היא תהיה בגוון מקורי של כחול־לבן (בלו־וויט) אז המחיר יהיה גבוה בהחלט ואם לאו... בכל אופן עלול פה להיות הפרשים במחיר הסופי, בעשרים אלף דולר ומעלה...

— ובכן, מה הכשרון שלך לכך? — ניסחתי את שאלתי — ואולי מוטב להגיד, מה הן הגבורות שלך בכיוון זה?

— כמה דברים צריך לענין זה — הפליט התעשיין בפרץ — קודם כל צריך

הרב מרדכי רוטנברג הי"ד
רבה של אנטוורפן לפני השואה

[illegible] ... והענין הזה כבר תלוי בידי שמים...

[illegible] ... על אודות נורא הבול — הצארתי פרין את הענין פתוח ... להמשיך ולקנים אחרי אזה „בריהבול" בבירסת היהלומים. איזם איך אפשר לוניהם ולגלותם ?

הצלתי למצוא את „בריהבול", אלא שלא היו בידי כל ... [illegible] ... לנגדי איזו „בריהבול" האגדי של בורסת היהלומים !

[illegible] ... — בענין שאלה בבין מתפללי בית־המדרש ... [illegible]

הנואם הרה"ג ר"מ רוטנברג

— הנה המגדלים את התעה ללמוד ... [illegible]
[illegible] ... צדקה ובמילות־חסדים...

[illegible] ... האליתי היא שהתף לפני את פלא תעלומותיה של בורסת־היהלומים העולמית.

— כנראה, שהנך בן המאחרים לצאת מן ה„שטיבל" ... האחרון בבית־החסידים ונסיתי לקשור אתו שיחה.

— ברוך השם, כי ברמזל אני — השיב בחיוך לבבי ואף שיכבני במקצת.

— אהה ! כלום נה אתה בריהבול ? [illegible]

— גדלה ועצבה ... [illegible]

— ברזל אני — הגר ... [illegible] ... יום מזומנת לי פרנסתי בדי מחיתי.

— ואילו אתה, שהנך ... [illegible] ... בי בכאלתי.

— [illegible] ... מתוך מסירות נפש...

— ההיינו ? תמהתי.

— אספר לך ... [illegible] ... בבורסת הצדקה, שאין לכפלה כמוה...

— וזהו הכיר להצלחתם של היהודים במסחר זה ? — הבעתי ואת ... שאלה, אם כי השאלה נראית לי כבר כלוסברת לחלוטין.

— אכן, הצטרף אלי, כי כבר הגיעה שעתי ללכת לבירסה — הבע לי להתלוות אליו, ואיך יכולתי לסרב לברסזל כזה !

הלכנו, לפני שערי הבורסה התעכב האיש, וביקשני להמשיך אחריו ולהתפוס „עמדת תצפית" בפינה אחת של פרוזדור־הכניסה.

— הבטינא בכל אלה הנכנסים והיוצאים דרך שערי הבורסה — הפנה את תשומת־לבי להמתרחש בתוך ההמולה הגדולה.

הבטתי וראיתי, כי בחלקם הגדול הם יהודים ... [illegible] ... ללא שיצוי ללהות.

— הלוא אלה הגיעו לאנטוורפן בשנים האחרונות ... [illegible] ... נעלה בוי !

— יאכן ואכן? הבטתי מתוך התפעלות כנה.

— פה בית־תרשת גורל ... — המשיך ואמר — והלוא מה אומר הפתגם העממי : „א נאשט איך א מייל — זעט איך א מייל" (אורח לרגע) — ... [illegible] ... יום כי בלילה — בבית הרב.

חצות לילה בחדרו של הרב — שיחה שלא נסתיימה

הביקור אצל הרב המפורסם של קהלת אנטוורפן ... [illegible] ... אלי בחצות" — הציע הרב בנדיבות דיבורו בטלפון.

כשבאתי בחצות נאלצה הרבנית הנבונה לפתוח את שערי הבית בפני ... [illegible] ... מאוחר מדי להיכנס" — מעירה הרבנית.

ואנשי הקהלה יודעים, כי ביתו של הרב פתוח לרווחה ומצודתו פרושה על כל ... [illegible] ... הרב היטקנו המפתחות ללב היהודי.

[illegible] ... חיי הגדולאים.

הרב הגאון רבי חיים ... [illegible]

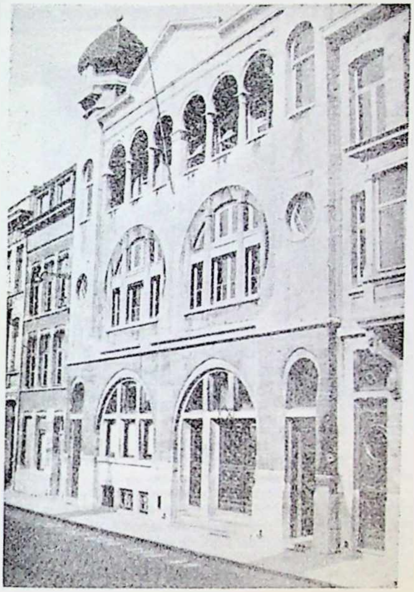

בנין בית־הכנסת של "מחזיקי הדת באנטוורפן
מלמעלה — משרדי "מרכז אגודת ישראל"

— הרב שלנו אהוב ומקובל עלינו ואולי דוקא בגלל כך שהוא משיך לנו בוסר בכל עת בצוא — כה לי אחד מבין עסקני הקהלה הצעירים — לא זו בלבד שהרב היא נאה לבניין, בעל־מחשבה ובעל־מסביר, אלא שהוא אינו רגיל סתם לעוף בשמים והוא בעל־ביטוח שאיני עימם צין מכל היפצה שלילית וכוקיפה איתה ברבים. וזה גם בקניינים שבין אדם לחברו — —

ואיש לחם באנשי אסיפוזה מאלמת בהחלם ;

— לצנה שקרה לפני זמן קצר, ובאחד המסדרים של בורסת־היהלומים נעלם מתאים אבנים רבים בעלות ערך רב של כשמונה־עשר אלף דולר. לא נח הרב ובורסותיו חבב להבות את פבפי, אף באשר הגיזמן להתינה לא היסס בלהוביר את המקרה הנביש הזה, ובסיפי של הדבר — נתגלתה האבן... "מישהו" בא להתוודות בפני הרב והמפתח תיקן, גם המלשרה היתה מרוצה בטיפולו הבי"לח של הרב...

יום ג' בבוקר — בבנין ועד הקהלה.

ועד הקהלה החרדית ומרכז האגודה — מה מאיץ את האנשים ?

זכי מה נשאר לה לפליטה בקהלת אנטוורפן המבונות של בטרם־שואה ?

בנין הישיבה

בצעדי ב[illegible] בעליית השואה. בבן 14 נתקבל בישיבת חכמי לובלין, וכהיום עלם צעיר אחר שיצא בחירה בריפה בקיבוץ הליפידי אצל הרבי מפיאסצנה. בשנים הראשונות של המלחמה הגה בתורה בבולני של ישיבת סלבודקה ושם גם התחתן עם בתו של ראש־הישיבה ואחד מגדולי הדור רבי אברהם גרודזנסקי הי"ד. בעקבות ניצל בנס ועלה לארץ־ישראל והרביץ תורה בתוך התוך הסמינר של גאוני הארץ. לאחר מכן נתבקש לראש־ישיבה בבית מדרש לתורה של [illegible], ומשם הוזמן לכס הרבנות של קהלת "מחזיקי הדת" באנטוורפן.

— מה דעתו של הרב על עתידו של לימוד התורה בימינו, כאשר שהבור איבית יוצא את כל מיטבי הישיבות בעולמנו הישן והחדש כאחד ? — שאלתי.

— בדרך הטבע, שיש עליה גאולה ומתפרות בלימוד התורה, ויחד עם זאת יש לשמוח על שיח ההצלחה הבריבה ברמת תלמידים — השיב הרב בתוך התלהבות — בסיבוך, שהתמסר לכך היא רוחני מיוחד. מן השמים מרחמים עלינו. וזה בקיר המתעוררות העצומה לתבנית בתורה, הציבורת בבנים המאהרי"ת בכל מרכזי היהדות. אבל לי נדמה כי לשיפור רמת הלימודים בישיבות וביתר עקומית־התורה יש עוד נימוק נוסף, שאינני מהסס להצביע עליו — —

— כלומר ?

— אבנה זאת בפשטות — דיבר הרב בפלא הרצינות — בי היכוני כוח ישיבה בלימוד התורה. יפנים, בישיבות ובכל שכן ב"שטיבלאך" וכן "קלויזין" של פולין וליטא, ותבונו זמן רב יותר כדי בסביב לשיעורים. כעת נשתנה המצב לטובה. יש מסגרת מגולת בישיבות, יש קביעות וסדר בשעות הלימודים ויש הבות־אחריות יתה שיא יבטל אף רגע אחד.

— ואולי הבין זה אף הוא ביטוי נוסף של התעוררות הפלאית לתורה בחירה — העיתית.

— יתכן בעת ליבר עוד דבריה בידם לשבחם של בני־הישיבה — הוסיף הרב.

— והיינו ?

מכיוון שלי ניתנה ההזדמנות להכיר את הישיבות הגדולות בפולין וליטא על סף השואה — אמר הרב מתוך הכנסה — מותר לי לקבוע, כי תלמידי הישיבות הן בארץ ישראל והן באמריקה מצטיינים בדרך כלל בבריות נאותה כדי יואת־שבים יתנקה בהיותה לשבה. אבל אינן בריות לא אותה בהשוואה לזה שהיה.

— זאת אומרת, כי המדיניים בעולם הישיבות הם חיוביים בהחלט ? הקשבתי לשאול.

— כן, בעקר הטבה. אפס דבר אחד — הביע הרב נציה של תודות — הרפה המבינעה בישיבות החדשות אי שהתחדשו בשטיפה־רצון כהחלט. ברם, כשהי חסר עדיין, מבין תלמידי־הישיבות נדרך מאנו בתבלשים יחידים היוצאים מן הכלל. הטרים צריך ליצרים צעירים, בעלי תבונות יפעולות נאמנות. בימינו, בו סרח הגענו למצוף של גלויות, יבקיה, שה, רק בנין של זמן, האוירה צריכה "להתמסר" יותר, והצעירים צריכים "להתמסר" יותר.

— ימה נקתו של הרב על המצב הרוחני בקהלת אנטוורפן מהי מצבו הקהלה החרדית ? והנהגה החינוכית הדתית אצל הנוער, מהו ?

— שאלתי ושאלתי.

— על הקהלה שלי אדבר קצרות — אמר הרב ופניו דוקא הביעו נחת־רוח ביותר — כל המוסדות והמוסדות לצרכי הדת מתפקדים בראוי, במספר של בתורות הנהוג וכל מבנית באיסלים בשר מחויק בידו את המפתח וכל־האיסלים הלוי בו. כן בידיה ההינן ההשגחה בכשרות, מאפיות ובוועה.

— ומה בעניני חינוך ?

— מכך אולי תוכל אנטוורפן לשבת בתור דוגמא. הבסיסות של "יסודי התורה" בראשם בתיבה את רובם של בני־הנוער. וצתה מפתרים והולך בנין הישיבה הגדולה באנטוורפן, כי בימים לישיבה, אנטוורפן היתה במצב מיוחד — —

— [illegible]

— הוכם הבטרע של יהודי אנטוורפן הם בנין תפארת הנליבה — מסביר הרב — יען מה הרי נכנסים לכדי בני־הנוער בגיל היסודה. רק עכשיו נתבגר והולך הדור החדש היוצאי החדרים, והישיבה נבנית והולכת, כי זהו עקרון יסודי במוסד "יסודי התורה", שהתלמידים מקבלים שם את חינוכם עד גיל 13, ומשם הם עוברים כולם להמשיך בלימוד־התורה בישיבה שלנו. ועוד זאת, כי אנשי הקהלה יודעים להעריך נבונה את התהליכים בלפי החינוך התורתי, הקציב הבנין החדש של הישיבה ישתכנו ברבע פלוין וויה, וזה בחדרי אספתי מאת בספר נובני הקהלה כתהציית הסכום הזה.

השיחה שוב נסתיימה — ולפתע הופיע בביתי של הרב, בשעה מאוחרת זו של אחרי חצות־הלילה, שליח ביותר בעניני הצלה. ודוקא באחד בהיתי עד ראיה ושביעה להפעיל נברך זה בצרכים מסויימים של הצלת ישראל — לא ארשה לי לספר על כך בפרטים בפירוט, ורק אדבר על כך ברמז־רמזה.

— בוודאי בלבית זו בלבוה של הכר — אמר לי הרב בקשר עם פעולות־ההצלה הללו, ובכרם אריב הוא עד באיד יחסם של השלטונות למהגרים יהודים שהגיעו הנה בארצות המצוקה. זוהי זכות גדולה לקהלת אנטוורפן, זוכות זו השפיבה לצהים הכניפות המקורים ומשכילות ודניים למאוד.

— וארץ ניבאת קהלת אנטוורפן בבשיפות הללו ? — שאלתי את פי הרב, אם כי התכוונתי לנסח שאלה זו בצורה יותר יקירה ואף יותר מדויקת, היינו איך הרב עצמו נישא בעונש רצינו בזה...

— אי אפשר להניח, כי עשינו ועושים למספיק — אומר הרב — מבינים שהם בנינים קיימים למדי, אנטוורפן בכל אופן בהחזה מיכוניקבר חשיב לכבוד בפעולות ההגינה שלא נפסקו — —

אלמב כן, מה שלא גילה לי הרב — גילו לי אנשי הקהלה.

— אנו מוקירים ומעריצים את רבנו הגאון הצביע לציונינו דמות נאמנה של מנהיג רוחני יודע הצרה — הוגיש אחד מראשי הקהלה — ובמיוחד, שאינני חושבים עביר הרב משבורה נאותה בהחלט. רק הצובורה היא, כי הרב מחלק לצדקה את משכורתו והוא בעל חוב תמידי בגלל כך...

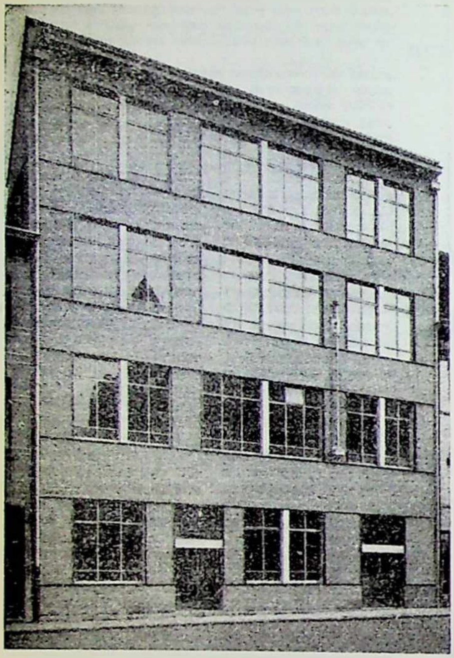

בנין בית הספר "יסודי התורה"

יחד באחד מאולמי הבורסה ומחליפים. סוף סוף רגילים אנו לתרום לא מעט מן שעות־המסחר בבורסת־היהלומים למען טיפול בצרכי ציבור שונים. וכן נוהגים רבים מבינינו יום יום". והודות לכך מתקדמים ואף מתרחבים ומתבצרים כל המוסדות המפעלים הנחוצים באנטוורפן — —

מפעלי־חינוך לדוגמא — 'זהב בן 18 קאראט' ועוד למעלה מזה

יום ו' בבוקר — בבנין „יסודי התורה".

הקדמתי לקום, כדי להצטרף אל התלמידים הרבים, המקדימים לבוא בשעה 8 בבוקר להתפלל שחרית בציבור בבית הכנסת המיוחד של בית־הספר — ובאתי על שכרי, כי היתה זו חוויה נדירה באמת. הדרת המקום, נועם התפילה, אוירת הרצינות והדביקות ומעל לכל המשמעת הפנימית של המתפללים הצעירים, בחינת „בבית אלוקים נהלך ברגש", — כל זה העיד לא בלי די על הרמה הרוחנית ועל ההשגחה החינוכית של לבעל ויזוגי זה, המנהל קיבר ר' יצחק כהן־ך (יו"ר של קהלת מחזיקי הדת) איש חי רב פעלים ועסקן צבורי מעולה לבוא ויגמר. לנים ובנות היה היא האיש היהודי שנשא על שכמו את כל העול ונגד כן הבוטים של המוסד. רק בשנים האחרונות קמו לו עוזרים יותר צעירים (כגון שמואל רוזנברג ור' שמואל פרל) הנושאים עמו בעול.

אם כי שני המוסדות החינוכיים „יסודי התורה" לבנים ו„בית יעקב" לבנות נבנו ושוכללו לפי מיטב השכלים והתכנים — הלא אוירת השיאה עודין בהדרה בהם.

אכן בשביל הנערות כל שלבי הסולם החינוכי מרוכזים פה: החל מגן־הילדים, דרך בית בית־הספר היסודי עם הכיתה אל „האבינאיום" (תיכון) ועד לסמינר של „בית יעקב".

— סמינר? שאלתי בתמיה.

— כן, סמינר — הוסבר לי — אם כי הכיתה הסמינריונית כוללת לעת־עתה רק שש תלמידות, הצדר זה משקף את התיצאות היסודית בבית־הספר הנאה. כל אלה הבנות התמידות בכיתות הגבוהות — הלא הן קרבנות החוצה. ואילו כעת מהכהן ראשיתו של תהליך התקיבה, ולכן בשנה הבאה תגדל הכיתה לכן התלמידות ובשנה שלאחריה — עד 40 ומעלה.

— כל המורות בבית הספר „בית יעקב" שלנו הן כבר מתוצרת עצמית — לשבח ואיפר מי מהם בינונו, המנהל הפדגוגי של המפעל — מלבד גברת יהודית בוגל, שהיא המפקחת הראשית והיא הגיעה בסמינר „בית יעקב" בירושלים.

בלוויתו של המנהל הארוך ערכתי סיור מקיף על פני כל גוש הבניינים, ולא בנקל עברתי את כל האגפים ואת כל הקומות ואת כל אולמות־הלימודים — ברם הדרת הסיפוק הנפשי העמוק לא הרפתה ממני. מיכל בעל תוכן נאה וצורה נאה.

אולם בשביל הנערים הרי בית־החינוך „יסודי התורה" בהיה בעצם אך פרוזדור אל הישיבה.

— בשנה האחרונה גמרו את הבית־ספר רק 8 תלמידים וכולם פנו אל הישיבה — מציין המנהל הראשי מר שמואל איכטרוצר — ועיקר הסיבה היתה מעט. ודעת הכתובה. בשנה הבאה יהיו כ־20 מועמדים לישיבות ובעוד שנתיים המנין יגדל ויוכפל.

— את תוצאות הכלהבה והשואה אין למדוד רק בהתאם לספאספיסיקה של התלמידים המחרים — אומר המנהל מר איכטרוצר — כשם שקשות האילים עפי שבית בוגרות אף כל אלה שנכנרו בחיים. החוויות המהפירות של התפראות האדם חיללו אכזבה עמוקה ביחס לכל האידיאלים האנושיים. והתגובה הבסינמאנית של התקופה הלאחר־מלחמתית היתה — להתענג, „לעשות חיים", וחו לא. וזה התגנב

(המשך בעמוד 29)

בית־הכנסת המיוחד לתלמידי "יסודי התורה" בתוך בנין בית־הספר

אנטוורפן - קהלה לתפארת

(המשך מעמוד 13)

באוירה החגיגית, כשה״כ שבית־הספר נאלץ היה לנהל מערכה סתמית עם אילו הסמנות הרשמיות של הבית. אולם כעת אפשר כבר להבחין בנסיה רוחנית מובהקת, המציה על תהליך כל ארוכן נפלי לאחר שנות התהו־ובוהו. ולכן הבונה החינוכי שלנו, שהוא רב־היקף מבחינה ציבורית וחינוכית כאחת, רואה לפניו תקופה כל התפתחות והתבצרות.

— עוד תופעה שלילית בהולם נתגלתה בתקופה האחרונה כבילורלוי של האבונות המלחמתיות. — מוסיף ומעיר מנהל־בית הספר — מקום האבות היו המכונים כתולים נספחים ותלוי השיבה ותמה בנוער רוחניות, נגד שקיעת המלחמה, והמבו את הקדוה על דת, האבות נעשו פתוחים לפני בהיגשות להתענים והמעשים, ולצופה זאת הם קשנים נותנים ביחס לערכים היהודים ואף להשפנות רוחניות. משחיות המלחמה שולפת בכל ההתמהרות החיצונית כובשת הכל. הבירוק המנהל לפיתוח הכמיקה ניכא אחו תוצאה שלילית רבות. המאמצה העזיה לכפרות נגלות ולאי והקא אמונית ותכלית — נדחקה לפינה והוי מל הרוחניות. ויתכן, כי זה זהה מתלים המיכנים הראשונים של התגברות המגמה הרוחנית הבצלה במל לשכרון של ליקטים היצוני במלחמה ימשל להתמדאשם של השכלה טכנית־מאטריאליסטית.

השיחה המעולה התגלגלה עם שני ראשי המחנכים, היוצרים זאת לדוגמא ולמופת. ר׳ שמואל אייכנבלום אחד מותיקי המחנכים החרדים ומלעסיקי המחשבה הישראלית המקורית. הוא תמצת לרבתי של ד״ר נתן בירנבוים, מטייגו ליסוד את חכורת ״העוליםי תחא כדיון ההשתלבות והדבקות ההתקין המוסרי העצמי לעצמו עד היום הזה. ר׳ משה ביכור הוא בקרישנה ובתוך בן הדור ההוא, שעבר את כל המאבק הרוחני חינוכי בארץ ישראל, והיה לו נסיון רב בהדרכה סוציאלית למען מורי ״החינוך העצמאי״. והיא שהכרזה הייסודית לרכוש הנצוחה של המחנך התורתי קרובה ללבו ואף הלכה איתו.

— בכל זאת תהה אני עליכם, — אמרתי להם מתוך גלותה מלאה — כי במשך השנים הוא בפיסוח חינוכים באירופים משלנו כגון ״יסודי התורה״ ו״בית יעקב״ בבואם אגם המברלב וחוקים באלה ומתמפסים בהמבחות מקבילות הלקוחות במשגב התרבות הכללית והמיב היהודיים בכלל.

— גלות העמקד שהוטל עלינו בקהלת אנטוורפן זו הנו המקיד ביחוד במינו — נענו שניהם — כדיוק כפי שהקהלה החרדית פה שואפת להיות קהלה יהודית לדוגמא ולמופת בכל המובנים, כן המוסדות החינוכיים שלנו מתבחנים להציג מסגלר חינוך חרדים לדוגמא ולמופת מכל הבחינות. כדי שיתבלו למשוך לתחומי השפעתם את כל חוגי הציבור היהודי.

— ובמדה זו, רבת־ההצלחה ורבת־הסיפוק, כלום הושגה?

— אל לנו להסתפק כפה שהשג — השיבו — אולם המציאות היא שעד כה הושג לא מעט, עדות לכך יחסו של הציבור היהודי אלינו, כאל המוסד החינוכי המרכזי של יהודי אנטוורפן. ועדות נוספת היא העדות שלטונות הפיקוח במדינת בלגיה, המעריכים את מוסדותינו בתוך מסגרת חינוכי כללי.

— ועדות זו מהי?

כאן הוציא המנהל הראשי מכתב מקורי, שמטון במנהל על מנעול, וקרא מתוכו פיסקה כזו:

״איני מוצא ביטוי קולע יותר למפעל חינוכי זה, מאשר הציון, כי זהו זהב בן 18 קאראט... היופי והמפגש בבית הספר מפתיעים. זה מוסד לדוגמא מכל הבחינות״ — —

וכי חתום על העדות־הבירו ז המפקח הכללי מטעם ממשלת בלגיה על מוסדות החינוך בחבל הפלמי...

זהב בן 18 קאראט?

— אמן ואמן! אלא שתכניותם של האחראים לחינוך החרדי באנטוורפן היא לשכלל ולפאר עוד יותר ולעלות עוד יותר את איכות הזהב הטהור!

גרובע הגרינוכולראטי של אנטוורפן, באיזור ההמילות הוקם נשוכלל במלוא הפאר וההידור בנין בן 3 קומות, מוקף גן דבירים ומצויד על פי כל נינוני ההיו, לתלת קדוח במבו־פרים — הבנין הוא של ישיבת ״עץ חיים״ באנטוורפן, אשר אחד מעמודי התווך שלה הוא ר׳ יוסף אונשטליגר מהמוצעת המליכה, אשר דואג לכסות את כל ההוצאות היום־יומיות של הישיבה.

— רחבות שבזו — התפעלתי.

— הנ חינוך לרחבות, וזהו הצמה כובסה למען כבוד התורה — השיב לי הגיזול מוסבין — מר שלמה קלאוסבאלו, שהוא ממייסדי הישיבה.

— גישה של רחבות באה לישיבה החינוכית וזו הדרך היחידה להצלת הנוער היהודי בגולה — התורה החוק אחריו מר שמואל פרל, כעסקני החינוך החרדי ונציג לותם ליקרות וכמוסדות הכלליים, אף הוא מפרודי המחנות.

בכל המקומות הכיתות היהודים בארופה — מניח מר פרל — מעלים אף ובונים הציונים את החביעה הנבררת להקמת מוסדות־חינוך יהודיים לדוגמא, כי אמנות גוור לחוש אבות, החבוללות מתחלשת, סכיעה בתוך נכונרי תרבות וחסל... וכל אלה אמר המתבלו קיום בעין נקובה על המאמץ החינוכי החירדי שלנו. הם המקים כעת כיום ההוא ויש בכינים השולחים בעצמם את ילדיהם למוסדות החינוך שלנו.

— גם הישיבה באנטוורפן סוקמה מחדש בבים ואומר כר קלאוסבאלו — עוד בעת הרפיס עמדה הישיבה הראשונה כהידו, והיא אף התקיימה בתנאי מחתרת בשנות הכיבוש הנאצי עד שנת השיבה. כתום המלחמה הוקמה ישיבה בעיר קאמלן, בשביל תלמידים מבין שארית הפליטה, וכעת בונה קהלת אנטוורפן ישיבה גדולה לעצמה. הבנין שלנו מותאם למאה ויותר תלמידים, כי גם מבתי־תלמוד תורה של חסידי בלז וחסידי סאטמאר, (המתקיימים באנטוורפן בצורה עצמאית, ובצורה חסידית מקורית משלהם ומתרכזים יחד במתחים תלמידי) שולחים את בניהם לישיבה שלנו. לכן אני אומר, כי בעוד כמה שנים לא יספיק לנו הבנין הגדול והמפואר הזה, מבחינת שוחזי מסיבת החינוכית לרובם מבני קהלת אנטוורפן ינהלו ויחונכו בבני־הישיבה — —

— הצלה מחשבתית שכזו! נפלט מפי.

— הלוא לכך נועדנו — העיר האיש בנעימה מאופקת — זכורני, כי בשנת 1940 עם פלישת הנאצים לבלגיה התקיף הענין האנטישמי הנאצי באנטוורפן את קהלתנו ואת רבנו כאן רבי רוזנברג הי״ד, וזו היתה מיתתו של הכהן לעקור הב מן השורש. תל״לה — —

— אמנם בן ביגע זה גם אני נזכרתי בשבחו — אמרתי — כי לעת החיפושי שלי בארכיוני הנאצים שנתגלו, מצאתי אראלו תעודות ותצלומים מתוך האוסף הגדול ש הטיליאלוג הנאצי הראשי, אלפרד רוזנברג ימ״ש, שהובן בפיוחד בשביל ״הוהל שולץ (המנבוליה הגבוהה) של המפלגה הנאצית. והנה בתוך ארכיון זה נשתמרה בין השאר תמונתו המקורית של הרב מאנטוורפן, בתור ארשיות יהודית, הראויה לטיפול מיוחד — —

— אם כן הוכר, הרי אני גאה באבת על קהלתנו שקמה לתחיה בחסדי השם — קרא בקול התרגשות הגיזול מוסבין.

משה פראנר

בלגיה / קיצור תולדות היהודים

ראשית התישבות היהודים:

עוד תקופה ארוכה לפני קום ממלכת בלגיה, התיישבו יהודים באיזור זה שנקרא „גאליה בלגיקה". במאה הי"ג לספירה. על נוכחותם של יהודים באיזור עיר הבירה בריסל, העידה אבן־מצבה עתיקה שנחשפה באקראי בשנת 1872 בעיר טורלמונט. הכתובת העברית של המצבה, הוכיחה שזו נשתמרה משנת 1256 לספירה — וזו שנת ה' אלפים ט"ז בפרט קטן. זו היתה מצבה לאשה יהודיה שנהרגה על קידוש השם בימי פרעות בבריסל.

ההשתלטות הנאצית

ביום ה־10 במאי 1940 — ב' אייר ת"ש — פתחה גרמניה הנאצית בהתקפת־בזק על ארצות מערב־אירופה ואחרי קרבות סוערים נכבשה בלגיה כולה.

ביום ה־28 במאי — כ' אייר ת"ש — הכריז המלך הבלגי, ליאופולד, על כניעה מוחלטת.

תאריכים בשואה:

28 באוקטובר 1940 — כ"ו תשרי תש"א — שלטון־הכיבוש הנאצי מכריז על „מפקד" מיוחד של כל יהודי בלגיה, במטרה להפעיל כנגדם את תכנית־ההשמדה.

4 באוגוסט 1942 — כ"א אב תש"ב — רכבת־הגירוש הראשונה יוצאת ממחנה־הריכוז ליהודי בלגיה במאלין בכיוון לאושוויץ

סיכום קרבנות היהודים בשואה:

עם פתיחת המלחמה היו בבלגיה	— 90.000
בסיום המלחמה (רבבות נמלטו וניצלו)	— 35.000
הערכת מספר הקרבנות	— 40.000
האומדן באחוזים	— 44,4%

אנטוורפן -

קהלה תוססת
ברוח יהדות מזרח־אירופה

הקהלה היהודית באנטוורפן, מרכז מסחרי בינלאומי, ועיר־הנמל של בלגיה, מצטיינת בכמה מובנים: א) היא נתעוררה להחיה לאחר תקופת השואה ומנהלת את כל פעילותה ברוח מסורתי מובהק של יהדות מזרח אירופה שהושמדה; ב) אף כי היא מחולקת מבחינה ארגונית לשתי קהלות נפרדות, אשר הן „שומרי הדת" (הקהלה הכללית עם גוון מסורתי) ו„מחזיקי הדת" (קהלה חרדית עצמאית כדוגמת הקהלות האורטודוקסיות נוסח פראנקפורט ופרסבורג), מייצגת היא הזית יהודית אחידה; ג) הודות למספר גורמים כלכליים, רוחניים ואישיים היא מהממשת גשר רצוף וקשר חי בין יהדות אירופה ולבין מדינת ישראל.

ובעוד נקודה אחת מתבלט מצבה המיוחד של הקהלה באנטוורפן — אשר על אף צביונה המסורתי (או דווקא בשל צביונה זה) אין לה בית־קברות יהודי משלה, והיא נוהגת לקבור את נפטריה מעבר לגבול, בבית־עלמין יהודי הנמצא בתחומי הולנד.

ראשית הקהלה: עדה קטנה
של אנוסים, נמלטי האינקוויזיציה

עקבות היהודים באנטוורפן מוליכים עד לתקופת האינקביזיציות בספרד.

רבים מבין האנוסים (מאראנים), שנכנעו כלפי־חוץ לכפיית השמד ונשארו יהודים נאמנים בחשאי, ניצלו את הקשרים הכלכליים ההדוקים של אנטוורפן עם ספרד ופורטוגל והם עברו לשם כאילו למען מטרות מסחריות. שלטונות העיר העריכו את החשיבות הכלכלית שבהתיישבות היהודית. בשנת 1480, משהופעלה האינקביזיציה במלוא האכזריות, ניתנה הרשות למספר אנוסים לגור באנטוורפן בתנאי מפורש, שהם יבהרו לעצמם תעסוקה הגונה ומועילה. אך במשך מאות בשנים לא גדלה הקהלה, בגלל ההתנגדות החמורה של ראשי הכנסיה הקאתולית במקום, שהתייחסו בשינאה נקמנית אל האנוסים, ויזמו כדי פעם גזירות ורדיפות, באשמה של „התנהגות לא־הוגנת מצד היהודים".

בשנת 1830, לעת הכרזת עצמאותה של ממלכת בלגיה, שופר גורלם של היהודים והקהלה באנטוורפן החלה להתרחב. אז רכשו להם את בית־הקברות וכנו לעצמם בית־כנסת בחסות המלכות.

בשנת 1850 היתה שם קהלה די מצומצמת — נרשמו בה 52 משפחות יהודיות, ששילמו מס הקהלה, בתוספת של 25 משפחות עניות, שלא היה ביכלתן לשלם כל מס. אולם הודות לשגשוגה הכלכלי של העיר, הלך וגדל מאז בקצב מואץ מספר המהגרים היהודים לאנטוורפן, שקיבלו רשות ישיבה והם שנתנו כל אונם ומרצם לפיתוחה העצום של תעשית־היהלומים.

בשנת 1900 התגוררו באנטוורפן כ־8000 יהודים, שנתאספו שם מכל מרכזי אירופה, ממזרח וממערב כאחד, ובהתאם לסטאטיסטיקה רשמית לערך 700 יהודים התמסרו לליטוש היהלומים. בשנת 1925, עם התבססותה של בלגיה מבחינה כלכלית והתרחבותו של סחר היהלומים הבינלאומי, נתרחבה בהרבה הקהלה באנטוורפן, וכללה כ־30 אלף נפש. בשנת 1939 הגיעה הקהלה את שיא גידולה. ממשלת בלגיה הסכימה לתת מקלט באנטוורפן להרבה יהודים פליטי רדיפות הנאצים בגרמניה ובאוסטריה. הפליטים מצדם הוסיפו לפיתוחה של העיר, ואז על סף מלחמת־העולם השניה נתרכזו באנטוורפן עד 60 אלף יהודים.

השואה הנאצית באה עליהם כחתף. רק חלק מן היהודים הצליח להימלט בטרם כבשו צבאות היטלר את בלגיה, בקיץ 1940. בשנת 1942 החל גירושם של יהודים מאנטוורפן בכיוון למחנות־המוות בפולין. רק מספר זעום של שרידים יהודים שהוסתרו בעזרת האוכלוסיה הלא־יהודית, נמצא באנטוורפן לעת התבוסה הנאצית באירופה.

שיקום הקהלה ההרוסה
ועזרה עצמית של שארית־הפליטה

כולם מודים, שקהלת אנטוורפן משמשת היום דוגמה, הן ברשת החינוכית שלה, והן בפעילותה הסוציאלית המגוונת ובפרט בהיקף הסיוע השיטתי לכל הקשור במדינת

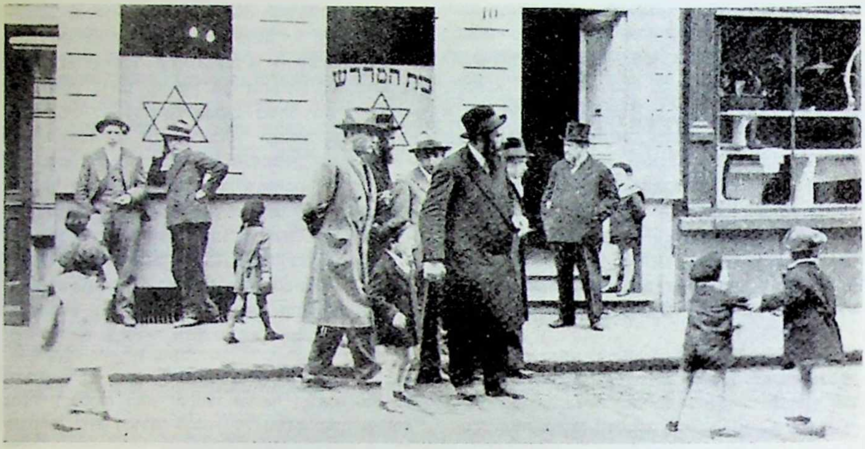

רחוב יהודי שוקק־חיים באנטוורפן

הקהילה היהודית באנטוורפן מצטיינת באורח־החיים המסורתי שלה, וזוהי תמונת־הווי מאחד הרחובות ברובע היהודי

ישראל. ההיסטוריון פרופיסור ססיל רות הדגיש עובדה זו:

„כאשר העיר שוחררה נמצא בה קומץ של יהודים. אבל אחר־כך חזרו אליה פליטים ונהארגנה מחדש קהלה יהודית. בשנת 1951 מנתה כבר אנטוורפן כ־13 אלף יהודים (וזה אמנם היווה רק 5 אחוזים מן האוכלוסיה הכללית, לעומת 20 אחוזים בשנת 1939). יהודי אנטוורפן הקימו מוסדות־חינוך, שהם מן הטובים ביותר אצל יהודי אירופה".

תיאור דראמאטי מאותם המאמצים הראשונים להחיות את הקהלה ההרוסה, נותן סופר יהודי שביקר בה:

„על מפתנו של בית־חינוך יהודי שומם בקהלת אנטוורפן המפוארת, שנהרסה ונדרסה כליל בידי הצר הצורר הנאצי, ניצב „קאצעטניק" במדי־הפסים שלו, אוד מוצל מאש הכבשנים, שכל הוותו וכל ישותו אומרות שואה ושאיה, הורבן וחדלון. והוא המתעקש ונשבע: מכאן תקום מחדש ותתכונן קהלתנו המעטירה! ה„קאצעטניק" אוסף מסביבו „מנין" של יתומים יהודים עזובים, שנתלקטו מעל תלי החרבות ומתוך מחבואי־המחתרת ואף מבין כתלי המנזרים ומתיישב אתם על מדרגותיו של בנין בית־הספר החרב, ופותח אתם מחדש את השיעור הראשון בתינוך ילדי ישראל: „תורה צוה לנו משה, מורשה קהלת יעקב!"... לקול ההמולה הזאת לעין השמש בלבו של הכרך הסואן, מתקבצים ובאים סקרנים לרוב, מבין הניצולים שרידי־המבול, והם מתחייכים מתוך השתוממות, המהולה בסלחנות ורחמנות: „אם אמנם יש לך, יהודי, מטען־מרץ שכזה, מוטב שתבוא אתנו ותצטרף אלינו להחיות את בורסת היהלומים, שהיא היא עורק־החיים של העיר ואף של המדינה עצמה!"...

ואכן כמה מן הפליטים היהודים שבו ופנו בהזרה לעבר אותו הרחוב המפורסם „פליקאן", אשר בו מרוכז מאז ועד היום הסחר הכל־עולמי של יהלומים ואבני־חן. ו„הבורסה" עצמה עדות מישבעת היא על היוגיותה של שארית־הפליטה היהודית ועל ההמסרותה לעזרת־אחים.

„זמן רב עקבתי ליד שערי בורסת־היהלומים — מתאר הסופר — הבטתי וראיתי, כי נכנסים לשם יהודים נאמנים, עטורי־זקן ובעלי־צורה, ישישים וכן צעירים, בעלי־השהורת ואברכים, ולא מעטים מביניהם נושאים על הזותם את הגושפנקא החסידית המובהקת, ללא שינוי כלשהו... אלה הגיעו לאנטוורפן בשנים האחרונות כפליטים ועקורים — מסבירים לי — וכולם נתקבלו פה בזרועות פתוחות... מעולם לא אמר פה יהודי, צר לנו המקום ואין עוד צורך בסוחרים ומלטשים הדשים... וכך הפכה אנטוורפן לאבן שואבת בשביל ניצולי־השואה, אשר השתדרו בה ומתפרנסים בכבוד, ואין לך מידה יותר נעלה מזו של עזרת־אחים קונסטרוקטיבית..."

טיפות הסגנון היהודי על כל גווניו

הרוב המכריע של הישוב באנטוורפן הם יהודים דתיים, שומרי מסורת. למרות זאת קיימים בה שתי קהלות בנוסהאות שונות. ועוד זאת — שבכל אחד מבתי־הכנסת באנטוורפן שומרים ומטפחים סגנון מיוחד. האם חזיון זה מעיד על מגמות של פירוד ופיצול? עתונאי שסייר על

פני שרידי קהלות אירופה, שמואל אבידור, מציג תופעה זו דווקא מן הבחינה החיובית:

„אם ירצה מי שירצה, לראות בעובדא כי באנטוורפן יש לא פחות מאשר עשרים ושלושה מקומות תפילה (וכהם — גדולים, מרכזיים ומפוארים ביותר) סימן למגמה של פיצול והתגודדות מצד יהודי אנטוורפן — טעות המורה תהיה בידו. הרקע לריבוי זה של בתי־התפילה הוא שונה לגמרי. הדבר יש לו שרשים עמוקים ביותר בקרקעיתה של קהילה זו. שכן, מי שיעקוב מתוך תשומת־לב אחרי ההתארגנות הקהילתית והדתית של אנטוורפן, יבחין מיד כי כאן מתנהל כבר מזה עשרות בשנים מאבק מר ולוהט, למען שמירת הייחוד. המאבק על שמירה הייחוד, החל באנטוורפן עוד לפני שבעים־שמונים שנה. עיר הנמל הבלגית שעל גדות הים הצפוני, נתגלתה אז כמקום פרנסה לעשרות יהודים מקראקא שבגליציה, שהיו חסידים. הם באו לאנטוורפן והחלו משתלבים בתוך „עולם היהלומים" של העיר, אך ההצלחה הכלכלית אשר האירה להם מלוא פניה, לא היה בה כדי להרגיע את לבטיהם הרוחניים. אנטוורפן לא היתה באותם הימים עיר, היכולה לספק את צרכיו הרוחניים־נפשיים של אברך חסידי שבא מקראקא. הקהילה היתה „ליבראלית". הרבנים — היו בוגרי הסמינארים לרבנים בפאריס וברסלאו. לפיכך, באו אברכי קראקא לאנטוורפן — בנפם. את נשותיהם וילדיהם השאירו בקראקא. זמן רב עבר עליהם מבלי שיבוא לפיהם תבשיל־חם. ואף משהחלו לבשל לעצמם לא נזקקו לבשר של השחיטה המקומית. כמובן, שהיה זה סבל איום. אך היה זה גם ראשית המאבק של יהודים אלה למען — הייחוד שלהם. משפור מעמדם הכלכלי ורבים מהם נעשו ל„בעלי־יכולת" הם הביאו לעיר שוחט ומלמד. ולאט־לאט החלו להעביר לכאן גם את נשיהם וצאצאיהם. הסכנה להסחף עם הזרם עוד היתה גדולה, החיפוש אחרי אמצעי התגוננות לא פסק אף לרגע. לבסוף, צץ הרעיון של קהילה חרדית עצמאית. עד היום מזכירים באנטוורפן את ראשוניה של קהילה זו".

מצבה יהודית עתיקה מלפני למעלה מ־700 שנה

לעת חפירות ארכיאולוגיות בבלניה בשנת 1872 נתגלתה מצבה יהודית עתיקה שבולה חרוטה בלשון־הקודש והכתובת מציינת בבירור את השנה: ה' אלפים ט"ו (1255 למספרם) וזוהי אחת ההוכחות להתיישבות היהודים באיזור בלניה עוד בתקופה קדומה

„שמה של הקהילה היה — „מחזיקי הדת". לאנשי קראקא אמר שם זה הרבה מאד: רבה הגדול והנערץ של עירם רבי שמעון סופר (בנו של ה„חתם סופר"), היה מנשיאי „מחזיקי הדת". לאחר מכן הגיעו לאנטוורפן יהודים רבים מפולין ומליטא. הללו, לא יכלו להסתגל לרוח של „שטרענג־אורטודוקס" אשר שררה ב„מחזיקי הדת", בנוסח ההרדיות ההונגרית־גליצאית. והם שיסדו קהילה חרדית שניה — בשם „שומרי הדת".

„מלחמה ממושכת זו, על שמירת הייחוד — יצרה בחלל החיים־היהודיים של אנטוורפן אווירה של דבקות ונאמנות אל המקור. כך, שאם ברוב המקומות בעולם מתפללים כיום חסידי גור ביחד עם חסידי טשורטקוב, חסידי בעלזא יחד עם חסידי וויז׳ניץ וחסידי ראדומסק יתד עם חסידי סדיגורא וכיוצא באלה — אין הדבר כן באנטוורפן. פה שומר כל חוג על הייחוד שלו. כל חטיבה נאמנה למקור שלה..."

בית־הקברות היהודי, אשר מעבר לגבול

בכל התחומים של חיי־ציבור יהודיים, מצטיינת הקהלה באנטוורפן; רק בשטח אחד בולט בה ההיעדר — בבית־קברות עצמי.

בנידון זה סבלה הקהלה נמעט בכל קורות קיומה.

„אוטו־דה־פה" של ספרי־תורה שחוללו בתקופת הכיבוש הנאצי

לפי מקורות התיעוד הנאצי הוצתו 2 בתי־כנסת באנטוורפן בתאריך ה־14 באפריל 1941 — והתצלום מראה שהצוררים האכזריים עורכים מדורה לגווילין של ספרי־תורה בחצר בית־הכנסת

רק בשנת 1828 השיגה את הרשות לקנות שדה־קברות משלה, ובשנים 1876—1878 הופקע למעשה בית־הקברות מבעלות יהודית בלעדית. ממשלת בלגיה העבירה אז חוק נוקשה ומוחלט, האוסר על קיומם של בתי־קברות נפרדים לבני הדתות השונות והכופה להנהיג בתי־קברות כלליים בכל איזורי המדינה.

עד כמה שיהודי אנטוורפן השתדלו להעביר רוע הגזירה לא עלה הדבר בידם, והם היו נאלצים לפתור את הבעיה החמורה בצורה דראסטית. היות שאיזור אנטוורפן נמצא קרוב לקו־הגבול שבין בלגיה והולנד, החליטו ראשי הקהלה באנטוורפן לרכוש שדה־קברות מיוחד כעבר לגבול, ליד אחד הכפרים בתחומה של ממלכת הולנד.

מצב זה נשאר בתוקפו עד היום הזה. במשך הזמן וכתוצאה ישירה מקיום שתי קהלות נפרדות באנטוורפן, נפתחו בהתאם לכך על אדמת הולנד שני בתי־קברות נפרדים.

וכך מתואר ההווי הכוור הזה של עריכת הלוויות מעבר לגבול, על־ידי עתונאי עד־ראיה:

„רבות הן כיום הערים והמדינות באירופה, שהשריד היהודי האחרון שנשאר בהן, הוא — בית הקברות. לא נשארו לא חיים יהודיים, ולא יהודים חיים. בקהילות, שבהן ישבו יהודים, ורקמו חייהם היהודיים, גם תקופה של אלף שנים ויותר, נשאר הסימן היחיד לחיים אלה, רק ב„בית החיים". והנה, בעודי מודד־בשבלי את קהילות ישראל באירופה וכל־כולי כמי שמהלך־תועה בתוך יער־מצבות של בית־קברות גדול, מטיל אימה ויוצק שממון, כמו קמתי מתוך חלום־בלהות, כאשר הגעתי לאנטוורפן. כאן התזירוני החיים היהודיים השוקקים אל יהדות־אירופה שלפני השואה. לא עוד בית־קברות, לא עוד מצבות, כי אם חיים יהודיים, הזורמים־סוחפים כנהר. והנה בעומדי כך נפעם־משתאה מול „קראקא" שצמחה שוב לנגד עיני, ובעודי מנסה לעכל את תופעת הפלא הזאת ולהבין כיצד ואיך זה אירע? ומדוע זה אירע רק כאן? ומיד צצה האפתעה השניה, והיא ברגע הראשון לא־פחות מפתיעה — בקהילת־קודש זו אין כלל בית קברות! אין כיום ולא היה גם לפני שנות השואה. כלום שמעתם מימיכם על תופעה כזו: קהילת־קודש מפוארת, שאין בה בית־חיים?

„היתה זו בשבילי אחת האפתעות הגדולות, ובמשך ימי שבתי בעיר הוספתי להתעניין בפרשה מופלאה זו. וכך נודע לי כי לאנטוורפן. לא בית קברות אחד כי אם שניים. אחד, כמובן ל„שומרי הדת" והשני ל„מחזיקי הדת". אלא, ששניהם שוכנים מעבר לגבולות המדינה, באיזור הידוע בשם „פיטה", על אדמת הולנד. ובכל פעם שיש הלוויה בעיר, או אם מישהו רוצה לבקר בבית־העלמין, יש לעבור את הגבול מבלגיה להולנד. איזור „פיטה" נמצא בסך־הכל במרחק של כארבעים דקות נסיעה מאנטוורפן, אבל, הוא — מעבר לגבול.

„מדוע הרחיקו יהודי אנטוורפן את „בית החיים" שלהם אל מחוץ לגבולות המדינה? ואז שומעים כיום הסבר נוסף: יש בבלגיה עוד חוק, הקובע כי כל בית־קברות נסגר לאחר שהוא מתמלא וכעבור חמישים שנה מאז סגירתו הורסים אותו כליל. עוקרים את המצבות, חורשים את האדמה, בונים עליה בתים או מתחילים לקבור בה מתים מחדש. ולכן הרחיקו היהודים לקבור את מתיהם אל מחוץ לאדמת בלגיה, כדי להבטיח שבית־העלמין לא יהרס".

אַנטווערפּן - אַן ״עיר ואם בישראל״

די איינציקע גרויסע און שיינע אידישע קהלה וואס איז צעשטערט געווארן אין די חורבן־יארן און ווידער אויפגעריכט געווארן אלס א מוסטער פון אן ״עיר ואם בישראל״

• פון א. ברוכזאהן
(באארבעט פאר ״דאס אידישע ווארט״ פון דוד טירקל)

א ביסל געשיכטע

מען קען נישט באשרייבן דאס אידישע אנטווערפּן אָן צו דערמאנען די געשיכטע פון אָט דעם מערב־איראפעאישן ״שטעטל״, געגרינדעט פון אידישע סוחרים ביים סוף פון דעם 18־טן יאָרהונדערט אויף די ברעגן פון טייך ״שעלדע״.

אט די ״שעלדע״ האט געמאכט די שטאט אנטווערפּן פאר א פּרשת דרכים און א האנדלס צענטרום. דאס האט צוגעצויגן אידישע סוחרים ווי אויך א יונגעם וועלכע האט געזען אין דעם נישט ווייטן מערב אן עקזיסטענץ מעגליכקייט, וועלכע די האבן נישט געקענט געפינען אין פאראָרימטן מזרח איראפע. אט די איינוואנדערער זענען געווען דער יסוד פון דער דיאמאנטן אינדוסטריע וועלכע האט זיך גרויסארטיג פונאנדערגעוויקלט און צוגעצויגן אנדערע צו פארזוכן זייער מזל אויף די ברעגן פון דער ״שעלדע״.

צוזאמען מיט די פרייערדיקע אייגוואוינער, האלענדישע און פראנצויזישע סוחרים, א טייל פון די שומרי תורה ומצוות, און טויזנטער היטלער פליטים האט זיך געשאפן דער אידישער ישוב.

דאס איז געווען דער יסוד אויף וועלכן עס האט זיך אויפגעבויט די סטרוקטור פון דעם קהילה־לעבן: די אינסטיטוציעס פון צדקה וחסד, די מוסדות התורה און דאס אזוי גערופענע ״פארטגעשריטענער״ קולטור־לעבן. אנטווערפּן איז געווען אנדערש ווי אנדערע מערב־איראפעאישע שטעט. די צאל פון שומרי תורה ומצוות איז געווען איבערוויגנד און ביז היינט ווערט די פראפארציע אנגעהאלטן.

״חסידי אומות העולם״

ס׳איז בודאי דאָך אפצושטעלן אויף דעם חסד פון די בעלגישע מוטלים בכלל און פון די אנטווערפּנער בפרט. מען קען למשל נישט אדורכלאזן צו דערמאנען די טראגישע געשיכטע פון די שיף ״סענט לואיס״ וועלכע האט אויפגענומען טויזנטער אידישע אריבערוואנדערער פון האמבורג און האט זיך ארומגעוואלגערט אין אלע וואסערן און דער וועלט און קיין שום לאנד האט זי נישט געוואלט אריינלאזן אחוץ בעלגיע.

מענטשן ווי קאמיל הויזמאנס דער אנטווערפּנער בירגערמייסטער, האט אויפגענומען אין זיין שטאט טויזנטער פליטים. שפעטער געהאלפן שמוגלען זאכן פאר די ״הגנה״ אין דעמאלטדיקן פאלעסטינע. און געשטאנען ווי א מויער צו שיצן די אידישע איינוואוינער און זייערע אינטערעסן קעגן דעם הערשנדן אנטיסעמיטיזם פון די פלעמישע נאציס.

די פרוי נעתצונשאן פון די בעלגישע אריסטאקראטיע, האט דאך במשך דעם גאנצן קריג מוסר נפש געווען צו ראטעווען אידישע קינדער פון די מערדערישע הענט. אין יולי 1944, ווען די אמעריקאנער טרופּן זענען שוין געשטאנען ביי די בעלגישע גרעניצן, האט נאך אייכמאן ימח שמו שיקל אריינגעשיקט א שליח מיוחד נאך ברוסעל און אנטווערפּן כדי צו דעפּארטירן די פארבליבענע אידן און בפרט די אידישע קינדער פון די יתומים היימען. די פרוי נעתצונשאן האט זיך דערוואוסט פון דעם טייוולאנישן פלאן און האט פארטיילט די קינדער אין קלויסטערס, שפיטעלער, משוגעים הייזער א.א.וו. די אלע קינדער זענען טאקע א דאנק איר געראטעוועט געווארן.

גאנץ ספעציעל איז געווען די אויפפירונג פון די אלטע בעלגישע קעניגין עליזאבעט. (די פרוי פון קעניג אלבערט) אליין פון דייטשער אפשטאמונג. אין אקטאבער 1942 האבן זיך אנגעהויבן די דייטשע דעפּארטאציע־אקציעס, און בעלגישע אידן זענען איבערגעפירט געווארן אין דעם לאגער פון מעכעלען צווישן ברוסעל און אנטווערפּן, כדי פון דארט דעפּארטירט צו ווערן נאך אוישוויץ. איין מאל איז די ערטיקע געסטאפא אריינגעדרונגען אין איינער פון די אידישע יתומים הייזער. ווען די פרוי נעתצונשאן האט זיך פון דעם דערוואוסט, האט זי גלייך זיך געשטעלט אין פארבינדונג מיט די מלכה עליזאבעט און ווי האבן זיך צו זאמען ארויסגעלאזט קיין מעכעלען. די קינדער זענען שוין געשטאנען גרייט מיט א גרינגעם נימער אויפן דאלו, אריינצושטייגן אין די וואגאנען אויפן וועג צום קאלך־אויוון.

דער נאצי־סטער אנפירער פון מעכעלען, דער רשע שטעקמאן ימ״ש, האט זיך ביי די טיר פון לאגער אויסגעשטעלט מיט די מלכה, ווי האט זיך אבער נישט געלאזט און איר געווארנט: ״די קינדער ווערן פון דאנעט נאר אריבער איבער מיין קערפּער״. אלע קינדער פון דעם היים זענען ביזה געבליבן לעבן, א דאנק דער מלכה׳ס איינמישונג.

אויך נים האבן געטאן הצלה ארבעט מיט מסירות נפש. עס זענען געווען גאנצע ארגאניזאציעס וועלכע האבן געווארנט פאר ספּייז ״ראציאמען״, וועלכע האבן געגעבן אידן דאס רעכט איינצוקויפן עסווארג.

שפעטער נאך דער מלחמה האט זיך דאס מלכות החסד ווייטער ארויסגעוויזן אויף אלע געביטן. די באציאונגען מיט די רעגירונגס־באאמטע זענען תמיד געווען פריינטליכע און דאס וואס מען וואלט נישט געחלומ׳ט צו ערלעבן אין אנדערע מדינות, האט מען אין בעלגיע לייכט דורכגעפירט.

אידישע קינדער

די פרשה פון די אידישע קינדער אין די מלחמה איז א מסכתא בפני עצמה. צענדליקער טויזנטער קינדער זענען דעפּארטירט געווארן אין די אויסראטונגס לאגערן. א סך עלטערן האבן אוועקגעגעבן זייערע קינדער אויסצובאהאלטן ביי באקאנטע בעלגיער. דאס רוב פון אט די קינדער האבן געענדיגט אין קלויסטערס, נאר א קליינע צאל פון זיי זענען נאך דעם קריג צוריק אפגעגעבן געווארן צו זייער משפחה. די עלטערן זענען על פי רוב אומגעבראכט געוואָרן און די קינדער זענען פארשוואונדן געווארן ביי די גוים אן איבערצולאזן א צייכן.

אין אט די אומשטענדן האט געשפילט א גרויסע ראלע ר׳ יונה טייכענבערגער ז״ל. ער אליין איז געווען איינער פון די אנפירער פון די יתומים הייזער וועלכע די געסטאפא ווי ער האט מיט מסירות נפש אנגעפירט די היים ביז נאך דער מלחמה מיט דער הילף פון זיין פרוי און יבדל לחיים ר׳ י.ב. באמבערגער נ״י, וועלכער איז שפעטער געווארן דער דירעקטאר פון די אידישע שולע אין ברוסעל.

נאך דער באפרייאונג זענען מער און מער קינדער ״אנטדעקט״ געווארן אין נישע הייזער. ביז א צייט האט מען נאך געהאפט אז די עלטערן וועלן צוריקקומען. שפעטער אבער האט מען ערשט דערזען דעם גרויסן בראך. דא האט זיך ארויסגעוויזן די נאבעלע פערזענליכקייט פון ר׳ יונה ווען אנדערע האבן עוסק געווען מיט ״ביזת מצרים״ האט ער נאר אין זין געהאט די קינדער.

נאך דעם חורבן

חודש אלול תש״ד, ווען אנטווערפּן איז באפרייט געווארן פון די דייטשע מערדערס, האבן די אידן ווידער דערוואגט זיך לאנגזאם באווייזן אין די אידישע גאסן פון אנטווערפּן. פאר זייערע אויגן האט זיך באוויזן דער אימה׳דיקער חורבן. פון די אלע מוסדות מיט וועלכע די אידישע שטאט האט אזוי געגלאנצירט איז געבליבן אש און פאריך. פון אלע בתי מדרשים איז נאר געשטאנען די ״מוריה״. א שכן האט עס באצייטנס פארוואנדלט אין א מאגאזין פאר מעבל און אזוי איז דעם בית המדרש געראטעוועט.

גרויסע [illegible] פון די ״[illegible]״ אין אנטווערפּן

הגה"צ ר' איציקל זצוק"ל און זיין ממלא מקום יבלחט"א האדמו"ר ר' יאנקעלע

דאס קליינע אייזענמאן בית הכנסת, געגרינדעט דורך ר' וואלף אייזענמאן ז"ל, איז אויך געשפארט געווארן ווייל עס איז געווען סיטואירט אין דעם איינציגן געביי און די דייטשן האבן זיך פשוט נישט דערוואוסט אז דארט איז פאראן א שיל. אין ניטשבדיטעל, א פארשטאט פון אנטווערפן, איז אויך דער בנין פון בית המדרש פארבליבן. ר' חיים הופערט ז"ל, שפעטער דער גבאי פון די חבורא־קדישא, האט במשך די מלחמה זיך דארט באהאלטן.

די צוויי גרויסע שוהלען פון שטאט: דער בית הכנסת הגדול פון דער "מחזיקי הדת" און די האלענדישע שוהל, זענען צוליב זייער ארכיטעקטאנישן ווערט באטראכט געווארן אלס מוזעאומס און געשפארט געווארן פון די אלגעמיינע צעשטערונג.

די שוהלען, די יסודי התורה און תחכמוני, אלע שטיבלעך, זענען פארנאנגען אין פייער און אין רויך. אבער וואס וואלט געהאלפן ווען א פאר שוהלען וואלטן איבערגעבליבן? די מתפללים זענען דאך נישט געווען מער בחיים! — ווען נאך א פאר בתי חינוך וואלטן געבליבן? די קינדער זענען דאך פארטיקט און פארברענט געווארן! מען האט אלעס געמוזט אנהייבן פון ראשית.

צווישן די צוריקגעקומענע פון אוישוויץ האט זיך אבער געפונען א יונגערמאן ר' שלמה קלאגסבאלד נ"י, א איידעם פון דעם שווייצער אגודה פירער און עסקן ר' חיים ישראל אייס ז"ל, וועלכער איז שוין געווען פאר די מלחמה דער יו"ר פון די צעירי אגודת ישראל און א גאנטער מיטארבייטער מיט דעם אנטווערפענער רב, הרה"ג ר' מרדכי ראטענבערג הי"ד, חבר פון די מועצת גדולי התורה פון אגודת ישראל. אונטער זיין דינאמישער לייטונג האט מען צוריק אנגעהויבן אויפצושטעלן די אלע חרדישע מוסדות יש מאין.

באנייטע חינוך ארבעט

אין צוויי צימערן פון דער חורבה ווי עס איז געשטאנען פאר די מלחמה דער באקאנטער מוסד "יסודי התורה", האט מען אריינגעשטעלט די ערשטע 12 קינדער און מיט זיי, אונטער די הנהלה פון דעם אלטן האלענדישן מחנך ר' אפרים קלערקאפער ז"ל, צוריק אנגעהויבן דעם לאנגען פראצעס פון ווידעראויפבוי פון דעם בית־ספר. שפעטער ווען דער באריטער מחנך ר' שמואל אסטערועצער ז"ל איז צוריקגעקומען פון דער שווייץ, האט דער ווער פון דער שוהלע אים באשטימט אלס דירעקטאר. איבער טויזנט קינדער כ"י, פון איין זייט די יסודי התורה פאר אינגלעך, און פון די אנדערע זייט א בית יעקב שוהלע פאר מיידלעך. די בעלגישע רעגירונג סובסידירט א גרויסן טייל פון דעם בודזשעט. נישט נאר די לימודי חול נאר אויך א געוויסן חלק פון די לימודי קודש. אפילו דער בנין מיט זיינע איינריכטונגען זענען אין א געוויסע מאס פינאנצירט געווארן דורך די "מלוכה"־אויטאריטעטן.

ווען ר' שמואל אסטערועצער ז"ל איז געווארן פענסיאנירט, נאכדעם ווי ער האט ארויסגעגעבן זיין ספר עלי דשא על התורה, און האט זיך באזעצט אין ירושלים, האט ר' משה באכנער ז"ל ווייטער געפירט דעם מוסד. די ביידע מחנכים האבן מיט זייער איידעלן דרך געלייגט א שטעמפל אויף די תלמידים און תלמידות צו א לעבן פון תורה און אידישקייט, אהבת ה' און אהבת ישראל.

פון דעם ארגינעלן וועד, וועלכער האט אויפגעשטעלט דעם בית ספר נאכן קריג, און א ראנק וועלכן ס'איז אויפגעשטאנען א נייער פראקטפולער דור פון תורה־אידן, זענען ליידער שוין רובא דרובא נישט מער מיט אונז. אידן ווי ר' איטשע פריליך ז"ל, דער אלעקסאנדרער חסיד פון קראקע, ר' מענדל הוס ז"ל, ר' שלמה רינגער ז"ל, ר' שמואל רויטענבארג ז"ל, און אנדערע, האבן בחייהם אוועקגעגעבן זייער צייט און ענערגיע פאר'ן אויפבוי פון דעם מוסד. געבליבן זענען מיט אונז דער וועטעראן ר' שלמה קלאגסבאלד נ"י און ר' שמואל פערל נ"י. צוזאמען מיט פרישע און יונגע עסקנים, האבן זיך אריינגעווארפן אין די ארבעט מיט פולע ענערגיע פאר דער אנטוויקלונג פון דער אינסטיטוציע.

לאנג פאר דער מלחמה האבן צוויי ארגענטינער אידן אין אנטווערפן ר' איסר מאזעל און ר' חיים בוראק זכרונם לברכה באשלאסן צו עפענען דא א ישיבה. בשעת די "יידעי דבר" האבן מחנבא געווען אז די ישיבה וועט נישט האבן קיין קיום, האט זיך ארויסגעוויזן אז הבא לטהר מסייעין אותו.

די "עץ חיים" ישיבה האבן זיי אויסגעריכטעט אין הירע, אין א קליין שטעטל 25 ק"מ פון אנטווערפן. דארט האט די ישיבה צוגעצויגן דעם גרויסן ראש ישיבה הרב ר' סרגא פייבל שאפירא הי"ד זצוק"ל, וועלכער איז געווען ווי א טאטע צו די בחורים. בפרט אין די יארן 40־42 ווען די דייטשן ימ"ש האבן ווי איבערגעפירט נאך אנטווערפן און שפעטער דעפארטירט נאך אוישוויץ. דער באריסטער מגיד שיעור הרב ר' מרדכי פאגראמאנסקי זצ"ל איז נאכן קריג געווארן ראש ישיבה אין פראנקרייך און איז יונגערהייט אוועק ז"ל.

אזוי ווי אלע אנדערע מוסדות האט מען נאך די מלחמה געמוזט ווידער אנהויבן פון א"ב. אין פראנק האט זיך דערמאלט אויפגעהאלטן הרה"ג ר' יצחק דוב קאפעלמאן שליט"א, א תלמיד מובהק פון הרה"ג ר' שמעון שקאפ זצ"ל. דער יונגער גאון האט צוזאמענגענומען ארום זיך א פאר בחורים פון די שארית הפליטה און ער האט זיך מיט זיי אפגעגעבן און מיט זיי געלערנט. מען האט זיי אלע אריבערגעבראכט קיין בעלגיע. געדינגען א גרויסע ווילא אין קאפעלען (נישט ווייט פון הירע) און מען האט דארט צוריק געעפנט די ישיבה. דער ראש ישיבה האט זיך אריינגעלייגט מיט'ן גאנצן כח אין דער ישיבה, וועלכע האט געמוזט אריינגעמען יתומים בלי אב ואם, לערנען מיט זיי און זארגן פאר אלע זייערע באדערפענישן.

ווען דער ראש ישיבה האט זיך מיט זיין משפחה געצויגן נאך אמעריקע (ער האט שפעטער איבערגענומען די שווייצער ישיבה אין לוצערן וואו ער איז דער ר"מ עד היום), איז די ישיבה אריבערגעקומען אין הילרייק, א קליין שטעטל ביי אנטווערפן. דער ראש ישיבה הרב ר' יהודה טרעגער שליט"א, אן איידעם פון הרב ר' שלמה זלמן אויערבאך שליט"א, פירט אן מיט די ישיבה שוין זינט מער ווי צוואנציק יאר.

דער וועד הישיבה באשטייט פון א גרופע עסקנים. דער בריח התיכון במשך לאנגע יארן איז געווען ר' יוסף פעסעל ז"ל און שפעטער האט איבערגענומען זיין איידעם יבלח"ט ר' מילעך פילער נ"י, וועלכער האט מצורף געווען א פאר גרויסע נדבנים, ר' חנינא אפעלבוים און ר' ש.ז. הירדן שיחי', אויפצושטעלן א נייעם בנין פאר די ישיבה לשם ולתפארת.

ואפארט נאך די מלחמה האט א קורצע צייט דער פאפער רב זצוק"ל (דער סאמכאטהעילער רב) אנגעפירט מיט א ישיבה אין אנטווערפן, ווען ער איז אוועק געפארן נאך אמעריקע האט זיך אבער די ישיבה געשלאסן.

איך אן אנדערן נייסט איז פאראן דא די "מתיבתא", א ישיבה מיט לימודי חול, וואו די בחורים ענדיגן דריי יאר און ווי זיי "גראדואירן". פארן זיי על פי רוב לערנען אין א ישיבה גדולה. אין דעם וועלכן גייסט איז די ישיבה היכלי פון די "יבנה" שוהלע מיט א באלאנסירטן פראגראם פון תורה און לימודי חול.

כוללים האבן פאר דער מלחמה אין אנטווערפן נישט באשטאנען. בחורים און יונגעלייט האבן געלערנט אין בית המדרש ביז מען איז געגאנגען ארבעטן נאך די מלחמה האבן צוויי יונגעלייט הרב ר' ברוך כהנא שליט"א אן איידעם פון ארמור"ר מפשעווארסק שליט"א, און ר' מנחם ארי' צוויבל נ"י (היינט אין לאנדאן), געעפנט א כולל, וועלכער איז שפעטער געווארן דער שפאטיטשער כולל אונטערן נאמען "אור שרגא" לזכרון עולם פון דעם אייבנדערמאנטן היידע ראש ישיבה הרב ר' שרגא פ. שפירא הי"ד, מיט א געהעריגע וועד און א איינענעם בנין.

פארשידענע שטיבלעך האבן געעפנט זייער אייגענע כוללים פאר א גאנצן טאג אדער נאר כוללי בוקר וערב. אין וויזשניצער ביהמ"ד האט זיך געעפנט א כולל בעלי בתים וואו הרב ר' פנחס כרהיער שליט"א זאגט שיעורים פאר פענסיאנירטע לומדים.

מען קען אננעמען אז מער ווי 95% פון די אידישע קינדער אין שטאט באזוכן טעגליך א אידישע שוהלע אדער א תלמוד תורה. פאר די קריג האבן פונקציאנירט בעיקר די חורישע טורלע "יסודי התורה" און די אלגעמיינע שוהלע "תחכמוני". היינט זענען ב"ה פאראן עטליכע חסידישע תלמוד־תורה'ס, ווי די וויזניצער, די בעלזער, די סאטמארער און די באבאווער, ווי אויך

נאך פון באוואוסטער תיין ביי א חתונה אין אנטווערפן, רעכטס דער אנטווערפענער רב הרב ר' חיים קרייזווירט

סוהלען פאר מיידלעך. אלע העסקן ביזה לשם ולתפארת.

ביי תהלמוני דאט זיך אויך געשאפן אן אפצווייג, און דער מזרחי פליגעל האט געעפנט א נייעם היגען כיסוד "די יבנה". אינטערעסאנט איז, אז נישט נאר די ווייזניצער תלמוד תורה, וועלכע קען רעכענען אויף דעם גדבן הידוע ר' יצחק לאסירער ז"ל, נאר אויך אלע אנדערע מוסדות פארמאגן זייערע אייגענע בנינים און קענען זיך אליין אויסהאלטן דא אין שטאט.

עס איז כדאי דא צו דערמאנען דעם נייעם מוסד אונטערן נאמען "תקותינו" פאר קינדער מיט פיזיאלאגיש־פראבלעמען. אזא שולע איז שוין לאנג געווען א נויטווענדיגקייט. עס האט אבער לאנג געדויערט ביז זי איז פארווירקליכט געווארן. אין דעם קאפיטעל זענען בהאמען פרומע און נישט פרומע אידן, און איז א מוסטער פון אחדות ביים כלל ישראל פאר צדקה וחסד און אהבת ישראל.

די אנטווערפנער קהלות

[illegible]

האט אנטווערפן פאר קריג געהאט צוויי באזונדערע גרויסע קהילות, די חרדישע קהילה "מחזיקי הדת" און די אלגעמיינע קהילה "שומרי הדת". די מחזיקי הדת איז געגרינדעט געווארן פאר תר"ס (1900) בעת די "שומרי הדת" איז ערשט געשאפן געווארן דורך א גרופע בעלי בתים וועלכע ווענען ארויסגעטרעטן פון דער מחזיקי הדת אין די צוואנציגער יארן. ווי האבן שפעטער זיך צוזאמענגעגאסן מיט די האלענדישע געמיינדע, וועלכע האט דא באשטאנען זינט 1830. ביז די מלחמה האבן אט די ביידע קהילות סעפאראט פונקציאנירט: א אייגענע ראבינאט, באזונדערע שחיטות, באזונדערע מקואות, באזונדערע מערבות פאר כשרות א.א.וו.

די ערשטע צען יאר נאך דעם חורבן האבן ביידע קהילות צייטווייליק צוזאמענגעארבעט. דאס איינציגע וואס איז געבליבן סעפאראט, זענען געווען די מוסדות החינוך. נאך די קורצע איבערגאנגס פעריאדע, האבן זיך די ביידע קהילות ווייטער אומאפהענגיק אנטוויקעלט.

דער באגריף "קהילה" ווי מען איז אמאל געווען צוגעוואוינט, איז נאך דער מלחמה כמעט ווי אינגאנצן פארשוואונדן. אין אמעריקע שאפן זיך "מעין־קהילות" ארום א בית המדרש, א ישיבה, אדער א חסידות. אנטווערפן איז א אויסנאם. א חוץ אינדיווידועלע פורשים מן הצבור, איז כמעט די גאנצע ארטאדאקסיע אנגעשלאסן אין דער קהילה מחזיקי הדת און איז נהנה פון אירע אינסטיטוציעס.

נאך דער מלחמה ווען ביידע געמיינדעס זענען געווען פאראייניקט, איז געשטאנען אין שפיץ פון דעמאלטדיקן בית דין הרה"ג ר' חיים יעקב ראטענבערג זצ"ל, דער זון פון אלטן אנטווערפענער רב הי"ד וועלכער איז שפעטער אויפגענומען געווארן אלס רב פון די חרדישע קהילה אין פאריז. לעצטן חודש איז ער נפטר געווארן אין פאריז און מען האט אים געברענגט למנוחת עולמים אויפן בית החיים פון דער אנטווערפענער מחזיקי הדת אין פוטע (האלאנד).

שפעטער ווען די ביידע קהילות האבן זיך צוריק אפגעטיילט, האט זיך ווידער קריסטאליזירט א פילשטעדיגע אומאפהענגיקער בית דין, דער רב פון שטאט הרב ר' חיים קרייזווירטה שליט"א, צוזאמען מיט הרב ר' אליהו שטערנבוך שליט"א און הרב ר' יצחק סוביה ווייס שליט"א חברי הבד"ץ. זענען היינט די צענטראלע תורה און הוראה אויטאריטעט אין שטאט.

די מקוה פון דער קהילה האט פאר זיך א באזונדערע געשיכטע. כשעת די מלחמה האבן די דייטשן ימ"ש חרוב געמאכט די דעמאלטדיקע מקוה אין די לאמאריניערשטראסע. נאך די באפרייאונג האבן זיך די "פאראייניגטע געמיינדעס" באנוצט מיט א טוהמות־דיגע מקוה, ביז עס איז אויפגעשטעלט געווארן דער היינטיקער בילדינג וועלכע איז אפשר די גרעסטע מקוה טהרה אין דער וועלט.

איינע פון די באקאנטע אנטווערפענער דערגרייכונגען איז דער עירוב. אין מזרח אייראפע איז א עירוב געווען א גאנץ נארמאלע זאך. גרויסע שטעט ווי װארשע, ווילנא, אדעסא, קישינעוו, דינסבורג און קראקע האבן געהאט זייער עירוב. אין מערב אייראפע איז דאס אבער געווען א זעלטנהייט.

אנטווערפן איז געווען נעבוים לכתחילה אלס א פעסטונג־שטאט און איז

בירגערמייסטער פון אנטווערפן בעת קאלם פראטעסטירט קעגן אויפצייכענונג צום אנטווערפענער ראש הקהל און אגודה־פירער ר' שלמה קלאגסבאלד. רעכטס איז ר' יוסף גרינוועלד, טרעזשורער פון דער קהלה און לינקס ר' פנחס [illegible], סעקרעטאר פון דער קהלה

דערפאר געווען ארומגענומען מיט א פלוס און הויכע מויערן. דער דעמאלטדיקער דיין פון די מחזיקי הדת הרה"ג ר' עלוב איטטע שטערנבערג זצ"ל האט בשעתו אדורכגעטוען דעם ענין און זיין ספר "ברכת שלום". און הגם דאס בילד פון דער שטאט האט זיך במשך די יארן פארענדערט, אבער דער עירוב מיט א סך אויסבעסערונגען איז געבליבן עירוב. ווען מען זעט אין א געווענטליכן שבת נאכמיטאג די אידישע מאמעס גייען ארויס שפאצירן מיט די קינדער הנעגעלעך אין די גאסן קען, מען פארשטיין וואס עס באדייטעט א עירוב פאר א חרדישן ישוב ווי אנטווערפן.

בתי־כנסיות, בתי־מדרש און שטיבלעך

די בתי כנסיות און בתי מדרשות אין אנטווערפן זענען אויך א חשוב קאפיטעל פאר זיך. אזוי ווי אין יעדער חשובער שטאט זענען במשך די יארן [illegible]

געעפנט א שוהל נישט ווייט פון האפן. מיט דער צייט האט זיך דער צענטרום פון דעם אידישן ישוב איבערגעטראגן אין דרום פון דער שטאט. ווי עס איז אויפגעריכטעס געווארן א פראקטיקע שוהל, באקאנט אלס די האלענדישע שוהל אדער די שוהל פון דער בורמייסטער שטראסע. דער אימפאזאנטער בנין איז מיט די צייט איבערגעגאנגען צו די אלגעמיינע קהילה "שומרי הדת" בשעת זי האט זיך פאראייניגט מיט די האלענדישע געמיינדע. די מחזיקי הדת האט זיך אויפגעבויט איר גרויסע שוהל אין די "אידישע" אסטענשטראסע. אין זעלבן בנין געפינט זיך אויפן שטאק דער באקאנטער אסטען בית המדרש.

דאס אסטען בית המדרש, דאס בית המדרש "מוריה" וואס געהערט צו די שומרי הדת, אבער די מתפללים זענען פון מחזיקי הדת. דאס "בית יעקב" (אויפגעשטעלט דורך דעם נדבן ר' יעקב שולווייס ז"ל), און דאס ביהמ"ד אייזנמאן. די אלע חסידישע שטיבלאך: אלעקסאנדער, בעלז, די ביידע וויזשניצער, שיניווער, באבאווער, גער, ליובאוויטש

זשמיגראד, סאטמאר, קלויזענבורג, טשארטקאווער, די יונגעלייט (אגו"י וכרון בנימין) און דער בית מדרש אין בערכעם (א פארשטאט פון אנטווערפן), דאס זענען די פלעצער וואו מען דאווענט שחרית, מנחה און מעריב און וואו מען הערט אויך דעם קול תורה בוקר וערב.

גאנץ באזונדערס איז דאס פשעווארסקער בית המדרש. קומענדיג פון פאריז זיך צו באזעצן אין אנטווערפן, האט דער פשעווארסקער רבי זצוק"ל, באקאנט אין דער וועלט אונטער דעם נאמען "רבי איציקעל", אויפגעשטעלט א קליין שטיבעל, וואס איז במשך די יארן אויסגעוואקסן צו א וועלט צענטרום פון תורה און חסידות. נאכדעם ווי דער צדיק שבק חיים לכל חי און זיין אוהל אויף דעם בית החיים פון דער מחזיקי הדת אין פיטטע (האלאנד) איז געווארן א אינטערנאציאנאלער מקום תפילה ותחנונים פאר זיינע חסידים, האט דער איידעם זיינער כ"ק אדמו"ר שליט"א, באקאנט אונטער דעם נאמען "רבי יאנקעלע", איבערגענומען די הנהגה און איז מושך צו זיך מאסן חסידים, זיי צו לערנען את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.

הגם אנטווערפן האט א רעפוטאציע פון א חסידישע שטאט, זענען די שטעטישע בתי מדרשים נישט פארלאזן. אין די אלע בתי מדרשים הערט מען א קול תורה ותפילה. אין דער נעסטליי שוהל פון די שומרי הדת זאגט הרב ליבערמאן שליט"א טעגליך דעם דף היומי, און אין דעם בית המדרש פון דער מזרחי ווערן יעדן טאג געלערנט שיעורים. די קליינע ספרדישע קהילה וועלכע ווערט אנגערופן די "פארטוגעזישע" שוהל האט זיך אויך שטארק אנטוויקעלט. הרב סוגראבי שליט"א וועלכער איז דארט רב און חזן, ציט צו די ספרדישע אידן און ברענגט זיי אין דעם פראכטפולן בית הכנסת וועלכער געפינט זיך אין סאמע דיאמאנטן־צענטרום.

אלטע דיאמאנטן סוחרים וועלכע קומען נאך אנטווערפן קענען נוט די שיינע שוהל. פאר עטליכע יאר האבן אראבישע טעראריסטן געלאזט שפרענגען א באמבע פאר דעם איינגאנג פון די שוהל די רוצחים האבן אבער געלייגט די באמבע אין טאג פון שמיני עצרת. קיין שום אידישער סוחר איז דעמאלט נישט געווען אין דער גאס. און אזוי ארום איז על פי נס פארמיטן געווארן א שרעקליכע קאטאסטראפע.

בילד פון אן אגודה־קאנפערענץ אין אנטווערפן. פון רעכטס צו לינקס: ר׳ שמואל אסטערזעצער און יבלח״ט ר׳ שלמה קלאגסבאלד, מרא דאתרא הרב קרייזווירט, הרב משה שערער, שטראסבורגער רב

יו״ר פון אנטווערפענער אגודה

אידישע רעפרעזענטאנץ

ווען נאפאלעאן האט נאך רעגירט איבער די פלעמישע און וואלאנישע פראווינצן, האט ער געגעבן געוויסע רעכט פאר די אידישע באפעלקערונג און אינסטאלירט דעם א.ג. "קאנסיסטואר" אלס די אפיציעלע פארטרעטונג פון די "בעלגישע בירגער פון אידישן גלויבן". די פולע רעכט האבן די אידן ערשט דערהאלטן נאך די אומאפהענגיקייט פונ׳ם בעלגישן קעניגרייך אין יאר 1831.

דער "קאנסיסטואר" איז צוזאמענגעשטעלט פון פארטרעטער פון אלע אידישע ארטאדאקסישע קהילות אין לאנד. אפילו די איינציגע רעפארמירטע סינאגאגע אין ברוסעל האט נישט געקענט באקומען קיין דריסת הרגל אין דעם "קאנסיסטואר". עס איז אן אומגעשריבענער געזעץ אז דער יו״ר איז א פארטרעטער פון די גרויסע קהילה אין ברוסעל און נאך די פענסיאנירונג פון דעם פריערדיגן פארזיצער, בארא זשאן בלאך, איז אויסגעוועלט געווארן זשארזש שנעק, א פראפעסאר אין ברוסעלער אוניווערסיטעט.

די רעגירונג סובסידירט דעם געהאלט און די דירות פון די רבנים, דיינים און חזנים אין די פארשידענע שטעט. א חלק פון די הוצאות פון די בתי מדרשים און בתי כנסיות אין ווייטער אויפגעהאלטן. יעדער איד אין לאנד האט דאס רעכט צו פארלאנגען אז זיין קינד זאל באקומען לימודי קודש דורך א אידישן לערער און דאס ווערט סובסידירט דורך די רעגירונג.

מען מוז זיך נישט איינרעדן אז פון דעם "חינוך" וואקסן ארויס "גאונים". הצבסטענס בהעננגט עס דערצו אז דאס קינד זאל האבן א געוויסן שייכות און נישט פארגעסן אז ער איז א איד. דער איינפלוס פון דעם "קאנסיסטואר" ביי די אויטאריטעטן איז א גרויסער. ווען א טעראריסט האט בשעתו געווארפן א האנט־גראנאט אויף די אינגלעך פון דער זומער־קאלאניע פון אגודת ישראל, האט דער דעמאלטדיקער אינערן־מיניסטער מוראוי צוזאמענגערופן דעם "קאנסיסטואר" און דורכגעשמועסט מיט זיי די נויטיגע מאסמיטלען כדי צו פארזיכערן די "סעקיוריטי" פון די אידישע מוסדות.

פאר דעם נייעם בעלגישן שחיטה געזעץ, די אלטע בתי עלמין אין לאנד, אידישע סאלדאטן אין בעלגישן מיליטער (שבת און כשרות) א.א.וו. איז דער קאנסיסטואר דער איינציגער פארשטייער כלפי דער רעגירונג. די חרדישע וועלט האט זיך נים איינגעלעבט אין די ארבעט פון "קאנסיסטואר". דער אלטער עסקן ר׳ שלמה רינגער ז״ל איז געווען במשך לאנגע יארן דער וויצע פארזיצער און מיט ווירדיקייט פארטרעטן דאס חרדישע אידנטום. היינט אז עס האט זיך געשאפן אין די אייראפעאישע געמיינשאפט א פראבלעם מיט דער שחיטה און די אייראפעאישע קאמיסיע אין ברוסעל ארבעט אויס נייע גזירות פאר גאנץ אייראפע, איז דער בעלגישער "קאנסיסטואר" באאויפטראגט געווארן דעם פארשלאג מיט די כארופענע אינסטאנצן צו דיסקוטירן און אויסצובעסערן. אזוי אז עס זאל ווייטער קענען זיין א שחיטה מהודרת אין די לענדער.

די קאנטאקטן מיט די לאקאלע רעגירונגען אין אנטווערפן זענען ווייטער ווארימע און דער קעגנזייטיקער יחס איז א אויסגעצייכנטער. דאס יאר פייערט די בעלגישע באפעלקערונג דעם 60־סטן געבורטס־טאג פון דעם מלך בודעווין, ווי אויך זיין 30־יאריק חתונה־טאג. לכבוד די געלעגנהייט האט דער מרא דאתרא הגר״ח קרייזווירטה שליט״א אין די גרויסע שוהל ארויסגעדריקט דעם דאנק פון דעם אידישן ישוב צו דעם בעלגישן קעניג פאר זייער פריינדליכע באציאונג צו די אידישע בירגער און פאר דערמעגליכן דעם אויסבוי און די אנטוויקלונג פון די אידישע מוסדות התורה והחסד.

א קהלה פון צדקה וחסד

ווען איר באגעגנט א אנטווערפענער איד וועט איר פון אים הערן: "איר ווייסט וויפיל צדקה און חסד גייט ארויס פון אנטווערפען"? דאס וועלכע וועט איר הערן פון אלע אידן וועלכע קומען דא זאמלען פאר הכנסת כלה, פאר א ישיבה, א כולל ועוד ועוד...

אבער נישט נאר וויפיל געלט עס גייט "ארויס" פון שטאט. אויסערגעווענליך איז דאס צדקה וחסד וואס ווערט געטאן אינערהאלב די שטאט אליין. נאך לאנג פאר די מלחמה האבן זיך די ביידע קהילות פאראייניגט אין די "צענטראלע". וועלכע האט זיך פארנומען מיט אלע עניני צדקה וחסד

נאך א בילד פון אן אגודה־זיצונג. פון רעכטס צו לינקס ר׳ לייבל פערלמאן, ר׳ דניאל קלאגסבאלד, ר׳ דוד אהל, ר׳ חיים פלינטשניק און ר׳ אהרן [illegible] (היינט אין קאפשטאט)

אין שטאט: א פראכטפולער מושב זקנים. אויך א ברוקלינדיקער במין ביים יב פאר וואקאציעס אפרו. די "צענטראלע" זארגט פאר חולאים, פאר בעדערפטיגע, פאר פראבלעמאטישע קינדער, קמחא דפסחא, וכדומה. אויך די נשי אגו״י פירן א ברייטע אקטיוויטעט מיט "מתן בסתר" ווי אויך אנדערע מעשי חסד. די מתפללים פון דעם פשעווארסקער בית המ״ד האבן געגרינדעט א ריזיגן גמ״ח "חסדי יצחק" אויפ׳ן נאמען פון דעם גרינדער פון דער גזע כ״ק האדמו״ר ר׳ איציקל זצוק״ל. א נעץ פון חסד וואס נעמט ארום די גאנצע שטאט.

אידן פון דער גאנצער וועלט בפרט פון ארץ ישראל לאזן זיך אראפ נאך בריסעל, פאר הארץ און אנדערע טראנספלאנטן די בעלגישע דאקטוירים האבן זיך ערווארבען א שם אלס ספעציאליסטן אויף דעם געביט. א גרופע יחידים בראשם הרב ר׳ אלי׳ שטערנבוך שליט״א מג״ץ פון דער מחזיקי הדת, און דער אומדערמידליכער יונגער עסקן ר׳ שבתי האפמאן נ״י, שטייען טאג און נאכט גרייט צו העלפן שלא על מנת לקבל פרס און דאבן טאקע במשך די יארן אויפגעטאן בעוואלדיגע זאכן אויף דעם געביט.

שטילע הכנסת כלה הילף, אינדיווידועלע ביקור חולים, די הילפס גרופע "יד ביד", הכנסת אורחים א.א.וו. דאס איז נאר א חלק פון דעם חסד וואס מען העלפט מענטש צו מענטש און הארץ צו הארץ. ווייל חסד איז דאך פון די אלו דברים שאין להם שיעור וכו׳

אגודת ישראל

ווען עס איז געגרינדעט געווארן אגודת ישראל אין קאטאוויץ אין יאר תרע״ב, האבן אין אנטווערפען א גרופע פון חרדים לדבר ה׳, געשאפן א סניף פון דער וועלטס־באוועגונג. מיט דער צייט האט זיך דער סניף אנטוויקלט אין ארומנעמען אלע קרייזן פון דער אידישער באפעלקערונג אין דער שטאט. דער דעמאלטדיקער מרא דאתרא הגה״ק ר׳ מרדכי ראטענבערג הי״ד וזצוק״ל וועלכער איז נתמנה געווארן אלס חבר פון מועצת גדולי התורה, האט געגעבן דעם אימפולס צו פארוויירקליכן דעם אגודיסטישן אידעאל — אחדות און אחריות פארן ציבור. די הויפט אקטיוויטעטן האבן זיך אויסגעדריקט אין מתנך מיט דעם יונגען דור און אט דעם אידעאליסטישן נייסט. און למעשה האט דער חינוך שטארק נושא פירות געווען

ווי קען מען זיך היינט פארשטעלן דאס אידישע אנטווערפן אן די פעדוענליכקייט פון דעם אגודה ועטעראן ר׳ שלמה קלאנסבאלד נ״י וועלכער האט במשך א גאנצן יובל אריינגעלייגט זיין שטעמפעל אויף דעם ציבור׳דיגן לעבן פון די "ירושלים ד׳אייראפע"? אלס יושב ראש פון דער חרדישע קהילה "מחזיקי הדת". אלס אנפירער פון די יסודי התורה, שטייענדיג אין שפיץ פון ועד הישיבה. א.א.וו. איבעראל איז זיין עסקנות א ריינער פראדוקט פון די אגודיסטישע שוהלע.

אין צוויי אימפאזאנטע בנינים מיט א גרויסן פארזאמלונגס זאל, זיצונג־

די מקוה אין אנטווערפן

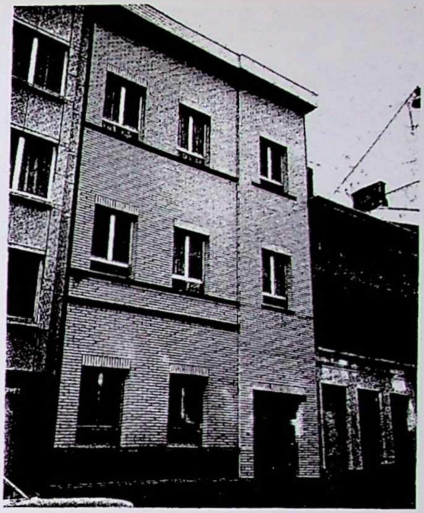

אגודת ישראל בנין אין אנטווערפן

זאלפן, סעקרעטאריאט, און א גרויסע צאל ציכערן פאר די יוגענט גרופן, ווערן טעגליך געגעבן שיעורים, ארגאניזירט פארזאמלונגען און רעפעראטן, סיומים פון דף היומי, צרכניות, יוגענט אקטיוויטעטן, זומער, ווינטער און "דעי" קעמפ, פובליקאציעס, בקיצור אלעס וואס קען ווערן ארגאניזירט אונטער די אגודיסטישע פאן.

אלס גרעסטע אידישע פארטיי אין בעלגיע פארנעמט די אגו"י א צענטראלע פאזיציע אין די קאנסטעלאציע פון די אידישע ארגאניזאציעס. די באוועגונג בכלל און די עסקנים בפרט ווערן באטראכט אלס די ווארטזאגער פון דעם אנטווערפענער יישוב. דער קעגנזייטיקער יחס מיט די אנדערע ארגאניזאציעס איז א רעספעקטפולער און א פריינדליכער.

נאך דער מלחמה האט די אגו"י אין איר הנהלה פאראייניגט עסקנים פון א אינטערנאציאנאלן פארנעם. מיר ווילן דא נאר דערמאנען: ר' שמואל אסטערועצער און ר' משה באבנער זכרונם לברכה, ר' לייבל פינקוסעוויטש ז"ל, די ברידער פעצבטער ר' קלמן און ר' איטשע זכרונם לברכה, ר' מענדל הוס ז"ל, ר' משה פישלער ז"ל און נאך אנדערע אומפארגעסליכע עסקנים ארורכגענומען מיט דעם "ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם". און יבדל"ח ר' שלום דוד האראוויץ נ"י וועלכער פירט היינט אן מיט די אנטווערפענער אגודת ישראל און אירע לאקאלע און אינטערנאציאנאלע אקטיוויטעטן.

אומפאגעריך זעגען אויך די לייסטונגען פון די נשי אגודת ישראל וועלכע האבן אין זייער אייגענעם בנין אנטוויקלט א נעץ פון אקטיוויטעטן לשם ולתפארה. בקיצור א לעבהאפטע ארגאניזאציע וועלכע שטראלט ארויס אין אלע לאקאלע קערפערשאפטן און אינסטיטוציעס.

מען מוז דא דערמאנען די נשים צדקניות וועלכע זענען פריער געשטאנען אין שפיץ פון דער באוועגונג: די פרוי פלאדא ראטהשילד ע"ה וועלכע איז בשמחה אויך געווען וועלט־פרעזידענטין פון די נשי אגודה. צוזאמען מיט איר און שפעטער נאך איר זענען די פרויען רינגער (סאפענהיים), מרס. רבקה פינקוסעוויץ (האראוויץ) א תלמידה פון שרה שענירער ע"ה, פרוי אלעך און פרוי רויטענבארג שי' געווען די אנפירער אין דער רוח החיים פון די נשי וכנות. א יונגער דור פון עסקניות אונטער די לייטונג פון די פרויען ס. אללעך און קארנפעלד שי' האבן איבערגענומען דאס אחריות און לייטן ווייטער דעם אפאראט פון דער באוועגונג.

דף־היומי

דער דף היומי ווערט היינט געלערנט אין אלע בתי מדרשים פון שטאט. דעם עלטסטן שיעור זאגט ר' חיים אריה ווילבערשטיין נ"י אין אסטען בית המדרש, שוין מער ווי 40 יאר. דעם גרעסטן שיעור זאגט פארטאגס הרב ר' פנחס ברויער שליט"א אין בית המדרש פון אגודת ישראל. הרב אליהו אפטערגוט שליט"א איז היינט ממשיך דעם שיעור אין זיין אייגנארטיגן וועג. הרב פנחס ברויער שליט"א זאגט דעם דף היומי בייטאג אין וויזשניצער בית המדרש פאר א גרויסן עולם לומדים. מגידי שיעור זאגן אין די בתי מדר"ש און אין די שטיבלאך, און אידן לערנען תורה אין די אלע שטיבלעך בחברותא. א געפאקטער עולם איז דעם רייזיגן "עליואבעס" זאל, ווען געקומען זיך משתתף זיין צום סיום דיש זאס איז פארגעקומען לעצטן יאר.

א היימישע שטאט

די אנטווערפענער אידן האבן אין דער וועלט א באזונדערן סטאטוס. רובא דרובא פון די אנטווערפענער אידן רעדן וועגן זייער שטאט מיט גרויסקייט און שטאלץ. די איינוואוינער זענען צוגעבונדן צו זייער מקור. אפילו ווער עס וואוינט שוין אין "דער פרעמד", בלייבט נאך אלס די נאסטאלגיע צו דעם "שטעטל" אויף די ברעגן פון דער "סכעלדע".

רוב אנטווערפענער אידן וואוינען צוזאמען אין איין געגנט. רובא דרובא האבן די זעלבע עקאנאמישע אינטערעסן אין די דיאמאנטן געשעפטן. ניטא נאך א ארט ווי דער גאנצער עולם רעדן צווישן זיך אזא נאפטיגן אידיש און טרעפן זיך רעגלמעסיק טאג איין טאג אויס אין די דיאמאנטן בערזע.

דאס אלעס שאפט אן אחדות. מען האלט זיך צוזאמען און מען פילט איינער פאר'ן צווייטן. מען פילט די ווארימקייט, דאס "היימישקייט" און דאס האלט אויף דעם קשר של קיימא. דאס גיט א געפיל פון שטאלץ, ווייל יעדער אנטווערפענער האלט זיין שטאט פאר א שטיקל "מיין"...

ר' לייבל פינקיסעוויץ ז"ל, פון די וועטעראנען פון אגודת ישראל אין בערלין, איז געווען צווישן פיאנערן פון דער באוועגער אגודת ישראל אין אנטווערפן

גרינדונג "מחזיקי הדת" אנטווערפען

ייסוד הקהילה החרדית באנטווערפען יצ"ו

אין די יאהרען צווישן 1870 און 1880 האבן אנגעהויבען אין אנטווערפען זיך באזעצען חרד'ישע יידען. ביז יעצט איז אמסטערדאם געווען דער צענטרום פונ'ם דיאמאנט האנדעל אין מערב אייראפע.

וועגען געוויסע סיבות האט זיך דער מסחר און די אינדוסטרי אוועקגעצויגען פון האללאנד און איז אריבערגעקומען נאך אנטווערפען. אסאך האללענדישע יידען האבען זיך מיט זייערע משפחות געצויגען און באזעצט אין בעלגיע. אויך אסאך יידישע דיאמאנט און צירינג סוחרים פון מזרח אייראפע, בפרט פון די צענטראלע גאליציאנער שטעט (ווי קראקא, צאנז, לעמבערג, קשאנאוו א.א.וו.) און פון אונגארישען אויבערלאנד (ווי פרעשבורג-בראטיסלאווא און די געגענט), וועלכער האט אין די דאזיקע צייט געהערט צום גרויסען עסטרייכישען רייך, זענען געקומען וואוינען אין אנטווערפען.

א חלק פון די סוחרים זענען געווען פרומע יידען און קומענ'דיק זיך באזעצען אין אנטווערפען האבען זיי געמוזט זארגען פאר אלעס וואס יידען שומרי תורה ומצוות האבען נויטיג, ווי צ.ב. א בית המדרש, כשרות, א מקוה, חינוך, א בית עולם, א.א.וו.

צילום משנת תש"ו. יושבים משמאל לימין: ה. שאמישא, מ. שווערנער, הרב דר' ש. שפירא, גנזל ע. ווינער והרה"ג ר' חיים יעקב ראטטענבערג זצ"ל
עומדים בשורה הראשונה משמאל לימין: ש. הערשאפט, טורקסמא, ל. מלמדוף, י. הורוויץ,
ר. ראצערסדורפער, א. בראנדייס, י. חלהון, ד. סייפטער, ה.מ. איינהארן ח. ראבינאוויטש, ב. קאהאן, ל. לעססער
בשורה שני': ש. שרייבער, י. שטערנגאלף, ח. לאקס,
בשורה שלישית: ל. וואהל, א. זילבערמאן, למעלה: ראבינאוויטש, וכ. גראסס

ער האט אין זיינע יונגע יאהרען געלערנט אין אט דעם חדר פון ר' שלום פיינער צוזאמען מיט הרב אולמאן דער שפעטער'דיקען רב הראשי פון בעלגיע).

דער דאזיקער בית המדרש איז מסתמא געווען דאס עלטסטע שטיבעל אין שטאט. עס איז שפעטער אריבער אויף די לעווערדיק שטראסע און איז געבליבען אפען ביז די דייטשען ימ"ש האבען דעפארטירט דעם גבאי, א'ן אייניקעל פון ר' שלום פיינער ז"ל, און מיט כח געשלאסען דעם בית המדרש אין יאהר 1942.

א יאהר שפעטער (1884) האט ר' יצחק הערש ראצערסדארפער ז"ל געעפענט א שטיבעל אין די האווניערשטראסע און דארט געברענגט צו פיהרען א מלמד פאר זיינע קינדער.

אינטערעסאנט איז די מעשה וואס ווערט אראפגעברענגט אין ספר "תולדות סופרים" פון ר' יוסף צבי סופר זצ"ל. אין פרעשבארג האט אין די צייט געוואוינט די משפחה ראצערסדארפער א גאר פרומע אפגעהיטענע משפחה. דער זוהן ר' יצחק הערש, א יונגערמאן מיט א פרוי און קינדער האט געמאלדען זיינע עלטערען אז ער וויל מיט די גאנצע משפחה ארויספאהרען זיך באזעצען אינ'ם בעלגישען אנטווערפען.

ער האט שוין דארט א פאר יאהר געוואוינט אין זיך ארייגעלאזט אין דיאמאנט מסחר איבערלאזענ'דיק אין דער היים אין פרעשבארג די פרוי און די קינדער. ער האלט אז עס איז נישט קיין חינוך איבערצולאזען די קינדער א גאנץ יאהר אליין אהן א טאטע, ממילא וויל ער זיי דארט מיטנעמען.

פארשטייט זיך אז דער פאטער פון ר' יצחק הערש ראצערסדארפער האט נישט געוואלט אז זיין זוהן זאל אוועק פאהרען פון דער היים אין מזרח אייראפע און זיך באזעצען מיט די משפחה אין אנטווערפען.

דער זוהן האט זיך טאקע שוין זייט א צייט געצויגען פון פרעשבארג און זיך באזעצט אין וויען מיט זיין פרוי אין קינדער. אבער ווי קען מען צושטעלען וויען צו אנטווערפען.

מען ווייסט אז פויליש גאליציע האט אין די צייט געהערט צו די עסטרייכיש-אונגארישע אימפעריע און די גאליציאנער יידען האבען

א גרויסער טייל פון די מזרח אייראפעאישע יידען וועלכע האבען זיך אהער געצויגען, זענען נאך געווען יונגע מענטשען און זייערע עלטערען האבען מורא געהאט זיי אליין ארויס צו לאזען אין "די פרייע וועלט", אין א'ן ארט וואס מען האט דאמאלט גערופען "אין א גויאישע שטאט". רוב פון זיי זענען קודם געקומען אהן זייער משפחה כדי צו זעהן וויאזוי קען מען דא מאכען פרנסה און צי מען קען צוגרייטען די נויטיקע מוסדות פאר א יידיש לעבען מיט א משפחה.

עס האט זיך צווישען זיי ארויסגעשטעלט עסקנים וועלכע האבען זיך גלייך גענומען צו די ארבייט און מיט די דאמאלט'דיקע מעגליכקייטען אוועקגעשטעלט די ערשטע "היימישע" מוסדות אין שטאט.

צווישען די עסקנים קען מען דערמאנען די נעמען פון ר' שלום פיינער, ר' יצחק הערש ראטצערסדארפער און ר' יוסף בליך זכרונם לברכה און נאך אנדערע וואס זייער ערשטער שריט קומענ'דיק נאך אנטווערפען איז געווען צו זארגען פאר אט די וויכטיקסטע רעליגיעזע באדערפענישען.

די עסקנים האבען געעפענט א פאר שטיבלעך און בתי מדרשים. דאס פיינער שטיבעל האט זיך אריגינאל געגרינדעט אויף די וואן אימערזעיל שטראססע. ר' שלום האט דארט אינ'ם זעלבען בנין אויך געעפענט עטליכע קלאסען פון א תלמוד תורה (בערך אין יאהר 1954 האט דער באקאנטער נדבן ראמי גאלדמונץ געשפענדעט פאר די יסודי התורה א זאאל פאר זשימנאסטיק (turnzaal). ביי די עפענונג האט ער געהאלטען א דרשה און ער האט דערציילט אז

זיך פריי געקענט באזעצען אין וויען. עס האבען דארט אין די צייט טאקע געוואוינט טויזענטער חרדישע משפחות מיט אלע חרדישע באקוועמליכקייטען בשעת אין אנטווערפען איז כמעט נישט געווען קיין כשר עסען, נישט קיין אייגענע מקוה און נישט קיין היימישער חינוך.

ווייטער דער זוהן האט גע'טענה'ט אז ער איז ב"ה מצליח אינ'ם דיאמאנט געשעפט אין אנטווערפען און דאס פארלאנגט ביי איהם דארט צו פארבלייבען אויף פיעל לענגערע פעריאדען און אזוי פארנאכלעסיגען דעם חינוך פון די קינדער.

מען האט באשלאסען צו פרעגען דעת תורה ביים מונקאטשער רב, הרב חיים סופר זצ"ל (רער מחנה חיים) וועלכער האט פונקט אין די צייט געוויילט אין פרעשבורג.

דער זוהן ר' יצחק הערש ז"ל האט איהם געזאגט אז וועגען כשר עסען און וועגען א מקוה קען מען כסדר פאהרען נאך אמסטערדאם. עס פארשטייט זיך אז דער מונקאטשער רב האט געגעבען גערעכט דעם פאטער און געהאלטען אז די סכנה פון ארויספאהרען איז א גרויסע.

דער זוהן האט זיך אבער נישט געלאזט און נאך א לאנגען פארהער איז מען אדורך געקומען מיט א פשרה: דער זוהן האט געמוזט געבען א תקיעת כף אז ער וועט טוהן - אליין אדער מיט אנדערע דארטיקע יידען - אלעס מעגליך אז מען זאל אהין ברענגען א'ן היימישער שוחט, העלפען עפענען א חרד'ישע קהילה און זארגען פאר א מלמד און א רב אין שטאט.

דער אפמאך איז נאר גילטיק אויף איין יאהר. אויב ער וועט אין לויפען פון דעם ערשטען יאהר נישט קענען אויספיהרען דאס וואס מען האט אפגערעדט, פארפליכטעט ער זיך צוריק צו קומען וואוינען "אין דער היים". נאך דעם אפמאך איז ר' יצחק הערש ארויסגעפאהרען נאך אנטווערפען און האט זיך גלייך גענומען אויספיהרען די פשרה.

ביים סוף פון ערשטען יאהר איז דער פאטער פון ר' יצחק הערש נפטר געווארען אין פרעשבורג (בראטיסלאווא). צוריק קומענ'דיק צו די לויה האט ר' יצחק הערש דעם מצב איבערגערעדט מיט'ן מונקאטשער רב, וועלכער האט באשלאסען אז ער האט ביז יעצט אויסגעפיהרט די תנאים ווי אפגערעדט און אז ער קען בלייבען וואוינען מיט די משפחה אין אנטווערפען. דער מלמד וועלכער ער האט געברענגט נאך אנטווערפען איז געווען הרב נח צבי אולמאן זצ"ל, דער איידעם פונם אויבען דערמאנטען מונקאטשער רב, דער מחנה חיים זצ"ל.

גלייכצייטיג האבען זיך אנגעהויבען צו עפענען נאך קליינע שטיבלעך און בתי מדרשים'לעך אין שטאט. א טייל צוליב די פארשיעדענהייט פון די נוסחאות און חסידות אבער אויך א טייל צוליב דעם מאנגעל אין פלאץ. מען האט נישט געבויט קיין נייע שוהל אדער בית המדרש, נאר די יידען פון יעדע געגענט האבען זיך געדונגען צימערען און דאס איז געווארען דער דארטיגער בית המדרש. אזוי האט מען אין יעדע געגענט געדארפט עפענען א שטיבעל און געדארפט זארגען אז יעדער זאל האבען א'ן ארט וואו צו זיצען ביים דאווענען, בפרט אין די ימים נוראים ווען מען האט אזוי לאנג געדאווענט.

די אלע שטיבלעך זענען נישט געווען אפיציעל אנערקענט דורך די רעגירונג און זענען נישט געווען פארטרעטען אינ'ם בעלגישען קאנסיסטואר.

אויך איז נאך נישט געווען קיין צענטראלע חרד'ישע קהילה. עטליכע בעלי בתים האבען געצאהלט א שוחט וועלכער האט פארזארגט די שטאט מיט כשר פלייש. אויך איז נאך נישט געווען קיין אפיציעלער חרד'ישער רב. עס האבען געוואוינט אין שטאט א פאר תלמידי חכמים מיט סמיכה, וועלכע האבען געפסק'נט ווען עס האט זיך געמאכט א שאלה, בתוכם הרב נח צבי אולמאן זצ"ל וועמען ר' יצחק הערש ראצערסדארפער ז"ל האט געברענגט פאר זיין א מלמד מיט זיינע און נאך אנדערע קינדער (ער איז שפעטער געווארען דער רב אב"ד פון די קהילה "מחזיקי הדת").

עטליכע חרד'ישע יידען, בתוכם ר' שלום פיינער און ר' יצחק הערש, זענען געווען מיטגלידער פון די גרויסע אפיציעלע האללענדישע יידישע קהילה און זיי האבען זיך שטארק אינטערעסירט אין די כשרות און אינ'ם אונטערהאלט פון די מקוה.

די לייטונג פון די האללענדישע קהילה איז טאקע געווען זעהר צופריעדען אז אט די חרד'ישע יידען האבען די מקוה אונטערהאלטען, סיי פינאנציעל און סיי אין כשרות. זיי האבען זיך געקלערט "א'ן עול אראפ פון אונזער קאפ".

עס זענען פארגעקומען עטליכע גענעראל פארזאמלונגען פון די האללענדישע קהילה. ר' יצחק הערש ראצערסדארפער און ר' שלום פיינער, ווי אויך אנדערע חרד'ישע יידען, האבען דארט גענומען דאסווארט און זיך בעיקר אפגעשטעלט אויפ'ן פראבלעם פון א בית הכנסת אין די "יידישע" געגענט, ווי אויך וועגען דעם כשרות און די מקוה. מען זעהט אויף די תשובות וואס די אנפירער האבען זיי געגעבען אז זיי זענען געווען צופריעדען אז זיי זארגען זיך פאר דעם. טראצדעם האבען די חרד'ישע יידען געפיהלט אז זיי זענען דארט "איינגעבעטענע" און מען טוט זיי נאר א טובה. זיי האבען געוואלט א קהילה וואו אט די רעליגיעזע באדערפענישען זאלען זיין אינ'ם צענטרום פונ'ם פראגראם. אויך האבען זיי זיך נישט געקענט באפרידיגען מיט'ן רב פון די קהילה און מיט די אפיציעלע אנטווערפענער פארטרעטונג אין בעלגישען קאנסיסטואר.

הרב יצחק מאיר לעווין ז"ל בהניטו לאנטווערפען

לאנגזאם האט זיך אויסגעארבייט א פלאן צו שאפען א'ן אייגענע חרד'ישע קהילה. מען האט געוואוסט אז דאס איז נישט אזוי לייכט צו רעאליזירען. עס זענען געווען ווייניג אויסזיכטען אז די רעגירונג זאל אזא נייע קהילה שנעל אנערקענען און צוטיילען סובסידיעס פאר א רב און א חזן, ווי אויך פאר דעם בוי פון א בית הכנסת און דעם אונטערהאלט דערפון. דאס כשרות איז אויך געווען א פראבלעם ווייל די האללענדישע קהילה האט ביז יעצט בייגעשטייערט צו די הוצאות פונ'ם שוחט. די שחיטה איז אין די צייט טאקע געווען א גרויסע הכנסה,

טראצדעם האט די האללענדישע קהילה פארשטאנען אז אויב מען וויל אז די שחיטה זאל ווערען גערעכענט צו איהר קרעדיט, מוז זי אויך אין א געוויסע מאס דעקען די קאסטען און דאס האבען זיי טאקע געטוהן. קיינער האט זיך נישט איינגערעדט אז אויב מען וועט יעצט טיילען די האללענדישע קהילה, זאלען די אנפירער זיך ווייטער באטייליגען אינ'ם אויסהאלט פונ'ם שוחט.

אין יאהר 1892 (תרנ"ב) האט מען צוזאמענגערופען א פארזאמלונג אין די קורצע קיעוויט שטראסע. עס האבען זיך דארט באטייליגט א גרויסער צאהל חרד'ישע יידען, נוסח ספרד און נוסח אשכנז. עס זענען נישט פארהאן קיין גענויע ציפערען, אבער מען רעדט וועגען בערך 150 מענטשען וועלכע האבען פארטרעטען 175 משפחות.

דער ערשטער און וויכטיגסטער פונקט אויפ'ן סדר היום איז געווען צו די חרד'ישע יידען וועלען זיך פאראייניגען, שאפען א קהילה און אויפנעמען א'ן אייגענעם רב. דאן וועט מען באהאנדלען די פראבלעמען פון כשרות, פון די מקוה און פון בית הקברות. ווי שוין דערמאנט זענען סיי די כשרות ווי די מקוה אנגעפיהרט געווארען דורך די חרד'ישע יידען. אין צוויי פון די דריי יאטקעס זענען די אייגענטומער געווען פרומע יידען און מען איז געווען איבערצייגט אז זיי וועלען זיך אנשליסען אין די נייע חרד'ישע קהילה אויב מען וועט זי גרינדען.

נאר ביי די מקוה איז געווען א פראבלעם. ביז דאמאלט איז געווען נאר איין מקוה אין שטאט און זי האט זיך געפונען אינ'ם בנין פון די אלטע האלענדישע שוהל אין די Pieter Potstraat. מען האט געפלאנט צו בויען א נייע מקוה אין די געגענט וואו עס וואוינען יעצט די חרד'ישע יידען, אבער דערווייל האט מען זיך געמוזט פארזיכערען אז מען וועט קענען געברויכען די מקוה פון די האללענדישע קהילה. די ארגאניזאציע פון די חברא קדישא איז נישט געווען קיין נייער פראבלעם, ווייל ביז יעצט איז אויך כמעט די גאנצע ארבייט פון די חברא קדישא געליגען אויף די פלייצעס פון די חרד'ישע יידען.

דער פלאן איז געווען אז מען וועט אונטערהאנדלען מיט די האללענדישע קהילה, ווייטער פיהרען דאס כשרות, די חברא קדישא און אויך די מקוה און האבען איבער איהר די פולע רעליגיעזע קאנטראלע און א פרייען צוגאנג.

עס שיינט אז ביי די ערשטע גענעראל פארזאמלונג האט מען נאר באשלאסען אז די באשטייענדיקע זעקס גרויסע שטיבלעך וועלען זיך ווי ווייט מעגליך פאראייניגען. מען האט נאך נישט באשלאסען צי מען וועט טאקע גרינדען א'ן אייגענע קהילה און זיך שיידען פון די האללענדישע קהילה. א טייל פון די מיטגלידער האבען געוואלט מען זאל ערשט אויסרעכענען וועלכע וועלען זיין די פינאנציעלע לאסטען פון אזא דראסטישען שריט.

א פאר וואכען שפעטער איז מען זיך ווידער צוזאמען געקומען און מען האט דעפיניטיוו באשלאסען צו גרינדען א'ן אייגענע קהילה. עס איז געקומען אויפ'ן טיש די פראגע פונ'ם נאמען פון די נייע קהילה. ביז יעצט האט יעדעס בית המדרש געהאט זיין אייגענעם נאמען. ר' שלום פיינער'ס שטיבעל האט אזוי געהייסען. דאס בית המדרש פון ר' יצחק הערש ז"ל האט געהייסען "די ראצערסדראפער שוהל", אויך האט מען עס גערופען דאס בית המדרש "ערת ישורון" און אזוי אויך אלע אנדערע שטיבלעך. יעצט האט מען געמוזט געפונען א נאמען פאר א קהילה וועלכער זאל ארומנעמען די אלע בתי מדרשים און שטיבלעך. די גרינדערס האבען פארשטאנען אז די רעגירונג וועט זיי נישט אזוי שנעל אפיציעל אנערקענען. אויך האבען זיי נישט געוואלט איינשטעלען און באקומען א וויגערונג פון די רעגירונג. זיי האבען ליבער געהאט צו ווארטען ביז די קהילה וועט זיך ארגאניזירען

און פונקציאנירען ווי עס באדארף צו זיין און ערשט דאן וועט מען איינרייכען א געזוך ביי די בעהערדען.

אזוי ווי די גרויסע האללענדישע קהילה איז שוין געווען אנערקענט אין אנטווערפען, זענען די אויסזיכטען געווען זייער קליינע אז די רעגירונג זאל מסכים זיין צו אנערקענען נאך א צווייטע קהילה. אויך האבען זיי פארשטאנען אז ווען די רעגירונג וועט פרעגען די מיינונג פון די גרויסע קהילה וועלען זיי זיכער ענטפערען מיט א נעגאטיווע תשובה.

דער יורידישער ראטגעבער פון די קהילה האט זיי דעריבער מייעץ געווען אפיציעל צו פראקלאמירען אז זייער קהילה האט א'ן אנדערען נוסח, וועלכער באשטייט דערוויל נישט אין אנטווערפען. קען זיין אז מיט די יאהרען וועט דאס העלפען ביי די אפיציעלע אנערקענונג. מען האט איהר דעריבער געגעבען דעם נאמען פון "די קהילה פונ'ם פוילישען-רוסישען ריטוס"(נוסח).

די גענעראל פארזאמלונג האט אויך באשלאסען אויפצונעמען א רב פאר די קהילה. הרב נח צבי אולמאן זצ"ל, דער איידעם פון "מחנה חיים". ווי שוין דערמאנט האט ר' יצחק הערש ראצערסדארפער ז"ל, געבראנגט הרב נח צבי אולמאן זצ"ל דער איידעם פון "מחנה חיים", אלס מלמד פאר זיינע קינדער אין אנטווערפען. ער איז געווען פונ'ם חדר פון חת"ם סופר, א'ן אויסגעשפראכענער תלמיד חכם, א ירא שמים און א נעים הליכות.

מען געפינט נישט צוריק אין די ארכיוון אסאך וועגען די דאזיקע גענעראל פארזאמלונג און וועגען די הכתרה פונ'ם נייעם רב.

די נייע חרד'ישע קהילה "פונ'ם רוסיש-פוילישען נוסח" האט זיך לאנגזאם איינגעריכטעט. נאכדעם ווי מען האט אויפגענומען הרב אולמאן זצ"ל אלס רב פון די קהילה, איז דער ערשטער פראבלעם געווען, זיך צו ארגאניזירען און שאפען די אלע צרכי הדת ווי ביי יעדע חרד'ישע קהילה.

מיט בתי מדרשים איז מען שוין געווען אויסגעזארגט, ווייל נאך פאר מען האט געגרינדעט די קהילה, האבען זיך שוין געעפענט 6 שטיבלעך און בתי מדרשים. יעדער איינער איז געבליבען דאווענען דארט וואו ער האט געדאווענט ביז יעצט. מען האט נאר אויפגערופען די חרד'ישע יידען זאלען צאהלען א מיטגלידס-בייטראג פאר די קהילה. א טייל פון די חרד'ישע יידען זענען ביז יעצט געווען מיטגלידער אין די גרויסע האללענדישע קהילה און האבען דארט שוין געצאהלט מיטגלידס-בייטראג. ביי זיי איז נישט געווען קיין פראבלעם, זיי האבען זיך כמעט אלע איבערגעשריבען און געווארען מיטגלידער פון די נייע קהילה. שווערער איז געווען די וועלכע זענען לעצטענס געקומען צו פאהרען און זענען נאך נישט געווען קיין מיטגליד אין א קהילה. זיי האט מען געמוזט געבען צו ערקלערען די וויכטיגקייט און די נויטווענדיגקייט פון א נייע קהילה מיט אלע חרד'ישע באדערפענישען.

אינטערעסאנט איז, אז מען האט געמיינט אז עס וועלען זיך אין די נייע קהילה נאר איינשרייבען אימיגראנטען פון מזרח אייראפע. דערוויל האבען זיך אויך געמאלדען א צאהל יידען פון האללענדישע און דייטשע אפשטאמונג. נאך מעהר, זיי זענען געווען גרייט אפצוגעבען פון זייער צייט און ענערגיע ביים ארגאניזירען די נייע קהילה. זיי האבען שוין געהאט ערפארונג און בעסער געקענט די שפראכע און די געוואוינהייטען אין בעלגיע, און זייער הילף איז געווען זעהר א וויכטיגע אין די ערשטע יאהרען פון די נייע קהילה.

אין אט די צייט איז דורך די שחיטה אריינגעקומען די גרעסטע הכנסה פון יעדע קהילה. אין בריסעל האט דער קאנסיסטואר ארגאניזירט די שחיטה און צוגעטיילט ערלויבענישען פאר די שוחטים. אין אנהויב איז דארט נאר געווען איין יאטקע (דאס פלייש-געשעפט פון מארעל), וועלכע האט געהאט דעם מאנאפאל פון די שחיטה. אזוי ווי דער מארעל איז געווען איינער אליין אויפ'ן

מארק, האט ער גערעכענט הויכע פרייזן פאר'ן פלייש און די קהילה האט צוגעטיילט דאס רעכט פאר נאך אנדערע צוויי פליישערייען (פיליפ און פינקאפס).

דאס האט נישט געהאלפען און די פרייזן זענען ווייטער געווען הויכע. אויך האט מען זיך דערוואוסט, אז די יאטקעס האלטען אויף זייערע געשעפטען אין שבת. די דאדטיקע פרומע קהילה "מחזיקי הדת" האט דעריבער באשלאסען צו פארקויפען זייער פלייש אין א נישט-יידישע פליישעריי און האבען דארט אריינגעשטעלט א שומר. א גרויסער חלק פון די פרומע יידען האבען געקויפט זייער פלייש ביי די נישט-יידישע פליישעריי.

דער שוחט האט אין בריסעלער שטעטישען שחיטה-הויז גע'שחט'ן נאר בהמה פלייש און דאס האט מען פארקויפט אין די יאטקעס. פאר די שחיטה פון עופות, איז דער שוחט געקומען צו די מענטשען אהיים. און די קונים האבען אליין געזאלצען און כשר געמאכט די עופות.

פארשטייט זיך אז דאס איז נישט געגאנגען מיט קיין סדר און די געזעלשאפטען פון צער בעלי חיים האבען שוין דאמאלט אנגעהויבען צו פיהרען אין די פרעסע א קאמפף קעגען די שחיטה. בפרט ווען אין די שווייץ האט מען אין די זעלבע צייט (1897) אפגעשטימט א געזעץ קעגען די שחיטה, האבען אין גאנץ איידאפע די צער בעלי חיים געזעלשאפטען אויפגעהויבען דעם קאפ און געפרואווט צו אסר'ן, אדער לכל הפחות צו באשרענקען די שחיטה. בפרט אין אנטווערפען, וואו עס האבען זיך באזעצט א גרויסער צאהל פרומע יידען און ווי עס האבען זיך געעפענט אסאך כשרע פליישערייען, איז דער פראבלעם געווען זעהר בולט.

לויט די אפיציעלע ראפארטען פון די אנטווערפענער "מחזיקי הדת", האבען די יידען דאמאלט נישט געצאהלט קיין הויכען מיטגלידס-געלט אין די קהילה און כמעט 80% פון די הכנסות פון די קהילה זענען געקומען פון די שחיטה (בערך 44,000 דאמאלט'דיקע פראנק).

אין די פריער'דיקע יאהרען, האט נאך דער קאנסיסטואר געהאלטען א'ן אויג אויף די אנטווערפענער שחיטה. אין יאהר 1869 האט דער בעלגישער רב הראשי, אלי אסטרוק, ארויסגעשיקט א'ן אויפרוף נאך אנטווערפען און דארט געמאלדען "אז אלע פליישען וועלכע ווערען פארקויפט דורך א שוחט וועלכער איז נישט אנערקענט, מוז ווערען באטראכט אלס "טריפה". א'ן עהנליכער אויפרוף האט ער אויך אדויסגעשיקט נאך ארלאן אין 1867, נאך ליעזש אין 1867, נאך הערסטאל (נעבען ליעזש) אין 1866 און פארשטייט זיך אויך אין בריסעל.

אינ'ם אויפרוף נאך ליעזש שרייבט דער רב הראשי דאס פאלגענדע (אויף פראנצויזיש):

מודעה פאר די יידישע געמיינדע פון ליעזש. דער רב הראשי פון בעלגיע האט דעם כבוד מודיע צו זיין צו די גלויביגע פון ליעזש, אז דער חזן הער בארנשטיין איז דער איינציקער אנערקענטער שוחט, האבענדיק דאס רעכט צו שחט'ן בהמות וועלכע מען איז ערלויבט צו עסען לויט די יידישע הלכה. דאס גע'שחט'נע פלייש קען מען באקומען נאר אין די יאטקע פון הער שפיגעל און אין די יאטקע פון הער הייענס אויף די Rue du Pont d'Or. ממילא מוז יעדעס פלייש וועלכעס איז גע'שחט'ן דורך א'ן אנדערען ווי הער בארנשטיין און פארקויפט נישט ביי שפיגעל אדער הייענס, ווערען באטראכט אלס טריפה אין ליעזש און אין די געגענט (דאס ווארט טריפה אין לשון קודש'דיקע אותיות).

די דאזיקע אויפרופען פונ'ם רב הראשי ווייזען קלאהר אויף, אז עס זענען אין די אלע שטעט געווען נישט-אפיציעלע פלעצער וואו מען האט געקענט קויפען פלייש וואס די אייגענטומער האבען באשטעמפעלט אלס זייענ'דיק כשר. סיי יידישע יאטקעס ווי נישט יידישע. (אין אנטווערפען האט מען שוין אין יאהר 1870 געקענט א נישט-יידישע יאטקע וואס האט פארקויפט כשר פלייש. זיי האבען געהאט א שוחט וועלכער האט אפגעשטעמפעלט דאס פלייש אין שעכטהויז און אין געשעפט איז געשטאנען א משגיח. אין די דאזיקע צייט האט מען דעם מענטש גערופען א "שומר" אדער א "נאמן").

די דאזיקע נישט אפיציעלע יאטקעס האבען מסתמא געמוזט געהערען צו א קהילה. זיי האבען דאך ערגיץ געמוזט קויפען דאס כשר'ע פלייש און עס קען דאך נישט זיין אז א געוועהנליכע יאטקע האט געקענט אליין אויסהאלטען און באצאהלען א שוחט. אימפארטירען כשר פלייש איז אין אט די צייט געווען א זעהר שווערע זאך.

פון די אנדערע זייט, אין אסטענדע און אין הערסטאל (נעבען ליעזש), האט מען שוין אין 1866 פארקויפט כשר פלייש און מען געפונט נישט אז עס זאל דארט זיין א יידישע קהילה.

דאס באזעצען זיך פון נייע פרומע יידישע אימיגראנטען אין אנטווערפען און אין בריסעל האט מיט זיך מיטגעברענגט א גרויסע אנטוויקלונג פונ'ם פארקויף פון כשר'ע פראדוקטען. אין 1850 זענען אין בריסעל געווען 3 יידישע יאטקעס. 36 יאהר שפעטער, אין יאהר 1886, זענען שוין דארט געווען 9 יאטקעס, אלע אין די געגענט פון קורעגעם (אנדערלעכט). דערצו זענען געווען 2 עופות געשעפטען, דריי יידישע בעקערס, דריי רעסטאראנטען און דריי יידישע שפעצעריי געשעפטען.

אינ'ם גאנצען לאנד האבען זיך געעפענט כשר'ע האטעל-רעסטאראנטען. אין אסטענדע האט זיך געעפענט אין 1886 דער האטעל רייכסבערג, אין 1899 דער האטעל פראנק און אין 1901 האטעל מארעסקא. אין בלאנקענבערגע (אויף ביים ים) צוויי

האטעלען, מאיר און מעטראפאל און אין ספא האט זיך געעפענט דער האטעל פון די אלמנה באביק.

די אנטווערפענער יידען פלעגען אויף זומער-ראטשע ארויספאהרען נאך היידע. דארט האט זיך אין יאהר 1908 אין קאלמטהאוט (א דערפעל דערנעבען) געעפענט דאס האטעל t Hof 'van Heide.

אין ליעזש איז אין יאהר 1886 געווען נישט מעהר ווי איין יאטקע (שפיגעל) ווי אויך איין רעסטאראנט (סאסעראטה). 13 יאהר שפעטער אין 1899 זענען שוין דארט געווען 5 יאטקעס און 2 רעסטאראנטען.

אפילו אין נאמור איז אין יאהר 1896 געווען א יאטקע (שלמה הערץ) און א רעסטאראנט (די דייטשע קרעטשעמע). אויך אין ארלאן זענען אין זעלבען יאהר געווען טעטיג צוויי יאטקעס און אין גענט איינער. (אין די אלע שטעט מעהר ווי היינט).

די גרעסטע אנטוויקלונג ביים פארקויף פון די כשר'ע פראדוקטען, איז פארגעקומען אין אנטווערפען. אין יאהר 1886 האט מען אין אנטווערפען געציילט 4 כשר'ע יאטקעס און 2 רעסטאראנטען. די דאזיקע 4 יאטקעס זענען דאמאלט געשטאנען אונטער די השגחה פון די גרויסע "האללענדישע" געמיינדע און זענען ביי איהר געווען אפיציעל געמאלדען.

וויפיעל כשר'ע יאטקעס זענען געווען אין אנטווערפען אין יאהר 1906, דאס הייסט 20 יאהר שפעטער, ווייסט מען נישט גענוי. אין אט די יאהרען איז אין שטאט ערשינען א וואכען-צייטונג אונטער'ן נאמען "התקוה" און עס געפונען זיך דארט א גאנצע רייע מודעות פאר יידישע געשעפטען אין אנטווערפען. צווישען זיי אויך רעקלאמע פאר 9 פארשידענע כשר'ע יאטקעס. אינטערעסאנט אז אט די אלע יאטקעס זענען געשטאנען אונטער די אויפזיכט פון ראבינאט פון די חרד'ישע קהילה "מחזיקי הדת".

שטעלט זיך די פראגע, זענען נישט געווען מעהר יאטקעס אין אנטווערפען? ווארשיינליך יא, עס זענען זיכער אין שטאט געווען נאך א צאהל אנדערע יאטקעס פון די גרויסע קהילה, אבער זיי ווערען נישט דערמאנט אין אט די וואכען-צייטונג.

חוץ דעם האבען פונקציאנירט נאך עטליכע רעסטאראנטען און האטעלען, וועלכע האבען בעיקר געהאט קונדען צווישען די טויזענטער יידישע אימיגראנטען, וועלכע האבען טראנזיטירט דורך אנטווערפען פארען'דיק נאך אמעריקע מיט די רעד-סטאר-ליין. אויך זענען געווען אין אנטווערפען כשר'ע שפעצערייי-געשעפטען, ברויט און געבעקס, און מילך געשעפטען. אין די ארכיוועון ווערט אויך דערמאנט וועגען כשר'ע "זייף" געשעפטען. מסתמא זענען געווען יידען וועלכע האבען אליין פאבריצירט זייף, אדער זענען געווען שאלות אויף זייף...

א חוץ דאס פארקויפען יידיש ברויט און געבעקס, האבען די בעקערייען אויך געליווערט מצות אויף פסח. שוין אין 1838 געפונט מען, אז די גרויסע קהילה פון בריסעל האט באשטעלט ביי א דארטיגען יידישען בעקער 1700 קילא מצות אויף פסח. עס ווערט אין די ארכיוועו דערמאנט אז עס זענען געווען צוויי סארטען מצות, איין סארט פאר די ארימעלייט און איין סארט פאר די אנדערע מיטגלידער פון די געמיינדע. די געמיינדע האט ביי די אקציע פארדינט 24 סענט און 36 סענט ביי יעדען קילא.

עס האט זיך וועגען דעם געמאכט א גרויס גערודער אינערהאלב די געמיינדע. ביי די גענעראל פארזאמלונג האבען עטליכע מיטגלידער זיך קעגען געשטעלט דאס לייגען א טאקס אויף די מצות. זיי האבען פארלאנגט אז מען זאל די מצות פארקויפען פאר'ן קויף פרייז, ווייל אויף מצות טאהר מען נישט מאכען קיין רווחים. אנדערע האבען געהאלטען אז עס האנדעלט זיך נאר וועגען "איינמאהל אין יאהר" און דער גרעסטער טייל פון די מיטגלידער קען זיך ערלויבען דעם קליינם בייטראג פאר די פאר קילא מצות, ווייטער פאר די קהילה איז דאס געווען א גרויסע הכנסה.

מען דארף פארשטיין וואס מיינט מען מיט "מצות פאר ארימע לייט" און "מצות פאר גבירים"?

האט מען גענומען בעסער מעהל פאר די גבירים. האט מען געמאכט פאר זיי מעהר חומרות אדער מיינט מען אז מענטשען האבען באשטעלט מצה עשירה ? דאס איז נישט קלאהר אין די ארכיוועו.

למעשה האט מען אין יאהר 1838 געבאקען 1953 קילא. אין א געוויסע מאס גיט דאס א'ן איבערבליק פון דאס אפהיטען די מצות אין די דאזיקע צייט. 78% פון די מצות איז פארקויפט געווארען פאר די מיטגלידער, 8% פאר די ארימע לייט און 12% פאר יידען וועלכע זענען נישט געווען קיין מיטגלידער. דאס ווייזט אז אפילו צווישען די יידען וועלכע זענען נישט געווען קיין מיטגלידער אין די קהילה זענען אויך געווען שומרי תורה ומצוות.

די שפעטער'דיקע יאהרען האט די קהילה מעהר באשטעלט, 1800 קילא אין יאהר 1841 און 2130 אין 1844, מסתמא ווייל עס האבען געוואוינט מעהר יידען אין בריסעל.

עס ווערט דארט אויך דערמאנט אז אין יאהר 1885 האט מען באשטעלט די מצות ביי א נישט יידישען בעקער וועלכער האט געבאקען די מצות אונטער השגחה אין קעלער פון די גרויסע שוהל.

מסמכים היסטוריים
משנת תרע"א

המסמכים על ההסטוריה של מחזיקי הדת

כבכל אדמיניסטרציה מסודרת, שומרת הקהילה על הארכיון שלה. יש לזה סדר ולעת הצורך יכולים למצוא מסמכים של השנים שעברו.

לדאבוננו הרב, בשנות הזעם נשמד כל הארכיון של הקהילה. חיפשנו כבר בחפש מחופש אולם לא עלתה בידינו ואי אפשר למוצאם. גם לא יודעים מתי ועל ידי מי זה נשמד.

הארכיון היהודי שנלקח ע"י הנאצים, נמצא היום במוסקבה, אולם אין שם כמעט מסמכים הנוגעים ל"מחזיקי הדת".

מה שכן קיים הוא :

א) במשרד המשפטים בבריסל קיימת ההתכתבות של הקהילה עם המשרד
ב) במשרדי הקונסיסטואר בבריסל קיימת ההתכתבות של הקהילה עם הקונסיסטואר (מזכיר הקונסיסטואר ירד למחתרת בשנת 1942 והטמין עמו את הארכיון)
ג) תיכף אחר המלחמה , בתקופה הראשונה, עבדו שתי הקהילות ("שומרי הדת" ו" מחזיקי הדת") ביחד ובבנין ברחוב טרליסט. לאחר 1958 כשנתפרדו הקהילות נשאר שם הארכיון המשותף ושתי הקהילות יכולות לבוא לבקר בו נשאר שם ביחד

Chewra Gemilouth Chassadim

Antwerpen, Marz 1911.

P.P.

Zu der am **Sonntag d. 9. April 1911**, Nachmittags um 3 Uhr, in dem Gemeindesaale **Schildersstraat, 10**, stattfindenden ordentlichen Generalversammlung werden Sie hiermit höfl. eingeladen.

TAGESORDNUNG :

1: Jahresbericht für 1910.
2: Wahl zweier Vorstandsmitglieder an Stelle des ausscheidenden und wiederwählbaren Vorstehers, Herrn M. Finkelstein und des ausgetretenen Herrn H. Krengel.
3: Verschiedenes.

DER VORSTAND.

Antwerpen, Maart 1911

M.

U wordt verzocht de Jaarlijksche Algemeene Vergadering bij te wonen, op **Zondag 9 April e.k.**, ten 3 uur 's namiddags, in de Vergaderzaal der gemeente, **Schildersstraat, 10.**

DAGORDE

1. Jaarverslag over 1910.
2. Kiezing van twee bestuurders, in de plaats van den heer M. Finkelstein, aftredend lid en herkiesbaar en van den heer H. Krengel, ontslaggever.
3. Diversen.

HET BESTUUR.

חברת גמילות חסדים תרע"א

1911

Communauté Russo-Polonaise
Machsiké-Hadass
Anvers.

Assemblée Générale 21 mai 1911 :
Élus : Dr. A. Wolff, négt 23 r. d. Nerviens
A. Ullmann, diam. 12 Bd Léopold
S. Klipper " 9 r. d. Taureau
H. Krengel " 12 Longue rue du Vanneau
A. Ullmann délégué du Consistoire.
Séance du Conseil : 22 mai 1911 :
Dr. A. Wolff, Pt
A. Ullmann, Vice Pt
S. Klipper et H. Krengel, Membres
Secrét. M. Kurz, diam. 48 rue des Jardiniers
Trés. A. Goldstein, " 6 av. Quentin Metsys.

תוצאות הבחירות הרשמיות הראשונות בשנת תרע"א (1911)

P. T.

Wij hebben de eer U een exemplaar van de statuten van de nieuw gestichte vereeniging: «Ner Tamid en Bedek Habajis» aan te bieden.

Aanmeldingen worden dagelijks aangenomen op het Secretariaat, Oostenstraat, 43 - Telefoon N° 534.82.

חברה נר תמיד ובדק הבית
Namens het voorloopig comité :
FR. RATZERSDORFER.

§ 16.

§ 17.

GOEDGEKEURD :
Op de Gabbaim-Vergadering van 23 Augustus 1925.
Op de Bestuurs-Vergadering 4 September 1925.
Op de Algemeene Vergadering der Synagoog d. 25 December 1927.

חברה נר תמיד דבדק הבית

התיק של הקהילה במשרד המשפטים

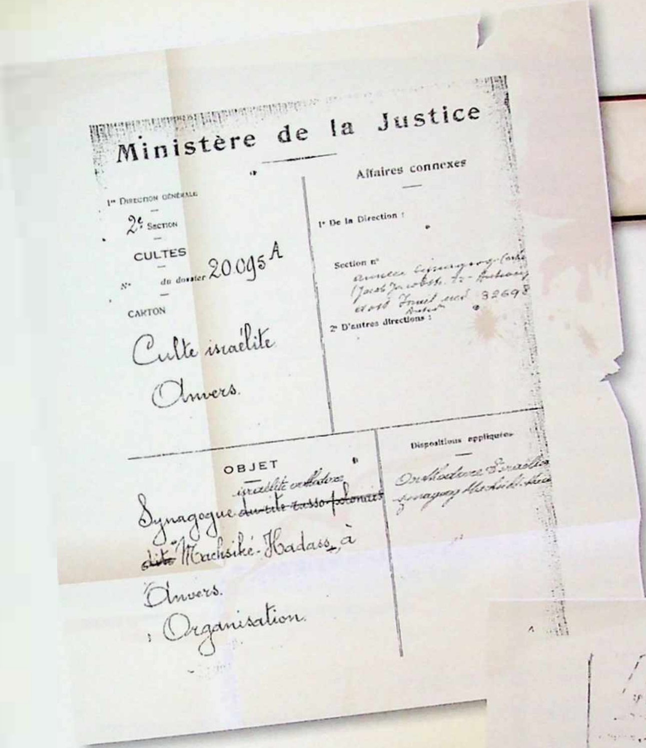
Ministère de la Justice

Affaires connexes

1re Direction générale

2e Section

CULTES

N° du dossier 20.095 A

CARTON

Culte israélite Anvers.

1° De la Direction :

Section n°

2° D'autres directions :

OBJET

Synagogue ~~du rite russo-polonais~~ israélite orthodoxe ~~dite~~ "Machsiké-Hadass" à Anvers.

Organisation.

Dispositions appliquées

הקהילה מבקשת הכרה רשמית אצל המלך (1910)

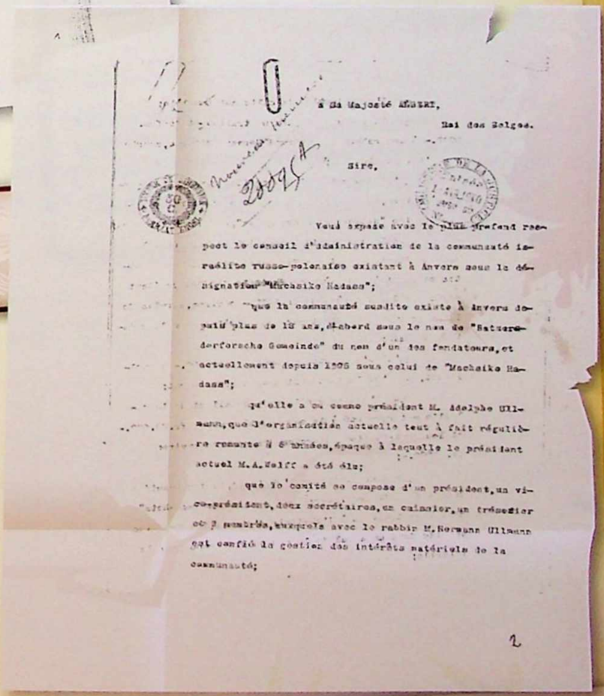
à Sa Majesté ALBERT,

Roi des Belges.

20095 A

Sire,

Vous expose avec le plus profond respect le conseil d'administration de la communauté israélite russo-polonaise existant à Anvers sous la désignation "Machsike Hadass";

que la communauté susdite existe à Anvers depuis plus de 18 ans, d'abord sous le nom de "Batzeredorforsche Gemeinde" du nom d'un des fondateurs, et actuellement depuis 1905 sous celui de "Machsike Hadass";

qu'elle a eu comme président M. Adolphe Ullmann, que l'organisation actuelle tout à fait régulière remonte à 8 années, époque à laquelle le président actuel M. A. Wolff a été élu;

que le comité se compose d'un président, un vice-président, deux secrétaires, un caissier, un trésorier et 3 membres, auxquels avec le rabbin M. Hermann Ullmann est confié la gestion des intérêts matériels de la communauté;

2

הקונסיסטואר מתנגד לנוסח של מכתב
הבקשה (ב׳ עמודים) (1910)

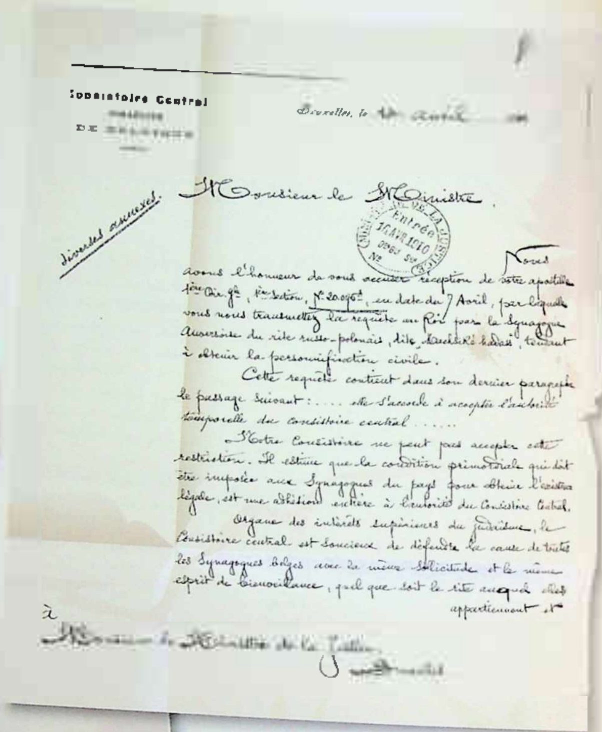

Consistoire Central
Israélite
de Belgique

Bruxelles, le 14 Avril 1910

Diverses annexes.

Monsieur le Ministre.

Entrée 16 AVR 1910 N° 9963

Nous avons l'honneur de vous accuser réception de votre apostille 1re Dir. gle, 1re Section, N° 20.096, en date du 7 Avril, par laquelle vous nous transmettez la requête au Roi par la Synagogue Anversoise du rite russo-polonais, dite „Machsiké Hadass", tendant à obtenir la personnification civile.

Cette requête contient dans son dernier paragraphe le passage suivant : .... elle s'accorde à accepter l'autorité temporelle du Consistoire central .....

Notre Consistoire ne peut pas accepter cette restriction. Il estime que la condition primordiale qui doit être imposée aux Synagogues du pays pour obtenir l'existence légale, est une adhésion entière à l'autorité du Consistoire Central.

Organe des intérêts supérieurs du Judaïsme, le Consistoire central est soucieux de défendre la cause de toutes les Synagogues belges avec la même sollicitude et le même esprit de bienveillance, quel que soit le rite auquel elles appartiennent et

à
Monsieur le Ministre de la Justice,
à Bruxelles

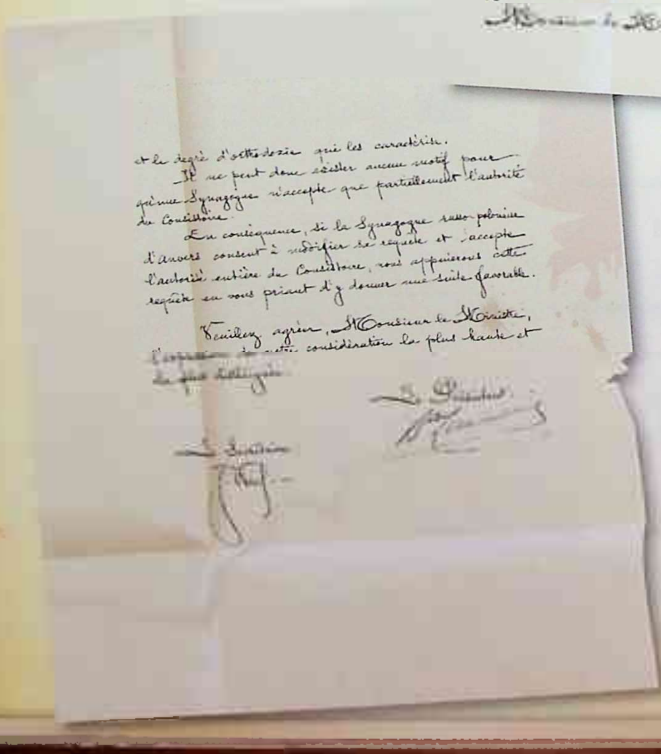

et le degré d'orthodoxie qui les caractérise.

Il ne peut donc exister aucun motif pour qu'une Synagogue n'accepte que partiellement l'autorité du Consistoire.

En conséquence, si la Synagogue russo-polonaise d'Anvers consent à modifier sa requête et accepte l'autorité entière du Consistoire, nous appuierons cette requête en vous priant d'y donner une suite favorable.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, l'expression de notre considération la plus haute et la plus distinguée.

Le Président

Le Secrétaire

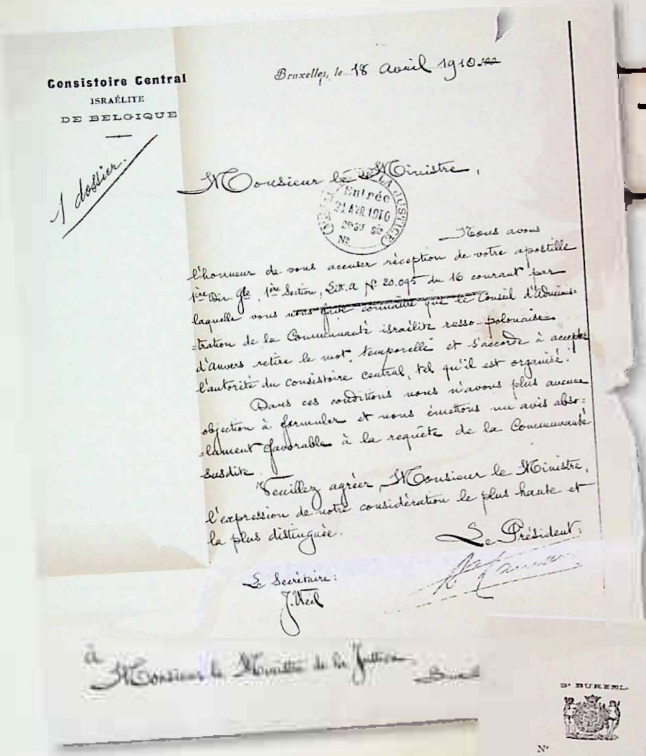
Consistoire Central
ISRAÉLITE
DE BELGIQUE

1 dossier.

Bruxelles, le 18 Avril 1910

Monsieur le Ministre,

Nous avons l'honneur de vous accuser réception de votre apostille 1re Dir. Gle, 1re Section, Litt. a N° 20.095 du 16 courant par laquelle vous ~~nous faite connaître que le~~ Conseil d'Administration de la Communauté israélite russo-polonaise d'Anvers retire le mot "temporelle" et s'accorde à accepter l'autorité du Consistoire central, tel qu'il est organisé.

Dans ces conditions nous n'avons plus aucune objection à formuler et nous émettons un avis absolument favorable à la requête de la Communauté susdite.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, l'expression de notre considération la plus haute et la plus distinguée.

Le Président:

Le Secrétaire:
J. Weil

à Monsieur le Ministre de la Justice

לאור שינוי הנוסח, הקונסיסטואר מסכים (1910)

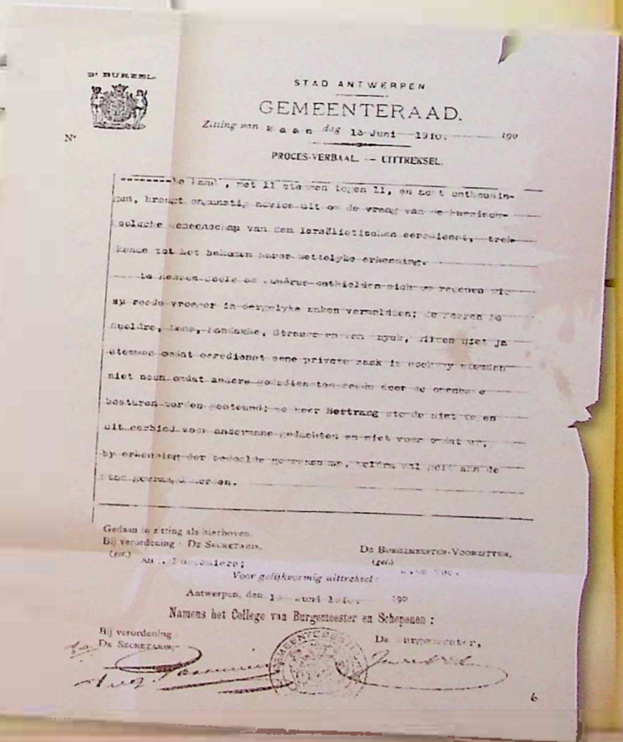
3e BUREEL

N°

STAD ANTWERPEN

GEMEENTERAAD.

Zitting van Maandag 13 Juni 1910.

PROCES-VERBAAL. — UITTREKSEL.

[illegible] , met 11 stemmen tegen 11, en [illegible] onthoudingen, brengt [illegible] advies uit op de vraag van de [illegible] Gemeenschap van den Israëlietischen eeredienst, [illegible] tot het bekomen harer wettelyke erkenning. [illegible] Bertrang [illegible]

Gedaan in zitting als hierboven.
Bij verordening · De Secretaris, De Burgemeester-Voorzitter,
(get.) (get.)

Voor gelijkvormig uittreksel

Antwerpen, den [illegible] Juni 1910.

Namens het College van Burgemeester en Schepenen :

Bij verordening
De Secretaris, De Burgemeester,

6

דו"ח ההצבעה במועצת עיר אנטוורפען (1910)

הסכמה של הנהלת עיר אנטווערפען (1910)

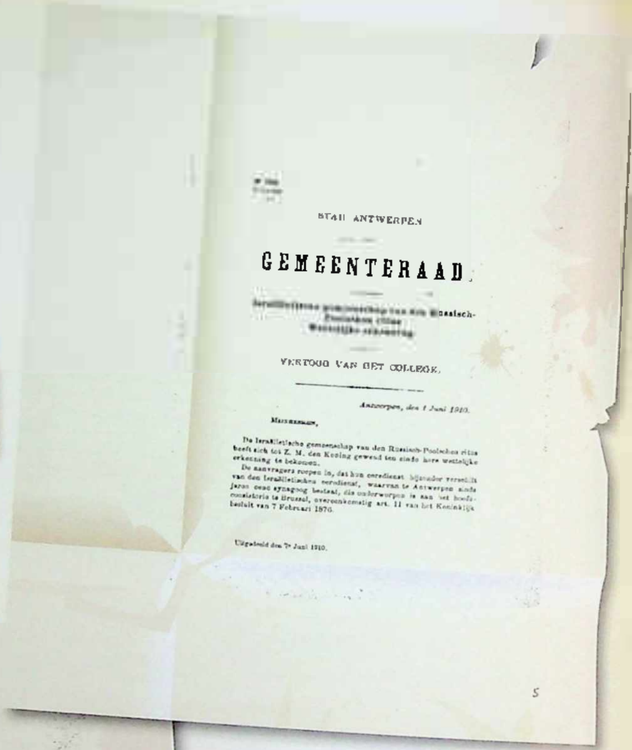

STAD ANTWERPEN

GEMEENTERAAD.

[illegible] Russisch-
[illegible]
[illegible]

VERTOOG VAN HET COLLEGE.

Antwerpen, den 1 Juni 1910.

Mijnheeren,

De Israëlietische gemeenschap van den Russisch-Poolschen ritus heeft zich tot Z. M. den Koning gewend ten einde hare wettelijke erkenning te bekomen.

De aanvragers roepen in, dat hun eeredienst bijzonder verschilt van den Israëlietischen eeredienst, waarvan te Antwerpen sinds jaren eene synagoog bestaat, die onderworpen is aan het hoofdconsistorie te Brussel, overeenkomstig art. 11 van het Koninklijk besluit van 7 Februari 1876.

Uitgedeeld den 7n Juni 1910.

5

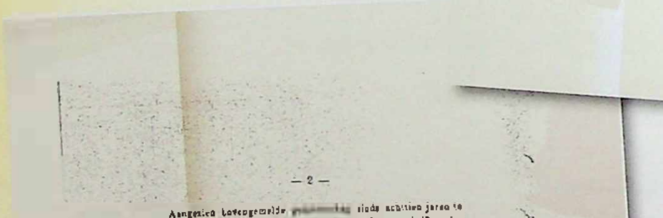

— 2 —

Aangezien bovengemelde [illegible] sinds achttien jaren te Antwerpen [illegible] en ingericht is volgens de voorschriften der [illegible]

Aangezien de wettelijke [illegible] werd toegestaan aan de [illegible] gemeenschap van den Portugeeschen ritus alhier, door koninklijk besluit van 7 [illegible] 1910.

Aanzoeken wij den Gemeenteraad gunstig advies uit te brengen over de aanvraag der Russisch-Poolsche gemeenschap.

Namens het College van Burgemeester en Schepenen,

Bij verordening:
De Secretaris,
Aug. Poisenaers.

De Schepen,
Victor Desguin.

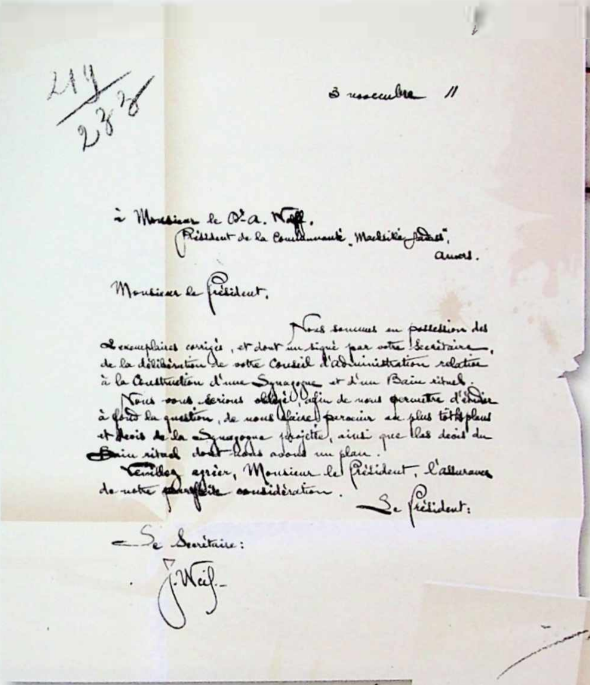

214
238

3 novembre 11

à Monsieur le Dr A. Wolff,
Président de la Communauté „Machsike Hadass",
Anvers.

Monsieur le Président,

Nous sommes en possession des 2 exemplaires corrigés, et dont un signé par votre Secrétaire, de la délibération de votre Conseil d'Administration relative à la Construction d'une Synagogue et d'un Bain rituel.

Nous vous serions obligés, afin de nous permettre d'étudier à fond la question, de nous faire parvenir au plus tôt les plans et devis de la Synagogue projetée, ainsi que les devis du Bain rituel dont vous avez un plan.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, l'assurance de notre parfaite considération.

Le Président:

Le Secrétaire:
J. Weil.

הקונסיסטואר מבקש יותר פרטים בנוגע לבית הכנסת והמקוה (1911)

הבהרה של הקונסיסטואר (1912)

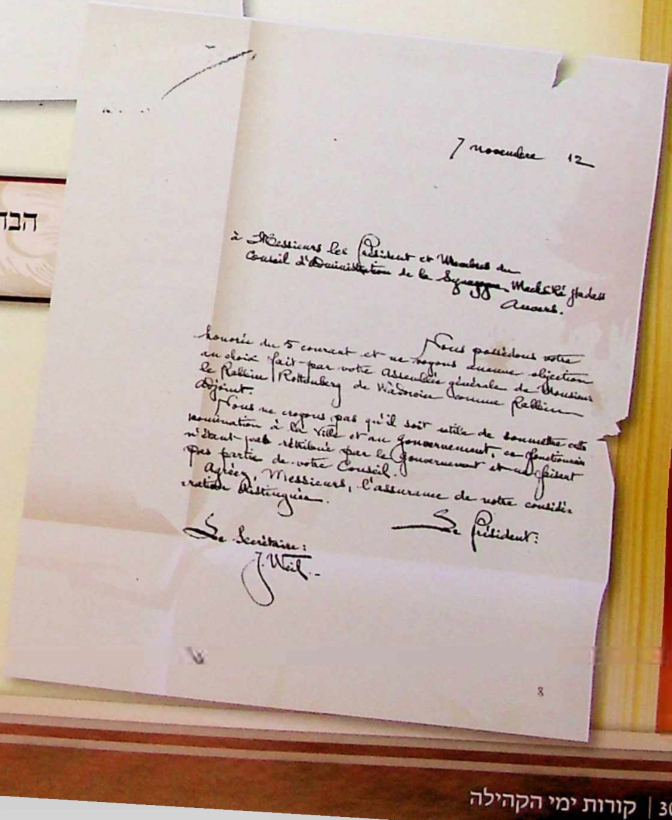

7 novembre 12

à Messieurs les Président et Membres du Conseil d'Administration de la Synagogue Machsike Hadass
Anvers.

Nous possédons votre honorée du 5 courant et ne voyons aucune objection au choix fait par votre Assemblée générale de Monsieur le Rabbin Rottenberg de Wadowice comme Rabbin Adjoint.

Nous ne croyons pas qu'il soit utile de soumettre cette nomination à la Ville et au Gouvernement, ce fonctionnaire n'étant pas rétribué par le Gouvernement et ne faisant pas partie de votre Conseil.

Agréez, Messieurs, l'assurance de notre considération distinguée.

Le Président:

Le Secrétaire:
J. Weil.

8

הסכמה ממושל המחוז לשר המשפטים (1910)

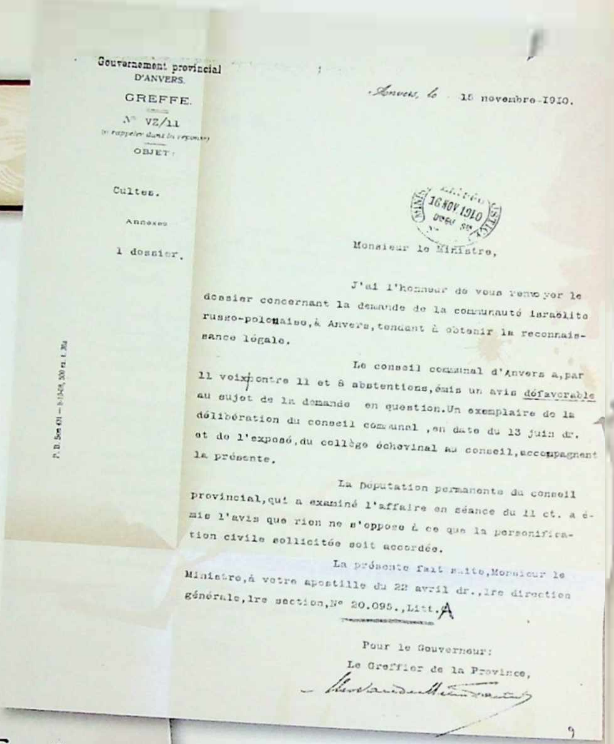

Gouvernement provincial
D'ANVERS.

GREFFE.

N° VZ/11
(à rappeler dans la réponse)

OBJET:

Cultes.

Annexes

1 dossier.

Anvers, le 15 novembre-1910.

Monsieur le Ministre,

J'ai l'honneur de vous renvoyer le dossier concernant la demande de la communauté israélite russo-polonaise, à Anvers, tendant à obtenir la reconnaissance légale.

Le conseil communal d'Anvers a, par 11 voix contre 11 et 8 abstentions, émis un avis défavorable au sujet de la demande en question. Un exemplaire de la délibération du conseil communal, en date du 13 juin dr. et de l'exposé, du collège échevinal au conseil, accompagnent la présente.

La Députation permanente du conseil provincial, qui a examiné l'affaire en séance du 11 ct. a émis l'avis que rien ne s'oppose à ce que la personnification civile sollicitée soit accordée.

La présente fait suite, Monsieur le Ministre, à votre apostille du 22 avril dr., 1re direction générale, 1re section, N° 20.095., Litt. A

Pour le Gouverneur:
Le Greffier de la Province,

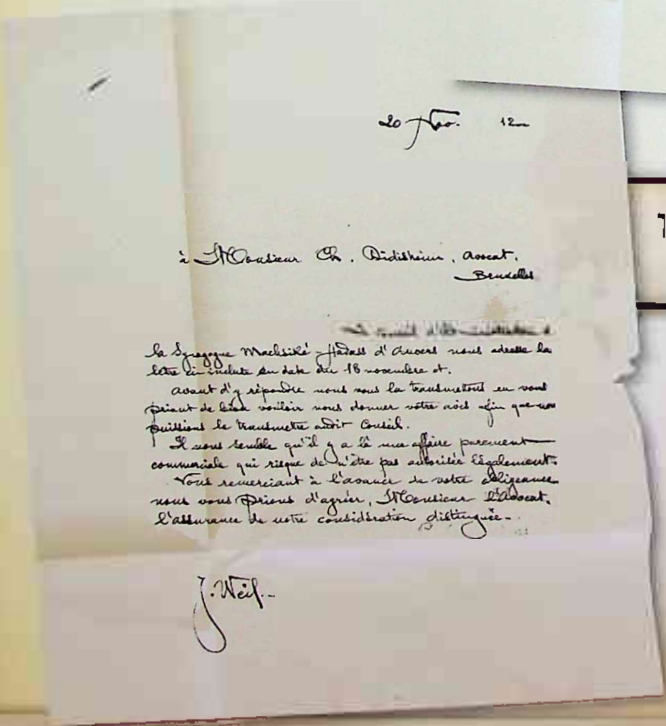

20 Nov. 12

à Monsieur Ch. Didisheim, avocat.
Bruxelles

La Synagogue Machsiké Hadass d'Anvers nous adresse la lettre ci-incluse en date du 18 novembre ct.

Avant d'y répondre nous vous la transmettons en vous priant de bien vouloir nous donner votre avis afin que nous puissions le transmettre au Moniteur.

Il nous semble qu'il y a là une affaire purement commerciale qui risque de n'être pas autorisée légalement.

Vous remerciant à l'avance de votre diligence nous vous prions d'agréer, Monsieur l'Avocat, l'assurance de notre considération distinguée.

J. Weil.

מכתב מהקונסיסטואר לעורך דין בנוגע לבקשת הקהילה (1912)

הבהרה של הקונסיסטואר בנוגע למינוי הרשמי של הרב אולמאן זצ"ל (1912)

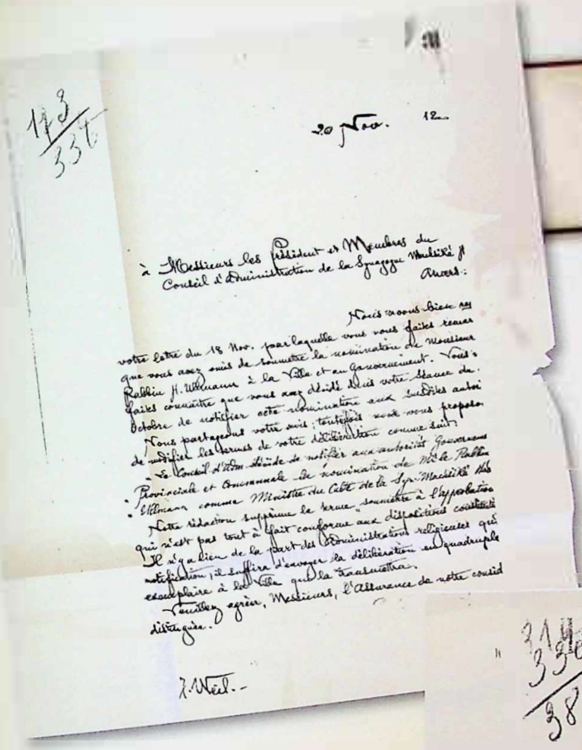

143/336

20 Nov. 12

à Messieurs les Président et Membres du Conseil d'Administration de la Synagogue Machsikè H. Anvers.

Nous avons bien reçu votre lettre du 18 Nov. par laquelle vous nous faites connaître que vous avez omis de soumettre la nomination de Monsieur Rabbin H. Ullmann à la Ville et au Gouvernement. Vous faites connaître que vous avez décidé dans votre séance d'Octobre de notifier cette nomination aux susdites autorités.

Nous partageons votre avis; toutefois nous vous proposons de modifier les termes de votre délibération comme suit:

„Le Conseil d'Adm. décide de notifier aux autorités Gouvernementale, Provinciale et Communale la nomination de Mr le Rabbin Ullmann comme Ministre du Culte de la Syn. Machsikè Hadas."

Notre rédaction supprime le terme „soumettre à l'approbation" qui n'est pas tout à fait conforme aux dispositions constitutionnelles. Il n'y a lieu de la part des Administrations religieuses qu'à notification; il suffira d'envoyer la délibération en quadruple exemplaire à la Ville qui la transmettra.

Veuillez agréer, Messieurs, l'assurance de notre considération distinguée.

J. Weil.-

הבהרה של הקונסיסטואר בנוגע בנין המקוה (1912)

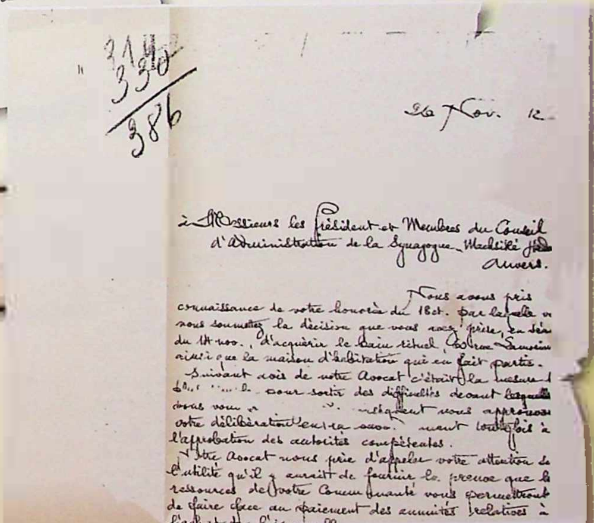

314/330/386

26 Nov. 12

à Messieurs les Président et Membres du Conseil d'Administration de la Synagogue Machsikè Hadas Anvers.

Nous avons pris connaissance de votre honorée du 18 ct. par laquelle vous nous soumettez la décision que vous avez prise, en séance du 14 nov., d'acquérir le bain rituel, Boulevard Léopold, ainsi que la maison d'habitation qui en fait partie.

Suivant avis de notre Avocat c'était la mesure [illegible] pour sortir des difficultés devant lesquelles vous vous [illegible]. [illegible]séquent nous approuvons votre délibération [illegible] toutefois à l'approbation des autorités compétentes.

Notre Avocat nous prie d'appeler votre attention sur l'utilité qu'il y aurait de fournir la preuve que les ressources de votre Communauté vous permettront de faire face au paiement des annuités relatives à l'achat de l'immeuble.

Agréez, Messieurs, l'assurance de notre parfaite considération.

J. Weil.-

הסכמה של הקונסיסטואר
למושל מחוז אנטווערפען בנוגע
לרכישת הציוד למקוה (1912)

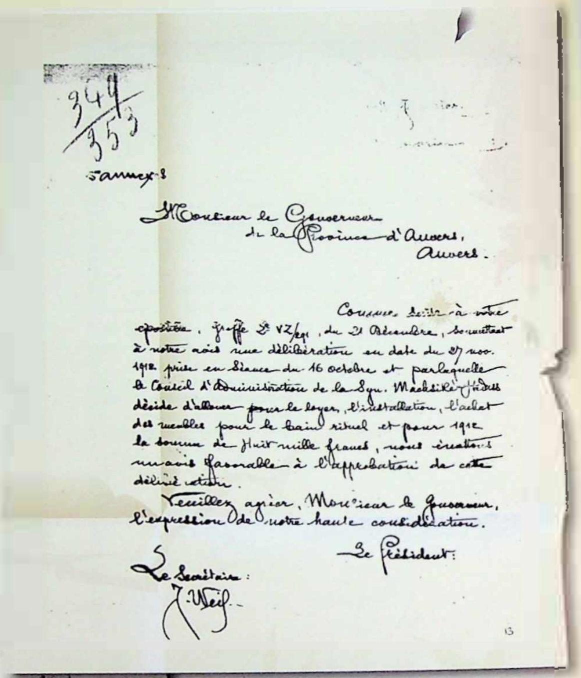
349/353

Annexe 8

Monsieur le Gouverneur
de la Province d'Anvers,
Anvers.

Comme suite à votre apostille, Greffe 2e VZ/291, du 21 Décembre, soumettant à notre avis une délibération en date du 27 nov. 1912 prise en Séance du 16 octobre et par laquelle le Conseil d'Administration de la Syn. Machsiké Hadass décide d'allouer pour le loyer, l'installation, l'achat des meubles pour le bain rituel et pour 1912 la somme de Huit mille francs, nous émettons un avis favorable à l'approbation de cette délibération.

Veuillez agréer, Monsieur le Gouverneur, l'expression de notre haute considération.

Le Président:

Le Secrétaire:
J. Weil.

13

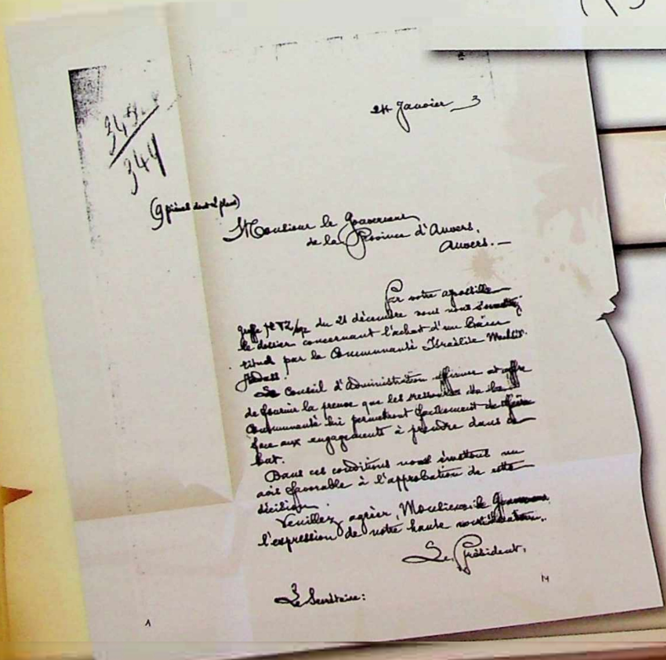
343/344

24 Janvier 3

([illegible])

Monsieur le Gouverneur
de la Province d'Anvers,
Anvers.

Par votre apostille Greffe 2e VZ/[illegible] du 21 décembre vous nous soumettez le dossier concernant l'achat d'un bain rituel par la Communauté Israélite Machsiké Hadass.

Le Conseil d'Administration affirme et offre de fournir la preuve que les ressources de la Communauté lui permettent facilement de faire face aux engagements à prendre dans ce but.

Dans ces conditions nous émettons un avis favorable à l'approbation de cette décision.

Veuillez agréer, Monsieur le Gouverneur, l'expression de notre haute considération.

Le Président,

Le Secrétaire:

14

הסכמה של הקונסיסטואר
לרכישת בנין המקוה (1913)

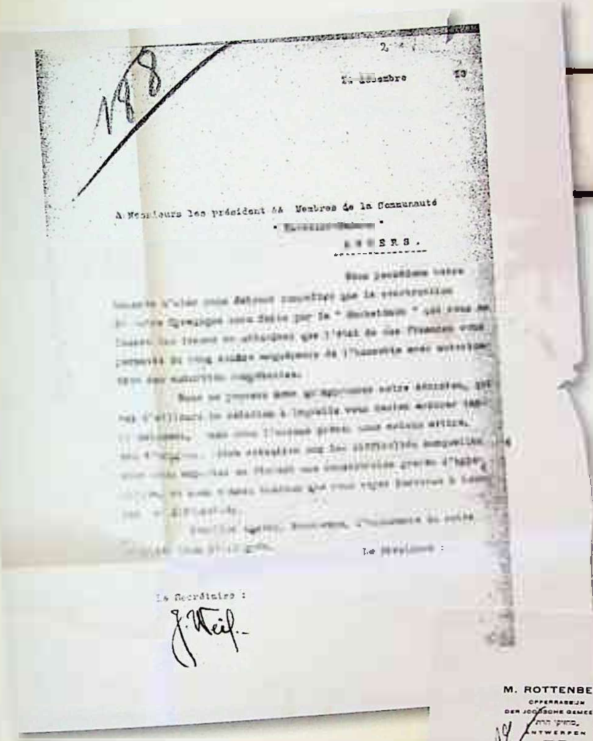

2

... décembre 13

A Messieurs les président et Membres de la Communauté

...

A...ERS.

[illegible]

Le Secrétaire :

J. Weil.

Le Président :

עוד מכתב של הקונסיסטואר
בענין רכישת בנין הקוה (1913)

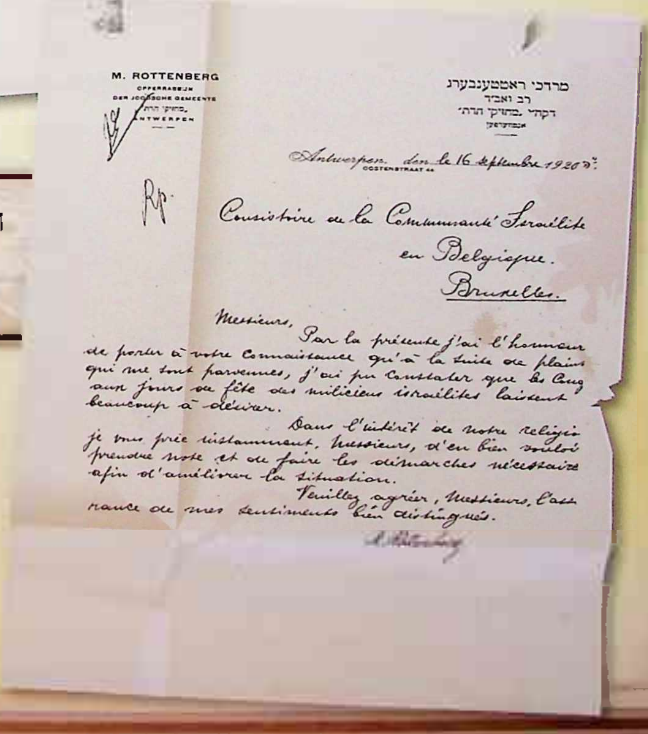

M. ROTTENBERG
OPPERRABBIJN
DER JOODSCHE GEMEENTE
„מחזיקי הדת"
ANTWERPEN

מרדכי ראטטענבערג
רב ואבד
דקהל „מחזיקי הדת"
אנטווערפן

Antwerpen, den le 16 septembre 1920.
OOSTENSTRAAT 44

Consistoire de la Communauté Israélite
en Belgique.
Bruxelles.

Messieurs,

Par la présente j'ai l'honneur de porter à votre connaissance qu'à la suite de plaint[es] qui me sont parvenues, j'ai pu constater que les cong[és] aux jours de fête des miliciens israélites laissent beaucoup à désirer.

Dans l'intérêt de notre religio[n] je vous prie instamment, Messieurs, d'en bien vouloi[r] prendre note et de faire les démarches nécessaire[s] afin d'améliorer la situation.

Veuillez agréer, Messieurs, l'assurance de mes sentiments bien distingués.

M. Rottenberg

השתדלות הרב ראטענבערג זצ"ל
בענין פטור לחגים בעד היהודים
בצבא בלגיה (1920)

רשימת הנהלת הקהילה למושל מחוז אנטווערפען (1921)

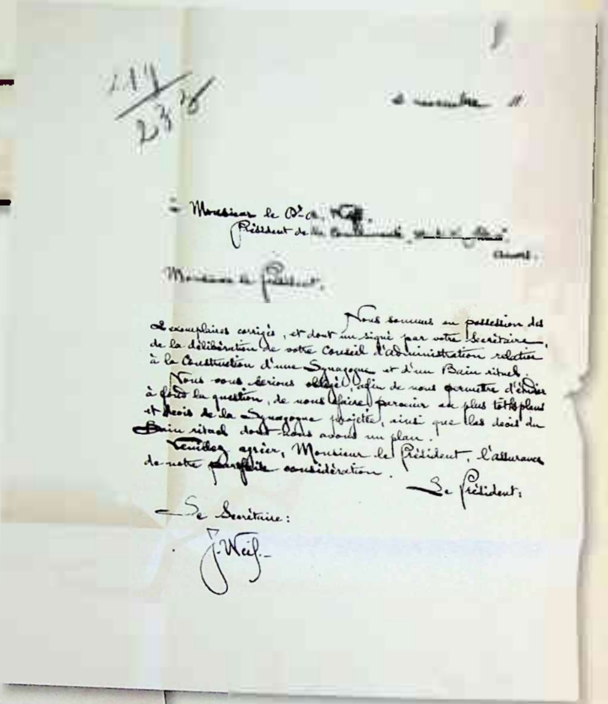

217
23?

à Monsieur le Dr. A. ...
Président de la Communauté ...
Anvers.

Monsieur le Président,

Nous sommes en possession des exemplaires corrigés, et dont un signé par votre Secrétaire, de la délibération de votre Conseil d'Administration relative à la Construction d'une Synagogue et d'un Bain rituel.

Nous vous serions obligés, afin de nous permettre d'étudier à fond la question, de nous faire parvenir au plus tôt les plans et devis de la Synagogue projetée, ainsi que les devis du Bain rituel dont nous avons un plan.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, l'assurance de notre parfaite considération.

Le Président:

Le Secrétaire:
J. Weil.

משרד המשפטים מתנגד לאישור ביהמ"ד שני לקהילה (1952)

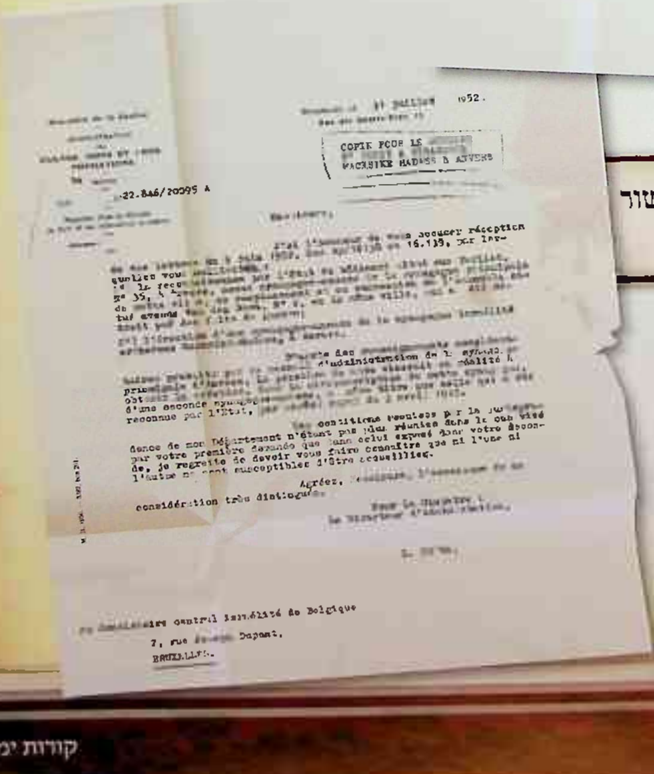

1952.

COPIE POUR LE ...
MACHSIKE HADASS D ANVERS

22.846/20095 A

... réception ... 16.135, par ...

... reconnue par l'Etat, ...

... conditions ... réunies dans le cas visé ... dance de mon Département n'étant pas plus réunies dans le cas ... par votre première demande que dans celui exposé pour votre ... de, je regrette de devoir vous faire connaître que ni l'une ni l'autre ne sont susceptibles d'être accueillies.

Agréez, ... l'assurance de ma considération très distinguée.

Pour le Ministre, ...
Le Directeur d'Administration, ...

... Consistoire Central Israélite de Belgique
7, rue ... Dupont,
BRUXELLES.

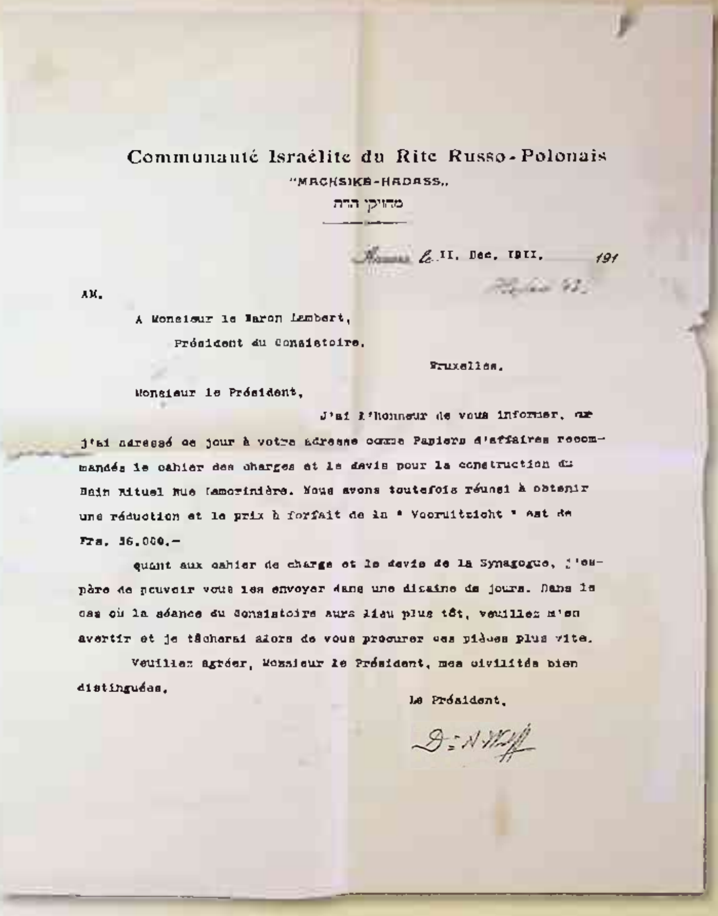

Communauté Israélite du Rite Russo-Polonais

"MACHSIKE-HADASS„

מחזיקי הדת

Anvers le II. Dec. I9II. 191

AM.

A Monsieur le Baron Lambert,

Président du Consistoire.

Bruxelles.

Monsieur le Président,

J'ai l'honneur de vous informer, que j'ai adressé ce jour à votre adresse comme Papiers d'affaires recommandés le cahier des charges et le devis pour la construction du Bain Rituel Rue Lamorinière. Nous avons toutefois réussi à obtenir une réduction et le prix à forfait de la " Vooruitzicht " est de Frs. 56.000.-

Quant aux cahier de charge et le devis de la Synagogue, j'espère de pouvoir vous les envoyer dans une dizaine de jours. Dans le cas où la séance du Consistoire aura lieu plus tôt, veuillez m'en avertir et je tâcherai alors de vous procurer ces pièces plus vite.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, mes civilités bien distinguées.

Le Président,

Dr. N. Wolff

אנטווערפען, 11 בדצמבר, 1911.

לכבוד

הברון לאמבערט

נשיא הקונסיסטואר

בריסעל

אדוני הנשיא,

יש לי הכבוד להודיעך כי שלחתי אליך, בימים אלו, את המסמכים של ההוצאות והצעות המחיר, לבנין המקווה ברחוב לאמארינייער. הצלחנו לקבל הנחה, והמחיר הסופי של ה"Vooruitzicht" הוא 56,000 פרנקים.

בקשר למסמכי ההוצאות והצעות המחיר של בית הכנסת, אני מקווה שאוכל לשלחם אליך בעוד כעשרה ימים. במידה וישיבת הקונסיסטואר תתקיים קודם לכן, אנא הודע לי על כך, ואשתדל להמציא לך אותם, מהר יותר.

בכבוד רב

הנשיא

ד"ר א. וואלף

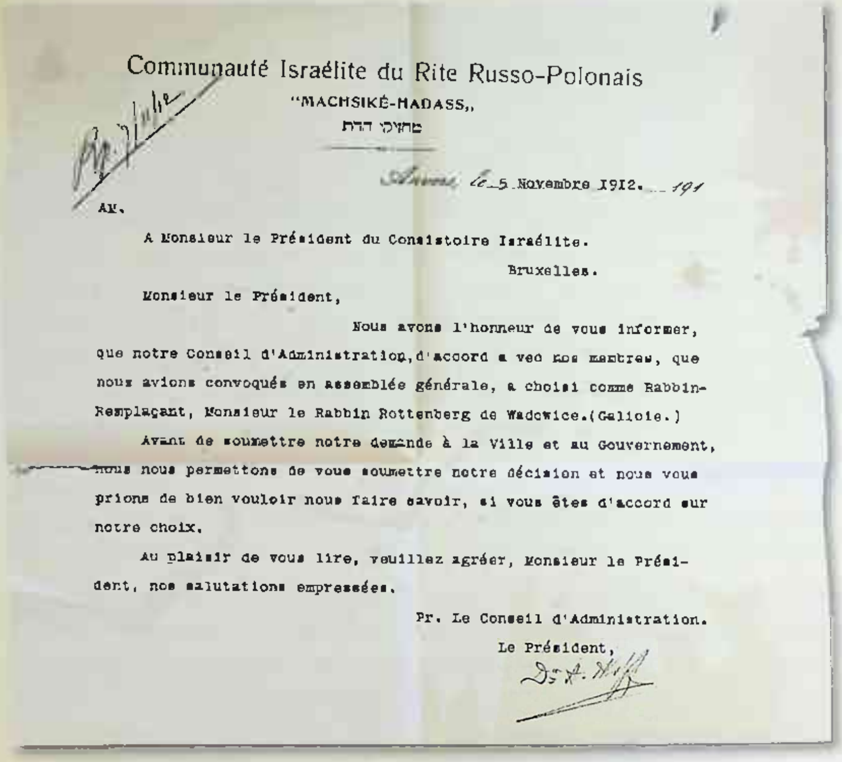

Communauté Israélite du Rite Russo-Polonais
"MACHSIKÉ-HADASS,,
מחזיקי הדת

Anvers, le 5 Novembre 1912.

AK.

A Monsieur le Président du Consistoire Israélite.
Bruxelles.

Monsieur le Président,

Nous avons l'honneur de vous informer, que notre Conseil d'Administration, d'accord avec nos membres, que nous avions convoqués en assemblée générale, a choisi comme Rabbin-Remplaçant, Monsieur le Rabbin Rottenberg de Wadowice.(Galicie.)

Avant de soumettre notre demande à la Ville et au Gouvernement, nous nous permettons de vous soumettre notre décision et nous vous prions de bien vouloir nous faire savoir, si vous êtes d'accord sur notre choix.

Au plaisir de vous lire, veuillez agréer, Monsieur le Président, nos salutations empressées.

Pr. Le Conseil d'Administration.
Le Président,
Dr A. Wolff

אנטווערפען, 3.5.1911
לכבוד
נשיא הקונסיסטואר

אדוני הנשיא,

יש לי הכבוד להעביר לך את תקנון החברה לקבורה, שנוסדה בשנה שעברה.

בית הקברות נמצא בפיטטע , והחילונו בו את הקבורה בשנה האחרונה, בהסכמת עירית אנטווערפען, שהבטיחה כי תתן לנו את רשותה בכל פעם שתדרש לכך, אלא אם כן תהיינה סיבות מיוחדות לשלילה. עד עתה לא היתה לנו, אף פעם, בעיה כלשהי.

נבקשך לאשר את התקנון.

במידה והנך מעדיף שהוא יתורגם לצרפתית, הריני לשירותך, אלא שרוב חברי קהילתנו מבינים רק גרמנית, וזוהי הסיבה לכך שהוא נערך בשפה זו.

בכבוד רב,
ד"ר א. וואלף

נ.ב. לידיעתך, דמי קנית המגרש, וכל ההוצאות שהיו לנו בעבור ארונות מתים וכו' – שולמו.

חברה קדישא

גמילת חסד של אמת

„מחזיקי הדת"

אנטווערפען דען חמשה עשר בשבט תרע״ב 23. JANUAR 1912

פ. פ.

ויר זענדען איהנען הירביי דען קאססאאויסוויז פאן 30 נאוועמבער 1911 ביז 30 נאוועמבער 1912

ביי דיעזער געלעגענהייט שפרעכען וויר נאכמאלס דעם העררן ה. ל. קאטץ אונזערן הערצליכסטען דאנק אויס פיר דיא שפענדע פאן פר. 3250 דיא דיא העלפטע דער שפעזען פיר היז אונד האלעגבויא אויף דעם בעגרעבניספלאטץ אין פיטטע דעקטע, דער פארשטאנד בעשלאסס אלס אנערקענונג דיעזער געגערעזען שטיפטונג איינע געדענקטאפעל אין דער האללע אנברינגען צו לאססען.

פאם 15 אקטאבער 1910 ביז צום 30 נאוועמבער 1911 זינד 36 פערזאנען אונד פאם 30 נאוועמבער 1911 ביז 30 נאוועמבער 1912 41 פערזאנען דורך אונזערן פעראיין אין האללאנדישע פוטטע בעערדיגט ווארדען.

פאללע טאקסע וארדע פיר 34		פערשטארבענע בעצאהלט, אונד 29 פערזאנען ווארדען
ערמאססיגטע טאקסע 41		

קאסטענלאז בעערדיגט. דא דיא קאסטען פיר יעדע בעערדיגונג צירקא פר. 200 אויסמאכט, זא הערדען זיא איינזעהן, דיא זיכטיג עס איזט דאס יעדעס מיטגליעד זיינען יאהרעסבייטראג פראמפט בעצאהלט. אונטער דען פערשטארבענען וארען 32 מאננער אונד 14 פרויען עלטער אלס 20 יאהרען אונד 31 קינדער

וויר לאדען ויא הירמיט צו דער אם מוצש"ק פ' משפטים דען 1 פעברואר אום 8½ אוהר אין דער לאנגע הוזעבריק שטר. 22 שטאטטפינדענדען גענעראלפערזאממלונג איין.

טאגעסארדנונג

1) יאהרעסבעריכט 2) וואהל פאן 2 נייען פארשטאנדס-מיטגליעדער

3) אנשאפונג איינעס אטאמאבילס פיר לייכענטראנספארט 4) דיווערזעס

דיא הערן מ. ה. דיקקער עט ד. פישמאנן טרעטען שטאטוטענגעמאסס אוס דעם פארשטאנד אויס אונד זינד וידער וואהלבאר.

פאלגענדע הערן ווארדען אלס קאנדידאטען אויפגעשטעלט

ה. פישמאנן מ. דיקקער י. דירדאק פ. קראנעננאלד עזויאל מאער

יעדעס מיטגליעד מוסס דען וואהלצעטטעל פערזענליך אבגעבען אונד פינדעט דיא ענטגעגננאהמע דעסועלבען פאן 9 ביז 9½ אוהר שטאט.

דער פארשטאנד

נייע אנמעלדונגען זינד צו ריכטען אן אונזערן סעקרעטאר הערן אפפענהיימער Rue Jordaens 30

דו"ח כספי של הח"ק משנת תרע"ב 1912

חברה קדישא
מחזיקי הדת

Antwerpen, Datum des Poststempels

Cassa-Ausweis vom 1. Dezember 1912 bis 30. November 1913.

Einnahmen		Ausgaben	
30. Nov. 1912. Reservefonds	Frs. 1083,08	Laut Paragraph 17 der Statuten Hälfte des Ueberschusses	
Cassabestand am 30. Nov. 1912	Frs. 1428,20	1.) der Machsiké-Hadass	Frs. 714,10
		2.) dem Reservefonds überwiesen	» 714,10
	Frs. 1428,20		Frs. 1428,20

Einnahmen		Ausgaben	
Einkaufsgelder & bezahlte Begräbniskosten	Frs. 13701,93	Weg gepflastert nach Friedhof Putte	Frs. 2812,50
Mitgliederbeiträge	» 2954,—	Ausgaben für Leichen-Automobil	» 8221,90
Spenden für Leichen-Automobil	» 1200,—	Ausgaben für Angestellte, Automobile, Wagen und Särge	» 8144,65
Darlehen für Leichen-Automobil	» 2000,—	Miete für Sitzungslokal	» 200,—
Büchsengelder	» 283,20	Sekretär	» 150,—
Zinsen	» 41,10	Verwaltung	» 540,—
Darlehen der Machsiké-Hadass	» 714,10	Drucksachen	» 109,93
Darlehen aus Reservefonds	» 622,64	Diverse Ausgaben	» 1238,05
	Frs. 21417,03		Frs. 21417,03

30. Nov. 1913 Reservefonds am 30/XI 1912	Frs. 1083,08	30/XI 1913 Darlehen des Reservefonds an Chewrah-Kadischa	Frs. 622,64
Dem Reservefonds am 30/XI 1912 überwiesen	» 714,10	Saldo	» 1174,54
	Frs. 1797,18		Frs. 1797,18

30/XI 1913 Disponibler Reservefonds Frs. 1174,54

[illegible] 1914

M. H. DIKKER, D. FISCHMANN

חברה קדישא
מחזיקי הדת

Antwerpen, Datum des Poststempels

P. P.

Einliegend senden wir Ihnen CASSA-AUSWEIS vom 30 November 1912 - 30 November 1913.

Im Laufe dieser 12 Monate wurden durch unseren Verein 27 Personen in hebr. Putte bestattet & wurde für 14 Verstorbene volle Taxe, für 5 Verstorbene ermässigte Taxe bezahlt und 8 Personen wurden kostenlos bestattet. Unter den Verstorbenen waren 13 Männer & 10 Frauen älter als 20 Jahre & 4 Kinder.

Spenden resp. Darlehen zum Kauf eines Leichen-Automobils wurden von folgenden Herren, denen wir hiermit unseren besten Dank aussprechen, gewährt.

1) SPENDEN	
M. Straschun	Frs. 50.—
Jos. Ingber	» 50.—
I. Slabotzki	» 60.—
S. Spira	» 25.—
Joachim Birnbaum	» 150.—
Jos. Freudmann	» 100.—
J. Mahler	» 25.—
Schwarzstein	» 20.—
Hof	» 20.—
I. Neukern	» 25.—
Lewinsohn	» 25.—
Max Batzersdorfer	» 100.—
Fr. Batzersdorfer	» 100.—
F. Bochner	» 100.—
Moses Geldzähler	» 50.—
David Wellner	» 50.—
David Goldschein	» 50.—
W. Mahler	» 100.—
Bochner	» 100.—
	Frs. 1200.—

2) DARLEHEN	
K. Weinberg	Frs. 1000.—
Dr. A. Wolff	» 500.—
Ch. Finkelstein	» 500.—
H. Krengel	» 100.—
M. Finkelstein	» 100.—
H. Fischer	» 100.—
Simon Mandelbaum	» 100.—
I. N. Ubersfeld	» 100.—
Melech Geldzähler	» 100.—
	Frs. 2000.—

[illegible]

Communauté Israélite du Rite Russo-Polonais
„MACHSIKE-HADASS" מחזיקי הדת

Anvers, le [illegible] Février 1912

Ausgaben · Dépenses

1.	Gehalt der Schochtim — Sacrificateurs	frs. 10400.—
2.	Religionsunterricht — Enseignement réligieux	» 6405.—
3.	Gehalt des Rabbiners — Traitement du Rabbin	» 5200.—
4.	Gehalt der Angestellten — Traitement d'autres employés	» 4281.95
5.	Gehalt des Sekretärs — Traitement du secrétaire	» 225.—
6.	Drucksachen und Diverse — Impressions diverses etc.	» 1227.64
7.	Unfallversicherung Schochtim — Assurance contre accidents des sacrificateurs	» 327.35
8	[illegible] — [illegible]	» 1063.—
9	[illegible] Miete für Geflügelschlachthaus — Loyer pour l'enseignement réligieux [illegible]	» 2112.[illegible]
10	[illegible] 1910 — [illegible] 1910, pour [illegible] de la Synagogue	» [illegible] 17
11	Reparation des Geflügelschlachthauses Lentestr. 4 & Grundwasseranlage für Mikwoh — Réparation de l'abattoir Rue du Printemps 4, et installation de l'eau de puit Mikwoh	» 8423.—
12	Darlehen an Beamte — Avance de capitaux	» 539.65
13.	Reisespesen der Rabbinatskandidaten & des Schochet — Dépenses de voyage des candidats pour le Rabbinat et du sacrificateur	» 892.65
14	Advokat & Architect — Avocat et architecte	» 475.—
15.	Pension Schochet Kronengold	» 2900.—
	Cassabestand 31. Dez. 1911 — Excédant de l'exercice 1911	» 3976.42
		frs. [illegible]

Chewrah Kadischa
GEMILUS CHESED
MACHSIKA HADASS

Antwerpen, [illegible] Januar [illegible]

Wir senden Ihnen einliegend Cassa-Ausweis vom 30 November 1911, bis 30 November 1912.

[illegible]

Vom 15 October 1910, bis zum 30 November 1911, wurden 36 Personen und vom 30 November 1911 bis zum 30 November 1912, 41 Personen durch unsern Verein in Kalf. Putte bestattet.

Volle Taxe wurde für 34 Verstorbene
Ermässigte Taxe wurde für 14 Verstorbene
bezahlt und [illegible] Personen wurden kostenlos bestattet. [illegible]

Unter den Verstorbenen waren :
32 Männer älter als 20 Jahre
14 Frauen » » » »
31 Kinder

Wir laden Sie hierdurch zu der am [illegible], den 1 Februar, [illegible] Uhr in der Lge Ruusbroecstraat, 22, stattfindenden Generalversammlung ein.

TAGESORDNUNG :
1. Jahresbericht.
2. Wahl von 2 Vorstandsmitgliedern.
3. Ankauf eines Automobils für Leichentransport.
4. Divers.

Die Herren M. H. Dikker & D. Fischmann treten statutengemäss aus dem Vorstand aus, sind jedoch wieder wählbar.

Folgende Herren wurden als Kandidaten aufgestellt :
D. Fischmann
M. Dikker
J. Dirdak
T. Kronengold
Ue. Mosd

Jedes Mitglied muss den Wahlzettel persönlich abgeben und findet die Entgegennahme desselben von [illegible] Uhr statt.

[illegible] sind zu richten an unseren Sekretär, Herrn Oppenheimer, Rue Jordaens, 20.

DER VORSTAND.

דו"ח החברה קדישא משנת תרע"א 1912

Communauté Israélite du Rite Russo-Polonais
„MACHSIKE-HADASS"
מחזיקי הדת

CONSEIL D'ADMINISTRATION.

H. Ullmann, Rabbiner, C. rue Herenthals, 9.
Dr A. Wolff, Président, Avenue Hélène, 37
A. Ullmann, Vice-Président, Boul. Léopold, 12
H. Krengel, Courte rue du Vanneau, 19.
S. Klipper, Secretar, Longue r. Ruysbrouk, 15
A. Goldstein, Schatzmeister, A. Q. Massys 6.
Kurz, Secretär, rue du Jardinier, 46.

A. Ullmann, Consistoriums-Delegierter, Boul. Léopold, 12

COMITÉ-MITGLIEDER.

Aronsfrau, rue Van Diepenbeck, 60.
S. Bochner, rue Lamorinière, 15.
S. Brodbaum, rue Lamorinière, 4.
Figatner, Boulevard Léopold, 31.
Ch. Finkelstein, Avenue Plantin-Est, 146.
H. Fischer, rue Van Spangen, 10
Freudmann, rue Lamorinière, 66
M. Goldzähler, rue Mercator, 45.
M. Gutwirt, Avenue Moretus, 54.
H. L. Katz, rue Mils, 9.
K. Mahler, rue Terlist, 27.
U. Moed, rue Van Lérius, 33
Rabinowitsch, rue de l'Orient, 30
I. Rotenberg, rue Terlist, 50.

— 3 —

Jahresbericht der Communauté Israélite du Rite Russo-Polonais "Machsike Hadass".

ANTWERPEN.

(Arrêté royale du 14 Décembre 1910.)
(Königlicher Beschluss vom 14 Dezember 1910)

P. P.

Wir überreichen unseren Gemeinde-Mitgliedern hiermit den Rechenschaftsbericht für das Jahr 1912.

Aus demselben ersehen Sie, dass unsere Einnahmen in erfreulicher Weise gestiegen sind, jedoch traten andererseits durch den Neubau der in der Rue Lamorinière, 60, befindlichen Mikwoh grosse Anforderungen an unsere Gemeinde Casse heran.

Ferner stehen uns für das Jahr 1913 gesteigerte Ausgaben bevor, da es sich als notwendig erwies, um den an das Rabbinat gestellten grösseren Anforderungen in genügend gewissenhafter Weise gerecht zu werden einen zweiten Rabbiner hierher zu berufen, den wir in der Person des Herrn Rabbiner M. Rottenberg fanden.

Besondere Erwähnung verdient die Aron Vecht Stiftung, welche durch Frau Vecht in's Leben gerufen wurde. Die Zinsen der gespendeten Frs 1.000.- sollen als Prämien für die beste Schüler der תלמוד תורה verwandt worden. Möge dies Beispiel zahlreiche Nachahmung finden.

Zum Schlusse ersuchen wir Sie folgenden Wohltätigkeits-Vereinen Ihre besondere Auf-

— 6 —

BILANZ VOM 31 DEZEMBER 1912.

Einnahmen — Recettes.

1. Rechte der Gemeinde von Begräbnissen — Droits de la Synagogue dans les inhumations.	Fr 1083,08
2. Mitgliederbeiträge - Contributions volontaires.	» 2937.—
3. Einnahme von Schächtgeldern - Droits de Schechité.	» 44401,40
4. Ueberschuss von 1911 - Excédent de l'exercise 1911.	» 3976,42
5. Rückzahlung von Vorschüssen - Remboursements de capitaux.	» 1035,91
6. Einnahme für Bäckerei - Aufsicht „Help u Zelve" - Pour surveillance de la Boulangerie „Help u Zelve"	» 300,—
	Frs. 53763,81

Gutgeheissen in der Vorstands-Sitzung von 26 Januar 1913.
Approuvé par le Conseil d'Administration le 26 Janvier 1913.

— 7 —

Ausgaben — Depenses.

1. Gehalt der Schochtim - Sacrificateurs.	Fr. 11,620,—
2. Religionsunterricht - Enseignement religieux	» 7,998,50
3. Gehalt des Rabbiners - Traitement du Rabbin	» 5,200,—
4. Gehalt der Angestellten — Traitement d'autres employés.	» 4,619,75
5. Gehalt des Sekretärs - Traitement du Secretaire	» 660.—
6. Drucksachen und Diverse - Impressions diverses. etc.	» 2,620,28
7. Unfallversicherung Schochtim - Assurance contre accidents des sacrificateurs	» 323,65
8. Gratificationen - Gratifications	» 175,—
9. Mieten für Religionsunterricht, Chass Chewroh und Sitzungszimmer, sowie Miete für Geflügelschlachthaus - Loyer pour l'enseignement religieux, pour salle de réunion et loyer pour l'abattoir Lange straat 4	» 1,493,—
10. Zum Synagogenfonds, Hälfte des Ueberschusses 1911 - Moitié de l'excédent de l'exercice 1911 pour le fonds de la Synagogue	» 1,989,21
11. Zinsen für Terrain Rue de l'Orient - Intérêts sur Terrain Rue de l'Orient	» 3,103,32
12. Bain rituel Mikwah	» 9,852,06
	Fr. 49,656,97

דו"ח מהקהילה משנת תרפ"ז (1927)

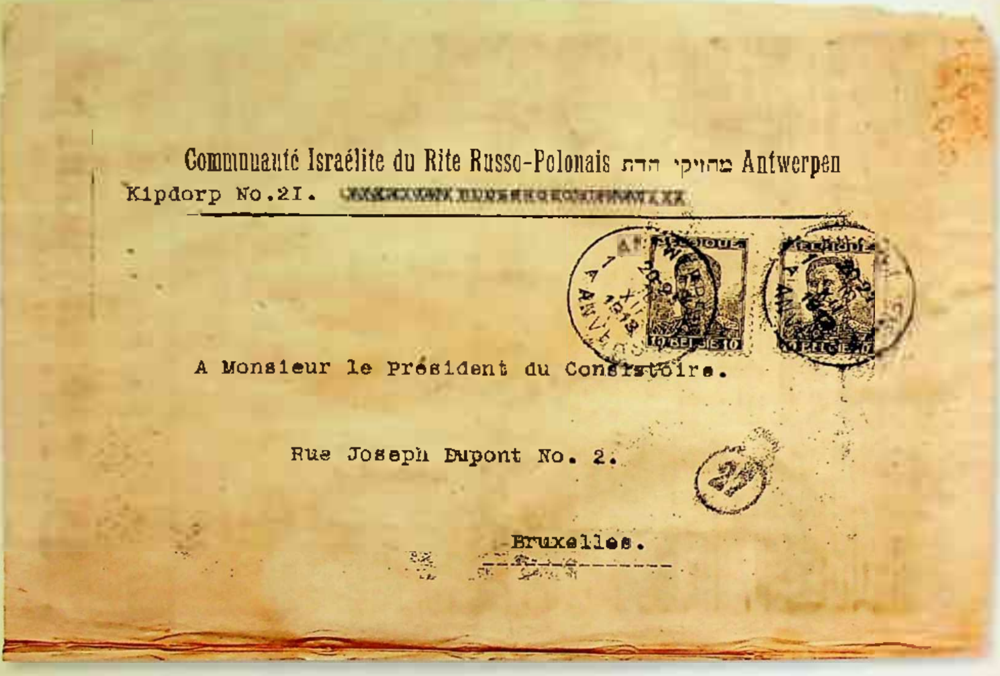
Communauté Israélite du Rite Russo-Polonais מחזיקי הדת Antwerpen
Kipdorp No.21.

A Monsieur le Président du Consistoire.

Rue Joseph Dupont No. 2.

Bruxelles.

מעטפה של מכתב מהקהילה בשנת תרע"ג (1913)

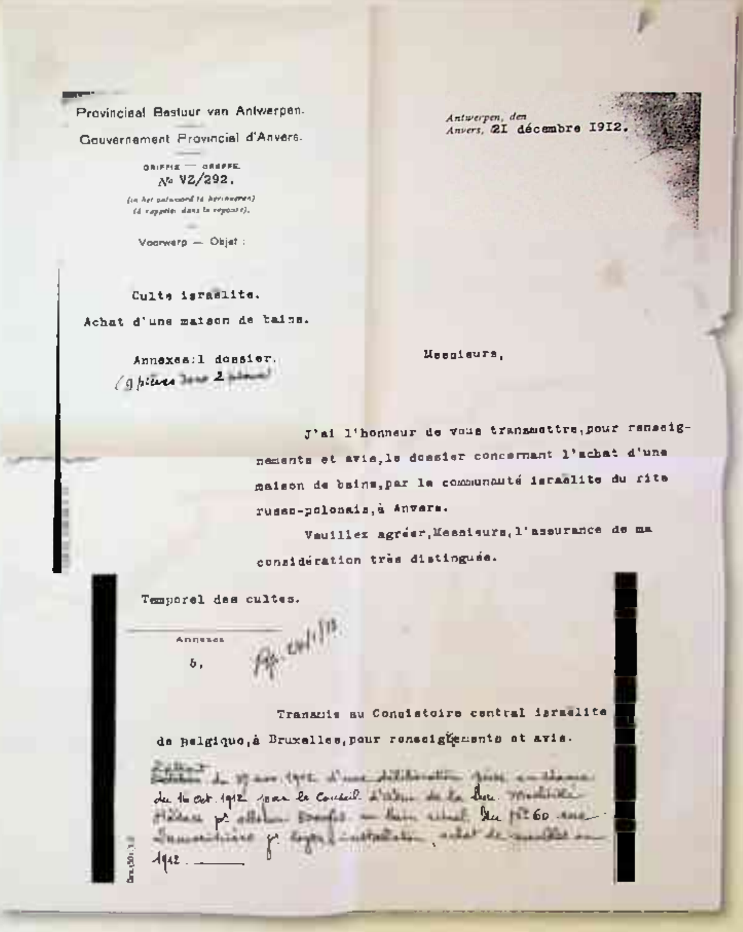

Provinciaal Bestuur van Antwerpen.

Gouvernement Provincial d'Anvers.

GRIFFIE — GREFFE.
N° VZ/292.

(in het antwoord te herinneren)
(à rappeler dans la réponse).

Voorwerp — Objet :

Culte israélite.

Achat d'une maison de bains.

Annexes: 1 dossier.
(9 pièces dont 2 plans)

Antwerpen, den
Anvers, 21 décembre 1912.

Messieurs,

J'ai l'honneur de vous transmettre, pour renseignements et avis, le dossier concernant l'achat d'une maison de bains, par la communauté israélite du rite russo-polonais, à Anvers.

Vauillez agréer, Messieurs, l'assurance de ma considération très distinguée.

Temporel des cultes.

Annexes
5.

Transmis au Consistoire central israélite de Belgique, à Bruxelles, pour renseignements et avis.

Extrait du 17 nov 1912 d'une délibération prise en séance du 16 oct. 1912 par le Conseil d'Adm. de la Soc. [illegible] ... 60 ... 1912.

אנטוורפען, 21 בדצמבר, 1912 .

א.נ.,

יש לי הכבוד להעביר לכם את המסמך, הקשור לקנית בית מרחץ, על ידי הקהילה היהודית של יוצאי רוסיה-פולניה באנטוורפען.

מועבר לקונסיסטואר בבריסל למידע וחוות דעת.

תמצית ב-27 בנובמבר 1912, מן ההחלטות שהוחלטו בישיבה, ב-16 באוקטובר 1912 , על ידי ההנהלה האדמיניסטרטיבית של "מחזיקי הדת". הוקצבו 8000 פרנקים למקווה ברחוב לאמוריניער 60, בעבור שכירות, התקנה וקנית רהיטים, בשנת 1912.

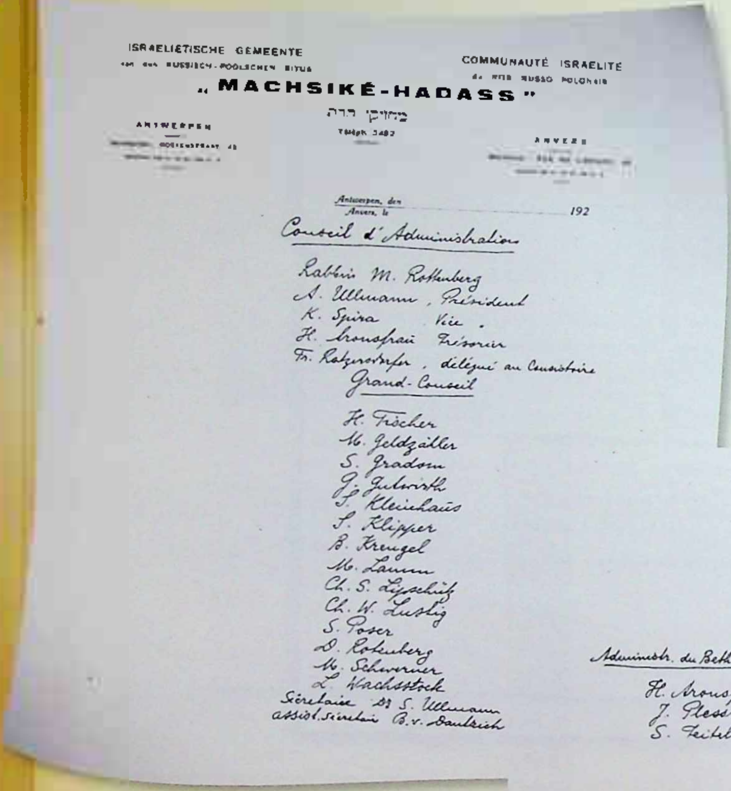

ISRAELIETISCHE GEMEENTE
van den Russisch-Poolschen Ritus

COMMUNAUTÉ ISRAELITE
de rite russo polonais

„ MACHSIKÉ-HADASS "

מחזיקי הדת

ANTWERPEN

Teleph. 3482

ANVERS

Antwerpen, den
Anvers, le 192

Conseil d'Administration

Rabbin M. Rottenberg
A. Ullmann, Président
K. Spira Vice .
H. Aronsfrau Trésorier
Fr. Katzerdorfer, délégué au Consistoire

Grand-Conseil

H. Fröcher
M. Geldzäiler
S. Gradom
G. Gutwirth
J. Kleinhaus
S. Klipper
B. Kreugel
M. Lamm
Ch. S. Lipschütz
Ch. W. Lustig
S. Poser
D. Rotenberg
M. Schwerner
L. Wachsstock
Sécrétaire Dr S. Ullmann
assist. sécrétaire B. v. Dantzich

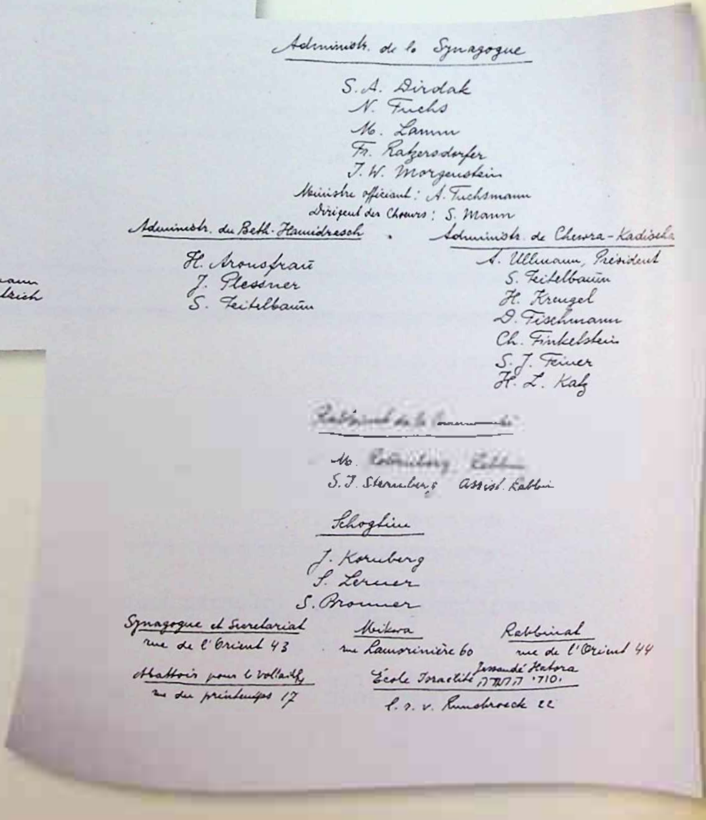

Administr. de la Synagogue

S. A. Dirdak
N. Fuchs
M. Lamm
Fr. Katzersdorfer
J. W. Morgenstein
Ministre officiant: A. Fuchsmann
Dirigent des Choeurs: S. Mann

Administr. du Beth-Hamidrasch

H. Aronsfrau
J. Plessner
S. Feitelbaum

Administr. de Chevra-Kadischa

A. Ullmann, Président
S. Feitelbaum
H. Kreugel
D. Fischmann
Ch. Finkelstein
S. J. Feiner
H. L. Katz

Rabbinat de la Communauté

M. Rottenberg Rabbin
S. J. Sternberg assist. Rabbin

Schoghtim

J. Kornberg
S. Lerner
S. Bronner

Synagogue et Secrétariat
rue de l'Orient 43

Mikwa
rue Lamoricière 60

Rabbinat
rue de l'Orient 44

Abattoir pour la volaille
rue du printemps 17

École Israélite Jessodé Hatora יסודי התורה
l. r. v. Ruusbroeck 22

ועד הקהילה משנת תרפ"ז (1927)

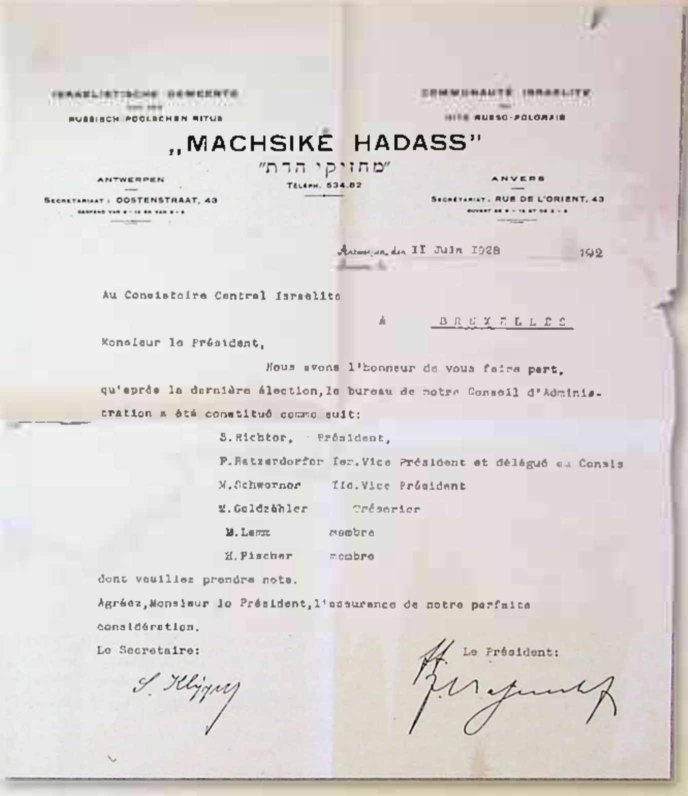

ISRAELITISCHE GEMEENTE
RUSSISCH POOLSCHEN RITUS

COMMUNAUTÉ ISRAÉLITE
RITE RUSSO-POLONAIS

„MACHSIKE HADASS"
"מחזיקי הדת"

ANTWERPEN
Secretariaat : OOSTENSTRAAT, 43

Téléph. 534.82

ANVERS
Secrétariat : RUE DE L'ORIENT, 43

Anvers, den 11 Juin 1928

Au Consistoire Central Israélite

à BRUXELLES

Monsieur le Président,

Nous avons l'honneur de vous faire part, qu'après la dernière élection, le bureau de notre Conseil d'Administration a été constitué comme suit:

S.Richter, Président,
F.Ratzersdorfer Ier.Vice Président et délégué au Consis
M.Schwerner IIe.Vice Président
E.Goldzähler Trésorier
M.Lenz membre
H.Fischer membre

dont veuillez prendre note.

Agréez, Monsieur le Président, l'assurance de notre parfaite considération.

Le Secrétaire:
S. Klipper

Le Président:
Richter

אנטוורפען, 19 במרץ, 1924
מר
ג. וויל
מזכיר הקונסיסטואר

א.נ.
בעקבות שיחתנו, אתמול, אבקשך לשלוח לי את נוסח הצו הממשלתי, העוסק בחופשות החילים בימי החג, כמו גם את תאריך ומספר הצו.

בתורה, ובמלוא הכבוד וההערכה
פ. רצרסדורפר
נציג "מחזיקי הדת"

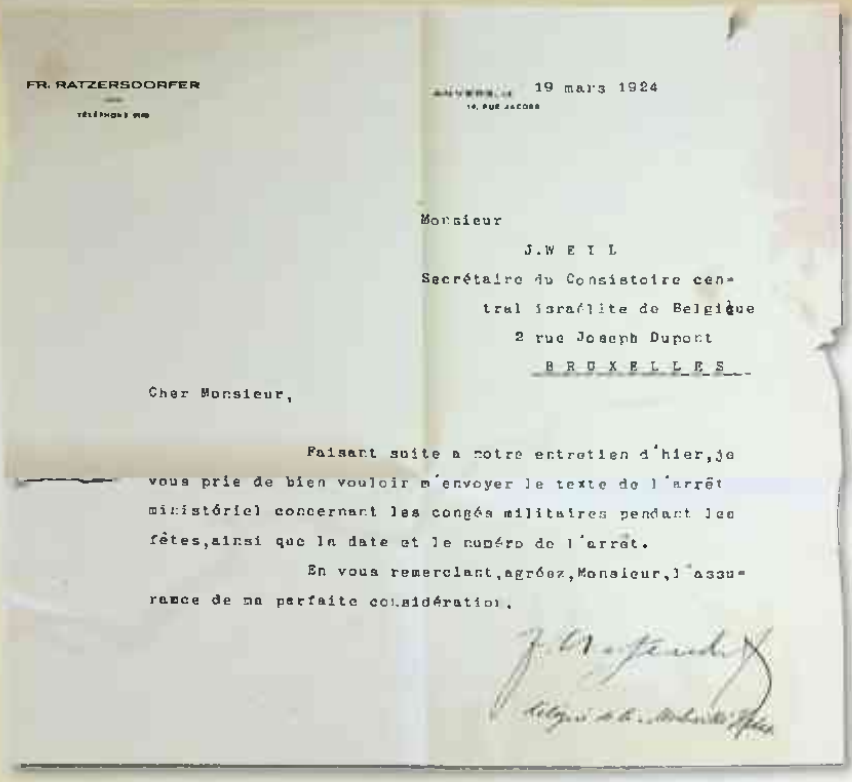

FR. RATZERSDORFER

ANVERS 19 mars 1924

14, RUE JACOBS

Monsieur

J.W E I L

Secrétaire du Consistoire cen-

tral israélite de Belgique

2 rue Joseph Dupont

B R U X E L L E S

Cher Monsieur,

Faisant suite a notre entretien d'hier, je vous prie de bien vouloir m'envoyer le texte de l'arrêt ministériel concernant les congés militaires pendant les fêtes, ainsi que la date et le numéro de l'arrêt.

En vous remerciant, agréez, Monsieur, l'assurance de ma parfaite considération.

אנטווערפען, 11 ביוני, 1928.

אל

נשיא הקונסיסטואר

בריסעל

אדוני הנשיא,

יש לנו הכבוד להודיעכם על הרכב ההנהלה האדמיניסטרטיבית שלנו, לאחר הבחירות האחרונות:

ס. ריכטער – נשיא

פ. רצסדורפר – סגן נשיא ראשון, ונציג הקונסיסטואר.

מ. שווערנער – סגן נשיא שני.

מ. געלדציילער – גזבר

מ. לאם – חבר

ה. פישער – חבר

אנא ציינו זאת לפניכם.

בכבוד רב

ISRAELIETISCHE GEMEENTE
VAN DEN
RUSSISCH-POOLSCHEN RITUS

COMMUNAUTÉ ISRAELITE
DU
RITE RUSSO-POLONAIS

„MACHSIKÉ HADASS"
"מחזיקי הדת"

ANTWERPEN
TELEPH. 634.82
ANVERS

SECRETARIAAT: OOSTENSTRAAT, 43
SECRÉTARIAT: RUE DE L'ORIENT, 43

Antwerpen, den / Anvers, le 28 août 1929

Au Consistoire Central Israélite de Belgique
à
Bruxelles

Messieurs,

Le Conseil d'Administration de la Communauté Israélite Machsiké Hadass à Anvers prie le Consistoire Central Israélite de Belgique de bien vouloir protester contre les événements en Palestine.
Veuillez agréer, Messieurs, l'assurance de notre parfaite considération.

Pour le Conseil d'Administration

B. S. Ullmann
Secrétaire

אנטווערפען, 28 באוגוסט, 1929

לכבוד הקונסיסטואר
בריסעל

א.נ.

הנהלת קהילת מחזיקי הדת באנטווערפען, מבקשת מן הקונסיסטואר, למחות נגד המאורעות בפלשתינה.

בכבוד רב

(שנת מאורעות תרפ"ט בחברון)

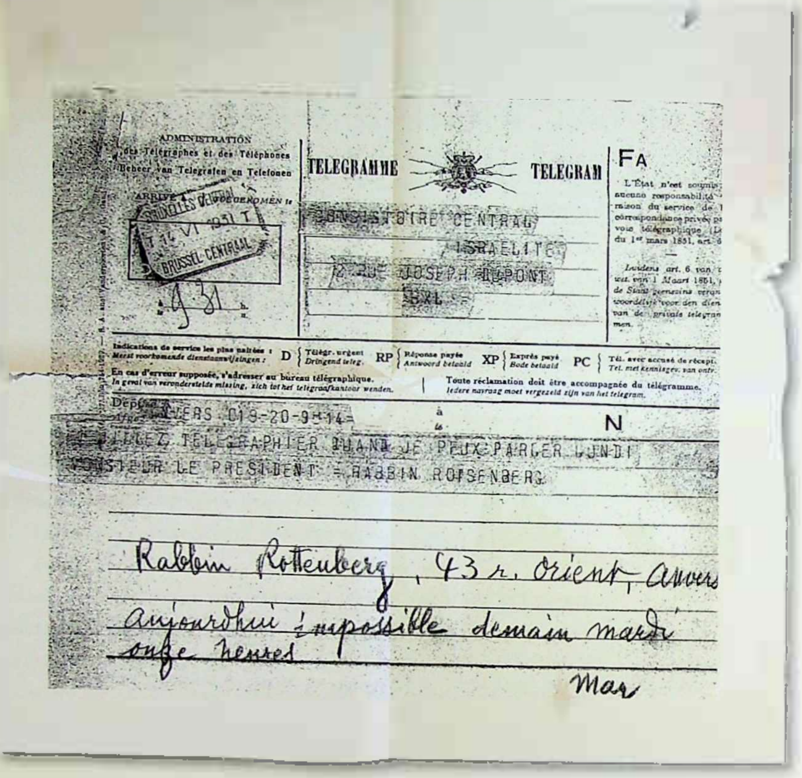
ADMINISTRATION des Télégraphes et des Téléphones
Beheer van Telegrafen en Telefonen

TELEGRAMME TELEGRAM

BRUXELLES 14 VI 1931 BRUSSEL-CENTRAAL

CONSISTOIRE CENTRAL ISRAELITE
2 RUE JOSEPH DUPONT
BXL

Indications de service les plus usitées : D Télégr. urgent RP Réponse payée XP Exprès payé PC Tél. avec accusé de récépi.
Meest voorkomende dienstaanwijzingen : Dringend teleg. Antwoord betaald Bode betaald Tel. met kennisgev. van ontv.

En cas d'erreur supposée, s'adresser au bureau télégraphique.
In geval van veronderstelde misslag, zich tot het telegraafkantoor wenden.

Toute réclamation doit être accompagnée du télégramme.
Iedere navraag moet vergezeld zijn van het telegram.

...VERS 019-20-9 14 N

...LEZ TELEGRAPHIER QUAND JE PEUX PARLER LUNDI
...SIEUR LE PRESIDENT = RABBIN ROTSENBERG

Rabbin Rottenberg, 43 r. Orient, Anvers
aujourd'hui impossible demain mardi
onze heures
Mar

14.6.1931

אל: הקונסיסטואר בריסעל

אנא טלגרפו לי מתי נוכל לשוחח ביום שני.
הנשיא = הרב ראטטענבערג

תשובה: היום בלתי אפשרי. מחר, יום שלישי, בשעה אחת עשרה.

ISRAELIETISCHE GEMEENTE
van den
RUSSISCH-POOLSCHEN RITUS

COMMUNAUTÉ ISRAÉLITE
du
RITE RUSSO-POLONAIS

MACHSIKÉ HADASS

„מחזיקי הדת"

Téléph. 224.12

ANTWERPEN
SECRETARIAAT: L. V. RUUSBROECSTR. 20

ANVERS
SECRÉTARIAT: L. R. V. RUUSBROEC. 20

Antwerpen, den 4 Maart 1935
Anvers, le

Mynheer Dr.J.Wiener ,Groot-Rabbyn van Belgie
Brussel

Mynheer de Groot-Rabbyn

By de legeroefeningen,die dit jaar gedurende onze feestdagen zullen plaats hebben,zyn ook een groot aantal Joodsche Soldaten opgeroepen.Het is voor velen onder hen haast onmogelyk zich van ritueel voedsel te voorzien voor de acht Paaschdagen .Wy verzoeken U derhalve om Uw welwillende tusschenkomst by de bevoegde overheid om voor de Joodsche Soldaten gedurende het Paaschfeest vrystelling te verkrygen. Zy zyn bereid om na hun diensttyd 8 dagen langer in dienst te blyven.

Aanvaard,Mynheer de Groot-Rabbyn,de betuiging myner hoogachtin

De Opperrabbyn der Israel.Gemeente
Machsiké-Hadass

M. Rottenberg

מכתב השתדלות מהרב ראטטענבערג משנת תרצ"ה
למען אנשי הצבא לאפשר אכילת מצה בפסח

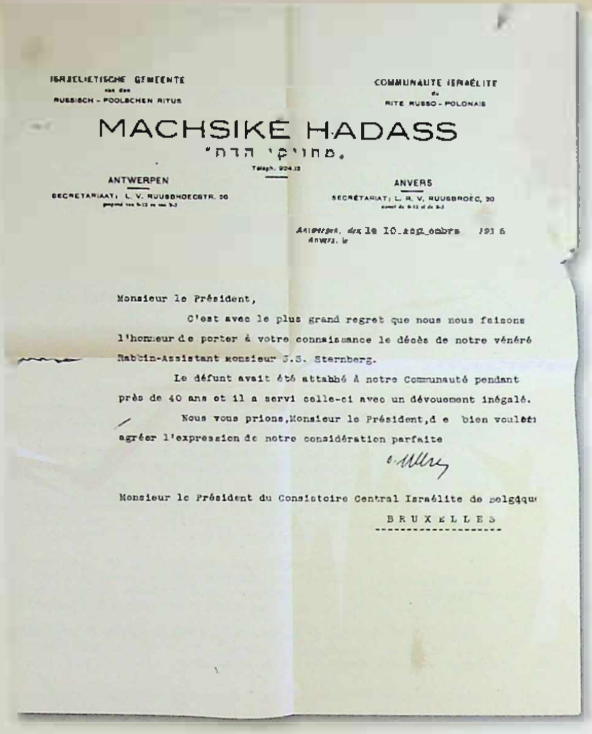
ISRAELIETISCHE GEMEENTE
van den
RUSSISCH - POOLSCHEN RITUS

COMMUNAUTE ISRAÉLITE
du
RITE RUSSO - POLONAIS

MACHSIKE HADASS
„מחזיקי הדת"

Teleph. 924.12

ANTWERPEN
SECRETARIAAT: L. V. RUUSBROECSTR. 20

ANVERS
SECRÉTARIAT: L. R. V. RUUSBROEC, 20

Antwerpen, den / Anvers, le 10 septembre 1936

Monsieur le Président,

C'est avec le plus grand regret que nous nous faisons l'honneur de porter à votre connaissance le décès de notre vénéré Rabbin-Assistant monsieur J.S. Sternberg.

Le défunt avait été attahbé à notre Communauté pendant près de 40 ans et il a servi celle-ci avec un dévouement inégalé.

Nous vous prions, Monsieur le Président, de bien vouloir agréer l'expression de notre considération parfaite

Monsieur le Président du Consistoire Central Israélite de Belgique
BRUXELLES

אנטוורפען, 2 באפריל, 1936

אדוני הנשיא,

בתשובה למכתבך, מיום ה-25 למרץ, יש לנו הכבוד לבקשך להעביר, לגורמים המוסמכים, את הבקשה לקבלת ויזה ואישור שהיה בבלגיה, בעבור הרב ראבינוב. קבלנו אותו לכהונת סגן רב, כדי להחליף את הרב שטערענבערג, בן למעלה משמונים שנה, שהוא חלש, ולא יוכל להמשיך ולמלא את תפקידיו לאורך זמן, כפי שהיה לנו הכבוד להודיעכם במכתבנו מן ה-22 במרץ.

באותה הזדמנות, נבקשכם להגיש בקשה גם בעבור הגברת ראבינוב. להלן הפרטים:

ראבינוב שמואל, נולד בסומיסיאי, ליטא, נובמבר 1888, אזרחות ליטאית.

מער שרה, נשואה לראבינוב, נולדה בראמיגאלא, ליטא, 15 במרץ 1889, אזרחות ליטאית.

לזוג ראבינוב אין ילדים.

כפי שכבר היה לנו הכבוד להודיעך, מר ראבינוב נבחר על ידי אסיפה הכללית מיוחדת, שנערכה ב-22 במרץ. הבחירה היתה פה אחד, למעט בוחר אחד שנמנע.

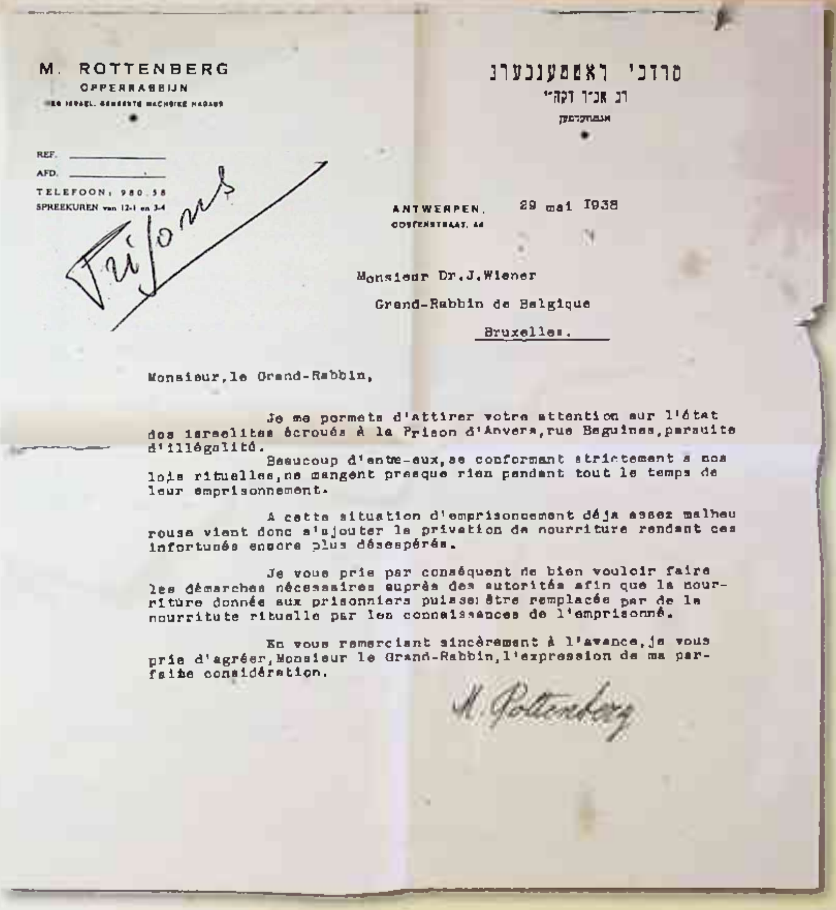

M. ROTTENBERG
OPPERRABBIJN
DER ISRAEL. GEMEENTE MACHSIKE HADATH

מרדכי ראטטענבערג
רב אב"ד דקה"י
אנטווערפען

REF.
AFD.
TELEFOON: 980.58
SPREEKUREN van 12-1 en 3-4

ANTWERPEN,
OOSTENSTRAAT, 44

29 mai 1938

Monsieur Dr.J.Wiener
Grand-Rabbin de Belgique
Bruxelles.

Monsieur,le Grand-Rabbin,

Je me permets d'attirer votre attention sur l'état des israelites écroués à la Prison d'Anvers,rue Beguines,parsuite d'illégalité.

Beaucoup d'entre-eux,se conformant strictement à nos lois rituelles,ne mangent presque rien pendant tout le temps de leur emprisonnement.

A cette situation d'emprisonnement déja assez malheureuse vient donc s'ajouter la privation de nourriture rendant ces infortunés encore plus désespérés.

Je vous prie par conséquent de bien vouloir faire les démarches nécessaires auprès des autorités afin que la nourriture donnée aux prisonniers puisse être remplacée par de la nourritute rituelle par les connaissances de l'emprisonné.

En vous remerciant sincèrement à l'avance,je vous prie d'agréer,Monsieur le Grand-Rabbin,l'expression de ma parfaite considération.

M. Rottenberg

אנטוורפען, 29 במאי, 1938.

לכבוד
ד"ר י. ויענער
הרב הראשי לבלגיה
בריסעל

אדוני, הרב הראשי,

אני מתיר לעצמי להפנות את תשומת ליבך למצבם של היהודים הכלואים בבית האסורים, ברחוב בעגינים, באשמת היותם שוהים בלתי חוקיים.

רבים מהם מקפידים על דרישות ההלכה, וכמעט שאינם אוכלים דבר, במשך כל תקופת מאסרם.

לתנאי המאסר, שהם קשים כלשעצמם, מצטרפת מניעת המאכל, וגורמת להם למצב מדכא עוד יותר.

אבקשך לפנות לגורמים המוסמכים בבקשה שהאוכל המוגש לאסורים יוחלף באוכל המתאים לצו מצפונם.

בתורה ראש ובכבוד רב

מ. ראטטענבערג

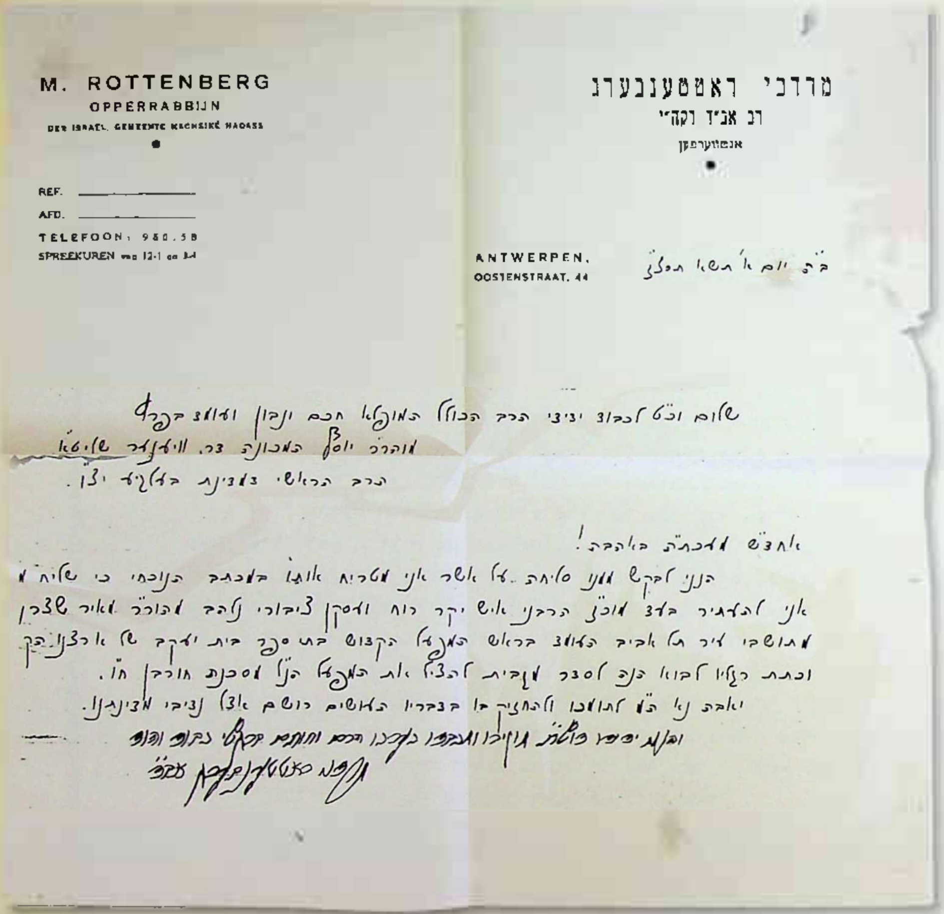

M. ROTTENBERG
OPPERRABBIJN
DER ISRAËL. GEMEENTE MACHSIKÉ HADASS

REF.
AFD.
TELEFOON: 980.58
SPREEKUREN van 12-1 en 3-4

מרדכי ראטטענבערג
רב אב"ד וקה"י
אנטווערפען

ANTWERPEN.
OOSTENSTRAAT, 44

ב"ה יום א' תשא תרצ"ז

שלום וכט"ס לכבוד ידידי הרב הגאון המופלא חכם ונבון ומו"ץ דקהל
מוהר"ר יוסף [ב] המכונה דר. ווינער שליט"א
הרב הראשי במדינת בעלגיע יצ"ו.

אחדש"ה מעכ"ת באהבה!
הנני לבקש ממנו סליחה על אשר אני מטריח אותו במכתב הנוכחי כי שליח מ
אני להמליץ בעד מוכ"ז הרבני איש יקר רוח ומסיקן לדיבורו נלהב מוהר"ר מאיר שצרן
מתושבי עיר תל אביב המנהל בראש המפעל הקדוש בתי ספר בית יעקב של ארצנו הק'
וכעת רצונו לבוא הנה לסדר מגבית להציל את המפעל הנ"ל מסכנת חורבן ח"ו.
ויואיל נא הדר"ג לתומכו ולהמליץ בו בדבריו המשיכים כרשם אלו נדיבי מדינתנו.
ובזה יפיפו פועלת [illegible] [illegible] בקרבו [illegible] [illegible] [illegible]
מרדכי ראטטענבערג [illegible]

מכתב המלצמה ממרן הרב ראטטענבערג משנת תרצ"ז
למען בית יעקב של רבי מאיר שרנסקי זצ"ל

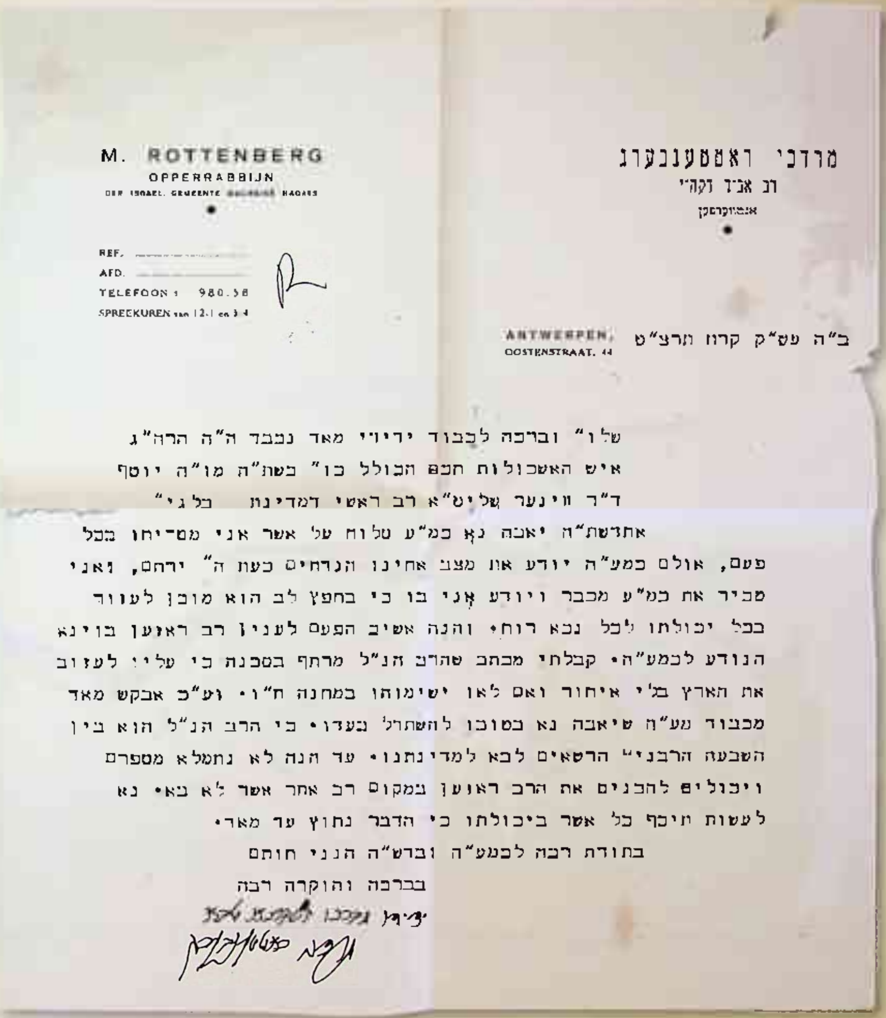

M. ROTTENBERG
OPPERRABBIJN
DER ISRAEL. GEMEENTE [illegible] HAGAAS

REF.
AFD.
TELEFOON : 980.58
SPREEKUREN van 12-1 en 3-4

מרדכי ראטטענבערג
רב אב״ד דקהי״
אנטווערפען

ANTWERPEN,
OOSTENSTRAAT, 44

ב״ה עש״ק קרח תרצ״ט

שלו״ וברכה לכבוד ידידיי מאד נכבד ה״ה הרה״ג
איש האשכולות חכם הכולל כו״ בשת״ה מו״ה יוסף
ד״ר ווינער שליט״א רב ראשי דמדינת בלגי״

אתדשת״ה יאבה נא כמ״ע טלוח על אשר אני מטריחו בכל
פעם, אולם כמע״ה יודע את מצב אחינו הנדחים כעת ה״ ירחם, ואני
מכיר את כמ״ע מכבר ויודע אני בו כי בחפץ לב הוא מוכן לעזור
בכל יכולתו לכל נכא רוח. והנה אשיב הפעם לענין רב ראזען בוינא
הנודע לכמע״ה. קבלתי מכתב שהרב הנ״ל מרחף בסכנת כי עליו לעזוב
את הארץ בלי איחור ואם לאו ישימוהו במחנה ח״ו. ועי״כ אבקש מאד
מכבוד מע״ה שיאבה נא בטובו להשתדל בעדו. כי הרב הנ״ל הוא בין
השבעה הרבני״ הראשים לבא למדינתנו. עד הנה לא נתמלא מספרם
ויכולים להכנים את הרב ראזען במקום רב אחר אשר לא בא. נא
לעשות ויכף כל אשר ביכולתו כי הדבר נחוץ עד מאד.
בתודת רבה לכמע״ה ובדש״ה הנני חותם
בברכה והוקרה רבה

מכתב מהרב ראטטענבערג משנת תרצ״ט

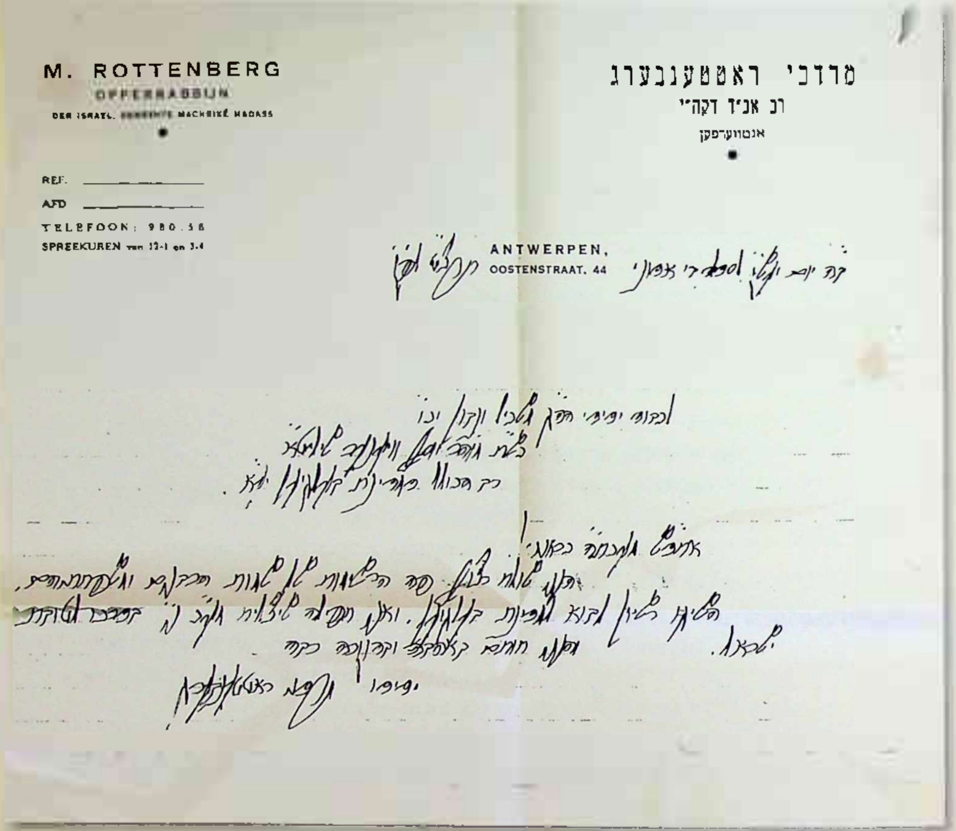

M. ROTTENBERG
OPPERRABBIJN
DER ISRAEL. GEMEENTE MACHSIKÉ HADASS

REF.
AFD
TELEFOON: 980.58
SPREEKUREN van 12-1 en 3-4

מרדכי ראטטענבערג
רב אנ"ד דקה"י
אנטווערפען

ANTWERPEN,
OOSTENSTRAAT, 44

ב"ה יום ו' עש"ק לסדר בי אדוני, תרצ"ט לפ"ק.

לכבוד ידידי הה"ק משכיל ונבון וכו'
כש"ת מוה"ר יוסף וויענער שליט"א
רב הכולל דמדינת בעלגיען יע"א

אחד"ש

הנני שולח רצוף פה הרשימות של שמות הרבנים ומשפחותיהם, השיגו רשיון לבוא למדינות בעלגיען, ואני תפילה שיצליח מע"כ נ"י בדרכו לטובת ישראל.

והנני חותם באהבה והערכה רבה

ידידו מרדכי ראטטענבערג

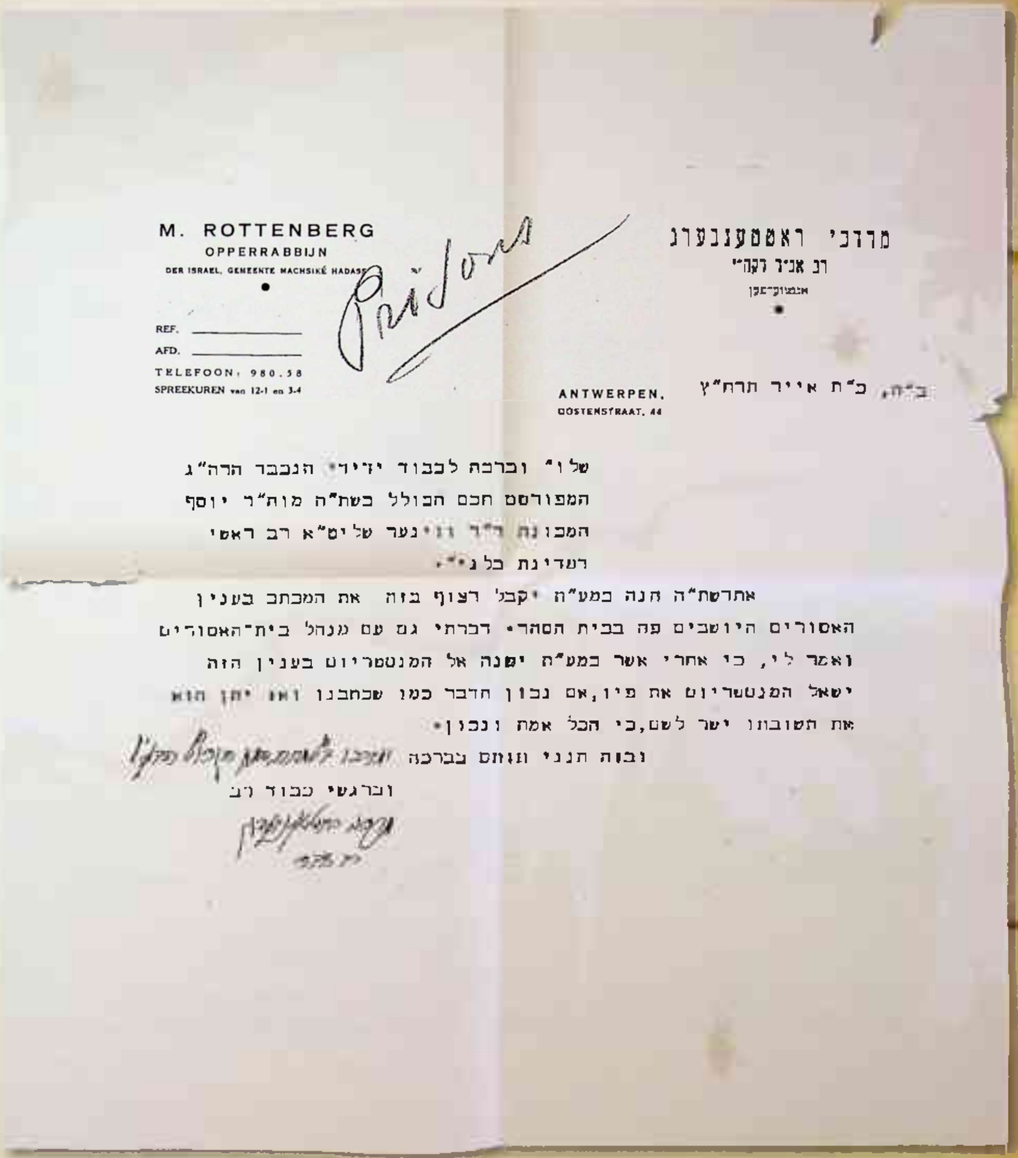

מרדכי ראטטענבערג
רב אב"ד דקה"י
אנטווערפען

M. ROTTENBERG
OPPERRABBIJN
DER ISRAEL. GEMEENTE MACHSIKÉ HADASS

REF.
AFD.
TELEFOON: 980.58
SPREEKUREN van 12-1 en 3-4

ב"ה, כ"ח אייר תרח"ץ

ANTWERPEN.
OOSTENSTRAAT, 44

שלו" וברכה לכבוד ידידי הנכבד הרה"ג
המפורסם חכם הכולל כשת"ה מות"ר יוסף
המכונה ד"ר וויינער שליט"א רב ראשי
דמדינת כלג"י.

אחרשת"ה הנה במע"ח יקבל רצוף בזה את המכתב בענין
האסורים היושבים פה בבית הסהר. דברתי גם עם מנהל בית-האסורים
ואמר לי, כי אחרי אשר במע"ח ישנה אל המנסטריום בענין הזה
ישאל המנסטריום את פיו, אם נכון הדבר כמו שכתבנו ואז יתן הוא
את תשובתו ישר לשם, כי הכל אמת ונכון.
ובזה הנני חותם בברכה

ודורשי כבוד רב

מכתב מהרב ראטטענבערג משנת תרצ"ח

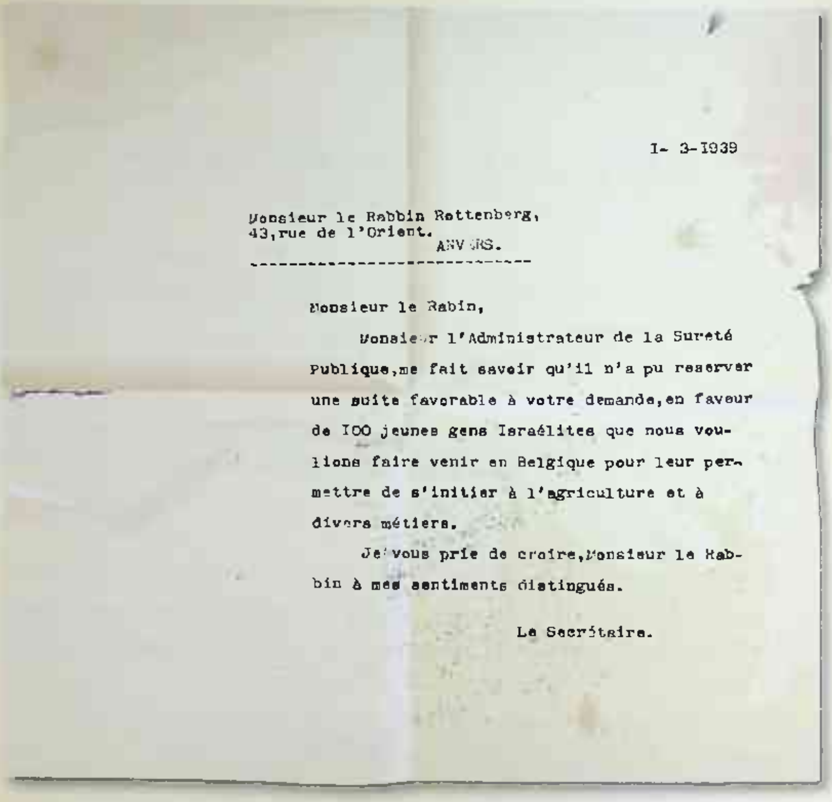

1- 3-1939

Monsieur le Rabbin Rottenberg,
43,rue de l'Orient.
ANVERS.

Monsieur le Rabin,

Monsieur l'Administrateur de la Sureté Publique,me fait savoir qu'il n'a pu reserver une suite favorable à votre demande,en faveur de 100 jeunes gens Israélites que nous voulions faire venir en Belgique pour leur permettre de s'initier à l'agriculture et à divers métiers.

Je vous prie de croire,Monsieur le Rabbin à mes sentiments distingués.

Le Secrétaire.

1939-3-1

הרב ראטטענבערג
רחוב דע לאוריענט 43
אנטווערפען

ארוני הרב,

נציג משרד הבטחון, הודיעני כי הוא אינו יכול להיענות לבקשתך בקשר ל-100 הצעירים היהודים, שאנו רוצים להביא לבלגיה, כדי לאפשר להם ללמוד חקלאות ומקצועות אחרים.

בכבוד רב
המזכירות

ISRAELIETISCHE GEMEENTE
van den
RUSSISCH - POOLSCHEN RITUS

COMMUNAUTÉ ISRAÉLITE
du
RITE RUSSO - POLONAIS

MACHSIKÉ HADASS

„מחזיקי הדת"

Téléph. 924.12

ANTWERPEN

SECRETARIAAT: L. V. RUUSBROECSTR. 20
geopend van 9-12 en van 3-5

ANVERS

SECRÉTARIAT: L. R. V. RUUSBROEC, 20

Antwerpen, den le 2 avril 1936
Anvers, le

Monsieur le Président,

En réponse à votre lettre du 25 mars, nous avons l'honneur de vous prier de bien vouloir faire la demande auprès des autorités compétentes pour le visa et le droit de séjour en Belgique de Monsieur le Rabbin Rabinow que nous avons engagé en qualité de Rabbin-Assistant pour remplacer M. le Rabbin Sternberg âgé de plus de 80 ans, impotent et incapable d'exercer plus longtemps ses fonctions, ainsi que nous avons eu l'honneur de vous l'annoncer par notre lettre du 22 mars.

Nous vous demandons de bien vouloir en même temps faire la demande pour Madame Rabinow. Voici les détails:

I) RABINOW, Smul, né à Sumiaciai, Lithuanie, Novembre 1888, nationalité lithuanienne

2) MER, Sara, épouse Rabinow, née à Ramygala, Lithuanie, le 15 mars 1889, nationalité lithuanienne.

Les époux Rabinow n'ont pas d'enfant.

Comme nous avons également déjà eu l'honneur de vous le faire savoir, M. Rabinow a été élu par une Assemblée Générale Extraordinaire convoquée et tenue le 22 mars et dont nous vous avons envoyé la convocation. L'élection a eu lieu à l'unanimité des voix moins une abstention.

תרגום המכתב בדף הבא

אנטוורפען, 2 באפריל, 1936

אדוני הנשיא,

בתשובה למכתבך, מיום ה-25 למרץ, יש לנו הכבוד לבקשך להעביר, לגורמים המוסמכים, את הבקשה לקבלת ויזה ואישור שהיה בבלגיה, בעבור הרב ראבינוב. קבלנו אותו לכהונת סגן רב, כדי להחליף את הרב שטערענבערג, בן למעלה משמונים שנה, שהוא חלש, ולא יוכל להמשיך ולמלא את תפקידיו לאורך זמן, כפי שהיה לנו הכבוד להודיעכם במכתבנו מן ה-22 במרץ.

באותה הזדמנות, נבקשכם להגיש בקשה גם בעבור הגברת ראבינוב. להלן הפרטים:

ראבינוב שמואל, נולד בסומיסיאי, ליטא, נובמבר 1888, אזרחות ליטאית.

מער שרה, נשואה לראבינוב, נולדה בראמיגאלא, ליטא, 15 במרץ 1889, אזרחות ליטאית.

לזוג ראבינוב אין ילדים.

כפי שכבר היה לנו הכבוד להודיעך, מר ראבינוב נבחר על ידי אסיפה הכללית מיוחדת, שנערכה ב-22 במרץ. הבחירה היתה פה אחד, למעט בוחר אחד שנמנע.

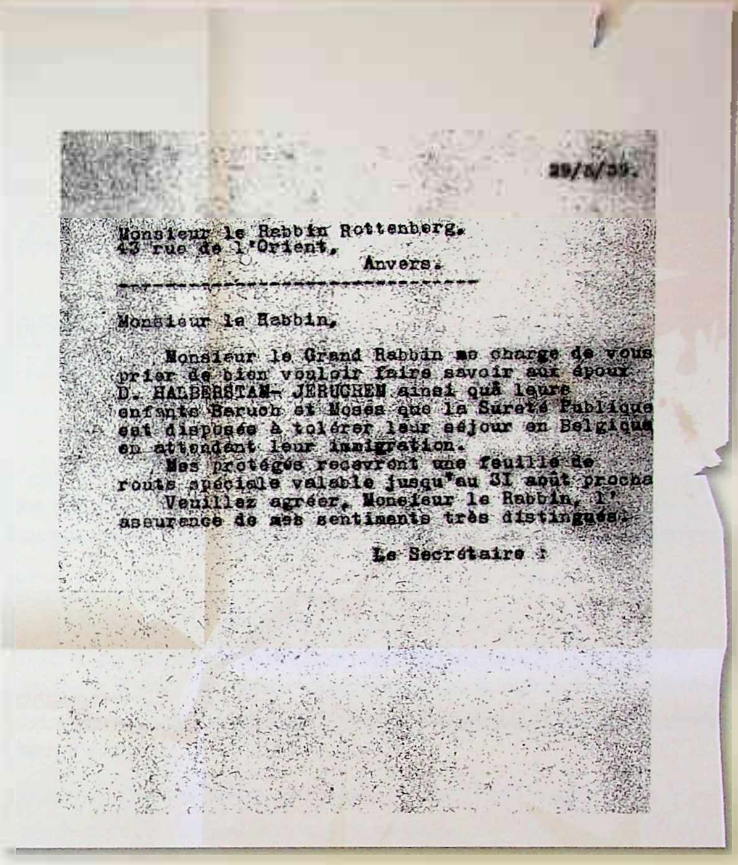

29/5/39.

Monsieur le Rabbin Rottenberg.
43 rue de l'Orient,
Anvers.

Monsieur le Rabbin,

Monsieur le Grand Rabbin me charge de vous prier de bien vouloir faire savoir aux époux D. HALBERSTAM- JERUCHEM ainsi qu'à leurs enfants Baruch et Moses que la Sureté Publique est disposée à tolérer leur séjour en Belgique en attendant leur immigration.

Mes protégés recevront une feuille de route spéciale valable jusqu'au 31 août procha

Veuillez agréer, Monsieur le Rabbin, l'assurance de mes sentiments très distingués.

Le Secrétaire :

29/5/39

הרב ראטטענבערג
רחוב דע לאוריענט 43
אנטווערפען

אדוני הרב,

הרב הראשי בקש ממני לבקשך להודיע לבני הזוג ד. האלבערשטאם – ירוחם, כי משרד הבטחון נאות לקבל את ילדיהם, ברוך ומשה, לשהיה בבלגיה, עד להגירתם.

בני חסותי יקבלו דף הסבר, עם הנתיות מיוחדות, עד ה-31 לאוגוסט הבא.

בכבוד רב
המזכירות

M. ROTTENBERG
OPPERRABBIJN
DER ISRAEL. GEMEENTE MACHSIKÉ HADASS

REF.
ANTW.
TELEFOON. 980.38
SPREEKUREN van 12-1 en 3-4

מרדכי ראטטענבערג
רב אב״ד דקה״י
אנטווערפען

ANTWERPEN. ב״ה, ח״ אדר תרצ״ט
OOSTENSTRAAT. 44

שלו״ וברכה לכבוד ידידי מאד נעלה איש
האשכולות חכם הכולל בו״ כשת״ה מה״ור
ר״ יוסף ר״ו ווינר שליט״א רב הכולל
דמדינת בלגי״

אחדש״ה לתשובת מכתבו מיום 23 פעבער ש״ז הנני
בזה להודיעו כי דבר מר לעבל הוא יוצא מן הכלל. אמנם ישנם
פה הרבה אנשים בני תורה, אבל שנדרש לצרכי הוא דבר אחר לגמרי.
כדי לסדר חדושי ולהכינם לדפוס דרוש איש היודע ומבין הדבר
מתוך הנסיון ואשר כבר עבד עבודה כזאת. כמע״ה יודע כי בעלי
הדפוס הגדולים כמו האחים רם בווילנא משלמים שכר הרבה לאנשים
כאלו המבינים את המלאכה הזאת; כי כבדה הוא. ואם אקח איש מן
השוק אף אם יהי״ ת״ח גדול לא יוכל להשלים העבודה הזאת — אם
איננו בקי בקריאת כתבי־יד ולהעתיקם כראוי בכתב ברור שיהי״
הכל מסודר לדפוס. ויען כי ידידי ורעי דורשים מאתי שאוציא
חדושי לאור ע״כ חפשתי אחר איש אומן בזה ומצאתי את מר לעבל
הבקי במלאכה הזאת. וע״כ אבקש את כמע״ה לבאר הדבר לפני המשטרה
כמות שהוא וידעו מדוע אני בוחר דוקא בזה ולא באחרי.
בתודה רבה לכמ״ה על טרחתו הנכבדה הנני חותם

בברכה

ובהוקרה רבה

[illegible]
[illegible]

מכתב מהרב ראטטענבערג משנת תרצ״ט

מרדכי ראטטענבערג
רב אב״ד דקה״י
אנטווערפען

M. ROTTENBERG
OPPERRABBIJN
DER ISRAEL. GEMEENTE MACHSIKÉ HADASS

REF.
AFD.
TELEFOON : 980.58
SPREEKUREN van 12-1 en 3-4

ב״ה, עש״ק, ב״אייר תרצ״ט ANTWERPEN,
OOSTENSTRAAT, 44

שלו״ וברכה לכבוד ידידי מאד נכבד ה״ה
הרה״ג חכם הכולל איש האשכולו כו״ כשת״ה
מו״ה ר״ יוסף ד״ר ווינער שליט״א רב הכולל
דמדינת בלגי״

אחרשת״ה הנני בזה במכתבי הנוכחי לבקש כמ״ע
להתענין בכל האפשרי בענין דלהלן:

כמע״ה יזכור בודאי כי לפני שבעה שבועות הטריח
עצמו אודות הרב ר״ דוד האלבערשטאם חתן הרב הגאון מאלטשטאט
שליט״א כאשר בא הנה ושמוהו במשמר בעברו את הגבול. ועפ״י
השתדלות כמ״ע הוציאוהו לחפשי ונתנו לו רשיון להשאר במדינה
איזה ימים. על כתב בקשה שערך את״ב להמיניסטריום נתנו לו עתה
רשיון רק עד 25 לחדש אפריל. ואחר זמן זה עליו לעזוב את הארץ
הוא ערך תיכף עוד מכתב בקשה להאריך לו הזמן, אולם אם לא
ישתדל כמ״ע בדבר אין תקוה שישיג את מבוקשו.

ובכן הנני פונה בזה לכמ״ע בבקשה נמרצה שיאבה נא
במובו להשתדל בדבר והי׳ כי הוא המתחיל במצוה ואומרים לו גמור
וביותר כי הרב הנ״ל יש לו אפידעוויט רבני לאמעריקא ואין ספק
כי בעוד איזה חדשים יעזוב את המדינה ויסע לאמריקה. ומצוה ג
הוא לעזור לו בכל מה האפשר, ובפרט כי ת״ח הוא ובן גדולי
יודע אני כי אין מן הצורך לעורר את כמ״ע על ענין כזה ומעצמו
יעשה כל מה שביכולתו להשיג את שאלתנו.

ובזה הנני חותם בברכה ובדשת״ה ובהוקרה רבה

מכתב מהרב ראטטענבערג משנת תרצ״ט

M. ROTTENBERG
OPPERRABBIJN
DER ISRAEL. GEMEENTE MACHSIKÉ HADASS

REF.
AFD.
TELEFOON : 980.58
SPREEKUREN van 12-1 en 3-4

מרדכי ראטטענבערג
רב אב״ד דקה״י
אנטווערפען

ANTWERPEN,
OOSTENSTRAAT, 44

ב״ה, ה׳ אייר תרצ״ט

שלו׳ וברכה לכבוד ידידי מאר נכבד ה״ה הר״הג
איש האשכולות חכם הכולל כו׳ כשת״ת מו״ה
ר׳ יוסף ד״ר ווינר שליט״א רב ראשי דמד׳ בלגי׳
אחדשת״ה הנני במכתבי הנוכחי ע״א שני דברים מאד
נכבדים דלהלן:

א) הרב קירשבוים מפראנקפורט הודיעני כי אף שקבל רשיון הכניסה לבלגי׳ לא רוצה לעזוב את קהלתו כל עוד שיש לו יכולת להשאר שמה ביחד עם בני קהלתו׳ אולם בינתים עבר המועד שנקבע לו בויזא שלו׳ ובכן אבקש מכמ״ע שיאבה נא להשתדל אודותו למען יאריכו לו זמן הויזא ויוכל בכל עת שירצה לבא הנה׳

ב) הרב ראקאוו מפרנקפורט, א׳ מן הרבנים שקבלו את הרשיון הודיעני שהוא מותר על הרשיון מפני שהוא נוסע למדינה אחרת׳ ובכן אבקש את כמ״ע מאד שיאבה נא לפעול שיתנו במקומו את הרשיון להרב ראזען מוינא אחר שהרב הזה מוכרח לעזוב את וינא עד ל15 מאי׳ את הפרטים על אודותו הנני נותן לכמ״ע בפתקא המיוחד הרצוף עה׳

בתודה מרובה בעד טרחתו הנכבדה הנני חותם בברכה
ובהוקרה רבה

מכתב מהרב ראטטענבערג משנת תרצ״ט

M. ROTTENBERG
OPPERRABBIJN
DER ISRAEL. GEMEENTE MACHSIKÉ HADASS

REF. ______
AFD. ______
TELEFOON: 980.58
SPREEKUREN van 12-1 en 3-4

מרדכי ראטטענבערג
רב אנ"ד זקה"י
אנטווערפען

ANTWERPEN.
OOSTENSTRAAT, 44

ב"ה, עש"ק שמות תרצ"ט

שלו" וברכה וכ"ט לכבוד ידידי מאד נכבד
הרב המופלא חכם הכולל איש האשבולות כו"
כשת"ה מוה"ר ר" יוסף ד"ר ווינר שליט"א
רב ראשי דמדינת בלגי"

הנני מתכבד בזה לעורר את תשומת לב במ"ה ע"א הדברים דלהלן:

אותם הרבנים שקבלו הרשיון לבא למדינתנו טרם קבלו הרשיון בעד משפחותיהם והם פונים אל"י בכל פעם בבקשתם לגמור הדבר, כי בל"ז לא נושעו מאומה בזת שהם בעצמם יכולים לבא הנה. ובכן אבקש מכמ"ה שיאבה נא במובו להשתדל אצל המנסריום שיחישו מעט מעשיהם ויגמרו הדבר בזמן היותר קרוב.

השנית הנני מבקש מכמ"ה לתודיעני אם אפשר לעשות איזו צעדים בעד אותם הרבנים שיש בידם אפידוים רבני, למען יוכלו לבא על זמן קצר, היינו עד שיסעו לאמריקה, הנה" איזו רבנים פנו אלי בדבר הזה ובקשו ממני שאשתדל בעבורם.

והשלישית הוא מה ששמעתי כי במקלט מרקספלס -אנסו את היהודים האוכלים כשר לעשות מלאכה ביום שבת-קדש. חוץ מזה שהדבר כשהוא לעצמו עלוב הוא מאד. כי איך יאנסו יהודים במקלט יהודי לעשות מלאכה בשבת. אי-אפשר לסבול דבר כזה בשום אופן שידרשו דבר זה מאנשים חרדים שומרי תורה ומצוה. אבקש מכמע"ת להשתדל בענין זה בלי איחור.

ברב תודה ות"ח בעד טרחתו הנכבדה בעניני מצוה הנזכרים הנני חותם בברכה וברש"ת
ידידו מוקירו ומכבדו בערכו הרם

המלצה ממרן הרב ראטטענבערג הי"ד משנת תרצ"ט
אל הרב הראשי של בלגי' למען רבנים במצוקה

16 MEI 1960

PROVINCIEBESTUUR
VAN
ANTWERPEN

6e Afdeling
Ref. DH.
(In het antwoord te vermelden)

VOORWERP :
Gebouwen -
Israel. Eredienst.

BIJLAGEN : dossier

Antwerpen,
Kon. Elisabethlei 18 - 20 - 22
Tel. 37.78.83 - 84 - 85 - 86

Aan het Centraal Israëlitisch Consistorium,
Jozef Dupontstraat 2,
Brussel I.

Mijne Heren,

Ik heb de eer U hierbij de bundel te laten geworden betreffende het ontwerp der uit te voeren werken voor het bouwen van een school voor lager en hoger godsdienstonderwijs met internaat, annexesynagoog en mikwe in de Steytelincklei te Wilrijk (opdrachtgevend bestuur : raad van beheer van de Israëlitische Orthodoxe Synagoog Machsiké Hadass.)

Ik verzoek U, Mijne Heren, mij onder terugzending van de bundel, zohaast mogelijk advies te laten geworden.

Voor de Gouverneur:
De Afdelingschef,

E. Snacken.

CONSISTOIRE CENTRAL
Reçu le 19 MAI 1960
Transmis à Mr. M. MARINOWER
Transmis à
Le 19 MAI 1960
Renvoi Consistoire 20 JUIN 1960
Dossier 5-L N° 25215

ביקוש רשיון בנין הישיבה בווילרייק

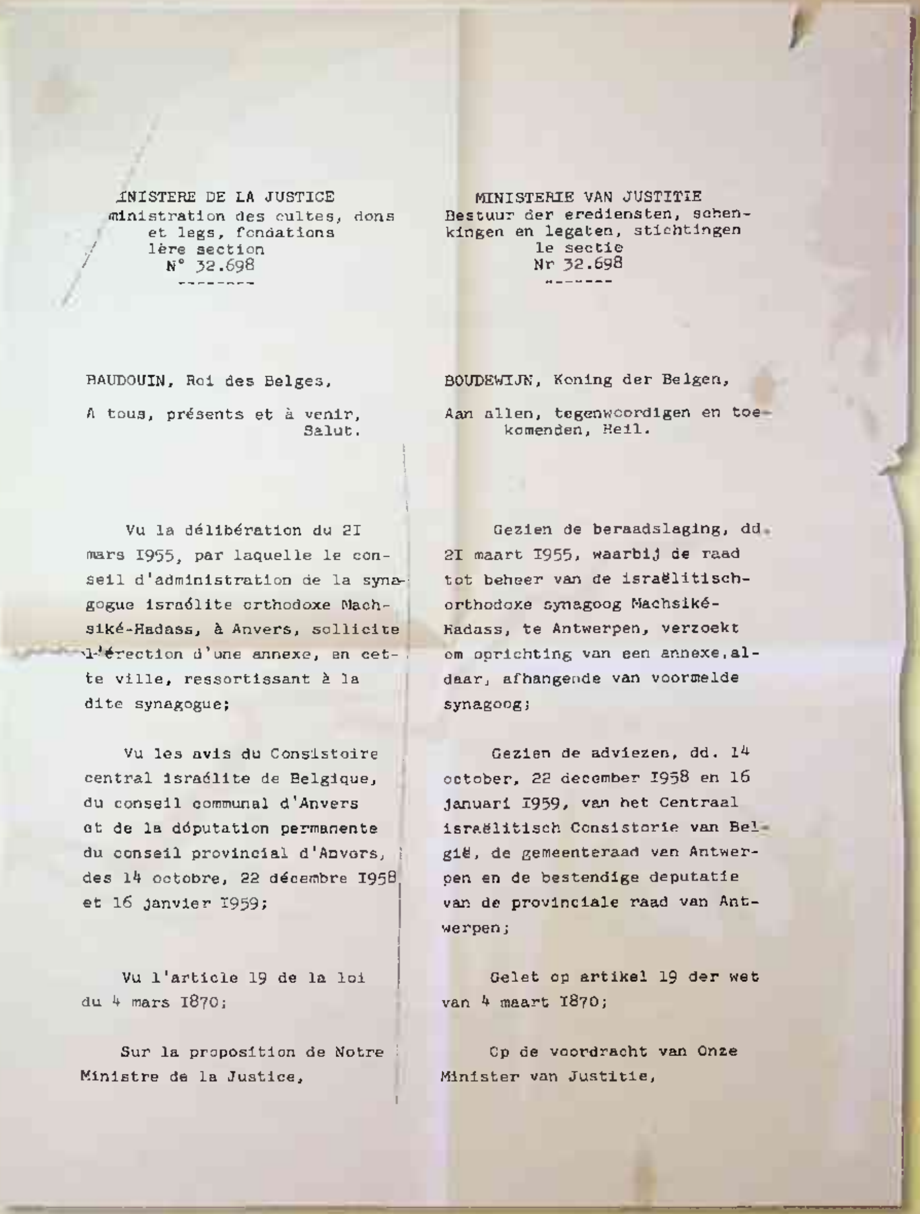

INISTERE DE LA JUSTICE
ministration des cultes, dons
et legs, fondations
1ère section
N° 32.698

MINISTERIE VAN JUSTITIE
Bestuur der erediensten, schenkingen en legaten, stichtingen
le sectie
Nr 32.698

BAUDOUIN, Roi des Belges,

A tous, présents et à venir, Salut.

Vu la délibération du 2I mars I955, par laquelle le conseil d'administration de la synagogue israélite orthodoxe Machsiké-Hadass, à Anvers, sollicite l'érection d'une annexe, en cette ville, ressortissant à la dite synagogue;

Vu les avis du Consistoire central israélite de Belgique, du conseil communal d'Anvers et de la députation permanente du conseil provincial d'Anvers, des 14 octobre, 22 décembre I958 et 16 janvier I959;

Vu l'article 19 de la loi du 4 mars I870;

Sur la proposition de Notre Ministre de la Justice,

BOUDEWIJN, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, Heil.

Gezien de beraadslaging, dd. 2I maart I955, waarbij de raad tot beheer van de israëlitisch-orthodoxe synagoog Machsiké-Hadass, te Antwerpen, verzoekt om oprichting van een annexe, aldaar, afhangende van voormelde synagoog;

Gezien de adviezen, dd. 14 october, 22 december I958 en 16 januari I959, van het Centraal israëlitisch Consistorie van België, de gemeenteraad van Antwerpen en de bestendige deputatie van de provinciale raad van Antwerpen;

Gelet op artikel 19 der wet van 4 maart I870;

Op de voordracht van Onze Minister van Justitie,

רשיון הממשלה להקמת בית מדרש בית יעקב

20 Rue d'Ecosse
Bruxelles
June 24, 1946

Vereenigde Israel Gemeenten van Antwerpen
35 Rue Terlist
Antwerp

Messieurs:

Pendant les six derniers mois, nous avons travaille ici en Belgique, avec succes, a sortir des enfants Juifs de couvents, monasteres, colleges, etc.

Notre cas le plus recent est le suivant: il s'agit de Madame Katz et de ses deux enfants qui avant la guerre ont habitue a Anvers. Les autres organisations Juives qui s'occupent egalement de ce travail ont essaye pendant les trois dernieres annees a sortir ces deux enfants. Ils n'y ont malheureusement pas reussi, ce qui eut comme suite que ce cas a ete classe comme sans espoir et abandonne comme tel; ceci aurait signifie que ces enfants ainsi que les generations futures qui en sortiraient seraient irremediablement perdus pour le Judaisme.

Apres beaucoup de discussions et grace a un travail acharne, nous avons besoin d'urgence de 25,000 francs, qui nous permettraient de sortir ces deux enfants qui ont habite a Charleroi.
1e) Betty Katz - rue St. Catherine 29, Marchienne Dochery;
2e) Mariette Katz - rue du Bosquet 12, Jurnet-Trou.
Nous devrons, naturellement, supporter Madame Katz et ses deux enfants que nous amenerons a Anvers la semaine prochaine si les fonds necessaires seront a notre disposition. En ce qui concerne les depenses courantes, nous avons demande au Joint et a l'R.I.Z. 4,000 francs par mois pendant un an.

Etant dans l'impossibilite de nous procurer cet argent, nous nous voyons obliges d'en appeler a votre aide. Madame Katz et ses deux filles ont habite a Anvers avant la guerre; c'est pour cela que nous sommes convaincus que la Kehilla d'Anvers a l'obligation morale envers cette famille pour que ces enfants puissent retrouver leur milieu traditionel.

Nous vous prions instamment de bien vouloir nous donner une reponse affirmative le plus tot possible, vu qu'il est tres possible que les logeurs ainsi que la mere peuvent annuler leur decision de reintegrer les enfants dans un milieu Juif.

Veuillr agreer, Messieurs, avec nos salutations les plus distinguees nos remerciements anticipes.

Agudath Israel Youth Council of America

Morris Swerdloff — Herman Treisser

MS:es

Morris Swerdloff   Herman Treisser

בקשת סיוע כספי תיכף אחר המלחמה אצל הקהילות המאוחדות

מ"ה וש"ה, למען ילדים ושבויים

יידישע געמיינדע "מחזיקי הדת" אנטווערפען

ISRAELIETISCHE GEMEENTE «MACHSIKEI HADAS» TE ANTWERPEN

ב״ה

די פעראייניקטע יידישע קהילות פון אנטווערפן

פעללים סטר. 35. אנטווערפן

אנטווערפן 13.5 1947

השובע הערן.

אונטערגעשריבענער

נאמען Braun

פארנאמען Naftali

ביער אדרעס (סטר. און נומער) Lamorinierstraat 20 אנטווערפן

דערקלערט מיט דעם דאזיקן, אין שייכות, צו די קומענדע וואלן, צום נייען קהלה ראט.

צו ווערן אין די

[redacted]

„יידישע קהילה אין אנטווערפן מחזיקי הדת״

מיט כבוד

Braun Naftali

אונטערשריפט

דאס ניטגע ניישענע שטרייכן

אויף דער דאזיגער פארמולאר, מוז ווערן צוריקגעשיקט. צו די פאראייניקטע יידישע קהילות אין אנטווערפן פעללים סטר. 35 אויפדריקלעך ביז צום 31 מאי 1947

בתקופת הקהילות המאוחדות כל חבר קובע באיזה קהילה הוא בוחר

ISRAELIETISCHE GEMEENTE VAN DEN RUSSISCH-POOLSCHEN RITUS
MACHSIKE HADAS , TE ANTWERPEN

Verkiezingen voor den BIJRAAD (Kerkeraad)

וואלן פאר דעם בייראט

CANDIDATEN — קאנדידאטן

- BOCHNER A.
- BRODMAN H.
- DANKOWITZ H.
- FREILICH I.
- HUSS M.
- NEUSTETTEL M.
- NUSSBAUM M.
- WIDERKEHR I.

וויכטיקע מיטיילונג

- ZWART GEMAAKT WORDEN
- ... ONGELDIG

מען קען נאר פאר 5 קאנדידאטן געשטימט ווערן. אויב מען וועט מער ווי 5 פירעקן שווארץ מאכען איז דער שטימבריף נישט גילטיג.

פתק בחירות לקהילה משנת תשי"ב

Verkiezingen voor de — וואלן פאר א

בייראט BIJRAAD	פארשטעהער BEHEERRAAD	פארוואלטונג BEHEERRAAD
J. Berliner	S. Ringer	Ch. Brachfeld
J. Landau	J. Schumer	I. Freylich
Ch. Ubersfeld	Ph. Vecht	M. Huss
		M. Katz

BELANGRIJKE MEDEDEELING — וויכטיקע מיטיילונג

בחירות לוועד הקהילה תשי"ב (1952) נראים שמואל פערל,
מצביע הרה"ח ר' פיניע פרידמאן ז"ל

ISRAELIETISCHE GEMEENTE VAN DEN RUSSISCH-POOLSCHEN RITUS
MACHSIKE HADAS , TE ANTWERPEN

Verkiezingen voor den BEHEERRAAD

וואלן פאר דעם פארשטאנד

CANDIDATEN — קאנדידאטן

- ALTSTAETTER I.
- GRUEN A.
- HOFSTAETTER M.
- KATZ M.
- KLAGSBALD S.
- KLEINHAUS S.
- LEICHTER I.
- LIEBERMAN J.
- MOND A.
- RINGER S.
- ROTTENBERG J.

BELANGRIJKE MEDEDEELING — וויכטיקע מיטיילונג

1. — Voor elken, door U gekozen, candidaat, moet het hokje, voor zijn naam geplaatst ZWART GEMAAKT WORDEN.
2. — ... ZES CANDIDATEN ... ZIJN ... DAN ZES HOKJES ... ONGELDIG

9 februari 6

Aan de Heer A. ARTEROGT

Oostenstraat, 26

ANTWERPEN.

...: B./E.

Geachte Heer,

Wij hebben hiermede de eer U te melden, dat het huwelijk van Uw dochter Rosa met de Heer Jacob STIMLER, dat zal plaats vinden op a.s. zondag, 12 februari 1956 te 14.30 uur in de Synagoge Oostenstraat, 43 te Antwerpen, zal ingezegend worden door de Heer Opperrabbijn Ch. KREISWIRTH.

De Heer Oppervoorzanger A. FUCHS zal zijn medewerking verlenen bij de huwelijksinzegening.

Wij verzoeken U beleefd de Heer Opperrabbijn van zijn woning gelegen van Eyckles, 15 te Antwerpen, te 14.15 uur te laten afhalen.

Om een gebeurlijke vertraging van de Chuppah te vermijden, zijn wij zo vrij U beleefd te vragen er voor te willen zorgen dat bruid en bruidegom zich te 14.15 uur in de Synagoge zouden bevinden.

Met onze beste wensen en een hartelijk Mazel-Tow, verblijven wij inmiddels,

Hoogachtend,

A. EHRENBERG,
De Algemene Secretaris.

הזמנה לסידור קידושין למרן הרב קרייסווירטה זצ"ל

משנת תשט"ז

1956

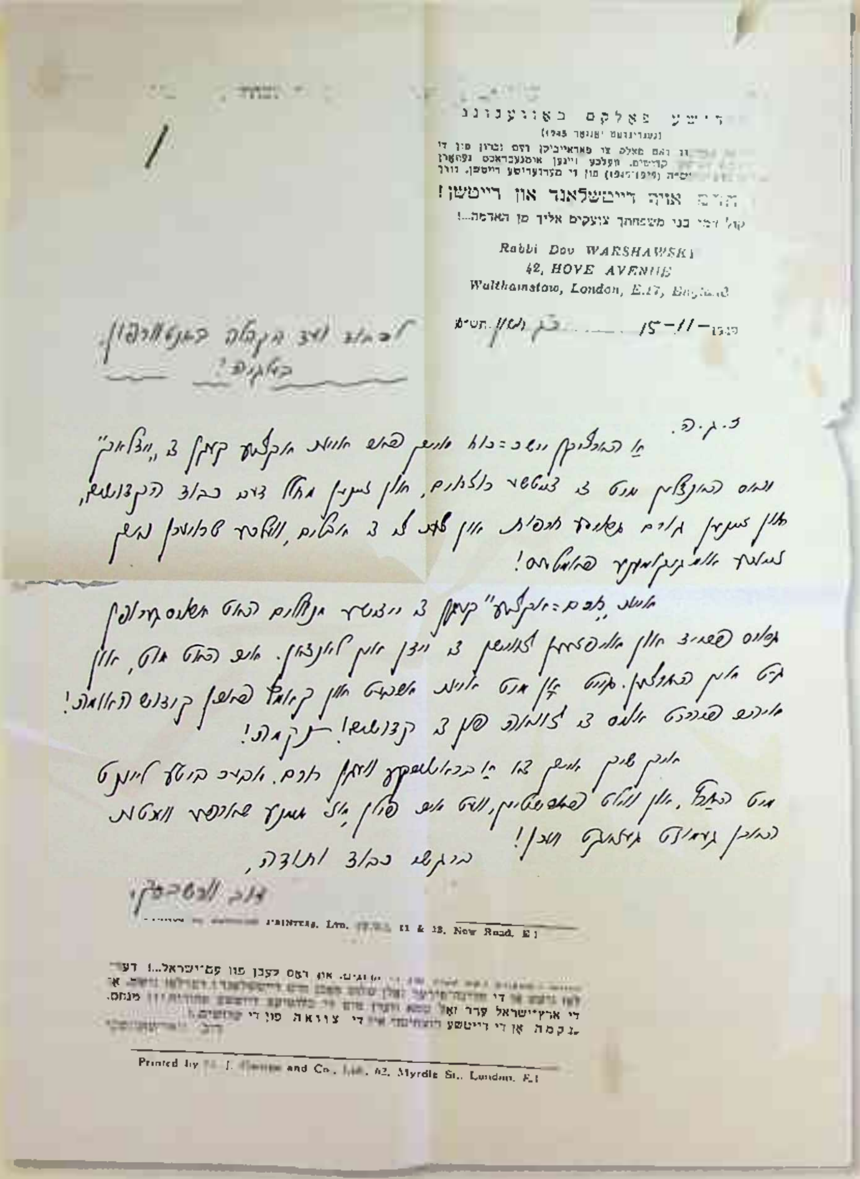
דייטשע פאלקס באוועגונג
(געגרינדעט יאנואר 1945)
חרם אויף דייטשלאנד און דייטשן!
קול דמי בני משפחתך צועקים אליך מן האדמה...!
Rabbi Dov WARSHAWSKY
42, HOVE AVENUE
Walthamstow, London, E.17, England
15-11-1949
בהרגשת כבוד ותודה,
Printed by H. J. ... and Co., Ltd., 62, Myrdle St., London, E.1

חרם על גרמני' אחרי המלחמה

פונים יידישן לעבן אין אנטווערפן

תענית ציבור

ער"ח ניסן איז באשטימט געווארן אלס תענית ציבור, צוליב די צרות וואס זיינען געקומען אויף יידן אין פארשידענע לענדער.

אין דער גרויסער שול „מחזיקי הדת" האט זיך פארזאמלט א טויזנט-קעפיקער עולם. מ'האט געזאגט תהלים און סליחות.

מרן הרב מהר"ם ראטענבערג שליט"א האט געהאלטן א הינרייסנדע דרשה מעינא דיומא וואס האט געמאכט א שטארקן רושם אויפן עולם.

די וואריעמע ווערטער און די שווערע ציים וואס יידן לעבן איבער, האבן ארויסגערופן טרערן ביי אלעמען.

עת צרה היא ליעקב וממנה יושע!

אקציע פאר די רוסישע יידן

אויפן פארלאנג פונם אלוועלטלעכן קאמיטעט צו העלפן די יידן אין רוסלאנד, וועלכער פונקציאנירט ביי דער צענטראלע פון דער „אגודה" אין ווין, האט דער צענטראל-קאמיטעט פון דער „אגודת ישראל" אין בעלגיע דורכגעפירט א הילף אקציע פאר די רוסישע יידן. אין נישט קיקנדיק [illegible] אויף דער [illegible] נאר, [illegible], פון „[illegible]", האט די אקציע [illegible] א [illegible], וואס באווייזט אויף [illegible] פון די [illegible] יידן פאר אונ[illegible] נויטליידנדע ברידער אין רוסלאנד. ביי דער געלעגנהייט ווילן מיר פארצייכענען די שטארקע אקטיוויטעט אין דער הילף-אקציע פון מרן הרב ראטטענבערג שליט"א, פארזיצער פונם קאמיטעט.

קאם. צו פארטיידיקן די יידישע רעכט

אין שייכות מיט די רדיפות אויף יידן אין דייטשלאנד האט זיך קאנסטיטואירט א קאמיטעט צו פארטיידיקן די יידישע רעכט. דער קאמיטעט באשטייט פון די ה"ה: הרב מהר"ם ראטענבערג, הרב מ. א. עמיאל, ש. ריכטער, י. דע לאנגע, פראפ. נ. גינזבורג, נ. מארטשינער, א. אולמאן, י. ליפשיץ, ד"ר ו. פרזשאנסקי, ה. שולוינגער, ד"ר א. קובאוויצקי, י. שנערב, ש. פיצעלע, ח. קאק, ה. סויא, מ. ראפאפארט.

דער קאמיטעט האט ארויסגילאזט אן אנטשפרעכנדן אויפרוף צו דער יידישער באפעלקערונג.

חיכטיקע חינוך אסיפה

די יונגט-פראגע, ד. ה. די שאלה כל השאלות פון דער ארטאדאקסיע, בפרט דא אין אנטווערפן, וויאזוי צו דערהאלטן אונדזער יוגנט ביי תורה און יידישקייט, דאס איז אן הויפט אויפגאבע פון דער ניי ארגאניזירטער „אגודת ישראל" אין בעלגיע. די „אגודת ישראל" ווערט א סך פון איר ארבעט [illegible] פון יונגט דערציינג, [illegible] דער [illegible] דערוואקסינער יוגנט.

[illegible] אי דחיה"מ"פ וועט פארקומען א [illegible] זיצונג פון ע. ק. [illegible] מיט דער חינוך פראגע מיט אנטייל פון אלע אינטערעסאנטן אויף דעם געביט, כדי אויסצוארבעטן א פלאן פאר דער וויכטיקער ארבעט.

* * *

חדשות באנטווערפן לפני המלחמה

כ"ו אד"ש תש"ו

בכבוד
עטרת-ישראל הי"ו
אנטווערפן
אחדשה"ט

נתכבד להודיע שלחנו עש"ס מע"כ הי"ו ספק ליטר יין (בקבוקים) מובחר. את היין הזה נא להעמיד לרשות הר לני יצחק טזיב אספמאן תטר, יש שהוא ישתמש בכחות כפי ראות עיניו ובחצה יחלק הוא או יחד עם מע"כ לפליטים נצרכים לצורך חג הפסח.

היין נשלח עפ"י הוראת ועל הוצאות חברנו הרה"ח וכו' מוה"ר יוסף פלדמן הי"ו מתל-אביב לפי בקשת בנו ונכבד מר יעקב פלדמן הי"ו

נא להודיענו מקבלתם.

ה' שבט תש"ו

בכבוד ידידי תנכבד מאד רב פעלים ועו' מוה"ר יעקב שלמה שטיינפלד הי"ו וחבריו הי"ו
ברוקלין

ח.נ.,
קבלתי את מלגרמה הברכה זלכם ואת דברי הצירוף שהיו לי בימים אלה למשיב נפש ובלי ספק שהם ישפיעו עלי לחמשיך בפעולתי על המספר הע"ה גם להבא, בטח עיסוני ה' כחסדו והחלתו עלי לתת לי את האפשרות זוכת המוסרי לעשות זאת.

אני זוכר מאד את הידידים שהכרתי רובם מימים אשר היו לנו עוד בהם עסק, כאשר בקרתי בווינה ואני יודע את מסירותכם ונאמנותכם לשיטה הברורה של אגודת ישראל ומובטחני שאמצא תמיד בכם עזור ותמיכה.

בכבוד רב

הרב מגת בלויא

תשו"ת למרכז אגו"י בי-ם

COMMUNAUTE ISRAELITE DU RITE RUSSO-POLONAIS " MACHSIKE HADAS ",
Secrétariat: 35 Rue Terliet,
A N V E R S .

ANVERS, le 14 JANVIER 1948.

Monsieur le Membre Délégué du
CONSISTOIRE CENTRAL ISR. DE BELGIQUE,
2 Rue Joseph Dupont,
B R U X E L L E S .

Monsieur le Membre Délégué:-

Nous avons l'honneur de porter à votre connaissance qu'au cours de l'Assemblée Générale des membres de la Communauté Israélite du rite russo-polonais " MACHSIKE HADAS ", Anvers, tenue les samedi 27 DECEMBRE et dimanche 28 DECEMBRE 1947, les personnes désignées ci-après ont été élues membres du CONSEIL D'ADMINISTRATION de la dite Communauté:

Mr.J. ROTTENBERG, 92 Rue Mercator, Anvers;
Mr.S. KLAGSBALD, 48 Rue Jacob Jacobs, Anvers;
Mr.J. LIEBERMAN, 45 Rue Cobden, Anvers;
Mr.S. KLEINHAUS, 337 Avenue de Mérode, Anvers;
Mr.S. RINGER, 28 Rue du Général Capiaumont, Berchem-Anvers;
Mr.M. HOFSTAETTER, 2 Rue De Bosy, Anvers.

De ces six membres, les Sieurs S. KLAGSBALD et J. LIEBERMAN occupent les fonctions de Secrétaire et de Trésorier respectivement .

Le Bureau du nouveau Conseil d'Administration a été composé comme suit:

Mr.J. ROTTENBERG	Président
Mr.S. KLEINHAUS	Vice-Président
Mr.S. KLAGSBALD	Secrétaire
Mr.J. LIEBERMAN	Trésorier
Mr.S. RINGER	Membre
Mr.M. HOFSTAETTER	Membre

Ont été désignés comme délégués au Consistoire Central Israélite de Belgique:

Mr.J. ROTTENBERG - Mr.S. RINGER.
[redacted]

De plus, il a été élu un Grand Conseil ou Conseil Auxiliaire, groupant les personnes suivantes:

Mr.I. FREYLICH, 100 Rue Jacob Jordaens, Anvers;
Mr.M. HUSS, 56 Rue Jacob Jacobs, Anvers;
Mr.A. BOCHNER, 55 Rue Jacob Jacobs, Anvers;
Mr.M. NUSSBAUM, 42 Avenue Brialmont, Anvers.
Mr.I. WIEDERKEHR, 190 Rue de la Couronne, Anvers.

Veuillez agréer, Monsieur le Membre Délégué, l'assurance de notre considération très distinguée.

-/-

CO... OIRE
19 JANV 1948
Doss. Jc Nº 9902/01
Cc

תרגום המכתב בדף הבאה

אנטוורפען, 14 בינואר, 1948.

לכבוד חברי הקונסיסטואר
בריסעל

מכובדי הנציגים,

יש לנו הכבוד, להביא לידיעתכם, כי במהלך האסיפה הכללית של חברי הקהילה של יוצאי רוסיה-פולניה "מחזיקי הדת", באנטווערפען, שנערכה במוצאי שבת, ה-27 לדצמבר, וביום ראשון ה-28 לדצמבר, 1947, נבחרו, כחברים בהנהלה הארמיניסטרטיבית, של קהילה זו, האנשים הבאים:

מר י. ראטטענבערג, רחוב מערקאטור 92, אנטווערפען.

מר ש. קלאגסבאלד, רחוב יאקוב יאקובס 48, אנטווערפען.

מר י. ליבערמאן, רחוב קובדען 45, אנטווערפען.

מר ש. קלינהאוז, שדרות מעראד 337, אנטווערפען.

מר ש. רינגער, רחוב גנרל קאפימון 28, בערכעם – אנטווערפען

מר מ. האפשטעטער, רחוב דע בוי 2, אנטווערפען.

מבין שישה נבחרים אלו, האדונים ש. קלאגסבאלד, וי. ליבערמאן, ימלאו, בהתאמה, את התפקידים של מזכיר וגזבר.

ההנהלה החדשה תהיה מורכבת כדלהלן:

מר י. ראטטענבערג נשיא

מר ש. קלינהאוז סגן נשיא

מר ש. קלאגסבאלד מזכיר

מר י. ליבערמאן גזבר

מר ש. רינגער חבר

מר מ. האפשטעטער חבר

כנציגים בקונסיסטואר נבחרו:

מר י. ראטטענבערג – מר ש. רינגער

בנוסף, נבחרה קבוצת עזר נוספת, של האנשים הבאים:

מר י. פריליך, רחוב יאקוב יורדן 100, אנטווערפען.

מר מ. הוס, רחוב יאקוב יאקובס 56, אנטווערפען.

מר א. באכנער, רחוב יאקוב יאקובס 55, אנטווערפען.

מר מ. נוסבאום, שדרת בריאלמאנט 42, אנטווערפען.

מר י. וידערקער, רחוב רע לא קאראן, אנטווערפען.

בכבוד רב, ובמלוא ההערכה

COMMUNAUTE ISRAELITE ORTHODOXE
MACHSIKE HADASS

TEL. 31.55.67
BANQUE DE COMMERCE - ANVERS
C.C.P. 8541.29

ב"ה

ANVERS, le 21 février 1961.
22, RUE JACOB JACOBS

Monsieur le Président du
Consistoire Central Israélite de Belgique
2, Rue Joseph Dupont
BRUXELLES.

Reçu le
Transmis à Mr. M. MARINOWER
Le - 3 MRS 1961
Renvoi Co...
Dossier N° ...

Reçu le 22 FEV 1961
Transmis à Mr. M. GOTTSCHALK
Le 22 FEV 1961
Renvoi Co... 23/2/61
Dossier N° 05...

Monsieur le Président,

Nous nous permettons de nous adresser à vous avec la demande suivante :

Nous avons appris que le Ministère des Finances, département Douanes, a levé une taxe nouvelle de 7,5% sur l'importation de pains azymes, ce qui a pour résultat que cet article est grevé de 12,5% avant la vente, puisqu'il faut ajouter à cette première taxe d'importation la taxe de transmission habituelle de 5%.

Nous jugeons cette mesure injuste puisque ces pains azymes remplacent complètement le pain normal et ne peuvent donc pas être considérés comme article de luxe.

Nous vous prions par conséquent de vouloir bien intervenir auprès des autorités compétentes afin que nous puissions être exonérés de cette taxe sur l'importation.

En vous remerciant sincèrement à l'avance pour la peine que vous voudrez vous donner, veuillez recevoir, Monsieur le Président, l'expression de nos salutations très distinguées.

ISRAELITISCHE ORTH. GEMEENTE "MACHSIKE HADASS" ANTWERPEN

I. Freylich
I. FREYLICH,
Président.

S. Klagsbald
S. KLAGSBALD,
Secrétaire;

תרגום המכתב בדף הבא

אנטווערפען, 21 בפברואר, 1961.

לכבוד
נשיא הקונסיסטואר
בריסעל

אדוני הנשיא,

אנו מרשים לעצמנו להפנות אליך את הבקשה הבאה:

נודע לנו כי מחלקת המכס, במשרד האוצר, הוסיפה מס חדש של 7.5% על יבוא המצות, מה שיגרום לכך שמחירו של מוצר זה יעלה ב 12.5%, לפני המכירה, כיון שיש להוסיף למס היבוא החדש את מיסי ההעברה הרגילים של 5%.

אנו מוצאים כי אין זה הוגן, כיון שהמצות ממלאות את מקומו של הלחם הרגיל, והן אינן יכולות להחשב כמוצר מותרות.

נבקשך, על כן, להתערב לטובתנו, בפני הגורמים המוסמכים, כדי שנוכל לקבל פטור ממס יבוא זה.

בתודה מראש על המאמץ שידרש ממך,
ובמלוא הכבוד וההערכה,
י. פרייליך ש. קלאגסבאלד
נשיא מזכיר

SYNAGOGE OOSTENSTRAAT, 43

Werd opgezonden aan de Heren

RAND Marsstraat, 57
ABEND Mercatorstraat, 132
BRAUN Belgiëlei, 192
GOLDSTEIN Mercatorstraat, 132
PLUCZNYK Van Eycklei, 18
HOFSTETTER Belgiëlei, 143
KLEIN Lange Van Ruusbroecstraat, 35
BEIDMAN " " " 12
HAMELSDORF Plantin en Moretuslei, 55
LEISER Simonsstraat, 28
BRENIG Albertstraat, 7
LEMBERGER Van Diepenbeeckstraat, 1
WOLF Van den Nestlei, 14
BRANDSDORFER Lamorinièrestraat, 60
SPIEGEL Jacob Jacobsstraat, 15
HUS, M. Steenbokstraat, 28
FRIEDMAN Van Leriusstraat, 1
LIEBERMAN Generaal Drubbelstraat, 66
OLTUSKI Belgiëlei, 15a
VOLCOVIC Lange Kievitstraat, 167
FUHRER Lange Pothoekstraat, 12
LEIBOWITZ Marinisstraat, 3
GELDZAHLER Oostenstraat, 50
ROITENBARG Van Diepenbeeckstraat, 1
~~LEINER~~ Provinciestraat, 77
DICK Lange Herenthalse, 41
MARGEL Gen. Drubbel, 66
WEINRAUCH idem
RABBINOWITZ Lge Kievit, 80
BIRON Van den Nest, 19
BRAUN Lamorinière, 57
WASSING Oosten, 50
FUCHS Steenbok, 28
GRABSKY Quellin, 43
CYTO Provincie, 155
BERKOWITZ Gen Drubbel, 66

10 mei 6

Geachte Heer,

Wij hebben de eer U hiermede bekend te maken, dat de herhalingen van het koor voor de Synagoge Oostenstraat, een aanvang zullen nemen op maandag, 14 mei a.s. te 16.30 uur in de School " Jesodé-Hathorah ".

Uw kind werd uitgekozen om deel uit te maken van dit koor.

Het zou ons derhalve zeer aangenaam zijn, indien U toestemt Uw kind deze herhalingen te laten bijwonen en zijn medewerking te verlenen bij het koor.
Het zou ons een genoegen zijn dat Uw kind regelmatig alle repetities bijwoont.

Wij danken U ten zeerste bij voorbaat voor Uw welwillende medewerking en bieden U intussen aan, geachte Heer, de betuiging onzer gevoelens

van meeste hoogachting,

Namens de Gabboïm,

W. EHRENBERG,
De Algemene Secretaris.

רשימה של חברי המקהלה ב"יסודי התורה"

PROVINCIEBESTUUR
VAN
ANTWERPEN

6e Afdeling
Ref. DH.

VOORWERP:

Gebouwen -
Israël.Eredienst.

BIJLAGEN: dossier

Antwerpen, 31 AUG. 1960
Kon. Elisabethlei 18-20-22
Tel. 37.78.83 - 84 - 85 - 86

Aan het Centraal Israëlitisch Consistorie,
Jozef Dupontstraat, 2
Brussel I.

Mijne Heren,

Ik heb de eer U hierbij de bundel te laten geworden betreffende het ontwerp der uit te voeren werken voor het oprichten van een complex met overdekte zwemkom en twee rituele badinrichtingen, door de Raad van Beheer van de Orthodoxe Israëlitische synagoog "Machsike Hadass".

Gelieve mij hieromtrent, onder terugzending van de bundel, zohaast mogelijk advies mede te delen.

Voor de Gouverneur:
De Afdelingschef,

E. Snacken.

ביקוש רשיון בנין המקוה החדש

21 -2- 1967

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Administratie van de Nijverheid

BRUSSEL 4.
Luxemburgstraat 32
Tel.: 11.19.30 – 12.66.90

De Heer Ch. KREISWIRTH,
Opperrabijn,
Israëlitische Orthodoxe Gemeente,

Jacob Jacobstraat, 12,

ANTWERPEN

Uw brief van | Uw referentie | Onze referentie P/FV 3.IA/ | Bijlagen

50898

Betreft

Eerwaarde Heer Opperrabijn,

Ik heb de eer U goede ontvangst te melden van uw schrijven van 17 januari 1967 betreffende de invoer van rituele margarine uit Israël in pakjes van 200 g en in balkvorm.

Het is de wet van 8 juli 1935 (B.S. van 31.7.35) betreffende boter, margarine, bereide vetten en andere eetbare vetten, die in België de voorschriften bevat die dienen nageleefd te worden inzake verpakking en vorm van de margarine.

Artikel 15 van deze wet bepaalt dat de margarine en de bereide vetten mogen noch ingevoerd, noch voor de verkoop of de levering voorhanden zijn of vervoerd worden, noch te koop gesteld, verzonden en geleverd tenzij onder de vorm van kubiekvormige klompen wegende netto 250 g, 500 g, 1 kg of 2 kg.

Deze verplichting geldt niet voor de margarine of de bereide vetten welke niet voorhanden zijn in inrichtingen waar deze produkten in 't klein worden verkocht en die bestemd zijn voor bereiders van die produkten of voor voedingsbedrijven.

Uit uw schrijven blijkt dat de uit Israël in te voeren margarine gebruikt wordt door de bakkers om de noodzakelijkste produkten voor de joodse bevolking te bereiden. Het komt mij dus voor dat deze margarine niet bestemd is om in 't klein verkocht te worden.

.../...

בעיות עם רשיון ליבוא מרגרינה כשר לאנטווערפען

-2-

OS AVONS ARRETE ET ARRETONS:

ARTICLE 1er.- Une annexe, ressortissant à la synagogue israélite orthodoxe Machsiké-Hadass, à Anvers, est érigée en cette ville.

ARTICLE 2.- Notre Ministre de la Justice est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Donné à Bruxelles, le 28 juillet 1960.

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ:

ARTIKEL 1.- Een annexe, afhangende van de israëlitisch-orthodoxe synagoog Machsiké-Hadass, te Antwerpen, is opgericht, aldaar.

ARTIKEL 2.- Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 28 JULI 1960.

(s) BAUDOUIN (get.)

Par le Roi:
Le Ministre de la Justice,

Van Koningswege:
De Minister van Justitie,

(s) MERCHIERS (get.)

Pour expédition conforme:
Le Directeur d'administration,

Voor eensluidend afschrift:
De Directeur van administratie,

L.POMBA.

רשיון הממשלה להקמת בית מדרש בית יעקב

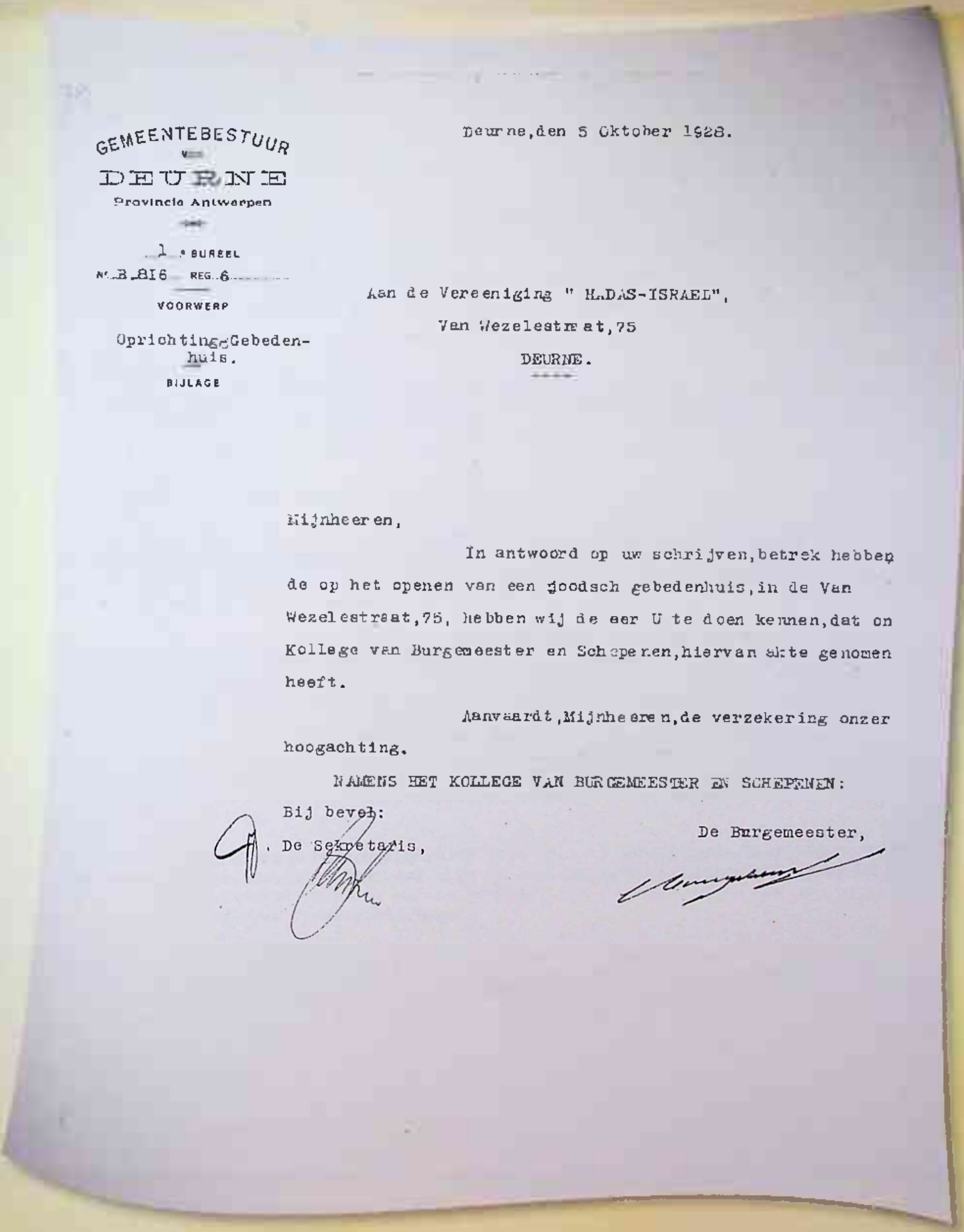

GEMEENTEBESTUUR
v
DEURNE
Provincie Antwerpen

1 e BUREEL
Nr. B 816 REG. 6

VOORWERP

Oprichting Gebedenhuis.

BIJLAGE

Deurne, den 5 Oktober 1928.

Aan de Vereeniging " H.DAS-ISRAEL",
Van Wezelestraat, 75
DEURNE.

Mijnheeren,

In antwoord op uw schrijven, betrek hebben de op het openen van een joodsch gebedenhuis, in de Van Wezelestraat, 75, hebben wij de eer U te doen kennen, dat on Kollege van Burgemeester en Schepenen, hiervan akte genomen heeft.

Aanvaardt, Mijnheeren, de verzekering onzer hoogachting.

NAMENS HET KOLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN:

Bij bevel:
De Sekretaris,

De Burgemeester,

ביקוש לפתיחת ביהמ"ד בפרבר Deume
בשנת תרפ"ח (1928)

…/2.

In dit geval zouden de bovenstaande voorschriften niet van toepassing zijn.

Ik wens nochtans uw aandacht te vestigen op het feit dat de controle op de toepassing van bovengenoemde wet meer speciaal onder de bevoegdheid ressorteert van mijn Collega van Volksgezondheid.

Anderzijds kan ik U wijzen op het feit dat verschillende Belgische margarinefabrieken nu ook margarine fabriceren uitsluitend op basis van plantaardige oliën en vetten.

Indien deze margarine beantwoordt aan de vereisten gesteld door de Joodse godsdienst zou U de namen van deze fabrikanten kunnen bekomen bij de Beroepsvereniging der Margarinenijverheid, 55, Wetstraat, Brussel 4.

Indien het nochtans nodig moest zijn uw aanvraag aan een verder onderzoek te onderwerpen zou het van belang zijn te weten welke hoeveelheid margarine U nodig heeft.

Met de meeste hoogachting,

De Minister,

J. VAN OFFELEN.

בעיות עם רשיון ליבוא מרגרינה כשר לאנטווערפען

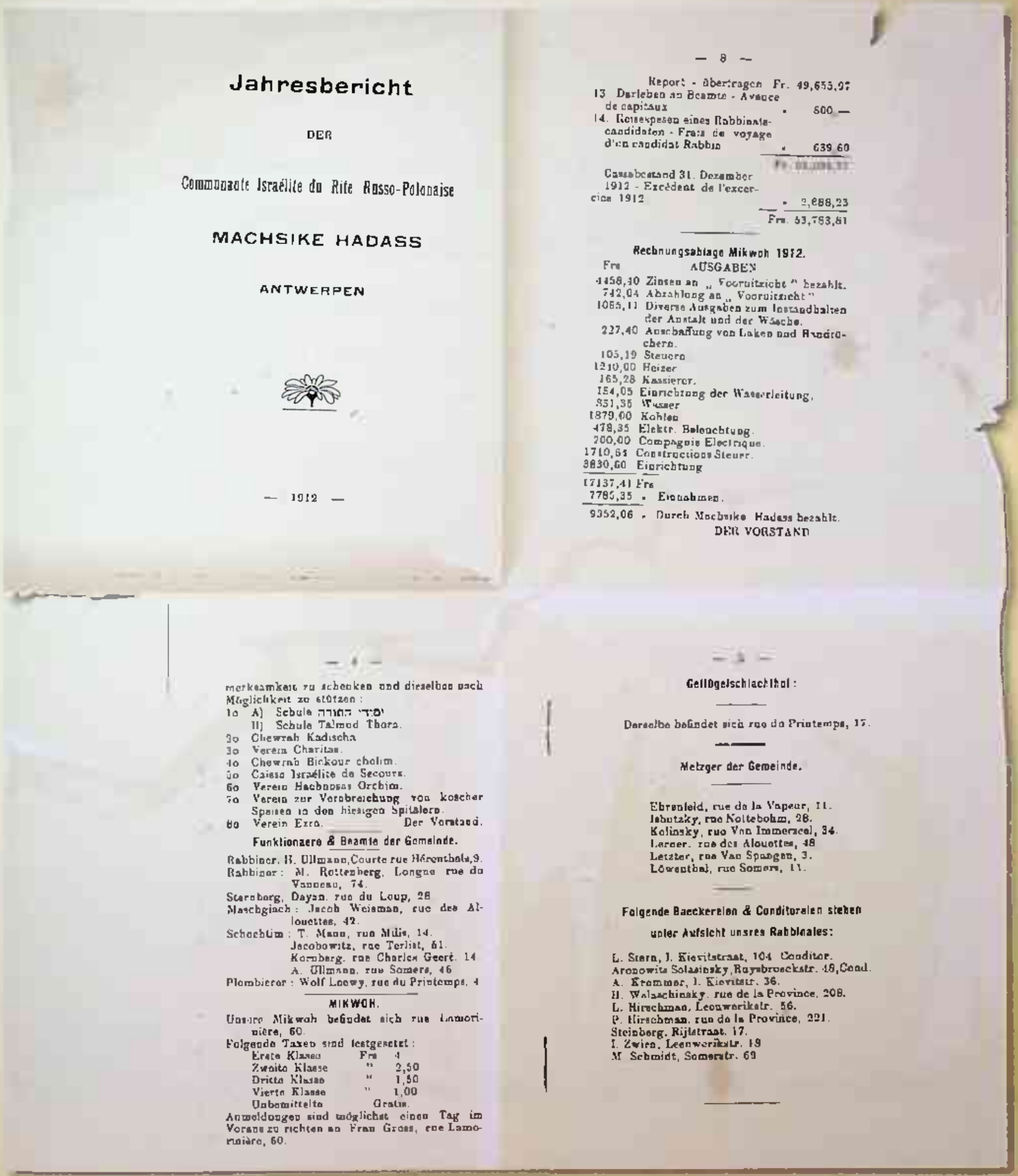

Jahresbericht

DER

Communauté Israélite du Rite Russo-Polonaise

MACHSIKE HADASS

ANTWERPEN

— 1912 —

— 8 —

Report - übertragen Fr. 49,655,97
13 Darleben an Beamte - Avance de capitaux . 600 —
14. Reisespesen eines Rabbinats-candidaten - Frais de voyage d'un candidat Rabbin . 639 60
Fr. [illegible]

Cassabestand 31. Dezember 1912 - Excédent de l'exercice 1912 . 2,688,23
Frs. 53,783,81

Rechnungsablage Mikwoh 1912.

Frs	AUSGABEN
4458,40	Zinsen an „ Vooruitzicht " bezahlt.
742,04	Abzahlung an „ Vooruitzicht "
1065,11	Diverse Ausgaben zum Instandhalten der Anstalt und der Wäsche.
227,40	Anschaffung von Laken und Handtüchern.
105,19	Steuern
1210,00	Heizer
165,28	Kassierer.
154,05	Einrichtung der Wasserleitung.
551,36	Wasser
1879,00	Kohlen
478,35	Elektr. Beleuchtung.
700,00	Compagnie Electrique.
1710,64	Constructions Steuer.
3830,60	Einrichtung
17137,41 Frs	
7785,35 .	Einnahmen.
9352,06 .	Durch Machsike Hadass bezahlt.

DER VORSTAND

— 4 —

merksamkeit zu schenken und dieselben nach Möglichkeit zu stützen:
1o A) Schule יסודי התורה
B) Schule Talmud Thora.
2o Chewrah Kadischa
3o Verein Charitas.
4o Chewrah Bickour cholim.
5o Caisse Israélite de Secours.
6o Verein Hachnosas Orchim.
7o Verein zur Verabreichung von koscher Speisen in den hiesigen Spitälern.
8o Verein Ezra.

Der Vorstand.

Funktionaere & Beamte der Gemeinde.

Rabbiner. B. Ullmann, Courte rue Hérenthals, 9.
Rabbiner: M. Rottenberg, Longue rue du Vanneau, 74.
Sternberg, Dayan. rue du Loup, 28
Maschgiach: Jacob Weisman, rue des Alouettes, 42.
Schochtim: T. Mann, rue Milis, 14.
Jacobowitz, rue Terlist, 61.
Kornberg. rue Charles Geerts. 14
A. Ullmann, rue Somers, 46
Plombierer: Wolf Loewy, rue du Printemps, 4

MIKWOH.

Unsere Mikwoh befindet sich rue Lamorinière, 60.
Folgende Taxen sind festgesetzt:

Erste Klasse	Frs	4
Zweite Klasse	"	2,50
Dritte Klasse	"	1,50
Vierte Klasse	"	1,00
Unbemittelte		Gratis.

Anmeldungen sind möglichst einen Tag im Voraus zu richten an Frau Gross, rue Lamorinière, 60.

— 5 —

Geflügelschlachthof:

Derselbe befindet sich rue du Printemps, 17.

Metzger der Gemeinde.

Ehrenfeld, rue de la Vapeur, 11.
Jabotzky, rue Koltebohm, 28.
Kolinsky, rue Van Immerseel, 34.
Lerner. rue des Alouettes, 48
Letzter, rue Van Spangen, 3.
Löwenthal, rue Somers, 11.

Folgende Baeckereien & Conditoreien stehen unter Aufsicht unsres Rabbinates:

L. Stern, l. Kievitstraat, 104 Conditor.
Aronowitz Solasinsky, Ruysbroeckstr. 48, Cond.
A. Krommer, l. Kievitstr. 36.
H. Walaschinsky. rue de la Province, 208.
L. Hirschman, Leeuwerikstr. 56.
P. Hirschman, rue de la Province, 221.
Steinberg. Rijfstraat. 17.
I. Zwien, Leeuwerikstr. 19
M. Schmidt, Somerstr. 69

דו"ח השנתי של הקהילה לשנת תרע"ב (1912)

ISRAELITISCHE ORTHODOXE GEMEENTE
MACHSIKE HADASS

TEL. 33.55.67

BANK :
HANDELSBANK ANTWERPEN 610-0412020-66
POSTCHECKREKENING 000-0854129-44

ANTWERPEN, 21 juni 1981.
JACOB JACOBSSTRAAT, 22

De Heer Jean BLOCH, Voorzitter
CENTRAAL ISRAELITISCH CONSISTORIE
VAN BELGIE
Joseph Dupontstraat 2

1000 BRUSSEL

Geachte Heer Voorzitter,

Hierbij hebben wij de eer U mede te delen dat tijdens de de verkiezingen van 31 mei jl. de Heren M. HUS en S. ROITENBARG, herkozen werden voor onze Beheerraad. Onze Beheerraad is dus samengesteld als volgt :

S. KLAGSBALD, Voorzitter
M. FINK, Ondervoorzitter
M. LIPSCHUTZ, 2de Ondervoorzitter en Schatbewaarder
S. ROITENBARG, Secretaris
M. HUS, Lid
J. M. NEUGROSCHL, Lid

Voor de Bijraad werden herkozen : De Heren CH. BRONNER en I. SCHACHTER en nieuw gekozen de Heren : L. REICHER en D. WAHL. De Bijraad bestaat thans uit volgende leden :

CH. BRONNER
N. EDEL
J. FELDMAN
J. FESSEL
B. FINKELSTEIN
N. FINKELSTEIN
CH. HUPPERT
P. KORNFELD
S. MAIER
I. PLUCZENIK
L. REICHER
I. SCHACHTER
M. STERN
L. TAUB
D. WAHL

Reçu le 23-06-1981.
Transmis à
Le
Renvoi Consistoire, le
Dossier N° 051

הרכבת ועד הקהילה לאחר הבחירות בשנת תשמ"א 1981

ISRAELITISCHE ORTHODOXE GEMEENTE
MACHSIKE HADASS

TEL. 33.55.67

BANK :
BANQUE DE COMMERCE - ANVERS
POSTCHECKREKENING 8541.39

ב"ה

ANTWERPEN, 1 Août 1961
JACOB JACOBSSTRAAT, 22

Monsieur le Président du
CONSISTOIRE CENTRAL ISRAELITE
DE BELGIQUE
2, Rue Joseph Dupont
B R U X E L L E S

Monsieur le Président,

Nous prenons la liberté par la présente, de vous exposer le cas suivant :

Ainsi qu'il a sans doute été porté à votre connaissance, il est vendu journellement à Anvers, plusieurs centaines de litres de lait Koscher. La loi actuelle défend la vente du lait en vrac, et proscrit la mise en bouteilles ou cartons, au siège-même des producteurs ou laiterie, ainsi qu'il vous sera possible de le constater par la photocopie ci-contre, du "Nationale Zuiveldienst" au Procureur du Roi.

Le négoçiant en lait Koscher s'est adress[é] à notre Communauté, en nous exposant la difficulté de donner suite à cette exigence, parce que

1º, il ne peut se rendre, en même temps, auprès de plusieurs sièges de producteurs de lait, pour la mise en récipients de quelques centaines de litres;
2º sa clientèle n'aime pas le lait stérilisé, qui garde un goût après cette opération;
3º l'impossibilité matérielle pour lui de pasteuriser quelques centaines de litres de lait quotidiennement, les frais occasionnés étant trop élevés pour une quantité si minime.

../..

ISRAELITISCHE ORTH. GEMEENTE "MACHSIKE HADASS" · ANTWERPEN ·

Reçu le	- 7 AOUT 1961
Transmis à	Mr. M. MARINOWER
Le	- 7 AOUT 1961
Renvoi	
Dossier Nº	0584

Reçu le	- 3 AOUT 1961
Transmis à	Mr. M. GOTTSCHALK
Le	- 3 AOUT 1961
Renvoi	
Dossier Nº	0584

תרגום המכתב בדף הבאה

אנטווערפען, 1 באוגוסט, 1961.

לכבוד
נשיא הקונסיסטואר
בריסעל

אדוני הנשיא,

אנו נוטלים לעצמנו את הזכות להציג בפניך את המקרה הבא:

כפי שודאי ידוע לך, נמכרים באנטווערפען, מאות אלפי ליטרים של חלב כשר. החוק הנוכחי אוסר על מכירת כמויות גדולות של חלב, ומחייב אריזתם בבקבוקים, או אריזות קרטון, במקום הייצור, או החליבה, כפי שתוכל לראות בהעתק המצורף של מכתב ה"Nationale Zuiveldienst" לנציג המלך.

סוחר החלב הכשר פנה אלינו, והבהיר לנו את הקושי בהיענות לדרישה זו כיון ש:

הוא אינו יכול להיות נוכח, בעת ובעונה אחת, אצל כמה יצרני חלב, בזמן שהם ממלאים את הכלים במאות ליטרים של חלב.

לקוחותיו אינם אוהבים את טעמו של החלב המעוקר, בשל טעם הלוואי, המתווסף אליו, לאחר העיקור.

פסטור של כמה מאות ליטרים בכל יום, אינו כדאי מבחינה כלכלית. ההוצאות הן גבוהות מידי לכמות כה קטנה.

אנו פונים אליך, אדוני הנשיא, בבקשה לערב את הקונסיסטואר, בפניה אל הגורמים המוסמכים, במשרד החקלאות, לטובת סוחר החלב, מר הרצל, כדי לאפשר לו למכור את החלב באותם תנאים כבעבר.

בתודה ובכבוד רב

י. פרייליך — ש. קלאגסבאלד
נשיא — מזכיר

Israelitische Gemeinde zu Antwerpen

מחזיקי הדת

Rep. 1/6/11

Antwerpen den 29 Mai 1911.

LANGE VAN RUUSBROECKSTRAAT, 22

à Monsieur le Baron Lambert,

Président du Consistoire,

B r u x e l l e s.

Monsieur le Baron,

J'ai l'honneur de vous faire connaître, par la présente, les résultats de l'élection du 21 Mai, ainsi que de la séance du 22 du même mois.

Ont été élus:

Dr A. Wolff, Négociant, Anvers, rue des Nerviens, 23, PRESIDENT.
A. Ullman, Diamantaire, Anvers, Boulevard Léopold 12, VICE-PRES.

Membres du Conseil:
S. Klipper, Diamantaire, Anvers, rue du Taureau, 9.
H. Krengel, id. id 19, Longue rue du Vanneau.

Ont été choisis hors du conseil:
M. Kurz, Diamantaire, Anvers, rue des Jardiniers, 48. Secrétaire.
A. Goldstein, Diamantaire, Anvers, Avenue Quentin Matsys 6, Trésorier.

Délégué du Consistoire: Monsieur A. Ullman, Diamantaire, Anvers, Boulevard Léopold, 12, a été élu en même temps par l'assemblée générale comme Délégué du Consistoire.

J'ajoute sous ce pli les copies de deux lettres que j'ai adressées en quadruple au Bourgemestre et le Collège Echevinal de la ville d'Anvers.

Veuillez agréer, Monsieur le Baron, l'expression de mes sentiments respectueux.

Dr A. Wolff

2 copies.

תרגום המכתב בדף הבא

אנטוורפען, 29 במאי, 1911.

אל הברון לאמבערט
נשיא הקונסיסטואר

אדוני הברון,

יש לי הכבוד להודיעך על תוצאות הבחירות שהתקימו ב-21 למאי, כמו גם של הישיבה שהתקימה ב-22 לאותו חודש.
נבחרו:
ד"ר א. וואלף, סוחר, אנטוורפען, רחוב דע נערויען (רחוב נערויער) 23 , נשיא.
א. אולמאן, יהלומן, אנטוורפען, שדרות ליאופולד 12 סגן נשיא.

חברי ההנהלה:
ס. קליפפער, יהלומן, אנטוורפן, רחוב דע טורו (רחוב סטיער) 9.
ה. קרענגעל, יהלומן, אנטוורפן, לונג רי דע ואנו (רחוב קיויט) 19 .

נבחרו מחוץ להנהלה:
מ. קורץ, יהלומן, אנטוורפען, רחוב דע ג'ארדיניע (רחוב הובעניער) 48, מזכיר.
א. גאלרשטיין, יהלומן, אנטוורפען, שדרות קווינטען מאטסיס 6, גזבר.

נציג הקונסיסטואר:
מר א. אולמאן, יהלומן, אנטוורפען, שדרות לאופולד 12, נבחר באותו זמן, על ידי האסיפה הכללית, כנציג הקונסיסטואר.

אני מצרף למכתבי זה את ההעתקים של שני המכתבים, ארבעה העתקים של כל מכתב, שנשלחו לראש העיר ולנציגי הכנסיה בעירית אנטוורפען.

במלוא הכבוד וההערכה
ד"ר א. וואלף

אנטוורפן: פגישה עם העבר

ביקור בעיר אנטוורפן טומן בחובו פגישה עם העבר: חיים של תורה וחסידות במסגרת קהילתית מפתיעה בארגונה ★ הקהילה ותיקה אך דינמית, ממזגת אורח חיים של 'שטעטעל' בליבה של עיר אירופאית ולמרות היותה בלב ליבה של מרכז היהלומים העולמי ★ רשמי ביקור

ישראל הרשקוביץ

נפגשים עם העבר. זוהי התחושה הבולטת אותך מהרגע הראשון לשהותך באנטוורפן, התחושה המתחזקת ככל שהביקור מתמשך. אתה מתהלך בחוצות העיר, נפגש עם חברי הקהילה ואינך יכול להתעלם מכך שחזרת כבת אחת עשרות שנים אחורה, ל'שטעטעל' המיתולוגית שכה הרבה שמענו עליה.

והרבה סיבות לדבר. אולי מכוח הקהילה, שאופייה נשמר בקפדנות בידי הרבנים אשר על העדה, הוא הגורם לכך; אם האווירה השולטת בבתי המדרשות השונים; ואולי עצם העובדה שאתה פוגש את הילדים בסלסלי הפיאות צועדים בליבה של העיר האירופאית — גורמת לך לחוש שאתה נמצא כעצם על פלנטה אחרת, במקום קסום המדיף ניחוחות של עבר.

דוגמאות? הן אינן חסרות. באיזה מקום על פני כדור הארץ, תתבקש לאחר תפילת שחרית 'להתיישב לפת שחרית', ואין באפשרותך להתחמק שכן רב ביהכ"נ בכבודו ובעצמו הוא המבקש ואת מפך! וכבן. באנטוורפן זהו מנהג המקום, (ושם כפי שיתברר, אין מזלזלים ב'מנהגים' המהודרים את אבני הקהילה). בבתי המדרשות 'קהל חסידים' או קלויזנבורג, כמו בשאר בתי הכנסיות הרבים שבהם התברכה העיר, תוכל לראות את המתפללים והאורחים מסבים אחר התפילה לארוחת בוקר משותפת, מכינים לעצמם חביתות או מתכבדים מהאוכל המוכן. רק לאחר מכן הם יפנו איש לעבודתו — אחר שיעור 'דף היומי' כמובן.

'איש לעבודתו' אמרנו, אך זהו מטבע לשון אגב שיטפא דלישנא. שכן לגבי רבים מאנשי אנטוורפן, אולי כ-70% מבני הקהילה, עיסוק אחד ויחיד: מסחר בבורסת היהלומים הממוקמת בסמוך לאיזור היהודי. שם מתקבצים מידי יום כמעט כל בני הקהילה, ואם תזדמנו למתחם הענק ההוא לא תיאלצו לסבור שיחיים באנגלית רצוצה. תוכלו לסגור עסקאות של מיליונים בלא להוציא מלה אחת באנגלית. די בכך שתתמצאו ביידיש שזוהי 'שפת המקום' הבלתי רשמית. ובעצם גם העברית אין בה כל חסרון: היכן שתפנו באנטוורפן תשמעו את צלילי השפה העברית, ובמבטא ישראלית ברורה. בבתי המדרשות, במקוואות, בחנויות המכולת ובכל מקום תופתעו לשמוע את המקומיים מנהלים את שיחותיהם בעברית, והתשובה ל'מה נשמע' היא 'שיהיה ביה לא היו פיגועים...'

בכל מקרה, ארוחת הבוקר המשותפת היא אחד מן המנהגים הנשמרים בקפדנות בידי אנשי המקום. את הסיבה לכך לא מצאנו מי שיסביר, אך הסבר אחד מצאנו בכל זאת: בתורף חל היומי באיזור בשעה מאוחרת לבדי. כ-8.00-9.00. רבים מיהרו איפוא לעבודה והתיישבו מיד אחר התפילה לסעוד פת שחרית. מכאן מקורו של המנהג הנחמד שמן הראוי היה לדעתנו לאמצו בארץ — לכל הפחות בבתי הכנסיות המבקשים למשוך אליהם מתפללים והם מתייגעים קשות מדי בוקר על בשיטת השלמת המנין.

לא הרחק משם, בכפרים הרוחים סביב העיר, ניתן למצוא אחוזות שבמרכזם ארמון בו מתגורר הפריץ המקומי. שלא כבעבר, אין הפריץ רוכב על גבם של נתיניו, ועליו לעמול קשות לפרנסתו. אחת מן הדרכים היא לפתוח את ארמונות הענק בפני התיירים, ולחשוף את החדרים בהם התגוררו בני משפחתו דורות על גבי דורות. בנוסף, משכיר הפריץ נכסים כמו חנות המשקאות המזכירה בית מרזח, אלא שה'מושקה' הניצב במקום שוב אינו יהודי...

תמונות מן העבר.

'גדר ההפרדה', גשר הרכבת החוצץ בין האיזור היהודי למוסלמי

'בית התמחוי' הפשווארסקאי

אם הזכרנו הארוחות בבתי הכנסת — לא ניתן להמשיך מבלי להזכיר את המתרחש בביהמ"ד פשווארסק. ביהמ"ד פשווארסק שברחוב merkator משמש בצומת העצבים של הקהילה היהודית בעיר. כ"ק האדמו"ר הרה"צ רבי לייביש שליט"א, ממלא מקום אביו רבי יענקל'ה מפשווארסק זי"ע, זוכה להערצה מצד כל החוגים והעדות בעיר. לשולחנותיו נוהרים חסידים מכל החצרות ואף ליטאים הרואים ברבי מפשווארסק את רבם לכל ענין.

החסידות ראויה לסקירה בפני עצמה. מדובר בחסידות שאין לה מוסדות או ישיבות, פרט לבית מדרש לשם קשורים אלפי חסידים, הנמצאים ברובם בערי ארה"ב ואירופה. ושם, בפשווארסק, משמש אחד מחדרי בית המדרש בחדר אוכל בו מוגשות ארוחות חינם בכל שעות היום לכל דכפין. במטבח הסמוך המחולק למדורים חלבי ובשרי מתבשלות הארוחות שרמתם אינה נופלת מזו של בית מלון. כל המזדמן למקום יחוש תוך שניות כבעל בית; באפשרותו ליטול ידיו וליהנות מארוחה חמה ומזינה, בשר ותוספות, בלא שיידרש לשלם על כך אף 'אירו' אחד.

ובבלגיה, שם מחירו של כיכר לחם אחד בחנות עומד על כ-3 אירו (כ-15 ש"ח), אין מדובר במשימה קלה. חשוב לציין כי הסועדים במקום אינם בעלי ההכנסה הנמוכה כלל וכלל. אמנם, ברור שהעניים (בעיקר 'משולחים' מישראל) הם המאכלסים את המקום בהמוניהם. אך כל יהודי שיתפלל בביהמ"ד או מבקש להכנס לרבי, ויהיה זה בורסאי מצליח או אברך כולל, לא יראה כל פחיתות כבוד בכך אם יגש בטבעיות לחדר האוכל ויתכבד בארוחה.

מנין התקציב למפעל? ובכן, השמועות מספרות כי הרבי הראשון (שיסד את ביהמ"ד במקום שנותר מאז ללא שינוי), הרה"צ רבי איציק'ל מפשווארסק זי"ע, הוא שהורה על הקמת חדר האוכל והוא שדאג לענות על שאלת הכסף מנלן: קרא לשלושה מחסידיו ומסר לידי כל אחד מהם 'קנאבל' (קלח שום). הבטיח להם עשירות בתנאי שיתקצבו את כל הוצאות בית התבשיל. מאז מתנהל המפעל על מי מנוחות וללא כל ראגות של תקציב...

בתי כנסת ממוגנים

ביהמ"ד פשווארסק שוקק חיים בכל שעות היממה. המניינים נערכים בין כתליו ללא הרף, משל מדובר ב'איצקוביץ' שבבני ברק. בשעות הלילה המאוחרות מקבל הרבי קהל, בפרט במוצאי שבתות אז נוהרים למקום המונים כדי לזכות בברכה ולקבל קלחי 'קנאבעל' ועוגיות 'לעקאך' מידי הרבי.

לארכו של הרחוב בו שוכן ביהמ"ד, מתנשא הגשר העתיק עליו עוברת מסילת הרכבת החוצה את העיר. הגשר חוצץ למעשה בין האיזור היהודי של העיר לבין האיזור שבו מתגוררים בעיקר המוסלמים. (הגשר הוא גם חלק מה'עירוב' המהודר

'קהילה', כשמה כן היא

הקהילה היהודית באנטוורפן נחשבת לקהילה החרדית המאורגנת הוותיקה באירופה. באמתחתם של זקני הקהילה סיפורים לרוב, על ה'חפץ חיים' שביקר באנטוורפן ואף על ביקורו של הרה"ק ר' אהר'לה מקאזנייץ זצ"ל הי"ד, בשנים שקודם למלחה"ע השניה. בשנת תש"ב הוגלו יהודי אנטוורפן בכיבוש הנאצי, אך מיד לאחר המלחמה התבססה הקהילה בשנית.

בבתי הכנסיות במקום מיוצגים כמעט כל החוגים ביהדות החרדית האשכנזית (הקהילה הספרדית דלילה למדי באנטוורפן): בימ"ד מפואר של סטמר ובו מאות מתפללים, לחסידויות ויזניץ ובעלזא בתי מדרש גדולים, ישיבות וחדרים; 'שטיבל' של גור, המונה כמאתיים מתפללים שאחד מהם עד לא מזמן היה גאב"ד ירושלים דהיום והדיין המקומי בעבר, הגרי"ט וייס שליט"א; ובנוסף עשרות בתי מדרש של מכנובקה, לובבי'ן, אלכסנדר, פרימישלן, בובוב, סקוור, צ'ורטקוב. בתי כנסת לציבור הליטאי ובית הכנסת הגדול של הקהילה. בית כנסת פעיל נוסף קיים במתחם הבורסה: מראה המקום בשעת 'מנחה' שווה פחות או יותר לאיצקוביץ...

מפעל ידוע נוסף שאין אחד שאינו מודע לו, הוא מערכת עלון 'עלים לתרופה' על פרשת השבוע. העלון עושה דרכו מאנטוורפן מדי שבוע לכלל הריכוזים החרדיים בתבל ומאז נוסד זכה לגרוף אהדה עצומה.

גאוותם של בני הקהילה היא על המערכת הדתית המאורגנת במקום, לה אין אח ורע בקהילות החרדיות ברחבי תבל. הקהילה החרדית כולה, על חוגיה ועדותיה, מאורגנת ב'קהילת מחזיקי הדת', (שוקמה אחר השואה בידי ראש הקהל הרב שלמה קלגסבלד ז"ל, שהקים את מוסדותיה בלהט ובעשר אצבעותיו) והציבור מציית להנהגתה ללא עוררין. כן קיימת קהילה נוספת, הנחשבת למודרנית יותר, והיא קהילת 'שומרי הדת'.

הסקיף את העיר. עירוב שהוקם לפני למעלה מ־50 שנה). מהגשר והלאה לא מורגשת נוכחות יהודית כמעט, אם כי כמה מוסדות יהודיים ממוקמים באיזור: ביהכ"נ העתיק "אוסטן" שהוא ביהכ"נ היחיד שנותר על כנו ושרד את ימי השלטון הנאצי בעיר; "בית יעקב" בו מתחנכות למעלה מ־1,500 תלמידות, וביהמ"ד הגדול והמפואר של קהילת בעלזא. הבלזאים לא שחים ליבם לשכנים המקיפים אותם והם מנהלים במקום פעילות רוחנית ענפה.

בימים בהם שהינו במקום נערכה שמחת הכנסה שני ספרי תורה להיכל ביהמ"ד בעלזא, בהשתתפות בן הרבי הרה"צ רבי אהרן מרדכי שליט"א. ההלוכה המרשימה שבה הוכנסו ספרי התורה, לא היתה מביישת מעמד מסוג זה הנערך בבני ברק. כאלף איש צעדו בתהלוכה, אנשים נשים וטף, ילדים נושאי דגלים ובחירים נושאי לפידים, ניידות "הצלה" רפואיים, תזמורת וריקודים, והכל בסדר מופתי ותוך ארגון מרהיב.

אין מה לומר. עיניהם של הערבים ירקו שנאה. הם הביטו בתהלוכה המרשימה כשמבטם מהבר בעיניים רושפות. אך לא רק שם: אתה נפגש בהם בכל מקום, ברכבת "ביטראם", היא החשמלית המפורסמת, ואינך יכול שלא להתחלחל. אך בכל זאת שם הם מעדיפים לחיות ואינם מתפוצצים ברחובות האוטובוסים... וזהי עובדה המשרה "נינוחה מסויימת. לשאלתנו, האם חשים באנטישמיות באנטוורפן בפרט לאחר המאורעות בארץ, עונים כי: "ישנם תקריות פה ושם, לא מזמן הכו ערבים בחור מבעלזא מכות נמרצות"... כלומר, רף האלימות אינו גבוה מדי. אמנם, היו התפרעויות שהאחרונה היתה לפני כשנה, או הושלך בקבוק תבערה לביהכ"נ שברחוב "בור מייסטר". מדי פעם — בעיקר בחיפושות — מארגנים הערבים הפגנות מחאה בהזדהות עם אחיהם הפלשתינאים, אך השקט השורר במקום לא הופר עד כה במקרים משמעותיים.

המשטרה, לעומת זאת, אינה מתייחסת בשאננות לשקט הציבורי, היא עוקבת מצידה בדאגה ובעירנות אחר המתרחש. עם פרוץ המאורעות בשטחים ומשהחלו להתקבל ההתראות על פיגועים במרכזים יהודיים בעולם — תוגברה השמירה סביב בתי הכנסת ומוסדות החינוך היהודיים. בשלב הראשון הוכרזו המקומות כאיזורים שהחניה אסורה בהם, וכל רכב שחנה בסמוך לביהכ"נ נגרר מיד בידי המשטרה. כל זאת, בכדי למנוע חלילה פגיעה אפשרית ע"י מכונית תופת.

עם הזמן, לאחר סידור הסוסדים מלאו עבודה בגרירת המכוניות, ותקציב המשטרה המדולדל לא איפשר זאת (ולאחר שסרביה המכוניות שנגררו היו של יהודים שבקשו "לחפוס מנין", כך שבעלי הרכבים הם שהריםו קולות מחאה...) עשתה משטרת אנטוורפן מעשה: סביב כל בתי הכנסת, בתי הספר והיאחררים" הוצבו מחסומי בטון המונעים כל חניה אפשרית בשטח ביהכ"נ.

בקהילה חלוקות הדעות האם המעשה נכון או לא. יש הטוענים כי עתה מהווים המחסומים סימן היכר לכל ביכ"נ, מה שלא היה עד כה כאשר אף שלט אינו מבכר על הימצאות ביכ"נ במקום. דבר זה, לדעתם, עלול חלילה לחשוף את בתי הכנסת ביותר לנסיונות פיגוע אפשריים. אילם לנו, כתיירים, התעילו האבנים הללו עד מאד: מראה המחסומים הצבועים בצהוב לבן צעקני הצביעו היכן נבנאים בתי הכנסת, והקלו עד מאד את החיפוש אחר מנייני מנחה או ערבית...

שריפת חמץ ברוב עם

במשרדי "קהילת מחזיקי הדת" שברחוב "יעקב יעקבס" 22, נתחבים למעשה כל ענייני הקהילה. במשרדים מתרכזות כל פעולות הדת בעיר, החל מהעירוב (הרובר בעיר הגדולה היחידה בחו"ל המוקפת עירוב וניתן לטלטל בה בשבת ללא ספפיק), וכלה בעריכת ההלודות וסדרי הקבורה. אגב, חלקת הקבורה של הקהילה ממוקמת מעבר לגבולה של בלגיה, והיא נמצאת בהולנד, מרחק כשעה נסיעה מאנט־וורפן בספרט לשלט המודיע כי עבית להולנד אין כל סימן היכר לגבול כלשהו. זאת, משום שהחוק בבלגיה קובע שעל בתי הקברות להיחרש אחת למאה שנה.

השחיטות הנערכות בעיר נתונות אף הן תחת אחריותה הבלעדית של הנהלת הקהילה. ואין זו מילתא זוטרתא: הם המחליטים מי יהיה הרב המסדר קידושין, הוא יהיה זה שבמובן ישא דברים בחתונה במסורת הקהילה (אחת התקנות הבלתי רשמיות: אין להוציא את הבשר קודם שהרב ישא את דבריו). בכלל, יחסה ייחודית בקהילה ראויה בהחלט לתיקון: החתונות נערכות בסטייל נבוה, אך במתיר הפוה לכל נפש. האבטורד הלוה בא לידי מימוש בזכות מעורבותה של ועדה מיוחדת, שחתמה חוזים עם אנשי המקצוע כמו בעלי האולמות, מנהלי הקייטרינג, זמרים, צלמים וכו', והתנתה את התקשרות עמם בתנאי שהמחיר אותו ידרשו לא יעלה על סכום מסוים כפי שנקבע בהסכם.

(המשך בעמוד הבא)

עם בחירת המרא דאתרא החדש לאנטוורפען

לא צריכים יותר מיותר כדי להפנות זרקור אל פני נח־חמד יהדות מופלאה כאי־תפה, הלא־היא קהלתם המעטירה של יהודי אנט־וורפען כיצא מפה הטבה לטובה ולברכה בכל קצוי העולם היהודי.

בימים אלו, הציתר כפול ומכופל, שכן באנטוורפען היהודיה שורות בימים אלו אחירה של ההרגשת רוח, בלחת בתקוה ובציפיה לע־תיד מבורך תעלה עם בחיר־תו של הגאון רבי אלטר אליהו רובינשטיין שליט"א, רב כרמת שלמה בירושלים, לכהן פאר ברכה של אנט־וורפען.

כזכור, יתמה אנטוורפען חלל ריק תעמוק ברבנותה, עם הסתלקותו לגנזי מרום לפני כשנה־ים של רבה הנערץ, בפגיעתי יעורות הקהילה היהודית ומבצרה, גאון עולם רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל, שכיהן בה קרוב ליובל שנים ונמהלק לבית עולמו.

הגאון רבי אלטר אליהו רובינשטיין שליט"א

אותה של קהילת יהודי אנט־וורפען, נקהילות ישראל פיבים ימימה חייבה לתור אחר רב בתל שיעור קומה, גדול בישראל, אשר יותו בה בישרים דאיר נתיבות, לכונן תוכיך הקהילה ולהעלה בכבתול כמוי לה ראשתים להפארת עולם.

בעתה, אחר שנבחר ע"פי תקנות הקהילה כרת ועדין, תולים כם הקוות הרבה לטובה ולברכה בכ־רא דאתרא החדש הגאון רבי אלטר אליהו רובינשט־יין שליט"א, מהלמידיו הקרובים והמובהקים של כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה"שפת־חיים" מצאנז זי"ע; בחרת הדאה המבדב לשראליו הרבים דבר דבור על אופנו: בעל מחבר ספרי שו"ת "מנחת אליהו", ידוע בעולם התורני כגדול בתורה ובנתם הליטוחי.

עתה הפעם, לקראת חג הפסח, מסגה נתבה זו ורקוד של מתרסם כן התרן לקהילה היהודית המפוארת באנטוורפען.

להזכיר תחנה אנטוורפנית בלא שיוקדש לה תיאור מיוחד — זהו תמא שכל יסלח. נסתפק איפוא במילים קצרות: כדי לחוות חתונה כזו, יש צורך לנכוח בה ולהרגיש באיזו מסגרת 'להשתתף בשמחה'. 'קבלת הפנים' והחופה נערכות בשעות אחה"צ המוקדמות, בשעה זו מתייצב באולם קהל נכבד מבני הקהילה, העוזב את עסקיו ובא להשתתף בחופה ולאחל מזל טוב לבעלי השמחה. לאחר מכן מתפזר הקהל איש לביתו ולעבודתו, כשהם שבים בשנית לסעודה שתיערך במקום כלילה.

כישראלים, חשנו בשקט מוזר בשעת הסעודה. השקט נסקן מסך כל צדדי הסעודה, לפעם ברקודים כמובן. קשה היה לעכל שהשקט המוזר אינו אלא פרי התנהגותם של המחותנים, היושבים על כסאותיהם בלא לקום ולפנות אנה ואנה, והחשוב מכל: בלא לשוחח בפלאפון (מכוונו כמשמעו!). אין כל פלא, לכן, שחתונה באנטוורפן תוגדר בפי המבינים כגולת הכותרת של כל ביקור בעיר.

כבנין משרדי הנהלת הקהילה שוכן אף מושב הבית דין. מדי יום מתייצבים במקום הדיינים, הרב אליהו שטינבוך שליט"א והרב עמרם האגיז שליט"א, לפסוק ולהורות. מערכת הכשרות פועלת אף היא במקום והיא מנוהלת ביד רמה (אין 'שהחסר חוק' באנטוורפן, על כך שומרים מכל משמר), ו...'המליאה' הבכירה ורשם לכשעצמה: זהו אולם האסיפות שבו מתכנסת מפעם לפעם הנהלת הקהילה, בהשתתפות ראש הקהל (הרב שלמה ולסן לערר) ושבעה טובי העיר.

צילו של רב הקהילה הבלתי נשכח, הגר"ח קרייזווירט זצ"ל, חופף על המקום. אך שזה בלא שיחבר בה צמד המילים 'הרב אבד"' או 'הרב היה בדעה ש...' (אפיזודה אחת בתי רבות: "באן בחורף קיבל 'הרב' את היהודים שבאו לבקש צדקה מדי יום אחר התפילה. לכל אחד הורה ליטול ידיים ולהצטרף לארוחת בוקר. 'אל דאגה. לא אפחית לך מהתרומה אם תאכל', נהג לומר. מי שטען כי צריך לא התפלל, טובו בקפה אותו הבין ראש הקהל בכבודו ובעצמו: 'קפה שכזה, כפי שיודע להבין ראש הקהל שלנו, ודאי לא שהיה מימך', היה 'הרב' אומר").

הקהילה מתנהלת ביעילות: משרדים, מוכירים, מנפיקים לוחות שנה ומדריכי טלפון של חברי הקהילה, עלון 'שבת בשבתו' רואה אור מדי שבוע ומדווח על כל המתרחש. בכל ערב חג ומועד מחולקים תלושי מזון למשפחות רבות בקהילה. ומפליא שהכל מתנהל ללא קבלת תקציב מכל גורם שהוא. 'ראש הקהל' וה'פרנסים' המקדישים בזמנם לניהול ענייניה החשובים של הקהילה, עושים זאת ללא כל תמורה. לצרכים החיוניים ישנו מקור כספי אחד: גביית דמי חבר ו'דמי שחיטה' מהבשר הנשחט במקומות רבא.

בבנין הקהילה אף בתי כנסת מפוארים, לשכות הרבנים, אולם שמחות וכחצר 'תנור לשרפת חמץ'. בעבר, כך מתברר, לא היה באפשרותם של האנטוורפנים לשרוף את החמץ בחצרות הבתים, שכן השכנים הגויים דאגו להזעיק מיד את מכבי האש שיכבו את ה'הצתות הזדוניות'. אי לכך נערכו שריפות חמץ בבנין הקהילה, בתנור שהוכשר לכך במיוחד. המנהג השתקע והתושבים ממשיכים להקפיד על קיומו על אף שכיום התגוררים דוכם בבתים פרטיים. כך, מדי ערב פסח נוהרים בני הקהילה בהמוניהם לחצר בנין הקהילה, ושם בשקט רב רושם המוכיר מדורת ל"ג בעומר — מקיימים מצוות 'תשביתו' בהידורה.

בנין הקהילה אינו מבנה הציבור היחיד. ישנם כמובן ת"תים וישיבות (הבולטת שבהם היא 'עץ חיים' המקומית, ובנוסף ויז'ניץ וסטמר), בתי מדרשות מפוארים ואף בנין מיוחד לארגון 'בנות אגודת ישראל', הכולל משרדים ואולם אירועים ענק להצגות ולכינוסים. בהתחשב בעובדה שמבני הציבור אינם זוכים לכל סיוע ממשלתי, מפליא לראות כיצד ניתן לבנות ולקיים מערכת מסועפת שכזו בהכנסות עצמיות בלבד.

שם המותג: רגיעות

המנטליות במקום שונה עד מאד מזו של הארץ, והיא אינה דומה אף לחברותיה, הקהילות החרדיות באירופה. לאנטוורפנים, בניגוד גמור לאמריקאים, יש זמן והם אינם ממהרים לשום מקום. התושבים נינוחים ורגועים, מקדמים כל אורח ב'שלום עליכם' לבבי והכנסת האורחים של בני הקהילה ראויה לכל שבח. בתי המדרשות מלאים מסך כל שעות היום, לפנה"צ ואחה"צ, בחושבים מכל השכבות הקיבעים עתים לתורה בשיעורים ובחברותות. השעות הנוחות בהם פועלת הבירסה, הנפתחת בשעה מאוחרת יחסית ונסגרת אחה"צ — מטביעות אף הן חותם משלהם על האווירה הרגועה.

בעלי רכב כמעט ולא מצויים בקהילה. לכל מקום הם מגיעים באמצעות כלי רכבם האופייני — האופניים. מדי בוקר תבחין בסוחרים הידועים בבורסה, אנשים נכבדים עטויים זקן שיבה, רוהרים לבירסה בשהניעם בגנר שכתונה המחורה היקרה מהודקת בקרמת האופניים. בבורסה, כמו לפני כל בית מדרש ובכל הכיכרות, ישנה חניה נפרדת ובה מתנבים המוני זוגות אופניים הקשורים למתקנים מיוחדים. בשעות הבוקר והצהרים נמלאים הרחובות באלפי ילדים וילדות הנוסעים/שבים לתררים ולבתי הספר, כשהם חבושי קסדות ורכובים על אופניים.

העובדה כי העיר מישורית והדרכים נוחות לנסיעה, כמו גם העובדה שהכבישים ברובם הם חד־סטריים — מקנים עדיפות לאופניים. בעיר קיימים נתיבים מיוחדים לאופניים, במדרכות ובכבישים, ואף תמרורים ורמזורים המיועדים לרוכבי האופניים. גם האקלים הנוח משפיע על כך, ובודאי העובדה שהבורסה ומרכזי החיים היהודיים נמצאים ברדיוס קטן ובמרחק הליכה קצר.

אנטוורפן, קהילה שלכל הדעות ונבה ליתורינח משלה. ואם תבקשו למשש חיי קהילה כמימים עברו ולהפגש בהם מקרוב — אין ספק כי זוהי הכתובת לכך על פני הגלובוס כולו.

הסעת תלמידים נוסח בלגיה. ילד מסיע את אחיו הצעיר לת"ת

מחסומי בטון כהגנה על בתי הכנסת. בתמונה: ה'שטיבל' הגוראי

אולם הכינוסים של בנות אגו"י

התמונות הרשמיות בכניסתם לבלגי'

האדמו"ר המקור ברוך מסערט ויזניץ זצל - כהגיעו לאנטווערפען

האדמור מנאראל

הגה"ח ר' אפרים רובין זצ"ל - ראש הישיבה עד לטואה

הגה"צ האוהעל'ער דיין זצ"ל - רב ביהמ"ד בעלזא כהגיעו לאחר המלחמה

הנרי ניימאן

הר"ח יוסף - פאפא רב

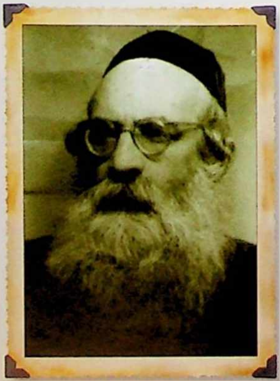
הרה"צ רבי הערש מיילעך מטאמשוב זצ"ל

הרה"צ רבי הערש מיילעך מטאמשוב זצ"ל

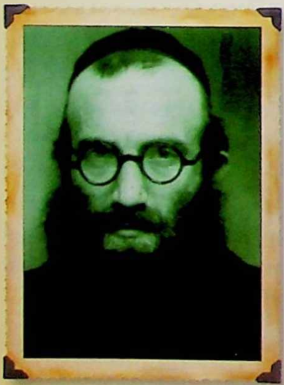
רש"א זעלטנרייך - הרב משטשאקעווע

תשו"ח להר"ר שמעון נסבוים ולה"ר יודל הרשקוביץ הי"ו על המצאת התמונות לידנו

joden op de sjabbatdag voorwerpen mogen vervoeren. In 1930 publiceert hij zijn boek *Birkat Sjalom*, waarin, met toelichting, een plan van de *Eroev* is opgenomen.

Wanneer in ons land het principe van de eeuwigdurende grafrechten ter discussie wordt gesteld, neemt Machzike Hadas in 1908 de begraafplaats in Putte, een kleine gemeente aan de Nederlandse grens, in gebruik.

In 1909 richt de gemeenschap een aantal andere instellingen op, zoals *Ezra* (onderlinge hulp), *Bikoer Choliem* (ziekenbezoek), *Hachnassat Orchiem* (opvang van armen, vreemdelingen en reizigers), enz.

De officiële erkenning van de orthodoxe Israelitische gemeenschap van Antwerpen Machzike Hadas vindt plaats in 1910 (K.B. van 14 december).

Na de oorlog van 1914-1918 opent Machzike Hadas een grote synagoge in de Oostenstraat. Dit gebouw is ontworpen door architect Jules Hofman. Het terrein was reeds in 1912 aangekocht, maar het project werd uitgesteld door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog. Terwijl de meeste synagogen in het land in neoromaanse of oriëntaalse stijl zijn opgetrokken, is de synagoge in de Oostenstraat een voorbeeld van Art Nouveau.

In 1918 wordt de overleden opperrabbijn Ullman opgevolgd door rabbijn Markus Rottenberg.

In 1929 vestigt de orthodoxe gemeenschap van Antwerpen een jesjiva (Talmoedschool) in Heide, bij Antwerpen.

Van 1940 tot 1945 wordt de joodse gemeenschap van Antwerpen, zoals het gehele Europese jodendom, getroffen door de verschrikkingen van de Sjoa. Opperrabbijn Rottenberg krijgt na de invasie de mogelijkheid het land te verlaten, maar weigert dit, aangezien hij bij de gelovigen wil blijven gedurende deze tragedie. Zijn huis wordt geplunderd tijdens de «minipogrom van Antwerpen» op 14 april 1941.

De overlevenden van de door de nazi's uitgedachte «Endlösung» zetten zich na de oorlog in om de verwoeste joodse instellingen te herstellen.

Zo komt de orthodox-joodse gemeenschap in Antwerpen na de Sjoa stukje bij beetje terug tot leven. In 1946 wordt de jesjiva heropend, maar nu in Kapellen, eveneens in de buurt van Antwerpen.

In 1954 benoemt Machzike Hadas Chaim Kreiswirth, een wereldwijd erkende autoriteit op het gebied van de Talmoed, tot opperrabbijn.

Geleidelijk hervindt de orthodoxe Israelitische gemeenschap van Antwerpen haar oude trots, dankzij de dagelijkse betrokkenheid van haar leden, die meer dan ooit blijk geven van een toewijding die deze vitale gemeenschap altijd heeft gekarakteriseerd. Het is ook een van de weinige gemeenschappen waar de volledige religieuze infrastructuur is hersteld en die dankzij de huidige technologische vooruitgang zelfs is uitgebreid.

In 1972 bouwt de gemeenschap een nieuwe *mikwa* in de Oostenstraat. Tot 1992 is dit het grootste joodse rituele bad ter wereld.

De vele chassidiem die men vandaag nog in Antwerpen kan ontmoeten, maken met al hun verschillende substromingen deel uit van de orthodoxe Israelitische gemeenschap van Antwerpen, Machzike Hadas. Elk van deze substromingen heeft haar eigen tradities, gebedshuizen en soms zelfs haar eigen onderwijsinstellingen. Deze chassidische joden zijn in grote mate bepalend voor het authentieke karakter van de orthodoxe gemeenschap.

De orthodoxe Israëlitische gemeenschap van Antwerpen Machzike Hadas

Gedurende het grootste deel van de 19de eeuw lijkt de joodse gemeenschap van Antwerpen erg op die van de andere steden van het land, dus met enerzijds een sterke gehechtheid aan de joodse waarden en tradities, maar anderzijds volop deel uitmakend van de moderniteit.

Tot aan de Tweede Wereldoorlog waren er overal in Europa een bijzonder groot aantal orthodoxe Israëlitische gemeenschappen. Sommige van die gemeenschappen beperkten zich tot synagogediensten, huwelijken en begrafenissen, maar andere boden de volledige waaier van gemeenschapsdiensten aan: synagogen, *kasjroet*, ritueel slachten, benodigdheden voor *Pesach* (het joodse paasfeest), *mikwa* (het ritueel bad), *Eroev* (in verband met de voorschriften van de sjabbat), *Beet Dien* (rabbijnse rechtbank), religieuze huwelijken, een begrafenisonderneming, echtscheidingen, schriftgeleerden, besnijders, enz. De orthodoxe joden werden zo in staat gesteld al hun religieuze verplichtingen te vervullen. De naburige gemeenschappen konden uiteraard ook een beroep doen op deze diensten. Helaas heeft de Tweede Wereldoorlog vrijwel al deze gemeenschappen verwoest.

De joden uit Centraal - en Oost - Europa die zich aan het einde van de 19de eeuw in Antwerpen vestigen, zijn dus voor het merendeel zeer strikt in het volgen van de joodse levenswetten. Ze vormen dan ook al snel een eigen gemeenschap, met de bijbehorende instellingen en infrastructuur, waarbinnen deze orthodoxe benadering van het geloof centraal staat.

Deze gemeenschap ziet de facto het licht in 1892, wanneer zes kleine synagogen zich verenigen en rabbijn Noach Zvi Ullman als hun geestelijke leider aanstellen. Tegelijk worden meerdere rituele slachters aangesteld en worden meerdere winkels geopend waar, onder rabbijns toezicht, kosjere producten worden verkocht.

De betrekkingen met de bestaande Israëlitische gemeenschap, Sjomre Hadas, zijn uitstekend. De mikwa in de Kleine Pieter Potstraat staat vanaf die periode onder beheer van de orthodoxe gemeenschap.

In 1895 opent de orthodoxe gemeenschap een joodse jongensschool, Jesodee Hatora. In 1936 komt daar de joodse meisjesschool Beet-Jaäkov bij.

Samen krijgen de scholen de naam Jesodee Hatora – Beet-Jaäkov. Ook vandaag zijn beide secties strikt en volledig gescheiden. Deze instelling is uitgegroeid tot een van de grootste orthodoxe joodse scholen ter wereld.

In 1902 vestigt de orthodoxe gemeenschap een nieuwe mikwa in de Van Noortstraat, die in 1912 naar de Lamorinièrestraat verhuist.

Eveneens in 1902 richt rabbijn S.J. Sternberg, die door de gemeenschap als *dajan* (rabbijnse rechter) is aangesteld, de beroemde *Eroev* van Antwerpen op, die meteen de oudste ter wereld is. De *eroev* is een symbolische omheining waarbinnen de orthodoxe

ברכות מקרב לב

מעימקא דליבא שלוחה ברכתי ברכת "מזל טוב נאמנה" לגאון הגדול מרביץ תורה ויראה והעמיד תלמידים לתפארת ר"מ ומחנך של בניי היקרים והתמסר לשגשוגם וב"ה ראה פירות משובחים יושבי אהל

ה"ה רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל עלותו לפאר כגאב"ד אנטווערפען בשעטומ"צ

יה"ר שיראה ברכה והצלחה בעדתו עבודת הקודש להרחיב גבולת הקדושה בעירנו

החותם בכל הברכות ידיד המשפחה ובית אבא

אלטר ברוך מאיר אסטרייכער אנטווערפען

ובניו בצלאל, אהרן, יחזקאל, זאב

תלמידיו יוצאי ישיבה דחסידי בעלזא אנטווערפען

כולל דחסידי בעלזא ניו יארק

בית מדרש דחסידי צאנז זמיגראד

כוס מלא ברכות

יעלה ויבואו ברכותינו בהתמנות האי גברא רבה המפורסם לשם ולתהלה הרב הגאון המובהק פה מפיק מרגליות בשפה ברורה

רבי אהרן שיף שליט"א

ברכותינו שיזכה להמשיך בדרכי אבותיו הק' לרומם קרן התורה והיראה בעירנו לאורך ימים ושנים טובים עדי ביאת גוא"צ בב"א

הכו"ח ביותרת הכבוד

הגבאים והמתפללים

מקרב לב ונפש אשגר ברכותי המאליפות קדם האי גברא רבה, אהוב למעלה ונחמד למטה,
אשר זכיתי להיות קרוב אליו ולהתבשם מנועם אמרותיו בהלכה ובאגדה

מורנו הגאון רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל עלותו במעלות רמות ונתעטר בכתר הילולים

מרא דאתרא אנטווערפען יצ"ו

מן השמים יהיו בעזרו ויהיה ברוחו פי שנים לנהל את עדת הקודש בעוז וברמה,
ויזכה שיהיו דבריו נשמעים בכל עניני העיר להגדיל ולהאדיר את שם קהלתנו.

המוקירו כערכו

שלום ענגלשטיין ומשפ'

הננו להגיש בזה ברכותינו קדם מעלת האי גברא רבה ויקירא, איש האשכולות,
טוב לשמים וטוב לבריות, אשר זכינו להתבשם מאורו זה שנים רבות,
בשיעורי תורתו המאלפים ובנועם שיחותיו חודרי בטן ולב,

מורנו הגאון רבי אהרן שיף שליט"א

אשר זכה להבחר ולעמוד בראש קהלתנו המעטירה
בתור מרא דאתרא ואב"ד דעירנו יצ"ו

מעומק הלב נשגר אליו ברכותינו
שיתן השי"ת את חינו בעיני העדה ויזכה שיהיו דבריו נשמעים,
ידין עמו בצדק לאורך ימים ושנים מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

המברכים ומעתירים שומעי לקחו

יהושע אליעזר וידבסקי - יצחק וידבסקי

נעטר להון כתרין

מעומק לבנו הננו בזה לשגר ברכותינו הנאמנות
אל רום מעלת כבוד הרב הגאון המפורסם לשם ולתהלה
פה מפיק מרגליות, דולה ומשקה מתורתו לאחרים ה"ה

רבי אהרן שיף שליט"א

על אשר עלה מעלות רמות לישב על כסא הרבנות בתור

רב אב"ד ומרא דאתרא דעירנו אנטווערפען

הוא הגבר אשר מאז שנתחדש אורו של הת"ת בשנת תשס"ג חיזק ועידד אותנו ועמד תמיד לימינינו

יה"ר מלפני אבינו שבשמים שהתמנותו יעשה רושם להתמדת התורה וליראת שמים לתינוקות של בית רבן ולכל לומדי התורה יושבי עירינו, ויתן ה' שיזכה להרבות פעלים עוד רבות בשנים עם כל ב"ב דשנים ורעננים עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

בכל הדרת הכבוד הראוי

הנהלת התלמוד תורה

מעומק לבי אשגר רוב ברכות
למע"כ הגאון החסיד איש האשכולות

מורנו הרב רבי אהרן שיף שליט"א
להתמנותו לרב ואב"ד דעירנו

יזכה לדון עדת חבלו בצדק ובמשפט כיד ה' הטובה עליו
ועוד ינוב בשיבה דשנים ורעננים עד ביאת גו"צ בב"א.

מאת

משה בנימין הלוי דאפפעלט ומשפ'

נקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו

ברגשי תודה והודאה על העבר הנני משגר ברכותי ואיחולי
לרום מעלת כבוד המרא דאתרא שליט"א

הגאון רבי אהרן שיף שליט"א

שבמשך שנים הדריך וקידם את בננו שיחיו לעלות על במתי התורה והיראה בכשרון רב
ובמסירות נפלאה,

יתברך ממעון הברכות בברכת התורה
למען יאריך ימים על ממלכתו ולהפיץ מעינותיו חוצה.

כעתירת וברכת מוקיריו

יהושע פישער ומשפ'

משה דוד - אברהם - חיים יעקב - שלמה ברוך - וחתנו חיים מאיר פאסטערנאק

עטרת זקנים

פנחס פישער

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

מעומק לבבנו נביע ברכותינו קדם רב האי גאון,
איש אשר רוח בו, גדול בתורה וביראה וגדול במעשים

מורנו הרב אהרן שיף שליט"א

אשר נתעטר בעטרת הרבנות
ונבחר לרב אב"ד ומרא דאתרא דעירנו יע"א

יתן לו השי"ת כח ותעצומות להתהלך כנגד רוחו של כל אחד
וינהל את העדה הקדושה בחכמה ובתבונה ובדעת אשר ניהן בהם

כעתירת וברכת

אברהם הכהן אולמאן **יחיאל הכהן הערשקאוויטש**

תלמוד תורה וישיבה קטנה דחסידי ויזניץ
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

תשית לראשו עטרת פז

הננו לשגר בזה כוס של ברכה למעלת כבוד הגאון החסיד
הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה של עירנו

מורנו הרב רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל עלותו לכהן פאר כגאב"ד ומרא דאתרא דעירנו

יתן לו השי"ת כח עוז ותעצומות להתהלך כנגד רוחו של כל אחד
ולנהל עדת ה' ברמה לאורך ימים ושנים מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

כעתירת וברכת
ההנהלה וצוות המחנכים

נשגר ברכותינו הנאמנות למעלת כבוד הגאון הגדול

מורנו הרב רבי אהרן שיף שליט"א
לרגל התעטרו בעטרת הרבנות

והברכה אחת היא למע"כ אבי מורי/חותני הדגול איש חי ורב פעלים
הרה"ח מוה"ר **דוד הכהן וואהל** שליט"א
העוסק בצרכי צבור באמונה שלא עמלק"פ
כחבר הנהלת הקהלה זה למעלה משלשים שנה

יתן לו השי"ת כח ואומץ להמשיך בעבודתו הקדושה עוד רבות בשנים
ויזכה לראות יחד עם נו"ב החשובה שתחי' רוב תענוג ונחת מכל יו"ח עד זקנה ושיבה.

כעתירת וברכת

אברהם אליעזר הכהן וואהל
ומשפחתו

יהודה מילשטיין
ומשפחתו

מלא הטנא ברכות

למעלת כבוד הגאון החסיד, זכה לכתר תורה ולכתר שם טוב, דורש טוב לעמו

מורנו הרב רבי אהרן שיף שליט"א

אשר עלה ונתעלה מעלות רמות לכהן

כרב ואב"ד דקהלתנו

יזכהו השי"ת להפיץ מעינותיו חוצה ולהרבות פעלים בעירנו כיד ה' הטובה עליו

המברכים בכבוד וביקר

משה ישראל הלוי גלעצער

ובנו אברהם חנוך הלוי גלעצער

ת"ת תורה ויראה ד'סאטמאר אנטווערפען

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אף נחלת שפרה עלינו

בהתמנותו של איש מורם מעם, אוצר בלום, לשונו לשון חכמים, דבריו ערבים,

כשמש מאירים, מגזע אראלים ותרשישים, כבוד שם תפארתו

מורנו הרב רבי אהרן שיף שליט"א

אשר נבחר לכהן פאר

כגאב"ד ומרא דאתרא דקהלתנו

יה"ר שיהיו ידיו אמונה, לנהל את העדה בכשרון ובתבונה, איש על מחנהו ואיש על דגלו,

עדי בוא יבוא גואל לציון ברנה, בב"א

המברכים ברגשי שמחה וגילה

הנהלת הת"ת רבנן ותלמידיהון

ברכות עד בלי די

לרגל הכתרתו של מרן

רבי אהרן שיף שליט"א

לגאב"ד ומרא דאתרא דעירנו

שיצליח לרומם קרן התורה בעירנו מתוך
הרחבת הדעת ורוב שמחה ונחת עדי עד

בברכה

יעקב דוב אורשנסקי

מעומק לבבי אשא ברכותי
קדם האי גאון חסיד ועניו

מורנו רבי אהרן שיף שליט"א

להתעטרו בעטרת הרבנות

כגאב"ד ומרא דאתרא

יהא השי"ת בעזרו ויזכה להרים קרנה של
עירנו לשם ולתפארת

המברך בלונ"ח

יעקב יוסף טאהלער ומשפ'

ברכות לראש משביר

לעטרת משפחתינו ופאר עדתנו דודי
היקר והחשוב הגאון הגדול גודר גדר
ועומד בפרץ ומעמיד הדת על תילה סיני
ועוקר הרים שלשלת היוחסין כש"ת

רבי **אהרן שיף** שליט"א

לרגל התמנתו הרמה כגאב"ד אנטווערפען

יה"ר שיוצלח במשרתו החשובה להרחיב
גבולות הקדושה מתוך הרחבת הדעת

בעתירת וברכת חתן גיסו

שמשון ראנד ומשפ'

מזל טוב

ברכותי אגיד מול מע"כ

הרב הגאון **רבי אהרן שיף** שליט"א

לרגל עלותו על כס הרבנות דעירנו

יה"ר שחפץ ה' בידו יצליח
וינהיג עירנו על מי מנוחות
עד ביאת ינון

בעתירת וברכת

יעקב משה יונה הלוי
גאלדשטיין

הברכה אחת היא

למעלת כבוד
הגאון הגדול יושב בשבת תחכמוני
מקרב לבות ישראל לאביהן שבשמים
בנועם ובחן

מורנו הרב אהרן שיף שליט"א

על עלותו לכהן פאר כמרא דאתרא דעירנו

יזכה להגדיל תורה ולהאדירה
וינהל עדת הקודש
בעוז ובגאון עד זקנה ושיבה

משומעי לקחו

שלום אליאוויטש

מזלא טבא וגדיא יאה

לכבוד ידידנו רב האי גאון
איש האשכולות הגאון והחסיד

רבי אהרן שיף שליט"א

לרגלי עלותו לכהן פאר
כגאב"ד עירנו המעטירה

יה"ר שיאריך ימים על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ולנהל עדתנו על מי מנוחות מתוך רוב נחת ואהבת ישראל, ואך טוב וחסד ירדפוך כל ימי חייך, עדי נזכה לראות ולשמוח בבנין בית הבחירה על תילה בנויה ע"י משיח צדקנו בב"א

שניאור זלמן ליבעראוו

כשמו הטוב יורד כן ברכותינו נגיד ביותרת הכבוד ומעומק לבב נשתתף בין כל המברכים לטוב, מול כבוד מורנו הגאון הגדול מעוז ומגדל, פה מפיק מרגליות כבוד שמו מפארים העמיד תלמידים ישרים כולם אהובים כולם ברורים

מוהר"ר אהרן שיף שליט"א

לעלותו לכהן פאר בתור אב"ד פה עירנו אנטווערפען

יה"ר שיזכהמתוך בריות גופא ונהורא מעליא
להרבות פעלים לרומם קרן התורה
ויהי נועם ד' עליו בכל מעשי ידיו אמן

מנאי

עבער לעזער

ומתלמידיו
מנשה יחזקאל - מאנסי
שלום יהודא - בארא פארק

אהרן שנאמר בו" וראך ושמח בלבו"

בו נאמר "ונשא אהרן את שמות בני ישראל על לבו"

כעתירת וברכת מוקירו ומעריצו

ישראל משה דרענגער

ברכות נאמנות

למע"כ הרב הגאון נשגב בתורה הנודע
בכל אפסים, דורש טוב לעמו, כבוד שמו
תפארתו, והיא תהלתו

רבי **אהרן שיף** שליט"א

לעת שימו לראשו עטרת פז לכהן פאר
לאב"ד ומרא דאתרא דעירנו

נותן התורה יברכו בכל עוז ואורה, ויזכה להאריך ימים על
ממלכתו בתפארה, ולהמשיך פעולותיו בקודש בהדרה,
לרומם כבוד התורה ברוב פארה, עדי נזכה במהרה, לביאת
הגואל ביקרה, אמן.

ש"ב החותם ביותרת הכבוד ובהוקרה

שמעון ישראל פריעד

ברכות מאליפות

אביא בזה בברכה למע"כ
הרב הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

לרגל הכתרתו למרא דאתרא דעירנו יע"א

ויהי נועם ד' עליו בכל מעשה ידיו
ויצליחח בכל דרכיו מתוך רב נחת
והרחבת הדעת

בכל אותות הכבוד

יחזקאל יחיאל ראטה

נברך את ה' אשר יעצנו להעמיד אלוף
לראשנו איש אשר ברוחו פי שנים

הגאון החסיד

רבי **אהרן שיף** שליט"א

לכהן פאר כמרא דאתרא דעירנו

לך בכחך זה והושעת את ישראל,
לנהל את העדה בנתיבות אשר
סללו קדמוננו, לפאר ולרומם את שם הקהלה
בין כל תפוצות ישראל

המברך בלונ"ח

משה גאלדבערג

מרחוק אשלח ברכתי להאי גברא רבה,
גאון בתורה וגאון בחסד

ה"ה מורנו רבי **אהרן שיף** שליט"א

על התמנותו לרב ואב"ד
ומרא דאתרא באנטווערפען יצ"ו

יזכה לנהל עדתו עם רב סייעתא דשמיא
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא
ואריכות ימים ושנים טובים ונעימים.

המברך ומאחל בלונ"ח
יוסף ראנד
ציריך

לרגל הכתרת כבוד הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

למשרה רם ונשא

מרא דאתרא

הנני לברכו שיזכהו ד' לראות
הצלחה בכל ענייניו אכי"ר

כעתירת וברכת

אלחנן ווייס ורעיתו

אשגר ברכותי הנאמנות

למע"כ הגאון החסיד, איש האשכולות,
חיבה יתירה לו נודעת, ברוך יוצר המאורות

מורנו הרב רבי אהרן שיף
שליט"א

לרגל התעטרו בעטרה ההולמתו

כרב אב"ד ומרא דאתרא דעירנו

יהי אלוקיו עמו, ויפרוש עליו סוכת שלומו,
וכבוד והדר יעטרהו, ואורך ימים ישביעהו
ויאריך ימים על ממלכתו מתוך בריאות
איתנה ונהורא מעליא וכל טוב סלה

מאת המברך בלונ"ח

משה גרינפעלד

רב ברכות ושובע שמחות
למעלת כבוד הרב הגאון
פה מפיק מרגליות ואזנו קשובה
לכל דורש

מוה"ר **אהרן שיף** שליט"א
על התעטרו לרב ואב"ד דעירנו

יתן ד' ויזכה להעלות קרן עירנו
לשם ולתפארת בקרב עם ישראל

מאת

זאב ווידערקעהר

מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו

"י"ג זמן קהילה לכל"- לאחר י"ג שנים הגיע
זמן "קהילה לכל"

לרגל שמחת ההכתרה של מורינו ורבינו
שליט"א בשעה טובה,מתכבדים אנו לשגר
את איחולינו לכבוד המעמד הנשגב,שימשיך
בעבודתו בק' ביתר שאת וביתר עוז בהצלחה
מרובה

כעתירת תלמידיו

שלו' משה חיים גרינפעלד
ברוך וידבסקי

מרכז מוסדות
רוז'ין באיאן

בס"ד

ברכות יעטה מורה

ברוב שמחות וגיל נעלה ונבוא להגיש ברכותינו למלך, מאן מלכי רבנן, מיטב איחולינו נביע קדם האי גברא רבה, אשר רוח בו, רב חיליה וגובריה באורייתא, פה מפיק מרגליות נופת תטופנה שפתותיו

הלוא הוא

הגאון רבי אהרן שיף שליט"א

לעת אשר ניתנה אדרת הרבנות על כתפיו

גאב"ד ומרא דאתרא אנטווערפען יע"א

והברכה אחת היא

לקהילה קדושה אנטוורפן לרבניה ולכלי הקודש, לראשי הקהילות, לעוסקים בצרכי ציבור באמונה ולכל בני הקהילה אשר זכו להכתירו עליהם ולתת המשרה על שכמו

יהא רעוא שיהי ד' בעזרו שיזכה להשפיע לקהל עדתו תורה וחכמה, להדריכם ולהנהיגם בנתיבות יושר לטוב להם, יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל

ביקרא דאורייתא

מרכז מוסדות רוז'ין-באיאן

באה"ק: ת.ד. 58026 ירושלים 91580 טלפון: 02-502-3839 פקס: 077-912-3839
London: 33 Pagat Road, London, N16 5ND, Tel: 0208-809-7687
Mesivta Office in Usa: 247 East Broadway New York NY 10002Tel. 212-732-3660

תשית לראשו עטרת פז

זמרה נגעים וקול נרים להביע סל ברכות קדם האי גברא רבא המאור הגדול
לממשלת התורה איש האשכולות ואוצר כל כלי חמדה מפארי גידולי ישיבתנו הק׳
ותלמיד מובהק לעטר כ״ק מרן אדמו״ר שליט״א

הגאון רבי **אהרן שיף** שליט״א

לרגל היבחרו לכהן פאר
כגאב״ד אנטווערפען יע״א

יהי ה׳ אלוקיו עמו לרומם קרנו למעלה ויכון כסאו לעד להודות לעם ה׳ את הדרך
ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון מתוך הרחבת הדעת וכט״ס

כברכת

רבנן ותלמידיהון - הנהלת המוסדות

ה"פארום" היהודי

מאחל להנהלת קהילת "מחזיקי הדת", לבית דין צדק שלה, לכל חבריה ולכל אוהדיה ברכת ברכה והצלחה, ברכת שלום ושלוה, השקט ובטח, לרגלי הכתרת הרב המפורסם

ר' אהרן שיף שליט"א אהוב למקום ואהוב לבריות, בתור רב אב"ד של הקהילה .

ויה"ר שיוליכנו לשלום ויגיענו כולנו יחד למחוז חפצינו לחיים לשמחה ולשלום.

Het FORUM DER JOODSE ORGANISATIES

Tot einde 1993 bestond er geen representatieve vertegenwoordiging van ALLE joodse verenigingen en organisaties in het Vlaamse landsgedeelte.
De noodzaak aan een overkoepelend orgaan was dan ook vanzelfsprekend.
Daarom werden alle joodse organisaties aangesproken en lange besprekingen gevoerd met de bedoeling het toekomstige "FORUM" een legale basis te geven.
Eind 1993 waren de besprekingen rond en werd officieel het FORUM der Joodse Organisaties opgericht.

- De doelstellingen werden als volgt bepaald
- bestrijding van racisme, antisemitisme en xenofobie, onder gelijk welke vorm, aanmoedigen van verdraagzaamheid en bevorderen van wederzijds begrip
- het recht zich burgerlijke partij te stellen bij evt. juridische klachten
- het steunen van maatregelen die de veiligheid van de joodse gemeenschap - haar leden, haar organisaties en haar instellingen moeten verzekeren ;
- het bevorderen van de solidariteit met de Staat Israel, toevluchtsoord voor alle vervolgde en bedreigde joden en joodse gemeenschappen;
- steun en hulpverlening aan alle joden en joodse gemeenschappen waar ook ter wereld, die omwille van hun afkomst vervolgd en bedreigd worden ;
- samenwerking met het Centraal Israelitisch Consistorie van Belgie, vertegenwoordigend lichaam van de Israelitische Gemeenten in Belgie.
- verdediging en bevordering van het nationaal en internationaal joods historisch, cultureel en religieus erfgoed,
- bevorderen van de verstandhouding en het onderling begrip binnen en buiten de joodse gemeenschap.

Het is op initiatief van een bestuurslid van het FORUM, Pinkas Kornfeld, toenmalig secretaris generaal van de Machsike Hadas, dat de Belgische afdeling van de World Jewish Restitution Organization werd opgericht, later veranderd in de Nationale Commissie van de Joodse Gemeenschap van Belgie voor de Restitutie. Dankzij de N.C.J.G.B.R werden de oorlogsslachtoffers als dusdanig erkend, met een aangepast pensioen en afschaffing van het remgeld. Nadat de restitutie werd afgehandeld werd de Stichting van het Jodendom van Belgie opgericht die de opbrengsten van het fonds beheert en jaarlijks subsidies verleent aan sociale, opvoedkundige, religieuze en culturele joodse organisaties, jeugdbewegingen en instellingen.
Met grote voldoening draagt de STICHTING in de huidige economische conjunctuur aanzienlijk bij aan het voortbestaan van onze Yishoev
Dit zou ongetwijfeld de laatste wens zijn geweest van onze voorouders- het is immers met de achtergelaten en gespolieerde goederen van de joden in Belgie, waarvan de rechthebbenden niet konden worden teruggevonden, dat de STICHTING dit alles kan verwezenlijken.

יוסף צבי
בן לאאמו"ר הגה"ק מרן
רבי ישראל משה הושינסקיא זיע"א
ר"מ מתיבתא של ישיבת "בית יוסף צבי"
פעיה"ק ירושלים תובב"א
ת.ד. 5516

ב"ה, פעה"ק ירושלים ת"ו, פורים המוקפים תשע"א לפ"ק

שלמא רבה
לראשי אלופי קרואי וחברי קהילה הק' והמפוארה
"קהל מחזיקי הדת" בעיר אנטווערפן יע"א
כל אחד בשמו הטוב יבורך.

מצטרפנא יחד עם בית ישראל להביע ברכותיי המאליפות לרגל יום שמחתכם אשר זכיתם להעלות על נפי ברוכי קרת ולמנות עטרה לראשכם כהונת רב אב"ד דעיר ואם בישראל אנטווערפן, את האי גברא רבה הנודע לשבח בפעליו הברוכים בעדתכם זה רבות בשנים, רב תבונות שמן תורק שמו, איש חיל ורב פעלים אשר כבוד שמו מפארים בשער בת רבים, ממשפחת רם, **הגאון החסיד רבי אהרן שיף שליט"א**, בן להבחל"ח אחד מחשובי תלמידי כ"ק זקני מרן מהרי"ן ז"ע בפה עיה"ק ירושלים ת"ו הה"ה מו"ה אלעזר זצ"ל.

יהא רעווא שיזכה להרים קרן התורה והיראה בעיר עוז זו ולהקים הוא בעזרו להרחיב גבול התורה ולשמור משמרתה, ובכל אשר יפנה יצליח להעמיד הדת על תילה על פי מצוות תשובע שמחות כאוות נפשו הטהורה ואוות נפש חברי הקהילה וכל בית ישראל, ימים על ימי מלך תוסיף לאורך ימים ושנים טובים, בטוב ובנעימים.

המשתתף בשמחתכם, ודושה"ט כה"י

יוסף צבי

דוד בהרה"צ מוהר"ר **ישראל מרדכי**
זצוקללה"ה טווערסקי
רחוב גבעת משה 10
ראחמיסטריווקא - ירושלים עיה"ק ת"ו
ת.ד. 6719

בעזה"י י"א אדר ב' תשע"ה לפ"ק

מהררי ציון וירושלים, אשגר ברכה בכפליים,
אל מעלת כבוד חכמי ורבני ק"ק "מחזיקי הדת"
ואל מחזיקי התורה, שלומי אמוני ישראל, בעיר ואם
בישראל אנטווערפן יע"א ליום שמחת לבבם בעת
הכתרתם לרב ואב"ד את הרב הגאון הנ"ל המהולל
בתשבחות, כהן מפיק מרגליות, חוטר מגזע אראלים
ותרשישים, מוה"ר אהרן שליט"א, אשר קבע שמיה
זה שנים רבות בהצלחתו הגדולה בהוראה וכו', והנני
לברכם שיזכה לנהל ק"ק עדת מי מנה עם אדני התורה
היגעה והחסידות לתפארת אבותינו הק', ולתפארת הקהלה
אשר זכתה לרבנים גדולי תורה והוראה, וינהיג נשיאותו
ברמה להגדיל תורה ולהאדירה מתוך בריות גופא
ונהורא מעליא עד"ס כל הימים.
ידידם עוז החותם לכבוד התורה ולומדי'
דוד טווערסקי.

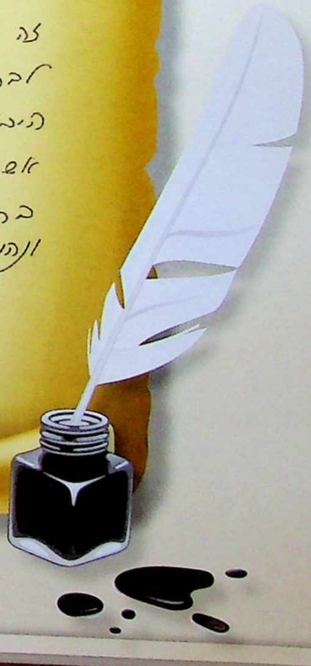

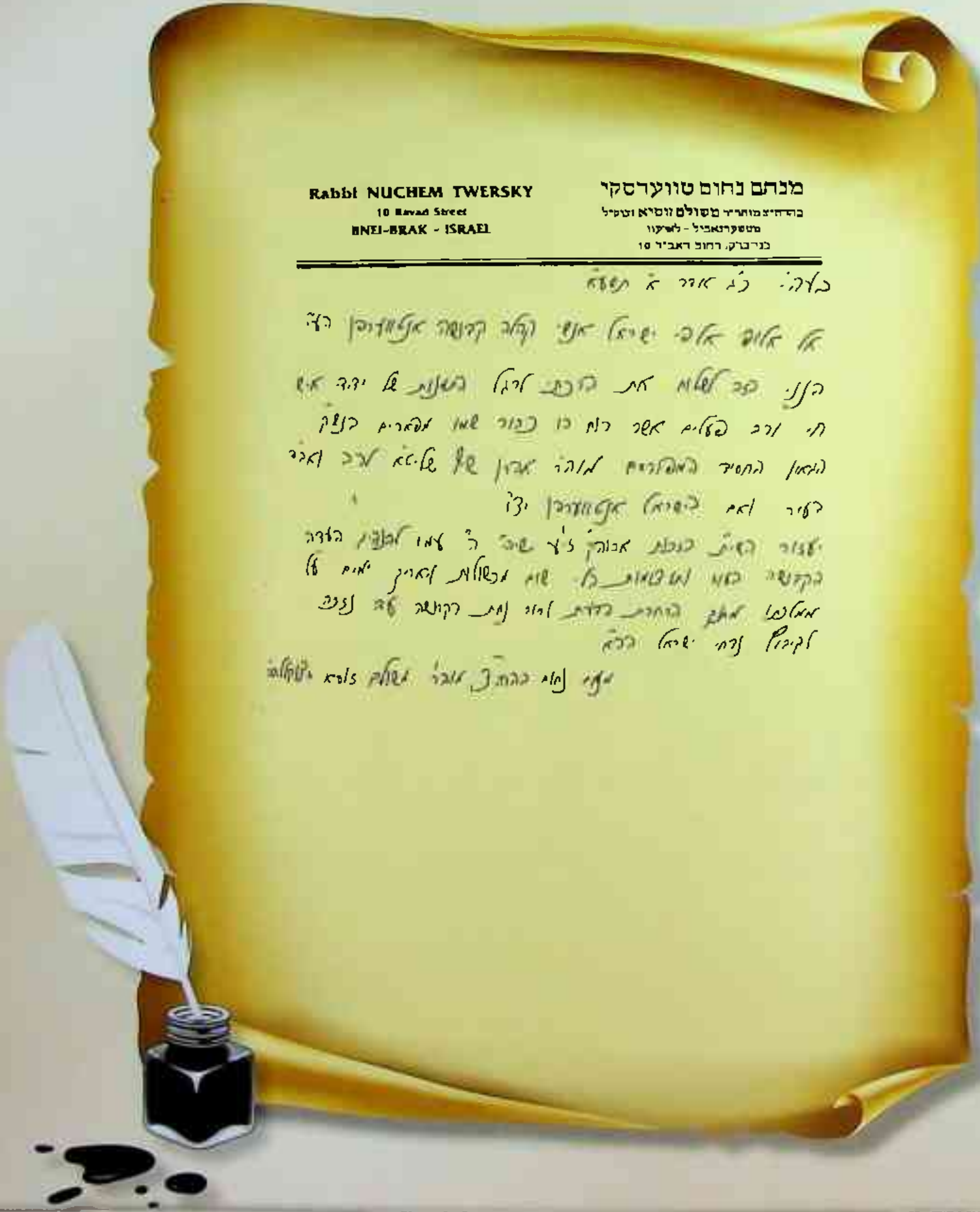

Rabbi NUCHEM TWERSKY
10 Ravad Street
BNEI-BRAK - ISRAEL

מנחם נחום טווערסקי
בהרה"צ מוהר"ר משולם זוסיא זצ"ל
מטשערנאביל - לאשקוו
בני-ברק, רחוב ראב"ד 10

ב"ה. כ"ג אדר א' תשס"ח

אל אלופי אלופי ישראל אנשי הקהלה הקדושה אנטווערפן הי"ו

הנני בזה לשלוח את ברכתי לרגל השמחה של ידיד איש
חי ורב פעלים אשר רוח בו כבוד שמו מפארים בנשק
הגאון החסיד המפורסם מוהר"ר אהרן שליט"א רב ואב"ד
דעיר ואם בישראל אנטווערפן יע"א
יעזור השי"ת בזכות אבותיו זי"ע שיהי' ה' עמו להפיץ הודה
הקדושה בכל המקומות שיזכה לבשורות ומבשרות ישועות
ממקור ... ונחת רוח לקיבוץ נדחי ישראל בב"א

מאתי נחום בהרה"ק מוה' משולם זוסיא זצוקללה"ה

דוד הכהן קאהן

בהרה"ק מהרא"י וצוק"ל מתו"א ז"ע

כעיה"ק ירושלים תובב"א

ב"ה יום ד' לסדר צו את אהרן [תשע"א]

שלום וישע רב למע"כ אלופי ונכבדי ראשי קהל עדת ישורון קהלת "מחזיקי הדת" בעי"ת אנטווערפן יצ"ו.

יצו ה' אתכם את הברכה, לרגלי התמנות מע"כ הרה"ג המפואר שהיו"ח צמ"ס

כש"ת מוהר"ר אהרן שיף שליט"א

לכהן פאר כמרא דאתרא וגאב"ד אנטווערפן.

לעמוד לשרת במשמרת קודש בקהלתכם הנדגלת כבר ימים רבים ע"פ דרכי המסורה, ובכן ברכה לראש משביר שיזכה להנהיג את ק"ק המעטירה, בברכה והצלחה וס"ד, ויה"ר שיתקדש ש"ש על ידיכם ולהגדיל תורה ולהאדירה, ליהודים היתה אור"ה זו תורה, ובמהרה נזכה להרמת קרן התורה והיראה בביאגו"צ ב"ב אכי"ר.

אלימלך שיף
אבד"ק ליזענסק
רחוב רובין 40 רמות ד' ירושלים ת"ו

RABBI ELIMELECH SHIFF
GRAND RABBI OF UZENSK
40 RUBIN ST. RAMOT, JERUSALEM

בס"ד

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, בבשורה טובה תדשן עצם, ההשמע דבר המלך – מאן מלכי רבנן, בבחירת עטרה ודאט להאי קהלא קדישא, קהילת מחזיקי הדת באנטווערפן יצ"ו.

על כן אמרתי לבוא בכתובים להגיד שבחו של אהר"ן, הלא הוא אחי וראש, האבר"ך כמדרשו, המפורסים לשם ולתהלה, חסידא ופרישא, פרי עץ חיים, הגאון החסיד הרב רבי אהרן שליט"א, אשר יגע ועמל בתוה"ק מימי נעוריו, ויומם ולילה לא ישבות, ואף חכמתו עמדה לו, ומוכתר במדתו של אהר"ן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, להכניס בלבות בני ישראל אהבת תורה ויראת שמים, כל הימים.

ודין גרמא להעלותו על נפי מרומי קרת, להיות רבה ומורה דרכה של ק"ק מחזיקי הדת, וגם לרבות היותו נצר לקדושי וצדיקי עליון, אשר זכות אבותיו בסיעתו, להיותו גברא דמריה סייעיה, וזכות הציבור ששמוהו עטרה לראשם יעמדו לו בודאי, שתשרה שכינה במעשי ידיו להגדיל תורה ולהאדירה מתוך נחת והרחבת הדעת דקדושה, להרבות כבוד שמים ולהרמת קרן התורה והיראה בעיר, ולהעמיד הדת על תילה, ולהאריך ימים על ממלכתו עדי ביאת גואל צדק בב"א.

ואשריכם אחי ורעי חברי קהילה קדושה מחזיקי הדת תושבי אנטווערפן עיר ואם בישראל, עיר מלאה חכמים וסופרים, לכם יאתה הבחירה, שזכיתם להתעטר בעטרה לראשכם רב האי גאון וצדיק, ואליכם אקרא • אין קריאה אלא בלשון חיבה, שתתאחדו יחד תחת מרות והנהגת הרב שליט"א, וכל אחד יאמר, עלי ינית צדיק את ראשו, לקיים בכם (תהלים פרק קלג פסוק א) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, וככתוב (ספר שופטים פרק כ, פסוק יא) ויאסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים, ופירש רש"י ז"ל חברים, שוים בעצה אחת.

ואיש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, לעמוד לימין הרב שליט"א לאמצו לברכו לגדלו ולכבדו בכבוד הראוי, וחפץ ה' בידכם יצליח להרבות תורה ודעת בישראל, ובזכות זה יברככם ה' בכל משאלות לבכם לטובה, ולהשפיע לכם כל טוב סלה.

בעה"ח ביום ערש"ק לסדר כי תשא את רא"ש בני ישראל וגו', י"ד אד"א (פורים קטן) שנת תשע"א.

הק' אלימלך שיף
החונה פעיה"ק ירושלים ת"ו

מרדכי דוד אונגער
חתן כ"ק אדמו"ר זצ"ל
מבאבוב

ב"ה יום ז' אדר שני שנת תשע"א לפ"ק

שמחתי באומרים לי כי טובי ואנשי הקהלה הקדושה מחזיקי הדת בעיר אנטווערפן יע"א המליאה חכמים וסופרים. בחרו לכהן פאר כרב ואב"ד את ש"ב הגאון הירא חו"פ הנודע לתהלה ולתפארת כש"ת מוה"ר אהרן שיף שליט"א, להורותם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.

ראוי הוא לאותה איצטלא והכתר הולמתו. וברכתי תעלה לראש משביר. שחפץ ד' בידו יצליח להרכיץ תורה ויראה בעיר מפוארת זו ולעמוד על המשמר משמרת הקודש ולהרחיב גבולי הקדושה, על מי מנוחות ינהל את העדה במעגלי צדק ויאריך ימים על ממלכתו, קרנו יתרומם בכבוד ויתפאר ויתרומם ויתאהב שם שמים על ידו כחפץ לבבו הטוב.

וע"ז באעה"ח ביום הילולת ולידת משה רעיא מהימנא קדישא.

הק' מרדכי דוד אונגער

בית כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מראחמיסטריווקא

1223 45th Street [illegible] NY 11219 718.436.7864

בעזהשי"ת

ד' חודש אדר [illegible] תשע"ו לפ"ק

מרחוק אקרא לשלומי אמוני ישראל, ראשי עם בני ישראל,
אנשי חיל ראשי קהלות ישראל, ועל חברי קהל עדת ישראל,
דקהלות הקודש 'מחזיקי הדת' אשר בעיר אנטווערפען יצ"ו

בפקודת הקודש - כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א אשגר בזה ברכת קדשו
הלב שמחתכם הגדולה עת הוצאת עטרה ונזר על ראש האי גברא
יקירא נצר לאלופי דרבנן שרפי מעלה וקדושי עליון, המפורסם במדינתו
של "אהרן" וכתב בספר מפיק מרגליות הה"ה הגאון החסיד המפורסם כש"ת
מוהר"ר אהרן שיף שליט"א לכהן פאר כמרא דאתרא דקהלתכם המעטירה.

השי"ת יעזור שבקרבת אלקים הק' יאריך ימים על ממלכתו לשם ולתפארת,
וממרומים יעזרוהו בכל מעשיו. יברך ה' חילו ופועל ידיו ירצה בסייעתא
דשמיא, והצלחה מרובה, ויזכה להרבות בכבוד שמים ובהרבצת התורה,
וינהל את קהלתכם קודש על מי מנוחות מתוך הרחבת גופא ונהורא מעליא
עד שנזכה לראות בישועתן של ישראל בביאת גואל צדק בב"א.

יהודה חיים קאסטען
בשם כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

RABBI YAAKOV PERLOW
1569 - 47TH STREET
BROOKLYN N.Y 11219

יעקב פרלוב
קהל עדת יעקב נאוואמינסק
ישיבת נאוואמינסק - קול יהודא
ברוקלין. נ.י.

בס"ד יום ד' י"ט אדר א' תשע"א

למעלת כבוד הקהילה הקדושה מחזיקי הדת
בעיר אנטווערפען יע"א

שמועה טובה הגיעה לאזני כי כל אחד ואחד של היחידים
[illegible] את הדבר כבוד ואהבה בקהילתכם הרוממה, הלא
הרב הגאון המהולל בשם טוב בתורתו ויראתו גודל והדרן [illegible] שליט"א
אשר שמתם אותו עטרה לראשיכם. ואשר [illegible] דרכי הכבוד
[illegible] של רבכם הגדול שיבדל לאורך ימים טובים [illegible]
[illegible] של הרב [illegible] תורה ומצוות [illegible]
הקהילה ולכל [illegible] אחרי.
[illegible] נגד השם הטוב הזה, כתורת
[illegible] ושלום [illegible] טוב סלה

יעקב פרלוב

ב״ה

דוב בעריש שפירא
באאמו״ר הגה״צ זצוק״ל
אבד״ק נאראל

Rabbi Berish Schapiro
NAROLER ROV
2409 Ave. U
Brooklyn N.Y. 11229

(718) 332-9100 Fax (718) 332-5901

יום שנכפל בו כי טוב
ב' לחודש שמרבין בו בשמחה
[אדר השני] שנת תשע״א לפ״ק
פה ברוקלין יצ״ו

אמע״כ מחותני, ידידי ודגול מרבבה, סלסלת היחוסין, ענף עץ אבות, גן הדסים פרחות הכרם, אוצר כלי חמדה, פה מפיק מרגליות, חכם ונבון, האיש על העדה, אהוב למעלה ונחמד למטה, כבוד הרה״ג החסיד מוהר״ר רבי אהרן שיף שליט״א, רבה הנבחר של קהילת 'מחזיקי הדת' בעיר אנטווערפען יצ״ו

אחרי דרך מבוא החיים והשלו',

אבא במגילה עפה, מה נעים ומה יפה. השמועה משמענו ונשמחה, שהגיעו הרימונים והגפן כי פרחה, עלה שמחה וקרנו כי זרחה. לכן נשגר מעוזק לכבו' את הברכה, לדגל עלוהו על כנפי ההצלחה, להתעטר בכתר התורה כי זכה, לעשות לקיים ההבטחה, שמאת התורה לא תהא נשכחה, ועל ידו יתעלה ויתקלס עטרת הרבנות המערכה, כי לו נאה כי לו יאה המלוכה, כי שונא היא את 'הרבנות' – ואוהב את 'המלאכה'. היא הגבר אשר ינהל את המערכה, לנווט ולנהל ענייני היהדות וההלכה, כשרות, שחיטה, עירובין וועד המשמרות. ועל זאת נרוכב בשיר ושמחה, אשרי העיר – ואשרי הקהילה שלהם ככה.

יהא רעוא קדם עתיקא קדישא, סייעתא לסייעתא דשמיא תמידית. ויזכה להדרית כהדרה של תורה, ולאהב שמא דקודשא בריך הוא ואורייתא על ישראל, ולקיים 'ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד', כפי הוראות רבהדק מבעלזא זי״ע לדורותיהם, ויתקדש שם שמים על ידו.

ויזכה להאריך ימים על ממלכתו, בשמחה ובעונג, בשלום ובשלוה השקט ובטח, מתוך נחת והרחבה, בבריאות השלימה, עד ביאת גוא״צ בב״א

רשימת רוב בתי כנסיות ובתי מדרשות באנטווערפען שלפני המלחמה שע"י הקהילה

(יתכן שכמה מהם עברו מכתובת אלו לכתובת אחרת)

שם	נוסד בשנת	רחוב	
אגודת ישראל	תרע"ח (1918)	אסטען סטר.	42
אהבת שלום	תרמ"ח (1888)	וואן דיפענבעיק	32
אחוה	תרצ"ה (1935)	זאמער-סטר.	10
אייזענמאן	תרס"ח (1908)	אסטען	29
אלטערסהיים	תרצ"ה (1935)	גענ. דרוכעל סטר.	64
אלכסנדר	תרצ"ו (1936)	מילים סטר.	
אסטען שוהל (1)	תרע"ח (1918)	אסטען	43
אסטען ביהמ"ד	תרע"ח (1918)	אסטען	44
בית יצחק	תרפ"ט (1929)	זאמער-סטר.	12
בעלז	תרפ"ט (1929)	זאמער סטר.	12
גור	תרפ"ט (1929)	וואן ספאנגען	6
גיטשכויטעל (בערכעם)	תרפ"ד (1924)	סטערעבארג	13
גיטשבויטעל (בערכעם)	תר"צ (1930)	יונא סטר.	11
גראדזשיסק	תר"צ (1930)	וועלאדראם סטר	32
האללענדישער מנין	תרע"ט (1919)	פאכריק סטר. (2)	
וויזניץ	תרפ"ח (1928)	לאמאריניערע	16
ר' משה לייב ווייזער	תרצ"ד (1934)	לאנגע קיעוויט	153
חברא קדישא (3)	תרע"ט (1919)	וואן ספאנגען	6
חדשים	תרפ"ג (1923)	וויפ - סטר.	36
ר' חיים דוד'ל (4)	תרצ"ז (1937)	וואן דער מיידען	33
ר' לייבעלע טווערסקי	תרפ"ו (1926)	פראווינציע סטר.	265
טשארקאוו	תרפ"ח (1928)	פראווינציע סטר.	167
מזל-בוראק (5)	תרפ"ח (1928)	לאנגע קיעוויט	6
מזרחי	תרפ"ו (1926)	סטאם סטר.	9
ניחום אבלים	תרצ"ה (1935)	לאנגע קיעוויט	134
סיגעט	תרפ"ח (1928)	פראווינצי סטר.	212
ראצערסדארפער	תרמ"ד (1884)	שופ סטר. (6)	
פיינער	תרמ"ג (1883)	לעיוועריק סטר.	29
רובינשטיין	תרצ"ו (1936)	זאמער סטר	17
שטיינפעלד	תרנ"ט (1899)	פראווינסי סטר.	187
תלמוד תורה	תרצ"ו (1936)	לעיוועריק סטר.	37

(1) בית הכנסת אסטען נתחנך באופן רשמי לאחר מלחמת העולם הראשונה בשנת 1918, אולם כבר בשנת 1916 התפללו שם באופן ארעי חיילים יהודים מצבא הכיבוש הגרמיני

(2) פאבריק סטר. כבר לא קיימת. היתה סימטא קטנה צדדית של הפעליקאן סטר. בלי מספרים

(3) חברא קרישא של הקהילה

(4) קראו לו גם "חסידי צאנז"

(5) מייסדי הישיבה בהיידע

(6) היתה אז סימטא קטנה בלי מספרים

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בית הכנסת הגדול אסטען

נוסד בשנת תרע"ח

ועשיתי לך שם גדול כשם הגדלים[1]

איתא בחז"ל מגילה כז' רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי חד אמר מקום **שמגדלין** בו תורה וחד אמר מקום **שמגדלין** בו תפלה, כפי שנראה בהמשך, בע"ה, אכן נאה ואכן יאה השם בית המדרש **הגדול**, בית אשר כמעט פועל ללא הפסקה מעל תשעה עשורים חוץ משנות המלחמה, אשר בו שרף אלוקינו את בית המקדש המעט, "ואת כל בית גדול שרף באש"[3] **(מפי הרי"מ דרעננר שיחי')**:

בית המדרש הגדול אסטען הווה מאז ומקדם ומיום הוסדו המקום המרכזי "כותל המזרח"- אסטען בית המדרש, ה"פני" של כל כל בתי התפילה בעירנו.

"אמר ר' יוחנן רגלוי דבר אינש אינון ערבין ביה לאתר דמאבעי תמן מובילין יתיה"[4] ... אם בחקותי תלכו, הדא הוא דכתיב (תהלים קיט) **חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך**. אמר דוד: רבש"ע! בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר: למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הדא הוא דכתיב: **ואשיבה רגלי אל עדותיך**.

2 ד"ש בר קפרא מאי דכתיב (מלכים ב כה, ט) וישרף את בית ה' ואת בית המלך ואת כל בתי ירושלם ואת כל בית גדול שרף באש בית ה' זה בהמ"ק בית המלך אלו פלטרין של מלך ואת כל בתי ירושלם כמשמען ואת כל בית גדול שרף באש ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר מקום שמגדלין בו תורה וחד אמר מקום שמגדלין בו תפלה מ"ד תורה דכתיב (ישעיהו מב, כא) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר ומ"ד תפלה דכתיב (מלכים ב ח, ד) ספרה נא הגדולות אשר עשה אלישע ואלישע דעבד ברחמי הוא דעבד תסתיים דר' יהושע בן לוי הוא דאמר מקום שמגדלין בו תורה דאמר ר' יהושע בן לוי בית הכנסת מותר לעשותו בית המדרש ש"מ:

3 מלכים ב כה, ט)

4 סוכה נג

כמבוא, אפיזורה קטנה, פרט קטן המלמד על כלל האווירה. סיפר יהודי אשר חי עמנו היום,הי"ו, כי בשנת 1945 כאשר ניצל וחזר משבעת מדורי הגהינום הגרמני, אחרי ששרד בניסי נסים את הגרועות שבמחנות. ועל אף היותו במשך כל השנים אופטימי מלא תקוה וצפיה לטוב, נשבר לחלוטין והתהלך אכול רגשי יאוש ואכזבה, עד שהחליט לפרוק את עולו ח"ו ולהתכחש חלילה לכל עברו.

מן השמים קא זכו ליה אשר לפני שעשה את הצעד המכריע הוליכו אותו רגליו לבית המדרש אסטען, החליט להעיף מבט אולי יפגוש שם,חבר או מכר מלפני המלחמה. והנה אך דרכו רגליו על מפתן בית המדרש, התפעם מהאווירה, האטמוספרה,הקסם, הוא לא האמין למראה עיניו, הוא מצא שם בית מדרש חי ותוסס, "הצצתי ונפגעתי ובין רגע נהפכתי כולי, חזרתי אל עצמי והחלטתי לפתוח דף חדש - איך בין צוריק געווארן א יוד".

וכל זה הורות קומץ עסקנים אשר עשו לילות כימים, היטיבו והדליקו את הנרות עד שעלתה השלהבת.

יש לציין שכל אלה, "אודים מוצלים מאש התופת", אשר מסרו את נפשם לטעת ולבנות, כולם חניכים אשר בצעירותם, ספגו ינקו והתחממו כנגד אור השמש אשר זרח שם לפני המלחמה.

בית המדרש בנין אגודת יכל הסביבה והאווירה מסביב כולם היו ספוגים תורה ויראת שמים, שיעורים תמידין כסדרן, משעות הבוקר המוקדמות עד תוך הלילה על אפו ועל חמתו של הצורר העמלקי ימ"ש, כל אלה החדירו והשרישו בהם כוחות לשרוד ולא להתייאש, ומיד אחרי שנות הזעם, לקום במשנה מרץ, לשקם את ההריסות ולהחיות בהם נפש כל חי.

בית המדרש נוסד ונבנה בשנת פר"ת לפ"ק ואעפ"י שאין ראיה לדבר זכר לדבר – "למה נקרא שמה פרת שמימיו פרים ורבים".

מקדש המעט הוקם ע"י יוצאי גאליציא מגזע צאנז – ראפשיץ , אשר עקב העניות, ל"ע, שמשלה שם בכיפה, ניסו את מזלם במערב אירופא. ואכן בס"ד הצליחו פה להקים בתים נפלאים על אדני התורה, יסדו קהילה לתפארת, וכו', אשר את פירותיהם אנו אוכלין עד עצם היום הזה.

בית המדרש מתנהל כל השנים לפי מנהגי צאנז, כל שנה בכ"ה בניסן נערכת סעודת הילולא, לעילוי ולזכרו של הק' בעלה" דברי חיים" , בהשתתפות רבני ודייני העיר.

מרן הרב **הגר"ח קרייסווירטה** זצ"ל,היה משתתף כל שנה ובלשונו הציורית והמיוחדת, תיאר בצורה חיה את השילוב של הגאון, הצדיק, הפוסק, והגומל החסד בצורה קיצונית, אשר התגלם באישיותו הנדירה של הקדוש מצאנז זצוקללה"ה.

מקום לתורה ולתפילה

מאז ומקדם ניתנו שיעורים בבית המדרש, לפני המלחמה ע"י הרב ראטענבערג המרא דאתרא דאז הי"ד, אשר הכין את הצעירים להמשיך בישיבות, ולאלה שלא שפר עליהם מזלם ולא יכלו לחבוש את ספסלי הישיבות דאג כמובן ביתר שאת.

דרשותיו של הרב שמואל יוסף רבינאוו זצ"ל ראש בית דין בעל דברי שי"ר הוקשבו בקשב ובהתענינות מירבית והשאירו תמיד רושם רב על מאזיניו. כהערת ביניים בעל הדברי שי"ר היה מקובל בעולם כגדול בתורה ואישיות נדירה. בסוף ימיו כיהן בבית המדרש GROVE LANE בלונדון.

עוד לפני המלחמה כל "פני העיר" קבעו פה את מקום תפילתם,הרבנים הדיינים ר' **שלום יצחק שטערנבערג** זצ"ל ועוד.

עד היום בית המדרש הגדול משמש כבית המדרש המרכזי של הקהילה, חשובי תלמידי החכמים בעירנו נמנים על צבור המתפללים, כגון הדיין ומו"ץ ר' **עמרם האניג** שליט"א, המוסר כל שבת לפני קריאת התורה שיעור על פי סדר הטור בהלכות תפילה, ומשמש כבעל שחרית בימים הנוראים, הגאון הרב ר' **ברוך שרגא פלונצ'ק** שליט"א, והרב הגאון ר' **אברהם אהרן לונצער**, שליט"א, אשר גדול מרבן שמם, וזוכין כל אחד מהם ליחס של כבוד והערכה מצד האדמו"ר מפשעוואורסק שליט"א, ר' **יוסף יוזל האפמאן שליט"א**, אברך תלמיד חכם בר אבהן ובר אוריין, ר' **עקיבא שרייבער הי"ו**, העושה את מלאכתו ארעי ותורתו קבע, ומקדיש רוב שעות היום והלילה לתורה ולתעודה, ובע"ה, המרא דאתרא שליט"א, הנבחר עומד גם הוא לקבוע את מקום תפילתו בבית המדרש.

כל אדמו"ר וגדול בתורה שהגיע לביקור באנטווערפען ערך את התפילות והשלחנות בבית המדרש אסטען. כך לפני מלחמת העולם וכך אחרי.

לפני המלחמה ביקר פה הרב הצדיק ר' שאול ירידיה אלעזר טאוב בעל "האמרי שאול" האדמו"ר ממודזיטץ זצ"ל וערך את שלחנו בבית המדרש הגדול5.. וגם בעל החזון נחום רבה של דאמבראווא הגאון רבי נחום הי"ד6 בנו של בעל הכוכב מיעקב 7 הגאון רבי יעקב ווידנפלר רבה של הרמילוב, אשר ניהל פה ביד רמה דין תורה מפורסם. כ"ק האדמו"ר ר' אהרן יחיאל האפשטיין בנו בכורו של הרה"ק ר' ירחמיאל משה זצוקללה"ה מקאזניץ. ר' מאיר שפירא רבה של לובלין, וראש ישיבת חכמי לובלין8.

בזכרונו המופלא והצלול של ר' **אליעזר רויטענבארג** ה' יאריך ימיו ושנותיו9 בודאי זכורים עוד ביקורים של אישים גדולי תורה וחסידות ידועים ומפורסמים.

עוד שמות מפורסמים אשר זיכו את אנטווערפען אחרי המלחמה בביקורם, ר' מאיר קרליץ אחיו של בעל החזון איש10 שבא להתרים את הצבור למען קרן השמיטה יחד עם ר' **יהודה מאיר אברמוביץ** ז"ל תלמיד יח"ל ח"כ וסגן ראש העיר תל אביב יפו מטעם אגודת ישראל. **הרב מפוניבש זצ"ל** הרב הצדיק **והגאון ר' בנימין מענדעלסון זצ"ל** רבה של קוממיות, **ר' שלום שוואדראן זצ"ל** המגיד הירושלמי המפורסם ועוד.

זכורים לטוב ביקוריהם ועריכת שלחנותיהם של אדמו"י באיאן, סטמאר, סטיטשין, סקולען, באבאב, סאדיגורא בוהוש ועוד, זכר כל הקדושים לברכה ולהבדל בין חיים לחיים האדמו"ר מבעלז שליט"א.

5 במשפחת נוסבוים יודעים לספר שהמנוח ר' שמואל נוסבוים ז"ל מלוגאנא בנו של ר' אפרים ז"ל, עסקן נודע למען הישיבה כהיידע, התכבד, במסיבת מלוה דמלכה שהאדמו"ר ערך, לשיר את הזמר "במוצאי מנוחה." כלחנו המפורסם מבית היוצר בעל "אמרי שאול", וקבל הסכמה נלהבת מהאדמו"ר שהדגיש שאכן כך נאה וכך יאה ולכך התכוונתי

6 אחד מבניו ר' יוסף ווידענפעלד ז"ל נטמן פה כפיטש בבית החיים של מחזיקי הדת.

7 אחד מגדולי גליציה בדור דעה שלפני כמאה שנים היה הגאון רבי יעקב ווידנפלד רבה של הרמילוב. בספר השו"ת שלו "כוכב מיעקב" (שולי סימן קפז) מספרים בניו (גאוני ארץ המפורסמים – הלא המה הגאון רבי יצחק שכיהן אחריו כרבה של הרמילוב, רבה של דאמבראווא הגאון רבי נחום הי"ד בעל "חזון נחום" ומרן הגאון רבי דוב בעריש בעל "כוכב מישרים" – הרב מטשעבין) את העובדה המופלאה הבאה. פעם נסע רבי יעקלי מעירו שבגליציה לביאלה שבפולין שם השרא רבה של העיר הגאון רבי נחום זאב ואביו של ה"אבני נזר" מסוכטשוב) את בתו, ורבי יעקלי שהיה קשור עימו בקשרי חיתון נסע לחתונה. באותה החתונה מתארים בניו של רבי יעקלי "ועשה תבל מגודל בקיאותו" אחרי שנפגש עם הרבה גאונים וצדיקים מפולין שהגיע אליהם שמע גדולתו ושמחו להכירו אישית. במיוחד התידד עם האבני נזר ויחדיו היו מחדדים בחריפות ובקיאות. באותו זמן התגורר בביאלה גם הגאון רבי חיים ברלין שהיה נשוי לביתו של אחד מנכבדי העיר, אך בימי משתה הנישואין נעדר מן העיר ולא נפגש עם רבי יעקב. כששב רבי חיים העירה סח לו האבני נזר בהתפעלות רבה את גדולתו ובקיאותו המיוחדת של רבי יעקלי ווידנפלד ורבי חיים ששמע זאת הצטער מאוד באומרו כי לו היה בעיר היה מכוד מפיו של רבי יעקב כמה שמועות שהוא מתחבט למצוא להם מקור כגון זו האמורה בירושלמי שתבואה שלא הביאה שליש כשזורעים אותה אינה מצמחת, ומובאת בתוספות ראש השנה (יג. ב ד"ה התבואה) – האם יש לה מקור בבבלי תיכף ומיד הריצו את השאלה אל הכוכב מיעקב, והוא לא איחר להשיב שכן נמצא מפורש בסוגייתנו. **שלקטן בן ט' יש גבורת אנשים ואינו מוליד כתבואה שלא הביאה שליש ומבאר רש"י "שאם אתה זורעה אינה מצמחת"**...

8 מעניין לציין שר' אליעזר רויטענבארג, הנ"ל עדיין זוכר את הניגון - את הנעימה לפיוט "אקדמות מילין" שר' מאיר שפירא רבה של לובלין, וראש ישיבת חכמי לובלין שר בעת ששהה באנטווערפען בחג השבועות.

9 זכה לקבל ברכה לאריכות ימים מפי כ"ק האדמו"ר ר' אהרן יחיאל האפשטיין בנו בכורו של הרה"ק ר' ירחמיאל משה זצוקללה"ה מקאזניץ בעת ביקורו פה בעירנו.

10 הרב מאיר קרליץ (תרל"ה - ט"ו באדר תשט"ו) היה רבה של לכוביץ', מראשי ועד הישיבות בפולין ובארץ ישראל, ממייסדי החינוך העצמאי וחבר מועצת גדולי התורה. אחיו הבכור של בעל החזון איש זצ"ל.

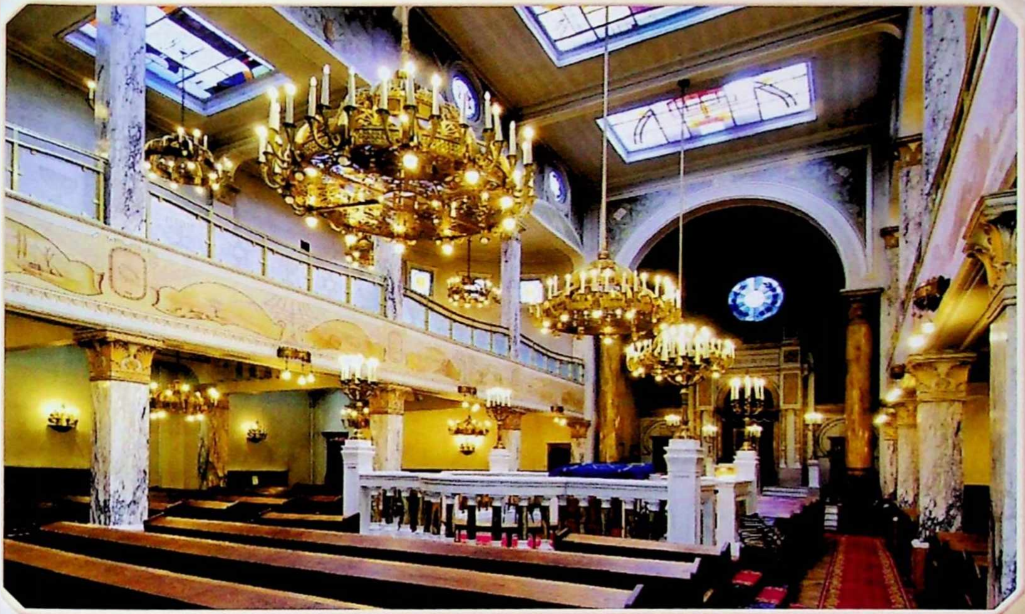

בעל הלב שמחה זצוקללה"ה מיד אחרי פטירת בעל האמרי אמת זצוקללה"ה עוד בטרם הנהיג את העדה היה גר באנטווערפען במשך תקופה, הוא התפלל באסטען (לא ידוע אם בקביעות) וגם שלח את בנו יחידו האדמו"ר מגור דהיום שליט"א ללמוד בבית הספר יסודי התורה.

האחים הצדיקים ר' חיים מאיר האגער האדמו"ר מוויזניץ, זצוקללה"ה ואתו עמו אחיו הרה"צ ר' ברוך האגר האדמו"ר מסערעט זצוקללה"ה נמנו בעת שהותם באנטווערפען על המתפללים הקבועים בבית מדרשנו. הם גם גרו בשכנות באסטען 50.

כל ענין חשוב שמצאו גדולי ישראל לענות בו,כגון עצרות תפילה והתעוררות, הספדים על גדולי ישראל ר' אהרן קוטלר זצ"ל. מגביות לצדקה. מצות ליהדות רוסיא לפני נפילת המסך, קרן השמיטה,חינוך עצמאי וכו', סתם שבורי לב שבקשו אוזן קשבת למצוקותיהם כולם כאחד הבינו ונוכחו לדעת שפה המקום ומפה תבוא הישועה בכל ההיבטים. הכתובת הראשונה והמרכזית היתה תמיד בית המדרש הגדול אסטען.

גם מבין המשמשים היו לפעמים אנשים בעלי מדרגות , נזכיר פה את הרה"ג ר' **אברהם יום טוב הלוי וויזען** ז"ל שעד אחרי פטירתו לא עמדו בכלל על גדלותו, מצאו אצלו כתובים בדרך הפרדס שהוכנסו בספר ליקוטי התייט מעוטר בהסכמות נלהבות מגדולי הפוסקים שבשעתו כגון אב"ד טשאבע הרב וואזנער שליט"א ועוד, המפליגים בגדולתו וכו'.

תקנות בבית המדרש שנהוגים עד היום

כגון חיוב לבעלי תפילה לטבול במקוה, ולחגור גארטעל. מי שמתגלח בימי הספירה ובימי המצרים לא יכול לגשת לפני התיבה ולשמש כשליח צבור..

והנה כאן המקום להעלות על נס את הגבאי ר' **שמואל רויטענבארג** ע"ה שעמד כחומה בצורה ולא וויתר כקוצו של יוד על הזעיר שבתקנות ולא נרתע גם מלהכנס לעימות חזיתי, עם אלה שרצו לקעקע את אושיות המסגרת עליהם הוקם בית המדרש .

כבוד בית המדרש

ר' שמואל ז"ל הקפיד לתת את העליות החשובות, כגון את השירה ,עשרת הדברות, ארבע פרשיות, וכו', לאדם חשוב הראוי לכבד ולהתכבד, הקפיד להקדים ולהוודע מי התתן הנבחר להשלים את

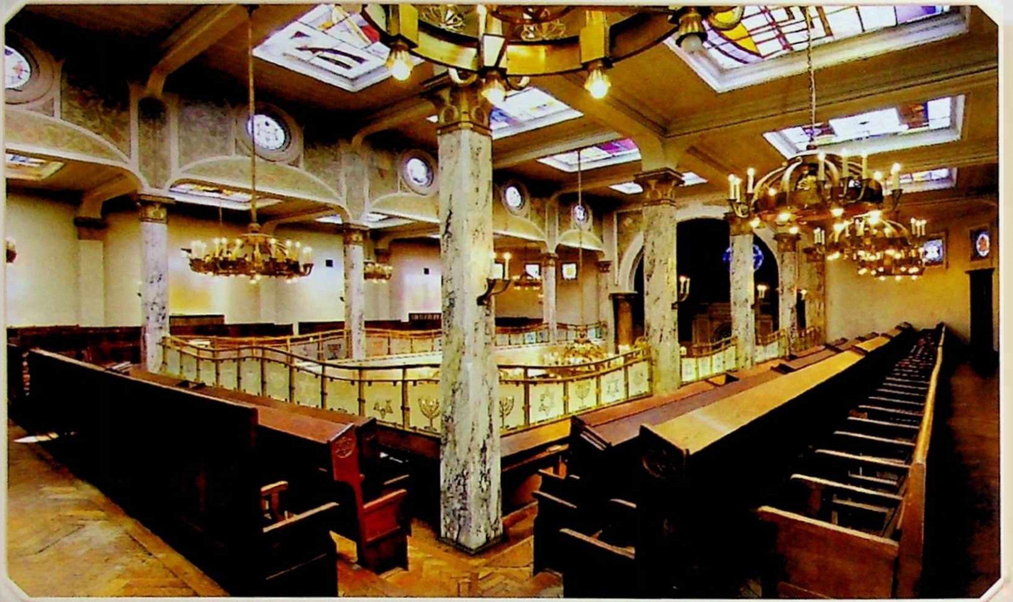

התורה.(חתן תורה) [11] ומי הוא האיש אשר נשאו לבו ונדבה רוחו להתעוררה, תחילה וראשון היות, להתחיל התורה.(חתן בראשית)

הגאון ר' **חיים יעקב ראטטענבערג** זצ"ל, בנו של המרא דאתרא הגאון ר' **מרדכי ראטטענבערג** הי"ד אשר שימש כדיין וראש בית דין במשך תקופה, ובערוב ימיו נקרא לכהן כרבה של קהילת החרדים בפאריז. התפלל גם הוא בבית המדרש במשך שנים ארוכות, הוא התמסר בקידוב סטודנטים יהודים שרצו לקבוע עתים לתורה. היותו בעצמו איש יודע שפות זרות מצא מסילה ללבם והציל נפשות רבות מרדת שחת.

יש לציין שכאשר פרצה השריפה בבית המדרש בשנת תשכ"ד במוצאי שבת הגדול חירף הרב ראטטענבערג את נפשו להציל את ספרי התורה. הוא היה הראשון שהבחין בלהבות, וראה עשן רב מתמר ועולה, מתנשא לגובה, ובלי לחשוב פעמיים רץ וחילץ את מה שנותר. התוצאות ידועות, בית המדרש ל"ע נשרף כליל, והפך לפחם ואחר-כך לפיח ואפר. מספרים שכשהגיעה השמועה המעציבה לאזני ר' שלמה קלאגסבאלד ז"ל הוא התעלף.

יש לציין שר' **צבי מיללער** (ר' הערשעל) ז"ל הגבאי של קנין ספרים לא איבד את עשתנותיו ובאותו יום ממש התחיל לאסוף כסף לחרש ולהרחיב את הספריה.

ומענין לענין באותו ענין יש לאזכר שאחרי עמל ויגיעה במשך שנים רבות בעקביות ובשיטתיות הצליח ר' הערשל להקים ספריה בבית המדרש מהמכובדים בעיר, עם אוצר ספרים מדהים בכמותו ובאיכותו, ואשר בגינו, בזכות הספרים הנדירים שהכיל, נהפך המקום לבית ועד של תלמידי חכמים, כל אברך או צורב שחיפש ספר נדיר, מצא את מבוקשו בספריה. באופן טבעי קבעו רבים את מקומם לקביעת עתים בבית המדרש ולמדו בשקיקה ובחשק רב, ביודעם שכל ספר שימושי בכל תחום אם זה בש"ס בהלכה ובאגדה יוכל למצוא בנקל בבית המדרש. ויעידו גדולי תלמידי החכמים בעירנו ובתוכם המרא דאתרא שליט"א הנבחר, שהגיעו רבות לבית המדרש, המרא דאתרא סיפר שהיו אפילו תקופות שנכנס כמעט כל יום לראות ולהתרשם מהספרים החדישים שיצאו לשוק.

11 לא ישכח המקרה, כו אחד המתפללים החליט לקנות חתן תורה, השתתף במכרז, והרבה שוב ושוב במחיר אך לא הסכים לגלות "למי החותמת". הגבאי ראה את אשר לפניו, נתקל בהתעקשות בלתי מובנת מצד המציע, לא חשב הרבה וגם הוא מצדו הוסיף כל פעם במחיר. וכך במשך דקות ארוכות ניטש קרב עצבים בין הגבאי ובין המציע. עד שהקונה נשבר הרים ידים וגילה את סודו, שילם מחיר מפולפל וכיבד את איש הראוי גם בעיני הגבאי.

מרי דברי בר' הירשעל מילער ז"ל הננו גם לציין שהיה בעל תפילה ועובר לפני התיבה בשבתות וימים טובים, ובערב ראש השנה היתה לו תזקה לעורר כל מדה נכונה ולבקש רחמים כעדו ובעד הצבור שמינה אותו לשלוחם.12

בבית המדרש שמו דגש מאז ומקדם על בעלי תפילה בעלי נוסח מקורי ועתיק, צבור המתפללים דרשו בעלי תפילה המעוררים רגש וכמיהה ואכן לפני המלחמה שמשו כשלוחי צבור בעלי תפילה מפורסמים כמו ר' יחזקאל ליפשיץ ואברהמע"לע פינטער הי"ד. אשר היו בקיאים בכל התנועות ונבכי נוסח צאנז וראפשיץ. גם אחרי המלחמה היו בעלי תפילה בעלי רגש ואשר ידעו והכירו את הנוסחאות מבית אבא, נזכיר פה לטובה את ר' **ישראל חיים קירשענבוים** ז"ל ור' **יוסף פעסיל** ז"ל שניהם בעלי תפילה מעולים, שרתקו את הצבור במנעמיהם. לא נשכח גם להזכיר את ר' **משה לייזער** ע"ה בעל תפילה מעולה קולו החזק הדהד בבית המדרש עד סוף ימיו כמעט זכה לברכת הרב מבריסק ששמע אותו להתפלל בשוויץ וכך נהנה מתפילתו עד שלא זז מלברכו באריכות ימים ושישאר ברעננותו עד שיבה וזקנה. מאז עשרים שנה ומעלה משמש כשליח צבור הרה"ח ר' **בן ציון גראוויס הי"ו** בעל נוסח ובעל רגש הניחן בקול חזק ערב ונעים.

מנהג יפה נהוג כבר הרבה שנים בבית המדרש שבסעודה השלישית נאמרים דברי תורה מפי טובי הדרשנים בבית מדרשנו לרבות אורחים שיש להם קשר לבית המדרש, כל אחד בסגנונו הוא אומר. נזכיר רק כמה מתוך אלה שאינם אתנו היום ז"ל כגון ר' **שמעון שרייבער** ז"ל אשר האריך ימים עד כמעט צ"ו שנים, ועד ימי זקנה המופלגים הנעים את צבור השומעים בלשונו הדהוטה ובבקיאותו עצומה בתורתו של סבו בעל "החתם סופר", ר' **שלמה רינגער** ז"ל גם לו היתה לשון לימודים ואהב להתעמק בספרי המהר"ל, ר' **משה בוכנר** ז"ל מנהלו הבלתי נשכח במשך שנים רבות של יסודי התורה ובית יעקב, ר' **אליעזר רייכער** ז"ל ועוד,

בין השנים תש"י תשכ"ג , שמשו בבת אחת כתריסר גבאים עד שהקהל עמד ותהה כל שבוע "שבת של מי היום"? בשנים יותר

12 ובשו"ת מהר"י ברונא ניסה לתרץ את המנהג איך אנו פונים בתפילה אל המלאכים? ואכן. היו מגדולי ישראל שהתנגדו לאמירת פיוטים אלה אך הסביר מהר"י ברונא את מה שאנו אומרים נא מדה נכונה, וכן מדת רחמים ומכניסים רחמים, מלה"ר, אינו אלא דרך שפלות ועברות, בו הוא מבקש בפני המלך כשהמלך שומע ומאזין אך מרוב בושה הוא נמנע להתקרב ופונה ליועציו ואין דרך אמצעי בכלל

מאוחרות, ישמו את התקנון של הקהילה לפיו בבית המדרש יהיו כארבעה גבאים שנים מטעם הקהילה ושתים שנבחרו על ידי צבור המתפללים.

בין הגבאים נזכיר לשבח בראש וראשונה את ר' **שמואל רויטענבארג** ז"ל, אשר התמסר כל כולו לבית המדרש ועשה לילות כימים למען שגשוגו של בית המקדש מעט, אגב גם היה עוסק בצרכי צבור באמונה וגייס כספים למען **יסודי התורה**. שמועות עקשניות מספרות שעל אף שלא היה מבין האמידים, השאיר בצוואתו סכום הגון למען המוסדות של יסודי התורה ובית יעקב. ואתו עמו שימש כאחד הגבאים גבאי ר' **מנחם מענדל הוס** ז"ל אשר גם שימש כבעל תפילה בקולו וניסוחו העדין התאהב על הצבור, דאג לסעודות המצוה שנערכו מדי פעם בבית המדרש כגון סיום הש"ס בל"ג בעומר וסעודות ההילולא לזכרו ולעילוי נשמתו של בעל הדברי חיים זצ"ל, היה איש נעים הליכות אוהב שלום ורודף שלום, הסממן החסידי בבית המדרש וכחסיד סטיטשין השתדל **תמיד** לשמור על המנהגים החסידיים כגון ההקפות ביום שמיני עצרת ועוד, היה בעל תוקע מעולה ובשעת הצורך נעזרו בו בתקיעות ... מוצאי יו"כ התקיעה הגדולה היתה בחזקתו. הוא נפ' בכד באייר ונטמן בטבריא.

שיעורים

מיד אחרי המלחמה אורגן שיעור דף היומי שנמסר ע"י הרה"ת ר' **חיים ארי' זילבערשטיין** הי"ו במשך עשרות שנים, ואח"כ התווסף שיעורו של ר' **משה רייזנער** שליט"א שעד היום מוסר את הדף היומי בטוב טעם לכמנין מקשיבים.

בקיץ ובחורף נמסרו שיעורים ע"י רבינו מרן הרב זצ"ל. בלילי שבתות החורף, בחומש רש"י, ובקיץ בפרקי אבות. שיעורים שזכו להשתתפות של מאות צמאים לדבר ה'. שמלאו את שני החדרים לרבות את המסדרון ונשמעו עד שם בבהירות. מרן הרב זצ"ל יצק מים חיים והשמיע דברי אלוקים חיים, השכיל בכוחו הרטורי להעמיד את בעלי השמועה חיים וקיימים כנגדנו כפי שנאמר כל האומר **שמועה** מפי אומרה יהא רואה **בעל השמועה** עומר **כנגדו**" (ירושלמי שבת א,ב)

והעיקר יהיה חסר מן הספר אם לא נזכיר את בעל הקורא ר' **יחזקאל שוחט** ז"ל (שטאובער) אשר שימש כבעל שחרית ובעל תוקע, ועד היום הצבור מתגעגע לתפילותיו החמות רוויי הדמעות, גולת הכותרת הוותה קריאת המגילה מפיו אשר בבל שנה ושנה

החיה את הסיפור והכניס את מאזיניו לחוויה אמיתית כאילו שאמש התרחש .

בבין הזמנים נהפך בית המדרש למקום תורה תוסס כמעט ישיבה , בדרך כלל מרן הרב זצ"ל היה אומר את הפתיחה, פלפול בשילוב דברי חיזוק, ובהמשך בבין הזמנים התכבדו מגידי השיעור ותלמידי חכמים שונים לומר דברי תורה וגם בחורים היו אומרים חבורות מהדברים שנתחדשו להם בתקופת הזמן.

מאורע מרגש ומרשים אשר הותיר רושם עז ועמוק בבית המדרש היה בליל שמיני עצרת, כאשר מרן הרב זצ"ל היה משתתף בהקפות (בבית הכנסת הגדול מקום אשר מרן הרב היה מתפלל בקביעות נוהגים כמנהג אשכנז ואין המנהג לקיים הקפות בשמיני עצרת) בד"כ כל הבחורים בני הישיבות באו גם לשמוח אתנו וכך שליל שמיני עצרת נהפך למפגן של כבוד התורה אדיר.

ובסיום דברינו הננו לקדם בברכה מרובה את המרא דאתרא שליט"א שעתיד בע"ה להתפלל עמנו . ומי יתן שהתפילות תתקבלנו לרצון לפני אדון כל ונזכה כולנו יחד לעלות לציון ברנה ושם נעבדך כשנים כדמוניות

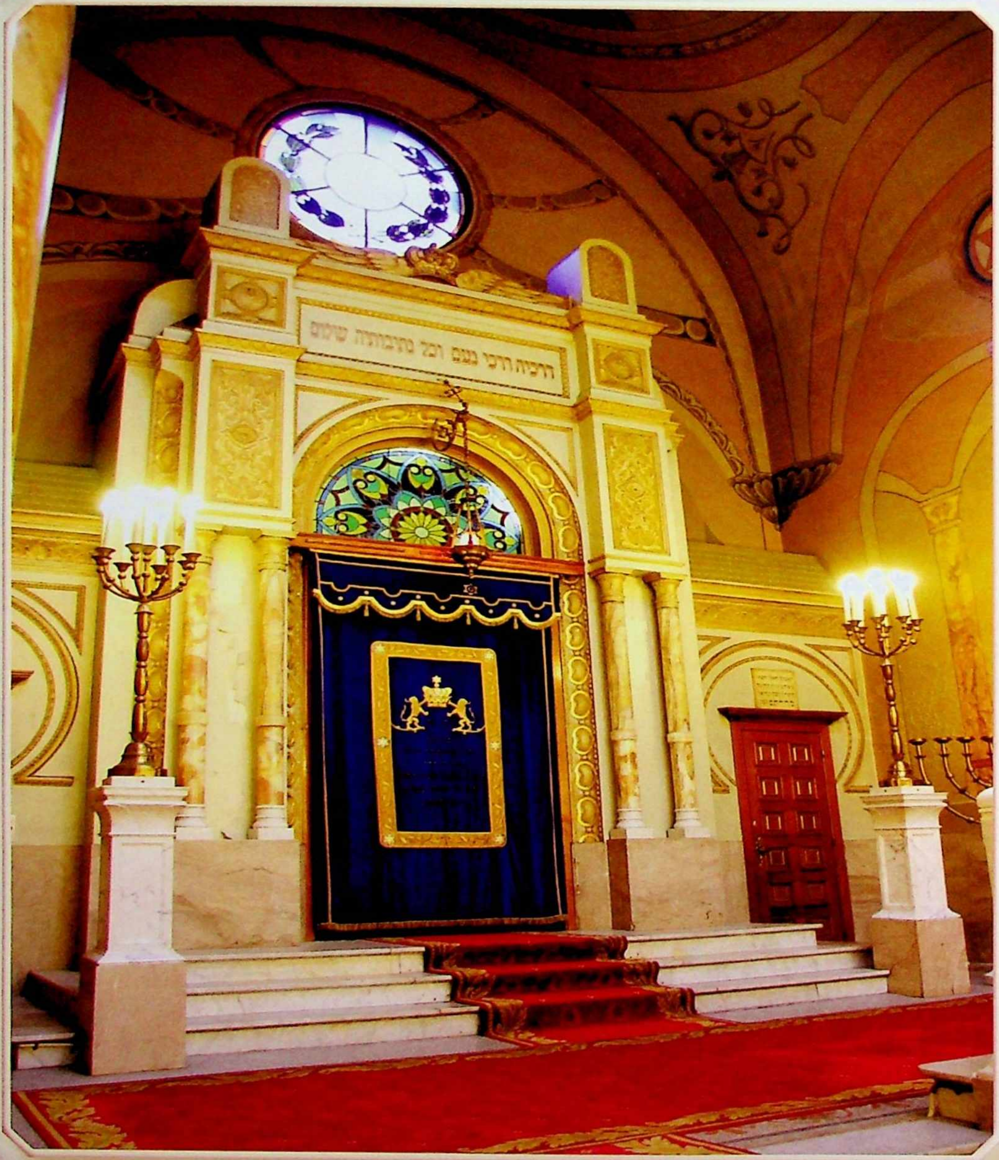

ארון הקודש המפואר

מראות פנים יופיה של הבית הכנסת הגדול

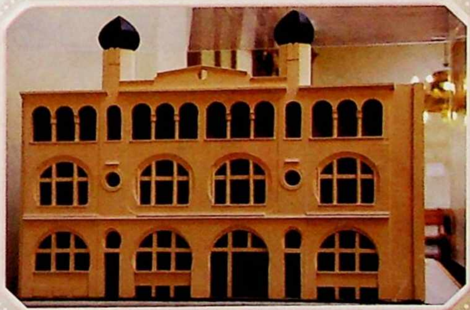

מראות פנים יופיה של הבית הכנסת הגדול

שויתי יהוה
לנגדי תמיד

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בית המדרש אייזענמאן

נוסד בשנת תרס"ח

בס"ד

חודש אד"ר שנת תשע"א פה אנטווערפען יצ"ו

לרגל יום ההכתרה, בשעה טובה ומוצלחת, בבואו אל הקודש לכהן פאר כמורה דרך ומנהיג לקהילתנו,הי"ו,ידידי ויד נפשי הה"ה הגאון החשיב כש"ת הרב **ר' אהרן שיף** שליט"א, באתי בזה להביע מתוך שמחה וידידות את ברכותי ואיחולי להאי גברא רבה ויקירא, איש האשכולות,בקי מופלג, סיני ועוקר הרים, ידיו רב לו בהליכות ובהלכות הנהוגות, בור סוד שאינו מאבד טיפה, רב ומורה הוראה, בחכמה ובתבונה, בבית המדרש אלכסנר רבות בשנים.

וביודעי ובמכירי קאמינא, כמתפלל קטע בבית מדרשו, לו נאה ולו יאה, איצטלא יחלוקא דרבנן .

וברכתי מעומק הלב, ברך ה' חילו, יזכה לאורך ימים ושנים, להפיץ מעיינותיו חוצה כשאיפתו כל הימים, לחזק את בדקי הבית ושיתאהב שם שמים על ידו.

בעתירת ידידו מוקירו

התייסדות הבית הכנסת

בין נכבדי קהל עדת ישורון בעיר פראנקפורט-אמיין במדינת אשכנז הי' נמנה הרב רבי **יעקב שמואל אייזנמאן** ז"ל, אשר תורה וגדולה התאחדו על שלחנו בהיותו סוחר מוצלח ועושר, וגם הי' תלמיד נאמן לרבה של הקהלה החרדית רבי **שמשון רפאל הירש** זצ"ל שקיבל תורה מפיו, ודבק בו ובמשנתו בלב ונפש כל ימי חייו, ואף ציוה לחרוט זאת על מצבת קבורתו,

עקב עסקיו בתחום היבוא לאירופה של פירות יבשים ממדינת קונגו באפריקה אשר היתה אז בשליטת מלכות בלגי', הוצרך בשנת [1884] תרמ"ה להעתיק מקום מגורו ולהשתקע בעיר אנטווערפען, כאן הצליח במסחרו והתעשר מאד ובעקבות כך אף נרקמה קשרי ידידות קרובים בינו למלך בלגי' לעאפאלד השני.

ר' יעקב שמואל שהי' יהודי חרד לדבר ה', נשאר נאמן גם כאן למסורת אבותיו להקפיד על כל קוץ ותג של מנהגי פרנקפורט ואשכנז והשתתף בשעתו גם ביסוד קהילת מחזיקי הדת באנטווערפען בשנת 1892 (תרנ"ב).

מכיון שמרבית יהודי העיר היו ממוצא מזרח אירופאי לא מצא כאן ביכנ"ס בה יוכל להמשיך במנהגיו ונוסח התפלה שאליו הורגל, גם הענין של כבוד בית הכנסת שהי' מוזנח בהרבה ממה שהי' מורגל במקום מוצאו חרה לו, לכן גמלה ההחלטה בלבו ליסד בעצמו בית הכנסת בה יתפללו וינהגו בנוסח ומנהגי אשכנז, ואכן השקיע מהונו וכוחו עד שעלה בידו לייסד ביכנ"ס במקום שכור ג' חדרים בבית אשר ברחוב breughelstraat, המנין מנה לערך עשרים איש ובתוכם כמה מבני משפחתו של המייסד.

בנין בית הכנסת

במשך הזמן נתרחב המנין ועוד אנשים נצטרפו לביכנ"ס, עד שבשנת תרנ"ח 1908 נעשה המקום צר מהכיל, ונאלצו לחפש מקום מתאים שיכיל את הציבור המורחב, אז שוב אזר המייסד כגבור חלציו וקנה ב' בתים ברחוב אסטען ובנה שם ביכנ"ס חשוב ומפואר, הכל מהונו הפרטי, ואף סירב לקחת תרומות מאחרים שהפצירו בו שברצונם להיות שותפים לדבר מצוה.

עובדא מעניינת הקשורה לבניית ביהכנ"ס היתה הפולמוס שנסובה אודות הכתובת על גבי הלוחות המקשטים את ארון הקודש, שהמייסד חרג מן המנהג המקובל לחרוט עלי' את עשרת הדברות, ובמקומה צוה לחקוק את הפסוק "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (ראה תמונה) באומרו שבפסוק זה מונח היסוד של כלל ישראל, דבר זה נתקל בהתנגדות מצד שאר המתפללים שראו בזה סטי' מן המסורה.

חנוכת הביכנ"ס התקיימה ברוב פאר והדר והספרי תורה הובלו בכבוד ותפארת במרכבה רתומה לב' סוסים ומקהלה של ילדים שרו לפניו, ונוכחו בה רבני העיר וכראשם הרב אב"ד רבי נח צבי אוללמאן זצ"ל והדיין ר' שלום יצחק הכהן שטערנבערג זצ"ל שקבעו שם מזוזה.

המייסד נפטר בשם טוב באופן פתאומי בשנת 1913 ונטמן בפיטעט וזכה להשאיר אחריו דורות נאמנים יראי השם,

לפני המלחמה התפללו שם אנשים חשובים רובם יוצאי אשכנז, ביניהם הרה"ג ר' שמואל יוסף ראבינאוו זצ"ל דיין ומורה צדק דקהלתנו. וישנם עוד היום כאלו שזוכרים את השיעור משניות שמסר שם בכל יום שני. בית המדרש היה מלא וגדוש וגם עמדו בחוץ לשמוע דבריו.

גם כדאי לציין שיבל"ח הרב יעקב פרידריך שליט"א עלה לתורה בבית המדרש אייזענמאן כשהגיע למצוות לפני המלחמה.

הבית הכנסת כיום

באורח פלא ניצל הביהכנ"ס בימות השואה מצפרני הגרמנים הארורים ימ"ש, רק נשאר עומד על תילו עד היום הזה. גדולי ישראל תלו הדבר בזכות הזהירות המופלגת בכבוד בית הכנסת שנהגו בה שלא לדבר בה דברי חולין ובפרט בעת התפלה (כך התבטא פעם האדמו"ר ה"בית ישראל" על בית המדרש אייזענמאן).

לאחר השואה האיומה חידש הביהכנ"ס כנשר נעורי' וכמה אנשים חשובים קבעו בה מקום לתפלתם וביניהם אף כאלו שלא נמנו על יוצאי מדינות אשכנז כגון הר"ר **חיים הופערט** ז"ל ששימש בה כבעל תפלה ובעל קורא, (ואף הנהיג בה כמה מנהגים "פסולים" כאמירת הלל בליל פסח וכדו') וכן יש להזכיר את הר"ר **אברהם חיים וויינבערג** ז"ל ששימש הרבה שנים כבעל תפלה.

בין דמויות ההוד שפיארו הביכנ"ס הי' רבי **מענדל סאפיר** ז"ל יהודי גלמוד ובודד אבל מורם מעם, מתלמידי הח"ח זצ"ל שהרביץ תורה בישיבת קאפעללען, שקבע מקומו בביכנ"ס ועסק שם בתורה לילות כימים.

וכן הרביץ תורה בביהכנ"ס הרב ר' **בצלאל לונצער** ז"ל שמסר שם שיעור בדף היומי במשך 25 שנים, וכיום ממשיך בנו מחשובי הת"ח בעירנו הרב רבי **אברהם אהרן לונצער** שליט"א להרביץ שם תורה.

הבהכנ"ס מתנהל כיום ע"י הגבאים החשובים הר"ר **דוד ניסעל**. הר"ר **בנימין שרייבער** (שעזר לנו בהכנת המאמר) והרב **דוד קהאן**

שיחיו, ומתקיימים בה מדי יום מניני תפלה ושיעורי תורה ערב ובוקר וצהריים, וכן בשבתות וימים טובים והכל ע"פ מסורת ומנהגי אשכנז המפוארים.

לאחרונה זכתה הביכנ"ס לענוד עטרה לראשה בהכתרת הרה"ג ר' **אליעזר פרייפעלד** ר"מ בישיבת עץ חיים-ווילרייק לדומ"ץ הביכנ"ס, שקבע שם מקום לתפלתו ומרביץ שם תורה וברכתינו צרופה אליו שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה עד ביאת הגואל אמן.

DEUTSCHES REICH
KÖNIGREICH PREUSSEN.
No. 1087 des Registers.
REISE-PASS
gültig bis zum 14 Dezember 1883
für den Kaufmann
Herrn Jacob
Eisenmann
aus Frankfurt a/M

צילום דרכון גרמני - של מייסד ביהמ"ד אייזענמאן
ר' יעקב אייזענמאן ז"ל (1883-1882)

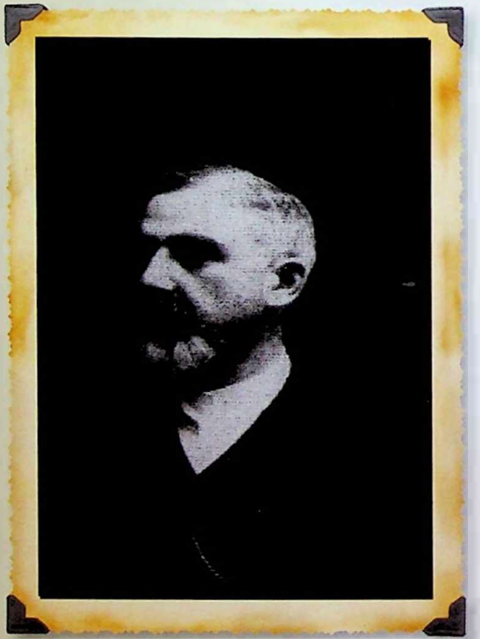

ר' יעקב אייזענמאן ז"ל (1883-1882)

להלן מופיעים דברי הימים של בתי כנסיות בתי מדרשות ובתי חסידים

והאדמורי"ם שזכו להקים פה בתי מקדש מעט ומקרינים מהודם על תושבי עירנו ברכותיהם במקומם.

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

קלויז תפארת ישראל
טשארטקוב

נוסד בשנת תרפ"ה

נחום דוב ברייאר

באיאן

ב"ה, יום א' לסדר ויקרא אדר"ח אדר ב' תשע"א.

מהרי ציון וירושלים יצו ה' את הברכה החיים והשלום אל מעלת כבוד קהל עדת ישורון קהילת "מחזיקי הדת" ותושבי עי"ת אנטווערפן הי"ו, ועל ראשם ראשי ומנהיגי העדה הרבנים הגאונים יושבי על מדין שליט"א, ראשי וחברי הנהלת הקהילה שליט"א, קהל הקודש יראי ה' יחידי סגולה חסידים ואנשי מעשה רודפי צדקה וחסד כאו"א לפי ערך יקרתו, ה' עליהם יחי' בטוב ובנעימים עד העולם.

אחדשה"ט באהבה רבה ואהבת עולם, נתתי שמחה בלבי ביום שמחת לבם בהתאסף יחד שבטי ישראל להכתיר את הגאון החסיד נודע בשערים שם תפארתו מוהר"ר אהרן שיף שליט"א לרב ומו"צ קהילתם הק' והמעטירה בשעטו"מ. ואני תפלה לאל הטוב שחפץ ה' בידם יצליח, ויהי נועם ד"א עליהם ומעשה ידיהם כוננהו. ויזכה לנהל את הקהילה אשר יסודתה בהררי קודש על מי מנוחות בדרך רבני גאוני קמאי זצ"ל אשר כיהנו פאר בעדת קהילתם, ובדרכם הסלולה אשר האירו באור תורתם והנהגתם הרמה להעמיד הדת על תילה ולהגדיל תורה ולהאדירה.

וה' הטוב יתן ויחזור ויתן שפע רב ברכת והצלחה במעשה ידיהם מלא חפניים אושר ועושר מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ויזכו להרבות פעלים לתורה ולתעודה ובמעשה הצדקה והחסד ולראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות עד ויעלו לציון ברינה בקיבוץ גלויות ושמחת עולם על ראשם בביאת משיח צדקנו ובנין בית מקדשינו ותפארתינו במהרה בימינו.

דברי ידידם הדורש שלומם וטובתם ומברכם
המעתיר לישועתם [illegible] נחום דוב ברייער

הרב אברהם שמשון שלום הלפרין
בלאמו"ר מוהרש"ש זצוק"ל מוואסלוי
שד' בן גוריון 71, תל-אביב 64-589 טל. 5228291
מכון: רח' הרב יצחק מאיר הכהן 3 בני-ברק טל. 6184731

RABBI SHIMSHON HALPERIN
OF VASLUI
71 BEN-GOORYON BLVD. TEL-AVIV 64589 TEL. 03-5228291
[illegible]

ב"ה [illegible] יבנ"א

לכ' קהל הקודש חברי וראשי
קהלת מחזיקי הדת אנטווערפן הי"ו

נועם ה' עליכם!

באושר אשר נאמר בו ליהודים היתה אורה זו תורה
בה מרבין בשמחה דהדר קיבלוה מרצון, בה
נגלה לכם הרבנות להיות רב ואב"ד הקהילה הק'
דאנטווערפן יצ"ו
הגאון המפורסם איש האשכולות

רבי אהרן שיף שליט"א
נין לקדושי עליון אשר זכות אבותם מסייעתם

ואבי"ע בזה את ברכתי שחפץ ה' בידו יצליח, להרמת
קרן התורה בקהילה הקדושה ולהאדיר הדת על תילה
ותשרה שכינה במעשה ידיו
ויאריך ימים על ממלכתו

הכו"ח בשמחה זו היום
ומעתיר בעדכם לסייעתא דשמיא
אברהם שמשון שלום הלפרין
בהרה"ק מוהרש"ש זצוק"ל מוואסלוי

Rabbi
Yitzchak M. Flintenstein
33 Ezrat Torah St.
Jerusalem 95320

יצחק מאיר פלינטנשטיין
קאזימשיניץ - ירושלים
רח' עזרת תורה 33

בעזה"י א' אדר ב' התשע"א אשר בשמחה בו מרבין תשע"א לפ"ק

אל אצילי בני ישראל, ראשי גולת אריאל, ה"ה ראשי מנהיגי קהל עדת ישורון דק"ק אנטווערפען תע"א הרבנים המופלגים כל חד וחד לפום מעלתו, ועמם ראשי ומנהיגי הקהילה ויחידי סגולה שיחי' לאוי"ט.

א' בורא רקיע ויוצר הרים, קדנם ומזלם יגדל נא ולמעלה ירום, ויזכו לראות נכון הר בית ה' בהדר מרום זרים.

מה נכבד היום הזה בהתאסף יחד ראשי ורבני ומנהיגי קהלתכם כולם כאיש אחד עונים ומסכימים להכתיר בכתר תורה את כבוד הרב הגאון המפורסם החריף ובקי איש חמודות כש"ת מוה"ר אהרן שיף שליט"א להיות לרב ואב"ד בק"ק מחזיקי הדת באנטווערפען תע"א.

ואבוא בזה להביע את ברכתי שתהא ההכתרה בשעה טובה ומוצלחת ויזכה מע"כ הרב שליט"א להנהיג את עדתו בטובה ונחת במידת אהרן לטובה בשלום ובשלוה, וטוב טעם ודעת תורה ילמדם בתבונה, ולהעמיד דת של תורה בעיר על תילה בטיה, ויהי' קימו למטה מה שקיבלו למעלה, באריכות ימים ושנים טובים, בטוב ובנעימים, ובימיו יושע יהודה וישראל בביאת הגואל ב"ב.

[illegible]

יצחק מאיר הלוי פלינטנשטיין

הרב [illegible] דמן
כאדיטורה
רח' הרב גטסטכר 10 בני ברק
טל. 03-5787575

עמ"י עשרו. יום [illegible]

אמונים אשר נאספו, ותיקים וחסידים, אנשי מעשה, אוהבי תורה ונוטרי דרכה
קהילת קודש "מחזיקי הדת" בעיר ואם בישראל אנטורפען יצ"ו

מארעא קדישא דישראל אשר מלא חפני ברכתא, ביום שמחתכם הגדולה – שמחת התורה, בהשימכם נזר ועטרה בראש קהלתכם המעטירה, על ראש האי גברא רבה ויקירא, גריס באורייתא תדירא, מדה ודאין, נחית לעומקא דדינא, שמו מפארים באמריו הנעימים. **כש"ת הגאון החסיד המפורסם רבי אהרן שיף שליט"א לכהן כמרא** דאתרא במחניכם קודש, לשם ולתפארת ולתהלה.

יתן ה' ויאציל מרוחו עליו להנהיג עדתכם על מי מנוחות. להשפיע מטובא דעין בעדה. להפיץ מעיינות תורה חוצה, להשיב כדבר ה' זו הלכה, ולהגדיל תורה ולהאדירה בבריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנות חיים טובים.

בטוחני איזן שתשכילו להיטיב לכבדו בכבוד התורה. כראוי וכיאות לאיש אשר על העדה, להיות צייתא לדעת תורה ודעת נוטה כאשר מלפנים בישראל, ולעשות נחת רוח לבורא ית"ש לטוב לו ולכם כל הימים.

ויהא רעוא שנזכה במהרה שיקבעו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל - רבנן ותלמידיהון - בארץ ישראל בביאת הגואל, אביה"ר.

הדושה"ט המצפה לישועת ה' בתוכב"י

[illegible]

בס"ד   ח' אדר ב' תשע"א

לכבוד כל הקהל הקודש, ובראשם חברי הנהלת ק"ק מחזיקי הדת דאנטווערפען יצ"ו.

ביום הגדול בהתאסף ראשי עם, להכתיר פאר את כבוד הגאון החסיד ש"מ **מוה"ר אהרן שיף שליט"א** לרב אב"ד לקהילה המעטירה.

יה"ר, שחפץ ה' בידכם יצליח, ויזכה כהד"ג להעמיד חומת הדת בדרך ישראל סבא המסורה מדור לדור, להגדיל תורה ולהאדירה, להרכות בקדושה ובטהרה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא. וכולם יעמדו על הברכה בשפע ברכה והצלחה, בבני חיי מזוני רויחי, עד שיבא לציון גואל בב"א.

בית אדמו"ר שליט"א מבוהוש - בני ברק רח' הגי 6 טל. 03-6184988

העורך: הרב ישראל נתן נטע ערבליך, אנטווערפען.

ימים ראשונים:

רעיון ייסוד הקלויז עלה בשנת תרפ"ה (1925) בתקופת שהות כ"ק האדמו"ר ר' **ישראל מטשארטקוב** זי"ע במקום מושבו בווינה, ע"י קומץ קטן של חסידים ת"ח ואנשי מעשה כששניים מהם היו הרה"ח ר' **חיים שמחה דופלט** ע"ה והרה"ח ר' **ברוך ברעניג** ע"ה. מיד לאחר קבלת ברכתו פתחו את הקלויז ברחוב פראווינצע סטראט, רב ביהכנ"ס והמג"ש היה הרה"ג החסיד מו"ה **אברהם יעקב** ב"ר זאב וואלף **פרידמן** זצ"ל, בעמח"ס "איזוב". בעלי התפילה היו הרה"ח מו"ה **לייביש וואהל** ז"ל, והרה"ח מו"ה **אהרן מערזל** ז"ל, הבעל קורא היה הרה"ח מו"ה **ישעיה פיש** ז"ל, הבעל תוקע היה הרה"ת מו"ה **פייבוש** ז"ל גבאי ביהכנ"ס היו הרה"ח מו"ה **אהרן בירון** ע"ה והרה"ח מו"ה **בעריש אלטסטער** ע"ה הקלויז התקיים עד פרוץ מלחמת העולם השנייה. לפי עדותו של הרה"ח מו"ה ר' **משה ב"ר מרדכי אללער** שליט"א האירוע האחרון שהתקיים בקלויז היה שמחת הבר מצווה של אחיו הרה"ח ר' **נתן צבי אללער** ע"ה, וזה היה בקיץ בשנת ת"ש, וכן לפי עדותו היה אז כמאה ממתפללים קבועים בקלויז.

בשנות המלחמה הנוראה גורשו רוב מתפללי הקלויז מאנטווערפען כמו שאר 55.000 היהודים שהתגוררו אז בבלגיה וגורשו. אמנם גם לאחר תקופה מרה ונוראה זו, לא התייאשו חסידי ואוהדי בית רוז'ין, ואיש את רעהו עזרו ולאחיהם אמרו חזק, ראשית התפללו הם בביהמ"ד מוריה ברחוב טערליסט, ולאחר מכן שוב פתחו את הקלויז בשנת תשי"ב (1952) במשכן החדש ברחוב וואן לעריוס בבית מגורים בקומה שניה ששכרוה מהדה"ח ר' **יעקב לנדא** ע"ה חמיו של הרה"ת מו"ה שלמה גרינפלד הי"ו מעל מסעדתו של הרה"ת ר' **מנדל גלקופ** ע"ה ספסלי הקלויז היו אותם ספסלים ששימשו בקלויז הראשון ונשמרו בזמן המלחמה במחסנו של הרה"ח מו"ה דוד פריווער ע"ה בבריסל שהיה מקום מושבו בזמן המלחמה ובתקופה שלאחריה. בעלי התפילה היו הרה"ח מו"ה **דוד פריווער** ז"ל, והרה"ת מו"ה **יענטשע מערזל** ז"ל, והרה"ח מו"ה **ישראל דרעגגער** ז"ל, הבעל קורא והבעל תוקע היה הרה"ח מו"ה **שמחה טוביה קאמפף** ז"ל,

בחנוכת הבית של הביהמ"ד - נראים ארמור"י בית רוזין

גבאי ביהכנ"ס היה הרה"ח מו"ה **דוד פריוועד** ע"ה ואחריו שימש גם הרה"ח מו"ה **ישראל דרענגער** ע"ה כגבאי ביהכנ"ס, ואכן חפץ ה' בידם הצליח ונתרבו ספסלי הקלויז בצעדים מהירים, עד שהחליטו זקני הקלויז לרכוש משכן מרווח יותר. ולאחר מאמצים מרובים בשנת תשכ"ה (1965) נרכש בית גדול ומרווח ששימש כקלויז. בקלויז זה שקק חיים בתפילות, שיעורי תורה, והתוועדות חסידים, למרות שהתפללו שם חסידים מכל בית רוז'ין להסתעפויותיהם, ולא רק חסידי טשארטקוב לבד, וכן אנשים מכל גווני הקשת. האחדות הנפלאה ששררה בקלויז היה שם דבר בעיר אנטוורפן. גם ת"ח המיוחדים שבחבורה, הלנים בעומקה של תורה שלא מגזע רוז'ין, זכו למצוא את מקומם בקלויז ולפארו, כמו הרבנים הגאונים ה"ה הרה"ת מו"ה ר' **סעדיה ליעבערואו** ז"ל, והרה"ח מו"ה ר' **יצחק מאיר לייזער** ז"ל, והרה"ח מו"ה ר' **אברהם יעקב** ב"ר זאב וואלף **פרידמן** ז"ל, והרה"ח מו"ה ר' **הערצל שפירא** ז"ל, והרה"ח מו"ה ר' **פנחס וויס** ז"ל, (אביו של הרה"ג רבי חיד"א וויס שליט"א, דומ"ץ ביהמ"ד סאטמאר אנטווערפען).

חלק ניכר ממיסדי הקלויז לאחר המלחמה היו הרבנים החסידים **רבי דוד פריוועד** ע"ה, רבי **אברהם יעקב מרזל** ע"ה, רבי **ברוך ברעניג** ע"ה, בניו: רבי **יעקב**, רבי **יוסף** ע"ה ויבל"ח ר' **שמואל** נ"י, רבי **שמחה טוביה קאמפף** ע"ה, רבי **שרגא יצחק קויפמן** ע"ה, רבי **מאיר רובינשטיין** ע"ה, בנו: רבי **יהושע זעליג רובינשטיין** ע"ה, רבי **שלמה לאנגערמאן** ע"ה, רבי **ישראל ווידערקער** ע"ה, **רבי יעקב ווידערקער** ע"ה, רבי **אברהם קויפמן** ע"ה, רבי **יהושע פריוועד** ע"ה, **רבי אבא אנגלשטיין** ע"ה, **רבי אהרן לעסער** ע"ה, רבי **יעקב לנדא** ע"ה, רבי **יעקב דרנגער ע"ה**, רבי **מנדל מאיידטשיק** ע"ה, רבי **אליעזר העשיל** ע"ה, רבי **חיים שמחה דופלט** ע"ה, רבי **פייבל דופלט** ע"ה, רבי **משה ערדמאן** ע"ה, רבי **אברהם פרלמן** ע"ה, רבי **גרינשטיין** ע"ה, רבי **אהרן דאמב** ע"ה, רבי **יצחק בלאנק** ע"ה, רבי **הערשל וורנר** ע"ה, **רבי צבי מאיר פערלבערגער** ע"ה, רבי **ישראל דרענגער ע"ה**, רבי **אהרן מאלוס** ע"ה, רבי **דוד שלום מרזל** ע"ה, רבי **יעקב שטיינבאך** ע"ה, רבי **יצחק שטיינמנץ** ע"ה, רבי **שלמה מאייער** ע"ה, **רבי ישורון ע"ה**, **ויבלחט"א** רבי **משה בוימן** שליט"א, רבי **יוסף חיים קויפמן** שליט"א, **רבי מרדכי פערלבערגער** שליט"א, רבי **דוד יצחק ווידערקער** שליט"א, רבי **חיים מרדכי ווידערקער** שליט"א, רבי **לייבל מרזל** שליט"א, רבי **יו"ט ליפמן פערל** שליט"א, רבי **צבי פינק** שליט"א.

בנין עדי עד:

לאחר 26 שנות קיומו של הקלויז שוב הגיעו למצב של "אין הקומץ משביע את הארי" המקום נעשה צר מהכיל, ומיום ליום התרבה הצורך לצאת למרחב. בעזרת הא-ל היום המיוחל הגיע, וביום י"א תמוז תשנ"א (1991) זכו בחסדי ה' לברך על המוגמר

האדמו"ר מבויאן יצא את הארץ

מאות מחסידי בויאן נפרדו הימנו בשדה התעופה לוד

לוד יום כ' (מאת סופרנו) — מאות מחסידי בויאן הגיעו הבוקר בשעות המוקדמות לשדה התעופה לוד כדי להפרד מהאדמו"ר מבויאן שיצא את הארץ בדרכו לארה"ב.

מכל ערי ומושבות הארץ באו חסי־די בויאן להיפרד מרבם לאחר שבועות של התרוממות הרוח שנמצאו במחי־צתו.

האדמו"ר מבויאן הגיע לשדה ה־תעופה בלווי אדמו"רי בית רוזין וב־ראשם האדמו"ר מסדיגורא ובאן נפרד מאת המוני המלווים.

מטעם מרכז אגודת ישראל הגיעה לשדה התעופה משלחת מיוחדת בהר־כב הרב ש. שצרוביצקי, ר' [illegible] ור' [illegible] שנפרדו בלבביות מהאדמו"ר.

בשעה 7 כאשר המטוס התרומם מ־על הקרקע פרצו החסידים בשירים נלהבים ובקריאות „לשנה הבאה ב־ירושלים".

האדמו"ר יתעכב בדרכו בוינה וכן בבלגיה לביקור קצר.

ונחנך הקלויז ברוב עם הדרת מלך בראשות כ"ק **אדמור"י בית רוז'ין** שליט"א, ולהיבלחט"א כ"ק **האדמו"ר מבוהוש** זצוק"ל אשר באו במיוחד מארה"ק להשתתף בשמחת אנ"ש באנטוורפן. וזהו הקלויז העומד עד היום הזה לתפארת בית טשארטקוב ותפארת בית רוז'ין כולה. אחד מהדברים שהשאירו רשימא קדישא על תושבי העיר אנטווערפען היה זה מעמד יובל ה50 של ישיבת תפארת ישראל בירושלים. שהתקיימה במוצ"ש פרשת חיי שרה כ"ז חשוון תשס"ד. בראשותו של כ"ק האדמו"ר מבאיאן שליט"א

מתפללי הקלויז וכן רבים מתושבי העיר פוקדים מידי יום ביומו את הקלויז, אם זה בשביל לשמוע את השיעור דף היומי הנמסר בכל בוקר השכם ע"י המג"ש הרב **אברהם יעקב מאייער** שליט"א, שירש את מקום זקנו הרה"ח ר' **שלמה מאייער** שליט"א, שהיה מג"ש בקלויז למעלה מעשרים שנה, או אם לשמוע את אחד מהשיעורים האחרים הרבים והמגוונים המתקיימים מידי יום בקלויז, או סתם בשביל לעיין בספר מתוך האוצר הספרים המפואר המתנוסס בקלויז, וכן גם זכו חברי השיעור הדף היומי לסיים כבר פעמיים את הש"ס, וכן לקיים סעודה מפוארה לכבודה של תורה, כשבראשה מכבדים את המעמד **מאדמור"י בית רוז'ין**, ובנוכחות קהל רב מתושבי אנטווערפען אשר מלאו את האולם מפה אל פה. גם דייני העיר אנטווערפען ורבניה כבדו את המעמד הגדול.

זכות מיוחדת זוכים מתפללי הקלויז להתפלל בכל יום בצוותא עם מרן הראב"ד דקהילתינו, הרב הגאון ר' **אליהו שטרנבוך** שליט"א. שמקור מחצבת משפחתו קודש מזקני חסידי טשארטקוב. בראשית דומ"ץ הקלויז היה הרב הגאון החסיד רבי **פישל רבינוביץ ז"ל, חבר מועצת גדולי התורה, שדר בעירנו כשנה, עד לפטירת ראש ישיבת תפארת ישראל באיאן בארה"ק, ה"ה הרב הגאון החסיד ר' יהושע העשיל ברים ז"ל, שאז ירש הוא את מקומו,** ואם כל זאת מידי שנה בשנה בין כסא לעשור, ובחג השבועות, היו זוכים מתפללי הקלויז

לבואו לשבות עמם בצוותא את ימי החג, באווירה נעלה, בל יתואר. כיום דומ"ץ הקלויז הוא, הרב הגאון ר' **יצחק זעקיל הלוי פאללאק** שליט"א, דומ"ץ דקהילתינו קהילת מחזיקי הדת אנטווערפען, אשר מתפללי הקלויז בפרט, ותושבי העיר בכלל, מתענגים ממגוון שיעוריו הנהדרים אסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, וממוסריו הנפלאים היוצאים מן הלב, ונהנים ממנו עצה ותושיה. והרה"ג החסיד רבי **יצחק רבינוביץ** שליט"א, רב דקלויז באיאן וו"ב ור"מ בישיבת אור ישראל נ.י. "ברא כרעיה דאבוה" ירש את מקום אביו. בעלי התפילה דהקלויז ה"ה הרה"ח ר' **צבי שלמה רוזבלט** שליט"א, הרה"ח ר' **אהרן הלוי הופמאן** שליט"א, הרה"ח ר' **אליהו מייזלער** שליט"א, והרה"ח ר' **ברוך דוד דרענגער** שליט"א, הבעל קורא הוא הרה"ח ר' **זלמן ליעבערווו** שליט"א, הבעל מקריא הוא פע"ח הרה"צ רבי **דוב בער פרידמאן** שליט"א נו"נ לאדמורי טשארטקוב ובאיאן, הבעל תוקע הוא הרה"ג החסיד רבי **יצחק רבינוביץ** שליט"א, והרה"ח ר' **דוד קאמפף** שליט"א, ואחרון אחרון חביב ה"ה הגבאי המסור בכל לב הרה"ח מו"ה **שלמה צבי רוזבלט** שליט"א אשר שם לילות כימים למען טובת באי ומתפללי הקלויז. ועמו הרה"ח ר' **נפתלי הערץ מייזלר** שליט"א והרה"ח ר' **שלום יוסף רובינשטיין** שליט"א

לאירועים וביקורי קודש רבים, זכו תושבי העיר אנטווערפען בכלל, ומתפללי ובאי הקלויז בפרט, במשך זמן קיימו, וננסה לעלות עלי דף מחלקם, אשר הצלחנו וזכינו לשמוע מפי זקני וחשובי אנ"ש, אשר זכו להיות שם באותם מעמדים נשגבים אלו. הביקור הראשון שאליו זכו היה ביקורו קודש של כ"ק האדמו"ר הרה"ק ר' **אברהם יעקב פרידמאן זצוק"ל** מבאיאן לעמבערג, בן כ"ק האדמו"ר הפחד יצחק מבאיאן זצוק"ל, הביקור היה בקיץ בחודש אב או אלול בשנת תרפ"ח (1928).

כמו"כ זכו הם בשלושה ביקורי קודש של כ"ק האדמו"ר הרה"ק ר' מרדכי שלמה פרידמאן זצוק"ל מבאיאן אדה"ב, בן כ"ק האדמור הפחד יצחק מבאיאן זצוק"ל,

ביקורו הראשון היה בקיץ שנת תש"ט (1949)

ביום חמישי ו' אייר הגיע רבינו הק' עם הרכבת לעיר אנטווערפען שבבלגיה. קיבוץ אנ"ש חסידי רוז'ין להתעפויותיהם, יצאו לתחנת הרכבת לקבל פני רבינו הק' בהתרגשות ובהתרוממות הנפש. רבינו הק' התאכסן בבית הרה"ח מו"ה **יקותיאל זלמן גוטווירט** מחסידי אנ"ש שהיה מסתופף בצל אדמו"ר הרה"ק ר' **משה'ניו מבאיאן - קראקא**.

במכתב הגה"ח מו"ה **אליעזר דוד פרידמן** שליט"א מובא: "הרב החסיד ר' **משה וויס** מסקווירא שדיבר עם יבלחט"א הגאון הצדיק **מוהר"י קאפעלמאן** שליט"א מכ"ק [רבינו הק'] הפליא מאוד את שפלות הרוח שהיה מונח על פניו הקדושים כשהגיע לתחנות הרכבת באנטווערפען כשראה את הקהל שבא לקבל את פניו הק'.

הרה"ח מו"ה **ישעי' אפטר** הי"ו מספר, כי הוא והגה"ח רבי **אליעזר דוד פרידמן** שליט"א ועוד בחורים נסעו ביום שישי מפריז לאנטווערפען, לשבות בצל רבינו הק'. אולם לא היה בידם רשיונות לעבור את הגבול והשתהו ליד הגבול שעות ארוכות. והגיעו לאנטווערפען כשעה לפני כניסת השבת. בהגיעם, סיפר להם הרה"ח מו"ה **שרגא יצחק קויפמן**, כי רבינו כבר שאל בשעות הבוקר אודותם, בדאגה אימתי יגיעו, בעת שנכנס לרבינו הק' לבקש שלום, עמד שם הרה"ח ר' **משה וויס** מסקווריא שהתגורר אז באנטווערפען עלה להסתופף ולשהות בצל רבינו הק ונענה ואמר בנוכחות רבינו הק' "מובא בשם **הרה"ק מרוז'ין** כאשר החסיד אוסר את מרכבתו עם בארבעה סוסים לנסוע אלי, אזי מעמיד הבע"ד לעומתו, מרכבה עם שמונה סוסים לעצור ולעכב בעדו מלהגיע אלי, לולא הייתי נושא את החסיד על מחשבתי, וודאי לא היה עולה בידו להגיע". אולם רבינו הק' בענוותנותו, עשה תנועה בידו הק' כמבטל את הדבר, ואמר "גוט שבת" ונכנס לחדרו, בין האורחים הגיע הרה"ח מו"ה **דוד פריוועד** שהתגורר אז בבריסל.

בשבת קודש פרשת אחו"ק ח' אייר שבת רבינו הק' בעיר אנטוורפן התפילות התקיימו בביהכנ"ס הגדול דקהילתנו "מחזיקי הדת" ברחוב אסטאן, ושם ערך את השולחנות הטהורים, תושבי אנטוורפן ובתוכם קהל אנ"ש החסידים, זכו לחזות בעבודתו הקדושה בתפלות ובשולחנות הטהורים, רבינו הק' הרעיף עליהם טללי תחיה וחיזוק, אחר השנים הקשות והאיומות שעברו עליהם, ועל אחב"י בארצות אירופה, בין קהל אנ"ש בלטו במיוחד האורחים, אנ"ש החסידים שהגיעו מרחבי אירופה, להסתופף בצל רבינו הק' בשבת קודש זו.

בליל שבת קודש עשה רבינו קידוש על הכוס לפני הקהל, הרה"ח מו"ה **ישעי' אפטר** הי"ו מספר כי רבינו הביא עמו מביתו את גביע הקידוש שעליו קידש בשבת ואחר הקידוש מסר רבינו הק' את הגביע לשמירה בידיו, אחרי הקידוש אמר רבינו הק' אמרי קודש והזכיר את ימי הספירה ימים אשר בהם צריך האדם ביותר להגביר את הנפש השכלית על הנפש הבהמית. בצפרא דשבתא יצא רבינו הק' לקידושא רבא, ובראותו את הקהל הקדוש חסידים ואנשי מעשה יראים ושלמים, למרות הנסיונות והצרות הקשות והרבות, שעברו עליהם בזמן המלחמה הנוראה, נענה ואמר בשביעות רצון, "כאן באנטווערפען אין צריך לקדש". והסביר את כוונתו: ע"פ דברי זקנו אדמוה"ז מסאדיגורא כאשר היה פעם בוינה, בליל שבת קודש קודם אמירת הקידוש נענה ואמר, "כאן בוינה ראוי לקדש, כי הרי הקידוש הוא עדות על בריאת שמים וארץ ובמקום הכחשה וראי צריך עדות". וסיים רבינו הק': **"אנטווערפען תהלה לאל היא קהלה של יראים ושלמים"**. בסעודה שלישית שוב ערך רבינו הק'

את השולחן הטהור בנוכחות קהל רב מתושבי אנטווערפען אשר מלאו את בית הכנסת מפה אל פה. בתפילות ובעריכת השולחנות השתתפו גם הרבנים הגאונים דייני אנטווערפען ה"ה הגאון **רבי חיים יעקב רוטנברג**, והגאון רבי **מאיר לנדא**.

בעת ביקור רבינו הק' באנטווערפען, **ביקר** בישיבת "קהלת יעקב" בנשיאות הגאון הצדיק רבי **יוסף גרינוואלד** גאב"ד פאפא בה למדו תלמידים משארית הפליטה, במוצש"ק נכנסו תלמידי הישיבה ובראשם גאב"ד פאפא אל רבינו הק'. לימים כאשר הישיבה "קהלת יעקב" עברה לניו יורק כתב רבינו הקודש אגרת המלצה ובה מזכיר את ביקורו בישיבה בשהותו באנטווערפען בדרכו לארץ ישראל.

הביקור השני היה בחורף שנת תשי"ח (1958)

ביום החמישי פרשת שמות י"ז טבת הגיע רבינו הק' לאנטוורפן בלווית הגה"ח ר' **משה זאב כץ** זצ"ל, ובאור ליום שישי י"ח טבת נחת המטוס בשדה התעופה שבבלגיה, קהל גדול של אנ"ש חסידי בית רוז'ין וחשובי תושבי אנטווערפען ומשלחת מיוחדת של "אגודת ישראל" באנטווערפען, יצאו לקבל את פניו הק' בשדה התעופה, אכסניית רבינו הק' באנטווערפען היה בבית הרה"ח מו"ה **חיים שמחה הלוי דופלט** ז"ל.

בשבת קודש פרשת שמות י"ט טבת, שבת רבינו הק' באנטווערפען התפלות והשולחנות הק' נערכו בביהכנ"ס הגדול דקהילת "מחזיקי הדת" ברחוב אסטאן, בעלות תפילת המנחה התאספו קהל גדול מתושבי אנטווערפען ועל ראשם רבני ודייני העיר ובמרכזם אנ"ש החסידים, אל היכל הבית מדרש, לתפילת מנחה לקבלת שבת וערבית.

בליל ש"ק ערך רבנו הק' את השולחן הטהור, בהיכל הבית מדרש שע"י בית הכנסת, האולם היה מלא וגדוש במאות מאנ"ש החסידים, ורבים מתושבי אנטווערפען, ועל ראשם אדמורי"ם רבני ודייני העיר וביניהם רבי **איצק'ל מפשעוואורסק** זצוק"ל הקהל הגיע בהתרגשות מרובה לחזות בהוד פני רבינו הק' בעבודתו הק'.

באגרת המשב"ק הרה"ח ר' **לוי יצחק פריינד** ז"ל ששלח מיום א' פרשת ויקרא כ"ד אדר תשי"ח, כתב בין השאר אודות שוב רבינו הק' מאנטווערפען אל ביתו נאווה קודש, ... ככתוב כאן לשון קדשו מילה במילה ... **זיי שרייבען זיי האבען געגועים, שרייב, איך גידענק זיי אויך כסדר, אזא עדה יודין קען מען נישט פערגעסען, שרייב זיי אזוי.** עבלשו"ק.

רבינו הק' בתחנת הרכבת באנטווערפען בדרכו לשדה התעופה מעלסברוק שבבלגיה בדרכו לארץ ישראל ביום א' ט' אייר תש"ט.
לשמאלו נראה מר"ה חנוך העניך בער-ברגר מקראקא אשר הסתופף בצל אדמו"ר הרה"ק רבי משה'ניו מבאיאן - קראקא, ובשהותו בגיטו בוכניא מסר נפשו עבורו ועסק הרבה להצלתו מצפרני הנאצים. קברו נכרה בהר הזיתים סמוך לציון רבינו הק'. הקיצוני לימין רבינו הק' הוא מר"ה משה הכהן בוימאן הי"ו מאנ"ש חסידי שטעפינעשט וממתפללי קלויז טשורטקוב באנטווערפען

הביקור השלישי היה בשנת תש"ך(1960)

ביום חמישי פרשת קרח כ"ח סיון בשעה 12:30 בצהריים יצא רבינו הק' במטוס מוינה לבריסל שבבלגיה, מבריסל נסע רבינו הק' לאנטווערפען, לשבות שם בשבת קודש פרשת קרח, א' דר"ח תמוז. אכסניית רבינו הק' היתה בבית הנגיד הרה"ח מו"ה **חיים שמחה דופלט** ע"ה.

התפילות ועריכת השולחנות התקיימו בביהכנ"ס הגדול דקהל מחזיקי הדת ברחוב אסטען, המוני תושבי אנטווערפען, ובמרכזם קהל אנ"ש החסידים באו לחזות בנועם זיו רבינו הק' ועבודתו הקדושה.

כשהות רבינו הק' באנטווערפען ביקר בבית הרה"ק רבי **איציקיל מפשעווארסק** זצוק"ל בעת הביקור שוחחו אודות מלחמת העולם השניה והשואה האיומה שפקדה את עמינו ועיניהם זלגו דמעות על השבר והחורבן הגדול, כאשר עמד רבנו הק' לצאת התנצל הרה"ק רבי איציקיל לפני רבינו הק' שקשה עליו לקום ללוותו מחמת יסורי רגליו הקשים, עד שגם בעת תפילת שמונה עשרה הוא מוכרח לישב, רבנו הק' נענה מיד, שודאי חלילה בל יקום ללוותו, אמנם הרה"ק רבי איצקל לא עצר בעדו, וקם בשארית כוחותיו ללוות את רבנו הק', ולמרות לושתו גם עלה לביקור גומלין בבית אכסניית רבנו הק'.

הרה"ג **משה העשיל** שליט"א מספר ששמע מאביו מוה"ר **אליעזר העשיל** ז"ל בן הרה"ק רבי **משה מקופישניץ** זצוק"ל, שבעת הביקור נענה הרה"ק רבי **איציקיל מפשעווארסק** זצוק"ל לפני רבינו הק', הרבי הוא ממלכות בית דוד לכך בקשתי שהרבי יבקר במקום הבורסה באנטורפן, כי רוב תושבי העיר החרדים מוצאים שם את פרנסתם, ותשפיעו עליהם השפעות ואכן ביקר רבינו הק' במקום הבורסה, והוסיף מוה"ר **אליעזר העשיל** כי היתה זו תקופה קשה בעסקי הבורסה, **ואחרי ביקורו של רבינו הק' היתה הרווחה והשפעה לטובה**.

הגאון רבי **זלמן סורוצקין** זצ"ל יו"ר ה"חינוך העצמאי" פנה אל רבינו הק' עוד בהיותו בארץ ישראל, בבקשה שבעת שהותו באנטווערפען, יפעול שם לטובת ה"חינוך העצמאי" וכה כתב במכתבו מיום ועש"ק שלח כ"ב סיון תש"ך אל הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל בארה"ב, "כן פעלנו על האדמו"ר מבויאן שליט"א שיסור לאנטורפן על שבת פרשת קרח כדי ... שמה לטובת החה"ע, כמובן שהוא רק יתראה לפני העם וידרוש בפניהם, אבל המלאכה ... של אסיפת הכספים תעשה ע"י הרב **שלום שבדרון** שיצא לשם בתחילת שבוע זה, וישהה שם כשני שבועות עד אשר יגמור את המגבית בהצלחה בעזהשי"ת".

ואכן ביום ראשון פרשת חקת בדר"ח תמוז התקיימה בבית הרה"ח מו"ה **פייביל דופלט** ע"ה מסיבה לטובת ה"חינוך העצמאי" בראשות רבינו הק' ובהשתתפות אדמורי"ם ורבנים, ראשי וחשובי העדה ורבים מתושבי העיר, רבינו הק' נשא דברות קודשו בגודל

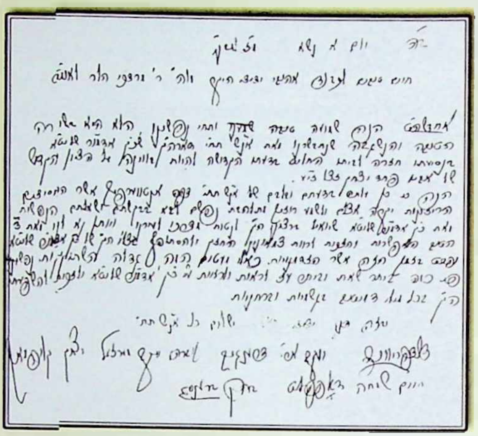

יידישע שטימע

כתבה בעיתון "יידישע שטימע" על הופעת רבינו הק' באנטווערפן.
ראה משמאל כתבה על הסתלקות הרה"ק רבי שלום השאטע בלונדון

וחשיבות המפעל הגדול "חינוך העצמאי" להצלת חינוך ילדי ישראל בארץ ישראל, בראשית דבריו הרים רבינו הק' את תרומת ידו, עבור ה"חינוך העצמאי" כשהוא נענה: "כאשר מעוררים ותובעים יהודים לצדקה, צריכים מראש לתרום בעצמם".

כן נאמו הגאון רבי **חיים קרייזווירט** זצ"ל רבה של אנטווערפען, והגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל שהגיע במיוחד מא"י לפעול לטובת ה"חינוך העצמאי". (ראה בספר "שאל אביך ויגדך" חלק ג' עמ' ע"ר)

ביום רביעי פרשת חקת ד' תמוז בשעה 9:00 בבוקר יצא רבינו הק' מאנטווערפען לשדה התעופה בבריסל.

כמו כן ביקרו בקלויז במשך השנים כ"ק האדמו"ר מקאפישניץ הרה"ק רבי **אברהם יהושע העשיל** זצוק"ל, הביקור היה בקיץ (בחודש נובמבר או דצמבר) בשנת תשי"ט (1959). וכידוע שהביא מטבע מזהב להרה"ח מו"ה **דוד ווידערקער** שליט"א (בן הרב החסיד רבי **ישראל ווידערקער** ז"ל בנו של הרב הגאון רבי **יהושע ווידערקער** זצ"ל אב"ד דק"ק פשעמישל בעמח"ס חידושי מהרי"ו שו"ת) ואמר לו בזה הלשון "שהמזל שלך יאיר כמו שהזהב מאיר".

וכן כ"ק האדמו"ר מפשעמישל הרה"ק רבי **מרדכי שלום יוסף פרידמן** זצוק"ל, אכסנייתו באנטווערפען היה בבית חתנו של הרה"ח מו"ה **מנחם מאניס פרייגער-וואסערמאן** ע"ה, ה"ה הרה"ח ר' **אברהם אריה הורוויץ** ע"ה.

גם לביקורו של כ"ק האדמו"ר מוואסלוי הרה"ק רבי **יעקב יוסף שלמה הלפרין** זצוק"ל, זכו מתפללי הקלויז, הביקור היה בערך בשנת תש"כ. בעל האכסניה היה הרה"ח מו"ה **משה לייזער** ע"ה.

וכן זכו לשלושה ביקורי קודש של כ"ק האדמו"ר מבהוש הרה"ק רבי **יצחק פרידמן** זצוק"ל, לפי ההשערה ביקורו הראשון היה בשנת תש"כ ואז התאכסן הוא אצל הרה"ח מו"ה **שמחה טוביה קאמפף** ע"ה, ביקורו השני היה בשנת תשמ"ד וביקורו השלישי היה בשנת תשנ"א יש לציין שבשני ביקוריו האחרונים בעל האכסניה היה הרה"ח מו"ה **אברהם קויפמן** ע"ה, אחד האירועים הבלתי נשכחים שהשתתפו בו כל מתפללי הקלויז היה הנסיעה הנשגבה למקומות הקדושים בג' תשוון ביום שעיצומו של יום מכפר בשנת תשמ"ט הנסיעה היתה בראשותו של כ"ק האדמו"ר מבהוש זצוק"ל. שאליו נסעו מתפללי הקלויז במטוס פרטי שכור.

כמו כן ביקרו בקלויז במשך השנים אדמורי"ם ורבנים, ומראשי וחשובי העדה, של הדור הקודם כמו הגאון הצדיק רבי **פנחס הירשפרונג** ז"ל רבה הראשי של העיר מונטריאול אשר בקנדה. שנמנה כאחד מזקני חסידי טשארטקוב. וכידוע שקיבל את סמיכתו מהרב הגאון הצדיק רבי יהושע ווידערקער זצ"ל אב"ד דק"ק פשעמישל בעמח"ס חידושי מהרי"ו שו"ת. וכן הרב הגאון הצדיק רבי **גדליה שור** ז"ל מראשי ישיבת תורה ודעת, שנמנה כאחד מזקני חסידי סאריגורא. וכן הרב הגאון רבי **יהודה שפירא** ז"ל, אחיו של הרב הגאון רבי **מאיר שפירא** ז"ל, והמגיד הנפלא הרב **שלום שבדרון** ז"ל וכן כ"ק האדמו"ר **מפרוכניקע** זצ"ל, הוא היה רב באיסטעריק אשר בפולין ממש ליד פשעמישל, (הוא היה גיסו של **הרב דוטנבערג מפאריז** הוא נפטר בגיל 100).

לא רק חברי הקלויז זכו ליהנות ממתפלליה אלא חלק ממוסרי השיעורים בעיר היו ממתפללי הקלויז כגון הרב החסיד רבי **ישראל ווידריקער** ז"ל בן הרב הגאון רבי **יהושע ווידערקער** זצ"ל אב"ד דק"ק פשעמישל בעמח"ס חידושי מהרי"ו שו"ת.

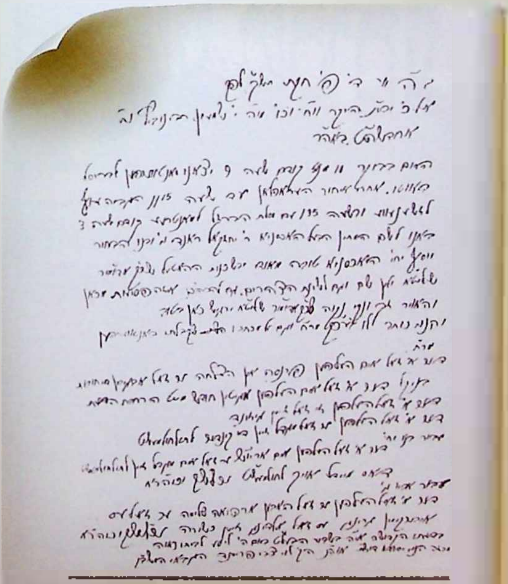

אגרת המשב"ק הרב החסיד רבי לוי צבי פריינד
אל הרה"ח ישראל שמעון רבינוביץ
בשהות רבינו הק' במונטריי

מקורות:

התודה והברכה להרב החסיד רבי **דוב בער רבינוביץ** שליט"א משב"ק בית כ"ק אדמו"ר מבאיאן שליט"א אשר העניק לנו חלק ניכר מהפרקים אודות ביקורי כ"ק האדמו"ר מבאיאן ארה"ב הרה"ק ר' **מרדכי שלמה פרידמאן** זצוק"ל בן כ"ק האדמור הפחד יצחק מבאיאן זצוק"ל. אשר כבר הובאו על ידו בקובצי תפארת ישראל, קובץ נ"ד אייר תשס"ו, קובץ נו שבט תשס"ז, קובץ נח תשרי תשס"ט. כמו"כ תודותינו מסורות להרבנים החסידים **רבי שמואל ברעניג** שליט"א ירבי **דוד ווידריקער** שליט"א על שתרמו לנו מזמנם היקר ומזכרוותם הנפלאים. זכות הרבים והצדיקים יגן עליהם באלף המגן ולכטו"ס.

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד חסידי וויזניץ

בריאלמונטליי - יאקאב יאקאבסטר.

נוסד בשנת תרפ"ח

יעקב ראזענפעלד
בבית כ"ק מרן
אדמו"ר מוויזניץ שליט"א
שיכון וויזניץ, מאנסי נ.י.

JACOB ROSENFELD
7 Elliot Ct.
Monsey N.Y. 10952 U.S.A.
Tel. 845-578-1799

ב"ה

ג' אדר שני תשע"א לפ"ק

בחודש אדר שלמא אשדר
לכבוד פרנסי ומנהיגי קהלה קדושה אנטווערפען הע"י

לנכון שמעתי קול מכשר ואומר אשר עטרתם בכתר הרבנות בעירכם את כבוד הרב הגאון פאר מקדושים שלהי"ו פה מפיק מרגליות
כש"מ רבי **אהרן שיף** שליט"א

ושמועה טוב תדשן עצם ושמעו הטוב של הרה"ג הנ"ל שהוא מיראי הוראה ומרביץ תורה בישראל זה רבות בשנים

לזאת אברך אתכם בברכת תורה שהרב הגאון הנ"ל ינהל עדתכם הנכבדה על מי מנוחות עד ביאת גוא"צ בב"א.

הכותב בפקודת הקודש
יעקב ראזנפעלד

ישראל הגר

בהה"צ מויזניץ שליט"א

שכון אהבת ישראל ואור החיים בני ברק

כס"ד, ריש ירחא שמרבין בו בשמחה
ב' לסדר "וסמך את ידו על ראשו"
"להחיות עם רב" לפ"ק

דבר בעתו מה טוב, כאשר פקד ה' איש על העדה, קהל הקודש אשר לתהילה נודע, חסידים יראים ושלמים בעיר ואם בישראל אנטווערפן המעטירה, ויכתירו לראשם נזר ועטרה, האי רב גאון נודע לשם ולתפארה, צנא מלא ספרא, מלא וגדוש כגן ה' בתורה, פה מפיק מרגליות בשפה נעימה וברורה, לקרב לב אחב"י לדרך הישרה, דבר ה' זו הלכה לאמיתה לבררה, ממשיך דרכי אבותיו הקי' על הארץ להאירה, ה"ה מעכש"ת בנש"ק הגאון החסיד רבי אהרן שיף שליט"א, אשר יעלה ויתעלה לכהן במרא דאתרא בקהלא קדישא קהל מחזיקי הדת אנטווערפן יצ"ו, למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת.

מארץ אשר עיני ה' אלקיך בה אשא ברכה, ינהיג נשיאותו ברמה, אל ה' ואל תורתו ועבודתו אותם לרוממה, כרחם אב על בנים אותם לרחמה, ולנהלם על אדני דרכי אבות בתורה תמימה, ובמהרה יזכה יחד עם כל קהל הקודש לעלות ירושלימה, בביאת גואל צדק בגאולה השלמה, אבי"ר.

הכ"ד ידידכם דורש שלומכם וטובתכם
המצפה לרחמי שמים

ישראל בהה"צ מויזניץ שליט"א

בית המדרש דחסידי ויזניץ בעירנו יצ"ו, נתייסד והוקם בשנים שלפני השואה. הביהמ"ד שכן ברחוב לאמוריניערע, שם התקבצו החסידים לתפילות ולשיעורי תורה. באותם שנים גם זכו חסידי ויזניץ לביקור של בכור בניו של הרה"ק ה"אהבת ישראל" מויזניץ זי"ע ה"ה הגה"ק רבי מנחם מענדיל מווישאווא זי"ע שביקר בעירנו לטובת ישיבתו הרמה בווישאווא, בהיותו נודע כנואם בחסד עליון התכבד ונשא משא נלהב בבית הכנסת הגדול דקהילתנו הק' שברח' אסטען.

בעלות הכורת ימ"ש על יהדות אירופה ויהדות עירנו בתוכם, כשרוב מנין ובנין מבני עירנו יצ"ו נשלחו למחנות ועלו על המוקד, ה' יקום דמם, נחרבו ונסגרו בתי הכנסיות ובתי המדרשות ובתוכם גם בית מדרש דחסידי ויזניץ.

אחרי ימות השואה בשנת תש"ז, זכו בני עירנו בכלל וחסידי וידידי בית ויזניץ בפרט אשר ניצלו אחד מעיר ושנים ממשפחה, אשר הרה"ק ה"אמרי חיים" מויזניץ זי"ע ואחיו הרה"ק ה"מקור ברוך" מסערט-ויזניץ זי"ע הגיעו לעירנו ונשתהו כאן לתקופה ממושכת של כמעט שנה. בזמן זה התלקטו חסידי וידידי בית ויזניץ, ובראשות האדמור"ים זי"ע שוב נתייסד בית מדרש.

הרבי מויזניץ זי"ע הגיע לעירנו לאחר שחסידי ויז'ניץ ביקשו אותו לבוא לשכון בתוכם. המרא דאתרא אז בעירנו, הרב הגאון ר' **חיים יעקב ראטענבערג** זצ"ל, שלח מכתב אל הרבי: "..שיואיל נא להטות אוזן קשבת לבקשת ידידיו ומעריציו החפצים בקרבתו, ולבי נכון ובטוח שהופעתו של כהר"ג בקהילתנו יהיה לטובה גדולה להפרחת ולהרמת קרן התורה בארצנו, ולהרחבת גבול הקדושה בכלל".

לאחר קשיים ומניעות שנערמו בדרכו לעלות לארה"ק, נענה הרבי לבקשה וכה השיב להרב ראטענבערג זצ"ל:

בס"ד גראסווארדיין תש"ו לפ"ק

בי"ד לספירה, יתברך מפי הגבורה, כבוד הרה"ג המפורסם לשבח ולתהלה

כש"ת מוהר"ר חיים יעקב ראטענבערג שליט"א

אחדשה"ט. יקרת מכתבו עם קריאה של חבה לבא ולשכון במחנהו הגיעני במועדו, ואסיר לכת"ה תודה רבה עבור זה. והשי"ת יעזרני להוציא מכח אל הפועל לשביעת רצונו ורצון ידידי אנ"ש הדוש"ת להתראות ולהתענג בצוותא עד שנזכה

כולנו יחד במהרה לשמוח בשמחת בנין בית מקדשנו ולשמוע קול מבשר ואומר.

כ"ד ידידושו"ט בלונ"ח המצפה לרחמי שמים בכל עת ורגע הק' חיים מאיר בהרה"צ מוהר"י זצללה"ה

הרבי מויזניץ ואחיו הרבי מסערט-ויזניץ הגיעו לאנטווערפען לקראת היום הקדוש תש"ז. הם התפללו בשבתות בבית "אגודת ישראל" שברח' אסטען 42 (כיום חלק השמאלי של בית הכנסת הגדול), אשר העמידה את הבית המדרש לרשותם. מאז למשך הרבה שנים, שימש מקום זה לבית מדרש דחסידי ויזניץ. עד כדי כך הוקירו בני הקהילה את הרבי מויזניץ, שחפצו להעניק לו משכורת חודשית, אך הרבי סירב לכך. בכלל לא נהג הרבי בגינוני רבנות, ארע שחפצו לכבדו בסידור קידושין, והרבי לא חפץ לעשות זאת, רק אם יביאו לו אישור ממשרד הרבנות.

הרבי ישב כאן כמעט שנה שלימה, ובאחד הימים לסדר "כי תבוא", שלהי תש"ז, עזב הרבי את עירנו בדרכו לארה"ק. כאמור בית המדרש דחסידי ויזניץ המשיך להתקיים בבית "אגודת ישראל" בקומה א' שברח' אסטען.

לאחר יותר משנה שוב חזר הרבי מויזניץ זי"ע לעירנו, לטובת מגבית לבניית שיכון ויזניץ שבבני ברק, ושהה כאן למשך מספר חדשים. ביום ד' פרשת נצבים תש"ח, ד' דסליחות, הגיע הרבי לאנטווערפן. גדולה עד למאוד היתה שמחת חסידי וידידי בית ויזניץ בעירנו על זכותם להסתופף בצל הרבי בימים קדושים אלה. בימים הנוראים - ראש השנה ויום הכיפורים - התפלל הרבי בבית הכנסת שע"י בית הספר "יסודי התורה", בקול נדרי התפלל בביתהמדרש "מוריה" מקום שם התפללו אחרי המלחמה רוב בנין ורוב מנין חברי הקהילה ואילו בשבתות ובחג הסוכות - בבית המדרש דחסידי ויזניץ שבבנין אגודת ישראל.

***

לאחר כמה שנים עבר בית המדרש למשכן חדש ברח' וואן לעריוס 9-7, כראש הקהל כיהן מוה"ר **שלום ראזענבערג** ז"ל וכגבאי מוה"ר **אלתר פרוכטער** ז"ל (מעיר בארשא). במקום זה התפללו שנים אחדות, עד שרכשו בנין ברח' יאקאב יאקאבס 33, והביהמ"ד עבר לשם.

יש לציין שכשראב"ד דקהילתנו **הגאון רבי אליהו שטערנבוך** שליט"א הגיע לעירנו לכהן כדומ"ץ, נתבקש מדודו הרבי מויזניץ זצ"ל להשפיע מהודו על ביהמ"ד ויז'ניץ במיוחד, מאז ועד היום מגיע הראב"ד שליט"א לעתים תכופות להתפלל בביהמ"ד, ולשאת מדברותיו בפני הקהל בסעודות שלישית, ובשאר הזדמנויות. בעת אשר הראב"ד שליט"א זכה לערוך שמחות במעונו גם זכו מתפללי הביהמ"ד שגיסו מרן אדמו"ר מסערט-ויזניץ שליט"א הגיע לביקורים קצרים

כ"ק אדמו"ר האמרי חיים זצ"ל מויזניץ בעירנו

כ"ק אדמו"ר מויזניץ שליט"א בהגיעו לעירנו בשנת תשל"ג - נקנ"פ בביהמ"ד

כ"ק אדמו"ר מויזניץ שליט"א בשנת תשל"ג - בהכנסת ס"ת בביהמ"ד י. יאקאבסטר.

בעירנו יצ"ו. גם יש לציין שהשו"ב דקהילתנו הרב ר' **יוסף ווייס** זצ"ל שנמנה על חסידי וויזניץ והיה מגדולי התלמידי חכמים בעיר, נתן שיעור עשרות בשנים בבית המדרש שלנו.

מרן הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל במסיבה בת"ת וויזניץ

מרן הגרא"א רובינשטיין זצ"ל בביקור בביהמ"ד וויזניץ בריאלמונטליי

לקראת חג הפסח תש"ל נפתח ביהמ"ד דחסידי ויזניץ ברח' בריאלמונטליי 16, בנוסף לזה הקיים ברח' יאקאב יאקאבס. עם הזמן התפתח הביהמ"ד עם שאר מוסדות הנלווים אליו. בשנת תשל"ו נפתח תלמוד תורה "אמרי חיים" ויז'ניץ. הת"ת נתייסד בעזרת נשים של הביהמ"ד, עם ילדים בודדים. הרה"ח המפו' ר' **חיים גאטעספעלד** ז"ל שימש מאז במשך עשרות בשנים כגבאי ביהמ"ד ופטרון הת"ת, במסירות ונאמנות רבה. כגבאי שני שימש מוה"ר **יעקב פעלדמאן** ז"ל חבר ועד הקהילה. בהמשך נפתח "ישיבת המתמידים" שהתקיימה לילדי הביהמ"ד ביומא דשבתא.

בשנת תש"מ נרכשו ע"י הנדיב הנכבד ר' **יצחק קאסירר** הי"ו, את הבנינים הסמוכים לביהמ"ד ברח' בריאלמונטליי מס' 18 201. בתחילה עבר לשם התלמוד תורה, ובשלהי שנת תשמ"ב, עבר גם הבית המדרש לבנינים אלו (היכן שכיום החדר-שני), כאן הוקם ביהמ"ד גדול יותר לרווחת קהל המתפללים. מעמד חנוכת הבית התקיים בחודש אלול תשמ"ב, במעמד מפואר בראשות כ"ק מרן אדמו"ר מויזניץ שליט"א, אשר הגיע לביקור קצר באנטווערפען בדרך שובו משווייץ לארה"ק. בהמשך נפתח גם ישיבה לבחורים צעירים.

בשנת תשמ"ח עבר התלמוד תורה למשכן חדש, ברח' בריאלמונטליי 30-28, שנרכשו אף הם ע"י הנדיב הנכבד ר' יצחק קאסירר הי"ו. חנוכת הבית של הבנינים החדשים התקיים בחודש שבט תשמ"ח, במעמד מפואר לכבודה של תורה בראשות הרבי מויז'ניץ שליט"א. בהמשך נרכש בנין סמוך נוסף מס' 32 עבור ה"פעוטון" שע"י התלמוד תורה. בשנת תשס"ט עבר התלמוד תורה לבנין חדש ומפואר ברח' בעלגעליי 32, חנוכת הבית התקיים ברוב פאר והדר במוצאי שב"ק פ' שמות תש"ע באולם "זכרון משה", בראשות הרה"צ מויזניץ שליט"א, רבני ודייני עירנו.

לרגל שבת שקלים תשנ"ה הגיע מרן אדמו"ר מויזניץ שליט"א לביקור בעירנו יצ"ו, ביקור שהותיר רושם על יהדות החרדית בעירנו בכלל ועל חסידי ויז'ניץ בפרט. במסגרת הביקור התקיים ביום שלישי כ"ח אדר א', אסיפת התחזקות למתפללים בבית הרה"ח ר' **משה שטרולי** הי"ו, במסגרתו הוכתר **הגאון הרב שמואל לוריא** שליט"א לכהן כדומ"ץ דבית המדרש, שמאז מנהיג את הביהמ"ד ביד רמה ומרביץ תורה ויראה לשם ולתפארת.

במשך השנים אף זכו חסידי ויזניץ לכמה ביקורים של מרן אדמו"ר מויזניץ-מאנסי שליט"א, שהגיע לשבות שבתות בעירנו יצ"ו, והותיר רושם של חיזוק והתעלות על מתפללי בית המדרש ויהדות החרדית בעירנו.

בראשית שנת תשנ"ז הוקם היכל ביהמ"ד חדש ומפואר ורחב ידיים מאחורי הבניינים ברח' בריאלמונטליי מס' 20-18-16, וכן ה"בית שני"

הסמוך לו, מעליהם עזרת הנשים, וכן מקוה טהרה, זאת בתרומתם ובעסקנותם המסורה של המתפללים שיחיו, ובמיוחד של הנדיב הנכבד והמפ' מוה"ר משה שטרולי הי"ו, אשר עד היום הזה ממשיך לפתח לשכלל ולשפץ את הביהמ"ד בנדבת לבו הטוב.

בשנת תשנ"ח נפתח כולל בבית המדרש, ה"ה כולל "צמח צדיק" ויז'ניץ, המתנהל לשם ולתהלה בראשותו של הדומ"ץ הגר"ש לוריא שליט"א. בנוסף גם מתקיים בביהמ"ד "כולל בוקר" בנדבת לבו של הנה"ח ר' **משה שטרולי** הי"ו, ו"כולל ערב" המתנהל ע"י הרה"ג ר' **שאול לייב כהנא** שליט"א. בשנת תשס"א, לאחר פטירת הרה"ח ר"ח גאטעספעלד ז"ל, נתמנו לגבאים מוה"ר **אלי' ראזענבערג** הי"ו, מוה"ר **מנחם זאב גרוס** הי"ו ומוה"ר **אברהם גאטעספעלד** הי"ו, העושים מלאכתם נאמנה.

בנוסף לסדרי התפילות, מתקיימים בביהמ"ד גם שיעורי תורה מגוונים ע"י הדומ"ץ **הגר"ש לוריא** שליט"א מדי ערב, מדי שבת בשבתו ובזמני מועד. בנוסף מתקיימים שיעורים בדף היומי בוקר וערב ע"י המגידי שיעורים הרה"ג ר' **נפתלי געלדצייללער** שליט"א, מוה"ר **רפאל פעלדמאן** הי"ו ומוה"ר משה **אברהם חיים קליין** הי"ו, שיעורים נוספים בגמרא ואוה"ח הק' מתקיימים ע"י מוה"ר **דוב בערקוביץ** הי"ו, מוה"ר **ברוך גרוס** הי"ו ומוה"ר אהרן דוד מיללער הי"ו.

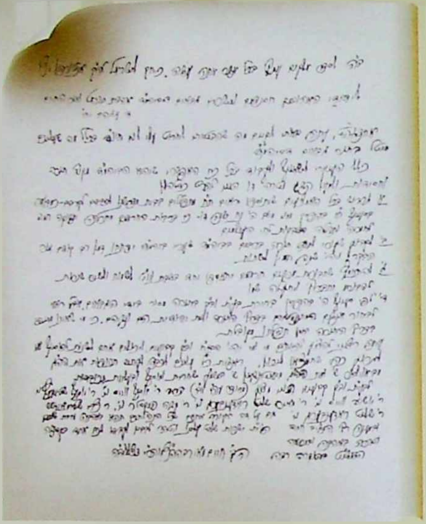

סדר תקנות מכ"ק אדמו"ר האמרי חיים זצ"ל לביהמ"ד וויזניץ

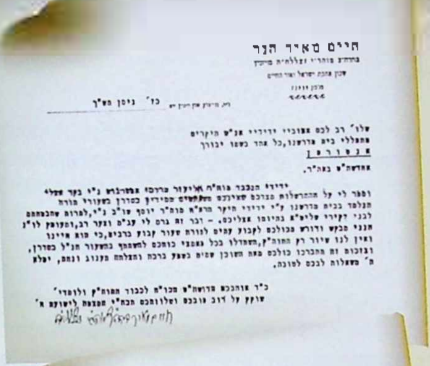

חיים מאיר הגר
בהרה"צ מוהרי"ש זצללה"ה מויזניץ
שכון אהבת ישראל ואור החיים

כ' ניסן תש"ך

שלו' רב לכם אהובי ידידי אנ"ש היקרים
המתפללי בית מדרשנו, כל אחד כשמו יבורך
אנטווערפן
אחדשה"ט באה"ר.

[illegible]

כ"ד אוהבכם הדוה"ש מכו"א לכבוד התוה"ק ולומדי'
[illegible]

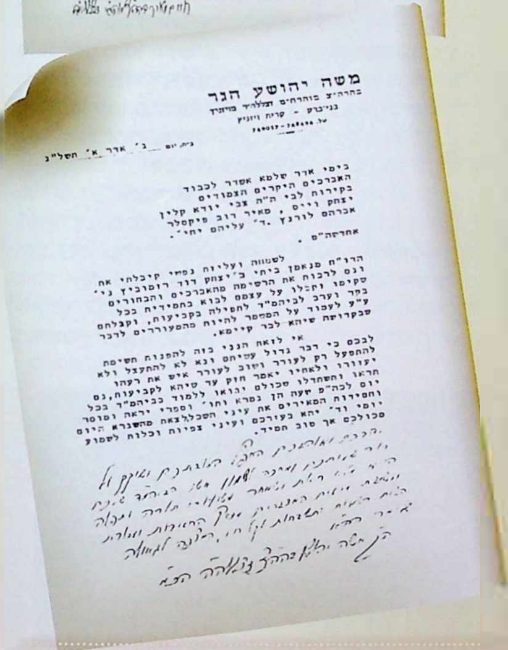

משה יהושע הגר
בהרה"צ מוהרח"ם זצללה"ה מויזניץ
בני-ברק - קרית ויזניץ

ב"ה, יום ___ ב' אדר א' תשל"ב

בימי אדר שלמא אשדר לכבוד
האברכים היקרים הצמודים
בקירות לבי ת"ח צבי יודא קלין
יצחק וייס, מאיר דוב פיקסלר
אברהם לורנץ. ד' עליהם יחי'.
אחדשה"ס.

לששון ועליזת נפשי קיבלתי את
הדו"ח מנאמן ביתי ב' יצחק דוד רוטוביץ נ"י
וגם לרבות את הרשימה מהאברכים והבחורים
שקיימו וקבלו על עצמם לבוא בתמידית בכל
בקר וערב לביהמ"ד לתפילה בקביעות, וקבלתם
ע"ע לעמוד על המשמר להיות מהמעוררים לדבר
שבקדושה שיהא לבר קיימא.

אי לזאת הנני בזה להפנות תשומת
לבכם כי דבר גדול עשיתם ונא לא להתעצל ולא
להתפעל רק לעורר ושוב לעורר איש את רעהו
יעוררו ולאחיו יאמר חזק עד שיהא לקביעות, גם
תראו והשתדלו שכולם יבואו ללמוד בביהמ"ד בכל
יום לכה"פ שעה הן גמרא וחו' וספרי יראה ומוסר
וחסידות המאירים את עיני השכל לצאת מהשגרא היום
יומי וד' יהא בעזרכם ועיני צפיות וכלות לשמוע
מכולכם אך טוב חסיד.

בית המדרש "אהבת ישראל ואור החיים" דחסידי ויז'ניץ ברח' יאקאב יאקאבס המשיך להתפתח, כדומ"ץ של הביהמ"ד כיהן הרה"ג ר' **שמואל מארגושעס** זצ"ל. בהמשך נרכש בנין סמוך נוסף מס' 35, ועל כל השטח הוקם בית מדרש חדש ומפואר ומקוה טהרה ברוב פאר והדר, בנדבת לבו הטוב של הנדיב הנכבד ר' **יצחק קאסירר** הי"ו, חנוכת הבית של ביהמ"ד התקיים בשנת תשד"מ בראשותו של כ"ק האדמו"ר מויזניץ שליט"א, לעת ביקורו בעירנו לקראת שבת שקלים.

בהמשך הוכתר הגאון **הרב פנחס ברויער** שליט"א לכהן בביהמ"ד. לאחר ש**הרב ברויער** שליט"א עזב את עירנו נתמנה בביהמ"ד הגאון **הרב חיים ארי' שפיטץ** שליט"א. באלול תשס"ד לאחר שהרב שפיטץ שליט"א נתמנה כראש ישיבתנו בוילרייק, נתמנה הגאון הרב מרדכי גרינפעלד שליט"א לכהן כרב הביהמ"ד, ותחת שרביטו הביהמ"ד ממשיך להתפתח ולשגשג לשם ולתפארת בתפילות כסדרן ומגוון שיעורי תורה.

בנוסף לשיעורים המגוונים הנמסרים ע"י רב הביהמ"ד שליט"א, מתקיימים מדי יום שיעורים בדף היומי ע"י **הרה"ג ר' אלי' אפטערגוט** שליט"א, וע"י מוה"ר **יוסף ישראל שטרן** הי"ו, שיעורים במסגרת "דרשו" נמסרים ע"י הרה"ג ר' **שמואל מרדכי מושקוביץ** שליט"א. כמו כן מתקיימים מדי ערב "כולל ערב" לבעלי בתים, בראשותו של דומ"ץ הביהמ"ד **הגר"מ גרינפעלד** שליט"א. כגבאים משמשמים מוה"ר **שלום גרוס** הי"ו, מוה"ר **משה שטיינמעץ** הי"ו ומוה"ר **ישכר בעריש ארנשטיין** הי"ו העושים מלאכת שמים נאמנה, ובמיוחד מוה"ר **יוסף ישראל שטרן** הי"ו העושה ומעשה במסירות רבה להצלחת ביהמ"ד.

מתוך דב"ק של כ"ק אדמו"ר מוויזניץ מאנסי שליט"א פה באנטווערפן

.....ומאז כבר אמרתי לרמז במאמרם ז"ל (ברכות ח.) כל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס בו להתפלל נקרא שכן רע, ולכאו' אינו מובן וכי זה הוא הכל שנקרא רק "שכן רע", והלא מי שאינו נכנס לבהכ"נ להתפלל הרי בהכרח שאינו מתפלל בציבור, וחסר לו עניית קודשה וברכו ואיש"ר וכו', ואמרתי שבוודאי הוא מתפלל בציבור, אלא שאינו נכנס להתפלל בביהמ"ד שלו שזה הוא ביהמ"ד של "עירו", ולזה הוא נקרא שכן רע, כי מתסמא יש לו איזה סכסוכים בית מדרשו עם הגבאי או עם אחרים שזה רוצה עלי' ומפטיר, וזה רוצה להתפלל לפני העמוד בשביל יארצייט, ותושב שבאם לא יתפלל לפני העמוד מסתמא יכניסו את אביו לגיהנום, ועי"ז נעשה קטטות ומריבות בין איש לרעהו, ולפעמים נשאר אחד על חבירו עם טינא בלב או שנאה, ואין זה טובת הנשמה כלל, רק אדרבה גרוע ח"ו, ובוודאי שיואיל יותר ללמוד פרק משניות בשביל נשמה, מלהתקוטט בדברים כאלו, ובכגון דא אפשר לסמוך על המנהגים שבשאר מרומות (כגון ברוזין) שלא היו מתפללים לפני התיבה בתוך שנת אבילות ובימי יארצייט (ובזכרוני שאירע פעם שאאזמו"ר ז"ל הי' לו איזה יארצייט, ואמר שאם נמצא כאן איזה "חיוב" אינו רוצה להתפלל לפני העמוד) ומפטיר בכלל לא היה מנהג בוויזניץ שיעלה בעל יארצייט, ובאם יצטרכו ליתן דין וחשבון למה לא התפלל לפני העמוד, איזה יקראו אותי, הגם שאיני יודע וואס פאר א פלייצעס איך האב דארטן, אם ראוי אני ליתן על שכמי אחריות, אבל דבר זה אני נוטל על שכמי. והעיקר שיקבל כל אחד על עצמו ללמוד בכל יום...

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בתי מדרשות
דחסידי בעלזא

נתייסד בשנת תרפ"ט

יששכר דוב רוקח
קרית בעלזא
ירושלים ת״ו

בס״ד, חודש אדר א׳ תשע״א לפ״ק

מהררי ציון וירושלים אדרוש בשלו׳ ידידינו ומכובדינו,
אקרו״ט וכל חברי הקהילה החרדית **״מחזיקי הדת״** שליט״א,
בעואב״י אנטווערפען יצ״ו.

אחדשה״ט באה״ר!

הנני בזה לברך אתכם לרגל יום חגכם בשטו״מ, עם התמנותו ונשיאות ראשו של ידידנו הרב המאור הגדול, הגאון החסיד המופלג המפורסם לשו״ת, מורה ודאין, בנש״ק, מוה״ר רבי **אהרן שיף** שליט״א, בעלותו על גפי מרומי קרת לכהן פאר כרב ואב״ר הקהלה המפוארה.

וכבר יצא שמו לשם ולתהלה בקרב עם סגולה, ויהי רצון כי ההתמנות תביא תועלת וסגולה, וברכה מרובה לכל חברי הקהלה המהוללה, מחזיקי הדת על תלה.

והשי״ת יעזור, שיזכה לסייעתא דשמיא והצלחה רבה בעבודת הקודש לבסס ולהרחיב ולהרים את קרן התורה והיראה, ולהעמיד את הדת על תלה לגאון ולתפארת, מתוך אהבה ואחוה שלו׳ וריעות, ויזכה להרבות כבוד שמים לאורך ימים ושנים טובות בעוז ותעצומות, עד כי יופיע שילה ויוציאנו מבור גליות, ויעלנו לציון בשמחות ורננות.

א״ר ידידכם המברך אתכם בכט״ס
הק׳ יששכר דוב

התקופה בין שני מלחמות העולם

מתוך לגיונות רבים של חסידי בעלזא שהיו באירופה קודם החורבן הנורא במלחמת העולם השניה, נטלו חסידי בעלזא באנטווערפען חלק נכבד וניכר.

הגרעין הקטן שנזרע באדמת אנטווערפען, על ידי הגה"ח המפורסם ר' **יצחק הערש ראצערסדארפער** ז"ל, בעצמו חסיד בעלזא נלהב, שהיה בשנת תרנ"ב (1892) אחד ממייסדי הקהלה החרדית "מחזיקי הדת" באנטווערפען, צמח וגדל והתפתח לממדים חשובים, והיה לאילן רב פארות בשדה החסידות של העיר.

חסידי בעלזא בעיר היו מפורסמים בתורתם וביראתם ובעשיית צדקה וחסד בגופם ובמאודם. היו ביניהם תלמידי חכמים, אנשי מעש, אצילי רוח ועדיני נפש. דבוקים היו בכל נפשם ברבותינו הקדושים מבעלזא, כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע, וכ"ק מרן מהר"א זי"ע, נבג"מ, ואף נסעו תכופות להתחמם באור קדושתם, למרות הקושי הרב וההוצאות הכבירות שהיו כרוכים בכך. והם גם השפיעו לעיצוב דמותה הרוחנית של העיר.

שנת תרפ"ט, היתה שנת תקומה לחסידות בעלזא בעיר, בהגשמת רעיון ה"שטיבל", שנוסד אז ברחוב Somerstr. 12 על ידי הרה"ח ר' **שאול לעמבערגער** ז"ל, ואתו עמו הרה"ח ר' **בן-ציון שיף** ז"ל הי"ד.

באנטווערפען של אז, אכן לא חסרו בתי כנסיות ובתי מדרשות, שטיבלעך וקלויז'ן מכל החסידות, מהם המכילים תלמידי חכמים ואנשי מעשה כמיטב המסורת החרדית. אך ניכר היה בעליל, שה"בעלזער שטיבל" תפס מקום נכבד בשורה הראשונה, והקרין ממאורו על העיר, בהפצת תורה, חסידות ויראת שמים - במיוחד לבני הנעורים.

בשטיבל התכנסו מן העידית של בני אנטווערפען, חטיבה שלימה של חסידים נעלים, מופלגים בתורה וביראה, בעלי תריסין שכל מגמתם היתה להתעלות במעלות ובמדות, ולחנך דור חדש הממשיכים בדרך היהדות הצרופה, גם באהבה לזולת ובמסירות למשנוהו, כדרכה של בעלזא.

השטיבל, מלבד היותו מקום מיועד לתפלה לחסידים ואנשי מעשה, הרי שימש גם למקום ריכוז לבחורי חמד שהתקבצו בו מדי ערב וערב מכל קצות העיר, ללמוד תורה עד השעות הקטנות של

הלילה, ולשמוע שיעורים בכל מכמני התורה, מפי מגידי שיעורים ומחנכים חשובים. השטיבל היה למבצר תורה גדול בעיר.

גולת הכותרת של פעילותם של חסידי בעלזא בעיר, היתה פתיחת ה"ישיבה" לצעירים וצורבים מצטיינים - בשטיבל, והיתה מ"מעט האור" שדחה הרבה "מן החושך" - ששרר בעת ההיא הן בבלגיה והן בכל העולם, כשצעירים רבים מבתים חרדיים עזבו את ספסלי בתי המדרשות, וזרמי ההתפקרות הצליחו ללכוד ברשתם בני תורה רבים.

חסידי בעלזא "התקוממו" נגד הזרם, והחלו להגדיל תורה ולהאדירה בין כותלי השטיבל, ולקרב אליו בחורי חמד תושבי העיר, להחזיקם ולהחיותם בתורת ה' משיבת נפש, ולהעלותם על דרך המלך, היא דרכה של חסידות בכלל, ודרכה של בעלזא בפרט.

בשנת תרצ"ז, נפתחה הישיבה הקדושה, בברכתו ובעידודו של כ"ק מרן מהר"א זי"ע, בתקוה ובתפלה שתשמש לעוגן הצלה לצעירי הצאן. הרוח החיה בהתייסדות הישיבה היה הרה"ח ר' **שאול לעמבערגער** ז"ל, שמיום בואו לאנטווערפען היה פועל ומפעיל להרבצת תורה, ובהיותו בעל השפעה , הרבה לקרב צעירים בני תשחורת לחסידות בעלזא, ובכך הצילם מלהיסחף אחר הרוחות שנשבו בחוצות עיר. מנהלה של הישיבה היה הגבאי הרה"ח ר' **בן ציון שיף** ז"ל הי"ד, שבמסירותו כי רבה התקיימה והתנהלה הישיבה על מי מנוחות, כשתלמידיה יושבים והוגים בה בשקיקה, באהבה ובשמחה, כדת של תורה.

לשם כך, בעצת ובהוראת כ"ק מרן מהר"א זי"ע, הם הביאו במיוחד מבעלזא את הגה"ח רבי **אפרים רובין מיאסלא** ז"ל הי"ד, שיכהן כראש הישיבה ולמחנכה בפועל. רבי אפרים, שהיה יחסן ואיש אשכולות, נמנה עם ה"יושבים" בבעלזא, ונודע כגאון בתלמודו וחסיד בכל הליכותיו (הוא היה חתנו של הרה"צ רבי שרגא פייבלי ז"ק זצ"ל מהיבנוב, מחותנו של מרן זי"ע). אישיותו ודמותו של רבי אפרים האירו בתוך העיר. בזכותו ובכח השפעתו ניתוספו ספסלי בבי מדרשא.

לצידו הועמדו מגידי שיעור ומשפיעים רוחניים, ובראשם הרה"ג ר' **בעריש ריכטער** ז"ל והרה"ג ר' **נפתלי שאהנפעלד** ז"ל הי"ד. שלשתם התמסרו בכל לבם ונפשם בהרבצת תורה וחסידות, והקדישו על מעיינם להתעלות התלמידים והצלחת הישיבה, להאהיב את התורה ולהרמת קרנה בעיר. עם צוות מרביצי התורה בישיבה נמנו גם החסידים רבי **נחמן דאקס** ז"ל ורבי **חיים נטע כ"ץ** ז"ל, אשר גם המה למדו ולימדו תורה וחסידות בין כותלי הישיבה.

ואכן, הישיבה הפכה והיתה לשם דבר בעיר, כאשר התלמידים הצטיינו בלימוד התורה ואהבתה, והגו בה יומם ולילה.

בפרוץ השואה האיומה על יהדות אירופה, עלה הכורת גם על השטיבל המפואר הזה והישיבה שבו, ונדם קול התורה והתפילה ממקום קדוש זה. המתפללים החשובים, תלמידי חכמים, מרביצי תורה וחסידים מופלגים, עסקנים ואנשי מעשה, נקטפו ברובם על ידי צורר כל היהודים ובאי כוחו ימ"ש, ונשרפו בכבשונות אוישוויץ הי"ד.

יצויין, כי מלבד חסידי בעלזא, התפללו ב'שטיבל' גם רבנים וחסידים מובהקים ואנשי מעשה מתושבי העיר שלא נמנו על עדת חסידי בעלזא, שראו בו מקום נכון וראוי להתחמם באשה של חסידות ועל כן קבעו תפילתם בקרב חסידים וישרים אלו, ביניהם: הרה"ג ר' **שמואל בער טייכטייל** - דומ"ץ, הרה"ג ר' **שמואל עהרנפעלד**, ר' **אהרן לייב ווילנר**, ר' **מענדל רייכער** - חסיד באבוב, ר' **גרשון כ"ץ**, ר' **אהרן יודל ליפשיץ**, ועוד. זכר כולם לברכה.

התקופה לאחר השואה

אחר השואה, כאשר חסידי בעלזא רבים שהו במחנות פליטים באירופה, נתייעצו החסידים וכתבו מכתב ארוך ומנומק אל כ"ק מרן מהר"א זי"ע, לארץ ישראל, על מצבם הלא סימפטי, ובנידון אפשרויות להתיישב באיזשהו מקום מתאים ליהודים חרדים, אם יהי' זה בארה"ב או דווקא באירופה כדוגמת בלגיה, הולנד או צרפת, המקומות המתאימים ביותר בימים אלו, או שוב לנסות להעפיל לאר"י עם ה"בריחה".

התשובה לא התמהמהה להגיע: להעפלה לא הסכים כ"ק מרן זי"ע, בנוגע לארה"ב אמר: "בידעי איך שאבי ז"ל לא אהב את אמעריקע [בלשה"ק: האט נישט געהאלטן פון אמעריקע], אין ביכולתי להסכים. והיות, ובאנטווערפען התקיים לפני השואה "א שיין חסידיש שטיבל", אז לעת עתה כדאי וראוי להתיישב באנטווערפען". עכלה"ק.

בעקבות המכתב יצאו מהמחנה בגרמניה שני חסידים לאנטווערפען, ה"ה הר"ר **שמואל פארגעס** ור' **יצחק הערש זיידנפעלד** ע"ה, כדי לבדוק את הרעיון מכל הצדדים ולקבל מושג על אופיה של העיר, תנאיה וכשירותה לקלוט מספר ניכר של משפחות חסידיות. היה זה בחורף תש"ו, כמה שבועות לפני חג הפסח. במחנה נוי-פריימן ציפו רבים בדריכות לחזרתם של שני חבריהם וניצני תקוה פיעמו בלבם. כעבור תקופה לא ארוכה חזרו שני השלוחים לנוי-פריימן כשבפיהם הבשורה המרנינה שמצאו את אנטווערפען ראויה להתיישבות חרדית. גם במישור החומרי אין סיבה לדאגה, כשעסק היהלומים נותן אפשרות לרבים להתפרנס בכבוד, אם בענף העבודה או בענף המסחר והתיווך.

בית המדרש והתלמוד תורה

אחד ממתווכי הבתים באותה תקופה היה יהודי בשם נראמהויז שהתעשר ממקצוע זה, והוא אשר הציע לחסידי בעלזא בנין נטוש ברחוב 'סטאם סטראט' 11 שהיה בבעלות "המשרד הממשלתי לנכסים נטושים". ובכן, שכרו החסידים את הבנין הזה בברכתו של

כ"ק מרן זצלה"ה בסכום של 2000 פראנק לחודש. רחוב "סטאס" פירושו כפלמית, קיטור. ע"ש קטרי הרכבת של ראשית המאה - כשהיו מחממים את מנועי הקיטור בצדו השני של הרחוב - למעלה על פסי הרכבת הצדדיים - היה הרחוב מתמלא באידי הקיטור. רבים מאיתנו עוד יזכרו את הריח הגופריתי של גחלי הרכבות שחדר אל הנחירים באשמורי הבוקר החורפיים והערפיליים בעת שבבית אלקים נהלך ברגש.

נתמזל מזלו של רחוב קטן ונידח זה, ומוסדות חסידי בעלזא קנו בו שביתה. אולם פני רחוב זה לא היו זרים לגמרי לבעלזא שכבר היה לה בעבר דריסת רגל במקום זה. הבעלזער-שטיבל המפואר מלפני השואה נתייסד ברחוב הזה, ורק אחר כך עבר לרחוב 'זומערס'. גם הבנין הגדול ברחוב וואן-ספאנגען שבמשך הזמן נרכש עבור מוסדותינו הק', היה בו ביהכנ"ס קודם השואה. גם בשואה עצמה שימש במקלט לתלמידי ישיבת-היידע הגדולה שעברה לבנין זה, אחר שגורשו היהודים מן הכפרים. קומת הקרקע של הבנין נוער לבית-המדרש עם חדר לעזרת נשים, ואילו הקומות האחרות נועדו להשכרה לדיור עבור אנ"ש, כדי לתקצב בחלקו את ההוצאות.

כך נתחנך השטיבל לתפילות לכבוד שבת סליחות תש"ו, בעינים דומעות משמחה המהולה בעצב, התפללו החסידים את תפילותיהם הראשונות בביהמ"ד החדש, שהעלה להם זכרונות מן העבר המפואר והלא רחוק, כפי שאפשר להיווכח מהשם הרשמי שנתנו לביהמ"ד "ביהמ"ד דחסידי בעלזא משרידי הגולה - כעת באנטווערפען". זו היתה הרגשתם בעת ההיא.

במשך הימים נוראים ניתוספי ספסלי בבי מדרשא, כשהפליטים המשיכו להגיע. בין השאר הגיע אז הרה"צ מנאראל זצ"ל, הרה"ח המפורסם ר' **ישראל פרידמאן** ז"ל עם משפחתו הענפה, ועוד תסידים ואנשי מעשה נוספים. ובעקבות זה גבר הצורך לייסד "תלמוד תורה" על טהרת הקודש בדרך ישראל סבא. אמנם ילדים קטנים ממש טרם היו אז. אך חלק מהפליטים הגיעו מערבות סיביר עם משפחותיהם ולהם בנים בגילים שונים, והצורך בהקמת הת"ת נעשה דחוף ביותר. ואכן החסידים הנמרצים יסדו תיכף את הת"ת בחדר העזרת נשים ובקומות ה"ביניים" (-האלבשטאק) של הבנין. המבוגרים למדו בישיבתו של הגה"צ מפאפא ששכנה קודם בבית המדרש ומאוחר יותר ב'וויפ סטראאט'.

בשנת תש"ט, כשציבור אנ"ש כבר התבסס קצת, החליטו העסקנים לרכוש את הבנין שעד כה שלמו עליו דמי שכירות. סכום הקניה היה 120,000 פראנק. כל אחד ממתפללי ביהמ"ד נתחייב ליתן 2000 פראנק, וגם זה לא עלה בקלות יתר. בנתיים כבר חלו שינויים בתוך הבנין: דיירי הבית כבר עברו למקומות אחרים. הקומה הראשונה הפכה לעזרת נשים. חדר הביהמ"ד שימש כישיבה בראשות הרה"ג ר' ז"ל, כאמור. ושאר

כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א בהגיעו לעירנו בשנת תשל"ג

שמחת הכנסת ס"ת
בבית המדרש הישן

שמחת הכנסת ס"ת
בבית המדרש הישן

הקומות, לרבות קומת העליה, שימשו עבור ה"תלמוד תורה", שבנתיים גדל ונתפתח בכמות ובאיכות.

למרות העוני והצפיפות ששררו אז, ואולי דווקא בגלל זה, הלב היה רחב מאוד ובין החסידים שרר ידידות כנה ואמיתית רוח של אהבה ואחוה אפף את כולם כבני משפחה אחת. כשהתקיימו בשטיבל סעודות מרעים, אם היה זה סעודת ר"ח או מלוה-מלכה, או היה זה יאהרצייט-סעודה וכדו', למרות שכל הסעודה לא הכילה יותר מפת לחם וחתיכות דג מלוח ולעתים נדירות גם "גריטץ", הסבו הנוכחים עד השעות הקטנות של הלילה, עם שירות ותשבחות, דברי תורה וסיפורי צדיקים כמיטב המסורת החסידית.

עוד כדאי לציין שהקאווע המסורתית בבוקרו של יום השבת התקיימה אז בבית הרה"ח ר' **נפתלי דים** ז"ל ברחוב וואן-אימערזעל 59, ומשעה חמש וחצי לפנות בוקר כבר עלו לביתו ראשוני המבקרים... כך חיו אז חסידי בעלזא באנטווערפען.

בית הספר לבנות "בנות ירושלים"

לאחר הקמת התלמוד תורה עלה הצורך להקים גם בית חינוך חסידי לבנות. כשעלו החסידים להסתופף בצילא דמהימנותא אצל כ"ק מרן זי"ע העלו את הנושא. מרן ז"ל נתן תיכף ומיד את הסכמתו החמה בדבר הקמת בית החינוך לבנות בשם "בנות ירושלים". עוד נתן להם כמה הוראות בדבר חינוך הבנות, ובירכם בהצלחה ופטרם לשלום.

החסידים חזרו לאנטווערפען ומסרו את רצון קדשו של מרן זי"ע לכלל אנ"ש. הדבר נתקבל בהפתעת מה אך בסיפוק עצום. וחזקה עליהם על החסידים שלא להשהות את הרעיון בין כותלי המחשבה, אלא להראות תוצאות בשטח. וכך ביום בהיר מסויים בשנת תשט"ו נפתח בית-הספר לבנות בשם "בנות ירושלים".

הכיתה הראשונה התחילה בשבע בנות. לצורך כך שכרו קומת קרקע במבנה ברחוב וואן-ספאנגען 9, מול ביהמ"ד דהיום. כשנעשה המקום צר מהכיל שכרו בנין ברחוב סטאם מס' 9 ע"י השטיבל. ואחרי שהשטיבל והת"ת עברו לרחוב וואן-ספאנגען, עברה ה"בנות" לבנין השטיבל והת"ת הישן מסי 11. בשנת תשכ"ג נרכש הבנין מס' 9 ובשנת תשכ"ד-ה וכו' עבר ביה"ס לבנין זמני, ושני הבתים מס' 9 ומס' 11 נהרסו ובמקומם נבנה בנין החדש - דאז - של ה"בנות".

כמנהל ראשון של ה"בנות" כיהן הר"ר **יצחק מענצער** הי"ו, ולאחר זמן נתמנו לגבאי ה"בנות" הר"ר **שמואל דארנבוש** ז"ל ויבלחט"א הר"ר **אברהם שמואל גראס** הי"ו והר"ר **סענדר פריעד** הי"ו. ובסופו של דבר קיבל את הניהול הר"ר **מתתי' וועבער** ע"ה שנשא את עולו של בית החינוך במסירות ובהצלחה מרובה. כיום מנהל את המוסד בהצלחה מרובה העסקן הרב **לייבל מאנדל** הי"ו.

לכו נא וראו את המבנה הענק והחדיש של קרית החינוך המתנוסס לתפארה ברחוב וואן-אימערזעל, וזאת בנוסף להמבנה הקיים ברחוב סטאם סטר. 11-9 - אלו הן תוצאותן הישירות של אותם עסקנים מלפני ארבעים שנה ששכרו קומת קרקע בתוך בנין דיירים כדי להנחיל לשבע התלמידות את מורשת ישראל בדרך ישראל סבא על טהרת היראה והצניעות!!

על אותם חסידים ואנשי מעשה מאותה תקופה דיבר בקדשו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (בעת סעודת ר"ח אד"ב תשנ"ב בעת שהותו באנטווערפען). וזה לשון קדשו: "חסידי בעלזא באנטווערפען היו מאז ומקדם הנחשונים - הראשונים שנתנו ידם אחרי השואה להקים ולבנות חסידות בעלזא מחדש ונשאו בעול של החזקת מוסדות בעלזא, הן בעיר זו והן בארץ ישראל, בשעה שעדיין לא היה להם אפילו לחם לאכול, וחסכו מעצמם פרוטה ופרוטה שיוכלו לנסוע לכ"ק מרן דודי זי"ע הקדוש, וגם אירגנו נסיעות ועודדו אחרים לנסוע, בשעה שעדיין לא היה כלל מושג כזה להוציא הוצאות גדולות על נסיעה לקבל פני רבו".

רשת מוסדות חסידי בעלזא באנטוורפען

בשנת תשל"ח ביקר בעירינו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, בביקור רב רושם והוד, ובמעמד רבני ואדמור"י עירנו, יצק את אבן הפינה לבית המדרש החדש והתלמוד תורה, שהתחנך בשנת תשל"ט, ומתנוססים לתפארה עד לעצם היום הזה ברחוב 'וואן ספאנגען'. מני אז חסידי בעלזא באנטוורפען לא מפסיקים להתפתח ובקצב מבורך. בתי המדרש של חסידי בעלזא בעיר הם חטיבה אחת של הרבצת תורה, חסידות ויראת שמים. בית היוצר ל'חסידישע יונגעלייט' מימים שעברו.

את המוסדות מנהל בתבונה ויד רמה יו"ר המוסדות העסקן הוותיק הרב **דוד גאליצקי** שליט"א, מי שליווה את כל שלבי התפתחות המוסדות למן הרגע הראשון. ומיושבי שולחן המזרח בחצר בעלזא המעטירה. לימינו עומד העסקן הדגול, מי שניהול המוסדות והחזקתם מוטלים על כתפיו, יומם ולילה לא ישבות, הרב **יעקב פרידעמאן** שליט"א, מנכ"ל המוסדות מזה שנים. חלק הארי של קיום המוסדות מגיע מכיסם הדחוק של אנ"ש חסידי בעלזא המוסרים את נפשם וממונם עבור החזקתם, ומנדיבי הקהילה ובראשם הנדיב הנכבד הרב **משה קאניג** הי"ו, עמוד התווך ומגדולי תומכי מוסדות חסידי בעלזא באנטווערפען ובעולם כולו.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א זכה לבקר בעירנו מספר פעמים לצורך הנחת אבן הפינה וחנוכת הבית של בית החינוך לבנות 'בנות ירושלים'. ביקורים רבי הוד שזכורים לרבים מתושבי העיר ולא במהרה ימושו מלבם. באותם ביקורים נלהבים הונחו היסודות להצלחתה הרוחנית של קהילת חסידי בעלזא בעירינו.

שמחת הכנסת ס"ת וראה
הראב"ד הגר"א שטערנבוך
שליט"א

חסידי בעלזא מחזיקים בעיר בשורה ארוכה **של** מוסדות תורה וחסד, שבתוכם מתחנכים מאות תלמידים ותלמידות. תלמוד תורה רחב ידיים בהנהלת המחנך הדגול הרב **פנחס קנובליך** שליט"א, בית ספר לבנות, כולל אברכים בראשות ראש הכולל הרה"ג רבי **משה שטארק** שליט"א, עם יותר משישים אברכים השוקדים בתורה בעמל רב שכבר הוציא מתוכו שורה של מורי הוראה ומרביצי תורה, וכוללי בוקר וערב. רק לפני מספר חדשים זכו חסידי בעלזא לחנוך את בנין הישיבה לצעירים החדש ורחב הידיים ברחוב 'לארמוניער' בראשות המנהל הדגול הרה"ג רבי **בערל שטיינער** שליט"א וראש הישיבה הדומ"ץ הרה"ג רבי **אהרן יהושע גראס** שליט"א, ואת השטיבעל החדש 'אהל משה' ברחוב לאנגע לעעם יחד עם הכתרת הדומ"ץ החדש הרה"ג רבי **שמואל מרדכי מאשקאוויטש** שליט"א, בהשתתפותו הנכבדה של **הרה"צ רבי אהרן מרדכי רוקח שליט"א**, בנו יחידו וחביבו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. זאת, בנוסף על השטיבעל המרכזי, בראשות הדיינים הרבנים הגאונים, רבי **שלמה זלמן וועבער** שליט"א ורבי **אהרן יהושע גראס** שליט"א, השוקק חיים כמעט עשרים וארבע שעות ביממה, בשיעורי תורה, ובאברכים ובעלי בתים, השוקדים על חוק לימודם.

בתי המדרש של בעלזא ומוסדות התורה והחסד שלה, הם לא רק עוגנים רבי עוצמה של תורה וחסד בעיר. אמונים על דרכה של בעלזא מאז ומעולם, חסידי בעלזא אינם מחזיקים רק טובה לעצמם, אלא דואגים גם למען הכלל. חסידי בעלזא באנטווערפען הם מה'נחשונים' לכל דבר שבקדושה וחסד המתפתח בעיר. עומדים בראש ארגוני החסד 'רכב' – הסעה לבתי החולים, 'שפרה ופועה' – מזון ליולדות, ו'עלים לתרופה' – עלון נפוץ לתורה וחסידות, (שהמכון המו"ל שוכן כבוד בעירינו), וכמובן, ארגון החסד המיוחד 'שוש אשיש' המארגן שמחות בצורה מכובדת ובמחיר הקרן, לכל אחד ואחד מתושבי עירנו. כמו כן רבים מאברכי חסידי בעלזא משמשים בתפקידי מפתח במוסדות התורה והחסד בעירינו, כשגולת הכותרת היא, כמובן, הכתרת מרן הרב שליט"א, פרי לתפארת משדה החמד של מוסדותינו הק', לתפקיד הרם של מרא דאתרא ורב אב"ד דקהילת 'מחזיק הדת' באנטווערפען.

Beis Din Zedek

of Kahal Machzikei Hadas E. Israel

בית דין צדק

קהל מחזיקי הדת בארץ ישראל

בס"ד חודש שמרבים בו בשמחה - שמחת התורה תשע"א לפ"ק.

נזר ועטרה לראש חכם

בהודות קודש וברגשי כבוד ויקר שלוחות ברכותינו הנאמנות מהררי ציון וירושלים, למעלת כבוד האי גברא רבה, הגאון החסיד המופלא ומופלג, חריף ובקי בחדרי תורה, מעמיד תלמידים הגונים עשרות בשנים, איש חי ורב פעלים להעמדת הדת על תלה ולהרחבת גבולות הקדושה, עטוהן ושפל ברך ונוח לבריות, פה מפיק מרגליות בהלכה ואגדה, שלשלת היוחסין, נודע בשער בת רבים לשם ולתהלה, כש"ת

רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל מעמד הגדול והנשגב של הכתרתו לכהן פאר בעיר תהלה אנטווערפן יע"א

בתור גאב"ד קהילת 'מחזיקי הדת' המפוארה

[illegible]

חילים לתורה ולתעודה, מתוך נחת והרחבת הדעת ורוב אוצר החזה, עד ביאת ינון במהרה בימינו.

[illegible] ידים, ובזכות הרבצת קרן התורה וקרן הקדושה יתברכו כרב חייא ורב הסדא ורב הונא, ולגדל דורות ישרים ומבורכים מתוך נחת, תחת כרביהם של מעלת כבוד הרב הגאון האב"ד שליט"א ומעלת כבוד דייני הקהילה הקדושה שליט"א.

הכו"ח בברכת התורה, הביד"צ דקהל מחזיקי הדת בארץ ישראל

נאם: [illegible] נאם: [illegible] נאם: [illegible] נאם: [illegible]

בית דין צדק * קהל מחזיקי הדת בארץ ישראל

לשכות הבד"צ:
ירושלים:
רח' יעקב שאלך 4
טל' 02-5014868
פקס 02-5019840
ת"ד 6711 מיקוד 91006
בני ברק:
רח' האדמו"ר מבעלזא 6
טלפקס: 03-5788762
אשדוד:
[illegible]
Jerusalem:
4 Kahal Shalal St.
Tel: 02-5014868
Fax: 02-5019840
P.O.B. 6711 Zip 91006
Bnei Brak:
6 Maharhav St. Bnei Brak
Telefax: 03-5788762
Ashdod:
[illegible]
Telefax: [illegible]

נראים בתמונה הגבאים

הרה"ח ר' לייבל פינקוסבייץ והרה"ח ר' חיים מנדל ז"ל

מעמד הכתרה

לכבוד
מרא דאתרא
מורנו הגאון
רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד
דחסידי דגור

נוסד בשנת תרפ"ט

בה"י

יום יג אדר ב תשעא

לכבוד

חברי קהילת מחזיקי הדת ותושבי העיר המפוארה אנטוורפן יצ"ו

אחדשה"ט וכט"ס

שמח ורחב לבנו לשמועה הטובה שקהילתכם זכתה להכתיר לראשה את רבכם פאר היחס הגאון המפורסם לשם ותהילה הגאון החסיד המפורסם רבי **אהרן שיף** שליט"א.

בהכנסנו אל הקודש פנימה נתונה לכם ולרה"ג רבי אהרן שיף שליט"א ברכתו של כ"ק **אדמו"ר מגור שליט"א** ברכת **"ברכה והצלחה"**.

תפילותינו וברכותינו שבזכות אבותיו הקדושים זי"ע יאריך ימים על ממלכתו ויזכה לסיעתא דשמיא והצלחה רבה בעבודת הקודש בהרחבת והרמת קרן התורה והעמדת הדת על תילה בקהילתכם הקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עד ביאת גואל צדק בב"א.

הבאים על החתום מטה

ישראל פישדין

דשק רבני גור

פנת יקרת

במסכת מגילה כ"ט. מלמדנו רש"י ז"ל שבית הכנסת הידוע בנהרדעא שבבבל "בי כנישתא דשף ויתיב" בנה יכניה וסיעתו מאבנים ועפר שהביאו עמהן בגלותן. מעין זה ניתן להאמר על בתי החסידים שנבנו אחרי החורבן בנוסח הישן. מייסדיהם הביאו אתם "אבנים ועפר" ממולדתם השוממה והחרבה. אבני יסוד ועפר מוכן לזריעה חדשה.

בית החסידים דגור באנטווערפען הוא דוגמא מובהקת לכך. קומץ שרידים הקימוהו על פי מסורת אבותיהם כמקום תורה ותפילה, מקום חיות והתחדשות, מקלט מחיצוניות העולם טרדותיו ודאגותיו. "אבנים ועפר" נתקבצו שם מערים ועיירות שבפולין ובעיקר מחצר הקודש מגור, בית מדרשו של האמרי אמת זי"ע ורישומו העמוק שלא נמחו מלב כל מי שהי' שם, אף לאחר שנות המלחמה האיומות.

זכרנו ימים מקדם, שנות טל ילדות ובחרות, אז היה לנו השטיבל כבית מחוץ לבית ואולי אף יותר מזה. כשנכנסת לשטיבל נכנסת לעולם קדום, הקירות ספוגים היו קול תורה וניחוח של חסידות. כמה וכמה לומדים מופלגים היו שם, יהודים בעלי ערך שנפשם חשקה בתורה וחסידים בעלי תוכן ופנימיות. יזכרו נא לעד שתי דמויות הוד שלא השאירו זש"ק, הרה"ח ר' יצחק מאיר לעזער ז"ל איש אשכולות ונקי דעת, ידיד נפשו של הגה"ח ר' גד'ל אייזנגער ז"ל, והרה"ח מאיר בודנער ז"ל מעיר רישא, ת"ח מופלג תלמידו של הג"ר מאיר אריק זצ"ל.

ואכן משעות בוקר המוקדמות למדו שם בשקיקה וגם בערב ובלילה לא נדם ניגון הגמרא המתוק. בשבתות וימים טובים שרר בשטיבל טעם עליון של תורה וחסידות. מה יקרו שעות ה"הפסקה" גרושים בלימוד הלכה ואגדה, שעות אלה שלמדתי עם אבא ז"ל נחרתו עמוק בלב. מה נעמו שעות אחרי הצהרים של שבת, סעודות מלוה מלכה [בניצוחו של רבי שלמה זלמן לעהרער ז"ל - לימים ראש הקהילה] וסעודות מרעים בכל עת מצוא. אוירה של שמחה ורוממות שלטה אז בכל פינה.

מושגים של הבדלי גיל כמעט ולא היו. למדו וישבו יחד אברכים עם בעלי בתים מבוגרים ואף זקנים עם נערים עסקו בתורה מתוך חיבה. כשלמדנו בערבים בשטיבל ולא נתבררו לנו

חסידי גור מאנטורפען במרימבאנר אצל כ"ק מרן הא"א זצ"ל
משמאל מרבי ליפשיץ, משה זעליג קאנר, חיים פינקלשטין חתן ר' יאל סופר, גרש'ן ראזנבאום, הרבי אמרי אמת
ברוך נערטלר, שמואל ברונר ש"ב.

דברי הגמרא, הלכנו משלחן לשלחן עד שמצאנו את האיש שיסביר לנו הכל לאשורו. הקירבה לבחורים ולנערים בכלל השאירו עליהם רושם חזק וחיזקו את אישיותם. רבי שלום דוד הורוביץ שיחי' [כיום "אברך כולל" שקדן בבני ברק] שהי' אז מחשובי העסקנים בעיר, התייחס אלינו כחבר וידיד. עוד מהדהדת באזנינו הכרזת רבי יענקל ברנדייס שיחי' [ממייסדי השטיבל] בעת סעודות האושפיזין, לדאוג לבחורים - "פאר די בחורים"!

עמודי התווך באותם הימים, היו הגבאים רבי חיים מאנדל ז"ל ורבי לייבל פינקוסביץ ז"ל. בעינינו היו אז אלה מעין דוגמת "משה ואהרן" של השטיבל. ר' חיים הי' מופלא בתורתו, גיבור חיל בחסידות וידען עצום בהרבה מקצועות התורה, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, ספרי אגדה וחסידות, מנהגים ותולדות. יד חזקה היתה לו בהנהגת השטיבל על פי ערכי היהדות, לפעמים בבחינת יקוב הדין את ההר. כילדים פחדנו מגבר בגוברין זה, אבל במשך הזמן עמדנו על גדלותו, אהבתו המסותרת וחינו המיוחד. נזיפת "האסט נישט וואס צו טון?!" שימש לנו מוסר נוקב שלא ללכת בטל ולעסוק בדברים של מה בכך.

ר' לייבל ע"ה משרידי ווארשא הי', פליט המחנות וממקימי עולה של חיי תורה במחנות הפליטים שלאחר החורבן. אביו הי' הגבאי של השטיבל הידוע בנאלבקי 9 בו למדו מאות אברכים ובחורים יומם ולילה. ר' לייבל, איש חכם וחסיד בנוסח הישן, הי' סמל של רחמים, אהבת הבריות ונועם הליכות. חיוך נעים הי' שפוך על פניו תמיד. היטב זכורות למתפללי השטיבל, תפילותיו בימים הנוראים שהרטיטו את הלבבות.

רושם עז נשאר מימי ביקורי כ"ק מרן הלב שמחה והפני מנחם זי"ע ויבלח"א כ"ק אדמו"ר שליט"א גם לפני תקופות הנהגתם. שבתות נוראות הוד היו אלה, הדרא דלא איפשר למיפרט בשפוותא. כמו כן זכינו אז להרבה ביקורים של גדולי הת"ח וראשי הישיבות דחסידי גור כא"י שבאו למען המוסדות והרבה השפיעו עלינו מתורתם ואף בשיחת החולין שלהם.

הדברים דלעיל נכתבו בזכרונות נעורים ממי שכבר עזב את העיר לפני שלושים שנה. אכן אין אלו דברי זכרון בלבד, אלא דברי הערכה לפנת יקרת אשר מוסיפה עד היום להיות בית מוקד לתורה ולחסידות, ביתר שאת וביתר עז. לא יספיק הגליון להזכיר כל כל הדמויות היקרות אשר היוו חלק בלתי נפרד מהשטיבל והשתתפו בו בלבבם נפשם ומאודם. הרבה הרבה ספסלים ניתוספו מאז, הרבה בחורי חמד ואברכים חשובים מוסיפים אבנים טובות ומרגליות לכתרו של מקדש מעט זה, המפאר את העיר כבר יותר מששים שנה.

יעקב משה בן לאמו"ר ר' ישראל הלוי קנר ז"ל שהיה מילידי וויעליטשקע במחוז גאליציע ולאחר ששרד ממחנות ההשמדה היה מתפלל עד אחרית ימיו בביה"ח דגור באנטווערפען יצ"ו

הגבאי הרה"ח ר' לייבל פינקוסביץ ז"ל

הגבאי הרה"ח ר' חיים מנדל ז"ל

עוד לפני המלחמה, משנת תרפ"ט, היה באנטווערפען יצ"ו שטיבל של חסידי גור ברחוב וואן ספאנגען (איפה שהיום נמצא ביהמ"ד דחסידי בעלז). עוד לפני זה בשנת תרפ"ב ביקר אדמו"ר הבית ישראל זי"ע בעיר והתאכסן ברחוב שארלאטאליי אצל אחד מחשובי גור דאז ר' קאפעל שפירא ז"ל חבר הנהלת הקהילה וחתנו של המרא דאתרא דפה הדה"ג ר נח צבי אולמאן זצ"ל.

בשנות הזעם נתפרדה החבילה ורוב מנין ורוב מנין של הישוב עלה על המוקד על קידוש השם במחנות ההשמדה הי"ד.

לאחר השואה נתייסד שוב השטיבעל זמן לא רב אחר שבאו פליטי המחנות ועצמות היבשות לאנטווערפען. קומץ חסידים ואנשי מעשה חסידי גור שגרו בעיר וכדאי להזכירם בשמותם ז"ל (ואין מוקדם ומאוחר) : ר' ישראל פסחאוויטש, ר' יוסף נאגעל, ר' ישראל קארנפעלד, ר' בעריש ובנו ר' שלום גאלדקארן, ר' לייבל פינקוסעוויטש, ר' יצחק פלוטשעניק, ר' פישל טאהלער, ר' משה מענדל ראפאפארט, ר' לייבל דאמב, ר' יוסף בארנשטיין, ר' חיים פינקעלשטיין, ר' מענדל ליפסקער ויבל"ח ר' שלום דוד האראוויץ ור' יעקב בראנדעס ני"ו חשבו הרבה על הקמת השטיבל אבל לא בא לידי מעשה

אולם בשנת תש"ח הגיע לביקור באנטווערפען כ"ק אדמו"ר ה"לב שמחה" זי"ע אשר עודדם והמריצם בתום לפתוח את בית החסידים, וברכתו היתה בבחינת ה"מכה בפטיש" ו"גמר המלאכה". השטיבל היה לעובדה קיימת.

ראשיתו היתה מצער, בשני חדרונים שכורים,{ברחוב טערליסט, בצד בית המדרש מוריה} וה"לב שמחה" היה בבחינת ה"עשירי" שהשלים את המנין". אולם קמעא קמעא גדל הציבור, נוספו מתפללים חדשים, מהם כאלה שזכו בימי הנעורים לערוך לכל הפחות

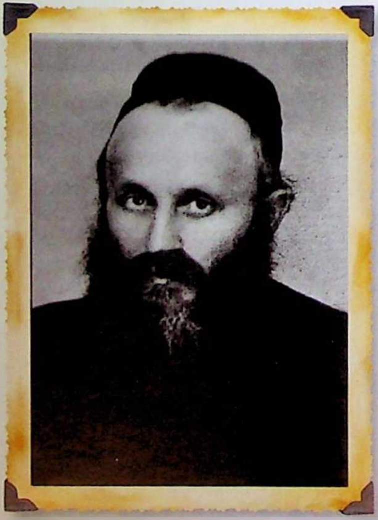
הרה"ג ר' אברהם יוסף פסח (פסחוביץ) זצ"ל

"נסיעה" חד-פעמית לגור, ומהם אשר רק שמעו מרחוק את שמע החסידות. השטיבל הפך להיות הבית השני של באי שעריו.

סדרי התפילות ושיעורי התורה בשבתות ובימות החול נקבעו כמובן מאליו בנוסח גור המקורי. היה זה שטיבל כהלכתו בצלמו כדמותו וצביונו של כל אחד מעשרות השטיבל'ך שהתקיימו בווארשא לפני המלחמה, עם הזמירות והניגונים, ההפסקות ללימוד התורה, עם סעודות "רעוא דרעוין", "מלוה מלכה", ושאר יומין דפגרא, מתוך אחוות-רעים ("היימישקייט") מופלאה, והתקשרות לאדמו"ר האמרי אמת זי"ע היושב בירושלים, ואחריו אל בניו האדמו"רים ממשיכי שושילתא דדהבא.

בשנת תשכ"ב הגיעו יחד הרבי בעל הפני מנחם זצוקללה"ה עם הגאון ר' יצחק פלקסר זצ"ל מראשי ישיבת שפת אמת[1] לטובת איחוד מוסדות גור.בשליחות אחיו מרן הרבי הבית ישראל.

למותר לציין את הרושם הכביר אשר הביקור השאיר על המתפללים וגם על תושבי העיר.

בשנת תשכ"ז בט"ו שבט התקיימה באנטווערפען וועידה לכלל חסידי גור באירופה למען חיזוק הדת. בעל הפני מנחם הגיע בשליחות אחיו מרן הבית ישראל לקחת חלק באסיפה ובטרם הגיעו, במסגרת ההכנות הקדחתניות שנעשו למען הצלחת המאורע שיגר בעל הפני מנחם איגרת שנדפסה בספר (אוצר מכתבים צח) "..... ועידת התאחדות אנ"ש כנסיה לשם שמים שארית הפליטה של אנ"ש למען התורה ותסידות ויראת שמים"

באתו הזדמנות, קבל מרן הרב בעל המרא דאתרא הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל את פני הצדיק בנאום מרגש בבית הכנסת הגדול, הוא תיאר בהתרגשות את ממלכת גור מלפני השואה אשר הוא מרן הרב זצ"ל זכה לראות אותה בתפארתה ואין כאן המקום להאריך, רק נציין שבחג השבועות האחרון לפני המלחמה האיומה הגיע מרן הרב קרייזווירטה זצ"ל להסתופף בצל קדשו של בעל האמרי אמת, ואפילו זכה בעת שעברו להתברך ב"גוט יום טוב" להעלות שאלה בעניני בכור ולקבל תשובה (ג' תירוצים), תוך שניות מספר.

וירד משה מן ההר אל העם. מפעם לפעם זכו בני אנטווערפען ובפרט חסידי גור לימי חיזוק ועידוד. האדמורי"ם זצוקללה"ה בעל הלב שמחה ובעל פני מנחם, ולהבלחט"א האדמו"ר שליט"א נענו לבקשת החסידים ונאותו לבקר בעירנו ובכך לחזק את הקשר וגם לתת הזדמנות לאלה אשר קשה עליהם טילטולי הדרך מאיזו סיבה שהיא, בכדי לחסוך הוצאות נסיעה, שהיה, וחסר ימי עבודה, בפרט בזמנים אשר כל פרוטה חשובה לכלכלת הבית.

בהזדמנויות אלה ביקרו גם בבתי אדמור"י פשעווארסק לדורותיהם, החל מהצדיק ר' איציקעל והאדמו'ר ר' יענקע'לע זצוקללה"ה ולהבלחט"א האדמו"ר פשעווארסק שליט"א, אשר

[1] מח"ס שערי יצחק ראב"ד אגודת ישראל וחבר מועצת גדולי התורה

בד"כ התזירו ביקור גומלין. האדמו"ר ר' יענקע'לע זצוקללה"ה חיכה לבעל הלב שמחה בחוץ והכין את עצמו לביקור במלוא ההתרגשות.

גם בקרו במעונותיהם של הדיינים וכל הביקורים תרמו להגדיל תורה ולהאדירה. גם זקני החסידים זכו לארח את האדמורי"ם כגון ר' פישל טאהלער (אשר שימש הלב שמחה פה כסנדק אצל אחד מצאצאיו), ר' ליבל פינקוסביץ, ר' חיים מאנדעל, ר' יוסף נאגעל, ר' ישראל קארנפעלד, והנדיב ר' איטשע פלוטשעניק זכר כולם לברכה.

בחודש אלול תשל"ח כאשר בעל לב שמחה הגיע לפה, בביקורו הראשון אחרי שקבל על עצמו את ההנהגה ושימש כאדמו"ר של אלפי חסידים ואנשי מעשה עמד על כך לבקר בבית ר' יעקב יוסף שרייבער ז"ל (חותנו של הרה"ח ר' מנחם מענדל פראנק הי"ו) אשר שימש כבעל האכסניא שלו בחג הפסח בשנת תש"ט.

על אף הביקור הקצר, קיבל הרבי הלב שמחה במשך זמן את כלל תושבי העיר לעצה ולברכה ובמרכזם את כלל אנ"ש. גם ביקור זה הותיר רושם על תושבי העיר.

בשנת תשל"ז הגיע לכאן לביקור קצר לשבת כ"ק מרן אד"ש בשליחות אביו מרן הלב שמחה וכעשרים שנה אחרי זה, זכינו לביקור בשבת חיי שרה תשס"ח.

לא ניזיל כרוכלא ונזכיר את כל התאריכים אשר בו ביקרו האדמורי"ם באנטווערפען אך נוכל לקבוע בוודאות את הצד השווה שבהם שכל ביקור טמן בחובו התרגשות שמחה וימי התעלות.

בסביבות שנת תשט"ו הגיע מבריסל הגאון רבי עקיבא אשר ליפסון זצ"ל ונתמנה לכהן כדיין בקהילתנו "מחזיקי הדת" בעיר. כמו כן נבחר לשמש כדומ"ץ בבית החסידים.

כשהגיע הגאון ר' טובי' וויס שליט"א כעת גאב"ד ירושלים לגור באנטווערפען, בחר לו את השטיבל דחסידי גור למקום תפילתו וקבע שם שיעור לרבים והי' למורה הוראה בביה"ח. ומאז קרוב לארבעים שנה שימש שם כמורה הוראה, נתן שיעור בשטיבל והיה לדמות רוחנית במקום.

אחרי שעבר לירושלים לשמש כגאב"ד העדה החרדית הורגש מחסור בסמכות רוחנית, נתמנה הרה"ג ר' אברהם יהושע לאזענגא שליט"א להמשיך במקומו. ואכן הוא משקיע כח רב ומרץ להרים קרן

כ"ק מרן אדמו"ר בעל הלב שמחה זצוק"ל בצירנו - בשנת תשל"ה

בית המדרש דחסידי גור - אנטוורפען

Antoon Van Dyckstr. 43

ב"ה

הננו מתכבדים בזה להזמין את כבודו

למסבת

קבלת פנים ומלוה מלכה

לכבוד הרה"ג החסיד

מוה"ר פנחס מנחם אלטר שליט"א

בן כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל זי"ע

ראש ישיבת שפת-אמת בעה"ק ירושלים תובב"א

בהשתתפות

הרב הגאון מוה"ר ר' חיים קרייזווירט שליט"א

ראב"ד דפה

אשר תתקיים אי"ה במוצש"ק פ' יתרו י"ז שבט ש.ז. בשעת 9 בדיוק
באולם של בית הכנסת הגדול "מחזיקי הדת" אסטן סטר. 43

ברגשי כבוד

הגבאים

התורה והקדושה בקרב החסידים. תלמיד חכם וחסיד אשר יודע את אשר לפניו, אוזן קשבת פיקח ובעל מדות תרומיות.

עמודי התווך ובריחי התיכון של הביה"ח היו הגבאים הרבני הרה"ח ר' לייביל פינקוסביץ ואתו עימו הרה"ח ר' חיים מנדל ז"ל וכדאי להקדיש כמה שורות לדמותם.

מהגבאי החשוב הבלתי נשכח ר' לייבעל פינקוסביץ ז"ל, אשר נתן את כל כוחו ליסוד השטיביל,והיה מהנחשונים בהקמת בית מקדש מעט. מקורב היה אצל כל גדולי ישראל , ובמיוחד אצל אדמורי בית גור.

כעסקן נודע של אגודת ישראל מראשי המחנה בכל תחום כאן ובאירופה בכלל, בר אוריין ובר אבהן , בעל תפילה וותיק עם רגש, אשר עוד טעם מהניחוחות אשר מלפני המלחמה גדל בבית חסידי חריף בווארשא הבירה, אשר אביו נמנה בין המקורבים ביותר בחצר גור.

פעילות ענפה נוספת הקדיש בין כתלי השטיבל באנטווערפען גופה, שם ראה מול עיניו לא רק את הציבור ככלל, כי אם התעניין אישית ובפרטות במצבו של כל יחיד מבין המתפללים. בכל ימות השנה, ובמיוחד לפני חג הפסח, עלה בידו לברר – בתחבולות מחוכמות שהיו ידועות לו בלבד – איך הוא מצבם הכלכלי של פלוני ופלוני, אשר חשד כי אין בביתם את המינימום הנחוץ להכנת צרכי החג. בחשאיות גמורה דאג לגייס ממקורות שונים את העזרה הכספית הדרושה, "מעות חיטים", ולהעבירה בעוד מועד אל הנזקקים בצורה מכובדת, מבלי שאיש זולתו ידע על כך. נפטר בשם טוב בט"ו תמוז תשל"ט יהא זכרו ברוך

ככלות השנה הראשונה מפטירת ר' לייבל, הגיע בנו ר' אברהם מרדכי יבלח"ט לארץ ישראל, לרגל ה"יארצייט", ועבר לפני התיבה בתפילת ערבית בבית המדרש בו התפלל ה"לב שמחה" זי"ע. עם תום התפילה פנה הצדיק לעבר בנו, הוא כ"ק האדמו"ר שליט"א, ואמר: "הנך זוכר את לייבל? הוא היה אוהב תורה ואוהב ארץ ישראל!".

הגבאי הגה"ח ר' חיים ז"ל, דמות הוד שריד לחסידי קמאי ידען עצום בנגלה ובנסתר, דאג בכל לב ונפש לצביונה החסידי של השטיבעל ושהכל יתנהל ע"פ הדרכת רבותינו תורה וקדושה במקום אחד.

בכל שבת לפנות בוקר בשעות המוקדמות מאוד התאספו צעירים צורבים שביקשו להתעלות בבית הגבאי ר' חיים מאנדל ז"ל ולמד אתם בתורה ובחסידות.

לאחר מכן באו והתאספו בשטיבל ללמוד לפני התפילה,מדי שבת בשבתו. ומדי יום בימו. לא פעם זוכרים אנו את השליחות שקיבל

כ"ק מרן אדמו"ר בעל פני מנחם זצוק"ל עם הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל בבית הנגיד מו"ה ר' יצחק פלוטשעניק ז"ל

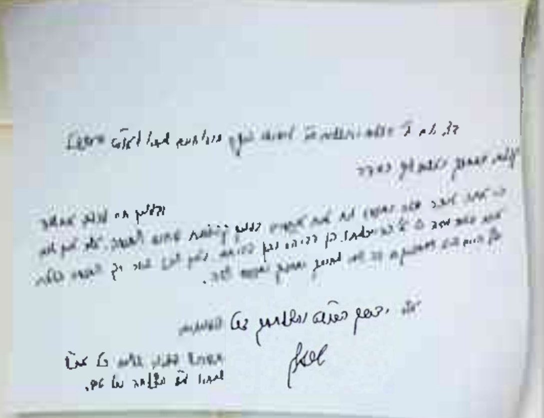

ב"ה יום ג' בשלח ירושלים ת"ו לידידי היקר מוה' חיים שיחי' לאוי"ט מאנדל
קבלתי מכתבך ואשיב לך כסדר

ובענין חיי עולם אחשוב

כי אתה זוכר מזה ותזרז גם את אחרים בענין קביעת עתים לתורה. אשר אין שום אדם פטור מזה כל א' כפי יכלתו. הן בביה"ח והן בביתו. ואין לנו שיור רק התורה הזאת ועץ חיים היא למחזיקים בה למי שתומך ומחזיק ומזרז לזה.

א"ד ידידך הדוש"ט והצלחתך בכל הענינים
חתי"ק

תדרוש בשלום כל אנ"ש
שיהיו מב' הצלחה וכל טוב.

מכתב כ"ק מרן הבית ישראל זצ"ל אל הרה"ח ר' חיים מנדל ז"ל משנת תשי"ב

בשם מרנן אדמורי בית גור, לחיזוק אנ"ש דכאן אם במכתב או בשליחות בע"פ. זכור לכולנו את המכתב קודש שקיבל ממרן הב"י זצוק"ל שבה מבקש לקבוע עיתים בתורה הן בבית החסידים והן בבית.{כפי הצילום דלהלן}

עד סוף ימיו נשא בעול השטיבל בגבורה ודאג לצביונו וגם רבים נתעוררו מתפילותיו הנלהבות בעת ששימש כשליח ציבור בימים הנוראים. קרוב ומקושר הי' לאדמו"י בית גור בכל נימי לבו ומהם שאב את ההשראה ומסרה לרבים. לימים סיפר החסיד רבי יחזקאל בינער שנכנס פעם למרן הפני מנחם, וברצונו הי' לגרום לו נחת רוח וסיפר לו על הרמה הרוחנית הגבוהה של השטיבל באמרו שבבית החסידים באנטווערפען לומדים תורה, אך עיקר זה השקט והמשמעת בעת התפילה. אמר לו הרבי "יא הכל בזכות מורי ואחי מרן הבית ישראל, אשר השתית את נושא התפילה בכל עצמתיו. ואכן שם יש לנו אחד ששומר על זה, הגבאי רבי חיים מנדל ז"ל". עד סוף ימיו ובשארית כוחותיו עמד על המשמר בכל עניני השטיבל ביד רמה, והי' גם דוגמא למופת לדור הצעיר על דמותו של פארצייטישע חסיד. בצוואתו ציוה שלא להרבות בשבחו רק שהיה שליח רבותינו זי"ע עבור מוסדות חסידי גור וגבאי בית החסידים למעלה מיובל שנים.

הגבאים שימשו כתובת טבעית לכל מוסדות חסידי גור בארצנו הקדושה וברחבי תבל, הישיבות והכוללים, הת"תים ומפעלי החסד, שפנו אליהם בבקשות לגייס עבודם תרומות בקרב אנ"ש ואצל בעלי-יכולת בקהילה המקומית. והם נענו בחום לב לכל קריאה ובקשה.

בשלהי שנת תשמ"א ניגשו המתפללים לגבאי הרה"ח ר' חיים מאנדל ז"ל, שאי אפשר להמשיך כך, נקלענו בשטיבעל למצב מביך הגובל ממש בבזיון וזלזול, הכול מוזנח רטוב ושבור,מכף רגל ועד ראש אין בו מתום , ולא עוד הצבור מתרחב והמקום פה צר מלהכיל את הגידול הטבעי כ"י, הגיע זמן לעשות מעשה ולחפש מקום לאיכלוס את כלל המתפללים במקום נרחב כנאה וכיאה לבית מקדש מעט.

ר' חיים לא ידע איך להגיב חשש מהעול הכספי שיפול על כלל המתפללים, אך שם מבטחו בשם, בידעו ממילא שאין הרבה ברירות כולם נרתמו למצוא מקום מתאים ובס"ד נכתב ונחתם חוזה לרכישת מקום אשר עד היום משמש כבית לתורה ולתפילה. בתחילה העיבה על השמחה שאלת השאלות כסף מנלן אך מן השמים האירו את עיניו והעירו את טוב לבו של הנגיד ר' יעקב יהודא רוזנקראנץ הי"ו אשר הבטיח לקחת על עצמו את מחצית העלות של רכישת ובניית השטיבעל. ובכך למעשה התחיל כל שלב בנית השטיבל.

על הטוב יזכר גם הנגיד ר' יצחק פלושעניק ז"ל תלמיד ישיבת חכמי לובלין, אשר הוזיל מכיסו ממון רב לכיסוי הוצאות בניית ארון ספרים ענק, שולחנות וכסאות ונתן מהונו ומזמנו להמשיך את הקמת השטיבל אשר הוא עצמו היה בשעתו אחד ממקימי השטיבל בשנת תש"ט,ורבות הזכיות להקמתו ולהרחבתו. וב"ה שזכינו לראות את בניו ממשיכים בדרכו להרמת ולהרחבת בית החסידים,ובכל דבר נצרך הם עומדים ומסייעים.

את יתר ההוצאות נשאו בעול שאר מתפללי בית החסידים, אשר נענו וקיבלו ע"ע לעזור ולסייע.

וכשם שבגשמיות נתרחבו גבולות הביהמ"ד, כך נתרחבו יותר ויותר גבולות הקדושה בשטיבעל, ומאז ועד היום ב"ה בית החסידים גדל והתגדל ברוחניות ובגשמיות, וגם קיימים בה כוללים לאברכים, וקול התורה נשמע בבוקר ובערב, כאשר עשרות האברכים יגיעם ולומדים בתורה ובחסידות, השטיבל מהווה מוקד גם לשאר צורכי תורה מכלל העיר, שבאים לכאן כדי לקבל ולהרגיש את חשקת התורה.

והברכה אחת היא שה' יתן לנו כח ועוז להמשיך בעבודתו בקודש עד יבוא ינון בב"א.

ישראל צבי יאיר

בהה״ק אדמו״ר זללה״ה זי״ע

מאלכסנדר

בס״ד, יום רביעי נ׳ אדר ב׳ תשע״א

הנני לברך מקרב לב ונפש חפצה את ידיד נפשנו פאר מקרושים הגאון החסיד מורנו **רבי אהרן שיף שליט״א**, רב בית מדרשינו ׳ישמח ישראל׳ באנטוורפן, להבחרו לכהן פאר לרב אב״ד דק״ק מחזיקי הדת אנטוורפן יע״א. חפץ ה׳ בידו יצלח כאוות נפשו וכשמו אהרן שושבינא דמטרוניתא אוהב שלום וכו׳ אוהב את הבריות ומקרבן לתורה ולאביהם שבשמים.

בידעו ומבירו קאמינא ואיישר חיליה על כל המפעל הגדול בהרבצת תורה ויר״ש בבית מדרשינו ׳ישמח ישראל׳ בהוראה והדרכה בעצה ותושיה לכל יחיד ולציבור כולו. עם שיעוריו המצויינים ובמתק נועם אמריו מדי יום ביומו ובשבתות ויו״ט, זה רבות בשנים בהם פעל גדולות ונצורות.

קזכו ליה לרב האי גאון להיות עטרה לראש קהילה קדישתא הדין לאספם ולהקהלם ולקומם עדתם בהעמדת משפטי הדת על תילם כמשה רבנו בשעתו, הוא משה הוא אהרן, להמשיך וללמד תורה לישראל לאחדם ולייחד לבם לאביהם שבשמים.

אשרי הקהל אשר שמוהו עטרה לראשם, יזכו ליהנות מתורתו וחכמתו, ולייסד כל עניני הקהילה בהדרכתו ובנועם עצתו, כיאה לקהילתכם המעטירה.

ואסיים בברכה, יאריך ימים על ממלכתו, מאן מלכי רבנן, בבריות גופא ונהורא מעליא, בשובה ונחת, בשובע שמחות ורב ברכות עד ביאת גואל צדק משיח ה׳ ב״ב

כ״ד אוהבו ומוקירו המצפה להצלחתו

ישראל צבי יאיר בן כ״ק אדמו״ר זצללה״ה מאלכסנדר

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בית החסידים
אלכסנדר

נוסד בשנת תרצ"ו

שמואל אברהם נוסבוים

לכבוד יום הכתרת מורנו ורבנו מרא דאתרא שליט"א עומד וועד הקהילה להוציא בעזהשי"ת ספר זכרון - דברי הסטוריה על הקהילה, תולדות הרבנים שכהנו, כשרות ,עירוב וכו', אי לכך נתבקשו גבאי בתי הכנסת בתי המדרש והשטיבעלעך, להעלות עלי ספר סקיצה וקצת מירע מהנעשה והנשמע בין כותלי מקום תפילתם.

שמחים אנו לעשות רצון חברינו המכובדים ובלב הומה ונפש חפיצה לסקור קצת למען הצבור, זעיר שם וזעיר שם, ולספר על בית המדרש אלכסנדר דפה.

בית החסידים נקרא ע"ש בעל "ישמח ישראל" זת"ע בראשות כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכבר למעלה מעשור כמדומני י"ג שנים תחת ההנהגה של מורינו ורבינו שליט"א.

בית המדרש שוקק חיים מהשעות המוקדמות של הבוקר עד אחרי חצות הלילה. קול התורה נשמע שם במשך כל שעות היום כמעט ללא הפסקה, מנינים לרוב, ארבעה בבוקר ולפעמים חמשה, כנ"ל מנחה וערבית, שיעורי תורה, מפי מגידי שיעור בעלי שיעור קומה, חבורותות וסתם יחידים הנהנים להכנס ומוצאים שם את מקומם עם בית עקד ספרים מכובד ומסודר. כל אחד מתקבל בחמימות ומרגיש מיד כבית.

כידוע בית החסידים הוקם בשנת תשמ"ח לפ"ק על פי בקשתו והוראתו המפורשת של כ"ק אדמו"ר בעל "אמרי מנחם" זצוקללה"ה, דבר אשר בדרך טבעית היה חסר סיכוי, באנטווערפען לא היו כזמן ההוא אפילו מנין חסידי אלכסנדר, ולכולם היה מקום קבוע לתפילתו כל אחד הרגיש נוח ולא היה חסר לו כלום מבחינה חברתית לכולם היו שיעורי תורה קבועים וכו',

אך כמו חסידים מסורים אשר דבר הרבי היה קדוש בעיניהם, נרתמו לעבודה, זה בכה וזה בכה, ובתוך זמן קצר יחסית הוקם בית תפילה לתפארת. הכל מתוך אמונה פשוטה ולקיים רצון צדיק ללא הרהור וללא ערעור, והנה התברר שכ"ק הרחיק ראות וב"ה אחרי "אך" טוב וחסד שנים בית המדרש אלכסנדר נהפך לפנינה ופינה המעוררת השתאות בעירנו והדברים ידועים ומפורסמים.

אמרנו ענינו להביא רשימה שהוכנה אך לא פורסמה עקב בעיות טכניות לרגל הכנסת ספר תורה לשמו ולזכרו של ציס"ע רבנו הקדוש והטהור מרן בעל "אמרי מנחם" זצוקללה"ה בשנת תשס"ט לפ"ק .

והנה מה שהעלינו אז:

עש"ק לסדר "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" כה באדר עש"ק מברכין את החודש אשר ישועות בו מקיפות, ש'נת ס'ימן ט'וב לפ"ק, פה אנטווערפען יצ"ו.

לקראת היום הגדול בו נתכבד בע"ה בביקורו של אדמו"ר שליט"א לרגל הכנסת ספר תורה לבית החסידים לשמו ולזכרו של צים"ע רבנו הקדוש והטהור מרן בעל "אמרי מנחם" זצוקללה"ה העלתה הועדה המכינה רעיון שאולי הזמן גרמא להרחיב קצת ולפרט את הפעילויות השונות בבית מדרשנו. נתבקשתי ע"י גבאי בית המדרש לקחת ע"ע את עריכת הדברים ונעתי בשמחה כאות וביטוי להכרת טובה.

כדי לשתף את האורחים החשובים, הי"ו, שהגיעו במיוחד מארץ ישראל ארצה"ב לונדון שווייץ ואפילו מפולין למאורע החשוב לשמוח אתנו משוש, מוציאים אנו לאור חוברת זו ומפיצים אותה כדי שתפרוס לפניהם את הפן הרוחני ואת הצד היפה והנהדר בו מתנהל השטיבל הראשון ע"ש אלכסנדר בחו"ל פרי יסודו ויוזמתו של כ"ק אדמו"ר בעל "אמרי מנחם" זצוקללה"ה ואולי יראו ויתעוררו גם הם ויאמצו רעיונות דומים ואחרים בבחינת "קנאת סופרים תרבה חכמה" ואנו מצדנו נשמע מהם רעיונות כדי להגדיל תורה ולהאדירה. והיה זה שכרנו.

והננו להקדים להדגיש תזור והדגש שאך ורק כוחו של אותו זקן בעל "אמרי מנחם" וזכות בעל הישמח ישראל, זת"ע אשר על שמו נקרא בית החסידים הוא הנותן לנו כח לעשות חיל והביא את בית החסידים לאן שהוא עומד כיום.

מבחר השיעורים הנמסרים מדי יום ביומו, מגוונים ביותר, אך גולת הכותרת היא כמובן שיעור הדף היומי הניתן ערב ובוקר בכל יום תמיד פעמיים באהבה כולל בשבתות ובימים טובים ובימי הפגרא השונים ע"י מורנו הרב הגאון מרא דאתרא הדין ר' אהרן שיף שליט"א. בבוקר השכם כשעה לפני תפילת שחרית ובערב בשעה 18.00. שני מנינים לפחות משתתפים ומגיעים בקביעות וב"רגש" (ר'וח ג'שם וש'לג).

כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא

אחרי תפילת שחרית ביוזמת ובקשת אחד המתפללים החשובים הרה"ח ר' יואל שטרנגר הי"ו מוסר הרב שליט"א הלכה או שתיים בע"פ לפי סדר השו"ע או מענינא דיומא, בשילוב ידיעות מענינות מסביב, והכל בצורה מתומצתת ובקיצור נמרץ, ולא אחת מתפתח מו"מ הלכתי מעניין, שאלות מתעוררות, מתבררים פרטים שונים, חדשים וגם ישנים ומדמים מילתא למילתא וכו'.

וכך גם כל שבת בבוקר לפני קריאת התורה מקיף רבנו נושא שהועלה במשך השבוע אם זה בחושן משפט ("ועשית חשן משפט מעשה חושב") באבן העזר או מקצוע אחר הרב שליט"א מקיף ומרחיב את השאלה על כל היבטיה, הצבור משתתף מעיר הערותיו, מעלה את השערותיו, מנסה למצוא פתרון הגיוני, שואל כענין ולבסוף רבנו משיב כהלכה. אין לתאר את החיות ואת ההשתתפות מצד צבור המאזינים. בדרך כלל כסיכום, מצליח רבנו שליט"א להביא את הנידון לכדי מיצוי והצבור יכול לעמוד ולהתפלל מתוך הלכה פסוקה.

... ונשמע קולו "בבאו" אל הקדש ..."ובצאתו" (שמות כח לה)

מדי שבת בשבתו בין מנחה לקבלת שבת נושא הרב שליט"א דברים מענינא דיומא לפי סדר פרשת השבוע ובד"כ מנצל הרב את הדקות להשמיע מסר ומוסר בענינים שונים ודברי חיזוק בדברים הטעונים תיקון קטן או אפילו תיקון גדול, דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב והכל בצורה מענינת ועניינית, בשקט ובבטחה בבחינת "דברי חכמים בנחת נשמעים" סגולה בדוקה כשנאמרים בנחת כד"כ נשמעים, וכך גם כל שבוע בסעודה שלישית סעודת הרעוין דרעוין נוגעים הדברים והמסרים בענינים שונים בפן נעלה יותר מהשגותנו בעבודת השם עפ"י דרך החסידות.(וטוב שישמעו הדברים שלפחות נהיה מודעים שאין סוף וקץ להתעלות על במתי התורה והיראה ולא להסתפק במה שיש כביכול ולהסתובב בהרגשה נעימה לאמר שלום עלי נפשי כי "מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאתי")

מנהג יפה הנהיג רבנו בערב שבת קודש לנצל את השעה ואת ההזדמנות ובטרום דבריו מזכיר בד"כ את בעלי הבתים שזכו שהשמחה שרויה במעונם ולאחל להם מזל טוב ורב ברכה, כן ירבו השמחות של שמחה בכל בתי ישראל.

והננו להוסיף ולציין כאן נימה אישית להעיר ולהאיר בהתפעלות ולהעלות על נס שלא אחת מקיים הרב שליט"א מצוות הכנסת אורחים פרטית שלו בעיקר בערב שבת, (עיתוי הולם ברגעים שכלל ישראל מקבל את שבת מלכתא "בבואי בשלום" ואת המלאכים ב"שלום עליכם") ובמדותיו התרומיות מכבד הרב שליט"א כל אורח הנוטה ללון באנטווערפען יצ"ו ודורש ומבקש במה בעיר להעביר מסרים לעניני צדקה וחסד או סתם דרשה להצדיק את יציאתו לחוץ לארץ. (ביודעי ובמכירי מקרים שמתקבלים שיחות טלפון מחו"ל בטרם עזיבתם את מקום מושבותיהם ומבקשים תור לדרוש בבית המדרש אלכסנדר) מעולם לא נתקל איש בסירוב, כל יחיד ויחיד מתקבל בסבר פנים יפות וכל אחד ואחד מוצא בימה ובמה באלכסנדר המקום אשר נותן הזדמנות נאותה ומכובדת לכל הרוצה ליטול את השם ולא עוד בדרך כלל הוא גם זוכה בדברי פתיחה חמים ובדברי עידוד מפי הרב שליט"א בלי לבדוק בציציותיו ולא משנה מנין הוא בא ולאן הוא הולך. וכך גם חונכו בעלי הבתים אשר בהתחלה לא כל כך שמחו עם הנוהג כי חבל היה להם להפסיד את הפנינים המרתקים מפי הרב שליט"א אך השלימו עם המצב בראותם את הרב מכבד ומוותר בכל לב ובעל כורחם עונים ואומרים אמן אך אינני בטוח שגם מוסיפים את ההמשך "יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך".

כל ערב בימות החול מהשעה 21.00 יש שיעור מקיף מפי הרב שליט"א במקצוע בחלק אורח חיים החל בלימוד ובעיון בסוגית הגמרא שהובאה בטור ובהמשך השו"ע ונו"כ עד המשנה ברורה. כגון הלכות שבת הלכות נטילת ידים ועוד

לפני החגים שואלין ודורשין בענינו של יום "הלכות פסח כפסח הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג" וכו' כפי שמשה תיקן להם לישראל.

שיעור נוסף מתקיים כל ערב מהשעה 20.00 בעמוד יומי (לפי סדר המסכתות שנקבע ע"י לומדי השיעור) מפי הרה"ח האברך המושלם ר' צבי יהודה קייסרמן שליט"א. למעלה ממנין אברכים צעירים מגיעים בכל יום לרבות שבתות וימים טובים אחרי עמל מפרך ויום עבודה עמוס, מתרפקים ומאזינים בשקיקה אין קץ לשיעור שהוכן בטוב טעם עם רוב המפרשים הראשונים והאחרונים הנוגעים לסוגיה (את הדגש מג"ש שם על הפשט ואינו פוסח על דיבור אחד עד שיהיה ברור ומובן) ונמסר בהסברה מצויינת ובשפה ברורה ונעימה,השעה עוברת בלי להרגיש מתוך ריתחא דאורייתא והשתתפות ערה מצד כל המשתתפים.זכו עד היום (שנת תשס"ט) כבר לסיים כמה מסכתות, ברכות שבת פסחים חגיגה ותענית וכיים עוסקים במסכת מגילה (מאז ועד היום זכו להתחיל ולגמור עוד כמה מסכתות כגון סוכה סנהדרין ועוד)

"ולזה ניתנה תורה בשבת לומר שעיקר לימוד התורה הוא כשבת"

בשבתות ישנם תוכניות מלאות החל מערב שבת קודש (בקיץ) כשעתיים לפני התפילה שיעור בדף היומי ובשעה השנייה שיעור בהלכות שבת מפי הרה"ח ר' יוסף רייזמאן שליט"א עדין הנפש וכליל המדות ובחורף מיד אחרי תפילת קבלת שבת מתאספים כמנין מתפללים בחדר הצדדי ומאזינים בדריכות ובהקשבה לשיעור תמציתי בהלכות הנוגעים למעשה.

את השיעור בין מנחה לקבלת שבת כבר הזכרנו. ומיד אחרי סעודת ליל שבת סעודת "דחקל תפוחין קדישין" מתאספין מתפללי בית המדרש בעיקר בלילי טבת הארוכים לשיעור מלא וגדוש בחומש רש"י מפי הרב שליט"א, רבים מבחוץ גם כאלה שלא נמנים על מתפללי בית המדרש באים להנות מהפה המפיק מרגליות טובות ומשובחות ברהיטות ובהיקף מענין, ליקוט נחמד ומענין בשם כל גווני הראשונים והאחרונים גדולי החסידות ובעלי המוסר וכו'. בתוספת נופך מדיליה.

וכאן המקום להזכיר את הנוהג אשר כמה אברכים שיחיו מתאספים אחרי השיעור בליל שבת ומקיימים "זיץ" כמנהג אלכסנדר שרים זמירות ברביקות האופיינית לאברכי משי מתעסקים בדברי תורה וחסידות ולומדים פרק בספר ישמח ישראל.

בנוסף לשיעור לפני קריאת התורה בשבת שהוזכר לעיל מתקיים עוד שיעור בשבת בבוקר,כהכנה לתפילה, שיעור בפרשת השבוע על פי פרדס בו מעלה הרב שליט"א נקודות מענינות אך בקיצור ובראשי פרקים ושיעור שלישי מיד אחרי התפילה בספר "ישמח ישראל".

בקיץ כשעה לפני מנחה שיעור מאלף בפרקי אבות גם פה בית המדרש מלא על גדותיו מכל קצוי העיר באים להתבשם מנופת צוף

וכל טעם היוצא מפי רבנו שליט"א בצורה קולחת ומעניינת מתחילים במשנה אחת או שניים מרחיבים את הדיבור ומגיעים למחוזות רחוקות בענינים הטעונים התייחסות וכו'.

סעודות דוד מלכא משיחא ע"ה בהשתתפות מורנו הרב שליט"א נערכות בכל מוצאי שבת ברוב עם לרבות בימי הקיץ הארוכים והמאוחרים, שבת בקיץ יכולה להמשך עד אחרי השעה 23.00 בלילה, שרים בה זמירות שירות ותשבחות מתובלים בסיפורי צדיקים שיומא ההילולא שלהם חל באותו השבוע. כל אחד מזכיר צדיק או גדול הקרוב ללבו ורבנו כמעין המתגבר יש לו סיפור עובדא או דבר חידוש בשם ואודות אותו גדול או צדיק. ר' יוסף משה קליינפעלד יש לו חזקה רבת בשנים להכין את החמין במוצאי שבת ואינו מוכן לוותר על החזקה בשום נסיבה ואת שאר הדברים כל אחד מביא מה וכמה שלבו חפץ.

שיעור נוסף בהלכה למעשה נמסר פעם בשבוע ביום שנכפל בו כי טוב ע"י הרב ר' אשר שטערנבוך שליט"א המו"ץ והאחראי לעניני כשרות בקהילתנו קהילת מחזיקי הדת באנטווערפען יצ"ו בנו של הראב"ד הגר"א שטערנבוך שליט"א.

שיעור רמב"ן נמסר כל יום ראשון בבוקר בשעה 10.00 עד 11.00 ע"י האברך הרה"ח ר' יוסף רייזמאן שליט"א, שיעור נחמד ויפה בעמקות הראויה לציון.

שיעור בספר התניא נמסר כל יום ראשון החל מהשעה 11.00 ע"י ותיק וחסיד, ר' נחום יאקובוביץ שליט"א תלמיד חכם מופלג ומתמיד עצום הפותח שער ליסודות בחסידות בטוב טעם ודעת,בבחינת "אשר תשים לפניהם" - אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו לכך נא' אשר תשים לפניהם כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם.

שלושה כוללים יש בבית המדרש כולל לפני הצהריים בעלי בתים יושבים עם חברותות ועוסקים בתורה בצוותא, הרב שליט"א לומד שיעור בהלכות טהרה עם כמה אברכים.

כולל ערב "אמרי מנחם" בני תורה שתורתם אומנתם בשילוב בעלי בתים העמלים לפרנסתם לומדים ענין משותף וכל ערב קול התורה נשמע ברמה בין כותלי בית המדרש בין 20.30 עד 22.00.

במוצאי שבת, צבור מגוון אחר מתאסף, וכמה מנינים של אברכים שוקדים במשך כשעתיים על הלכות הציצה.

סעודות מצוה נערכות:

בכל יומא דהילולא לצדיקי בית אלכסנדר (הרבי ר' בונם מפשיסחא יב באלול, והרבי מוואריקא באחרון של פסח, האדמו"ר הזקן ר' יחיאל, בעל "הישמח ישראל, בעל תפארת שמואל, הצדיק ר' בצלאל יאיר, בעל עקדת יצחק, בעל אמונת משה ובעל האמרי מנחם זכות כל הצדיקים תגן עלינו ועל כל בית ישראל בכל מקום שהם) ביומא דהילולא של בעל אור החיים הק' ט"ו בתמוז אשר היה ידוע באלכסנדר שבעל הישמח ישראל היה ניצוץ מנשמתו של בעל האור החיים הק'.

והננו לציין כי סעודת ההלולא לזכרו של בעל הישמח ישראל שעל שמו נקרא בית החסידים היא גולת הכותרת של כל הסעודות. בכ"ט

בטבת יום ההילולא מסיימין כל באי ומתפללי בית המדרש את ששת סדרי המשנה לעילוי נשמתו הטהורה ובכל שנה ושנה מממן הנדיב ר' יהושע נח לסמן הי"ו מראשי ועיקר תומכי ומחזיקי בית החסידים דפה באנטווערפען סעודה כיד המלך על כל אבזריהו "משתה לכל העם הנמצאים למגדול ועד קטן", נוטלים בו חלק כל טובי העיר ובראשם כל רבני העיר וכל ידעי דת ודין והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך. גם האוכל והתפריט הוא עשיר ומגוון. אינו חוסך בשום הוצאות וממשיך בזה מסורת אביו ז"ל אשר מיד אחרי המלחמה עוד בבריסל לא החסיר ולו שנה אחת לארגן סעודת הילולא לזכר בעל הישמח ישראל זת"ע.

לרגל סיום מסכתות הנלמדות במסגרת הדף היומי וגם במסגרת העמוד היומי.

בל"ג בעומר בשילוב עם הדלקה לעילוי נשמת רבן שמעון בר יוחאי, "תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו הוא ימליץ טוב בעדנו אדוננו בר יוחאי"

לרגל האושפיזא דדוד מלכא משיחא נערכת סעודה ביומא דהושענא רבה בסוכה הגדולה הנמצאת בחצר בית המדרש.

וכולן פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלן (בבא קמא צב ע"ב)

ארוחת בוקר עשירה טעימה ומגוונת עומדת בכל יום לרשות המתפללים אחרי תפילת שחרית בהשתתפות רבנו המרא דאתרא שליט"א. הישיבה מתוך אווירה נעימה בצוותא, שיחות החולין הצריכים תלמוד דברי חיזוק המושמעים תורמות רבות להמשך היום. ואמרנו כה לחי.

לא נמנע מלהעלות על נס את האהבה והאחוה השוררת בין באי בית המדרש וכו' כמאמר הנביא (ישעיה מא, ו):"איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק", כל יחיד ויחיד מוצא את מקומו. בהתנהגותם באה לידי ביטוי אסכולת ווארקא במיטבה וכל זאת בזכות הדוגמה האישית, של רב בית מדרשנו שליט"א אישיות המקרינה רוגע מתינות אהבה אין קץ לכל אחד ואחד מבאי בית המדרש הסבלנות האוזן הקשבת בכובד הראש לכל הפונה אליו. המסירות לכל מתפלל בית המדרש. היחס האוהד המפרגן, רק רואה את המעלות ולא חסרונן חלילה. מרגיש ומבליט כל הנהגה טובה או ווארט יפה ששמע מתלמידיו בעת השיעורים או סתם בשיחה אקראית. ההשקעה ניכרת בכל תחום. מי יתן ויזכה להמשיך בפועלו ימים רבים מתוך בריאות ונחת והרחבת הדעת עד יבוא ינון בב"א.

ולדברי סיום וסיכום מייחלים אנו ומתפללים שהביקור של כ"ק אדמו"ר שליט"א יתרום רבות לחיזוק הדת ולהגדיל תורה ולהאדירה. תיכף לתלמיד חכם ברכה מי יתן וכולנו נוושע במהרה בכל הברכות הכתובות בתורה מתוך בריאות פרנסה וכל טוב.

מתוך הוקרה והברת תודה אישית לכל התורמים להצלחת המסגרת בשטיבל אלכסנדר באנטווערפען, אשר אין כאן המקום לפורטם כי רבים הם, כל הגבאים בדימוס ואלה המכהנים כיום כל אחד ואחד בשמו יבורך, ואשר רבות, תודות להם, ותודות כל העוסקים בצרכי הצבור באמונה, בהצנע ושלא ע"מ לקבל פרס, ובראשם המנהיג והרב הגר"א שיף שליט"א זכיתי להרגיש נוח ורצוי במחיצתם, ברור לי כשמש שבדברי אלה הנני פה להרבה מתפללים בבית המדרש.

חותם אני בברכה ובציפייה להצלחת נצח

בהוקרה אין קץ

שמואל אברהם נוסבוים

הנני להעיר ולהביא לתשומת לב שהדברים נכתב: בשנת תשס"ט, שנתיים לפני שהמרא דאתרא שליט"א נקרא לכהן פאר בקהילתנו הק'.

מחזה מרגש ומרהיב ביפיו היה לראות את אלפי בני הקהילה היהודית המעטירה שבאנטווערפען יע"א יוצאים באותו יום ראשון ז"ך טבת תשמ"ח, אחה"צ, לרחובה של עיר לכבודה של תורה. להקביל פני קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל שבא לעירם לחנוך את בית החסידים החדש שהוקם לא מכבר.

זה זמן שעדת החסידים באנטווערפען משתוקקים להקים בית מדרש ע"ש ובדרכם של רבוה"ק זי"ע, אולם אין לך דבר שאין לו שעה, ובהשראת וכהדרכת כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל (זצ"ל), שעודדם וברכם בדבר הנשגב הזה, זכו לרגע הגדול הזה, שכ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל יחגוג עמהם את שמחת חנוכת הבית של בית החסידים על ארבעת קומותיו שנקנה לאחרונה, והודחב ושופץ ברוב פאר והדר כיאה לבית מקדש מעט. וטבעי היה לראות את השמחה שרויה על פניהם ולא חסכו כל מאמץ לפאר ולרומם את ביהח"ס בכלל ואת המעמד בפרט.

ולא פלא שלשמחה זו באו להשתתף עמהם קבוצה גדולה מאנ"ש מארה"ב, ומשאר מדינות אירופה וכמובן מארץ ישראל כדי לברכם "אחותינו את היי לאלפי רבבה".

משעות אחה"צ החלה נהירה המונית, של אנשים נשים וטף לעבר הרוחב בו שוכן כבוד בית המדרש החדש, הרחוב עצמו והסמטאות הסמוכים לו, נסגרו לתנועת כלי רכב ע"י המשטרה המקומית שבקושי רב הצליחה לשמור על הסדר הציבורי, בנין בית המדרש הואר בשלל אורות וכרזות שמחה, שהתנופפו להם ברוח מעל ראשיהם של קהל האלפים שעמדו צפופים ומצפים לרגע שיחל המעמד הנשגב בבואו של כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל, כשברקע נשמעת התזמורת שמשמיעה ניגוני שמחה לרגל המאורע, וכשמידי פעם נשמעים ברמקול קולם של הסדרנים המתחננים לקהל, לעמוד על מקומו ולא להידחם ליד שער הכניסה, כשהמצב שם בגדר של פיקוח נפש.

לפתע עובר רחש בקהל, הרבי בא! דממת קודש השתררה בחלל האויר ובהתרגשות רבה באופן ספונטני נדחף הקהל לעבר מכוניתו של כ"ק מרן (שליט"א) זצ"ל, ובקושי רב מצליחים הסדרנים בעזר המשטרה לפלס דרך לכ"ק מרן (שליט"א) זצ"ל כדי שיוכל להגיע עד פתח הבנין כדי לפתוח את המעמד המרגש. ואכן ניגש כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל לקבוע את מזוזת הכניסה הראשית בבנין, כשלידו נצבים המרא-דאתרא הגאון רבי חיים קרייזווירט (שליט"א) זצ"ל ובנו הגדול כ"ק אדמו"ר שליט"א ושאר דייני העיר וראשי הישיבה וראשי הצבור מכל החוגים, ובראשם זקני וחשובי אנ"ש.

ההתרגשות בשיאה האוירה מחושמלת איש אינו זע! אלפי זוגות עינים מופנות אל פתח הבית, ברקע נשמע בדממת קודש קולו המרגש של כבוד קדושת מרן אדמו"ר הק' (שליט"א) זצ"ל בנשאו תפילה

אברהם מנחם

מאלכסנדר

כבוד אנ"ש דאנטווערפן שליט"א זקנים ונערים
אבות ובנים האהובים עלי כנפשי
כולם ישרו על הברכה.

[illegible]

חרישית לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה – שנזכה להשראת השכינה – ונועם ה' במעשה ידינו, בדביקות עילאית, כשצורתו הק' מחליפה גוונים ומזהירה, בשלהבין דרחימותא קולו מתגבר מעט, בירך את הברכה: "ברוך אתה ה' אשר קדשנו במצוותיו וצונו לקבוע מזוזה" כשהקהל פורץ בשאגה אדירה אמן!

לאחר מכן הוגש לכ"ק מרן (שליט"א) זצ"ל על מגש כסף פרי חדש לפי בקשתו כדי לברך עליו ברכת שהחיינו והגיענו לזמן הזה.

כ"ק מרן (שליט"א) זצ"ל מכבד את הרב (שליט"א) זצ"ל לקבוע מזוזה בפתחה השני של הבנין, כשברקע נשמעת שירתם העריבה של המקהלה בלווי התזמורת, שצוותה לשיר ע"י כ"ק מרן (שליט"א) זצ"ל, והקהל נדחף לעבר הבנין כדי להיכנס פנימה.

כעמוד אש בדביקות עילאית הולך כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל לפני המכובדים לנחותם הדרך בקביעת המזוזות בשאר פתחי הבית, ה"ה בנו כ"ק אדמו"ר שליט"א, דיין העיר הגאון רבי טובי' ווייס שליט"א, ראש הישיבה הגאון רבי יהודה טרגר שליט"א הרבני הנגיד מו"ה יעקב רוזנקרנץ הי"ו, החסיד הישיש רבי אברהם פרלמן שליט"א הרבני הנכבד מו"ה אשר פריילין הי"ו בנו של ידידינו הבלתי נשכח הרב החסיד רבי איטשא פריילין ז"ל ראש הקהל באנטווערפען עשרות בשנים ומחשובי חסידי אלכסנדר באירופה, הרבני הנגיד הנכבד מו"ה אברהם אליעזר פרלמן הי"ו מלונדון. מחותנו של כ"ק מרן (שליט"א) זצ"ל שהגיע במיוחד להשתתף בשמחה, ואחרון חביב ידידנו הדגול הרבני הנגיד הנכבד יקר רוח מו"ה שלמה קליינפעלר שליט"א מחשובי אנ"ש וממיסדי בית החסידים, שקבע את המזוזה בחדרו של כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל.

לאחר קביעת המזוזות התיישב כ"ק מרן (שליט"א) זצ"ל כשלימינו רב העיר (שליט"א) זצ"ל ולשמאלו בנו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. היכל בית המדרש מלא עד אפס מקום לשמוע את הנאומים.

הרב יצחק וידאבסקי הי"ו גבאי בית החסידים מראשי וחשובי צעירי אנ"ש באירופה, פותח את המעמד ומקדם בברכה את כל האורחים החשובים ובראשם כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל בברכת ברוכים הבאים בשם ה' וברכת שהחיינו והגיענו לזמן הזה. שזכינו להגיע ליום הגדול הזה, זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, כן ציין בברכה את כל המסייעים בדבר הקמתו של בית המדרש וכו', בסיום דבריו הנרגשים כבד את המרא דאתרא הגאון רבי חיים קרייזווירט (שליט"א) זצ"ל לשאת דברי ברכה.

הרב (שליט"א) זצ"ל שבנאומו המרשים, ביטא את גודל שמחתו האישית ושמחת תושבי עירו על שזכו לקבל פני קדשו של צדיק מיוחד זה מגזע אדמו"רי פולין ככבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א. והוספת עוד נדבך חשוב בחיי הקהילה המשגשגת והמפוארת בס"ד. ובירך את העסקנים והמתפללים שיצליחו לגדל בית לתורה ותפילה בדרך חסידות אלכסנדר המפוארת בהדרכת כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל עד ביאת גואל צדק.

אחריו נשא דברים חמים וחוצבים הגאון החסיד רבי ישראל שליט"א בנו של כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל. בתוך דבריו הזכיר שחסידות אלכסנדר תקעה יסודותיה בעיר אנטווערפען, עוד לפני שני דורות, ואנ"ש שגרו בעיר לפנים, היו מחשובי הקהילה, ובראשם הרה"צ רבי פייבל שלום הלוי דמבינסקי זצ"ל מאלכסנדר שהיה נכד רבינו הזקן זי"ע, ששימש באדמו"ת בעיר זו.

לאחר שהמקהלה שרה את מזמור שיר חנוכת הבית בניגון אלכסנדראי עתיק, הושלך הס בהיכל בית המדרש, ובחרדת קודש ובקשב רב נשמעו דברי ברכתו של כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל לכבוד המעמד המרומם. לאחר שסיים את דבריו ביקש שיביאו לפניו את הספה"ק ישמח ישראל חלק ב', וכ"ק מרן (שליט"א) זצ"ל התפלל את תפילתו הק' המפורסמת שחיבר כ"ק רבינו הישמח ישראל זי"ע, בהשתפכות הנפש כבן המתחטא אצל אביו, וכל הקהל עמד נדהם לראות ולשמוע תפילת צדיק שבטח נשמעת ומקובלת לפני המקום, להוושע בתשועת עולמים.

בסיום המעמד חילק כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל יין לנאספים, והקהל עבר בהמוניו לומר לחיים ולהתברך מפיו הק'. מעמד זה נמשך שעה ארוכה, כשברקע משמיעה התזמורת ניגוני שמחה שמלהיבים ומרקידים את הקהל, ובסיומה התקיימה תפילת ערבית.

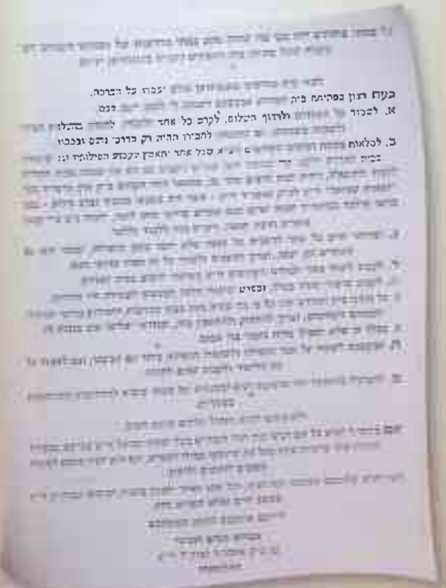

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בית המדרש סאטמאר

י. יאקאב סטר.

נוסד בשנת תש"ט

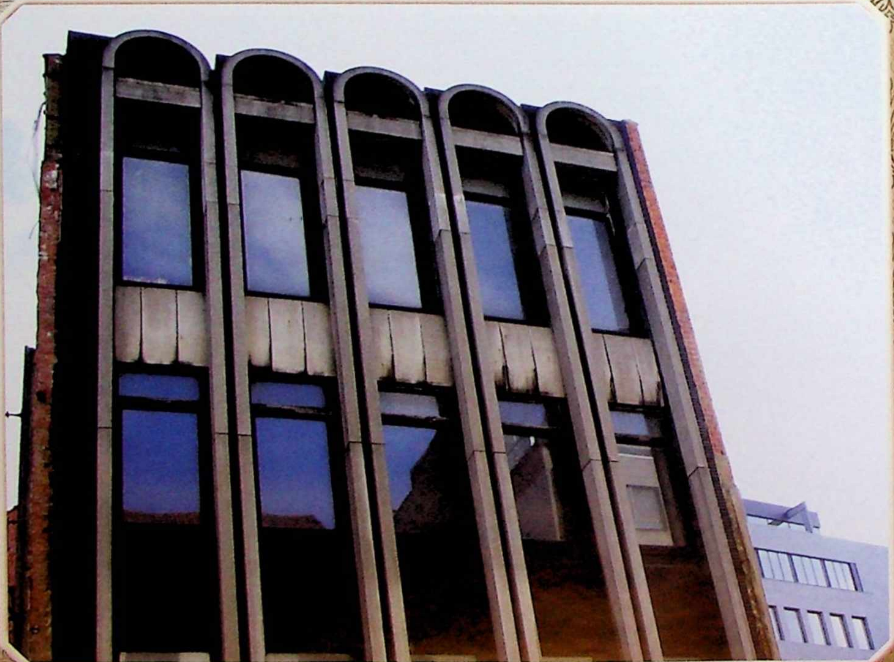

Z. L. TEITELBAUM

GRAND RABBI OF SATMAR

550 BEDFORD AVENUE

BROOKLYN N.Y. 11211

(718) 384-0070

יקותיאל יהודה טייטלבוים

אבדק"ק סאטמאר

ברוקלין נ. י. יצ"ו

בעזהשי"ת

שפעת שלומים מגבהי מרומים יהולו על ראשי וטובי קהלה קדושה "קהל מחזיקי הדת" בעיר אנטווערפן יצ"ו כולם יעמדו על הברכה והע"י.

למשמע אוזן תגל נפשי כי הצלחתם ב"ה להרכיב אלוף לראשכם לבחור את הרב הגאון המפורסם גן הדסים ערוגת הבושם בנן של קדושים וטהורים כש"ת מוהר"ר אהרן שיף שליט"א אשר הורם ואשר הונף לשאת על ראשו צניף תפארה לכהן פאר כרב ואב"ד בעירכם יע"א, דבר טוב ויפה עשיתם בזה למלאות החלל מפטירת הגה"צ האב"ד זצ"ל ולרומם קרן קהלתכם החשובה.

ויה"ר שימצא חן וחסד בעיני כל רואיו ויהי ד' אלקיו עמו וברך את לחמו ואת מימו ולפני שמש ינון שמו ויזכה לרומם את קרן התורה וישראל ויתקדש שם שמים על ידו ונשא אהרן את משא הקודש מתוך בריות גופא ואנפין נהירין ועוד ינוב בשיבה טובה דשן ורענן לנצח על מלאכת בית ד'.

ויעזור השי"ת שתזכו לעבוד שכם אחד לעמוד לימינו להרחיב גבולי הקדושה להגדיל תורה ולהאדירה ולעשות רב פעלים לתורה ולתעודה מתוך רב תענוג ונחת דקדושה עדי נזכה כולנו לשמוע קול מבשר בביאת מלכא משיחא בב"א.

והנני בזה ידידכם דו"ש ומברכם האוהבם שמו לכבוד הרב הגאון האבד"ק שליט"א ולכבוד קהלתכם החשובה

יום א' לסדר צאת משאת אהרן [illegible] הקריב אותם [illegible]

יקותיאל יהודה טייטלבוים

בתקופה שאחרי מלחמת העולם הראשונה (תרפ"א-תרפ"ו) התיישבו הרבה חרדים מארצות אירופא המזרחית באנטווערפען. ביניהם מאונגארן הגדולה (שהתחלקה אח"כ לכמה מדינות), ובין הבאים היו גם חסידי מרן הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע מסיגעט ואחיו מרן מרן מהר"י זי"ע מסאטמאר שכיהן אז בעיר אורשיווא. ובשנת תרפ"ז אחרי פטירת מרן בעל עצי חיים זי"ע יסדו כאן בעירנו ביהמ"ד על שמו שקראו "סיגעטער שטיבל" ושם התפללו ביחד חסידי סיגעט וסאטמאר. בין המתפללים נמנו יראים ושלמים אנשי שם וביניהם האחים מוה"ר שמואל מרדכי הכהן דרעזדנער ואחיו מוה"ר חיים ששימש כשו"ב בעירנו, מוה"ר אהרן צבי טויב ובניו, מוה"ר בנציון זיכערמאן, מוה"ר משה זילבערשטיין, מוה"ר יודא בראנדסדארפער, מוה"ר שמואל יעקב אוהר ועוד. לפרקים נסעו להסתופף בצילא דמהימנותא דמרן זי"ע בעיר קראלי, ואח"כ בסאטמאר ובחזרתם הביאו ניגונים חדשים מהמנגן המפורסם מוה"ר בעריש ווישעווער ז"ל, שהי' מחותנו וש"ב של ר' אהרן צבי טויב. סיפר הרה"ח יודא הכהן ראזענבערג ז"ל, שכששלטה מלכות הרשעה בעיר סאטמאר בתחלת ימי זעם, ופחדו שלא יחפשו בגנוזות של בית מרן זי"ע ויחשדו אותו למרגל ח"ו, ע"כ החליטו לבער המון

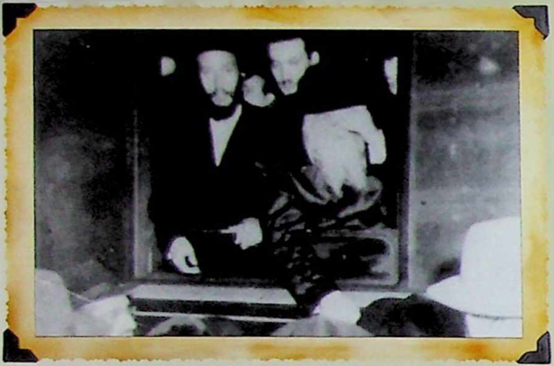

המכתבים שהצטברו שם במשך השנים, והוא הי' א' מהעוזרים במלאכה זו, ואז ראה שם הרבה מכתבים מאנטווערפען ושאר ערי בעלגיע.

אחרי שעלה הכורת על חלק גדול מכלל ישראל בעוה"ר והצר הצורר השמיד שש מיליאן קדושים הי"ד וביניהם חלק ניכר מתושבי אנטווערפען הי"ד, ונחרבו כל בתי מדרשות בעירנו וביניהם גם

מקום קדוש הנ"ל, וכשוך הסערה חזרו לאט לאט אודים מוצלים מאש וגם הרבה פליטים חדשים שגרו לפני המלחמה בארצות המזרח ואז קבעו חסידי סאטמאר מקומם להתפלל בבית מדרשו של כ"ק אדמו"ר מפאפא זצוק"ל שהכירוהו מאז כיהן כדומ"ץ בעיר סאטמאר. בין הבולטים אז היו הרה"ג חיים אברהם ראזענפעלד ז"ל שכיהן כמו"ץ וראש המשגיחים בעירנו והוא עזר רבות לסדר מערכת הכשרות שקיים עד היום הזה, והשובי"ם החשובים מוה"ר שלמה גפן ז"ל ששימש כראש השוחטים בתקופה ההיא, מו"ה משה יוסף שווארץ שו"ב ז"ל ומוה"ר משה הכהן דרעזדנער שו"ב ז"ל, ושלשתן היו ג"כ מוהלים מומחים.

בשנת תש"ט כשנתרבו חסידי סאטמאר בעירנו ומחמת רוח הזמן מצאו לנכון להתאחד ולעשות ביהמ"ד על דרך רבם הקדוש זי"ע, ואכן יסדו על חג השבועות תש"ט הביהמ"ד דחסידי סאטמאר. בתקנות היסוד שחתמו ערב שבועות, ישנם לערך חמישים חתימות מסלתה ומשמנה. בנתיים נתוספו עוד מתפללים ולומדים בביהמ"ד, וקבלו עליהם אז לראש ומורה את הגה"צ מוה"ר צבי אלימלך פרישערמאן זצ"ל האדמו"ר מטאמאשוב בן זקונים של הרה"ק המפורסם לבעל רוח הקודש מוהר"ר יהושע זצוק"ל שהי' מהיושבים ראשונה בצאנז ובבעלזא. בא' המכתבים שכתב מרן זי"ע לאנטווערפען כותב לר' מרדכי וואלדמאן ע"ה גבאי הראשון של ביהמ"ד דברי חיזוק על מה שמקרבים ומחזיקים את הגה"צ ר' צבי אלימלך זצ"ל (מנוחתו בביה"ח מחזיקי הדת בפיטטע).

בשנת תש"י הזמינו האדמו"ר מפאפא זצ"ל ומנהיגי הקהלות המאוחדות דפה , ע"פ בקשת חסידי סאטמאר, את מרן זי"ע לבוא לשבות באנטווערפען, ולחזק את שארית הפליטה. אמנם למעשה לא נענה לבקשתם וענה במכתבים להנהלת הקהלות המאוחדות, לאדמו"ר מפאפא זצ"ל, ולהרה"ג חיים יעקב ראטענבערג ז"ל ראב"ד אנטווערפען, ובהם מתנצל מדוע לא יוכל למלאות מבוקשם (והם נדפסים במכתבי דברי יואל).

אמנם ב' שנים אח"כ בשנת תשי"ב נעתר לבקשתם ובא לעירנו על ב' שבתות פ' שלח ופ' קרח. בין ראשי הנהלת הקהלות המאוחדות דאז היו כמה ידידם למרן זי"ע וביניהם: מוה"ר שלמה קלאגסבאלד ע"ה, שחותנו מוה"ר חיים ישראל אייז ע"ה בציריך עמד בקשר עם מרן זי"ע בשנות המלחמה למען הצלת ישראל, מוה"ר אליעזר וואהל ע"ה שאשתו היתה נכדת מרן הייטב לב זי"ע והיו מקורבים למרן זי"ע, מוה"ר יוסף ראטענבערג ע"ה שהי' חתן דודו ד"י ראטענבערג

מראשי הקהלה בסיגעט, מוה"ר מענדל הוס ע"ה שנתקרב למרן זי"ע במדינת שווייץ בשנת תש"ה, ועל כולם מוה"ר יצחק פריילין ע"ה ששימש אח"כ כראש הקהל בקהלה החרדית מחזיקי הדת שנתקדב למרן זי"ע במדינת שווייץ בשנת תש"ה והעריצו מאד. וכדאי להעתיק מה שכותב מוה"ר בערל ווייס ע"ה שנפטר לאחרונה בזכרונותיו (עמ' ס"ד): ראש הקהל של אנטווערפען ר' איטשע פריילין התבטא פעם כשהרבי זצ"ל ביקר בעיר, ואמר לבניו: "לכו לראות ולקבל פניו של הרבי מסאטמאר" הוא גם הביע את דעתו שאילו הי' הרבי מסאטמאר חי בזמנו של הרבי ר' אלימלך הי' ג"כ נחשב בין גדולי הדור של אותה התקופה", ע"כ.

בשנת תש"י נתהווה שנוי דמינכרא במצב הציבור באנטווערפען, כי אז פרצה מלחמת קארעא בין מלכיות אמעריקא ורוסלאנד והי' אז חשש שהסובייטים רוצים להשליט עם ממשלת הקאמוניזם בכל העולם. ובאותו זמן נתגעשה ממשלת בעלגיע כי היו רבים שרצו לבטל המלכות ולעשות רעפובליק ופחדו שהקאמוניזם רוצה לפשוט טלפיו גם על מדינת בעלגיע, לכן עזבו רבים את בעלגיע ועלו לארה"ק ת"ו אע"פ שאז הי' שם מצב של רחקות ר"ל, אבל רובא דרובא עשו אפליקאציע להגר לארה"ב, ואע"פ שאח"כ שקטה הארץ ונתברר שאין ממה לפחד פה בבעלגיע, אמנם החוק של ארה"ב לא הרשה להתחרט ומי שביקש וויזע הי' מוכרח לנסוע תוך ששה חדשים בלי שום אמתלא, וזה גרם שרוב רובם של חסידי סאטמאר עזבו את אנטווערפען ונשאר רק קומץ קטן כגון מוה"ר חיים יודא (ר' יודעלע) פריעדמאן ז"ל שהי' אח"כ חבר הנהלת קהלת מחזיקי הדת, ומוה"ר יהושע פריינד ז"ל שהי' חבר כחברא קרישא גחש"א, מוה"ר דוד לייב פריעדמאן ז"ל שהי' משגיח במערכת הכשרות של הקהלה, ויבחלט"א מוה"ר יודא אדלער הי"ו.

ביקור מרן זי"ע באנטווערפען

ביקורו של מרן זי"ע בעירנו אנטווערפען גרם להתרגשות רבה בקרב כל בני העיר שיצאו בהמוניהם לקבל פני קדשו ביום ה' פ' שלח במסילת הברזל של "אסט-שטאציאן". משם נסעו כולם לבית המדרש אסטען שם בירך מרן זי"ע את הקהל וחילק להם שיריים.

בתוך הבאים הי' יבלחט"א זקן ראשי הישיבות הגה"צ רי"ד קאפעלמאן שליט"א שנסע עם מרן בתוך האויטא עד להאכסניא (בבית הרה"ת משה הכהן דרעזדנער ז"ל שו"ב, ברח' בעלגיעליי 20) ובמשך הנסיע וגם לאחרי נתפלפלו בד"ת בריתחא דאורייתא והראש ישיבה שליט"א נתפעל מאד מכח תורתו והזמינו לבקר וליתן שיעור

בישיבה בקאפעלן, ומני אז נשאר מקושר למרן זי"ע עד היום הזה, ד' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים. הרה"ח הישיש בנציון יאקאבאוויטש שליט"א שגר בעירנו בתקופה ההיא מביא בספרו זכור ימות עולם ח"ד הרבה זכרונות מאלו ימי ההוד כשביקר מרן זי"ע בעירנו, ובין השאר שסדרו עם ממשלת בעלגיע ליתן רשות למאות חסידים שגרו אז במחנות די. פי. במדינות דייטשלאנד ועסטרייך ולא הי' להם שום פאספארטען, שיבואו לאנטווערפען לעשות את השבת בצילא דמהימנותא של מרן זי"ע.

מכל רחבי אירופה באו חסידים ואנשי מעשה וביניהם גדולי ארץ שבאו אז לבקר בהיכלו ידועים לנו: הרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק זצוק"ל שבא מפאריז, הגה"צ אב"ד ראחוב זצ"ל ממדינת שווייץ, הגה"צ רד"צ שנייבאלג זצ"ל ממדינת ענגלאנד, הגה"צ אב"ד סאבאסלוי זצ"ל ממדינת האלאנד, ויבלחט"א הגה"צ ר"א היילפערן שליט"א מק"ק לאנדאן שאף רשם לעצמו חלק מדרשת מרן כשב"ק.

התפלות ועריכת השולחנות התקיימו בביהמ"ד הגדול רח' אסטען ובשב"ק אחרי תפלת שחרית עברו לבית הכנסת הגדול ושם דרש מרן לפני קריה"ת לערך ב' שעות בפלפול ואגדה ודברי מוסר כדרכו בקודש ואח"כ המשיכו שם קריה"ת ומוסף. יש לציין כי מתחלה היו כמה אנשים שרצו לעכב את מרן זי"ע מלדרוש מחמת שיטתו הק' והתייראו שידבר בתוקף נגד המדינה, אבל הדיין הג"ר חיים יעקב ראטענבערג ז"ל השתדל שיתנו לו רשות וביקש מאת מרן זי"ע שלא ידבר מענין זה, ואכן מרן זי"ע ברוב חכמתו דיבר במענה רך וכדרך רמז וכולם נתפעלו מעוצם חכמתו.

מרן זי"ע ביקר בישיבת עץ חיים קאפעלן כאמור לעיל ע"פ הזמנת ראש הישיבה. סידרו את השלחנות בגן המרווח של הישיבה. מרן זי"ע בחן את הבחורים (חולין פרק ב') אמר דברי תורה וחילק שיריים. הרה"ג אברהם דוד ניזניק ז"ל מרמ"י הישיבה שהי' אח"כ אב"ד בעיר מאנטריאל, דיבר בהתפעלות מרובה שנים רבות אח"כ מביקורו של מרן בהישיבה. מרן ביקר גם בביה"ס יסודי התורה ובחן התלמידים בכתה של מוה"ר ישראל ווילינגער ז"ל שהי' מתלמידי מרן הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע בסיגעט.

השבת השני' פ' קרח התפלל מרן וערך שולחנותיו בביהמ"ד מורי' טערליסט שהיו שם כמה זקנים חשובים שהכירו את מרן מקדם וביניהם הרב מנשה מארילוס ז"ל ומוה"ד יעקב לאנדא ז"ל, בין התפלה ועריכת השולחן בליל ש"ק הלך מרן לבית שאר בשרו מוה"ר אליעזר וואהל ע"ה לקיים מאמ' חז"ל המקרב את קרוביו וכו'. בין הבאים אז להסתופף בצילא דמהימנותא נשארו כמה אנשים ע"פ עצת מרן זי"ע להשתקע באנטווערפען וביניהם שני זקני בית מדרשינו לאנישט"א מוה"ר פרץ לעפקאוויטש שליט"א ומוה"ר מרדכי שניטצער שליט"א.

ביקור זה השאיר רושם גדול בעירנו כמו"כ פעל הרבה למען שיפור מצב היהדות בעירנו והמדינה כולה ואין כאן המקום להאריך, ורק

דוגמא א' שבאו אז קבוצת בחורים סטודענטן מעיר בריסל לקבל פניו הטהורים וא' מהם דר. מעצקער הי"ו ומרן חיזק אותו שישמור שב"ק בהלכתו אפי' במסינ"פ והבטיח לו שבזכות זה יצליח בכל מעשיו וברכות צדיק נתקיימו ב"ה.

בשנת תשי"ג קבלו הקהלות המאוחדות את הרה"ח מוה"ר יחזקאל מנחם שטויבער ז"ל לשו"ב ומוהל וש"צ בעירנו, וכשנת תשי"ז כשהתפלגו הקהלות עבר עם חבריו לקהלה החרדית מחזיקי הדת ושימש בעירנו עד שנת תשמ"ו כולם שוים לטובה. בשנת תשי"ז הגיעו לעירנו הני תרי צנתרי דדהבא מוה"ר יעקב צבי פריעדמאן ז"ל הנקרא בפי כל ר' הערשל סופר ששימש כסופר לכתיבת גיטין בלשכת הביד"צ, ומוה"ר יקותיאל זלמן בינער ז"ל שהי' מחנך ותיק והרבה מבני העיר היו תלמידיו. ואחרי כמה שנים בא אחיו יבלחט"א מוה"ר יחזקאל בינער שליט"א מחנך בת"ת רבות בשנים. בין המתפללים הותיקים בביהמ"ד סאטמאר נמנה גם הרה"ח מוה"ר שאול הוטערער ז"ל, לימים חבר ועד הנהלת הקהלה, ששימש כש"צ ובעל קורא עד שבא הרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק זי"ע בשנת תשי"ז להשתקע בעירנו ואז עבר להתפלל בביהמ"ד פשעווארסק.

בקיץ תשט"ז נסע מרן זי"ע לארה"ק ת"ו כי נתקבל לגאב"ד של העדה החרדית בעיה"ק ירושלים ת"ו, ובדרכו חזרה מארה"ק שבת מרן זי"ע פ' ראה בעיר הבירה ווינא יצ"ו וכמובן נסעו הציבור הקטן של חסידי סאטמאר מאנטווערפען להסתופף בצילא דמהימנותא. ואז ביקש מרן זי"ע מאנשי שלומינו לייסד תלמוד תורה דסאטמאר בעירנו אנטווערפען. ובהיות הציבור מעט בכמות ובאיכות ענו ואמרו למרן: הלא גם הביהמ"ד פוחת והולך ולפעמים אין לנו מנין בימות החול ואיך נוכל להחזיק תלמוד תורה וע"ז ענה מרן: ע"י התלמוד התורה יהי' לכם גם בית המדרש, ותראו סייעתא דשמיא בפעולותיכם. והנחשונים לעשות רצון צדיק היו מוה"ר יוסף צבי הכהן ראזענבערג ז"ל ומוה"ר שאול הוטערער ז"ל שהתחילו תומ"י לארגן כתה קטנה של ששה תלמידים וביום ו' אלול תשט"ו התחילו הלימודים והמלמד הראשון הי' מוה"ר משה יודא מינץ ז"ל, ואחרי הימים טובים הביאו מלמד מארה"ק מוה"ר ישראל לאנדא ז"ל ואח"כ באו המלמדים מוה"ר בערל ראזענפעלד ז"ל ומוה"ר משה עמרם גראד ז"ל, ואח"כ המלמדים הותיקים מוה"ר זלמן בינער ז"ל, ומוה"ר הערשל יאקאב ז"ל, וכשביקר מרן זי"ע בארה"ק ת"ו בשנת תשי"ט ביקש את יבלחט"א הרה"ח מוה"ר אברהם הערשקאוויטש שליט"א שיבוא לאנטווערפען ללמוד גפ"ת עם תלמידי הת"ת ומאז ועד עתה הוא עומד על משמרת הקודש לאוישט"א.

הנה חז"ל קבעו שכל ההתחלות קשות, וזקני אנ"ש הי"ו מספרים עד היום מחבלי לידה שהי' להם עד שנתבסס המוסד על מכונו בס"ד, ובפרט בימים ההם שהיתה התנגדות אצל הציבור נגד סאטמאר מחמת דרכו הטהורה של מרן זי"ע, ואכן שכרו בנין ברחוב וואן לעריוס עבור הביהמ"ד והת"ת ונתקיים דברי מרן זי"ע שע"י הת"ת נתרחבו גבולות הביהמ"ד. וכדאי לציין שבתקופה ההיא תרם מוה"ר שלמה קלאגסבאלד ז"ל לימים ראש הקהל בעירנו, סכום הגון עבור הקמת הת"ת.

כבר בקיץ הראשון תשט"ז אירגנו העסקנים הנ"ל מחנה קיץ שנקרא "קינדער קאלאניע" עבור התשב"ר, בתחילתו הי' בקאפעלן ואח"כ בעיר ספא ואח"כ בהעער-אזשימאנט שהתקיים בהצלחה מרובה עד שנת תשל"ז והרבה מצעירי עירנו בילו שם בימות הקיץ ועד עכשיו מדברים בתשוקה וגעגועים מימי הזוהר "אין די בעסטע קאלאניע תורה ויראה".

וכדאי לציין שלפני שנתקבל מרן הגה"צ ר"ח קרייסווירטה זצ"ל לאב"ד פה בעירנו שאלו את דעתו הקדושה של מרן זי"ע ורבינו ענה במכתב קודש למוה"ר יצחק פרייליך ז"ל וכותב בתוה"ד "ואנכי בעניי ראיתי את הרב ששאל עליו כמע"ה וגו' וראיתי שהוא ת"ח גדול ובקי נפלא, גם התנהגותו כפי הנראה הוא בשיטת היראים ודרכם". וידוע ומפורסם שמרן הרב זצ"ל הי' מבאי ביתו של מרן זי"ע והשתעשע אתו הרבה בדברי תוה"ק ומרן הרב זצ"ל דיבר מזה הרבה פעמים ברבים והמפורסם אין צריך ראי'. גם כדאי להזכיר יבלחט"א הגה"צ מרן מהרי"ט וויים שליט"א ששימש שנים רבות כדומ"ץ בעירנו, ונתקרב למרן זי"ע בשנת תשי"ב בעיר לאנדאן יצ"ו ומאז נשאר דבוק ומקושר כל ימיו ונסע כמ"פ לארה"ב להסתופף בצילא דמהימנותא, ואע"פ שהי' כל ימיו נחבא אל הכלים נתקיים אצלו מאמר חז"ל הכבוד רודף אחריו, ועלה ונתעלה לכהן פאר כגאב"ד של העדה החרדית בקרתא דשופריא ד' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים.

בשנת תשכ"ג התאזרו חיל אנשי שלומינו ובראשם העסקנים הרגולים מוה"ר חיים יורא פריעדמאן ז"ל ומוה"ר אברהם שלמה גרינפעלד ז"ל וקנו כמה בנינים ישנים ברחוב יאקאב יאקאבס 6 במטרה להקים שם הביהמ"ד והתלמוד תורה ומקו' טהרה ואחרי כמה שנות סבל זכו להקים הבנין המפואר העומד ב"ה עד היום הזה. מן הגבאים הראשונים הי' מוה"ר שלום טאבאק ז"ל ואחריו מוה"ר אברהם הילמאן ז"ל ואחריו מוה"ר מרדכי הכהן זינגער ז"ל שהשקיע הרבה כוחות לבנין והחזקת הביהמ"ד והת"ת, ואחריו יבלחט"א מוה"ר שמואל מרדכי הכהן דרעזדנער הי"ו שמכהן כגבאי קרוב לארבעים שנה, ולאחרונה ניתוסף אליו מוה"ר ליפא בערקאוויטש הי"ו.

בקיץ תשכ"ה לפ"ק שהה מרן זי"ע במדינת שווייץ בחזירתו מביקורו בארה"ק ת"ו וכמובן נסעו לשם ציבור אנ"ש וביניהם הרבני הנגיד מוה"ר ברוך קרויס ז"ל שהשתקע אז בעירנו אנטווערפען, ומרן זי"ע ביקש מאנשי שלומו לייסד בית רחל לחינוך הבנות, ואע"פ שהי' דבר קשה מאד לפי המצב ראז אעפ"כ פקודת צדיק שמרה רוחם והרה"ח ברוך מיכל ווידער ז"ל אירגן שתי כתות מכמה ילדות של אנ"ש, אמנם זה הי' רק פתרון זמני כי הבנות נתגדלו ולא הי'

המשך, וכשהיו אנ"ש מאנטווערפען להסתופף בצילא דמהימנותא בירח האיתנים שנת תש"ל לפ"ק, צו' מרן זי"ע להתחיל מחדש עם גן הנקרא קינדערגארטן ובר"ח כסלו תש"ל התחילו עם שש ילדות ברחוב טערליסט 49, והרה"ת מוה"ר מרדכי שטויבער שליט"א נתמנה ע"י מרן זי"ע לנהל את המוסד ביחד עם אחותו המנהלת מרת קאהן שתחי', ועומדים ב"ה בראש המוסד "בית רחל דסאטמאר" עד היום הזה כ"י.

והנה נכון להקדיש כאן כמה שורות לתאר את הקשר האמיץ בין אדמו"י פשעווארסק למרן זי"ע לסאטמאר ואף שעל ענין זה צריך לכתוב ספר שלם, אמנם פטור בלי כלום אי אפשר ונזכיר בקצרה. בשנת תשי"ז בחודש אדר נתקיים בעירנו הפסוק ליהודים היתה אורה שבאו להשתקע בעירינו אדמו"ר הרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק זי"ע ביחד עם חתנו הרה"ק אדמו"ר ר' יעקב'לע זי"ע וקבעו משכנם ברחוב מערקאטאר 56 והמקום נעשה תל תלפיות לתורה וחסידות וצדקה וגמילות חסדים עד היום הזה תחת דגלו של ממשיך דרכם בקודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ד' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים. הרה"ק ר' איציקל זי"ע נסע כבר בימי קדם להסתופף בצל מרן זי"ע על ראש השנה תרפ"ג בעיר אורשיווא, ע"פ עצת רבו הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע. וגם אחרי המלחמה כששהה מרן במדינות אייראפע נסע אליו כנ"ל וגם שלח פתקאות ופ"נ כנדפס בספר דברי יואל מכתבים, ואחרי ההסתלקות של הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע כ"א אב תשי"ז קיבל עליו לגמרי את מרותו של מרן זי"ע ונשאר דבוק בלב ונפש עד זיבולא בתרייתא ואף נסע להסתופף בצל קדשו לעת זקנתו, וכתב במכתב אל מרן (נדפס בקו' יעלזו חסידים – פשעווארסק) שכמו שכל יהודי אינו שוכח יום א' מלהניח תפילין, כך הוא אינו שוכח יום א' מליתן צדקה לקופת רמבעה"נ ולהתפלל לבריאת ורפואת רבינו יואל בן חנה ואריכת ימיו.

חדב"נ כ"ק הרה"ק ר' יעקב'לע זי"ע נסע לארה"ב על ימים נוראים תש"י ואז נתקשר למרן זי"ע והסתופף הרבה בצילא דמהימנותא, וכאן באנטווערפען למד כמה שנים שו"ע יור"ד עם תלמידי הישיבה קטנה דסאטמאר, והי' מקושר בלב ונפש וזכה לקבל סמיכה ממרן זי"ע אחרי הסתלקות חותנו הרה"ק ר' איציקל זי"ע כשהי' בקודש פנימה וביקש ממרן שיברך אותו, ומרן זי"ע ענה לו: נו, איר קענט דאך אליינס אנווינטשען פאר אידן", ואכן דברי מרן נתקיימו כי רבים נושעו ע"י ברכותיו כידוע ומפורסם. ובנו יבלחט"א כ"ק אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א התגורר הרבה שנים בשכונת וויליאמסבורג והסתופף בצילא דמהימנותא וזכה לחבה יתירה ממרן זי"ע כידוע וקיבל הרבה הדרכות ממרן זי"ע ורשם לעצמו כמה חידו"ת ונשאר דבוק ומקושר עד היום הזה. וחדב"נ כ"ק הגה"צ ר' ברוך כהנא שליט"א אדמו"ר מספינקא הסתופף הרבה בצל מרן זי"ע ופ"א נסע על הימים הנוראים לארה"ב להיות בצילא דמהימנותא. גם כיהן כמה שנים כר"מ בישיבה קטנה דסאטמאר בעירנו. וחדב"נ הרה"צ משה אהרן רייך שליט"א הוא תלמיד ישיבת מרן זי"ע ונתגדל בבית מדרשו.

בשנת תשי"ט הגיע לעירנו הגה"צ מוה"ר משה שפיטץ זצ"ל אב"ד ביסטריץ שיצא אז מתחת מסך הברזל ושימש כמנהיג רוחני בבית מדרשינו עד שנת תשכ"א, וכעת בנו יבלחט"א הרה"ג חיים ארי' שליט"א מכהן כראש ישיבת עץ חיים ווילרייק.

בשנת תשכ"ג האיר הביהמ"ד דסאטמאר מכבוד הרב הגאון הצדיק פאמ"ק מוה"ר ישכר בער דאכנער זצ"ל אב"ד באניע, הנקרא בפי כל דער באניער רב, וכיהן פאר שלשים שנה בבית מדרשינו עד הסתלקותו לחיי העוה"ב כ"ח מנחם אב תשנ"ב לפ"ק. מוצאו הי' מגאליציע ונמנה בין חסידי הרה"ק מבאבוב זצוק"ל, אמנם אחרי המלחמה התיידד במדינת רומעניא עם הרבה חסידי סאטמאר וכפרט עם גיסו הרה"ק רמ"א פריינד זצוק"ל גאב"ד ירושת"ו ועי"ז נתקשר למרן זי"ע. כשיצא מתחת מסך הברזל בשנת תשכ"ג רצה קודם להשתקע בארה"ב, אמנם מרן זי"ע ייעצו לחזור לאנטווערפען וביקש מאנ"ש לקרבו ולהחזיקו. ומה נהדר הי' לראות עבודתו בקודש איך שפך שיח לפני קונו ויראת חטאו הקודמת לחכמתו, ואין לתאר עלי גליון לבו הנשבר בהגיע ימי הרחמים והרצון ושמחתו בעשיית כל מצו' וצדקת פזרונו בהפלגה ממש כיאות לנכד מרן הרה"ק מצאנז זי"ע, ועוד ועוד. הגה"צ מבאניע זצ"ל הי' מקובל על כל בני העיר ותמכו בו בכבוד והערצה גם עזר הרבה להנהגה רוחנית של הקהלה מחזיקי הדת, ולפעמים גם צירפו אותו לביד"צ כשהי' נחוץ. אחרי הסתלקותו הספידוהו מרן הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל בביהמ"ד הגדול רחוב אסטען.

בשנת תשמ"ב כשנתוספו אברכים בביהמ"ד נתקבל לדומ"ץ הרה"ג המפורסם מוה"ר חיים יוסף דוד ווייס שליט"א המכהן פאר עד היום הזה.

בשנת תשכ"ט נבחר הרה"ח הנגיד מוה"ר חיים יודא פריעדמאן ז"ל להיות חבר וועד הנהלת הקהלה החרדית מחזיקי הדת, וקיבל המשרה על שכמו ברצינות מלאה עד יום פטירתו לחה"ה, ואי' מהדברים שעשה בעירנו שסייע הרבה הוא להביא את הרה"ח מוה"ר אהרן עקשטיין שליט"א מעיה"ק ירושלים ת"ו לשרת כשו"ב ומוהל עד היום הזה. ואחרי פטירתו נבחר חתנו יבלחט"א מוה"ר יעקב בער פריעדמאן הי"ו לחבר ועד הנהלת הקהלה עד היום הזה.

בשנת תשל"ט לפ"ק ביום כוא"ב עלה מרן זי"ע בסערה השמימה ורבבות אלפי חסידיו ותלמידיו נשארו יתומים ואין אב וגדול כים שברנו. אמנם התוה"ק הבטיחה ולא תהי' עדת ד' כצאן אשר אין להם רועה, והכתירו במעמד רבבות, ובראשם ראשי אלופי ישראל את בן אחיו כ"ק אדמו"ר מרן משה זי"ע בעמהח"ס ברך משה למלאות מקומו לנהל עדת סאטמאר ולעמוד בראש המוסדות.

רבינו בעל ברך משה זצוק"ל ביקר כמה פעמים בעירנו אנטווערפען עוד בהיותו אב"ד סיגעט ב' פעמים בשנת תשכ"ג ואח"כ בשנת תשכ"ו ונתקבל בכבוד גדול והערצה מרובה כראוי לגברא רבא כמותו , והי' לו כאן בעירנו ידידים ומעריצים חסידי סיגוט כגון: מוה"ר יעקב שטיינבאך ע"ה, מוה"ר לוי יצחק טויב ע"ה, מוה"ר שלמה מאיער ע"ה ומוה"ר יוסף פעסיל ע"ה, כולם חברי ועד הנהלת הקהלה. בשנת תשכ"ו ביקר בישיבת עץ חיים ווילרייק ומסר שיעור לתלמידי הישיבה ונתקבל בכבוד והוקרה ע"י הראש הישיכה הגר"י טרעגער שליט"א. בשנת תשל"ו הי' מוזמן לשבות בעירנו שב"ק פ' בא אמנם מפני השלג נשאר על שב"ק בעיר בודאפעסט והגיע לעירנו ביום א' ועשו לו קבלת פנים מפואר בביהמ"ד סאטמאר, והרה"ק' ר' איציקל זי"ע קיבלו בכבוד והדר והזכיר א"ע לרפו"ש, וחתנו הרה"ק ר' יעקב'לע זי"ע הראה אז לא' מנכדיו יבלחט"א ואמר: אתה רואה את הרב מסיגעט הוא השני למלך בסאקמיר" (כוונתו שהוא ימלא מקום מרן זי"ע) והראב"ד הגר"א שטערנבוך שליט"א הזמינו לבקר את המקו' החדשה ברחוב אסטען-סטענבאק שעמדה אז באמצע הגמר ורבינו הברך משה זצוק"ל נתפעל מאד מהבנין וההידורים בכשרות המקו'.

אחרי עלותו לכהן פאר בעדת סאטמאר נתבקש מאנשי שלומינו באנטווערפען לבוא לשבות בעירנו לחזק המוסדות ואכן הופיע בהדרו על שב"ק ויקהל-שקלים שנת תשמ"ו לפ"ק, והתאכסן בבית הרה"ח הנגיד פרץ לעפקאוויטש שליט"א והתפלות היו בביהכ"נ הגדול רחוב אסטען ועריכת השולחנות באולם של הדיאמאנט קרינג, והתאספו המון חסידים מכל קצוי תבל להסתופף בצילא דמהימנותא, ויפה הגדיר המרא דאתרא הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל בדרשתו לפני קריאת התורה: שהשבת הנוכחית תישאר חרוטה באותיות של זהב בדברי הימים של העיר החרדית אנטווערפען.

ואכן יציאת צדיק עשתה רושם ובעקבות זאת נתעוררו אנ"ש בצירוף וסיוע נדיבי לב תושבי עירנו לבנות בעירנו בנינים למוסדות התורה והחינוך של סאטמאר, הבנין המפואר עבור התלמוד תורה ברחוב וואן לעריוס שנתנדב ע"י הרה"ח הנגיד ר' פרץ לעפקאוויטש שליט"א ובנו מוה"ר יעקב יוסף הי"ו ונבנה בהשתדלות העסקן הנמרץ מוה"ר זלמן לייב קליין ז"ל ביחד עם יבלחט"א המנכ"ל של הת"ת מוה"ר צבי הכהן דרעזדנער הי"ו. וכן הבנין הגדול והמפואר עבור בית רחל ברחוב לאמאריניער עם אולם השמחות המתנוסס לתפארה שנבנה בהשתדלות העסקן הנמרץ מוה"ר שמעון עוזר פריעדמאן הי"ו ביחד עם המנהל הדגול מוה"ר מרדכי שטויבער הי"ו.

ביום כ"ו ניסן תשס"ו עלה בסערה השמימה כ"ק מרן רבינו הגה"ק בעל ברך משה זצ"ל, ולא סר שבט מיהוד"א ושבט ההנהגה עברה לידי בנו ממלא מקומו כ"ק מרן אדמו"ר יקותיאל יהודא ט"ב עט"ר שליט"א שהראה מאז ומתמיד אותות אהבה וחבה מיוחדת לצאן מרעיתו אשר באנטווערפען, והנסיעה הראשונה בתקופת נשיאותו היתה לעירנו אנטווערפען יע"א על שב"ק פר' ויקהל תשס"ח לחנך

ולגייס כספים עבור בנין החדש של התלמוד תורה המתנוסס לשם ולתפארת בעירנו, ולחזק החינוך הטהור של המוסד המפואר 'בית רחל' ולהתנזר מקופת הממשלה.

ביום ה' פר' ויקהל נערכה מסיבה מפוארה "ווי העמודים" עבור בנין החדש של התלמוד תורה, שהיתה מיועדת ומיוחדת לנדיבי עם נגידים וקצינים שנקבצו ובאו ממקומות מושבותיהם לשבות את השבת פה בעירנו עם כ"ק מרן רבינו שליט"א באולם החדש והמפואר 'עטרת אברהם' בבנין החדש של הת"ת.

השב"ק נערכה ברוב פאר והדר בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל ובראשות גדולי ישראל שנקבצו ובאו להסתופף בצלא דמהימנותא. התפלות נתקיימו בביהמ"ד הגדול שע"י ק"ק מחזיקי הדת ברחוב אסטאן, ועריכת השלחנות באולם המפואר 'בית רחל', וגולת הכותרת היתה מעמד 'הקבצו ושמעו' במוצש"ק פר' ויקהל בהשתתפות אלפי ישראל ומהם שבאו לנסוע במיוחד במוצש"ק מארצות אייראפא ובהשתתפות כ"ק מרן אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א, בו השמיע רבינו שליט"א דבר ה' ברמה להעמיד יסודות איתנים להמשכת החינוך הטהור בדרכי אבותינו ורבותינו, וכתוצאה מזו יסד רבינו שליט"א בחודש אלול העבר תש"ע במעמד אלופי ישראל בעיר הבירה לאנדאן יע"א המפעל הגדול "קרן חומה בצורה" כבסיס לעתידה של החינוך הטהור לדורות העתידים עד ביאת גוא"צ בב"א.

כן ראוי להזכיר כאן את הכולל לאברכים 'תורה ויראה' המתקיים בין כותלי הביהמ"ד ועומד בראשות הרה"ג ר' יואל שווארץ שליט"א, ונמו"כ הכולל ערב שע"י בית מדרשינו עם הראש הכולל הרה"ג ר' שלמה מנחם טעללער שליט"א תלמידי חכמים חשובים בעירנו, אשר בין כותליה חוסים אברכים יקרים וחשובים אשר תורתם אומנתם, וכבר יצא שמם הטוב של הכוללים כבית שמגדלין בה 'תורה ויראה'.

הערה חשובה לשלום הקהילה

הנה ידוע שבדברי הימים של החסידות
נסללו שיטות שונות ונוסדו עדות שונות.
לא אחת נוצר מצב שגם בני אותו גזע ושלשלת,
נותנים כל אחד פירוש שונה בדרכו של הסבא והאב.
גם כאן נסתעפה החסידות לענפים וחלק מהם עבר למשכנו החדש.
הקהילה מכבדת את כולם בבחינת כולם אהובים, כולם ברורים וכו'...

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד

בית יצחק - פשעווארסק

נוסד בשנת תשי"ז

לאחר החורבן הנורא ימי הרס עולם שרוב מנין ובנין של בית ישראל עלו על המוקד, ולא נשארו אף אחד מעיר ושניים במשפחה, ריחם ה' על עמו ונחלתו והותיר לפליטה הני צדיקים וקדושים כ"ק מרן רבי איציקעל זצוק"ל וחתנו הקדוש מרן רבי יענקלע זצוק"ל, בחשכת הדור שלאחר החורבן זרח זיו אורם של הני צדיקים שלימדו דעת את העם והשפיעו אמונה ובטחון בשארית הפליטה, והנחילו הלאה גם הענין של אמונת צדיקים ע"י סיפוריהם הקדושים, וכפי שהתבטא מרן רבי יענקלע זצ"ל תחת אחד השיחים כי מה שהותירו ה' לפליטה הוא כדי שיספר לדור הצעיר בנים אשר יוולדו מפעלות הצדיקים הקדושים אשר בארץ המה.

גולה אחר גולה הלך רבי איציקעל זצוק"ל לאחר השואה הנוראה, ולא מצאו מקום מנוחה להשתקע בה, ולכונן בה מחדש את חצרו הקודש של "פשעווארסק" עד שנתעוררו כמה חסידים מעיר אנטווערפען וסידרו כל ההצטרכיות למען יוכל לקבוע מעון קדשו בעיר, ביניהם הי' מוה"ר ר' שאול הוטערער ז"ל שבמאוחר שימש שם כבעל קורא ובעל תפלה רבות בשנים.

משעלתה ההצעה שיקבע מושבו בעיר אנטווערפען שאל בדעת קדשו של כ"ק מרן הקדוש מבעלזא זצוק"ל שנתן לו את הסכמתו וברכת קדשו, ומששאלו האם נכון בדבר שיעתיק משכנו ביום כ"א אדר יומא דהילולא של זקינו הק' הרר"א זי"ע ענה לו שיסע ביום כ' אדר וביום כ"א מוטב שילמד בספרו הק' נועם אלימלך ואכן ביום זה בשנת תשי"ז נתקיים בעירנו הפסוק ליהודים היתה אורה שאז באו להשתקע בעירנו אדמו"ר הרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק זי"ע ביחד עם חתנו הרה"ק אדמו"ר ר' יעקב'לע זי"ע וקבעו משכנם ברחוב מערקאטאר 56 ועד מהרה התלקטו סביבו קומץ חשוב של חסידים שקבעו מקום לתפלתם בבית מדרשו, והמקום נעשה תל תלפיות לתורה וחסידות וצדקה וגמילות חסדים, עד מהרה נקרש ונערץ על

כל בני העיר שהרבו להסתופף בצלו ומכל החוגים התדפקו על פתחו להתברך מפיו.

מעניין לציין כי על מסמכים הרשמיים של הבהמ"ד מימים ההם מתנוסס הכותרת "ביהמ"ד חסידי צאנז ראפשיץ", ועל אף שיש להניח שהדבר נעשה על דעתו של הגבאי בלבד, יש לראות מזה עד כמה השריש אותו צדיק בבאי ביהמ"ד דביקות בצדיקים הקודמים ובפרט בצדיקים הנזכרים.

בבואו של רבי איציקעל חל שינוי של ממש בצורת ובתבנית העיר ומאז התחילו הרבה אנשים ללבוש בגדי חסידים ושטריימעל בשבת ויו"ט, כאן המשיך גם בעבודתו הקודש של אסיפת מעות לצדקה, ומיד עם בואו החל לעסוק בעניני צדקה וחסד ובד בבד כולם ראו בבמוחש גודל כוחו להשפיע שפע רב ועשירות לכל העיר.

בודאי אין כאן המקום להאריך ולתאר עבודתו הקדושה של אותו צדיק ורב כוחו להושיע בברכותיו הטהורים, וצדקת פזרונו לכל מי שנצרך, אשר נשגבה מבינת אנוש ולא יכילנו מסגרת מצומצמת זו.

ביום הקדוש שנת תשל"ז נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון אלוקים ועלה משה אל האלוקים למגינת לב כל בית ישראל, אז נבחר חתנו הקדוש כ"ק מרן אדמו"ר מהר"י זצוק"ל למלא מקומו, רוח תיים של אמונת צדיקים ועבודת ה' הפיח בכל המסתופפים בצלו, ושיעורים נפלאים ברבים בהם הכניס אמונה ובטחון ודרכי עבודת ה' בדרכי נועם ובמענה רך בפשטות וענוות חן, ופעל ישועות בקרב הארץ ומכל קצוי תבל באו להסתופף בצל קדשו ולהתברך מפיו וראו עין בעין באופן נפלא שצדיק גוזר והקב"ה מקיים, אחרי הסתלקות כ"ק מרן רבי איציקעל זצוק"ל הוסב שמו של הביהמ"ד ל"בית יצחק" על שמו ולזכרו.

ביום כ"ז חשוון שנת תשנ"ט נתבקש אותו צדיק לישיבה של מעלה ונתמנה תחתיו בנו יחידו יבלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ה' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים, אשר מיד בתחלת הנהגתו

יסד כולל לאברכים ע"ש אביו שבמשך הזמן נתפתח לאחד ממרכזי התורה המפוארים בעירנו ובה יושבים והוגים אברכים יקרים בתורה, ואין כאן המקום לספר את הידועות לכל על היות החצר הקודש תל תלפיות לכל בני העיר ולאלפי חסידים בעולם המסתופפים בצל הקודש ומתחממים לאורו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א עד ביאת המשיך בב"א.

כאן המקום להזכיר את הגבאי הנערץ של הביהמ"ד למעלה מיובל שנים ה"ה הרב החסיד רבי יושע ענגלענדער ז"ל אשר מתחלת בואו של ר' איציקעל לאנטווערפען (ואף קודם לכן בעיר קראקא) דבק בו בכל לב ונפש ופעל מבלי ליאות למען הביהמ"ד ולמען בית צדיקים.

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד בית יעקב

נוסד בשנת תשט"ז

מן העבודות הקשות שבמקדש, לתאר ולהמחיש המסירות נפש של האודים המוצלים מאש, אלו שנשארו אחד מעיר ושנים ממשפחה, ומתוך ניסים חזרו או באו כפליטים מאש הנורא, שגדע וחרש האויב הרע כל סימן יהדות במדינות אירופא, והעיר אנטווערפען בכלל, אשר נשארה ריקן מתושביה ובתי מדרשיה. עם כל זה מיד התחילו לבנות מחדש בכוחות עילאות, ולאט לאט התחיל העיר לקבל צורה של קהילה יהודית, במקום יסודות הישנות מלפני המלחמה.

מתחילה התפללו רוב החרדים לתורת ה' מבני העיר בבית המדרש ברחוב אסטען, אך במשך הזמן כשנתרבו ספסלי הבית מדרש, ראו צורך להרחיב גבולי דקדושה, בפרט להתושבים באמצע שכונת היהודים בעיר, ובכן בשנת תשט"ז נקנה בנין ברחוב יאקאב יאקאבסטראאט על ידי הנגיד דאז, ר' יעקב שולוואאס וזוגתו זכרונם לברכה, ונפתח בית מדרש לקיבוץ נאה וחשוב מבני העיר, אשר נקוב בשמו "בית יעקב" על שם הנדבן.

התייסדותו

במשך יותר מיובל שנים נודע בית מדרש "בית יעקב" כפינות יקרת מחשובי בתי המדרשות בעירנו. רבות בשנים קבע בו הגאון האדיר הרב חיים קרייסווירטה זצ"ל רב דקהילתנו, כמקום לתפלתו במשך ימות החול, וגם לרבות בלילי שבת קודש.

מחזה מיוחד היה המראה בימות החול, לראות איך שהגאון האב"ד זצ"ל היה יושב במקומו המיוחד בחדר שעל יד הבית מדרש בשעה שקבע לו זמנו לאכילת פת שחרית, והיו מגיעים אז שלוחי מצוה או נצרכים לקבץ נדבות, ביודעם היטב את נדיבת לבו שבער לגמול חסד לכל נצרך, וחילק אז סכומים גדולים לצדקה וחסד בחפץ לב. גם לאחר פטירתו כשנתמנה הגאון הרב אלטר אליהו רובינשטיין זצ"ל כאב"ד דק"ק מחזיקי הדת, היה גם רגיל להתפלל בליל שבת קודש בבית המדרש "בית יעקב".

כשנתמנה הגאון הראב"ד דקהילתנו הרב אליהו שטערנבוך שליט"א בשנת תשכ"ב כדיין ומורה צדק בעירנו, נקבע מקום תפילתו בקביעות בין כותלי הבית מדרש, ומאז ועד עתה ממשיך להזהיר מאור תורתו ודרשותיו החמימות לבני קהל המתפללים.

גם הגאון הרב מרדכי גרינפעלד זצ"ל אב"ד נירעדהאז בעמח"ס "גדולת מרדכי" התפלל בבית המדרש בתקופה שהיה מתושבי אנטווערפען, קודם שעבר לכהן כאב"ד דקהילת וויען.

מהשובי המתפללים

אחד מחשובי המתפללים היה הרה"צ ר' משה קילנגבערג זצ"ל האדמו"ר מזאלישיטץ שהיה גם בעל תפלה נפלא בנוסח אבותיו הקדושים צדיקי בית קאמארנא, ובמשך שנים רבים היה מקום תפלתו הקבוע על יד הגאון הראב"ד שליט"א.

הרה"צ ר' משה נולד לאביו הרה"ק ר' שם זי"ע הי"ד אדמו"ר מזאלישיטץ בעיר קראקא, שהיה צדיק ורבי מפורסם לפני המלחמה ונודע לאדם קדוש, ונעקדה"ש ביום כ"ח ניסן תש"ג. בשנת תשכ"א הביא בנו הרה"צ ר' משה ז"ל לדפוס את ספרו של מר אביו הקדוש "אהלי שם" על התורה ומועדים, וגם הוסיף בסופו מחידושיו תחת השם "ברכת משה". במשך השנה שימש כמה פעמים כשליחא דצבורא ולתקופת גם לתפילות בימים הנוראים. הוא ואשתו הרבנית נלב"ע בלי זש"ק.

הבעלי תפילה והגבאים

בראשית השנים שימש כגבאי הנאמן ר' נפתלי הלוי מאנטעל ז"ל (אביו של יבלח"ט ר' ישראל הלוי הי"ו מפה). יחד אתו היה גם ר' יוסף פעססעל ז"ל שהיה במקורו מחסידי בלאזוב, והיה גם בעל תפלה נפלא בנוסח המדוייק אשר שמע וקיבל מהחסידים במרינת לידתו בגאליציא, ואכן שימש כשלוחא דצבורא כבעל מוסף בראש השנה ביחד עם ריעו ר' ישראל חיים קירשנבוים ז"ל שהיה במקורו מחסידי סטוטשין, והיו רגילים להתפלל בסירוגין, יום ראשון אחד מהם בבית המדרש אסטען והאחר בבית יעקב, ולמחרתו חלפו להיפך. מן החשוב להוסיף אשר רבים מבעלי תפלות בזמנינו ובפרט ילידי אנטווערפען קבלו מהם נוסח התפלה המדוייק, שהיה אז לשם דבר ובמקור מוסמך.

מאוחר יותר היה הבעל מוסף בימים הנוראים ר' משה לייזער ז"ל שהיה יליד הישוב יאשליסק ושארו ובשרו של הרה"ק ר' יענק'לע מפשעווארסק זי"ע (נלב"ע י' אלול תשס"ח), והיה מפורסם כבעל תפלה להפליא עד סוף ימיו ממש.

בין מתפללי הבית המדרש במשך השנים אשר היו רגילים לירד כשליחי צבור היו גם ר' ברוך שפיגעל ז"ל שהיה יליד עיר סאטמאר, ר' משה הערשקאוויטש ז"ל שהיה יליד הישוב אורשיווא ובצעירותו מתלמידי הגאון הקדוש מסאטמאר זי"ע (נלב"ע במאנשעסטער עש"ק י' אלול תש"ן) שגם הוא חנן את פני קונו באופן רגיל כשלוחא דצבורא ולתקופת מה היה הבעל שחרית בימים נוראים, ר' יצחק שעכטער ז"ל ועוד כמה יהודים יקרים משרידי דור הישן.

במשך השנים שימשו כגבאים נאמנים דהבית מדרש, ר' חיים האכשטיין זכרונו לברכה לתקופה של עשרים שנה בערך, ויבלח"ט ר' חיים גליק הי"ו ור' יהושע סאבעל הי"ו שהם מוותיקי המתפללים במשך יותר מיובל שנים, כן ירבה וכן יוסיף בעזר הבורא כל עולמים.

זכרון להולכים

ננסה באלו השורות לפרוט קצת משמות המתפללים אשר קבעו מקום תפלתם בבית המדרש אשר לדאבונינו הלכו לעולמים בתקופת הזמן.

ר' יוסף מנחם סאבעל ז"ל (אבי יבלח"ט ר' יהושע הי"ו הנזכר לקמן), ר' העניך אשכנזי ז"ל (אבי יבלח"ט ר' חיים הי"ו מפה), ר' יוסף שטערן ז"ל, ר' צבי זילברמאן ז"ל (בנש"ק אביו של יבלח"ט ר' משולם הי"ו), ר' משה דעמבינסקי ז"ל יליד פולין ומחסידי אלכסנדר (מנו"כ במאנשעסטער על יד ידידו ר' משה הערקשאוויטש הנ"ל), ר' ירחמיאל ווידאבסקי ז"ל גם הוא מחסידי אלכנסדר, ר' פסח לאנגסאם ז"ל שהיה גם תלמיד חכם מפורסם, ר' אברהם הלוי האראוויץ ז"ל (בן אחר בן של הגה"ק בעל ההפלאה זי"ע), ר' יוד'ל פרעגער ז"ל, הבחור מענדל ז"ל מתלמידי בעל החפץ חיים זי"ע והבחור דוד וויינבערגער ז"ל יליד ישוב "נאמעני" באונגארין ותלמיד מובהק של הגאון הקדוש בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע, ועוד כמה יהורים יקרים אשר תכלה היריעה לפרט כולם.

בימות החול התפלל שם גם הראש הקהל דעירנו הבלתי נשכח אשר הלך לעולמו זה עתה, הרה"ח ר' שלמה זלמן לעהרער ז"ל אשר הגיד באהבה מדי יום ביומו שיעור משניות בין מנחה למעריב, יהא כולם זכרם לטובה בצרור החיים.

הרחבת הבית המדרש

לפני כח"י שנה בערך הוקם וועד למען הרחבת הבית מדרש ונמנה ביניהם ר' חיים האכשטיין ז"ל שהיה הבריח הטיחון בדבר וטרח ללא יאות בעד העבודה ואתו עמו גם יבלח"ט ר' חיים גליק הי"ו ועוד כמה מיקירי המתפללים, אשר ראו צורך לחדש ולהקים בנין מפואר כראוי לבית מקדש מעט, ונקנה אז בית על יד הבית מדרש אשר נבנה שם חדר שני מרווח עם אוצר ספרים ולמען שיעורי תורה ולימוד במשך כל שעות היום, ונקרא לזכרון עולם "היכל ישראל" על שם ר' ישראל בוים ז"ל לפי נדבת משפחתו, וגם הבית מדרש עצמו הורחב ונתוסף בו מקום רב.

מן הנמנע לציין זכות המיוחד, אשר כבר בשעות המוקדמות בבוקר לפני תפלת שחרית, מגיעים צבור חשוב בקביעות מבני עירנו לשיעורו של הגאון הגדול הראש ישיבה שליט"א, שכבר מזמן טובא מוסר את שיעריו הנפלאים בגודל חריפותו ובקיאותו תמידים

כסידרם בבוקר ובערב. וגם להוסיף בעונת הקיץ כשדורש מלקחו הטוב מדי שבת בשבתו לאחר תפלת מנחה בפלפולא דאורייתא.

כולל "תורת חיים"

לפני כעשר שנים נתוסף עוד נדבך חשוב להבית מדרש, בעידודו של הגאון הראב"ד שליט"א, והוקם על ידי המתפללים החשובים כולל לבני תורה אשר נקוב בשם "תורת חיים" על שם הגאון אב"ד דקהילתנו זצ"ל בראשות הראש הכולל הנודע לתהלה הרב הגאון ר' ברוך וואסינג שליט"א בעל מחבר ספר החשוב "פרי ברוך".

ואכן כהיום אברכי הכולל החשובים כבר הביאו רוח חדש בבית המדרש, בין בשעות היום כשהם מעיינים בסוגיות חמורות בש"ס וקול התורה בוקע מכותלי בית המדרש, ובין בזמני תפילות בשבת כשמגיעים להשתתף בתפלות בין עמודי הבית המדרש, ואתם עמם הגיעו כמה מיקירי אברכי העיר אשר ראו לקבוע שם את מקום תפלתם.

יעזור הבורא יתברך, שיקויים בבית מקדש מעט זה מקרא שכתוב "מה טובו אהליך יעקב", והקול קול יעקב, תורה ותפלה, ישמע בין כותליו ויתוסף כמעיין המתגבר, עד ביאת ינון במהרה בימינו אמן.

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

זכרון בנימין
דחוג אברכי אגודת ישראל

נוסד בשנת תשכ"ט

דברי רקע

מקדמת דנא לא היו מודעים בתפוצות ישראל למושג של יושבי אהל גם אחרי הנישואין, החזון אי"ש זצ"ל, משום עת לעשות ה', הלהיב צעירי צאן להתמסר ללימוד התורה ולמאוס בהבלי עולם הזה גם אחרי שהקימו בית, ואכן זכה דורינו שאלפי רבבות בני תורה יושבים לילות כימים ועוסקים בתורה מתוך הדחק ובמסירות נפש על כל המשתמע מכך.

כאן בעירנו אנטוורפען לפני בארבע עשורים ויותר ובפרט מיד אחרי שנות הזעם, ההורים לא חונכו ולא שמעו מימיהם על מושג של כולל, ולא עוד, מן השמים סיבבו שכל צורב יכול היה להשתלב בתעשיית היהלומים,ללמוד אומנות קלה ונקייה וגם לקבוע עתים לתורה כאוות נפשו. נוצר מסלול כמעט אחיד לכל בני הנועד באנטוורפען, גומרים בית הספר, (בגיל חמש עשרה) נוסעים לישיבות הק', ובגיל הראוי לחופה, ואלה אשר נפשם חשקה בתורה, בגיל עשרים[1] חזרו הביתה ללמוד מקצוע.

אחרי שהגיעו לאנטוורפען, היישר מכותלי הישיבה לחיי החולין וללא מסגרת מתאימה, המעבר היה חד ונוקב, וסכנת ההתדרדרות היתה מוחשית, כל אחד עשה שבת לעצמו וכמעט ולא היו שיעורי תורה שהתאימו ליוצאי ישיבות, גם חברותות ללימוד בצוותא לא נראו. המצב היה מייאש ומעיק.

אי לכך נרתם **הרה"ג ר' בנימין שאול רינגר ז"ל** למלאכה, אירגן קבוצה של בחורים בחדר השני של בית המדרש הגדול אסטען, בכל יום ראשון, והציע לכל אחד לפי תורו לומר חבורה, להקיף ענין או סוגיה מכל צדדיה עד כמה שידו מגעת, לשתף את החברים המקשיבים בחידוש, הערה, הארה, בביאור או במהלך חדש ומחודש עקב התעמקותו בסוגיה, דבר שהביא לריתחא דאורייתא וקנאת סופרים, ויצר דיבוק חברים, שלא יסולא בפז. אירגן גם חברותות אשר עד היום עדיין קיימים. הקים מנין ושכנע את הרה"ג ר' **ברוך וואסינג** שליט"א למסור שיעורים וכו', וכך הפיח רוח גבית, הצית אמונה ותקווה בלבות הצעירים ובכוחות מחודשים זקפו את גבם וחזרו לעצמם.

ויהי היום, ונוצרה סיטואציה, וכעשרים בחורים יוצאי ישיבות, נזדמנו יחד בפונדק אחד, רובם ככולם היו מתפללים בבית המדרש הגדול אסטען, אך רוח הישיבה עדיין פיעמה בקרבם, ולא רצו בשום אופן להתנתק מהאווירה.

מאחר ובישיבות התרגלו לתפילה מסוג אחר, במתינות ובתחנונים, כמונה מעות, תפילה ולימוד ברציפות וללא הפסקה בשיחות של מה בכך, ניצול כל רגע, וכו', אי לכך הועלתה הצעה מצד כמה בני יוזמה, להקים מסגרת חדשה ליוצאי הישיבות "בני תורה". דבר אשר בשעתו היתה תוכנית נועזת ומתריסה, אשר אכן עוררה סערה כמעט סופה, והתנגדות מצד חברי הקהילה, כאילו הכריזו מרד והתקוממות במסורת בת רבות בשנים. היו בעלי בתים שבשום אופן לא יכלו לעכל את הרעיון וכמעט והחרימו את בית הכנסת.

הצעירים לא נרתעו, וממחשבה למעשה, התאספו כשמונה עשר ויותר אברכים ובחורים בראשות הרה"ג ר' בנימין שאול רינגר ז"ל, ולהבחל"ח הרה"ג ר' **ברוך וואסינג** שליט"א.

אחרי דיונים מרתקים ועניניים, הוחלט פה אחד להקים בית מקדש מעט,בתחילה רק לימי השבתות וחג. הרעיון קרם עור וגידין וביום א' דראש חודש טבת שנת תשכ"ט לפ"ק, בשבת חנוכה, נפתחו בשעה טובה שערי בית המדרש ברחוב בריאלמונטליי מספר 40. אבן פינה מיוחדת וחשובה, מקום לתפילה לתורה ולתעודה עד היום הזה.

היו אז כ "ח"י" חברים (בחורים ואברכים). לכבוד הפתיחה נערכה תפילה חגיגית. בקבלת שבת השתתף מרן הרב הרה"ג ר' **חיים קרייסווירטה** זצ"ל, אשר עודד וחיזק את ידיהם ועמד מאחורי המפעל עד יומו האחרון .

"ותעש לך שם כיום הזה"

בעת כינון והנחת היסוד, נקבע שמו של בית המדרש "חוג אברכי אגודת ישראל" (ראה נספח). אך אחרי סילוקו ללא עת, של הרה"ג ר' **בנימין שאול רינגר** ז"ל, בתאונת דרכים מחרידה בצרפת. אשר בה נקרע פתיל חייו הצעירים,ל"ע, הוחלט להיענות לבקשת המשפחה, להקים לו שם ושארית, "ונתתי בביתי ובחומותי יד ושם ... אשר לא יכרת", ובהתייעצות עם רבני העיר וחברי הוועד הוסיפו שם לבית בו מגדלין תורה ותפילה, ויקרא שמו בישראל "זכרון בנימין דחוג אברכי אגודת ישראל", כאות וביטוי של הכרת טובה ותודה על היותו הכח המדרבן, היוזם והפועל ללא לאות, להקמת בית המדרש.

זמן קצר, אחרי פתיחת בית המדרש, ראו צורך להרחיב את הפעילות והוחלט לארגן מנין גם לימות החול.

בחודש שבט תשכ"ט לפ"ק חודש אחרי הקמת בית המדרש נכתב ונחתם תקנון בעין "מגילת היסוד שאושר פה אחד על ידי המתפללים בהסכמת בית הדין דאז. (ראה נספח).

זכו ובית המדרש שוקק חיים תוססים, קול התורה נשמע בהיכלו בקביעות ובהתלהבות עד עצם היום הזה.

הרחיבי מקום אוהלך

לשנה אחרת, כבר נהיה המקום צר מהכיל את כל המתפללים שהצטרפו ועברו לבנין ברחוב קונססיענסע מספר 40.

לאור התפתחות בית המדרש בצעדי ענק, בלע"ה, באו צבור המתפללים בתביעה בטוענהו ובדרישה נמרצת אל חברי וועד בית

1. בן עשרים לרדוף - אחר מזונותיו לאחר שלמד מקרא משנה וגמרא ... (לשון הברטנורא אבות פרק ה משנה כב)

הספר יסודי התורה - בית יעקב, לצרף אליהם שני נציגים מטעם בית המדרש, היות שכבר אז, חבשו את ספסלי בית הספר כמאתיים תלמידים מצאצאיהם, כ"י.

מכירת חלב ועופות

"שעפי ישיכוני" משאת הלב והנפש, ההשתוקקות ליזום ולפעול ולא לנוח על זרי דפנה, לא נתנה מנוח והביאה כמה עסקנים, לחשוב מחשבות, למען הקל על הצבור.

ובס"ד חפץ ד' בידם צלח, הגו רעיון ותוכנית למכור חלב ישראל במחיר השווה לכל נפש. לרבות עופות (בשיתוף פעולה מלא מצד בעלי האיטליזים תחת השגחת בית הדין של מחזיקי הדת) הדבר נמשך כשנה.

מנהיג רוחני

ויהי אחר הדברים האלה, ובית המדרש התפתח מעל לכל המצופה, הוחלט לחפש ולמנות מורה דרך, איש אשר על פיו יצאו ועל פיו יבואו.

מגילת היסוד של ביהמ"ד

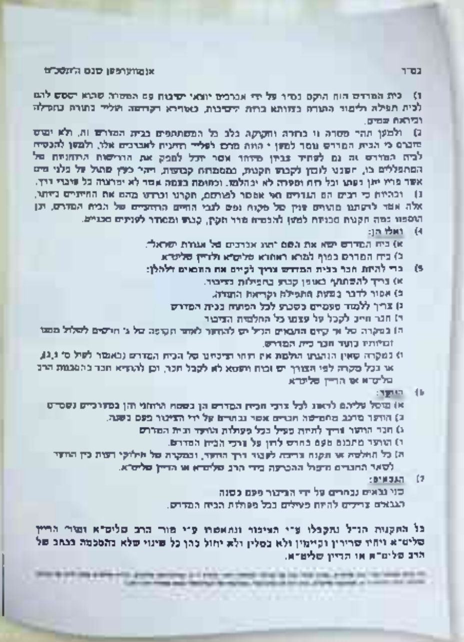
בס"ד אנטווערפען סנס התשכ"ט

1) בית המדרש הזה הוקם בס"ד על ידי אברכים יוצאי ישיבות עם המטרה שהוא ישמש להם לבית תפילה ולימוד התורה בצורתא בחית הישיבות, כשדרא דקדושה ותליי בתורה בתפילה וביראת שמים.

2) ולמען תהי' מטרה זו ברורה וחקוקה בלב כל המשתתפים בבית המדרש זה, ולא ישכחו חברים כי הבית המדרש עומד למען - הוות מרכז לפעלי' חינוך לאברכים אלה, ולמען להכניס לבית המדרש זה גם לפתוח בבנין מיוחד אשר יוכל לספק את הדרישות החינוכיות של המתפללים בו, ישבנו לוסן לקבוע תקנות, בתשמחות קבועות, ויהי' כעין פתול של בלני מים אשר פורץ יתן נפשו וכל רוח וסערה לא יבהלנו. וכחומת בנפה אשר לא יפרוצה כל עוברי דרך.

3) ובהיות כי רבים הם הגדרים הא' אפשר לפורטם, חקרנו וברדנו מהם את החיוניים ביותר, אלה אשר לדעתנו מהווים ענין של מקוה נפש לגבי החיים הרוחניים של הבית המדרש, ויתן הוספנו במה תקנות סבניות למען להבטיח מורה תקין, קבוע ומסודר לשנים רבות.

4) ואלו הן:
א) בית המדרש ישא את השם "חוג אברכים של אגודת ישראל".
ב) בית המדרש כפוף למרא דאתרא שליט"א ולדיין שליט"א

5) כדי להיות חבר בבית המדרש צריך לקיים את התנאים דלהלן:
א) צריך להשתתף באופן קבוע בתפילות בציבור.
ב) אסור לדבר בשעת התפילה וקריאת התורה.
ג) צריך ללמוד פעמיים בשבוע לכל הפחות בבית המדרש
ד) חבר חייב לקבל על עצמו כל החלטות הציבור
ה) במקרה של אי קיום התנאים הנ"ל יש להתחשב לאחר תקופה של ג' חדשים לשלול ממנו זכויותיו כחבר בית המדרש.
ו) במקרה שאין הנהגתו הולמת את רוחו ורכיכתו של הבית המדרש (כאמור לעיל ס' 1,2,3) או בכל מקרה לפי הצורך יש זכות והסמכא לא לקבל חבר, וכן להוציא חבר בהסכמת הרב שליט"א או הדיין שליט"א

6) הוועד:
א) מוטל עליהם לדאוג לכל צרכי הבית המדרש הן בשטח הרוחני והן בשטחים נוספים
ב) הוועד מורכב מחמישה חברים אשר נבחרים על ידי הציבור פעם בשנה.
ג) חבר הוועד צריך להיות פעיל בכל פעולות הוועד ובית המדרש
ד) הוועד מתכנס פעם בחדש לדון על צרכי הבית המדרש.
ה) כל החלטה או תקנה צריכה לעבור דרך הוועד, ובמקרה של חילוקי דעות בין הוועד לשאר החברים תיפול ההכרעה בידי הרב שליט"א או הדיין שליט"א.

7) הגבאים:
שני גבאים נבחרים על ידי הציבור פעם בשנה
הגבאים צריכים להיות פעילים בכל פעולות הבית המדרש.

כל התקנות הנ"ל נתקבלו ע"י הציבור ונתאשרו ע"י מו"ר הרב שליט"א ומו"ר הדיין שליט"א ויהיו שרירין וקיימין ולא בטלין ולא יחול בהן כל שינוי שלא בהסכמה בכתב של הרב שליט"א או הדיין שליט"א.

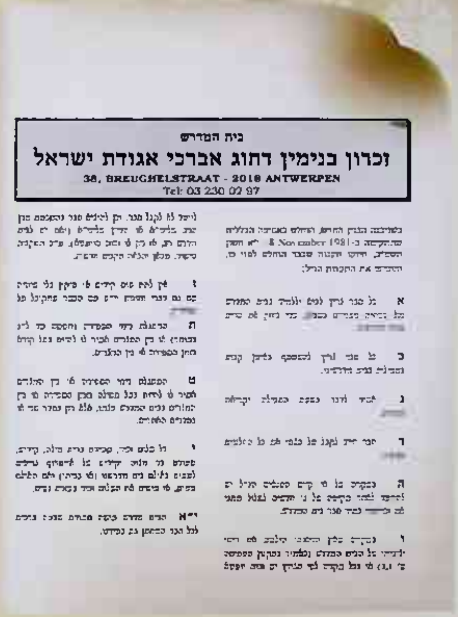

תקנות משנת תשמ"א

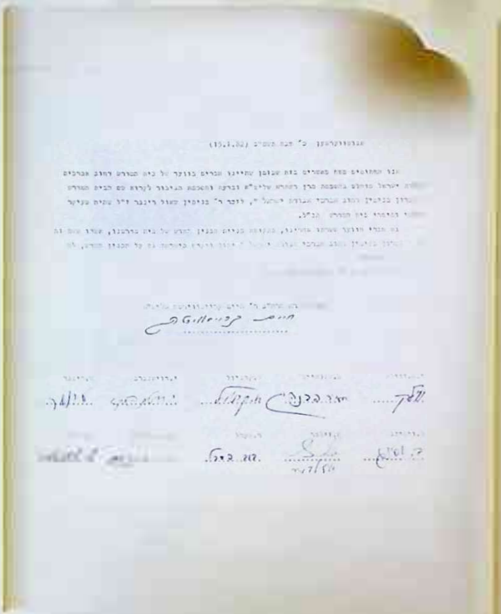

חותמים על התקנות

חברי הוועד פנו **להגאון ר' טוביה ווייס** שליט"א, בשם כל מתפללי בית המדרש, אשר הסכים לקבל על עצמו להיות המנהיג הרוחני, ומורה הדרך, וגם למסור שיעורים תמידין כסדרן.

הרה"ג ר' טוביה ווייס שליט"א שימש אז כמו"ץ בקהילת מחזיקי הדת, וכר"מ בישיבת עץ חיים בווילרייק, (ולפני כמה שנים עלה לגדולה ומכהן היום פאר בירושלם כגאב"ד של העדה החרדית.)

לע"ע, משמש כמנהיג רוחני הרה"ג ר' **אברהם עהרענטרייא** שליט"א.

רכישת הבנין

אחרי כעשור ויותר, בערך, הוחלט שיש מקום ומן הראוי לבנות בנין חדש. כל מתפלל השתתף במימון המכנה, הקפידו לא לבקש תרומות מבעלי הבתים שבעיר. נלקחה גם משכנתא, אשר תוך תקופה די קצרה סולקה. ובשבת הגדול תשמ"ב (למס' 1982) חונך בית המדרש ברחוב ברועגל מספר 38, הבנין שבו מתפללים היום.

על הטוב ייזכר, **ר' דן שטרלינג הי"ו**, אשר בודאי עבודתו בקודש, ראויה לציון. אחרי יגיעה רבה של למעלה מארבעה עשורים הצליח להקים ספרייה ענקית עם כאלפיים וחמש מאות ספרים שונים (בלי לקחת בחשבון את מספר הכרכים), רוב רובם של ספרי היסוד בהלכה ובאגדה במוסר ובחסידות. ערך קטלוג ממוחשב בטוב טעם ודעת, כל ספר מוין, מוספר ונרשם בציון קביעת מקומו, אשר מיקל מאוד על המשתמשים בו למצוא את מבוקשם וחוסך הרבה ביטול תורה. אשרי עין ראתה כל זאת.

בשל האוסף הגדול והעשיר, בית עקד ספרים נרחב, גדול רחב ומקיף, נהפך בית המדרש, בבין הזמנים, למרכז תורני, למקור משיכה לכל בני הישיבות, ליטאיים וחסידיים כאחד, ועל זה גאוות ותפארת בית המדרש.

אנו מיחלים ומצפים שבית המדרש ימשיך לפרוח ולשגשג עד שיקויימו דברי ר"א הקפר מגילה כ"ט ע"א "תניא ר"א הקפר אומר עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בא"י שנאמר "כי כתבור בהרים וככרמל בים יבא" והלא דברים ק"ו ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה נקבעים בארץ ישראל בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה עאכ"ו.

RABBINAAT
van de
ISRAELITISCHE ORTHODOXE GEMEENTE
"MACHSIKE HADASS"
JACOB JACOBSSTRAAT 22 - ANTWERPEN

OPPERRABIJN
CH. KREISWIRTH
Ere-Voorzitter van de vereniging van de Isr. Orthodoxe gemeenten Europa
33.55.67 39.25.35
32.00.71 39.25.46

E. STERNBUCH
Rabbijn

N. MALIK
Oppervoorzanger

J. SCHICK
Voorzanger

Hoofdsynagoge:
Oostenstraat, 43

Synagogen:
Oostenstraat, 43
Oostenstraat, 45
Oostenstraat, 29
Jacob Jacobsstraat, 22
Jacob Jacobsstraat, 37
Jacob Jacobsstraat 6
Lange van Ruusbroecstraat 12
Ant. van Dijckstraat, 43
Van Leriusstraat, 37
Van Spangenstraat, 6
Sterreborgstraat, 13

Antwerpen, de

בנוגע להחלטת כמה אברכים פה בעירנו ליסד בהמ"ד חדש,
מאחר שעד עכשיו התפללו רוב האברכים הנ"ל בביהמ"ד
הנמצא בבית "אגדת ישראל" ורובם הי' חברים בצעירי אג"י
ובאג"י, נתקיימה אספה בביתי שבה השתתפו הדבמ"ץ מוה"ר
ר' אלי' סטערנבוך וחרמי"ם מוה"ר ר' יהודא שרעגער, מוה"ר
ר' מרדכי' ורדיס, מוה"ר ר' סדגא פלונבק והמנהל בת"ם
יסוה"ת כ"י מוה"ר ר' שמואל אוסטרנצר שליט"א כדי להתיעץ
על הקשר שיהי' לבהמ"ד החדש לתנועת אגו"י בעירנו.
אחר דיון פלא יצא שבהמ"ד הנ"ל יקרא בשם "חוג אברכים
של אגודת ישראל" ומנהלי הבהמ"ד הנ"ל יהי' חברים
נרשמים באגו"י בעירנו.
ועה"ח באעה"ת היום ח' שבט תשכ"ט

חיים קרייסווירטה
אבדק"ק אנטווערפען

[illegible]

חיים קרייסווירטה

מכתב מהרה"ג הצדיק ר' יהודא זאב סגל זצ"ל

ב"ה אור ליום ב' [לפרשת] צו תשכ"ט
לתלמידי היקר והאהוב מאד ר' אביגדור ווערטהיים שליט"א
אחדשה"ט באהבה רבה.
שמעתי שמועה טובה ששמחתי בה מאד שיסדתם חבורה של אברכים יחי' ואתם מתפללים במתינות, ונזהרים מלדבר בתוך התפלה, וכמדומני שיש לכם תקנות בענין חיזוק בתורה ובכלל ברוחניות שיהי' עבודת ד' דבר עיקרי, ובודאי חבורה זו היא חבורה יקרה וחשובה, ובודאי על חבורה זו נאמר אז נדברו יראי ד' וכו' ויכתב בספר זכרון ע' סוף מלאכי ברש"י שם וברד"ק, ותראה כמה חביב הוא אצל הבורא יתברך כשמתועדים יחד לחזק א"ע בעבודת ד' - ככתוב שם.
אשריך שזכית להיות מסייע לדבר גדול זה. והעיקר שלא להתפעל מהמלעיגים ומהלצים ומהמקפידים ככתוב ברמ"א ריש או"ח, כי זהו יסוד כל השו"ע להיות חזק ואמץ, ותראו לחזק א"ע ושלא להתרשל ולשמור התקנות בדיוק עצום ולהוסיף עליהם.
בכאן יש לנו חבורה גדולה ב"ה שלומדים שתי הלכות הלכות לשון הרע, בכל יום בל"נ וכבר אנו לומדים פעם שני', ונותן לנו חיזוק גדול בענין שמירת הלשון, ובכלל כל ספרי החפץ חיים זצוק"ל הם מאירים את העינים ומעוררים הלבבות לעבודת ד', לבטחון ולקביעות עתים לתורה ולחסד, ומה טוב יהי' אם תקבע שיעור קבוע, ובעהי"ת בהמשך הזמן תלמדו כל ספרי הח"ח זצוק"ל.
הנני מברך אותך וכל החבורה היקרה והחשובה שתזכו לחזק א"ע, ותזכו לעלות מעלה מעלה בתורה ביראה ובמדות טובות ותזכו לפרנסה בנקל שיה' תורתכם קבע ומלאכתכם ארעי.
ותזכו לנחת רב מכל צאצאיכם יחי' ולגדלם בנקל בנחת ובשמחה ותזכו לחוג את [חג] המצות הבעל"ט ביתרון הכשר ובשמחה ולקבל שפע של קדושה ואמונה מהחג הקדוש הבעל"ט
ונזכה כולנו לקבל פני משיח צדקנו במהרה
יהודא זאב סגל
אקו' שהכל בסדר אתך ובביתך יח' בפרנסה ובכ"ע

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד בית מרדכי

נוסד בשנת תש"ל

בשנת תש"ל הוקם בעירנו ביהמ"ד לתורה ולתפלה "בית מרדכי דחסידי צאנז שינאווע".

המייסדים הרה"ח ר' **אליעזר מרדכי אפטערגוט** (פריעדמאן) ז"ל וזוגתו הח' מרת **בלימא** ע"ה הקימוה לשום שם ושארית לבית אבותם ומשפחתם שניספו בשואה האיומה שפקדה את עם ישראל.

הביהמ"ד קיבל את השם צאנז-שינאווע בהיות רבי אליעזר מרדכי חסיד נלהב של צאנז שינאווע, ובימים כתיקונם הסתופף בצילם של אדמור"י שינאווע, וכמים פנים אל פנים אף הם התזירוה אותות אהבה וחבה, ועדיין נשתמר מכתב קודש ששיגר לו כ"ק הרה"ק רבי ליבוש מרדכי משינאווע זצוק"ל המתארו בתוארים חשובים מאד.

אחרי השבר והחורבן הנורא שעבר על כל בית ישראל, ר' אליעזר מרדכי לא נשבר ברוחו ולא אמר נואש ונשאר כל ימיו איש עליז ושמח, ואף הרבה לעסוק במעשי צדקה וחסד ובמיוחד פעל למען ישבות עץ חיים ווילרייק.

ר' אליעזר מרדכי הי' מלהיב את הרבים בתפלותיו הנרגשות שיצאו מלב טהור בעת ששימש כשליח ציבור, והי' משלב בתוך תפלותיו מנגינות ולחנים של אחיו הרה"ח ר' אלימלך ז"ל שהי' משורר מפורסם בחצר הקודש באבוב בגאליצי'.

עם הווסדו של הביהמ"ד קבעו בו מקום לתפלתם אנשים יראים ושלמים ידידי ר' אליעזר מרדכי ז"ל, ויציון במיוחד האחד המיוחד ממתפללי ביהמ"ד ה"ה הרה"ג ר **שמואל אוסטרזצר זצ"ל** מנהלה הדגול של ביה"ס יסודי התורה, שמדי שבת בשבתו הי' מוסר בביהמ"ד שני שיעורים, האחד בליל שב"ק שלמר לרבים חו"ר ורמב"ן, וביום שב"ק הרצה שיעור בגמרא, בשיעורים אלו השתתפו רבים מבני העיר, כן הי' דורש בס"ג דברים ערבים ורעיונות עמוקים, שחלקם כינס בערוב ימיו והו"ל בספרו החשוב (עלי דשא).

כן קבע בה מקום לתפלתו הרב החסיד המרומם רבי חיים הופערט זצ"ל שאף הי' לו קביעות לפני התיבה בתפלת מנחה ער"ש.

תקופה מסוימת הי' הג"ר **אברהם יהושע רייך** שליט"א מכהן כרב הביהמ"ד ומסר שיעורים עד שנתמנה לדומ"ץ ביהמ"ד חסידי צאנז-קלויזענבורג.

תנופה מיוחדת קיבל הביהמ"ד עם הצטרפותם של מתפללי מנין אגודת ישראל שהי' משכנם עד אז ע"י ביה"ס יסודי התורה, וכשתרו למקום תפלה ביקשם רבי אליעזר מרדכי שיקבעו את המקום בבית מרושו, אז גם נתמנה גבאי משנה הנאמן והמסור ר' **משה אפרים שירדזקי** ז"ל מעסקני אגו"י המובהקים (ומזכירה המסור של הקהילה) ולא נשכח את הגבאי המסור רבי **עמרם צרפתי** ז"ל, אשר

היה אדם אשר צהלתו בפניו, ונתן מכוחו וזמנו למען כלל מתפללי בית המדרש, ולמעלה משלושים שנה כיהן כגבאי המקום. ויצוין במיוחד את הרב ר' **מאיר וואקסשטאק** ז"ל (חבר הנהלת הקהילה) מתלמידי ישיבת מיר, שהי' תלמיד חכם ידוע והי' מוסר כביהמ"ד שיעור בשו"ע בעיון מתוך ריתחא דאורייתא.

כן הצטרף אז הרה"ג רבי **מענדל ספיר** זצ"ל מתלמידי ישיבת ראדין שהי' תחת דגלו של קדוש ישראל הח"ח ז"ל, והי' תלמיד מובהק ומקורב של הגאון האדיר רבי **נפתלי טרופ** ז"ל.

גולת הכותרת של הביהמ"ד הי' הצטרפותו של הגה"ח המרומם רבי **שלמה זלמן לעהרער** ז"ל ראש הקהל דקהילתנו, ר' זלמן הי' דוגמא לכל באי הביהמ"ד בהתנהגותו המרוממת מתוך שמחה ורעננות, והחדיר לחלל בית המדרש את השם "צאנז", המקודש בסילודין, והנחיל הלאה את הדביקות בבית צאנז עד שניתן להיאמר שלא עברה שעה אחד שלא הי' מספר בערגה לאחרים מזכרונותיו. רבות בשנים הרביץ תורה בביהמ"ד בימי החול, ובמיוחד בשב"ק שעריין חרוט בלבות השומעים שיעוריו המתוקים במדרש רבה לפני התפלה ובשולחן ערוך לאחר התפלה, זכרו לא ימוש לעולם מלב מתפללי הביהמ"ד, יהא זכרו ברוך.

רבי אליעזר מרדכי שחל"ח בע"פ תשמ"ט, אבל המקום קדוש שהקים נמשך לתפארת ואף ביתר שאת ועוז, בהנהגתו של יבל"ח נכד אחיו הגאון רבי **אלי' אפטערגוט** שליט"א ר"מ בישיבת עץ חיים ווילרייק אשר מוסר בה שיעורים בגמ' מדי יום ביומו, ורבים מבני העיר משתתפים בה ונהנים מאור תורתו.

הביהמ"ד מהווה גם מקום תורה חשוב ושיעורים תמידיים מתקיימים בה תמידים כסדרן, ולאחר פטירתו של המייסד גם הוקם בביהמ"ד כולל ערב על שמו בשם "זכרון אליעזר מרדכי" ע"י יבלח"ט הנגיד המרומם רבי **נתן נטע אפטערגוט** שליט"א בן הרה"ח רבי ארי' ז"ל אחיו של המייסד ז"ל, במסגרת הכולל לומדים אברכים מופלגים בתורה ויראה ובראשה עומד הגאון רבי אלי' שליט"א, ושערי הבהמ"ד פתוחים ללומדי תורה משך כל שעות היממה ואכן ידוע שהרוצה ללמוד במנוחה בלי הפרעה ימצא שם את מבוקשו.

זכה המייסד רבי אליעזר מרדכי ז"ל ובית מדרשו שאף נקרא כפי הבריות בשמו "אליעזר מרדכי" תופס מקום חשוב בין שאר בתי המדרשות המתנוססות לתפארה בעירנו, וידוע לתפארת כמקום תורה ותפלה מיוחדת במינה.

אחי וראש

מזלא טבא וגדיא יאה לכבוד גיסי ואחי היקר, רב האי גאון, איש האשכולות, ידיו רב לו בכל מקצועות התורה, אשרי לנו העיר אנטווערפען יצ"ו שלהאי גברא רבה למרא דאתרא זוכה, רוח המקום והבריות הרי הימנו נוחה, בורח מן הכבוד, ואחריו רודף, גמעיט במילין יקירין, הרי חז"ל לימדוני דעה, כל המוסיף גורע, אין גומרין עליו את ההלל, כבוד שמו מפארים עדת חבלו, ה"ה

הגאון ר' אהרן שיף שליט"א

בן יקיר וחביב לחמי-אבי האה"ח המפורסם בנש"ק ר' **אלעזר משה אברהם שיף** זצ"ל
וחמותי-אמי הצוה"ח ע"ה,

אשר בבית גדול זה נתגדל ונתחנך האי פרחא, ומכוחם ותפילתם אתעבד האי אילנא רברבא

לרגל עלותך לכהן פאר כגאב"ד עירנו יצ"ו

השי"ת יעזור שתזכה לנהל עדתינו על מי מנוחות, מתוך רוב נחת, שלא ישמע פרץ וצווחה ברחובותינו, ושם שמים יתאהב על ידך, ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור, מתוך הרחבה וכ"ט פירותיך יהיו מתוקין וצלך נאה, ואך טוב וחסד ירדפוך כל ימי חייך, אמן.

כעתירת וברכת גיסך ואחותך

ישראל זאב גרינפעלד ומשפ'

ג"א מצטרף לכל הנ"ל וברכתי מעומקא דליבא, שתזכה לעשות כבוד שמים מרובה,
כאות נפשך ושאיפותיך, מאז אנכי מכירך,

בן אחותך ותלמידך

שלמה גרינפעלד - מאנסי יע"א

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בית המדרש

אור שרגא - כולל

נוסד בשנת תשל"ד

מנין זה עברו עליו גלגולים רבים עד הגיעו למקום משכנו הנוכחי. בשלהי שנת תש"ה [1945] החלו לשוב מתי מעט מפליטי החרב שנותרו מתושבי עירנו שחיו בה לפני פרוץ המלחמה , וכמ"כ הגיעו לשערי העיר רבים מקהילות אחרות אשר תרבו, ואוו למושב להם את אנטווערפען היות ומצאו כאן צבור שהחל להתגבש כקהילה חרדית.

מקומות התפילה באותה עת היו בעיקר במבנה של אגו"י באסטן סט' 42, אשר כיום הוא משמש כאולם לקידוש לבהמ"ד, ובה לומדים היום אברכי כולל פשעווארסק. וכמ"כ התפללו בביהכ"נ אייזנמאן, ובביהמ"ד "מוריה" בטרליסט סט' וכן בחדר השני של הביהכנ"ס-הגדול באסטן סט'.

בית – אגו"י נידב ע"י הנגיד הרר' שכנא ריכטער ע"ה לפני המלחמה לצרכיה של אגו"י, אולם תנאי הותנה, שבאם הנהלת הקהילה תיזקק להשתמש במבנה לצרכי ניהול הקהילה, אזי חייבים להעמיד את הבנין לרשות הקהילה, ואכן לאחר החורבן כאשר רוב המבנים הצבורים נהרסו, קבעה הקהילה שם את מקום התפילה והן שאר הארועים הקהילתיים נערכו שם.

לאחר כשנה כאשר בהמ"ד הגדול-אסטן. שופץ , עברו רב המתפללים לבהמ"ד –הגדול, אולם חלק מהבחורים וכן כמה בעלי בתים חשובים העדיפו להישאר בבנין אגו"י, שם התקיים המנין בשבתות ומועדים בלבד, החלטתם נבעה מתוך רצונם להתחזק בשעורי תורה במועדי הקודש ובשבתות.

הר'ר משה .א.שירצקי ע"ה, הר'ר שלמה זלמן לעהרר ע"ה והר'ר משה פישלר ע"ה ניהלו את עניני מקום תפילה זה בלב ונפש.

ואמנם הצליחו לאחד את המתפללים לחטיבה אחת. המגיד שיעור הראשון בשו"ע או"ח הי' הר'ר נפתלי עהרנבערג ע"ה עד שהיגר לארה"ב.

את מקומו מילא הר'ר א.ראפאפורט ע"ה. ולאחר מכן קיבל ע"ע הר'ר מאיר וואקשטוק ע"ה את מסירת השיעור, בתפקיד זה החזיק עד יומו האחרון.

בשנת 1963 שיפץ המבנה באסטן 42 וסופח למבנה של ביהמ"ד הגדול לשימוש לארועים שונים של הציבור, ומתפללי המנין עברו לבנין הסמוך לביהמ"ד מעברו השני באסטען סט' 47-45

גם בנינים אלו נרכשו ע"י הקהילה ומשרדי אגו"י שוכנו שם,ושם התפללו עד אשר החלו לבנות את מבנה המקוה טהרה. ואז נאלצנו להעתיק את מקום התפילה למבנה שהי' סמוך לביהס"פ "יסודי-התורה".

בשנים תשל"ד תשל"ה 1973-74 נאלצנו לפנות את המקום עקב הבניה של אגפים חדשים לביהס"פ, אשר מתנוסס היום לתפארת על כל מחלקותיו,ובתוכם אולם השמחות "זכרון משה" אז עברנו להתפלל במקום משכנו של "כולל האברכים של אנטווערפען" אשר הי' אז בחדר-השני של ביהכנ"ס-הגדול

באסטן סט. משרד אגו"י עברו למשכנם ב 67 ולאחר שכולל האברכים רכש את המבנה ב 24קבעו שם את מקום תפלתם.

ומני אז התפללו גם תפילת קבלת שבת ומנחה בשב"ק וסעודת שלישית.

בער"ה תשס"ח זכו המתפללים לסיים את גלותם ונקבע משכנם בבית-הכלל וכאן כבר מתנהל סדר תפילה בכל ימות השנה.

יחודו של מקום תפילה זה הוא ללכד ולגבש חבורה של בני עלי' שתורתם אומנותם, יחד עם אלה שיגיעם למחייתם בימות השבוע.

מטרה זאת היא חוט-השדרה של צבור המתפללים בבית מדרשנו.

שם מקום התפילה "אור-שרגא" נקבע ע"י הר"ר מאיר וואקשטאק ע"ה אשר הפריש מהונו לפיתוח המקום ולקבוע ישיבה על קברו של האי גברא רבא הקדוש הר"ר שרגא פייבל שפירא הי"ד זצוק"ל, שהי' ראש הישיבה הנערץ של ישיבת היידא עד שעלה על המוקד בשנות הזעם.

ויהי רצון שביהמ"ד החשוב הזה יעתיק את מקומו עם כל מקדשי-מעט אשר יקבעו מושבם בארץ הקודש בב"א עם ביאת גואל צדק, אכי"ר

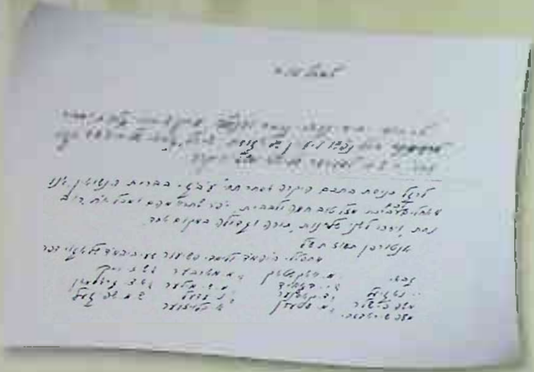

דין וחשבון מהגבאים הבר' בביהמ"ד "אור" לרגל ההשתתפות בנת של הרה"ח ר' שלמה הכהן לקריצר ז"ל - תש"ל"ק

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד דחסידי באבוב

נוסד בשנת תש"מ

בית המדרש דחסידי באבוב בעירנו נתייסד בשנת תש"מ, על ידי החסיד הנודע רבי שאול הוטטערער ז"ל [מקים ובונה עולמות של תורה - מוסדות חסידי באבוב בכל אתר ואתר] ובעידודו וברכת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצוק"ל, העומד תחת הנהגתו ונשיאותו של בנו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

המתפללים הראשונים של ביהמ"ד היו הרה"ח ר' **שאול הוטטערער** ז"ל, הרב החסיד ר' **שמואל קוודראט** ז"ל, הרה"ח ר' **מרדכי שרגא ליפשיץ** ז"ל, הרה"ח ר' **לייבל ציטראננבוים** (וואלאך) ז"ל, הרה"ח ר' **חיים הלוי קליין** ז"ל, הרה"ח ר' **אברהם בלויא** ז"ל, הרה"ח מענדל הוס ז"ל, והרה"ח ר' **ישכר דוב וייס** ז"ל (שנסתלק לאחרונה), ועוד כמה אברכים צעירים, והגה"צ רבי **משה הלברשטאם** שליט"א שהוכתר אז לרב ביהמ"ד.

אין לנו ידיעה אם קודם המלחמה היה חסידי באבוב בעירנו, אבל מה שכן ידוע שגרו אז בעירנו "חסידי צאנז" ורבים מהם התפללו בביהמ"ד אסטען, וכן בביהמ"ד של הרה"צ ר' לייבעל'ע טווערסקי זצ"ל בנו של הגה"ק ר' מאטעל'ע מהורנוסטייפל זי"ע חתנו של הרה"ק מצאנז זי"ע.

אך רבו של אנטווערפען הגה"צ רבי מרדכי ראטטנבערג זצ"ל היה תלמידו של כ"ק הגה"ק מהר"ש (הראשון) מבאבוב, וכפי שמביאים רושמי קורותיו, שכמה שנים אחרי הגיעו לגיל מצות גמר רבי מרדכי בדעתו לקיים בנפשו דברי חז"ל הוי גולה למקום תורה והחליט לנסוע לחצרו של הגה"צ רבי שלמה הלברשטאם מבאבוב זי"ע ששכן כבוד בק"ק ווישניצא בתקופה ההיא, והתחבב מאוד על רבו הגה"ק מבאבוב שחלק לו כבוד למרות גילו הצעיר וצירפוהו גם לכמה ממסעיו. וגם אחרי שנסע ללמוד בישיבות הק' של ממשיכי מורשת מרן החתם סופר זי"ע, נשאר קשור בלב ונפש לרבו הגה"ק מבאבוב זי"ע, והמשיך לנסוע אליו ורבו כתב לו הרבה מכתבים על עניינים שונים (מכתבים אלו נאבדו בשנות הזעם).

ומסופר שלאחר נישואיו לא רצה ליהנות מכתרה של תורה והכנים את הנדוניא במסחר כדי שיוכל להתפרנס מזה, ויוכל להקדיש עתותיו ללימוד התורה לשמה, אולם אחר זמן קצר נאבד כל הכסף ויצטער מזה, ונסע לרבו הגה"ק מבאבוב, ויאמר לו רבו כי סיבה היתה מאת ה' שיוכרח לקבל עליו עול הרבנות, כי הדור זקוק לו, וצריך הוא לבטל את רצונו מפני רצון המקום.

בשנת תש"ל בערך רצו החסידים שגרו בעירנו לפתוח ביהמ"ד, אך ר' שאול ע"ה שהיה מאוד מקורב לכ"ק הרה"צ ר' איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל (ואף היה מאלה שהשפיעו עליו לעבור לגור מעיר פריס לאנטווערפען, וגם ייסד את ביהמ"ד פשעווארסק ושימש גבאי בביהמ"ד יחד עם הרה"ח ר' יעקב יהושע ענגלענדר ז"ל) התנגד לכך. אמנם אחרי פטירת ר' איציק'ל (ביוכ"פ תשל"ז) החליט ר' שאול שהגיע הזמן לפתוח שטיבעל של חסידי באבוב בעירנו, ובהתחלה אסף את האברכים לסעודת מלוה מלכה מרי מוצ"ש (כל שבוע אצל מישהו אחר).

ואכן בשנת תש"מ רכש ר' שאול את הבנין ברחוב "לאנגע לעעם", וקנה רהיטים וארון קודש מפוארים, והשבת הראשונה שהתפללו בה היה בשבת פרשת נח שנת תש"מ, כשנפתח השטיבעל אמר לו כ"ק אדמו"ר זצ"ל, שאינו רוצה שהשטיבעל יהיה כל השבוע "מוזיאון" ["מאזיעם"], ומשתוקק הוא שבשטיבעל זה ילמדו במשך כל שעות היום. וכן עורר על זה דבעת שמחכנים "שטיבעל" צריכים לזכור היטב את תכליתו, ולהעלות במחשבה את צורת השטיבלעך שהיו בימי קדם אצל צדיקים וחסידים ואנשי מעשה, שיהא מקום מוכשר לתורה ועבודה ולגמול חסד עם רעהו ברוחניות וגשמיות, וזהו יסוד החסידות, ומה מאוד גדול כח סגולת ההתחברות במסיבת מרעים בשטיבעל בסעודת מלוה מלכה וביומא דפגרא, ואף גם זאת אפילו בשתיית יי"ש אחר התפלה בשבת

מכתב קודש לרגל התייסדות ביהמ"ד

אחים ורעים יחד, כי גדולה לגימה שמקרבת את הרחוקים (סנהדרין ק"ג ע"ב).

ר' שאול שהיה חסיד ברמ"ח אבריו, שמע ועשה, מיד הביא למעלה מעשרה בחורי חמד שילמדו בבית המדרש במשך היום, והבחורים ישבו ולמדו ועשו חיל בלימודם, המרא דאתרא של ביהמ"ד הגה"צ רבי משה הלברשטאם שליט"א מסר שיעורים לבחורים תמידין כסדרן על שו"ע יורה דעה חלק א', ואכן הרבה בחורים נבחנו במסגרת זה חלק יורה דעה וקיבלו סמיכת חכמים והיתר הוראה, עד היום זוכרים בחורים אלה בערגה ובגעגועים (שכהיום הם כבר מחתנים ילדים) את אותם שנים הזכורים להם לטובה, שזכו לשבת וללמוד בלי שום דאגות, מתוך הרחבת הדעת, שכל צרכיהם היה על כתפיו של ר' שאול ע"ה (שהיה נותן להם כל יום ארוחות בביהמ"ד, ובשב"ק היו הבחורים אוכלים אצלו).

וכן מיד בפתיחת השטיבעל דאג ר' שאול שהאברכים יתכנסו מדי שבוע במוצ"ש לסעודה "מלוה מלכה", להתחמם באור החסידות, ולשמוע סיפורי צדיקים שחל "יומי דהילולא" שלהם באותו שבוע, וגם בלילי שבת קודש התכנסו האברכים ושוררו שירות ותשבחות לקל חי בניגוני באבוב המפורסמים שמקרבין את ישראל לפני אבינו שבשמים.

כך זה נמשך כמה שנים, במשך השנים הללו ר' שאול נכנס לעסק השידוכים ודאג לעשות שידוכים (כמובן שלא על מנת לקבל פרס, ואף הוזיל כסף מכיסו) והביא בחורים חסידי באבוב לעירנו, הרבה משפחות שגרים בעירנו הם פרי השדכנות של ר' שאול.

כמה שנים לאחר פתיחת בית המדרש החליט ר' שאול לפתוח כולל אברכים בביהמ"ד, ר' שאול שהיה גר באותו בנין עם הרה"ג רבי יצחק זעקל פאללאק שליט"א (כיום דומ"ץ דקהלתנו), שהיה אז אברך צעיר, ר' שאול הבין בתכונת נפשו הנאצלת, ושיש לו את הכישורים המתאימים לקח אותו לעמוד בראשות הכולל (ואף נתן מדי חודש בחודשו - עד יומו האחרון – סכום נכבד להחזקת הכולל) ואכן הרה"ג ר' זעקל עמד בראשות הכולל שנים רבות יחד עם הרה"ג רבי משה הלברשטאם שליט"א, וב"ה זכו לראות פירות בחייהם, ולהוציא תת"י במשך השנים (קרוב ל25 שנה) עשרות רבנים ומורי הוראה שמפוזרים בכל קצוי תבל, ומיותר הוא בכאן לספר בשבח הכולל.

תקופה קצרה (של כמה שנים) התקיימה בבנין הביהמ"ד "ישיבה קטנה" שהתנהל ביד רמה על ידי הרה"ג בנש"ק חיים מאיר אנגלארד שליט"א (בנו של הגה"צ רבי אברהם אנגלארד אב"ד דאברא וקרית באבוב - בת ים) שהיה כמה שנים בעל תפילה בימים נוראים בבית

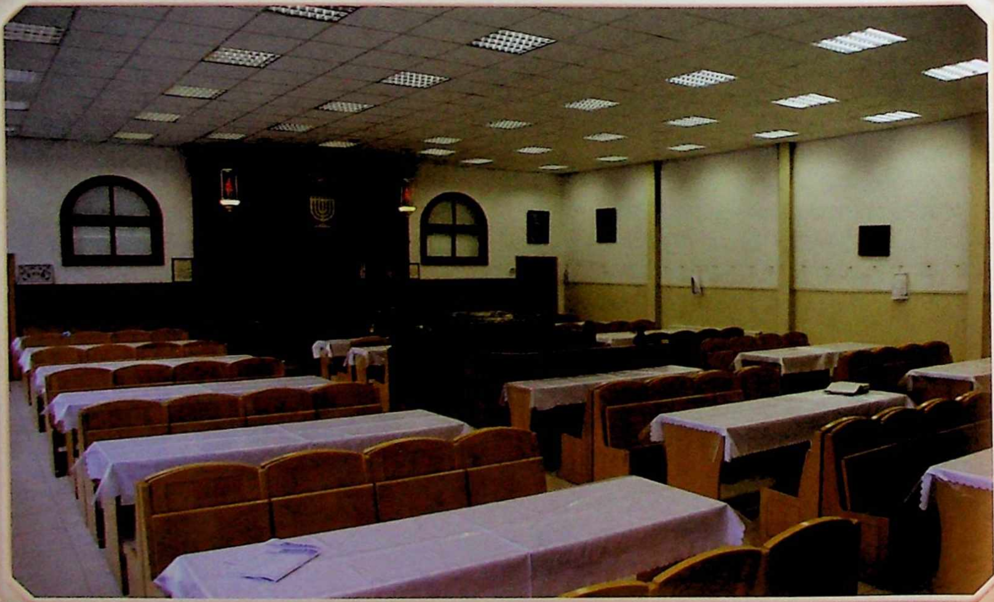

מדרשינו (יחד עם ר' שאול ז"ל) והמגי"ש בישיבה היה הרה"ג יצחק זעקל פאללאק שליט"א.

וכאן המקום לציין שכ"ק אדמו"ר מהר"ש זצ"ל היה במשך השנים כמה פעמים באנטווערפען, ובכל הפעמים שהיה כאן, עריכת השולחנות, והדרשות היו בביהמ"ד הגדול "אסטען".

בפעם הראשונה - זה היה בשנת תשי"ט - בעת שנסע כ"ק אדמו"ר זצ"ל לארץ ישראל, ובדרכו חזרה לארה"ב עבר דרך אנטווערפען ואף נשאר כאן על שבת. תיאור מרגש נשאר למזכרת ממה שכתב הרה"ח משה חנוך גרינפעלד שליט"א מזקני וחשובי חסידי באבוב בארה"ב, (משב"ק אצל רבוה"ק, ולהבחל"ח אצל כ"ק מרן אדומו"ר שליט"א) שהיה א' מהנוכחים שזכה להסתופף בזמנים הנפלאים הללו.

וכך הוא כותב בקונטרס המסע (ויהי בנסוע שיו"ל בשנת תשי"ט) במתק לשונו: "בשעה 2 אחה"צ כבר הוכרחנו לנסוע הלאה לאנטווערפען אשר בבלגי', קהל אנשים ליווה את רבינו לתחנת הרכבת, רבינו השאיר להם "תיקון" ואחרי עלותו על הרכבת קודם נסיעה דיבר עמהם דרך החלון ויאמר בשם הבעש"ט זי"ע על הפסוק (דברים יא) "כל המקום אשר תדרך כף רגלכם בו לכם יהיה", לכם הוא ר"ת כ'די ל'טהרני מ'קליפותינו שבכל מדרך כף רגל צריך היהודי לכוון הר"ת הנ"ל, בגמרו את דבריו התחילה הרכבת לזוז ממקומה.

מפריז נסענו במישרים לאנטווערפען דרך בריסל, כשנחה הרכבת בבירת בלגי' עלו עליה עשרות חסידים שבאו מאנטווערפען לקראת רבינו, התפללנו מנחה מעריב על הרכבת, וכעבור חצי שעה הגענו למחוז חפצנו, בהתחנה המרכזית כבר חיכו מאות אנשים שבאו לחלוק כבוד לרבינו.

ונסע ונלך משם להת"ת "יסודי התורה", שם באולם הגדול התאסף המון רב של מאות אנשים וילדים רבים נושאי דגלים אשר עליהם היה כתוב 'יחי אדונינו מורינו ורבינו', 'ברוך הבא בשם ה'', רבינו טעם מזונות ונסע לבקר את האב"ד דקהל מחזיקי הדת הרב הגאון המפורסם ר' חיים קרייזווירט שליט"א, ושהה בביתו לערך חצי שעה, משם חזר רבינו לבית האכסניה שלו בביתו של הנגיד ר' יהושע ביטערמאן נ"י, כשהגיע שמה כבר מצא את הרה"צ ר' איציק'ל שליט"א מפשעווארסק יע"א שבא לקדמו בברכת שלום, רבינו דיבר אתו שעה ארוכה בדבר ענינים נפלאים מצדיקים, רוב הלילה ההוא היה רבינו טרוד עם אנשים רבים שהשכימו לפתחו לקדמו בברכת שלום.

ה' ויגש, ז' טבת - כמו אתמול גם היום היה רבינו טרוד עם מבקריו שהיו הולכים ובאים, בערב ביקר הרב קרייזווירט שליט"א ביחד עם ראשי הקהילה וטובי העיר, הרב קרייזוורט הציג לפני רבינו את מלויו שהם מגזע היחס ונכדי צדיקים מפורסמים, ענה רבינו שלפי דעתו אנשים כאלו העוסקים בצרכי ציבור באמונה זהו יחוסם, ענה הרב קרייזוורט ואמר שמה שהם עסקנים זהו ג"כ לסיבת זכות אבותם שהי' בעזרם, השיב רבינו שלפי פשט הפשוט בהמשנה שזכות אבותם מסייעתם מוסב על אבות העולם אברהם יצחק ויעקב ואין קורין אבות אלא לג' (עיין ברכות ט"ז ע"ב), ככה נמשכה השיחה מענין לענין (מפאת האריכות השמטנו המשך הדברים).

שב"ק פרשת ויגש ט' טבת - ביום ו' עש"ק הגיעו חסידים רבים מכל ארצות אירופה, ביחוד באו חבורות מאנגלי'. צרפת, גרמני' והולנד, כדי להסתופף ולשבות בצלא דקדושא, התפילות ועריכת השולחנות התקיימו בבית המדרש הגדול ברחוב ע"י חסידי באבוב והודות להתמסרותו של הרבני המו"מ ר' שאול הטערער נ"י, הביהמ"ד היה מלא על גדותיו עם חסידים שדחקו עצמם כדי לשמו דברי תורה מפי פה מפיק מרגליות, באמצע הסעודה פתח רבינו ואמר ד"ת על פרשת השבוע... מפני הלחץ זה הדחק לא הצליחו רוב הבאים לשמוע, ונאלצו להסתפק במה שראו מרחוק. סעודת ליל שב"ק, היא סעודתא דחקל תפוחין, נסתיימה בשעה מאוחרת בלילה והקהל הרב ליווה את רבינו לבית אכסניתו. ביום שב"ק נערכה הסעודה בביתו של ר' לייבוש לערנער נ"י... לסעודה השלישית, היא סעודתא דזעיר אנפין, נתאסף עוד הפעם קהל רב לביהמ"ד הגדול ברחוב אסטען, לאחר הבדלה, ליווה כל הקהל את רבינו לאכסנייתו בריקודים וקול זמרה, בביתו של ר' יהושע ביטערמאן נ"י נערכה מלוה מלכה ברוב פאר והדר, ויספר רבינו סיפורים נפלאים ושיחות מענינות.

מיום א' פרשת ויחי עד יום ה' היה רבינו טרוד בלי מרגוע עם אנשים רבים שהשכימו לחדרו עם פתקאות ולבקש מאתו עצה ותושי', בימים אלו ביקר את רוב מוסדות התינוך דשם, ובכולם חיזק את המנהלים והמלמדים ועוררם שיעסקו בלי ליאות בשדה החינוך, כי הוא יסוד ובסים לגדל דור של תלמידי חכמים ויראי השם.

ה' פרשת ויחי, י"ד טבת - לעת ערב ליווה עם רב של חסידים וידידים את רבינו לתחנת הרכבת באנטווערפען בדרכנו לחוף שערבורג אשר בצרפת ושם עלה רבינו על האניה עם אחוזת מרעהו בדרכו חזרה לביתו", ע"כ תיאורו המרגש של הרה"ח הנ"ל.

בחודש תמוז תשכ"ח שהה כ"ק אדמו"ר זצ"ל למנוחה בשוויץ, ובדרך חזרה לביתו נאוה קודש עצר בעירנו, וערך שלחנו הטהור לרגל הילולא קדישא של אביו הגה"ק בעל ה"קדושת ציון" זי"ע, שחל בר' לחודש אב, וערך את הטיש ב"קידוש זאל" שעל ידי ביהמ"ד אוסטען [יצויין שזה פעם היחידה שערך את הטיש לרגל היא"צ של אביו הק', מחוץ למקום מושבו (בארה"ב)].

בשנת תש"מ זכינו שכ"ק אדמו"ר זצ"ל הופיע ביקרו לשבות על שב"ק פרשת שמות לרגל הכנסת ספר תורה שהכניס רבי שאול לביהמ"ד, וכן עוד ספר תורה שכתב הרה"ח ר' שמואל שכנא ז"ל, כ"ק אדמו"ר זצ"ך ערך שלחנו הטהור בליל שבת בבית המדרש אוסטען (למעלה) במעמד בני העיר שבאו להתחמם ולהנות מאורו של צדיק, וסעודת רעוא דרעוין נערך בשטיבל החדש דאז ברחוב לאנגע לעעם.

הספר תורה הוכנס אחר כבוד לביהמ"ד, והדרשה היה בבית הכנסת הגדול "אסטען" שהיה מלא מפה אל פה על כל גרותיו, הדרשה נחקקה בזכרונם של רבים מבני עירנו, שזוכרים מעמד מרומם זה שנחוג ברוב פאר והדר.

אחד מהנוכחים סיפר שעדיין עומד בזכרונו איך שכ"ק אדמו"ר זצ"ל בתוך דרשתו פנה אל ציבור החסידים בדברי רגש ואמר לפרש מה שהסמיך דוד המלך ע"ה את הפסוק: "ה' יברך את עמו בשלום",

אל הפסוק: "מזמור שיר חנוכת הבית", שזהו עיקר חינוך הבית מדרש לעורר מדת אהבת ישראל, וצריך לדעת שאם רוצים שיהא חנוכת הבית של שטיבעל, צריך מקודם לכן שיהא "עמו בשלום" אהבה ואחוה ושלום וריעות, ורק לאחר מכן אפשר לעשות שטיבעל לתורה ולתפלה.

בשנת תשמ"ב הגיע כ"ק אדמו"ר זצ"ל לעירנו לרגל שמחה משפחתית שמחת נישואי הרב משה סטעמפעל שליט"א, עם בתו של ראב"ד עירנו הדה"ג רבי אליהו שטערנבוך שליט"א, וכיון שחל אז (בראש חודש תמוז) היא"צ של זקינו כ"ק מהר"ש מבאבוב זצ"ל, ערך שלחנו הטהור לרגל היא"צ באולם ערבליך (שע"י ביהמ"ד "אסטען").

כעבור כמה שנים בשנת תשמ"ח הגיע כ"ק אדמו"ר זצ"ל שוב פעם לעירנו לרגל הכנסת ספר תורה שהכניס הדה"ח ר' לייבל ציטראננבוים ז"ל לבית מדרשינו.

ובמוצש"ק [פרשת וישלח] התקיים המעמד לכבודה של תורה ברוב פאר והדר, וגם אז נשא כ"ק אדמו"ר זצ"ל את דרשתו הנפלאה בבית הכנסת הגדול "אסטען", ודיבר בגודל המעלה של עבודת ה' בשמחה ואהבה, שהוא יסוד ועיקר לחסידים ואנשי מעשה וביחוד אצל תלמידי הבעש"ט הק' לדורותיהם שהיו מתוועדים באהבה ושמחה בשירות ותשבחות למלך אל חי וקים, וכאשר שמענו כן ראינו באבותינו ורבותינו הקדושים זצללה"ה שכל ימיהם הי' בתשובה מאהבה רק מתוך שמחה, וכל עוסקם בתורה ועבודה הי' ברצון והשתוקקות, ובפרט בעת קיום המצות ומעש"ט בהתלהבות ושמחה של מצוה ואהבה להשי"ת.

הסעודה לכבוד הספר תורה התקיימה באולם "זכרון משה", האולם היה מלא וגדוש בציבור חסידים ואנשי מעשה, ושאר תושבים מבני עירנו, שהגיעו להתבשם ולקבל חיזוק מהאורח הגדול שהגיע לעירנו, בזמן הסעודה המשיך כ"ק אדמו"ר זצ"ל במשאו לכבוד התורה ולומדיה.

הצד השוה בכל מסעות אלו, שזכה עירנו שכ"ק אדמו"ר זצ"ל תמיד בכל מסעותיו ערך את השולחנות, וכן דרשותיו המלהיבות בבנין של "קהילת מחזיקי הדת" שברחוב "אסטען", ורושם רב השאיר תמיד בלב תושבי עירנו, ואכן הנהלת הקהילה זכרו לו זאת לטובה, ואחרי פטירת כ"ק אדמו"ר זצ"ל ערכו עצרת הספד לקונן על

השריפה ששרף ה', בבית הכנסת הגדול אסטען שהיה מלא וגדוש בכל תושבי עירנו.

במשך השנים השטיבעל ברחוב "לאנגע לעעם" נעשה צר מהכיל את הציבור שגדל מיום ליום, ונתוספי ספסלי בית המדרש, לכן הוחלט לקנות בנין חדש שיכלול מקום גם לישיבה הק' "ים של שלמה" שנפתח כמה שנים קודם לכן (המתנוסס לתפארה בראשות ראש הישיבה הרה"ג בצלאל בערנשטיין שליט"א), ובסייעתא דשמיא מיוחדת מצאו בנין גדול ומרווח עם פארקינ"ג, כראוי וכיאות לבית מקדש מעט, גם כאן ר' שאול על אף כבר היה זקן ובא בימים בגופו, אבל בנפשו היה עדיין צעיר לימים, נכנס לעובי הקורה, והוציא סכום גדול מכיסו לקניית בנין חדש ברחוב "לארמוניער סטראט".

לקראת חג הפסח שנת תשס"ג, נכנסנו ברוב שמחה וטוב לבב לבנין החדש והמרווח, על אף שהכניסה לביהמ"ד נעשתה קודם השיפוצים, מכל מקום הורגש בלב כולם השמחה הגדולה שיצאנו מדוחק לרווחה.

בחודש אב תשס"ה דאגו הגבאים המסורים שיחי' לשפץ את היכל בית המדרש, ופנים חדשות באו לכאן, וכך גם קנו רהיטים מפוארים, וארון הקודש מעץ יקר ומפואר (שנתנדב ע"י משפחת קליין שיחי' לע"נ אביהם מראשוני ותשובי מתפללי בית מדרשינו הרה"ח ר' חיים הלוי קליין ז"ל), וב"ה שזכינו שביהמ"ד הוא אחד מהבתי מדרשות המפוארים בעיר.

בהמשך השנים נבנה ע"י הגבאים והעסקנים שיחי' עוד בנין על יד ביהמ"ד, ששם יהיה בעז"ה המקוה טהרה וחדר שני ושאר צרכי הקהילה, כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מזרז תמיד את העסקנים על זה באומרו בלשון קדשו: "א שטיבעל אהן א מקוה איז נישט קיין חסידישע שטיבעל", ובעידודו וברכת קדשו הגענו עד הלום, ומקוים אנו בעז"ה לסיים בקרוב את בניית המקוה שיהיה לשם ולתפארת, וגדול יהיה כבוד הבית הזה.

כל העובר ברחוב "לארמוניער" שומע את קול התורה בוקע מהבנין בכל שעות היממה, וללא גוזמא אפשר להעיד שמאז שנפתח בית המדרש לא פסקה תורה מתוכה, שני כוללים לאברכים מצויינים (יו"ד, וחושן משפט) שלומדים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ומשם תצא תורה, וכן ישיבה קטנה לבחורי חמד המתחנכים לתורה וחסידות, וגם לרבות שאר בעלי בתים חשובים שקובעים עתם לתורה בבית המדרש, כל אלה מתקבצים מדי יום, ומשרים אוירא דקדושה בעירנו - והנה לך פנת יקרת בעיר אנטווערפען.

בית דין רבני חב"ד
באה"ק ת"ו

ב"ה

נ' שנכפל בו כי טוב לס' וימלא אותו רוח א' בחכמה בתבונה ובדעת ח"י אדר א' ה'תשע"א

כבוד הרבנים החשובים
חברי בית דין צדק דקהל מחזיקי הדת
בעי"ת אנטוורפען יע"א

שלום רב וברכה,

הננו בזה לשגר ברכותינו הנאמנות לרגל יום שמחתכם בהכתרת מורכם ורבכם הגאון הגדול והחסיד מורם מעם נודע לשם תהילה ותפארת בחוכבי גאוני יעקב ה"ה מוה"ר **אהרן שיף** שליט"א.

אשר יאריך ימים על ממלכתו לנהל עדה קורש על מבועי התורה והוראה מחוך מנוחת הנפש ובימיו תושע יהודה, וישראל ישכון בטח בגאולה אמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו בםהרה בימינו אמן.

ועי"ז באנו על התחום ביום הנ"ל

הרב זאב דוב סלונים
רב מרכז העיר ירושלים ת"ו

הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי
רב קהילת חב"ד בקרית מלאכי

הרב אברהם מיכאל הלפרין
רב שכונת הגבעה הצרפתית בירושלים

הרב אליהו יוחנן גוראריי
רב העיר חולון

הרב מנחם מענדל גלוכובסקי
רב קהילת חב"ד ברחובות

בי"ד רבני
ליובאוויטש
חב"ד באה"ק

לשכת מזכירות בית הדין
ת.ד: 560 רחובות

טל. 08-9493176
פקס 08-9457620

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בית חב"ד ליובאוויטש

נוסד בשנת תשמ"א

לעומת ההיקף הגדול והפעולות הענפות של היום היתה ראשיתה של חסידות חב"ד בעירנו מצער עכ"פ מבחינת הכמות, מיד אחר השואה נתקבצו קבוצה של עובדי ה' חסידי ליבאוויטש שהיו ידועים כאנשי שם ועובדי ה' כשהרוח החי' ועמוד התווך ביניהם הי' הרה"ח מיקירי עירנו רבי שמואל מאיר זילבערשטיין שליט"א לרפו"ש, והביאו לכאן את המשפיע הנודע הרב רבי ניסן נמנוב זצ"ל להשפיע להם תורה וחסידות, ר' ניסן שהי' דמות של עובד ה' וחסיד נעלה רכש את הערצת תושבי עירנו וגם כ"ק מרן אדמו"ר רבי איציקל זצוק"ל העריכו מאד, כן הי' נמנה על קבוצה זו הרה"ח ר' יהודה חיטריק ז"ל אשר לימים נהיה חותנו של הרב דוד משה ליברמן אב"ד ק"ק שומרי הדת שבא לכאן מרוסי' ע"פ ציווי האדמו"ר הריי"ץ זצוק"ל.

תנופה רבה וחיזוק מיוחד לקהילה היתה כאשר הרה"ח הרב סעדי' ליברוב ז"ל קבע את מושבו בעירנו, וכח השפעתו הכבירה התפשטה הרבה מעבר לגבולות חסידי ליובאוויטש, ומכל שכבות הציבור היו באים להתבשם מזיו אמרותיו ולשמוע שיעוריו הנלהבים בתורת החסידות, וכן עצם דמותו הגדולה השפיע על כל מי שזכה לעמוד במחיצתו, ועד היום רבים מספרים בערגה על תפילותיו הנרגשות שארכה שעות ארוכות.

בימים אלו עדיין לא היתה לחסידי ליובאוויטש בית המדרש לעצמם, רק ארגנו מדי פעם תפילות בבתים פרטיים, אך בשנת תשל"ג הודות להשתדלות הרב יעקב צבי שי' הולצמן, זכו לחנך בית המדרש ברחוב פלאנטעלאיי 49 אשר פעל במסגרת מצומצמת עדיין והתקיים בו מנין רק בימי שבת ויו"ט.

בשנת תשל"ו שלח כ"ק אדמו"ר הרמ"מ מליובאוויטש זצוק"ל את הרה"ח הרב שבתי שי' סלבטיצקי ומשפחתו לשליחו אל עירנו ל"הפצת היהדות בכלל והחסידות בפרט" (לשונו הקדוש) עד מהרה נתחבב ר' שבתי והוערץ על כלל תושבי עירנו על שלל חוגיו וסוגיו, ורבים וטובים מושפעים מאורו משיעוריו ומהדרכתו.

ואכן זכה ר' שבתי מכח המשלח הגדול - אשר שלוחו של אדם כמותו - להרחיב גבולות חסידות חב"ד בעירנו באופן נפלא, עד שבעקבות התרחבות הפעילות וצמיחת הקהילה, התעורר צורך לבנות מקום שיכיל את הבית כנסת וכל שאר הפעולותיו הברוכות. ובשנת תשמ"א לקח על עצמו הרה"ח הרב שמואל מאיר זילברשטיין שליט"א בעזרת הרה"ח הרב שבתי שי' לבנות ולהקים את הבית חב"ד המפואר שברחוב בריאלמונטליי 48. כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע עודד מאד את הענין ובין היתר כתב להרה"ח ר' שמואל מאיר "גדול זכות בית חב"ד וכל עניניו" ואף שלח 50 דולרים נדירים ומיוחדים מקופת כ"ק אדמו"ר הריי"ץ זי"ע, להשתתפות בבניה ואמר שעליהם חל מאמר חז"ל "כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך".

בשנת תשמ"ד הושלמה הבניה ונחגגה ברוב עם יחד עם הכנסת ס"ת, בבנין החדש נתאפשרה להרחיב הפעולות הברוכות למען עם ישראל והתחילו לארגן בו שיעורים קבועים לאנשים ונשים מכל החוגים. וגם נפתח שם ספריה גדולה בשפות רבות, ומני אז פעילות חב"ד בעירנו מתרחבים ביתר שאת ויתר עוז, וכיום קשה למנות במסגרת זאת את כל פעולותיהם המסועפות של חב"ד בכל התחומים.

בהמשך השנים נתרחבו הפעולות, עד שבשנת תשנ"ג שלח כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע את הרה"ח הרב מנחם מענדל שי' גוראריה ומשפחתו להצטרף אל פעולות חב"ד בעיר. ואכן מאז התרחבו שיעורי תורה והפעילות בכלל.

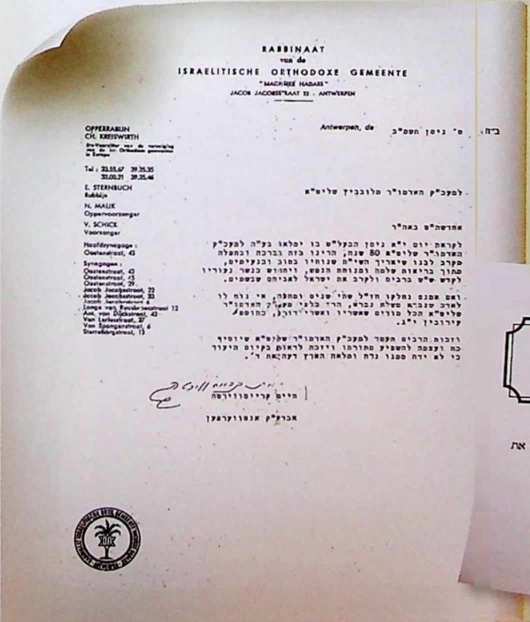
RABBINAAT
van de
ISRAELITISCHE ORTHODOXE GEMEENTE
"MACHSIKE HADASS"
JACOB JACOBSSTRAAT 22 - ANTWERPEN

OPPERRABIJN
CH. KREISWIRTH

Tel.: 33.55.67 39.25.35
33.00.21 39.25.46

E. STERNBUCH
Rabbijn

N. MALIK
Oppervoorzanger

V. SCHICK
Voorzanger

Hoofdsynagoge:
Oostenstraat, 43

Synagogen:
Oostenstraat, 43
Oostenstraat, 45
Oostenstraat, 29
Jacob Jacobsstraat, 22
Jacob Jacobsstraat, 33
Lange van Ruusbroecstraat 12
Ant. van Dijckstraat, 43
Van Leriusstraat, 37
Van Spangenstraat, 6
Sterrebergstraat, 13

Antwerpen, de

ב"ה, ט' ניסן תשמ"ב

למעכ"ק האדמו"ר מלובביץ שליט"א

אחדשה"ט באה"ר

לקראת יום י"א ניסן הבעל"ט בו ימלאו בע"ה למעכ"ק האדמו"ר שליט"א 80 שנה, הרינו בזה בברכה ובתפלה מקרב לבנו שיאריך השי"ת שנותיו בטוב ובנעימים, מתוך בריאות שלמה ומנוחת הנפש, ויחדש כנשר נעוריו לקדש ש"ש ברבים ולקרב את ישראל לאביהם שבשמים.

ואם אמנם נחלקו חז"ל שתי שנים ומחצה, אי נוח לו לאדם שנברא משלא נברא, הרי בלפי מעכ"ק האדמו"ר שליט"א הכל מודים שאשריו ואשרי דורו, כתוספ' עירובין י"ג.

וזכות הרבים העמד למעכ"ק האדמו"ר שליט"א שיוסיף כח ועצמה להשפיע מתורתו ויזכה לראות בקיום היעוד כי לא ידח ממנו נדח ומלאה הארץ דעה את ה'.

חיים קרייסווירטה
אבד"ק אנטווערפען

מענות קודש

הרה"ח ר' שמואל מאיר שיחי' זילברשטיין סב החתן שיחי', שאל את הרבי בשנת תשמ"ג, כאשר בנו את בנין בית חב"ד באנטוורפן – איזה שם לתת לבנין?

לאחר שנענה קיבל מכתב (בנוסח כללי, שהרבי שלח לכו"כ) ובסופו הוסיף בכתי"ק:

וגדול זכות "בית חב"ד" וכל עניניו

❖ ❖ ❖

בשנת תש"ס קנו גם את הבנין לבית חב"ד הסמוך בבריאלמונטלי 46 שהפך עם הזמן לשמש כישיבה ובית המדרש מיוחד להוראה וללימוד הוראה, כשבראש הישיבה עומד הרה"ג הרב מנחם מענדל שי' טברדוביץ וכן נשמעים בה שיעורים כסדרם מרבני ודייני עירנו, ובכל שנה באים קבוצה מובחרת של כחמישה עשר תלמידים מישיבות חב"ד שברחבי תבל להצטרף ללימודי הישיבה, לצד לימוד התורה בהתמדה עוסקים הבחורים גם בקירוב לבבות של יהודים לאביהם שבשמים ולהפצת אור התורה והחסידות בחוגים שונים, וב"ה זכה כבר המוסד לראות פירות כאשר כו"כ ממסיימי הביהמד"ר להוראה משמשים כרבנים בכמה מקומות ברחבי תבל, ומפיצים אורה של תורה וחסידות.

בשנת תשס"ט הצטרף הרב יוסף יצחק שי' סלבטיצקי ומשפחתו לשלוחיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע בעירנו לסייע ולהוסיף בפעילות הענפה והמורחבת.

מלבד היות הבית חב"ד מקום קבוע לתורה ולתפילה ולחסידות, מארגנים גם שיעורים קבועים לציבור הרחב, ובכל יומא דפגרא מביאים משפיעים ורבנים חשובים להרביץ תורה בעיר, שיעורים אלו מושכים ציבור גדול הצמאים לדבר ה' ורוצים להתעמק בפנימיות החסידות.

קשה לצמצם ולתאר במסגרת זאת את כל היקף הפעולות הגדולות של פעילי חב"ד ובראשם השליחים הדגולים שיחיו, הן בתחום הפצת פנימיות החסידות למבקשי ה', והן בפעולות הקירוב שכבר זכו לקרב מאות יהודים לשמירת התורה והמצוות, וגם לרבות שאר פעולותיהם הברכות להחדיר רוח היהדות בקרב כל שכבות הציבור ולדוגמא די להזכיר את הקעמפ הידוע "גן ישראל". שבשנים שמדי שנה ב"ה משתתפים בה יותר מאלף ילדים מבני העיר מכל החוגים ובעקבות זאת גם מתחזקים בתים רבים בשמירת התורה והמצוות.

בעקבות כל הנ"ל נהיה הבית חב"ד ב"ה צר מהכיל את כל הפעילות, עד אשר ב"ה בשנת תש"ע זכו בהשגחה פרטית גלויה לקנות בנין ושטח גדול של קרוב ל 3000 מ"ר ברחוב בעלגעליי 22-24 – אשר הולך ונבנה שם בנין מפואר אשר ישמש אי"ה כבית המדרש גדול, אולמות וחדרי שיעורים, מוזיאון יהודי, ועוד.

ברכתינו צרופה שיזכו בקרוב לברך על המוגמר ולהגדיל תורה וחסידות ולהאדירה.

דגם בנין החדש של בית חב"ד ליובאוויטש ברחוב בעלגעליי

ב״ה

ועד הרבנים הכללי (המרכזי)

של רבני חב"ד-ליובאוויטש בארה"ב וקאנאדא

CENTRAL COMMITTEE OF CHABAD-LUBAVITCH RABBIS
IN THE UNITED STATES AND CANADA

משרד ועד ההנהלה
Office of the Executive Committee
Phone: 718.[illegible]
Fax: 718.[illegible]

לשכת הבית דין
Office of the Bais Din
Phone: 718.[illegible]
Fax: 718.[illegible]

בס״ד. פורים קטן תשע״א

לכבוד האי גברא רבה, הרב הגאון החסיד
הנעלה, צמ״ס, רב ההלכות ונעים המדות,
מוהר״ר אהרן שיף שליט״א

שלום רב וברכה!

לרגל חגיגת הכתרת כת״ר שליט״א למרא דאתרא דק״ק ״מחזיקי הדת״ בעי״ת אנטוורפן, הננו לברכו ברכת התורה, ולאחל לכת״ר הצלחה רבה ומופלגה ושיאריך ימים על ממלכתו. יזכהו הקב״ה להנהיג את עדתו החשובה ביד רמה על במתי התורה והיראה.

מעתיקים אנו בזה מה שכתב רבינו עט״ר כ״ק אדמו״ר זי״ע בקשר למינוי רב, וז״ל (אה״ק ח״ז ע׳ י״ח):

ואאחל לכהדר״ג שליט״א ברכתי להצלחת מופלגה במקומו החדש לכהן פאר בתור מרא דאתרא, וכידוע פירוש כ״ק אדמו״ר הזקן בעל התניא והשו״ע, שהענין כפשוטו מרא מלשון אדנות ובעלות, שהמרא דאתרא הוא האדון והבעלים בעיר ולא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות.

ויהי״ר שיעזור עוז, כפשוטו וכמדרשו, ושעל ידו יורם קרן ישראל ברוח ישראל סבא, עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים.

הכו״ח לכבוד התורה ולומדיה,

ועד הפועל

דוד שוחט — משה באגאמילסקי — יהודא ליב שפירא

יוסף יצחק הלוי שוסטערמאן — ברוך אלכסנדר זושא ווינער

נחום יצחק קאפלאן – מנהל

מעמד הכתרה
לכבוד
מרא דאתרא
מורנו הגאון
רבי אהרן שיף שליט"א
כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד ז'מיגראד

נוסד בשנת תשמ"ה

אחרי המלחמה הנוראה והשבר הנורא שפקד את עם ישראל וכלתה רוב מנין ובנין של כלל ישראל, וכן נגדעו בשנות הזעם רוב פארות האילן המפואר לבית צאנז, נשאר לפליטה נצר לבית צאנז המפוארה, שריד לדור העבר וממשיך דרך הקודש לבית צאנז המשלב בתוכה תורה עבודה וגמ"ח, ה"ה כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי ארי' ליבוש הלברשטאם זצ"ל מצאנז-זמיגראד.

בשנת תשי"ט אוה הרבי זצ"ל את עיר אנטווערפען למושב לו, וקבע כאן את משכנו וזכה להערצה והערכה מכל בני העיר שידעו להעריך את גדלותו על אף היותו הצנע לכת באופן נפלא, ונתקבצו סביבו קבוצה חשובה שהסתופפו בצלו ובכך נפתח הביהמ"ד צאנז זמיגראד.

לאחר כשנה וחצי סיבב ההשגחה שעזב את העיר ועלה להשתקע בארה"ק אבל בכך לא נפסק הידידות הנפלאה שנתרקמה בינו לבין בני עירנו, וזכר לעירנו חסד נעוריך, וברבות הימים החליט לבנות שנית את בית מדרשו בעיר והפעם בנשיאות בנו יקירו ה"ה כ"ק אדמו"ר מזמיגראד שליט"א, הביהמ"ד השתכן בתחלה בבית ברחוב טערליסט ולרגל פתיחת הביהמ"ד הגיע הרבי ז"ל לכאן לשבות על שב"ק,

האדמו"ר שליט"א השתקע בערנו בשנת תשמ"ה ושמו יצא לשם ולתהלה בעירנו כהתמדתו הנפלאה בתורה, וכחיבורו הנפלא נימוקי יעקב ששם הראה רוב חילו בתורה, והספר עלה בהסכמה נלהבת מרבו המובהק הגר"ש וואזנער שליט"א שהעיד עליו גדולות.

נתקיים בבית מדרש זו מ"ש והי' ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד, כשהביהמ"ד עברה למשכנה החדש, בביהמ"ד גדול ומפואר ברחוב בעלגיעליי עם מקוה טהרה, עד מהרה הפכה להיות מרכז חשוב לתורה ולתפלה השוקק חיים רוחניים בכל שעות היממה, והרבה אנשים קובעים בה עתים לתורה, ומתקיימים בה כסדר מנינים לתפלה ושיעורי תורה, והאדמו"ר שליט"א עורך שם שולחנותיו הטהורים המושכים אליהם כאבן שואבת צמאים לדבר ה'.

גם רבים פוקדים את מעונו לדרוש ממנו עצה ותושי', ולהשיח את אשר עם לבבם והוא נוטה להם אוזן קשבת ומחזקם ומעודד את רוחם,

צרופה בזה ברכתינו להאדמו"ר שליט"א שיאריך ימים על ממלכתו ויזכה להרחיב גבולי הקדושה וללמד דעת את העם על דרך המסורה מבית צאנז עדי נזכה לביאת בן דוד אמן

צבי אלימלך הלברשטאם
בן כ"ק אאדמו"ר זצללה"ה
אבדק"ק צאנז
[illegible]

בעזה"י, יום א' לס' והקרבת את אהרן וגו', כ"ג באד"ר לשנת "ויברך אותם אלקים" לפ"ק

יהי שלום בחילכם, שמחה במעונכם, וברוכים אתם בעירכם, בברכת ה' עליכם,
אישים נכבדים ויקרים, כולכם אהובים וברורים, שבכם בהללים מפארים,
מע"כ ראשי וחברי הקהילה הקדושה הנ"ל בעיר ואבי"א אנטווערפען יע"א

בימים אלו שמרבין בשמחה ישמח לבי עמכם מריחוק מקום ובקירוב לבבות כי בא מועד הכתרתו של ידידנו הדגול מעכש"ת הרב הגאון הנודע לשו"ת מוה"ר **אהרן שיף** שליט"א לכהן פאר במרא דאתרא וגאב"ד אנטווערפען, כי לו נאה ולו יאה כתר לעטרה, ובו תשישו להתפארה, להיות לכם לראש ומנהיג כעמוד אורה.

ותערב לפניכם ברכתי מעומקא דליבאי, שהגאב"ד שליט"א ינהל קהל עדת ישורון ברוב תבונה וחכמה ותהנו ממנו עצה ותושי', והקב"ה יהא בעזרו ובסעדו תמיד לחזקו ולאמצו ולברכו לעמוד על משמרתו משמרת הקודש מתוך רוב אורה ושמחה נחת ואושר, ויפרח מטה אהר"ן לילך מחיל אל חיל להרבין תורה והוראה ולרומם את כבוד התורה וכבוד היהדות, מתוך שפע ברכה דלעילא והוד והדר יעטרוהו לאורך ימים ושנים הטובות לברכה אביה"ר.

ולעת הזאת אך למותר להגיד שבחה של קהילתכם הק' שלא שינו בה מסורת קדמונים ה"ה מייסדי' שהיו חסידי קמאי מערי גליציא, ובזכות זה פורחת וגודלת ושמה הטוב הולך לפני' בעולם כולו, על כן אחת היא הברכה אליכם אישים יקרים, שיושפע עליכם משמי שמים מעל השפעות טובות ורחמים וחסדים, וימלא השי"ת לכל אחד ואחד כל משאלות לבו לטובה ברוחניות ובגשמיות בגוף ובנפש, ותזכו לשמירה דלעילא שיחיש לכם השי"ת עזרו מקודש ובתב"י תזכו לעלות לציון ברינה בביאת גוא"צ בב"א.

מעמד הכתרה

לכבוד
מרא דאתרא
מורנו הגאון
רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בית המדרש
חסידי צאנז

נוסד בשנת תש"נ

באנטוורפען, שלא כמו שאנו רגילים באר"י או בארה"ב, לא ימצא מוסד תורני או בית הכנסת שיוצב בחזיתו שלט מאיר עיניים המעיד מה כאן שוכן, ובכל זאת את הבנין של קהילת צאנז לא תצטרך הרבה לחפש. אם ברצונך להגיע לשם עליך רק להלך החל משעת בוקר מוקדמת עוד טרם האיר השחר אחר הבחורים והאברכים ההולכים לטבול במקוה טהרה, ותגיע לצאנז. וגם אם תצעד במשך היום אחר אברכים שחזותם מעידה כי לעסוק בתורה דרכם, תגיע לצאנז.

לפני כשלושה עשורים נוסדה קהילת צאנז באנטווערפען בהוראת הק' של כ"ק מרן האדמו"ר בעל השפע חיים זי"ע, ע"י רב הקהילה הגאון רבי אברהם יהושע רייך שליט"א שהיה מקורב ובן בית אצל כ"ק מרן האדמו"ר זי"ע, ובצוותא חדא עם חסידי וידידי בית צאנז ונדיבי-עם, ובראשם הנגיד הר"ר שלום מילר ז"ל ומשפחתו, שהיה מקושר וחסיד נאמן ואשר גם זכה להיות אכסניא לצדיק בביקורו של מרן זי"ע בעיר. וכך בפעילות של צוותא חדא אברכי חסידי צאנז ידידיה ומוקידיה, קמה וגם ניצבה הקהילה וביהמ"ד.

במשך כעשור שכן ביהמ"ד בבנין שכור ברח' וען לעריוס, במרוצת השנים מאז נוסדה הקהילה בהוראתו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע נעשה צר מהכיל את כל באי שעריו, וב"ה הרחיב ה' להם בעברם לבנין גדול ומרווח, שנרכש ושופץ לתפארת מהמסד ועד הטפחות בנדיבות ליבם של כל בני הקהילה שהוזילו מכספם למען בנין הבית, ובראשם הנגידים החשובים, מהחלוצים הנחשונים לכל קדשי בית צאנז, נדיבי הלב המהוללים, הר"ר שלום מילר ז"ל ובנו הר"ר יעקב יוסף מילר, ראש הקהל דצאנז באנטווערפען וכל משפחתם.

בנין זה השוכן בצומת מרכזית בעיר, בפינת הרחובות לענגע לייס וסנט וסנציוס סטרט, מהווה מגדלור רב עוצמה המשפיע מהודו על כל הסביבה. "כרכא דכולא ביה" ניתן להגדיר את הבנין הנוכחי של המוסדות. במרכזו "בית המדרש" רחב הידים, שאת קירותיו מעטרת "ספריה תורנית" גדולה, בה אלפי ספרים בכל מקצועות התורה. בקומות העליונות עזרת נשים, סוכה גדולה ומשרדים, ובקומה התחתונה המקוה, מטבח וחדר אוכל. הבנין כולו בנוי במפרט טכני עשיר ובתכנון אדריכלי משוכלל ומיוחד במינו, הן ברווחתו הפנימית והן ביופיו ובהדרו התיצוניים כיאה לבית ה'. מקוה הטהרה המהודר במקום.ומהווה אבן שואבת למאות רבות הבאים לכאן מדי יום ביומו ובמיוחד בערבי שבתות וימים טובים. המבקרים אינם חוסכים בשבחים על הנוחיות והפאר הרב בהם ניחון מקוה זה.

ובבהיבט על הצד הגשמי כך פי כמה וכמה ההיבט על הצד הרוחני. בית המדרש של הקהילה שוקק חיים של תורה במשך כל שעות

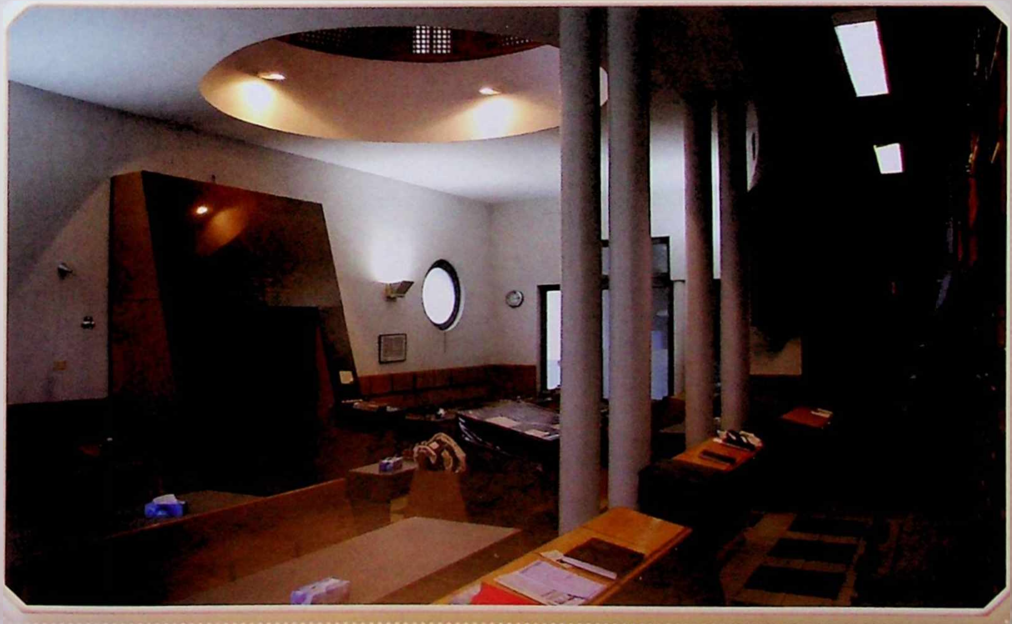

היום וגם בהרבה משעות הלילה. בין כתליה מהדהד קול התורה ברמה. בראש כל הפעילות עומד רב ביהמ"ד והקהילה, הגאון רבי אברהם יהושע רייך שליט"א, שאף מוסר שיעורי תורה רבים נביהמ"ר, ולצידו ראש הקהל הנגיד הנכבד הר"ר יעקב יוסף מילר הי"ו.

מקום של כבוד תופסת הפעילות העניפה של ידידי מרכז רפואי צאנז ע"ש לניאדו, הפועלים רבות באנטווערפען. במרוצת השנים נערכו מגביות רבות בקרב יהודי העיר. פעולות אלו העמידו את מרכז הרפואי על רגלין, וסייעו רבות בפיתוחו והחזקתו.

אשר על כן אין כל פלא מדוע קהילת חסידי צאנז באנטווערפען משובצת בגאון ובהדר כפנינה יקרה בכתרה של העיר. תבורך קהילה זו שתמשיך להוסיף ולפרוח. ולעתיד לבא במהרה, כשעתידין בתי כנסיות ובית מדרשות שבחו"ל להיקבע בארץ ישראל, שמורה לחוליה מפוארת ומיוחדת זו מקום של כבוד בשרשרת הזהב של מוסדות התורה והחסד של חסידי צאנז בארץ הקודש.

קטעים מתוכן דברי הקודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אשר בשר צדק בקהל רב בשיעור חומש ודש"י שנשא באור ליום שישי ערב ש"ק פרשת יתרו

בבית הכנסת הגדול דקהילת "מחזיקי הדת" באנטווערפען

כ"ק אדמו"ר מצאנז שליט"א באנטווערפען עם הגרא"י רייך שליט"א
בבדיקת בורות המקווה

ברשות ראשי וחברי הנהלת הקהלה אשר כבדוני לישא דברים, וברשות הרבנים וראשי הישיבות שליט"א, אפתח בכבוד האכסניא כי הנה מה נורא המקום הקדוש הזה, ויראתי לעמוד ולדרוש כאן כי במקום גדולים אל תעמוד, כאשר ידוע כי גדולים וטובים גדולי תורה וצדיקים מהדור הקודם עמדו כאן ובושתי ונכלמתי איך אשא פני במקום הזה, אך כבר הורונו חז"ל כל מה שאומר לך בעל הבית עשה, ותזקה עלי בקשתם כשם המרא דאתרא שליט"א, השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו ישלח לו עזרו מקודש וישלח לו רפואה שלימה במהרה. - - -

- - - ומן הראוי בגין כבוד האכסניא לבקש על יושבי העיר הזאת עיר ואם בישראל, שיושפע להם השפעות טובות, כידוע ומפורסם כוח הצדקה הרב שלהם שהיא מן המופלאות, אשר צרכי עמך מרובים ויהודים מכל העולם באים לכאן ואחבנ"י נתבעים ונותנים בעין יפה למעלה מכוחותם ויכולתם, בוודאי שגדולה זכות הצדקה הזאת שכדאית היא שתגן ותושיע, שיתקיים הכתוב השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל, וגדולה מתנת עניים שמהפכת מדת הדין למדת הרחמים, וכ"ש צדקה להחזקת התורה ושאר הצטרכויות שצריכים אחבנ"י, ואפשר שזה פירוש השקיפה ממעון קדשך מן השמים היינו שיתברכו למעלה מדרך הטבע,

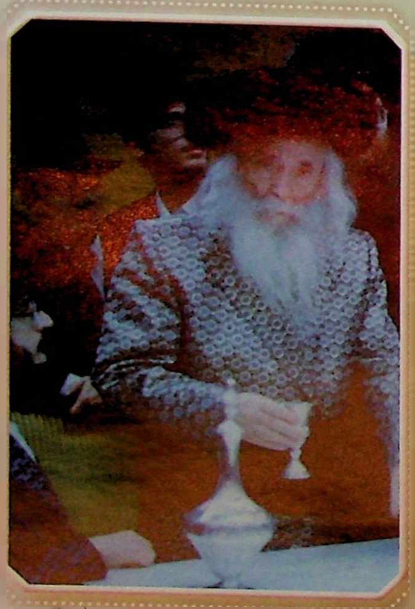

כ"ק בעל השפע חיים זצ"ל באנטווערפען לצידו הנגיד ר' יעקב יוסף מילר הי"ו

כי ע"י מצות צדקה בא ממעון קדשו מן השמים שפע ממקור עליון למעלה מכוח המזלות.

וכאן מקום איתי לומר ולהזכיר שבחה של הקהילה פה המיוחדת בעולם כולו בכך שנותרה מאורגנת ומנוהלת כבשנים כתיקונם לפני בוא החרבן הנורא, קהילה המתנהלת בכל עניניה הנדרשים לשומרי תורה ומצוות לשם ולתפארת ולזאת פורחת וגודלת ומתרחבים גבולות הקדושה, ובוודאי שזכות הוא להיות חבר בקהלה שכזאת וליטול חלק בה כנאמר חבר אני לכל אשר ייראוך. יעזור השי"ת שיושפע ברכת שמים מעל על כל העיר, השפעות טובות ורחמים וחסדים ושפע עליון, ונזכה שיחיש השי"ת ישועתו לכלל ישראל בכל מקום שהם ובכל מקומות מושבותיהם, וירחם השי"ת ויתן לבנ"י ברכה ברוחניות ובגשמיות בגוף ובנפש, ובמהרה דידן נזכה לגאולה שלימה בב"א.

מעמד הכתרה

לכבוד
מרא דאתרא
מורנו הגאון
רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

קהל חסידים

נוסד בשנת תשנ"ז

אנטווערפען, יום שני, ח' אדר תשנ"ז, 22:30:

הלילה פרש את כנפיו על העיר. שקט סמיך עוטף את בתי אנטווערפען החרדית וליל דומיה נכרך על רחובותיה העתיקים. אוושת הרוח נשמעת מעת לעת כמנגינה חרישה, יחידה באופק. הצפרים פרשו גם הם לתנומה. מחלונותיהם של בתי הכנסת ניבט מראה שחור כבד, רק נצנוץ אור נר התמיד מבליח ומראה אות חיים...

רק בקצה רחוב לאנגע לעים משנים סדרי עולם. שם, בבית הכנסת שרק עתה נוסד ורק זה מקרוב יצא מחבלי היצירה, מחליטים לאמץ את מאמר חז"ל כי לא איברא סיהרא אלא לגירסא, וכך גם, כי לא מצלו אלא ביני עמודי היכא דהוו גרסי...

...העומדים בבית ה' בלילות. מאי בלילות, אמר רבי יוחנן אלו תלמידי חכמים העוסקין בתורה בלילה. (ילקוט שמעוני תתפג)

היה זה בימי הראשית של בית הכנסת 'קהל חסידים' בראשותו של הגאון החסיד רבי שמעון אברהם גרינפעלד שליט"א. בשחר הופעת בית הכנסת, שכיום, במבט לאחור, מכנים זאת הבאים בשעריו, הזוכרים את אנטווערפען של אז, במילה היחידה "מהפכה".

כיעלכן היתה זו יוזמה גרנדיוזית שלא הכל נתנו לה סיכויי הישרדות. לא רק מהפיכה בעשיה הרוחנית היום יומית, כי אם, ובעיקר, מהפיכה בחשיבה ובהרגל המקובע שהלילה הוא מחוץ לתחום עבודת הקודש. שינוי זה - הוא העומד בראש זכויותיו של בית היוצר לתורה ולתפילה 'קהל חסידים' אשר שמו נאה לו והוא נאה לשמו.

ואכן מאותם ימים התחיל המקום שוקק חיים של תורה ותפילה גם בלילות. תלמידי חכמים ואנשי עמל באו אל המקום. התבשמו ויצאו מבושמים. מנין אחר מנין התייסדו, קמו וגם נצבו.

גולת הכותרת של פעילות בית הכנסת היו בהקמת שיעורי תורה לכל השוחר תורה ודברה. רב בית הכנסת, הידוע כפה מפיק מרגליות, הקהיל קהילות ברבים, דרש מענינו של יום ומסר גם שיעורים בגמרא, בהלכה ובאגדה.

לומדי בית המדרש נהנו מכל פעם בהם הם נכנסים לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. היו אלה ימים של מהפכה רוחנית, כאשר הלילות באנטווערפען הפכו אף הם למעיין מפכה של תורה ותפילה ולמקור בלתי נדלה של התחזקות ושאיבה מבאר מים חיים ונוזלים מן לבנון.

אמר דוד, כשאני מתחיל בדברי תורה, מעט אני מתחיל בהם והם נובעים. וכשאני נכנס לתוכו, נפתחים לי שערים הרבה. (מדרש שוח"ט כז).

מייסדי בית הכנסת והעומדים בראש לא אמרו די. הפעילות לא הצטמצמה לשעות מסויימות גרידא. מניני התפילה בבית הכנסת התפרסו לאורך היממה, שחרית מנחה וערבית, כשכל המתפללים מציינים לשבח את האוירה המופלאה השוררת בבית כנסת חדש זה אשר נוסד על אדני קדמונים ורוח ראשונים חופפת עליו.

רוח החיים מאחורי המהפכה היו הגבאים המסורים, שעסקו ועוסקים בצרכי ציבור באמונה, ה"ה הר"ר שמואל זאב שטראהלי, הר"ר ישראל האלענדער והר"ר חיים שמעון מענדלסאן שיחיו. הם המה אשר נסכו רוח עוז ותעצומות להאדיר מקום תורה, משכנות לאביר יעקב.

לצד מניני התפילה התרבו גם שיעורי התורה ואיכלסו מיום ליום יותר ויותר לומדי תורה אשר היו צמאים לדבר ה'. חידוש מיוחד מבית מד־שו של 'קהל חסידים' הוא הכולל הייחודי 'ישראל סבא', טימיו הראשונים היו בבית המדרש 'אהבת ישראל' דחסידי וויז'ניץ, כשזכות ראשונים שמורה להגאון רבי פנחס ברויער שליט"א שמסר את השיעורים בטוב טעם ודעת.

זקנים נשואי פנים והדר שיבה השתתפו בשיעורים אלו, כאשר אין לתאר את החיות ואת העונג אשר היו אלו שואבים מכך. צמאים היו נכנסים לכולל ומדושני עונג היו יוצאים הימנו לאחר שעה של לימוד וצלילה בעמקי ים התלמוד. נתקיים בהם באלו מאמרו של נעים זמירות ישראל 'שתולים בבית ה' בחצרות א' יפריחו, עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו'. אחדים מהם כבר הסתלקו לעולם שכולו טוב, כשאת פסגת אושרם הם חבים ל'קהל חסידים' ולכולל הופלא 'ישראל סבא'.

במשך הזמן הוקם כולל נוסף, כולל בעלי בתים. במסגרתו הוגים בתורה כמה מנינים אברכים הלומדים את משנתם בשעות הבוקר וחוזרים עליהם בלילה. הלימודים הם בשיטת אסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, כאשר לומדים את ההלכה רק לאחר העיון במקורות, בגמרא ובדברי הראשונים. הכולל נתייסד ע"י הר"ר אלטר יעקב אלביצקי הי"ו והר"ר חיים שמעון מנדלסון הי"ו, והרה"ג ר' מרדכי גרינפעלד שליט"א בן הרב דביהמ"ד – מדריך את הלימודים בדעה והשכל.

שירו לה' שיר חדש תהלתו בקהל חסידים (תהלים קמט, א)

אותו שיר חדש שהתחדש ב'קהל חסידים' לפני ארבע עשרה שנה, נמשך בכל עוזו ותפארתו עד הנה. ההווה מבורך ומשובח ביותר. מאות רבות של מתפללים פוקדים את המקום מדי יום ביומו. המנינים, המתקיימים לאורך שעות היממה, מתנהלים בעקביות ובסדר מופלא.

התפילות הם בכל יום ויום מכל השנה כולה, שבתות ומועדים, רגלים וימים טובים, יום לא נעדר. בימי חולו של מועד מספר המתפללים מגיע אף למעלה מאלף, כשהחנויות הסמוכות משמשים אף הם כסניף לטהור.

לטובת המתפללים אף הועמדו מכונות אוטומאטיות המספקות שתיה חמה לכל באי בית הכנסת. ללא טורח ובעלות מינימלית זוכים לכוס של חמין, בריאה ונוחה, המיישבת את הדעת ומענגת את המוח. מחשבותיהם של העוסקים בצרכי בית הכנסת נתונות אך ורק לרווחתם ולהנאתם של המתפללים ולומדי התורה, בשיעורים או בחברותות.

הבריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה ומחבר בין כל המתפללים הוא ה'היימישקייט' אותה מרגיש כל אחד ואחד הנכנס להיכל 'קהל חסידים'. אין זה משנה מוצאו או לבושו, הגייתו או מבטאו, כולם מוצאים כאן מקום נחמד ונעים להתפלל בו, להלך בבית אלקים ברגש, לגיל ברעדה.

מאור פניו של רב בית הכנסת, הגרש"א גרינפעלד, משרה אוירה נעימה ומיוחדת במינה. השיעורים הנאמרים על ידו בכל יום ויום, כמו גם השיעורים המנסרים דבר בעתו, בשבתות וקודם הרגל, מושכים אחריהם קהל משתתפים מבית ומחוץ בהיותם מטובלים ושזורים בדברי עונג, כאשר הוצק חן בשפתותיו, וכבמטה קסם מושך אחריו בחבלי נועם את כל הנוכחים השותים בצמא את דבריו המאירים כנתינתן מסיני.

מוניטין של כבוד יצאו להם לשיעורים המנסרים בעתות חג ומועד כהכנה דרבה בהלכות החג. אם זה שיעורי הכזית בליל חג הפסח, או שיעורי כשרות הסוכה וארבעת המינים, כשמכל קצווי העיר נאספים אל 'קהל חסידים' כדי לשמוע את השיעורים המנסרים בשימת לב לבעיות האקטואליות העולות מעת לעת.

גם הכולל 'ישראל סבא' פועל גדולות ונצורות, כשמעגל לומדיו מתרחב. במשך הזמן אף הוסיפו ארגון הסעה למשתתפי הכולל. דבר זה מיקל ועוזר ביותר לחברי הכולל הנזקקים להסעה נוחה שתביאם

חפצם, וחוזר חלילה. הסעה זו מקבלת משנה חשיבות בימים בהם מזג האויר סוער ובלתי נח, והיא מאפשרת לחברי הכולל לנהל את חיי הכולל ללא מפריע וללא תקלה.

משתתפי הכולל אינם חוסכים מפיהם מילות שיר ושבח על הכולל אשר נותן להם תקוה ואחרית טוב, כאשר ימיהם כחגים בלימוד התורה ועמל בה כבימי הישיבה. אשרי זקנותם אשר לא בישה את ילדותם.

והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד (איוב ח, ז)

אנטווערפען, יום שני, ח' אדר ב' תשע"א, 22:30:

רחוב לאנגע לעים חשוך וקר, גשום וסוער. בפנים בית הכנסת 'קהל חסידים' חם ונעים. אור לבבי זורח ומאיר מתוכו, מאיר באור יקרות ובחסד עליון. קבוצת אברכים עומדת בצד, מתפלפלים הם בהלכה היוצאת למעשה מן השיעור ששמעו זה עתה... מנין ערבית, השישי במספר זה הלילה, מתארגן זה עתה... בפינת בית הכנסת יושבים שני בחורי חמד רכונים על משנתם בחן, מסכמים הנלמד בישיבה... בעלי בתים ועמלי כפיים רכובים על אופניהם יוצאים ומגיעים הנה והנה...

כי אכן, 'קהל חסידים' שינתה לטובה ולברכה את פני אנטווערפען.

יסודות 'קהל חסידים' ועקרונותיה

מאן יימר שמי שאיחר לתפילת ערבית אינו יכול להתפלל ערבית במנין לאחר השעה 9.30 או בשעה 10? האם הוא צריך להתפלל תפילה ביחיד? כי בתי הכנסת סגורים והרחוב שומם?

מאן יימר שיהודי לאחר שנות שיבה, אינו זכאי שיהיה לו בית הכנסת מרווח ונעים בו ילמד בחברותא ובשיעורים, יתמוגג מנחת מלימוד התורה הק' בדיבוק חברים ובישוב הדעת?

מאן יימר ששוחר תורה הרוצה להגות בחוקי חורב בנחת ובהתמדה, אך מזג האויר בחוץ סוער ורועש והוא בגיל מתקדם וללא רכב פרטי, צריך לוותר על שיעורי תורה?

מאן יימר שבימי בין הזמנים צריך לאתר בכל יום מחדש מקום לתורה ולתפילה עם מקסימום הנוחיות, שלא יופרע באמצע ושלא ינעל בצהרי היום או בין הערביים?

מאן יימר שיולדת הרוצה לשמוע ברכו או קדושה צריכה לחכות במשך ימים עד שיתמזל מזלה למצוא מנין פעיל, ואם איחרה את המועד בכמה דקות שוב אין מנין במשך היום?

מאן יימר שיהודי מעדה אחרת, מחוג אחר, מקבוצה אחרת, אינו ראוי לבוא ולהתערות בחיי היום יום של בית הכנסת המכבד את כל הזרמים ואת כל השיטות?

מאן יימר שעובר אורח, אדם קשה יום, אשר לא שפר עליו חלקו בחייו עלי אדמות, אינו ראוי לקבלת פנים סבר פנים יפות בהשתדלות לעודדו ולחזקו?

מאן יימר שקבוצת אברכים הרוצה לקבוע שיעורים כדת של תורה, אינה ראויה לקבל מקום תורה יחד עם שיעורים הנאמרים בדעת ובהשכל?

מאן יימר שאין יכול להתקיים שבת אחים גם יחד המסובים באחוה ובריעות להקשיב לקול ה' בהדר, למרות שאחד שונה מחברו, וכל אחד מסורת אבותיו בידו?

מאן יימר כי אורח הנקלע לאנטווערפען יהא מוגבל בשעות בהן יכול הוא להסתופף בחצרות בית ה', להנות מקורות בית הכנסת, ללמוד תורה ולשתות כוס של חמין?

הקהלה החרדית מחזיקי הדת אנטווערפען
בית דין צדק
RABBINAAT
ISR. ORTH. GEMEENTE "MACHSIKE HADASS" ANTWERPEN
מעמד הכתרה
לכבוד
מרא דאתרא
מורנו הגאון
רבי אהרן שיף שליט"א
כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בית דין צדק
דקה"ק שיכון סקווירא

BETH DIN ZEDEK
D'SHIKUN SQUARE

בעזהשי"ת

יום ב' אדר שני שנת תשע"א לפ"ק

אחרי תת שלום וברכה בכבוד ויקר כיאות, באנו בזה להביע את ברכותינו הנאמנות אל **קהלה הקדושה דעיר ואם בישראל אנטווערפן יצ"ו**, ליום שמחתם, בהתמנות והכתרת ידידינו הגאון החסיד המופרסם, מרביץ תורה זה רבות בשנים ברוב תבונה, מוכתר בנימוסין, שלשלת היוחסין, כש"ת **הרה"ג ר' אהרן שיף שליט"א**, לכהן פאר ולשמש כראב"ד קהל מחזיקי הרת אנטווערפן, ותהי המשרה על שכמו לשם ולתפארת כל בית ישראל.

מריחוק מקום וקירוב לבבות משגרים אנו ברכות הקודש **בשם ובשליחות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א**. המקום יהיה בעזרו להרביץ תורה והוראה כהצלחה וסייעתא דשמיא וכלי מכשולות, ויזכה לנהל הקהל עדת ישורון על מי מנוחות לשם ולתפארה, ולעמוד על משמרת הקודש לאורך ימים ושנים טובים מתוך רוב תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח וכל הנלוים אליו, ערי נזכה בקרוב לקיבוץ כל הגליות כב"א.

הבאעה"ח ברגשי הערכה
ומברכים בברכת התידה:

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט״א

כ״ח אדר ב׳ תשע״א לפ״ק

ביהמ״ד
חסידי סקווירא

נוסד בשנת תשנ״ב

אז בימי קדם כשחמת המלך – מלכו של עולם שככה ומשנאי ה' נהרסו ונהדפו, וכרם ד' שנחרב ונהרס כליל כמעט נשאר לשריד ופליט, האיר ה' את פני המזרח באור שמשו של אותו זקן כ"ק מרן אדמו"ר קודש הקדשים מסקווירא זצוקללה"ה, מאותם המעט שהקב"ה שתלן בכל דור ודור, כאשר הוא בעצמו שתה את כוס התרעלה עד תומה, ונתקיים בו ויוותר יעקב לבדו אחרי שנות נדודים גלות אחרי גלות בחמלת ה' השאירו לפליטה להושיע את ישראל, והוציא את החמה מנרתיקה והופיע וזרח שמשו בתוקפו וגבורתו בבוקארעסט בירת רומניה שהי' שם קיבוץ גליויות מכל הגולה. כשמש צדקה מרפא בכנפיה ריפא את השברים, וכאב רחמן אבוהון דישראל איחה את הקרעים והחיה נדכאים ושיקם את ההרוסות והציל את הלחוצים, הפיח בקרבם תקוות חים בחום ואש אהבתו, והוציאם מתהום היאוש וחיזקם לבנות מחדש את כרם ה' צבאות, אשר מאלה נפצה הארץ מכוחו של אותו זקן, דורות ודורי דורות פרי הארץ לגאון ולתפארת.

מן השמים כיוונו את רגליו של אותו צדיק לשום את משכנו לעיר אדמת אמריקה כדי לזכך ולטהר את זוהמת אוירה כידוע ומפורסם. מדי עברו עמד על אם הדרך, ויחן את פני עירנו פה אנטווערפן.

ביום ג' פרשת בא ב' שבט תש"ח לפ"ק השרה את זיו קדושתו בתוכינו כשבע שבועות. באותם הימים זכו תושבי העיר החסידים ואנשי מעשה ליהנות מזיו השכינה, ונעתר לבקשת אנשי המקום להתפלל בבית תפלתם, ובכל שבת עבר לרוב בתי התפילות ובתי המדרשות בעיר, וכבוד גדול עשו לו.

צדיק בא לעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, כמבואר בזוה"ק על מאמר חז"ל יציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שעל אף יציאת הצדיק מן המקום, נשאר רושם מהודו ומיזוו של הצדיק באותו מקום לנצח, שבלתי שום ספק שרישומי קדישא הללו נרשמו ונתקקו לאדני יסודות לתולדותיו כמעשה אבות סימן לבנים, ויצץ ציץ ופרח ואלה תולדות יעקב יוסף דחסידי סקווירא פה ק"ק.

אז בחדש כסליו שנת תשל"ו לפ"ק, זכתה העיר לראשונה להופעת הדרת כבוד קדושתו של יבלחט"א בנו יחידו ומ"מ כ"ק מרן אד"ש. שנעתר לבקשת ראשי וטובי העיר פק"ק, שחילו את פני קדשו לחון את פני העיר למען הרמת קרן התורה והחסידות ולמען חזק חומת הדת על תילה. ואמת מה נהדר היה כשבת המלך – מאן מלכי רבנן כ"ק מרן אד"ש בעירנו, על שב"ק פרשת חיי שרה. ותהום כל העיר לקראתו רבניה וגדוליה זקניה ונעריה כל החוגים ושכבות הצבור באו כולם ונקבצו לחסות בצל הקודש ולקבל ברכת קדשו וליהנות מזיוו בעצה ותושיה, ותהי למופת.

ברבות הימים כאשר לאט לאט התרבו חסידי סקווירא בעירנו, נועדו יחדיו להתאסף יחד להקים בית מדרש לתורה ולתפלה. ביום כ"ו חשון א' פ' תולדות תשנ"ב הטבעו אדניו של בית מדרשינו "ביהמ"ד תולדות יעקב יוסף" ברוב עוז והדר. כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א הופיע ביקרו לפתוח שעריו בתודה. במעמד נשגב של קהל אדיר מכל שכבות העיר, ניגש כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א אל פתח שער הבית וקבע מזוזות הבית מבחוץ ומבפנים. מיד אח"כ נערכה מסיבת חנוכת הבית מפוארת ורבת רושם, בהשתתפות כל ראשי ורבני העיר, ובראשם הרה"ג אב"ד דקהלת מחזיקי הדת הגר"ח קרייזווירטה זצ"ל. הרה"ג האב"ד זצ"ל נשא מדברותיו וקידם בברכה בהדרת קודש וביותרת הכבוד את פני כ"ק אדמו"ר שליט"א, והרחיב בדברים על אודות החוליא החדשה והפנינה הנוספת לכתר הפאר של הקהלה החרדית בעיר, להוסיף כבוד שמים ולהרבות קדושה וטהרה בעיר עוז לנו.

לא ארכו הימים ובית מדרשנו החלו לשלח פאורות בשגשוגה. מקץ שנתיים ימים בחודש כסליו תשנ"ד, נוסד כולל ערב בעידודו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. לראש הכולל נתמנה הרה"ג המפואר הרב חיים אליהו גרינפעלד שליט"א. פנים חדשות באו לכאן מני אז. הגאון רת"א שליט"א, משקיע אדיר כוחותיו ומשפיע מזיו אצילותו בכל באי שערי הביהמ"ד, ומשמש

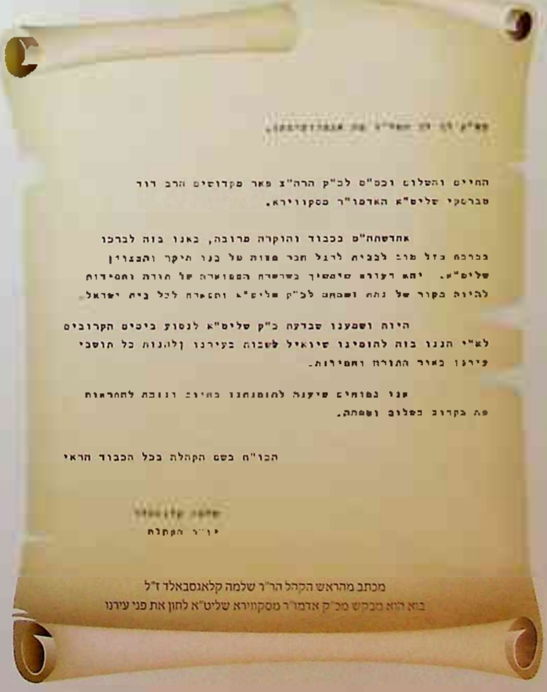
החיים והשלום וכט"ס לכ"ק הרה"צ פאר מקדושים הרב דוד טברסקי שליט"א האדמו"ר מסקווירא.

אחדשה"ט בכבוד והוקרה מרובה, באנו בזה לברכו בברכת מזל טוב לבבית לרגל חגר מצות של בנו היקר והמצוין שליט"א. יהא רעוא שימשיך בשרשרת המפוארה של תורה וחסידות להיות מקור של נחת ושמחה לכ"ק שליט"א ותפארת לכל בית ישראל.

היות ושמענו שבדעת כ"ק שליט"א לנסוע בימים הקרובים לא"י הננו בזה להוסיפנו שיואיל לשבות בעירנו ולהנות כל תושבי עירנו באור התורה והחסידות.

אנו בטוחים שיענה לתחנתנו באיזה דנובת להתראות פה בקרוב בשלום ושמחה.

הכו"ח בשם הקהלה בכל הכבוד הראוי

יו"ר הקהלה

מכתב מהראש הקהל הר"ר שלמה קלאגסבאלד ז"ל
בוא הוא מבקש מכ"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א לחון את פני עירנו

למופת בטוהר מדותיו וצדקת חסידותו לכל בני החבורה המתחממים לאורו ומפיח בקרבם התעלות קדושה.

בשנת תשס"ב פרשת בא, זכתה עירנו שנית לביקורו של כ"ק מרן אדמור שליט"א. כ"ק אדמו"ר שליט"א הופיע בהדרתו עם פמלייתו חסידים ואנשי מעשה מכל קצוות תבל. כל העיר בראשות קברניטיה רנניה וראשי קהלותיה וכו', זקנים עם נערים כולם באו ונקבצו וחרדו לקראתו, לחזות בנועם ד' בתפלות ועריכת השלחנות הטהורות ולבקר בהיכלו באכסניתו אצל הראה"כ הרה"ג ר' חיים אליהו גרינפעלד שליט"א, להתברך וליהנות מזיו אור קדושתו וליהנות ממנו עצה ותושיה.

שישו ושמחו בשמחת התורה - גולת הכותרת היתה אז במוצש"ק שהאיר חשכת הלילה בעת כנוס כל העיר לכבוד סיום כתיבת והכנסת ספר תורה שנכתב ע"י כל בני החבורה, ויצא מבית העסקן הותיק לכל קדשי בית סקווירא הרה"ח ר' יקותיאל צבי שווארץ הי"ו, שנטל חלק בראש, בקול תרועת גיל והמון חוגג ברב עם הדרת מלך וכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בראש שמחתנו. אשרי עין ראתה – והעיר אנטווערפען צהלה ושמחה.

בנתיים ניתוספו ספסלים ביני עמודי ונתרבו בני החבורה. כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שלח לפנינו איש לעמוד לשרת בקודש בתור דיין ומורה צדק לבית מדרשינו ה"ה הגאון האדיר מורנו הרב יעקב יוסף ברייער שליט"א. הוא בא מהכא להתם לשבות בינינו לרגל קבלתו את תוקף תפקיד משמרת הקודש, ומני אז הוא מרבה לבקר מזמן לזמן ומפקידה לפקידה, עדי בואו לברכה להשתקע בתוכינו בקירוב הימים בע"ה.

בד בבד נעשה הבנין הישן צר מהכיל, והורגש הצורך להרחיב גבולי הקדושה. נרכש בנין רחב ירים לשמש למשכן חדש. פ' בשלח-שירה תשס"ח נחנך הבנין החדש של היכל בית מדרשנו ברוב פאר. חגיגת חנוכת הבית התקיימה בהמון חוגג, בראשות גדולי ורבני ודייני ומכובדי העיר, בהשתתפות הרה"צ ר' אהרן מנחם מענדל שליט"א, שנטל חלק בראש, בשליחות אביו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ובא והופיע לקבוע מזוזות ולפתוח שעריו.

ברצות ד' דרכינו עוד ידינו נטויה, להרחיב את גבול הקדושה ביתר שאת וביתר עז הוד והדר לבית אלקינו לתפארת כבוד בית סקווירא ולתפארת כבוד עירנו אמן כן יהי רצון.

מעמד
קביעת
המזוזות
את כל משתתפי מעמד הנשג
בהשתתפות הרה"צ ר' אהרן מנחם מענד
שבא בשליחות אביו

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד פרעמישלאן

נוסד בשנת תשנ"א

עוד זכור היטב לבני עירנו דמותו הנעלה של אותו צדיק כ"ק אדמו"ר מפרעמישלאן זצ"ל שהי' צדיק נשגב מגזע היחס, וגופו הטהור הי' מדוכה ביסורים קשים שקיבלם באהבה ודומי'.

בנו החביב כ"ק אדמו"ר מפרעמישלאן שליט"א אשר ידוע עד כמה מסר נפשו לכבד את אביו הגדול, פתח בחג הפסח בשנת תש"נ בית המדרש לתפלה עבור אביו, לעומתו אביו שראה בבנו כלי שלם בזכות עצמו, מיאן לנהג את הביהמ"ד ומסרו לבנו שהוא ינהלו ואף ציוה לו לקראו ע"ש זקינו הק' בעל קדושת לוי מבארדיטשוב, **ביהמ"ד קדושת לוי בארדיטשוב.**

אחרי פטירת כ"ק אדמו"ר מפרעמישלאן זצ"ל ובנו שליט"א אשר כיבדו בחיים כיבדו במותו ושינה שם הביהמ"ד ע"ש אביו הגדול ולזכרו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א נערץ בעירנו וידוע אשר הסתופף כל ימיו בצלם של צדיקי הדור, ואף זכה לקירבה יתירה מאת כ"ק האדמורי"ם מפשעווארסק זצוק"ל, והרביץ תורה בעירנו רבות בשנים לצעירי הצאן והשריש בהם אהבת תורה ויר"ש ונודע בכח השפעתו הכבירה בפיו המפיק מרגליות סיפורי צדיקים ואמרי קודש המלהיבים לעבודת ה'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הוא תלמיד מובהק ונאמן לכ"ק הרה"ק מהרצ"א מקרעטשניף זצ"ל ונוסח התפלות אכן שם מתקיימים באש קודש ובהשתפכות הנפש בנוסח נדבורנה-קרעטשניף הידועים שאף האדמו"ר שליט"א נמנה על שולשלת מפוארה הזאת ויש לציין שבביקורי כ"ק אדמו"ר מקרעטשניף ז"ל בעירנו נהג להתפלל שם.

חיבה יתירה נודעת לביהמ"ד זה בזכות הזהירות המופלגת בכבוד ביהמ"ד והקפידה שלא לשוח כלל בעת התפלה מתחלתו ועד סופו והאדמו"ר שליט"א עומד על המשמר על זה בלי שום משוא פנים.

כותלי הביהמ"ד מעטרים המון ספרי קודש בכל מקצועות התורה וניתן להיאמר שזהו אחד מן אוצרי הספרים העשירים ביותר בכל העיר.

ברכתינו צרופה להאדמו"ר שליט"א שיזכה להרחיב גבולי הקדושה מתוך הרחבת הדעת וכט"ס.

מעמד הכתרה
לכבוד
מרא דאתרא
מורנו הגאון
רבי אהרן שיף שליט"א
כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

א. א. יודא מאסקאוויטש
באאדמו"ר הרהגה"צ מהרי"ם זצוק"ל
משאץ
חונה פה אנטווערפען יצ"ו

RABBI Y. MOSKOWITZ
BRIALMONTLEI 32
2018 ANTWERPEN, BELGIE
TEL (323) 230 7820, FAX. 230 4125

בס"ד, [illegible]

[illegible] ויודע כל בית ישראל, [illegible]

[illegible]

[illegible] אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, [illegible]

[illegible] מורנו הרב רבי [illegible]

[illegible]

ויה"ר שתשרה שכינה במעשי ידיו, ותרבה הצלחה בבית ה'

[illegible] שיזכה להאריך ימים על ממלכתו, ולזכות הרבים

ויהי [illegible] להגדיל תורה ולהאדירה, ולהרחיב ולהרבות

גבולי הקדושה בדורנו מתוך נחת והרחבת הדעת דקדושה,

ויזכנו ה' מי [illegible] זה בביאת משיח צדקנו בב"א.

הכו"ח ביקרא דאורייתא [illegible]

[illegible] יודא מאסקאוויטש [illegible]

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד דעת שלום שאץ

נוסד בשנת תשנ"ג

ביהמ"ד נתייסר בעש"ק פרשת לך תשנ"ג לפ"ק ע"י כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, בעת שקבע את מושבו בעירנו יצ"ו, וקראו בשם "דעת שלום" ע"ש זקינו הרה"ק המפורסם רבינו שלום מאסקאוויטש זצוק"ל משאץ לונדון. בתחילה היה ראשיתו מצער, כאשר התפללו בבנין שכור ברחוב וואן לעריוס, אבל לאחר זמן קצר ראו כי צר המקום מהכיל את ריבוי המתפללים, ומיד כשקבע רבינו שליט"א את דירתו ברחוב בריאלמאנטליי 32 העתיקו גם את משכן הביהמ"ד לשם.

גם המקום ההוא נעשה צר בהמשך הזמן, וכאשר בד בבד נתייסדה הישיבה הק' "דעת שלום", שבמשך השנים הוציאה הרבה תלמידים הגונים הן מעירנו והן משאר ארצות, נתנו העסקנים את עיניהם להפש אחר בנין חדש, ואכן יגעת ומצאת תאמין, שנמצא ב"ה בנין מרווח ברחוב פלאנטין מארעטוס 7, ולאחר שנערכו בו שיפוצים נרחבים, נפתחו שעריו לרווחה הן למתפללי ביהמ"ד והן לתלמידי הישיבה, וביום ט"ו בתמוז שנת תשנ"ח התקיימה חנוכת הבית.

עם הרחבת המקום נתרבו ספסלי בבית מדרשא, אברכים חשובים בני תורה ובעלי בתים נבחרים מתושבי עירנו איוו את ביהמ"ד למקום תפלה קבוע, לאור התקנות החשובות ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, והעיקריים שביניהם, להתפלל במתינות כמונה מעות, ושלא לשוחח מתחלת "אדון עולם" עד אחר "עלינו", תקנות שנשמרים ב"ה בקפידה ע"י צבור המתפללים. כך מוצאים בביהמ"ד גם אורחים רבים הבאים לכאן בקביעות, אם לשמחה או למסחר, שבחרו להם את ביהמ"ד "דעת שלום" כמקום תפלתם הקבוע לימי שהותם בעיר.

בנוסף לעצם התפלות בשבת קודש, שהם בהתלהבות וקדושה, שואבים גם חיות דקדושה בשלחן הטהור הנערך בליל שב"ק וביותר בעידן רעוא דרעוין בו נשמעים דברות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א.

ביהמ"ד נעשה למקום שוקק חיים לא רק בשבתות אלא גם בימות החול, שנערכים בו תפלות תמידין כסדרן, ערב ובוקר וצהרים, וכן נשמע בו קולו של יעקב ע"י חברי הכולל "שערי הלכה", ובו מבחירי האברכים השוקדים על משנתם בהתמדה עצומה, וכן נמסרים שיעורים שונים בהלכה ובהשקפה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א וכן ע"י גדולי תורה מרבני העיר או רבנים אורחים שביהמ"ד משמש להם אכסניא של תורה.

כן פועל בביהמ"ד ארגון "להגדיל תורה ולהאדירה", שבמסגרתו נאספים צעירי הצאן תינוקות של רבן במוצאי שבתות שבימות החורף ובשבתות אחה"צ של ימות הקיץ, בנים על אבותם. כ"ק אדמו"ר שליט"א בעצמו מרוב חיבתו אליהם מקדיש מזמנו כדי לבחנם על פרקי משניות או דפי גמרא בע"פ.

יש לציין כי קיימת ידידות נפלאה בין כ"ק אדמו"ר שליט"א לבין רבני ודייני הקהילה, ובפרט להמרא דאתרא החרש הג"ר א. שיף שליט"א, ובכל הזדמנות נערכות ביניהם שיחות תורניות ודנים בענינים העומדים על הפרק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א עם מרן הרב הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל ויבלחט"א כ"ק אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א, הרב"ן הגה"צ ר' ברוך כהנא שליט"א והג"ר א. שכטר שליט"א מלונדון.

כ"ק אדמו"ר שליט"א מלווה מרן הרב הגר"א רובינשטיין זצ"ל אחרי ביקור שערך בביהמ"ד, בליווי ראש הקהל רש"ז לעהרער ז"ל.

מרא דאתרא שליט"א נואם בשמחת הפארשפיל של בן כ"ק אדמו"ר משאץ שליט"א

De Israëlitische Orthodoxe Gemeente

Machsike Hadass van Antwerpen

dankt hartelijk

de firma

Pluczenik Diamond Company N.V.

Pelikaanstraat 78 Antwerpen

voor sponsoring in dit

historisch herrinneringsboek

שליט"א

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בית המדרש
יוצאי גאורגיה

נוסד בשנת תש"ל

בשנת תש"ל החלה הגירה של יהודי גאורגיה מארץ ישראל לאנטוורפן, והם החלו לסחור במיוחד בענף התכשיטים. את מקום תפילתם קבעו בבית הכנסת "הפורטוגזי" שליד הבורסה. לפני כשני עשורים התפצלו יהודי גאורגיה והקימו להם בית הכנסת בנפרד ברחוב בריאמונטליי, זאת מפאת מנהגיהם השונים במעט מעדת הפורטוגזים, למרות שנוסח התפילה ורוב מנהגיהם הוא ברוח עדות המזרח.

בשנת תשס"א קבעו את משכנם החדש ברח' איזבללייי 14, שהפך להיות מעין בנין בו שוכנים חדרי אוכל, מטבחים, משרדים, וכמובן בית הכנסת שהינו גם בית מדרש, המעוצב ומפואר בטוב טעם, ומכיל כ- 120 כסאות ישיבה.

בעשור האחרון ניכרת מודעות וחזרה לשורשים בקרב יהודי גאורגיה המקומיים הבאים מבתים מסורתיים, והרבה מצעירי הצאן פוקדים את בית הכנסת בשבתות ובימים טובים ונמנעים מלחלל את השבת.

כיום ישנם כ-9 מניינים בשבתות וימים טובים, ובימות החול כ- 2 מניינים.

את שעורי התורה הניתנים מדי יום ביומו, מעביר דומ"ץ בית המדרש הרב אבישלום קלזאן שליט"א, בוגר ישיבות פוניבז' וקול תורה, המוסמך לרבנות ודיינות מטעם הרבנות הראשית לישראל, ומכון "הארי פישל" בראשותו של הרה"ג זלמן נחמיה גולדברג שליט"א.

כיום עדת יהודי גאורגיה גדלה וגם עשתה פרי והיא המחדשת את היישוב היהודי הספרדי שנכח פה כבר מאז המאה השש עשרה.

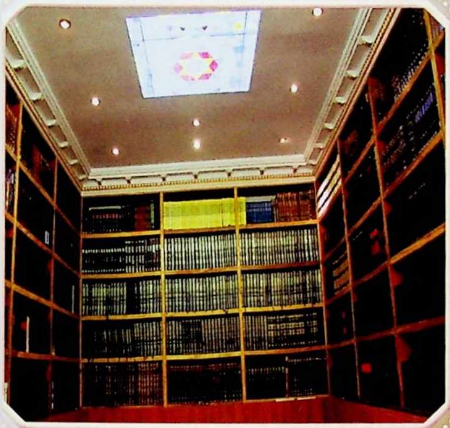

בית המדרש לעדת הספרדים יוצאי גרוזיה
"אהל אברהם"

איזאבלליי 14

ברכותינו המעטירות

להרה"ג **אהרון שיף** שליט"א

לרגל הכתרתו לשב
על כסא הרבנות בעירנו
ולכהן כמרא דאתרא ורב אב"ד.

יה"ר שהמקום יהא בעזרו בבצור חומת הדת
והעמדת משפטי התורה על תילם
יאריך ימים על ממלכתו בבריאות איתנה ונהורא מעליא.

ההנהלה **דומ"ץ בית המדרש**
הרב קלזאן אבישלום

כי מציון תצא תורה

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד אהל יעקב

נוסד בשנת תשס"א

בפאתי הישוב היהודי באנטווערפען מתנוסס לתפארה בית מקדש מעט העונה לשם "אהל יעקב".

בית מדרש זה, שנבנה לפני כעשר שנים, בולט בצורתו ובציונו המרשימים, הוקם ע"י אחד מתושביה הבולטים של הקהילה החרדית בעיר, בעל הצדקה הנודע, הנגיד הרה"ח ר' יעקב רוזנקראנץ הי"ו, הנמנה על זקני חסידי גור ועל תומכיה המרכזיים.

בית המדרש הוקם בצמוד למתחם הגדול של בית הספר "תקותנו", המיועד לילדים טעוני סיוע וטיפוח, דבר שנבע מרגישותו המיוחדת של הנדיב לילדים אלה, ברצותו להעניק להם אוירה של קודש, כאשר מדי בוקר מוכנסים הילדים לבית המדרש ומשתתפים בתפלה, כך הם מרויחים בכפלים, גם שואבים אל קרבם ריח של קדושה וגם נפגשים עם אנשים מבחוץ המתייחסים אליהם בטבעיות ומעניקים להם את ההרגשה שגם הם בני אדם.

ציבור המתפללים נתהווה ונתגבש לאט לאט, עוד מתפלל ועוד מתפלל, שהרגישו שאכן זהו המקום המתאים להם לערוך בו את תפלותיהם ולקבוע בו את שיעורי התורה, כאשר כל אחד מוסיף לבית המדרש לא רק בכמות אלא גם ובעיקר באיכות.

בבית מדרש זה בא לידי ביטוי חזק סמל האחדות, שכיום אינו חזון נפרץ כל כך, כאשר על ספסלי ביהמ"ד יושבים זה לצד זה, בעלי בתים בצד בני תשחורת, חובשי שטריימליך בצד חובשי מגבעות, לומדי תורה בצד בעלי מקצוע, ולא אמר אדם צר לי המקום מפני שכני.

אחד היסודות החזקים שעליהם נשען בית המדרש, הוא האיסור המוחלט לשוחח באמצע התפלה, דבר שעליו מקפידים מאד כל המתפללים מאז הקמתו.

גם קול התורה נשמע ברמה בין כותליו. החל מהשעה 7.00 בבוקר מהדהד קול התורה הבוקע מפיותיהם של אברכי הכולל בוקר, המנדדים שינה מעיניהם ומשכימים קום מדי יום ביומו להגות בתורה במשך כשעה, כהכנה לתפלה.

כן נמסרים שיעורים קבועים במשך כל השנה במקצועות שונות לפי הסדר, הלכות איסור והיתר, הלכות שבת, דיני ממונות וכדומה, ובפרט לפני החגים ההלכות השייכים להם, וכן לפני ימי הנופש.

על כל המלאכה הזאת עומד ומנצח רב ביהמ"ד, הגאון רבי אשר חיים שטערנבוך שליט"א, המכהן גם כמו"צ של קהלתנו. ביהמ"ד הוא ילד טיפוחיו והוא משקיע בו את כל להט נשמתו כדי שיהא בית גדול לתורה ולתפלה והמתפללים ירגישו בו כבביתם, הן באמצעות שיעוריו המאלפים והן באמצעות דרשותיו בכל עת מצוא, בבחינת דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

אכן, פנינה נפלאה בכתרה של יהדות אנטווערפען.

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד
היכל אהרן

בית המדרש היכל אהרן תופס מקום של כבוד והדר בין בתי החסידים השוקקים בעירנו, מקום אסיפה ותפילה של חסידים ואנשי מעשה , בעלי צדקה ועסקנים דגולים , אנשי עמל, סוחרים העושים חיל, לצד בני תורה, -כולל אברכים- בהנהגת **הגה"ח ר' יעקב הערשטיק שליט"א** אשר שמו הולך לפניו כתלמיד חכם ועובד ה' מפורסם. ומשמש כיום כחוזר ומעתיק דברי קדשו שיצאו **מפי כ"ק אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א**.

בהשתדלותו הנמרצת של הרה"ח **ר' שמעון מרדכי סידנער שליט"א** הוקם שם כולל, אשר במרוצת השנים קרם עור וגידין ונהפך לתלפיות, אברכים שוקדים שם על התורה ועל העבודה במשך כל שעות היממה.

בהשראת זקני החסידים ואנשי מעשה כמו החסיד שבכהונה **ר' שמואל זאב הכהן גרינפעלד** ז"ל, החסיד **ר' חיים שלמה פריעדמאן** ז"ל אשר ידיו רב לו בהצלת **כ"ק אדמו"ר מהר"א מבעלזא זת"ע**, החסיד המפואר **ר' גדלי' רייכמאן** ז"ל, שו"ב מומחה דקהילתנו הק', אשר שרדו בחסדי ה' את השואה האיומה והם ויוצאי חלציהם הקימו פה בית חסידים לתפארת.

בתחילה קבעו את מקום תפילתם בבנין כולל האברכים העירוני, ברחוב וואן לעריוס 38, ומשם עברו אחרי כשנתיים, לרחוב טרליסט מספר 20, שם שהו ושפכו שיח לפני קונם במשך כעשור.

תוך זמן קצר ביותר, נהפך השטיבל למקום תורה ת:סס ולכל המשתמע מכך, בתחילה מסר שם שיעורין תמידין כסדרן **הרה"ח ר' שלום יואל רייצער, הי"ו**, תלמיד חכם, העושה מלאכתו ארעי ותורתו קבע, זכה להיות מקורב לגדול ופוסק הדור הגאון מטשיבין זצ"ל אשר חבבו ביותר. במשך הזמן התרחב המעגל, התווספו שיעורין ולומדי תורה בצוותא.

אחרי שהתבסס השטיבעל ראו צורך למנות להם דומ"ץ, והזמינו לעלות על כס היורה יורה והידין ידין את **הגאון ר' מרדכי גראסס שליט"א** תלמידם של גדולי הפוסקים בדורינו ה"ה הגאון מו"ה ר' חנוך דב פאדווא זצ"ל רב אב"ד לאנדאן הבירה יצ"ו ולהבדל לחיים טובים וארוכים, אב"ד זכרון מאיר בבני ברק הגאון ר' שמואל הלוי וואזנער בעל "שבט הלוי", שיאריך ימים ושנים.

אחד הפטרונים העקריים לביסוס השטיבעל היה ללא ספק ר' פינחס האפפמאן ז"ל שהוזיל מהונו הון רב וממון הרבה להרחיב את מקום האהל ובשנת תשנ"א הכניס, ברב עם, ספר תורה מהודר לעי"נ הוריו וכל משפחתו שנהרגו עקד"ה, בשנות הזעם. כ"ק האדמו"ר ממאכנאווקא שליט"א הגיע במיוחד מארץ ישראל להשתתף בשמחת התורה ובבד בבד עשה למען חיזוק בדקי הבית בבית החסידים.

כ"ק האדמו"ר ממאכנאווקא שליט"א, התקבל בחמימות רבה ע"י המרא דאתרא מרן הרב זצ"ל ובנאומו לכבוד המאורע העלה על

קבע כ"ק האדמו"ר ממכנאווקא שליט"א שבא במיוחד לכבד ולפאר את המעמד. ומאז זכו לעוד כמה ביקורים מכ"ק אדמו"ר שליט"א. גם קיימת שם מקוה טהרה מרווחת ונקיה המשמשת את כל תושבי הסביבה.

כהיום משמשים כמגידי שיעור אברכים חשובים כמו הרה"ג ר' אליעזר עקשטיין שליט"א, הרה"ג ר' משה בראנסדארפער שליט"א והרה"ג הר' חנניה רייצער שליט"א.

ראויים לציון, פעולות החסד השונים בתחום הרפואה, כל נזקק ללא הבדל מוצא וחסידות זוכה לאזן קשבת ולעזרה עד כמה שידי העסקנים מגעת. אחרי טיפוח של שנים, נוצר קשר הדוק עם טובי הרופאים בבלגיה, אשר גם מצדם מתייחסים במלוא הרצינות לבקשתיהם וכו',

עוד מדה נוספת השווה התייחסות זאת האחדות והעזרה ההדדית השוררת בין מתפללי בית החסידים ואשר יכולה לשמש ולהוות דוגמא ומופת לכל בתי המדרש בעיר.

נס את שביעות רצונו והתרגשותו מהתפתחות בית המדרש, אשר מהווה עוד נדבך להגדיל תורה ולהאדירה בעירנו.

בשנת תשנ"ז עלה בלב ר' פינחס ז"ל תשוקה פנימית להרחיב את גבולות הק' ולהעמיד בנין מפואר חדש, וכנאמן, האומר ועושה המדבר ומקיים העניק שוב הרה"ח ר' פינחס ז"ל, את הסכום הראשוני ואכן תוך זמן קצר בשנת תשנ"ח הונחה אבן הפינה לבנין החדש, מעמד צנוע ללא רעש ופרסום, בהשתתפות חסידי מאכנאווקא מרחבי אירופא, ובראשם הנגיד ר' אליהו ענגלענדר אב"י בעיר לונדון מעמודי התווך של מוסדות מאכנאווקא בארץ ישראל ובאירופא.

עוד פיאר את המעמד כ"ק האדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א, אשר הוא הקריא מכתב של אביו הרה"ק קי"מ זצ"ל לרגל יום נכבד ונשגב זה.

הודות למאמץ על, של כל המתפללים הושלם זה הבנין ברב פאר והדר. בשלהי שנת תשנ"ט בחודש אלול ברכו על המוגמר ונכנסו שם להתפלל. את המזוזה

בית הכנסת הספרדי המרכזי "בית משה"
ובית מדרש להוראה
אנטווערפען יצ"ו

ברכה לראש משביר

מקרב לב נביע ברכותינו קדם איש המעלה,
מוכתר בכתר תורה ובכתר שם טוב

הגאון הגדול רבי אהרן שיף שליט"א

לרגל היום הנכבד בו עלה ונתעלה לכהן פאר
כגאב"ד ומרא דאתרא בעירנו

מן השמים ישפיעו עליו כחות מיוחדים לנהל את העדה הקדושה
ביד רמה לשמור על קדושת וצביון העיר כמקדמת דנא
עד כי נעלה כולנו לציון ברנה בבנין בית הבחירה בב"א

כברכת

הרב יוסף כהן **הגבאים והמתפללים**

שליט"א

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

ביהמ"ד
הרב עמיאל

בית הכנסת הנקרא עתה "מזרחי", זמן היווסדו לפי הנודע לנו עוד מלפני המלחמה הנוראה, ככל שאר מקדשי מעט, שבת פעולתו במשך השואה הנוראה, ולאחריה שבו שארית הפליטה להתפלל בו כמקדם, ומאז עבר כמה גלגולים דרך, ועד שקבע את משכנו הקבוע מאז שנת התשכ"ד (1964 למניינם) ושם נתחנך ע"ש מו"ר הרב עמיאל זצ"ל שהיה ברוחו כמורה דרך למתפללי ביה"כ כבר מלפני השואה כשהיה בפועל רב ואב"ד באנטווערפען וגם לאחריה כשנהיה לרב ראשי בת"א ת"ו.

בתחילת דרכו שימש ביה"כ גם לתלמוד תורה לרבנן ותלמידהון ויצאה ממנו תורה ויראת שמים מיום שנתחדש, וכיהנו בו כר"מ הרב אלבום הי"ו ואחריו במשך תקופה ארוכה הרב אלביצקי זצ"ל עד יסודה של הישיבה התיכונית והאולפנה "יבנה" בשנת תשל"ז (1977 למניינם), שמאז, התחילה הקהילה להביא רבנים שליחים מארץ ישראל ששימשו כראש ישיבה וכמו"ץ למתפללי ביה"כ. רבני המזרחי ומתפלליה תמיד היו קשורים לרבני העיר משתי הקהילות, וזאת משום שהקהל שבו מתפללים הקרוב למאה משפחות, מאז ועד עתה תמיד היו שייכים לשתי הקהילות מחזיקי הדת ושומרי הדת המקיימים את חומת היהדות בעיר. אמנם חלק ניכר ממתפללי ביה"מ כבר עלו ונתיישבו בארץ הקודש ותנועה זו ממשיכה בהתמדה כרוח תנועת המזרחי.

מנהגי תפילתם של בני הקהילה הם כמנהג שאר בתי הכנסיות בעיר. וזאת תורת הבית ומוצאיו ומובטחים אנחנו שיהיו הדברים לחן ולכבוד לכבודו של הרה"ג רבי אהרון שיף שליט"א שביום הזה נתמנה לאב"ד דק"ק מחזיקי הדת, וכמאז ועד עתה רבני הקהילה היו בקשר מתמיד איתו ונהנו מאורו ועצתו, וכן ימשיך הלאה בס"ד עד ביאת הגואל בב"א.

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בית המדרש
דעעש

נוסד בשנת תשע"א

Rabbi Y. Paneth
Langeleem straat 45
Antwerp Belgium
Tel. 323. 218.4957

שמואל חיים יחזקאל פאנעט
בהרה"ק מהר"א זצוק"ל מדעעש
הסק"ק אנטווערפען יצ"ו

ב"ה

ל' אדר ב' תשע"א לפ"ק

משנכנס אדר מרבין בשמחה ואין שמחה אלא בשמחת התורה
חבו השתא דהאי שעתא שהחינו וקימנו והגיענו להתמנות
פה בעירנו דקהלת קדושה מחזיקי הדת לרב ולמנהיג
ולרועה נאמן את כבוד מורינו הרב המאור הגדול נודע
בשערים את גדולתו וחכמתו בין אדם למקום ובין אדם
לחבירו אוהב שלום ורודף שלום מדתו מדת אהרן הכהן
זכותו וזכות אבותיו מס"ע, גדול מרבן שמו בנש"ק
כבוד הרב ר' אהרן שי' שליט"א עמו"ש מתוך בריאות
גופא ונהורא מעליא.
ע"כ ברכתי ברכת עני ומקרב לבבי לכבודו של תורה
שיזכה להיות לעזר ולעמוד דת על תילו ויזכה כלנו
לחסות בצל כנפיו ולהתבשם מזיו הודו ומהשפעתו
כל הימים, ויאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו כל הימים
עד שנזכה לקראת משיח צדקינו בביאת גואל בב"א
כעתירת החותם ביקרא דאורייתא
הק' שמואל חיים יחזקאל פאנעט
בהרה"צ מדעעש זצ"ל

לשורות היכלי תורה ותפלה המפוארים בעירנו ניתוסף לאחרונה פנת יקרת לתורה ולתפלה "ביהמ"ד תפארת אלימלך דעעש".

הביהמ"ד הוקם ע"י כ"ק האדמו"ר מדעעש הרה"צ רבי יחזקאל פאנעט שליט"א על שם אביו כ"ק הרה"ק מהרא"א מדעעש זצ"ל.

אף שזה עתה נוסד הביהמ"ד, אבל האדמו"ר שליט"א העומד בראשה כבר נודע לתהלה בעירנו, אשר מרביץ כאן תורה וחסידות כשלשים שנה, וביתו פתוח לרווחה לקבל את כל אדם בסבר פנים יפות, ולקרב ולחזק כל הבאים בצל קורתו בדרכי נועם כמסורת בית אבותיו הק'.

מאז נסתלק אביו האדמו"ר מדעעש זצ"ל התחילו לתור אחר מקום מתאים לשכן בתוכה בית מדרש לתורה ולתפלה ע"ש אבותיו הק' לבית דעעש זי"ע, ובסייעתא דשמיא נפלאה מצאו מקום מוכשר לזה ברחוב לאנגע לעעם 45, אשר מותאם להפליא לשמש כבית מדרש מפואר רחבת ידיים, עד כי נדמה כי הלא יהודי אשר דר שם מקודם הכשיר בלא יודעין את הקרקע לכך, ובנאה בתבנית אשר יתאים לשמש כבית מדרש על כל ההצטרכיות הנדרשות לכך.

בשבת קודש פרשת כי תשא נפתחו שערי הביהמ"ד לראשונה לרגל השמחה בבית האדמו"ר שליט"א, וביום השבת נערך קידושא רבה לרגל המאורע ומכל קצוי העיר נהרו לעבר הביהמ"ד להשתתף בשמחת פתיחת בית מקדש מעט ולחזות בתפארת, ואכן כולם כאחד הביעו התפעלות מיופי והדרו, ואיחלו מעומק לבם שיהי' בית גדול לה' אשר מגדלים בה תורה וחסידות.

הביהמ"ד יעמוד לשרת כמגדלור לכל העיר, ובפרט להגרים בסביבה, אשר יוכלו לקבוע מקום לתפלה בביהמ"ד מפואר ורחב ידיים שיתקיימו בה מניני תפלה קבועים ערב ובוקר וצהריים, גם עומד כעת בשלבי בני' מקוה טהרה מהודרת ומשוכללת, אשר תשרת כל תושבי הסביבה.

הקמת הביהמ"ד מהווה בשורה טובה גם ללומדי תורה ולבעלי בתים החפצים לקבוע עתים לתורה בהיכל הביהמ"ד המפואר, ולרשותם יעמוד אוצר ספרים גדול ועשיר, וגם יתקיימו בו שיעורי תורה ברבים תמידים כסדרן.

צרופה בזה ברכתינו להאדמו"ר שליט"א שיזכה להרחיב גבולי הקדושה ולהגדיל תורה וחסידות כאוות נפשו, ובקרוב נזכה שייקבע בית מדרש זה בתוך שאר בתי מקדש מעט בירושלים עיר הקודש בביאת גואל צדק אמן.

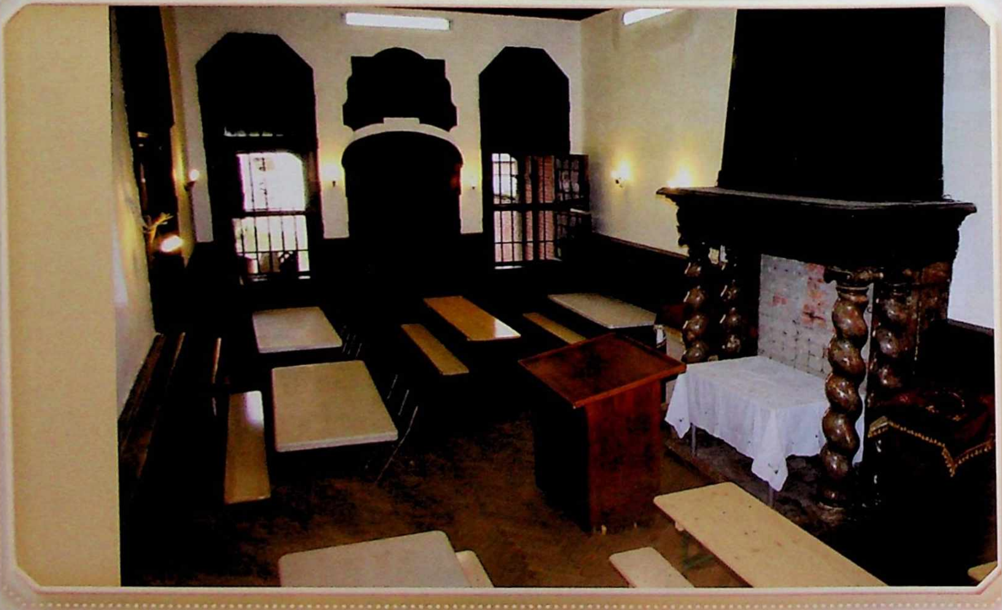

אהרן טייטלבוים
אבדק"ק סאטמאר

ב"ה

ב' דר"ח אדר השני תשע"א לפ"ק

אשדר ברכתי מול מעלת כבוד הרב הגאון המפורסם, אוצר בלום, ערוגת הבשם. גן הרסים, רב תבונות ואיש תמורות, כש"ת מו"ה אהרן שיף שליט"א העומד לשרת בקודש כרב אב"ד דקהל מחזיקי הדת באנטווערפן יצ"ו

לעת כזאת באשר זכה להתמנות לשרת בקודש בעבודת אב"ד, הנני בזה לצרף ברכתי שיברך ה' חילו ופועל ידיו ירצה, ויזכה לסייעתא דשמיא בהוראה ולא יצא חיו שום מכשול מתחת ידו.

והמקום יהא בעורו לנהל הקהלה על מי מנוחות ולהרחיב גבולי הקדושה ע"ד רבותינו הק' מוסרי דור ודור זי"ע, ויאריך ימים על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא כה"י, עדי נזכה לישועתן של ישראל ושמחתן בב"א.

הק' אהרן טייטלבוים

מעמד הכתרה

לכבוד

מרא דאתרא

מורנו הגאון

רבי **אהרן שיף** שליט"א

כ"ח אדר ב' תשע"א לפ"ק

בית המדרש סאטמאר

שארלאטאליי

נוסד בשנת תש"ט

התרחבות גבולי הקדושה - בית המדרש החדש

RABBI MENDEL TEITELBAUM
92 WILSON STREET
BROOKLYN NY 11211
718-384-4522

מנחם מענדל טייטלבוים
רב ור"מ
ק"ק ישב לב ד'סאטמאר

ב"ה

הנה ברך לקחתי בברכת התורה אל מול פני ידידי הרב הגאון המפורסם לשם ולתהלה,

פה מפיק מרגליות, בישראל גדול שמו, ככוד שמו תפארתו,

מוה"ר אהרן שיף שליט"א

על ישראל הדרתו זה רבות בשנים בעיר אנטווערפען יצ"ו.

הן את בעמח"ה שליט"א מכירו הייתי לשעבר בישבו על כס הרבנות באצילות וענות חן, הורה מונחת בקרן זוית שיף עייל שיף נפיק, ועתה יום בשורה היא לנו כי רוח המושל עלה עליו בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל להעלותו על נפי מרומי קרת בק"ק מחזיקי הדת בעי"ת אנטווערפען יע"א עיר מלאה חכמים וסופרים, לשים צניף מלוכה נזר נשיאות הרבנות על ראש כתר"ה שליט"א, והנה פרח מטה אהר"ן לכהן פאר ולשמש במקום גדולים וטובים, גאוני ארץ ונבג"מ אשר ישבו כסאות למשפט בעיר גדולה לאלקים, להיות זורח אור תורתו וצדקתו על כל בני העיר, לחזק ברקי הבית ולהעמיד הדת על תילה, וימין ה' רוממה ברוב עוז והעצומות.

בתוך שלומי אמוני ישראל אצרף ברכתי על ראש מעכ"ת שליט"א, יהי ה' עמו ויעל שיוכל לנהל את עדת ה' וצאן מרעיתו על מי מנוחות ורב שלומים, מתוך אמיץ כח ורב אונים, והמקום יהא בסעדו לפאר ולרומם קרן התורה והיהדות ולהשפיע מאוצרו המנוצר בתורה והוראה במלא חפניים, ונחת ינחתו בו כל קהלא קדישא הדין מתוך חיי נחת ושמחה לאורך ימים ושנים טובים, ובמהרה נזכה לשמוע קול מבשר באמור לציון מלך אלקך, במהרה בימינו אמן.

ב' לס' "והביאה אל בני אהרן" (ויקרא), ב' דר"ח אדר השני שעת"א לפ"ק

הק' מנחם מענדל טייטלבוים

קורות ימי ק"ק סאטמאר באנטווערפען יצ"ו

הן כבר נודע בשער בת רבים, כי התיישבות חסידי סיגוט סאטמאר בעיר אנטווערפען יצ"ו כבר התחילה בשנים שלפני מלחמת העולם השני'. לאחר פטירת מרן הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע, שהוקמה אז בשנת תרפ"ז הביהמ"ד "עצי חיים" דחסידי סיגוט שהי' נקרא "דער סיגוטער שטיבל", והתפללו שם תלמידי וחסידי מרן העצ"ח זי"ע ואחיו מרן רבינו הגה"ק מסאטמאר זי"ע. במשך השנים כבר נתפרסם במאורעות שונות הרבה פרטים בנוגע התקופה הנ"ל, והן בנוגע הקמת הביהמ"ד דחסידי סאטמאר מחדש לאחר המלחמה בשנת תש"ט לפ"ק, כשבראש הביהמ"ד עמד אז הגה"צ ר' צבי אלימלך פרישערמאן זצ"ל בן הרה"ק רבי יהושע מאטמאשוב זי"ע, שהיו קוראין אותו "ר' הערש מיילעך טאמאשובער". כמו"כ כבר נדפס ונתפרסם במשך השנים פרטים רבים בנוגע מה שזכו בני עירנו לביקורי קודש מרבותינו הק' נבג"מ (עי' בס' זכור ימות עולם ח"ד ועוד), הן הביקור של מרן רבינו קוה"ק בעל דברי יואל זי"ע בשנת תשי"ב על שתי שבתות, והן הביקור של מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע בשנת תשמ"ו, והשאירו רשימו דקדושה בעירנו בכלל ואצל אנשי שלומינו בפרט, וגם כבר נאמרו ונשנו השתלשלות והתייסדות התלמוד תורה והבית רחל עפ"י פקודת קדשו של מרן הק' זי"ע.

והיות כי לא אמרו רבנן בכפיל"א, לכן לא נחזור כעת על כל הנזכר, אלא נייחד כעת הדיבור במה שנוגע לפרטי הביהמ"ד, דהיינו לתאר עלי גליון קצת מן הפעולות שהתקיימו בתוככי הביהמ"ד במשך עשרות בשנים כולן שוין לטובה ב"ה.

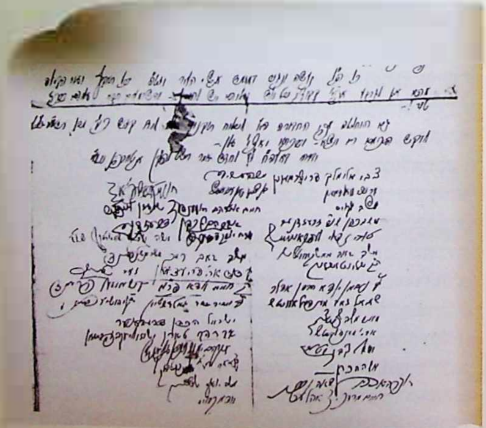

סיום ה"תקנות" עליהם חתמו תלמידי וחסידי מרן הגה"ק בעל דברי יואל מסאטמאר זי"ע ביום כ"ו אייר שנת תש"ט לפ"ק, ערב התייסדות הביהמ"ד

הגה"ק מסאטמאר זי"ע יורד ממסילת הברזל בהגיעו לעירינו בשנת תשי"ב

הגה"צ מבאניא זצ"ל

מאז התייסדות הביהמ"ד בשנת תש"ט ועד הנה נתגדל כמות הציבור פי כמה כ"י, עדה גדולה בלעה"ר של יראים ושלמים חסידים ואנשי מעשה, אשר במשך כשלשים שנה עמד בראש הנהגת הביהמ"ד הרב הגה"צ מבאניא זצ"ל, עד פטירתו לחיי העוה"ב ביום כ"ח מנחם אב שנת תשנ"ב לפ"ק. קשה לתאר בשורות אחדות את דמותו הרמה והנעלה של האי גברא רבא, שריד לדור דעה, מורה הוראה מובהק, שלשלת פאר היוחסין, עובד ד' בקדושה ובטהרה. עוד חקוק עד היום בלבות אנשי שלומינו את ישיבתו עד השעות שאחה"צ בהיכל הביהמ"ד מעוטר בטו"ת ועוסק בעבודתו הקדושה, תפלותיו היו בהשתפכות הנפש כבן המתחטא לפני אביו ועד ימי זקנתו הי' נוהג לעמוד במשך כל התפלות ולא הי' יושב בינתים, כל הליכותיו הי' מלא מדע וחכמה בעניות ובפשטות להפליא, הביא בלב הציבור אהבת תורה ויראת שמים במדה גדושה, והי' דמות דיוקן של "צאנזער אייניקל" מימי קדם, תקצר היריעה מהכיל כל מעשי תקפו וגבורתו בגלוי ובסתר. יהא זכרו ברוך.

בשנת תשמ"ב נתמנה לדומ"ץ הביהמ"ד הרה"ג המפו' ר' חיים יוסף דוד וויס שליט"א בעמח"ס שו"ת ויען דוד ה"ח ועוד.

הקשרות ציבור אנ"ש למרנן רבותינו הק'

לאות ולמופת היתה ההתבטלות של הציבור אנ"ש שי' לרבותינו הק' מאז ומקדם, ובפרט אחרי הביקורים הנעלים שערכו בעירנו, שהיתה הזכי' להתחמם מקרוב לאורם הבהיר, ואנ"ש דפה במסירת נפש החזיקו מעמד בשיטתם הבהירה אף בתוך העיר אנטווערפען שהיתה ידועה מימים ימימה כעיר הציונית בה"א הידועה, ועל אף שבימים אלו היתה בושה גדולה לומר 'הנני חסיד סאטמאר'. אך ב"ה מאז ועד עתה גדלו הצליחו וגם עשו פרי וכבר נתרחבו גבולי הקדושה פי כמה ושם "סאטמאר" בעירנו הולך וגדל. ואכן אף הם לעומתם

ברוך יאמרו, והראו אותות אהבה וחיבה לאנשי שלומינו, וכנראה מתוך כמה מכתבי קודש ששלחו לעירנו במשך השנים, וכידוע בין אנ"ש שי' מהרבה עובדות וסיפורים המעידים על זה, ולדוגמא תשמש הפתגם הידוע שהתבטא מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע לעסקני המוסד "בית רחל" בעירנו: "ווער עס וועט העלפן מיינע מוסדות, וועל איך איהם נישט שולדיג בלייבן".

אנשי שלומינו שי' השתוקקו מאוד לזכות עוה"פ לביקור קודש ממרן רביה"ק זי"ע, וכבר הי' מדובר ע"ז כמה פעמים כגון בשנת תשט"ו ובשנת תשכ"ה, אך למעשה לא יצא עוד הדבר מכח אל הפועל, וכן לאחר ביקור מרן הבר"מ זי"ע בשנת תשמ"ו ועברו כמה שנים אוותה נפשם עד מאוד להסתופף עוה"פ בצל קדשו פה בעירנו, אך גם לזה לא זכינו עוד, אולם עדתינו דפה לא מש מתוך זכרונו הטהור, והן אצל מעמד חנוכת הבית של בנין החדש של ה"בית רחל" בשנת תשנ"ז, והן אצל מעמד "הנחת אבן הפינה" לבנין החדש של הת"ת בשנת תשנ"ח, שלח לכאן את בנו הגדול כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לפאר בראש המעמד, ולחזק ידי אנ"ש הדבוקים בצל התומ"ר.

שייכות רבוה"ק עם קהלת מחזיקי הדת דפה

כל זה בנוגע בית מדרשנו בפרטיות, ואף בכלליות היתה להם שייכות עם הקהלה החרדית דפה, וכמו שהאריך פעם מרן הברך משה זי"ע בדרשתו פה בעירנו מגודל נחיצות הקהלה, וכה היו דבריו: "לאחר המלחמה הייתי פה באנטווערפען, והי' כאן בעה"ב בשם ר' יעקב שטיינבאך, מעיר סיגוט, שאביו ר' יודל הי' מן 'קהל'. דברתי עמו, ער איז געווען אזוי פאר די קהלה, ואכן אמרתי לו שזהו יסוד היסודות שיהי' קהלה... כק"ד זצ"ל הי' אומר שהמצב בא"י לדאבונינו הוא כן מחמת שאין שם קהלה, עשו את המועצה דתית שאינה קהלה, שאין להם שום אינטערעסע למען השבת ולמען שחיטה ולמען שאר דברים. קהלה היא א' מן הדברים הנחוצים ביותר, ואכן ראינו כן באנטווערפען...". כשרצו הקהלה למנות רב בעיר, היו שואלים את חוו"ד מרן רביה"ק זי"ע, לדעת את הדרך ילכו בה, ולשון פלא מצאנו בא' ממכתבי רביה"ק זי"ע שכתב "אל כבוד הר' הגגיד המפורסם החסיד המפואר מהולל בתשבחות כש"ת מוה"ר יצחק פרייליך" (שהי' מראשי הקהלה של מחזיקי הדת) בנוגע שהי' אז המדובר למנות את הגה"צ האב"ד וואוידיסלאוו זצ"ל כמרא דאתרא בעירינו, ורביה"ק זצ"ל תומך מאוד בהצעה זו אלא שהגה"צ הנ"ל אמר לפניו כי כבד עליו הדבר, וכותב שם מרן ז"ל בא"ד וזל"ק: "ובאמת כי האדם ידמה יחשב יכסוף יתייעץ ידבר אבל המשוטט בכל משפיע ללבבות ואומר עצתי תקום ומה' מצעדי גבר כוננו לא זולת. את זה ראיתי להשיבו מה שהבנתי בענין זה והשי"ת יהי' בעזריכם להנהותכם במעגלי צדק למען שמו ית'".

מכתב קודש ממרן הרה"ק בעל דברי יואל זי"ע [illegible]

ושוב כשעלתה ההצעה למנות את מרן הרב הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל, גם אז פנתה הקהלה למרן רביה"ק ז"ל, והשיב להם במכתב קדשו הידוע כשמעיד על רוב גדלותו וכותב בזה"ל "ואנכי בעיני ראיתי את הרב ששאל עליו כמע"ה וגו' וראיתי שהוא ת"ח גדול ובקי נפלא, גם התנהגותו כפי הנראה הוא בשיטת היראים ודרכם". ואכן מרן הרב זצ"ל הי' תמיד מגדולי מעריצי מרן רביה"ק זי"ע, ואף הי' מספר ענינים נפלאים מן הקשר והידידות שהי' ביניהם, ופעם בדרשה התבטא ואמר "דער סאטמארער רב איז משפיע פון אמעריקע, אויף א איד אין בעדלין ער זאל לייגן תפלין בבחי' את בנציבין וכו'". ובדרשתו בחנוכת הבית לבנין ה"בית רחל" התבטא ואמר שמה שהתפללו רבוה"ק זי"ע בביהכ"נ הגדול של הקהלה ברח' סט. זהו הסכמה גדולה על הקהלה, ומידי דאיירינן בשייכותו ל'סאטמאר כדאי להעתיק מה שאמר בדרשה הנ"ל בהתלהבות "רבותי, איך זאג אייך אז דער בנין וועט צוברעכן אסאך סטרא אחרא, דער בנין וועט אריינברענגען סטרא דקדושה אין אונזער שטאט! און אסאך אסאך פון די סטרא אחרא צושמעטערן! דאס איז אונזער הכרת הטוב צו סאטמאר!".

מרן הרב זצ"ל זכה גם להיות אצל רביה"ק זי"ע בשבת האחרונה של רבינו עלי אדמות בעיר קרית יואל יצ"ו, וגם עוד זכה ליכנס להתברך מפיו הק' בעש"ק, והוא החזיקו כל ימיו לזכי' גדולה. ותקוק אצל אנ"ש דפה איך שהספיד את מרן זי"ע בתמרורים, וברעיונות נפלאים ערך את גדולתו של מרן זי"ע בג' עמודי העולם. גם אמר בתקופה ההוא בדרך הלצה: די וועלט זאגט א ווערטל ווען עס גייט אויס די לעכט, קומען אפיהר די ראטן (דהיינו העכברים), שאחר פטירת מרן יציצו ויפרחו הוגי דיעות בעניני השקפה והנהגה שקטנו היה עבה ממתנם.

בשנת תשכ"ו כשהגיע רביה"ק בעל ברך משה זי"ע (אז בהיותו אבדק"ק סיגוט) לביקור בעירינו לרגל שמחת החתונה בבית הרה"ח ר' פרץ לעפקאוויטש הי"ו, נתכבד מרן ז"ל ע"י הנהלת הקהלה לילך ולבקר את המקוה טהרה שבנו אז ברח' אסטאן-סטעגבאק סט. והביע אומר את התפעלותו מן ההידורים והחומרות שנעשו בה.

בשנת תשמ"ו כשמרן הברך משה זי"ע הגיע לביקור בעירינו על שב"ק פ' ויקהל, התפללו אז התפלות שב"ק בביהכ"נ הגדול אסטען סט., ולפני קריאת התורה עמד מרן הרב ז"ל וקידם בברכה את פני מרן זי"ע והתבטא אז שבצדק יכולים לקרוא את השבת הלזה כ"שבת הגדול" מאחר שגדול הדור נמצא בתוכינו, גם אמר אז שהשבת יכנס בה'היסטאריע' של יהדות אנטווערפען.

גם הי' לו למרן הרב זצ"ל קשר מיוחד להמוסד הידוע "רב טוב" שנתייסד ע"י מרן הק' זי"ע לטובת הצלת פליטי ישראל, והרבה פעמים נשא מדברותיו בנעימים בעצרת הדינער שנערכה לטובתם בארה"ב. גם בכלליות הי' כמ"פ נואם הכבוד אצל מסיבות שנערכו בצל מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע, כגון בסעודת הוראה רבתי כ"א כסלו ועוד, ובכל דרשותיו הפליא את הציבור בדבריו המתוקים דברי פי חכם חן.

את הקשר הזה המשיך אף עם מתפללי ביהמ"ד סאטמאר דפה, וברוב טובו ומדת חסדו הפליא להיטיב עמנו בצר לנו, וכמו שסיפר מוה"ר שמחה גליקמאן הי"ו מנכ"ל הביהמ"ד רבות בשנים במסירות נאמנה, שעלה פעם למרן הרב זצ"ל אודות איזה ענין בנוגע הנקיון בבית מדרשנו, ומרן הרב זצ"ל אמר לו שרוצה לתת לו מכתב המלצה ויפרסמו בביהמ"ד בשמו לאמר שהוא מבקש לסייע בזה. הרב זצ"ל נתן לו אז על אתר סך חמשת אלפים פראנק, באומרו שברצונו להיות ראשון המשתתפים בדבר חשוב כזה, ולקח הס' משנה ברורה ח"א לעשות פאקסימיליא ממ"ש שם בסי' ג', וזו היתה מכתב ההמלצה...

מענין הקשר עם הקהלה דפה כדאי גם לציין מרברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחתו עם מרן הרב שליט"א כשביקר במעון קדשו בעיר קרית יואל בפרשת פקודי העעל"ט לקבל את ברכת קדשו לרגל ההתמנות, ודיברו אודות השחיטה המהודרת שהנהיג כ"ק אדמו"ר שליט"א על אדמת אמעריקא כידוע ומפורסם. ובאמצע דבריו סיפר למרן הרב שליט"א שלפני כמה שנים נתקשר אז עם ר' פנחס קארנפעלד נ"י מהנהלת הקהלה באנטווערפען ומהאחראים לשחיטה באייראפע לברר אודות פרטי השחיטה דפה, אשר כידוע כי גם פה שוחטים את הבהמות בשחיטה מונחת, וגם בודקים את העופות מחשש צומת הגידין.

תקופת כהונת הגרמ"מ ט"ב שליט"א ופעולותיו הברוכות

ויהי לאחר פטירתו של הגה"צ מבאניא זצ"ל, ונשאר כסא ההנהגה דפה ריקם במשך כמה שנים, ואנשי שלומינו שי' השתוקקו מאוד לתת אלוף לראשם, ואז נענה להם מרן הבר"מ זי"ע, והואיל בטובו לשלוח לעירנו את נכדו חביבו הגה"צ רבי מנחם מענדל טייטלבוים שליט"א, כעת רב ור"מ דקהל יטב לב ד'סאטמאר בעואב"י וויליאמסבורג יע"א, שישב על כסא ההנהגה דבית מדרשנו. מאז נתקבל לדומ"ץ דבית מדרשנו, זכינו לעלות מעלות רמות, הן הורות שיעוריו הנפלאים דבר יום ביומו לבעלי בתים הנכבדים, הן בדרשותיו מלאים זיו ומפיקים נוגה בכל זמן ועידן בהיותו נואם בחסד עליון. וזכה להרים קרן הביהמ"ד ומוסדותי' לשם ולתפארת, ועוד זכור היטב בלבות המשתתפים את הנסיעה הרוממה שערך ביחד עם ציבור גדול מאנ"ש שי' בשב"ק פ' תרומה שנת תשנ"ח לעיר ווינן הבירה כדי להתרים את הרה"ח ר' ניסן לעווי ע"ה לטובת בנין החדש של הת"ת ברח' וואן לעריוס סט., ואכן בנדבתו בצירוף נדבת משפחת לעפקאוויטש שיחי' מפה, נבנה הבנין על תילו. שוב לאחר זמן נסע פעם לארה"ק, ואז הביא לכאן את הרב ר' יעקב הלוי גראהמאן הי"ו לשמש כמנהל רוחני של הת"ת, ואכן מני אז והלאה ממלא את תפקידו זה לשביעות רצון ההורים שי'.

חוץ מזה עמד כאן בראש הישיבה, אשר למדו בה קרוב למאה בחורי חמד שי' מרחוק ומקרוב, וריחה הטוב היתה נודפת למרחקים. בעת ישיבתו פה, התקשר גם בקשרי ידידות עם מרן הרב הגאון ר' אהרן שיף שליט"א, ששימש אז כדומ"ץ בביהמ"ד דחסידי אלכסנדר בעירנו, ידידות שנמשכה עד היום.

התייסדות ה'כולל לאברכים

גולת הכותרת של פעולותיו פה בעירנו הקיים עד היום הזה הוא הקמת הכולל המפוארה לאברכים, כשבראשה נתמנה הרה"ג ר' בעריש קאהן שליט"א, ממובחרי תלמידי מרן רביה"ק זי"ע ופארה והדרה של קהלתנו הק', ואף האב"ד דבית מדרשינו שליט"א בעצמו הי' בין לומדי הכולל. אף לאחר שעקר דירתו מכאן, נמשכת הכולל לשם ולתפארה ב"ה, כשחלק הגשמי מתנהלת ע"י העסקן הדגול מוה"ר יואל פאגעל הי"ו. הרבה מקצועות חמורות כבר נלמדו ונגמרו שם במשך השנים, וגדולי הרבנים שליט"א הביעו את התפעלותיהם לאחר שהאברכים עמדו על המבחן אצלם בע"פ בכמה הילכתא גבירתא. אחד מפרי גידולי הכולל הוא בנש"ק הרה"ג ר' ליפא טייטלבוים שליט"א המשמש כהיום כמו"צ בקרב קהלתינו המפוארה לאברכים צעירים, ומשיב את דבר ה' זו הלכה לשואליו.

הכולל כבר היתה נע ונד בכמה מקומות מאז התייסדותה, ואף אירע פעם כשנשארו בלי מקום מנוחה, ואז עסק בזה מרן הרב זצ"ל בעצמו והשתדל לטובתה עד שעברה אז לחדר ה'קידוש' שע"י ביהכנ"ס הגדול ברח' אסטען. בשנים האחרונות נעשתה ביהמ"ד "בית יעקב" לאכסניא של תורה, ובשעות שלפנה"צ נמצא שם הכולל כשחכמי ורבני הכולל הוגים ומשתעשעים בדבר ה' זו הלכה ברורה, ולאחה"צ נמצא הכולל בביהמ"ד סאטמאר כשלומדים גפ"ת בסוגיות שונות שבש"ס.

בהיכל בית מדרשינו הגדול והחדש יהי' אי"ה היכל מיוחד למען הכולל, מקום נאה כראוי וכיאות ללומדי התורה, אשר כה ימשיכו ויתקיימו לימודי הכולל.

הערה חשובה לשלום הקהילה

הנה ידוע שבדברי הימים של החסידות נסללו שיטות שונות ונוסדו עדות שונות, לא אחת נוצר מצב שנם בני אותו גזע ושלשלת, נותנים כל אחד פירוש שונה בדרכו של הסבא והאב. גם כאן נסתעפה החסידות לענפים וחלק מהם עבר למשכנו החדש. הקהילה מכבדת את כולם בבחינת כולם אהובים, כולם ברורים וכו'...

כי עתה הרחיב ה' לנו

תקצר היריעה מהכיל כל הני הרפתקאות דעדו על האי בי מדרשא זה עידן ועידנים, ובצדק ניתן להיאמר כי גולה אחר גולה גלה הביהמ"ד מיום הווסדה, בתחלה בראשית ימי התייסדותה ברח' וואן אימערזעעל סט., לאחריו ברח' וויפ סט. (במקום בה היתה מקודם ישיבתו של הגה"צ מפאפא זצ"ל) ברח' יאקאב יאקאב סט., לאח"כ ברח' וואן לעריוס סט. (במקום בה נמצא כהיום ה'קלויז דחסידי טשארטקוב), ושוב ברח' יאקאב יאקאב סט., עד כי הרחיב ד' לנו, וברוב רחמיו וחסדיו ית"ש זכינו לקנות את הבנין רחבת ידים ברח' שארלאטעליי 22-24, אשר ממנו תצא תורה ותפלה ברוב פאר והדר בעז"ה, הן בהיכל הגדול למניני תפלה בבוקר ובערב, והן כהיכל התורה שתשמש בס"ד כמגדל אור לכל בני העיר עם אלפי ספרי קודש ומקום רחבת ידים באופן מיוחד במינה, וע"ד שכבר הונהג בבתי מדרשות דחסידי סאטמאר בארה"ב, והן באולם השמחות במחירים נוחים כפי שתיקן כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ועוד רבות.

בשב"ק פ' פרה העעל"ט נתחנך אחד מן החדרים שבבנין החדש לצורך התפלות באופן עראי, ועד שיבנה ההיכל הגדול יתפללו בחדר זה בשבתות וימים טובים בעז"ה, ואיתן תקותינו שנוכל במהרה לחנך היכל הביהמ"ד הגדול ביחד עם מקוה מפוארה ומהודרת לשביעות רצון אנשי עדתנו ותושבי עירנו הע"י, ועתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבחוץ לארץ שיקבעו בארץ ישראל בעגלא ובזמן קריב.

כ"ק הגה"צ מנאניע זצ"ל ששימש קרוב לשלשים שנה כרב בקהלתינו הק' ביחד עם הגה"ק מהר"י מפשעווארסק זצ"ל בשמחה

מרן הגה"ק בעל ברך משה זי"ע בקבלת פנים שנערכה לכבודו בעירנו יום ד' ויקהל שנת תשמ"ו (ברחוב יאקאב יאקאב סט.)

בעזהשי"ת

CONG. YETEV LEV
D'SATMAR
CHARLOTTALEI 22-24
2018 ANTWERPEN

ביהמ"ד יטב לב
דסאטמאר
אנטווערפען יצ"ו

יברך את בית אהרן

היום הזה שקיווינוהו מצאנו, זה היום עשה ד' נגילה
רב ומרא דאתרא יכהן פאר בעירנו בתוככי עם סגולה
ברוב רחמי שמים זכינו להתרוממות קרנינו לשם ולתהלה

איש האשכולות שהכל בו תל תלפיות שכל פיות אליו פונים
הוא הגבר אשר משמיא קא מוקמי לי' בסוד חכמים ונבונים
רם וגבה ונשא נצר חוטר ממשפחת אפרתים מוסדי ארץ ואיתנים
נואם בחסד עליון פה מפיק מרגליות שפתותיו שושנים

שותה ומשקה מבאר מים חיים תורת ד' תמימה
ידיו רב לו חילי' לאורייתא, קיבץ וריבץ לתלמידים מימים ימימה
פותח שערי בינה. קברניטא דספינ"ה, בשפה ברורה ובנעימה

ה"ה הרב המאור הגדול, מעוז ומגדול, כש"ת מרן הגאון
רבי **אהרן שיף** שליט"א
שזכה לעלות על גפי מרומי קרת בהבחרו לרב ואב"ד בעירנו יצ"ו

יהי ד' אלקיו עמו ויעל, ויתברך בברכות שמים ממעל, לנהל את העדה על מי מנוחות, בבריות גופא וברוב הצלחות, לעמוד לימין אביון נפשות נאנחות, הבוכ"ע אשר לו דומי' תהלה, ירומם קרנו למעלה למעלה, וזכות הרבנים הקודמים גאוני ארץ נשמתם בגנזי מרומים, יחדיו יהיו תמים, על ראש גבר חכם מחוכמים, ויגינו בעדו כל הימים, למען יאריך ימים על ממלכתו בשפעת שלומים, יציץ ציץ ויהי פורח כמטה אהר"ן, עדי נזכה במהרה לראות כהנים בעבודתן ולויים בשירן, בימיו ובימינו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח, חפץ ד' בידו יצליח, וחסד ד' עליו יזרח, רוב שלום עד בלי ירח, עדי נזכה בקרוב לקבל פני מלך המשיח, בקרוב בימינו אמן.

הכ"ד המברכים בלונ"ח וביותרת הכבוד

הנהלת ביהמ"ד

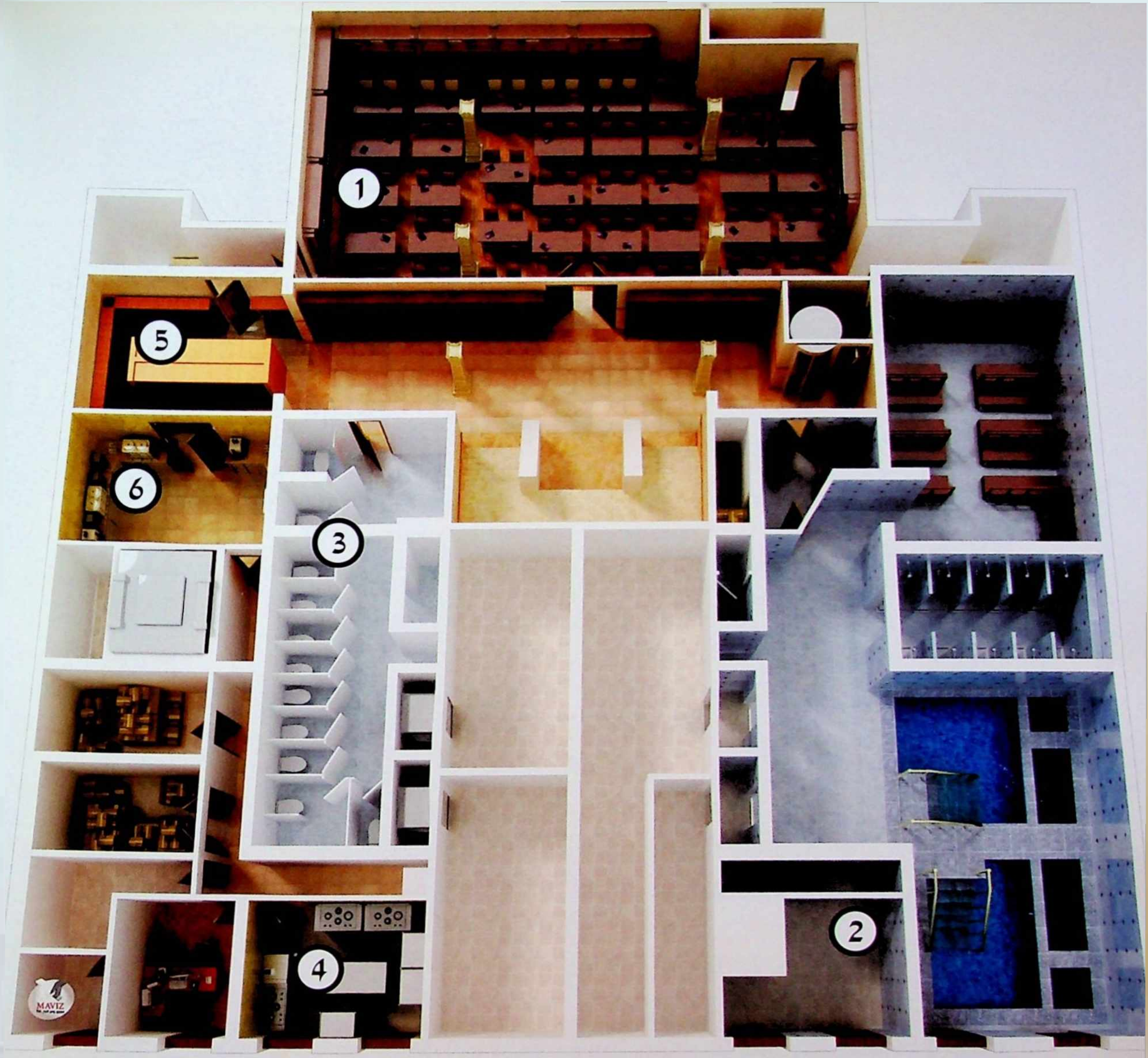

Architect Daniel Werner - Antwerpen

בית המדרש החדש
קהל יטב לב דסאטמאר

קעלער

1 היכל התורה - חדר הלימוד
2 מקוה
3 ביהכ"ס
4 מטבח מנוחה ושמחה
5 וועסטיער
6 קאווע שטיבל

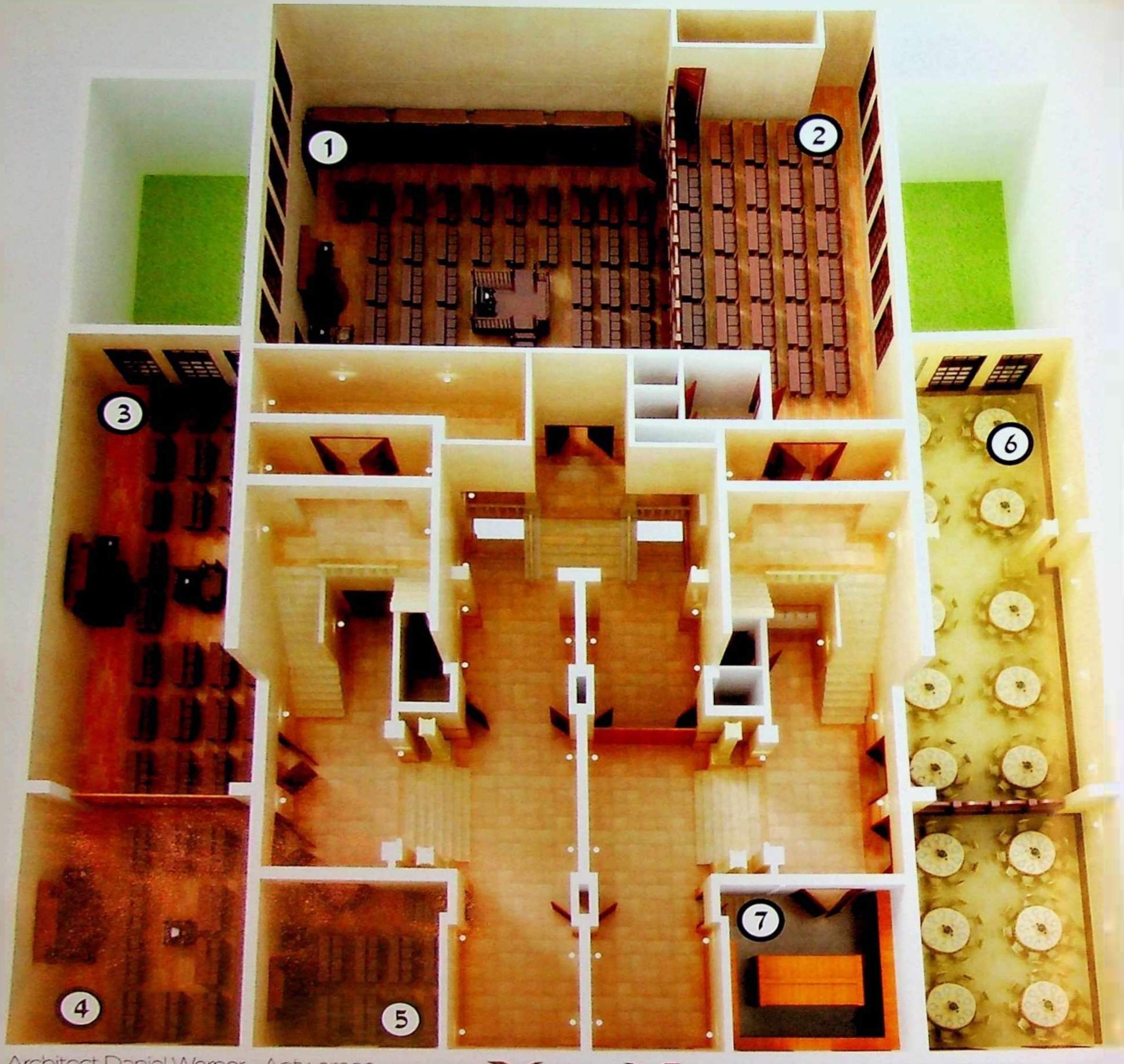

בית המדרש החדש
קהל יטב לב דסאטמאר

קומת קרקע וחצי קומה

1. ביהמ"ד הגדול
2. עזרת נשים
3. פאליש א'
4. פאליש ב'
5. פאליש ג'
6. אולם השמחות
7. וועסטיער
8. טרעפ צום קעלער/מקוה

ביהכנ"ס הגדול אסטען

ביהמ"ד אייזענמאן

ביהמ"ד דחסידי בעלזא

ביהמ"ד פשעווארסק

ביה"ח דגור

ביהמ"ד דחסידי סאטמאר
שארלאטאליי

ביהמ"ד רעעש

ביהמ"ד דחסידי סקווירא

ביה"ח אלכסנדר

עתידין בתי כנסיות ובתי מדר

ון בנימין דחוג אברכי אנ"

ביהמ"ד ז'מיגראד

ביהמ"ד דחסידי צאנז

ביהמ"ד באבוב

קלויז טשארטקוב

ביהמ"ד דחסידי סאטמאר
י. יאקאבסטר.

ביהמ"ד דעת שלום שאץ

ביהמ"ד בית יעקב

אור שרגא - כולל

קהל חסידים

ביהמ"ד היכל אהרן

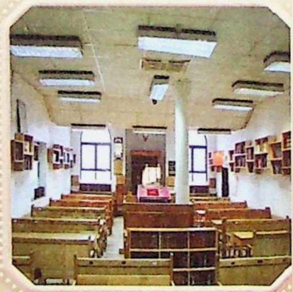

ביהמ"ד הרב עמיאל

ביהמ"ד דחסידי וויזניץ
י. יאקאבסטר.

ביהמ"ד בית מרדכי

ביהמ"ד ליוצאי גרוזיה

שות שבבבל שיקבעו בא"י

ביהמ"ד דחסידי וויזניץ
בריאלמונטליי

ביהמ"ד פרעמישלאן

בית חב"ד ליובאוויטש

ביהמ"ד אהל יעקב

הקהלה החרדית מחזיקי הדת אנטווערפען

בית דין צדק

RABBINAAT

ISR. ORTH. GEMEENTE "MACHSIKE HADASS" ANTWERPEN

בית הכנסת הגדול
אסטען